

Επιτελική
Δομή
ΕΣΠΑ
ΥΠΠΟ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ (ΟΧΕ) ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	2
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	8
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	10
1. ΑΙΤΗΣΗ	11
1.1 ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	11
1.2 ΧΩΡΙΚΗ ΑΡΧΗ – ΧΩΡΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ.....	11
1.3 ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	11
1.4 ΝΟΜΙΜΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ – ΧΩΡΙΚΟΥ ΦΟΡΕΑ.....	11
1.5 ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΟΧΕ.....	11
1.6 ΔΗΛΩΣΗ ΑΙΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	12
2. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	13
2.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.....	13
2.1.1 Ακριβή όρια της Περιοχής Παρέμβασης.....	13
2.1.2 Χαρτογραφική Απεικόνιση της Περιοχής Παρέμβασης	14
2.1.3 Υφιστάμενη Κατάσταση Περιοχής Παρέμβασης	15
Α. Δημογραφικά Χαρακτηριστικά.....	15
Β. Οικονομικά Χαρακτηριστικά.....	24
Γ. Κοινωνικά Χαρακτηριστικά	48
Δ. Φυσικό Περιβάλλον.....	57
Ε. Πολιτιστικό Περιβάλλον	69
Ζ. Παρεμβάσεις – Προγράμματα που υλοποιήθηκαν στην Περιοχή Παρέμβασης στον τομέα του Πολιτισμού.....	155
Η. Έργα που υλοποιούνται στην Περιοχή Παρέμβασης στον τομέα του Πολιτισμού, στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «ΕΛΛΑΔΑ 2.0»	175
2.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΣΧΕΔΙΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ.....	177
2.2.1 Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης	177
Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία	177
Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις υδατοκαλλιέργειες και Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού (ΦΕΚ 2505/Β΄/04.11.2011).....	178
«Νέο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό» και Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων	179
[πρώην] Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό	182
Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)	183
2.2.2 Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας – Αττικής	183

2.2.3 Άλλο Κείμενο Πολιτικής / Μελέτη	185
N. 4858/2021 (ΦΕΚ 220/Α' /19.11.2021)	185
3. ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	187
3.1 ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	187
3.1.1.α Σκοπιμότητα ως προς τις Οικονομικές Ανάγκες και Προκλήσεις	187
3.1.1.β Δυνατότητες, Αδυναμίες και Προοπτικές ως προς τις Οικονομικές Ανάγκες και Προκλήσεις	188
3.1.2.α Σκοπιμότητα ως προς τις Κοινωνικές Ανάγκες και Προκλήσεις	190
3.1.2.β Δυνατότητες, Αδυναμίες και Προοπτικές ως προς τις Κοινωνικές Ανάγκες και Προκλήσεις	190
3.1.3.α Σκοπιμότητα ως προς τις Περιβαλλοντικές Ανάγκες και Προκλήσεις	191
2.1.3.β Δυνατότητες, Αδυναμίες και Προοπτικές ως προς τις Περιβαλλοντικές Ανάγκες και Προκλήσεις	192
3.1.4.α Σκοπιμότητα ως προς τις Ανάγκες και Προκλήσεις του Πολιτιστικού Περιβάλλοντος	194
Σκοπιμότητα ως προς τις Ανάγκες και Προκλήσεις του Πολιτιστικού Περιβάλλοντος σε σχέση με την Κλιματική Αλλαγή	197
Σκοπιμότητα ως προς τις Ανάγκες και Προκλήσεις του Πολιτιστικού Περιβάλλοντος σε σχέση με την Ψηφιακή Μετάβαση	199
3.1.4.β Δυνατότητες, Αδυναμίες και Προοπτικές ως προς τις Ανάγκες και Προκλήσεις του Πολιτιστικού Περιβάλλοντος.....	200
3.1.5 Συνολική Σκοπιμότητα	204
4. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ.....	206
4.1 ΟΡΑΜΑ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	206
4.1.1 Διατύπωση Οράματος και Στρατηγικών Στόχων	206
4.1.2 Αποτύπωση και Αιτιολόγηση των Στρατηγικών Στόχων.....	208
4.2 ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.....	211
4.2.1 Άξονες Στρατηγικής.....	211
4.2.2 Συγκρότηση των Αξόνων Στρατηγικής σε Ειδικούς Στόχους.....	212
Τεκμηρίωση συνεργειών	214
4.2.3 Ένταξη Αξόνων Στρατηγικής και Ειδικών Στόχων στο Πρόγραμμα «Αττική» 2021-2027 και σε λοιπά Προγράμματα – Πηγές Χρηματοδότησης.....	215
4.3 ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ, ΑΛΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	216
4.3.1 Προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027.....	216
Α. Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» 2021-2027	216
Β. Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027.....	217
Γ. Πρόγραμμα «Πολιτική Προστασία» 2021-2027	219
Δ. Πρόγραμμα «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» 2021-2027	219
4.3.2 Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.....	220
4.3.3 Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021 – 2025.....	222

4.3.4 Άλλες Στρατηγικές και Πολιτικές	225
Περιφερειακή Διάσταση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	225
Άλλο Στρατηγικό Σχέδιο	226
5. ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ – ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΡΑΞΕΩΝ	229
5.1 ΑΝΑΛΥΣΗ – ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΟΧΕ	229
5.1.1 Άξονας Στρατηγικής 1	242
5.1.2 Άξονας Στρατηγικής 2	283
5.1.3 Άξονας Στρατηγικής 3	324
5.2 ΧΡΟΝΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΞΕΩΝ	350
6. ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	358
7. ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	377
7.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ	377
7.2 ΠΡΟΤΑΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	380
7.2.1 Τοπική Ομάδα Διακυβέρνησης σε Επίπεδο Χωρικής Αρχής	381
7.2.2 Εκπόνηση Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης.....	384
7.2.3 Παρακολούθηση Υλοποίησης Πράξεων	385
7.2.4 Διαδικασίες Διαχείρισης, Παρακολούθησης, Αξιολόγησης και Ανασχεδιασμού της Στρατηγικής.	387
7.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	389
8. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ – ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ.....	397
A. Αποτελέσματα από ενέργειες διαβούλευσης	398
I. 5η Συνάντηση του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» με τα Εταιρικά του Μέλη «Η Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα - Λαύριο» (21-22.04.2018)	398
II. ΙΑ΄ Γενική Συνέλευση του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» με κεντρικό θέμα την «Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα - Λαύριο» (22-23.09.2018)	399
III. Η «Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα – Λαύριο» στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών σε συνεργασία με το Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ» (1 ^η εκδήλωση, 29.01.2019)	400
IV. Η «Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα – Λαύριο» στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών σε συνεργασία με το Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ» (2 ^η εκδήλωση, 28.02.2019)	401
V. Η «Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα – Λαύριο» στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών σε συνεργασία με το Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ» (3η εκδήλωση, 12.03.2019).....	402
VI. Η «Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα – Λαύριο» στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών σε συνεργασία με το Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ» (4 ^η εκδήλωση, 13.06.2019)	403
VII. Ηλεκτρονική αποστολή προτάσεων από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. για Μελέτες Ωρίμανσης (06.11.2018)	403
VIII. Ηλεκτρονική αποστολή προτάσεων από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. για Νέα Έργα (12.11.2020)	404
IX. Τηλεδιάσκεψη από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (03.11.2021)	404
X. Τηλεδιάσκεψη από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (04.11.2021)	405
XI. Τηλεδιάσκεψη από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (10.11.2021)	405
XII. Τηλεδιάσκεψη από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (10.11.2021)	405

XIII. Τηλεδιάσκεψη από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (14.02.2022)	406
XIV. Τριλογία της Αττικής – «Κυκλικές» Παρουσιάσεις – Πρώτη Συνάντηση.....	407
XV. Ηλεκτρονική και Τηλεφωνική Επικοινωνία από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (06.03.2023 και 07.03.2023)	408
XVI. Δια ζώσης συνάντηση Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. και Περιφερειάρχη Αττικής (Μάρτιος 2023)	408
XVII. Τηλεδιάσκεψη από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (29.03.2023).....	409
XVIII. Δια Ζώσης Συνάντηση στο ΥΠΠΟ (06.04.2023)	409
XIX. Εσωτερική Διαβούλευση στην Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (21.10.2024)	410
XX. Εσωτερική Διαβούλευση στην Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (25.10.2024)	411
XXI. Πρώτη Συνεδρίαση της Συνεκτικής Ομάδας για τη διακυβέρνηση της ΟΧΕ Πολιτισμού (4/12/2024)	413
XXII. Ημερίδα Διαβούλευσης για τη Στρατηγική ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική (9/12/2024)	417
B. Αποτελέσματα από ενέργειες διαβούλευσης μέσω ψηφιακών εργαλείων	425
B.1 Αποτελέσματα Διαβούλευσης μέσω ψηφιακού ερωτηματολογίου	447
9. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ	466
9.1 ΚΟΙΝΟ ΣΤΟΧΟΥ.....	467
9.1.1 Δυνητικοί Δικαιούχοι και Δικαιούχοι	467
9.1.2 Ειδικές Κοινωνικές Ομάδες.....	467
9.1.3 Ευρύ Κοινό	467
9.2 ΜΕΣΑ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	468
9.2.1 Επιλογή Μέσων Επικοινωνίας	468
9.2.1.1 Internet / Ιστοσελίδα	468
9.2.1.2 Ενημερωτικές Εκδηλώσεις και Ημερίδες.....	468
9.2.1.3 Συναντήσεις Εργασίας	469
9.2.1.4 Ενημερωτικό Υλικό	469
9.2.1.5 Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.....	469
9.2.1.6 Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Social Media)	469
9.2.2 Η Διάσταση της Αναπηρίας και της Προσβασιμότητας στην Επικοινωνία	470
BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	472
Άρθρα.....	472
Διπλωματικές Εργασίες	472
Μελέτες - Έρευνες	474
Θεσμικό πλαίσιο	475
Διαδίκτυο	475

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Διαχρονική εξέλιξη μόνιμου πληθυσμού στην Περιφέρεια Αττικής (1971-2021).	16
Πίνακας 2. Πληθυσμός, έκταση και πυκνότητα των Δήμων και των Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Αττικής.	16
Πίνακας 3. Πληθυσμιακή εξέλιξη ΠΕ Περιφέρειας Αττικής (2011-2021).	19
Πίνακας 4. Ιδιωτικά νοικοκυριά και αριθμός μελών αυτών κατά μέγεθος νοικοκυριού στην Περιφέρεια Αττικής (2021).	20
Πίνακας 5. Πληθυσμιακή κατανομή Περιφέρειας Αττικής κατά ηλικία και φύλο (2011, 2021).	20
Πίνακας 6. Επίπεδο εκπαίδευσης κατοίκων Περιφέρειας Αττικής (2021).	22
Πίνακας 7. Μη συμμετοχή νέων και συμμετοχή ενηλίκων στην εκπαίδευση και κατάρτιση στην Περιφέρεια Αττικής (2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023).	23
Πίνακας 8. Κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα και της Ελλάδας (€, τρέχουσες τιμές).	25
Πίνακας 9. Εργατικό δυναμικό (χιλιάδες) και ποσοστό ανεργίας στην Περιφέρεια Αττικής και στην Ελλάδα (2018-2023).	26
Πίνακας 10. Ποσοστά απασχόλησης στις Περιφέρειες της Ελλάδας (2018-2023).	27
Πίνακας 11. Περιγραφή των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας της Α10 ταξινόμησης NACE Rev.2.	28
Πίνακας 12. Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά κλάδο (Α10) και Περιφέρεια (2021)*.	29
Πίνακας 13. Απασχόληση (σε 000 άτομα) στην Περιφέρεια Αττικής κατά κλάδο (2018, 2019, 2020, 2021).	29
Πίνακας 14. Βασικά Μεγέθη Εισερχόμενου Τουρισμού ανά Περιφέρεια στην Ελλάδα (2023).	32
Πίνακας 15. Βασικά Μεγέθη Εισερχόμενου Τουρισμού στην Περιφέρεια Αττικής κατά Χώρα Προέλευσης (2023).	33
Πίνακας 16. Απασχόληση (σε χιλιάδες) σε τουριστικούς κλάδους στην Περιφέρεια Αττικής (2015-2022). ..	39
Πίνακας 17. Εισπράξεις σε μουσεία της Ελλάδας ανά Περιφέρεια (2016-2024).	44
Πίνακας 18. Εισπράξεις σε αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας ανά Περιφέρεια (2016-2024).	45
Πίνακας 19. Μόνιμος Πληθυσμός Περιφέρειας Αττικής κατά ομάδες χωρών ιθαγένειας και ηλικιακές ομάδες (2021).	49
Πίνακας 20. Μόνιμος Πληθυσμός Περιφέρειας Αττικής κατά τόπο γέννησης και ομάδες ηλικιών (2021)..	49
Πίνακας 21. Σύνθεση νοικοκυριών Περιφέρειας Αττικής κατά ιθαγένεια των μελών τους (2011, 2021). ...	50
Πίνακας 22. Άτομα κατά μεταναστευτικό υπόβαθρο και Περιφέρεια (2021).	50
Πίνακας 23. Ποσοστά ανεργίας στις Περιφέρειες της Ελλάδας (2018-2023).	51
Πίνακας 24. Ωφελούμενοι ΕΕΕ στην Περιφέρεια Αττικής (2019, 2020, 2021, 2022).	54
Πίνακας 25. Προστατευόμενες περιοχές περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος στην Περιφέρεια Αττικής.	64
Πίνακας 26. Πεζοπορικές και Αναρριχητικές Διαδρομές στην Περιφέρεια Αττικής.	66
Πίνακας 27. Βασικοί Θεματικοί Άξονες του Καλλιτεχνικού Προγράμματος '2023 Eleusis'.	76
Πίνακας 28. Χωρική κατανομή Αρχαιολογικών Χώρων, Μνημείων και Ζωνών Προστασίας στην Περιφέρεια Αττικής ανά ΠΕ.	79

Πίνακας 29. Αρχαιολογικοί Χώροι Περιφέρειας Αττικής ανά Φορέα Προστασίας.	83
Πίνακας 30. Οργανωμένοι Αρχαιολογικοί Χώροι Περιφέρειας Αττικής με εισιτήριο εισόδου (2019).	84
Πίνακας 31. Επισκέπτες Αρχαιολογικών Χώρων Περιφέρειας Αττικής ανά ΠΕ (2019-2023).....	86
Πίνακας 32. Αξιόλογα Μνημεία της Περιφέρειας Αττικής ανά Φορέα Προστασίας.	86
Πίνακας 33. Παραδοσιακοί Οικισμοί και Αξιόλογα Οικιστικά Σύνολα της Περιφέρειας Αττικής.	89
Πίνακας 34. Μουσεία της Περιφέρειας Αττικής στην Ιστοσελίδα του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου.	92
Πίνακας 35. Μουσεία της Περιφέρειας Αττικής υπαγόμενα στις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ.	93
Πίνακας 36. Επισκέπτες Μουσείων Αττικής ανά ΠΕ (2019-2023).	98
Πίνακας 37. Επισκέψεις και Εισπράξεις στην Ακρόπολη (αρχαιολογικός χώρος και μουσείο) το 2023.....	99
Πίνακας 38. Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους γύρω από την Ακρόπολη και το Μουσείο της (2023).	101
Πίνακας 39. Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία εκτός Κεντρικού Τομέα Αθηνών (2023).	102
Πίνακας 40. Κίνηση κρατικών και δημοτικών θεάτρων στην Πρωτεύουσα (2022-2023).	107
Πίνακας 41. Απολογισμός τριετίας Φεστιβάλ Αθηνών ως προς την ανταπόκριση του Κοινού (2019-2022).	115
Πίνακας 42. Συνοπτικός Πίνακας Αρχών για τα 3 επίπεδα Προσβασιμότητας.	125
Πίνακας 43. Φυσικοί Κίνδυνοι που προκαλούνται από την Κλιματική Αλλαγή.	132
Πίνακας 44. Επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην πολιτιστική κληρονομιά.	133
Πίνακας 45. Κίνηση κρουαζιερόπλοιων στα λιμάνια της Περιφέρειας Αττικής (2013-2022).	154
Πίνακας 46. Έργα Πολιτισμού Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων στην Περιφέρεια Αττικής μετά το 2014.	155
Πίνακας 47. Έργα που σχετίζονται με την Τριλογία της Αττικής (Προγραμματική Περίοδος 2014-2020)..	169
Πίνακας 48. Φορείς που ενισχύθηκαν από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αττική» 2014-2020.....	175
Πίνακας 49. Ενάλαιο Αρχαιολογικοί Χώροι Αττικής.	178
Πίνακας 50. Ανάλυση προκλήσεων, δυνατοτήτων, αδυναμιών και προοπτικών ως προς τις Οικονομικές Ανάγκες.	188
Πίνακας 51. Ανάλυση προκλήσεων, δυνατοτήτων, αδυναμιών και προοπτικών ως προς τις Κοινωνικές Ανάγκες.	190
Πίνακας 52. Ανάλυση προκλήσεων, δυνατοτήτων, αδυναμιών και προοπτικών ως προς τις Ανάγκες του Φυσικού Περιβάλλοντος.	192
Πίνακας 53. Ανάλυση προκλήσεων, δυνατοτήτων, αδυναμιών και προοπτικών ως προς τις Ανάγκες του Πολιτιστικού Περιβάλλοντος.	200
Πίνακας 54. Ανάλυση προκλήσεων, δυνατοτήτων, αδυναμιών και προοπτικών ως προς τις Ανάγκες και Προκλήσεις του Πολιτιστικού Περιβάλλοντος σε σχέση με την Κλιματική Αλλαγή.....	202
Πίνακας 55. Ανάλυση προκλήσεων, δυνατοτήτων, αδυναμιών και προοπτικών ως προς τις Ανάγκες του Πολιτιστικού Περιβάλλοντος σε σχέση με την Ψηφιακή Μετάβαση.....	203
Πίνακας 56. Άξονες Στρατηγικής, Ειδικοί Στόχοι και Συνέργειες.	212
Πίνακας 57. Ένταξη Στρατηγικής στο Πρόγραμμα «Αττική» 2021-2027 και σε Λοιπά Προγράμματα.	215

Πίνακας 58. Εξειδίκευση Αξόνων Στρατηγικής και Ειδικών Στόχων σε Παρεμβάσεις – Δράσεις και Πράξεις (Έργα).....	229
Πίνακας 59: Επιμέτρηση Φυσικού Αντικειμένου (Στάσεις).....	319
Πίνακας 60. Προϋπολογισμός συνόλου.	319
Πίνακας 61. Χρονοπρογραμματισμός Δράσεων – Πράξεων.	350
Πίνακας 62. Χρηματοδοτικός Πίνακας Στρατηγικής.....	358
Πίνακας 63. Αναγνώριση και Ιεράρχηση Κινδύνων.....	389
Πίνακας 64. Διαχείριση Κινδύνων.	394

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1. Κατανομή του μόνιμου πληθυσμού της Ελλάδας κατά Περιφέρεια (Απογραφή 2021).	16
Διάγραμμα 2. Πληθυσμιακή πυραμίδα Περιφέρειας Αττικής το 2011.	21
Διάγραμμα 3. Πληθυσμιακή πυραμίδα Περιφέρειας Αττικής το 2021.	21
Διάγραμμα 4. Διαχρονική εξέλιξη ΑΕΠ Περιφέρειας Αττικής από το 2008 έως το 2021* (εκ. €, τρέχουσες τιμές).....	24
Διάγραμμα 5. Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία Περιφέρειας Αττικής και χώρας από το 2008 έως το 2021* (εκ. €, τρέχουσες τιμές).	26
Διάγραμμα 6. Διανυκτερεύσεις ημεδαπών στην Ελλάδα (2017-2023).....	31
Διάγραμμα 7. Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών στην Ελλάδα (2017-2023).....	32
Διάγραμμα 8. Επισκέψεις στην Περιφέρεια Αττικής και στην Ελλάδα (2016-2023).	34
Διάγραμμα 9. Διανυκτερεύσεις στην Περιφέρεια Αττικής και στην Ελλάδα (2016-2023).	35
Διάγραμμα 10. Μέση Διάρκεια Παραμονής στις Περιφέρειες της Ελλάδας (2019-2022).....	35
Διάγραμμα 11. Δαπάνη ανά Επίσκεψη στις Περιφέρειες της Ελλάδας (2019-2022).....	36
Διάγραμμα 12. Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση στις Περιφέρειες της Ελλάδας (2019-2022).....	37
Διάγραμμα 13. Αφίξεις, Διανυκτερεύσεις και Πληρότητα στα Ξενοδοχειακά Καταλύματα της Περιφέρειας Αττικής (2013-2023).....	37
Διάγραμμα 14. Αφίξεις, Διανυκτερεύσεις και Πληρότητα στα Καταλύματα Σύντομης Διαμονής της Περιφέρειας Αττικής (2016-2023).	38
Διάγραμμα 15. Περιφερειακή κατανομή επισκέψεων σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία της Ελλάδας (2023).....	43
Διάγραμμα 16. Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία της Περιφέρειας Αττικής (2013-2023).	46
Διάγραμμα 17. Εποχικότητα επισκέψεων σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία στην Περιφέρεια Αττικής (2019, 2022, 2023).	47
Διάγραμμα 18. Εξέλιξη απασχόλησης στα θέατρα της Ελλάδας (2014-2015 με 2022-2023).....	48
Διάγραμμα 19. Επιχορηγήσεις Δημοσίου στην Ελλάδα (2015-2023).	48
Διάγραμμα 20. Σύνολο Ανέργων ανά Περιφερειακή Ενότητα στην Αττική (2021, 2022).	52
Διάγραμμα 21. Άνεργοι ανά ηλικιακή ομάδα (Δεκέμβριος 2022).	52

Διάγραμμα 22. Ανεργία κατά φύλο στις Περιφερειακές Ενότητες της Αττικής (Δεκέμβριος 2022).	53
Διάγραμμα 23. Ωφελούμενοι ΕΕΕ στην Περιφέρεια Αττικής (2019, 2020, 2021, 2022).	54
Διάγραμμα 24. Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό ανά Περιφέρεια (περίοδος αναφοράς: 2023).	55
Διάγραμμα 25. Μέση μηνιαία δαπάνη κατά Περιφέρεια. Ποσοστιαία συμμετοχή του μέσου των Περιφερειών σε σχέση με τη μέση δαπάνη της Χώρας (2023).	56
Διάγραμμα 26. Θερμοκρασία στην Περιφέρεια Αττικής (Ελάχιστη Μηνιαία Θερμοκρασία: μπλε γραμμή, Μέση Μηνιαία Θερμοκρασία: πράσινη γραμμή, Μέγιστη Μηνιαία Θερμοκρασία: κόκκινη γραμμή).	57
Διάγραμμα 27. Υγρασία στην Περιφέρεια Αττικής.	58
Διάγραμμα 28. Υετός στην Περιφέρεια Αττικής (Μέσο Μηνιαίο Ύψος Υετού: κόκκινη γραμμή, Μέσος Μηνιαίος Αριθμός Ημερών Υετού: μπλε στήλες ανά μήνα).	58
Διάγραμμα 29. Άνεμος στην Περιφέρεια Αττικής.	59
Διάγραμμα 30. Ετήσιες Συχνότητες Ανέμου (%) στην Περιφέρεια Αττικής.	60
Διάγραμμα 31. Ομβροθερμικό Διάγραμμα Περιφέρειας Αττικής.	60
Διάγραμμα 32. Επισκεψιμότητα Αρχαιολογικών Χώρων Περιφέρειας Αττικής (2010-2023).	85
Διάγραμμα 33. Επισκεψιμότητα Αρχαιολογικών Χώρων Περιφέρειας Αττικής ανά ΠΕ (2013-2023).	85
Διάγραμμα 34. Επισκεψιμότητα Μουσείων Περιφέρειας Αττικής (2010-2023).	97
Διάγραμμα 35. Επισκεψιμότητα Μουσείων Περιφέρειας Αττικής ανά ΠΕ εκτός Κεντρικού Τομέα (2013-2023).	98
Διάγραμμα 36. Επισκέψεις στον Αρχαιολογικό Χώρο και στο Μουσείο της Ακρόπολης (2010 -2023).	99
Διάγραμμα 37. Επισκέπτες στην Ακρόπολη (1998 -2023).	100
Διάγραμμα 38. Αριθμός θεατών στα Δημοτικά και Κρατικά Θέατρα της Αθήνας (2011-2023).	108
Διάγραμμα 39. Κίνηση Αιθουσών Έργων Τέχνης (Γκαλερί) στην Ελλάδα (2010-2023).	113
Διάγραμμα 40. Εκθέσεις κατά είδος στην Ελλάδα (2023).	113
Διάγραμμα 41. Εποχικότητα διεξαγωγής φεστιβάλ στην Περιφέρεια Αττικής.	119
Διάγραμμα 42. Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (2022).	142
Διάγραμμα 43. Επιβατική κίνηση εξωτερικού και εσωτερικού στο Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών «Ελ. Βενιζέλος» (2010-2022).	153
Διάγραμμα 44. Επιβατική κίνηση εξωτερικού και εσωτερικού στον Κρατικό Αερολιμένα Κυθήρων «Αλέξανδρος Ωνάσης» (2010-2022).	153
Διάγραμμα 45. Σύνολα διακινήσεων επιβατών στα λιμάνια του Πειραιά, της Ραφήνας και του Λαυρίου (2013-2022).	154
Διάγραμμα 46. Κατανομή συνολικών εισπράξεων κρουαζιέρας ανά λιμάνι (2022).	155
Διάγραμμα 47. Κατανομή συνολικών επισκέψεων επιβατών κρουαζιέρας ανά λιμάνι (2022).	155
Διάγραμμα 48. Οργανόγραμμα Υπουργείου Πολιτισμού.	377

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1. Περιοχή Παρέμβασης Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης Πολιτισμού (Περιφέρεια Αττικής) .	14
Εικόνα 2. Οι Αρχαιολογικοί Χώροι και τα Μουσεία με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα στην Ελλάδα (2023).	40
Εικόνα 3. Σεισμική επικινδυνότητα της Ελλάδας σε επίπεδο Δήμων.	62
Εικόνα 4. Οι σημαντικότερες περιοχές περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος στην Περιφέρεια Αττικής.	66
Εικόνα 5. Οι πόλοι της Τριλογίας της Αττικής.	72
Εικόνα 6. Η Ακρόπολη.	74
Εικόνα 7. Αρχαιολογικός χώρος Ελευσίνας.	74
Εικόνα 8. Αρχαιολογικός χώρος Σούριζας στο Λαύριο.	77
Εικόνα 9. Χάρτης Απεικόνισης των Αρχαιολογικών Χώρων της Περιφέρειας Αττικής.	80
Εικόνα 10. Χάρτης Απεικόνισης των Μνημείων της Περιφέρειας Αττικής.	80
Εικόνα 11. Χάρτης Απεικόνισης των Ζωνών Προστασίας της Περιφέρειας Αττικής.	81
Εικόνα 12. Χάρτης Απεικόνισης των Ιστορικών Τόπων της Περιφέρειας Αττικής.	81
Εικόνα 13. Χάρτης Απεικόνισης των Τοπίων Φυσικού Κάλλους της Περιφέρειας Αττικής.	82
Εικόνα 14. Χάρτης Απεικόνισης των Μουσείων της Περιφέρειας Αττικής.	92
Εικόνα 15. Επισκέπτες στο Μουσείο της Ακρόπολης (Απολογισμός (Ιούνιος 2020 - Μάιος 2021)).	102
Εικόνα 16. Χωρική Κατανομή και Χωρητικότητα Χειμερινών Θεάτρων στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας.	105
Εικόνα 17. Χωρική Κατανομή και Χωρητικότητα Θερινών Θεάτρων στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας.	106
Εικόνα 18. Χωρική Κατανομή και Χωρητικότητα Κινηματογράφων στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας.	110
Εικόνα 19. Οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΧΕ.	143
Εικόνα 20. Στιγμιότυπο από την εσωτερική διαβούλευση της ΟΧΕ στις 21.10.2024 στα γραφεία της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.	410
Εικόνα 21. Στιγμιότυπο από την εσωτερική διαβούλευση της ΟΧΕ στις 25.10.2024 στα γραφεία της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.	412
Εικόνα 22: Στιγμιότυπα από την 1 ^η Συνεδρίαση της της Συνεκτικής Ομάδας για τη διακυβέρνηση της ΟΧΕ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ της Περιφέρειας Αττικής (4/12/2024).	415
Εικόνα 23: Πρόσκληση για την Ημερίδα Διαβούλευσης για τη Στρατηγική ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική (9/12/2024).	421
Εικόνα 24: Στιγμιότυπα από την Ημερίδα Διαβούλευσης για τη Στρατηγική ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική (9/12/2024).	422
Εικόνα 26. Στιγμιότυπο από την ιστοσελίδα της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.	425
Εικόνα 27. Στιγμιότυπο από την ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού.	426
Εικόνα 28. Στιγμιότυπο από την ιστοσελίδα του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027.	427

1. ΑΙΤΗΣΗ

1.1 ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

«Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον Τομέα του Πολιτισμού στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» για την προγραμματική περίοδο 2021-2027»

1.2 ΧΩΡΙΚΗ ΑΡΧΗ – ΧΩΡΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ

Το Υπουργείο Πολιτισμού – Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (ΕΔΕΠΟΛ) έχει οριστεί ως η αρμόδια Χωρική Αρχή για την κατάθεση πρότασης Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» για την προγραμματική περίοδο 2021-2027.

1.3 ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Ως Περιοχή Παρέμβασης ορίζεται η εδαφική έκταση που καλύπτει η Περιφέρεια Αττικής, και ειδικότερα οι οκτώ (8) Περιφερειακές της Ενότητες: Κεντρικού Τομέα Αθηνών, Βόρειου Τομέα Αθηνών, Δυτικού Τομέα Αθηνών, Νότιου Τομέα Αθηνών, Ανατολικής Αττικής, Δυτικής Αττικής, Πειραιώς και Νήσων.

1.4 ΝΟΜΙΜΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ – ΧΩΡΙΚΟΥ ΦΟΡΕΑ

Όνοματεπώνυμο	MENΔΩΝΗ ΣΤΥΛΙΑΝΗ
Τίτλος/θέση στη Χωρική Αρχή	ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Τηλέφωνο Επικοινωνίας	2131322761
Email Επικοινωνίας	minoff@culture.gr

1.5 ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΟΧΕ

Όνοματεπώνυμο	ΜΥΛΩΝΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
Τίτλος/θέση στη Χωρική Αρχή	ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.
Τηλέφωνο Επικοινωνίας	2103307602
Email Επικοινωνίας	ioanmylo@mou.gr

1.6 ΔΗΛΩΣΗ ΑΙΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Σας υποβάλλουμε τη Στρατηγική Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) με τίτλο:

«Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» για την προγραμματική περίοδο 2021-2027» για την περιοχή της εδαφικής έκτασης που καλύπτει η Περιφέρεια Αττικής της Χωρικής Αρχής του Υπουργείου Πολιτισμού - Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (ΕΔ.ΕΠΟΛ) στο πλαίσιο της πρόσκλησης της ΕΥΔ του Προγράμματος «Αττική» 2021-2027 και βεβαιώνουμε για την ακρίβεια των στοιχείων που περιέχονται στην παρούσα.

Ημερομηνία .../.../.....

Για τη Χωρική Αρχή

Ονοματεπώνυμο

Υπογραφή

Σφραγίδα

2. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

2.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

2.1.1 Ακριβή όρια της Περιοχής Παρέμβασης

Ως Περιοχή Παρέμβασης ορίζεται η εδαφική έκταση που καλύπτει η Περιφέρεια Αττικής, και ειδικότερα οι οκτώ (8) Περιφερειακές της Ενότητες: Κεντρικού Τομέα Αθηνών, Βόρειου Τομέα Αθηνών, Δυτικού Τομέα Αθηνών, Νότιου Τομέα Αθηνών, Ανατολικής Αττικής, Δυτικής Αττικής, Πειραιώς και Νήσων. Οι Δήμοι της Περιφέρειας Αττικής είναι συνολικά 66.

Η συνολική έκταση της Περιφέρειας Αττικής είναι 3.808,30 τ.χλμ. και ο μόνιμος πληθυσμός της φθάνει τους 3.814.064 κατοίκους βάσει της Απογραφής της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2021¹. Πρόκειται για την πιο πυκνοκατοικημένη Περιφέρεια της Ελλάδας, με 1001,51 κατοίκους/τ.χλμ., που προκύπτει από το γεγονός ότι συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού της Χώρας (36,39%), ενώ βρίσκεται στην προτελευταία θέση όσον αφορά την έκταση στο σύνολο των ελληνικών Περιφερειών. Η έκτασή της αποτελεί το 2,9% της συνολικής έκτασης της Χώρας.

Σύμφωνα με το Παράρτημα Ι της αρ. 124143/21-12-2022 Εγκυκλίου της ΕΥΣΣΑ, η ΟΧΕ στον Τομέα του Πολιτισμού στην Αττική την περίοδο 2021-2027 ανήκει στη χωρική κατηγορία «Ειδικές Θεματικές Ενότητες με χωρική συνέχεια». Η καταλληλότητα και αναγκαιότητα της εφαρμογής της ως μία θεματική παρέμβαση για τον πολιτισμό τεκμηριώνεται διότι συνδέεται με την κάλυψη των παρακάτω κριτηρίων:

- Ειδικές θεματικές ενότητες (όπως ενότητες του ορεινού χώρου, ως περιοχές οικοανάπτυξης, θεματικές περιοχές ανάδειξης τοπίου με αξιόλογα στοιχεία φυσικού-πολιτιστικού περιβάλλοντος, περιοχές με ανάγκες ανάταξης του φυσικού περιβάλλοντος),
- Ειδικές θεματικές ζώνες (όπως π.χ. ευρύτερες περιοχές τοπίων διεθνούς, εθνικής και περιφερειακής αξίας ή και ιδιαίτερας υποβαθμισμένων), εντός των οποίων αναπτύσσονται δίκτυα και ζώνες που έχουν να επιδείξουν σημαντικής αξίας φυσικό και πολιτιστικό κεφάλαιο. Η αξιοποίηση των ζωνών αυτών συναρτάται άμεσα με τη δυναμική και τις δυνατότητες ανάπτυξης των μικρών και μεγάλων οικιστικών ενοτήτων,
- Ύπαρξη προϋποθέσεων για την ανάπτυξη δικτύων οικονομικών δραστηριοτήτων, με στόχο τη δημιουργία οικονομιών συσσωμάτωσης,
- Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών και φυσικών πόρων με δυνατότητες αξιοποίησης για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας,
- Ύπαρξη ιστορικών και πολιτιστικών διαδρομών και μνημείων με δυνατότητες από

¹ https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Census2022_GR.pdf

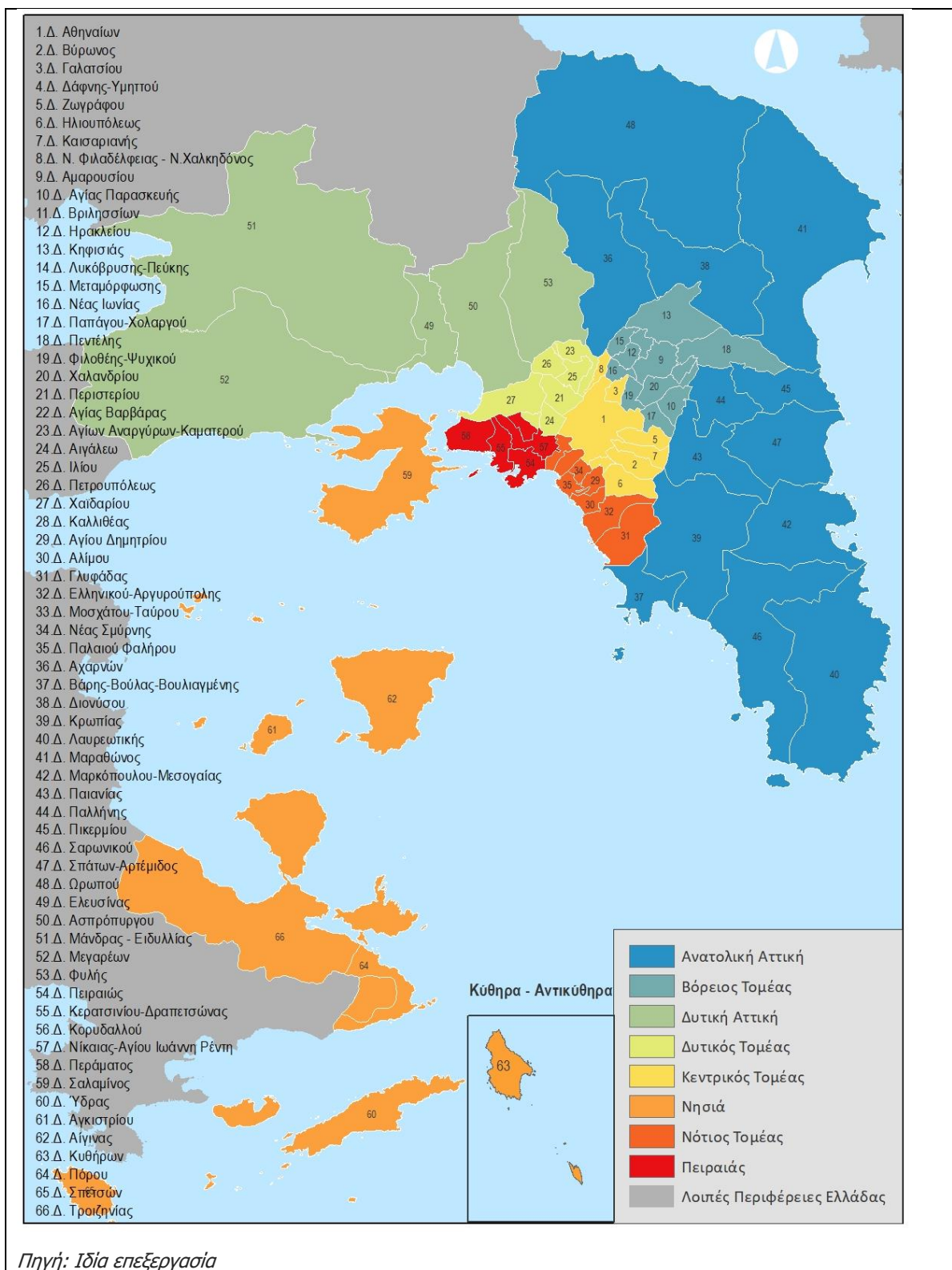
κοινού ανάπτυξης στη λογική δικτύου.

Όσον αφορά τη γεωμορφολογία και τις λειτουργίες, την Περιφέρεια Αττικής διαμορφώνουν τρεις χωρικές ενότητες. Η πρώτη είναι το Πολεοδομικό Συγκρότημα Αθηνών, με χαρακτηριστικά μητροπολιτικής περιοχής, που εκτείνεται στο Λεκανοπέδιο της Αττικής με όρια το Σαρωνικό Κόλπο και τα βουνά της Πάρνηθας, του Υμηττού και της Πεντέλης. Η δεύτερη αποτελεί την περιφερειακή ζώνη του Πολεοδομικού Συγκροτήματος των Αθηνών, και ειδικότερα την Ανατολική και τη Δυτική Αττική, που παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις. Σε αυτή την περιοχή απαντώνται μικρότερες πόλεις και οικισμοί, που εξαρτώνται σημαντικά από το Μητροπολιτικό Κέντρο, όπως η Ελευσίνα, τα Μέγαρα, η Παλλήνη, το Λαύριο και ο Μαραθώνας. Η Αττική Οδός, το Μετρό και ο Προαστιακός έχουν συμβάλει σημαντικά στην επιτάχυνση των διαδικασιών ενσωμάτωσης των ευρύτερων περιοχών στο Πολεοδομικό Συγκρότημα της Αθήνας. Η τρίτη ενότητα διαμορφώνεται από τα νησιά (Σαλαμίνα, Αίγινα, Αγκίστρι, Πόρος, Ύδρα, Σπέτσες, Κύθηρα και Αντικύθηρα), καθώς και την επαρχία Τροιζηνίας στην Πελοπόννησο (Δήμος Τροιζηνίας-Μεθάνων) με παραθεριστικές ζώνες που προσελκύουν Έλληνες και αλλοδαπούς τουρίστες².

2.1.2 Χαρτογραφική Απεικόνιση της Περιοχής Παρέμβασης

Εικόνα 1. Περιοχή Παρέμβασης Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης Πολιτισμού (Περιφέρεια Αττικής).

² Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ (2021) Έμπειρογνωμοσύνη για τη διαμόρφωση του πλαισίου Στρατηγικής του τομέα Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής, τη διαμόρφωση Προγράμματος Έργων και την υποστήριξη του ΥΠΠΟΑ στην ωρίμανση έργων προς ένταξη στο ΕΣΠΑ 2021-2027, Πρώτο Παραδοτέο: Αρχική Διαγνωστική Προσέγγιση και Πλαίσιο Στρατηγικής' (Ανάδοχος: Στάδιον ΑΕ)

2.1.3 Υφιστάμενη Κατάσταση Περιοχής Παρέμβασης

A. Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

Τα μεγαλύτερα πληθυσμιακά μεγέθη, τόσο σε επίπεδο χώρας, όσο και στην Αττική παρατηρούνται στις Περιφερειακές Ενότητες που συγκροτούν το Μητροπολιτικό Κέντρο των

Αθηνών, λόγω των δραστηριοτήτων και υπηρεσιών που συγκεντρώνει. Ο μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας Αττικής το 2021 παρουσιάζει μια μικρή μείωση της τάξης του 0,4% σε σχέση με την Απογραφή της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2011. Σε επίπεδο εικοσαετίας (2001-2021), ο πληθυσμός της Περιφέρειας Αττικής έχει αυξηθεί κατά 7,9%, ενώ από το 1971 έως σήμερα έχει σημειωθεί μια αύξηση κατά 19,55%.

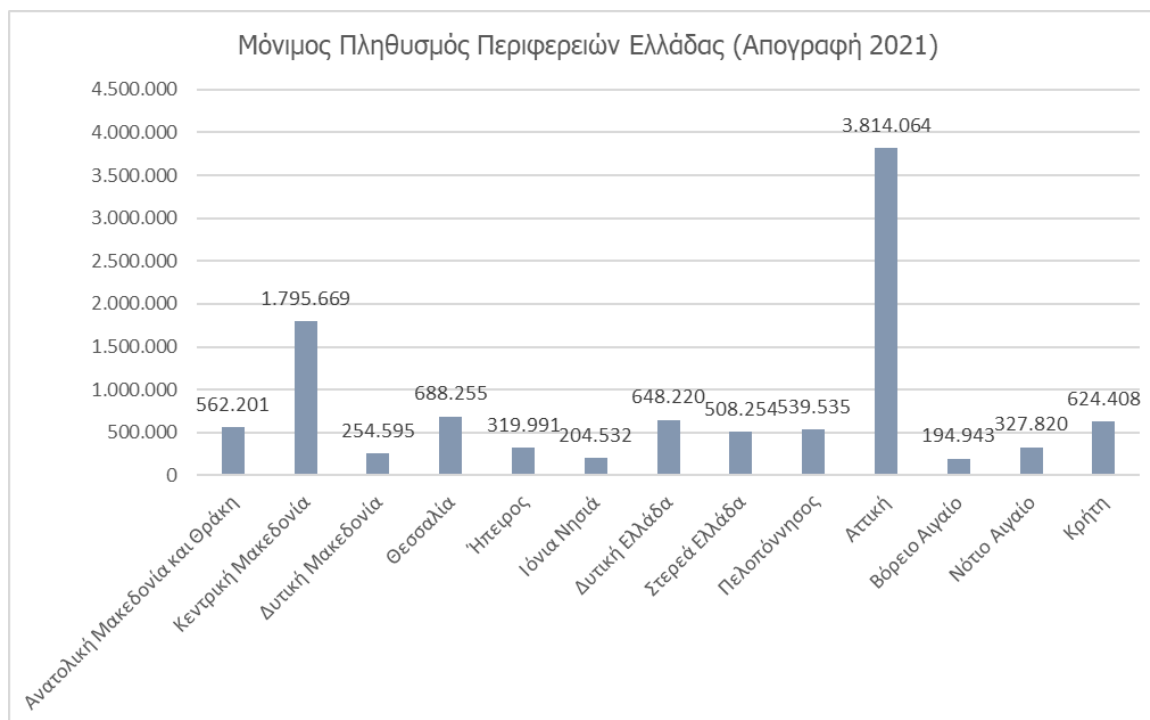
Πίνακας 1. Διαχρονική εξέλιξη μόνιμου πληθυσμού στην Περιφέρεια Αττικής (1971-2021).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	1971	1981	1991	2001	2011	2021
Περιφέρεια Αττικής	2.797.836	3.369.443	3.523.407	3.761.810	3.828.434	3.814.064
Ελλάδα	8.768.372	9.739.589	10.259.900	10.964.020	10.816.286	10.482.487
Ποσοστό (%)	31,90%	34,59%	34,34%	34,31%	35,39%	36,39%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Το διάγραμμα που ακολουθεί δείχνει πως κατανέμεται ο μόνιμος πληθυσμός της Ελλάδας ανά Περιφέρεια.

Διάγραμμα 1. Κατανομή του μόνιμου πληθυσμού της Ελλάδας κατά Περιφέρεια (Απογραφή 2021).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζονται ο πληθυσμός, η έκταση και η πυκνότητα, τόσο των Περιφερειακών Ενοτήτων της Αττικής, όσο και των Δήμων που αυτές περιλαμβάνουν.

Πίνακας 2. Πληθυσμός, έκταση και πυκνότητα των Δήμων και των Περιφερειακών Ενοτήτων της Περιφέρειας Αττικής.

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2021	ΕΚΤΑΣΗ (τ.χλμ.)	ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ (κάτ./ τ.χλμ.)
Δ. Αθηναίων	643.452	39,00	16.498,77
Δ. Βύρωνος	59.134	9,20	6.427,61
Δ. Γαλατσίου	57.909	4,00	14.477,25
Δ. Δάφνης-Υμηττού	33.886	2,40	14.119,17
Δ. Ζωγράφου	69.874	8,50	8.220,47
Δ. Ηλιούπολης	76.730	12,70	6.041,73
Δ. Καισαριανής	26.269	7,80	3.367,82
Δ. Νέας Φιλαδέλφειας – Νέας Χαλκηδόνας	34.958	3,70	9.448,11
<i>ΠΕ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΘΗΝΩΝ</i>	<i>1.002.212</i>	<i>87,30</i>	<i>11.480,09</i>
Δ. Αγίου Δημητρίου	71.664	5,00	14.332,80
Δ. Αλίμου	43.174	5,90	7.317,63
Δ. Γλυφάδας	89.597	25,40	3.527,44
Δ. Ελληνικού - Αργυρούπολης	50.027	15,40	3.248,51
Δ. Καλλιθέας	97.616	4,80	20.336,67
Δ. Μοσχάτου – Ταύρου	39.661	4,50	8.813,56
Δ. Νέας Σμύρνης	72.853	3,50	20.815,14
Δ. Παλαιού Φαλήρου	64.863	4,60	14.100,65
<i>ΠΕ ΝΟΤΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΘΗΝΩΝ</i>	<i>529.455</i>	<i>69,00</i>	<i>7.662,16</i>
Δ. Αγίας Παρασκευής	62.147	7,90	7.866,71
Δ. Αμαρουσίου	71.830	12,90	5.568,22
Δ. Βριλησίων	32.417	3,90	8.312,05
Δ. Ηρακλείου	50.494	4,60	10.976,96
Δ. Κηφισιάς	72.878	35,10	2.076,30
Δ. Λυκόβρυσης - Πεύκης	30.998	4,10	7.560,49
Δ. Μεταμορφώσεως	30.174	5,50	5.486,18
Δ. Νέας Ιωνίας	64.611	4,30	15.025,81
Δ. Παπάγου - Χολαργού	45.266	7,30	6.200,82
Δ. Πεντέλης	35.610	36,10	986,43
Δ. Φιλοθέης - Ψυχικού	27.636	6,10	4.530,49
Δ. Χαλανδρίου	77.102	10,80	7.139,07

ΠΕ ΒΟΡΕΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΘΗΝΩΝ	601.163	139,00	4.337,40
Δ. Αγίας Βαρβάρας	26.759	2,40	11.149,58
Δ. Αγίων Αναργύρων - Καματερού	61.462	9,20	6.680,65
Δ. Αιγάλεω	65.831	6,50	10.127,85
Δ. Ιλίου	84.004	9,30	9.032,69
Δ. Περιστερίου	133.630	10,10	13.230,69
Δ. Πετρούπολης	60.146	6,80	8.845,00
Δ. Χαϊδαρίου	47.051	22,70	2.072,73
ΠΕ ΔΥΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΘΗΝΩΝ	478.883	67,00	7.147,51
Δ. Ασπρόπυργου	31.381	102,00	307,66
Δ. Ελευσίνας	30.147	36,60	823,69
Δ. Μάνδρας – Ειδυλλίας	17.822	426,20	41,82
Δ. Μεγαρέων	38.033	332,90	114,25
Δ. Φυλής	48.157	109,10	441,40
ΠΕ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	165.540	1.007,00	164,42
Δ. Αχαρνών	108.169	107,90	1.002,49
Δ. Βάρης – Βούλας - Βουλιαγμένης	52.546	37,20	1.412,53
Δ. Διονύσου	42.376	111,50	380,05
Δ. Κρωπίας	30.817	102,00	302,13
Δ. Λαυρεωτικής	25.199	175,80	143,34
Δ. Μαραθώνος	31.331	222,80	140,62
Δ. Μαρκόπουλου - Μεσογαίας	21.722	81,80	265,55
Δ. Παιανίας	28.036	53,20	526,99
Δ. Παλλήνης	59.459	29,40	2.022,41
Δ. Ραφήνας - Πικερμίου	22.327	40,50	551,28
Δ. Σαρωνικού	30.047	139,10	216,01
Δ. Σπάτων - Αρτέμιδος	34.915	73,70	473,74
Δ. Ωρωπού	31.811	338,20	94,06
ΠΕ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	518.755	1.513,00	342,84
Δ. Πειραιά	168.151	10,90	15.426,70
Δ. Νίκαιας – Αγίου Ιωάννη Ρέντη	103.488	11,20	9.240,00

Δ. Κορυδαλλού	61.248	4,30	14.243,72
Δ. Κερατσινίου - Δραπετσώνας	89.536	9,30	9.627,53
Δ. Περάματος	25.628	14,70	1.743,40
ΠΕ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	448.051	50,00	8.889,90
Δ. Αγκιστριού	1.131	13,40	84,40
Δ. Αίγινας	12.911	87,40	147,72
Δ. Κυθήρων	3.644	300,00	12,15
Δ. Πόρου	3.261	49,60	65,75
Δ. Σαλαμίνας	37.220	93,40	398,50
Δ. Σπετσών	3.748	27,10	138,30
Δ. Τροιζηνίας - Μεθάνων	6.020	240,90	24,99
Δ. Ύδρας	2.070	64,40	32,14
ΠΕ ΝΗΣΩΝ	70.005	876,00	79,90
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	3.814.064	3.808,30	1001,51

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Σε επίπεδο Περιφερειακών Ενοτήτων, από τα στοιχεία του Πίνακα 2 διαπιστώνεται ότι το 70% του πληθυσμού της Περιφέρειας Αττικής κατοικεί στις ΠΕ Κεντρικού, Βόρειου και Νότιου Τομέα Αθηνών και Ανατολικής Αττικής, ενώ οι ΠΕ με τις μεγαλύτερες πυκνότητες είναι ο Κεντρικός, ο Νότιος, ο Δυτικός και ο Βόρειος Τομέας Αθηνών. Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζεται η πληθυσμιακή εξέλιξη του μόνιμου πληθυσμού των ΠΕ της Αττικής με βάση τις Απογραφές της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για τα έτη 2011 και 2021.

Πίνακας 3. Πληθυσμιακή εξέλιξη ΠΕ Περιφέρειας Αττικής (2011-2021).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2011	ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2021	(%) ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
ΠΕ Κεντρικού Τομέα Αθηνών	1.029.520	1.002.212	-2,65
ΠΕ Νότιου Τομέα Αθηνών	529.826	529.455	-0,07
ΠΕ Βόρειου Τομέα Αθηνών	592.490	601.163	1,46
ΠΕ Δυτικού Τομέα Αθηνών	489.675	478.883	-2,20
ΠΕ Δυτικής Αττικής	160.927	165.540	2,87
ΠΕ Ανατολικής Αττικής	502.348	518.755	3,27
ΠΕ Πειραιώς	448.997	448.051	-0,21
ΠΕ Νήσων	74.651	70.005	-6,22
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	3.828.434	3.814.064	-0,38

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Από τα στοιχεία του Πίνακα προκύπτει ότι οι μεγαλύτερες μειώσεις παρατηρούνται στις ΠΕ

Κεντρικού και Δυτικού Τομέα Αθηνών (2,65 % και 2,20% αντίστοιχα), ενώ οι ΠΕ Ανατολικής Αττικής, Δυτικής Αττικής και Βόρειου Τομέα Αθηνών έχουν αυξήσει τον πληθυσμό τους.

Σε αντίθεση με την πληθυσμιακή μείωση της Περιφέρειας Αττικής κατά την περίοδο 2011-2021 (0,4%), ο αριθμός των νοικοκυριών της αυξήθηκε κατά 8,4%, κάτι που υποδηλώνει τη σταδιακή αλλαγή της κοινωνικής δομής, καθώς έχουν μειωθεί οι πολυμελείς οικογένειες και τα περισσότερα νοικοκυριά αποτελούνται από 1 έως 2 άτομα. Τα νοικοκυριά της Περιφέρειας Αττικής αποτελούν το 2021 το 38% των συνολικών νοικοκυριών της χώρας. Όσον αφορά το μέγεθός τους, η πλειονότητά τους αποτελείται από 1 ή 2 άτομα (με ποσοστά 34,80% και 27,39% αντίστοιχα), ενώ τα νοικοκυριά με 3 μέλη αποτελούν μόλις το 18,66% του πληθυσμού. Τα νοικοκυριά με περισσότερα από 5 μέλη καταλαμβάνουν ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 4,55%.

Πίνακας 4. Ιδιωτικά νοικοκυριά και αριθμός μελών αυτών κατά μέγεθος νοικοκυριού στην Περιφέρεια Αττικής (2021)

ΜΕΓΕΘΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ	(%) ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ	(%) ΜΕΛΩΝ
1	570.487	570.487	34,80%	15,21%
2	448.973	897.946	27,39%	23,95%
3	305.943	917.829	18,66%	24,48%
4	239.406	957.624	14,60%	25,54%
5+	74.593	405.722	4,55%	10,82%
ΣΥΝΟΛΟ	1.639.402	3.749.608	100,00%	100,00%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Βάσει της Απογραφής της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2021, οι γυναίκες υπερβαίνουν τους άνδρες, καταλαμβάνοντας ποσοστό 51,8% στο συνολικό πληθυσμό της Αττικής. Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η πληθυσμιακή κατανομή της Περιφέρειας Αττικής κατά ηλικία και φύλο βάσει των απογραφών του 2011 και του 2021.

Πίνακας 5. Πληθυσμιακή κατανομή Περιφέρειας Αττικής κατά ηλικία και φύλο (2011, 2021).

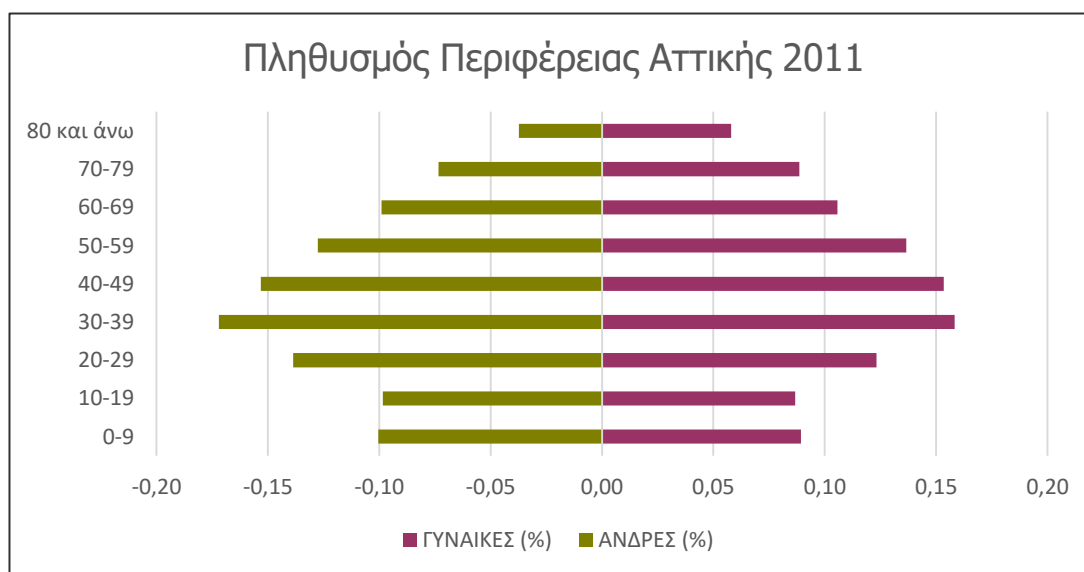
ΗΛΙΚΙΑ	2011				2021			
	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες (%)	Γυναίκες (%)	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες (%)	Γυναίκες (%)
0-9	185.316	177.224	10,04	8,94	162.196	154.327	8,83	7,81
10-19	181.704	172.033	9,84	8,68	190.759	179.966	10,38	9,10
20-29	255.833	244.377	13,86	12,33	197.557	189.923	10,75	9,61
30-39	317.576	313.902	17,21	15,83	247.881	243.100	13,49	12,30
40-49	282.668	304.135	15,32	15,34	305.916	312.234	16,65	15,80
50-59	235.520	270.729	12,76	13,65	273.318	298.612	14,88	15,11
60-69	182.732	209.617	9,90	10,57	212.939	255.514	11,59	12,93
70-79	135.498	175.723	7,34	8,86	152.044	192.156	8,28	9,72

80 και άνω	68.816	115.031	3,73	5,80	94.733	150.889	5,16	7,63
ΣΥΝΟΛΟ	1.845.663	1.982.771	100	100	1.837.343	1.976.721	100	100

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

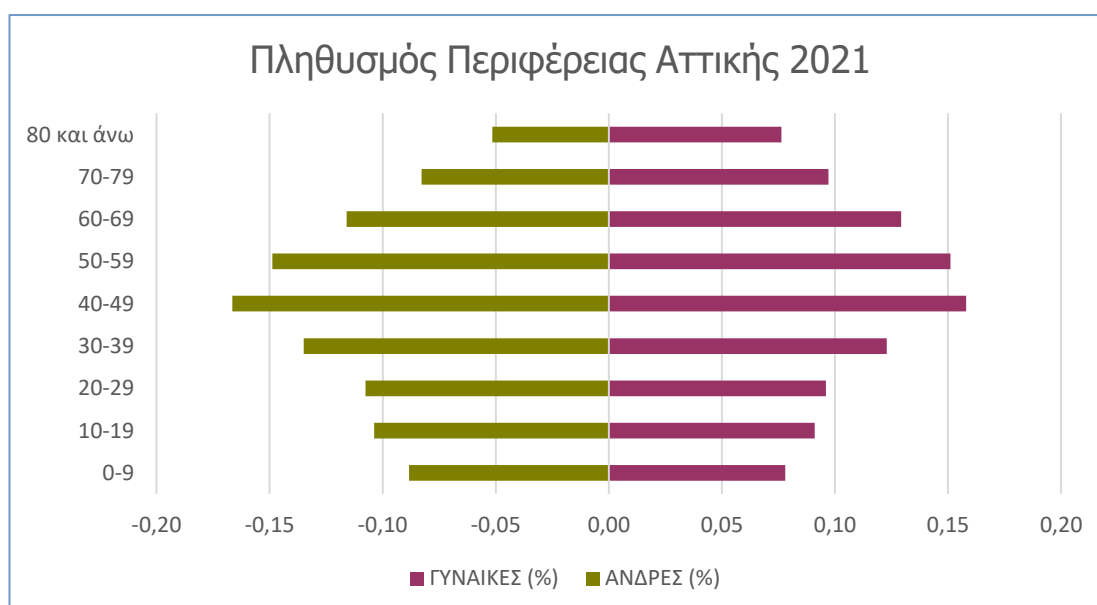
Από τα στοιχεία του παραπάνω Πίνακα παρατηρείται ότι ενώ το 2011 τα μεγαλύτερα ποσοστά του πληθυσμού, τόσο στους άνδρες, όσο και στις γυναίκες, συγκεντρώνονταν στις ηλικιακές κατηγορίες 30-39 και 40-49 ετών, το 2021 τα μεγαλύτερα ποσοστά παρουσιάζονται στις ηλικιακές κατηγορίες 40-49 και 50-59 και στα δύο φύλα. Επομένως, η πληθυσμιακή πυραμίδα του 2021 τείνει προς ένα γηραιότερο πληθυσμό.

Διάγραμμα 2. Πληθυσμιακή πυραμίδα Περιφέρειας Αττικής το 2011.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 3. Πληθυσμιακή πυραμίδα Περιφέρειας Αττικής το 2021.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Ο **δείκτης γήρανσης** απεικονίζει το πλήθος ηλικιωμένων 65 ετών και άνω που αντιστοιχούν σε 100 άτομα ηλικίας μέχρι 14 ετών. Ουσιαστικά, αποτελεί το λόγο του ηλικιωμένου πληθυσμού (μεγαλύτεροι ή ίσοι με 65 έτη) προς τους νέους (0 έως 14 ετών) ανά χωρική μονάδα επί 100³.

Καθώς οι ηλικιακές κατηγορίες στην Απογραφή του 2021 υποδιαιρούνται ανά δεκαετία, υπολογίστηκε η τιμή του δείκτη γήρανσης στην Περιφέρεια Αττικής με βάση τα στοιχεία της Απογραφής του 2011, που είναι ίση με **125**.

Ο **δείκτης εξάρτησης** είναι ένα κλάσμα που στον αριθμητή έχει το πλήθος των ατόμων που θεωρούνται εξαρτώμενα μέλη (άτομα ηλικίας κάτω των 15 ετών και άνω των 64 ετών) και στον παρονομαστή έχει το πλήθος των «παραγωγικών» ατόμων, δηλαδή όσων βρίσκονται σε ηλικία εργασίας και ένταξης στο εργατικό δυναμικό της χώρας (άτομα ηλικίας από 15 έως 64 έτη). Πρόκειται, δηλαδή, για τον αριθμό των εξαρτώμενων μελών που αντιστοιχεί στα παραγωγικά μέλη μιας κοινωνίας.

Αντιστοίχως, λόγω της ηλικιακής κατηγοριοποίησης στην Απογραφή του 2021 ανά δεκαετία, υπολογίστηκε ο δείκτης εξάρτησης βάσει των στοιχείων της Απογραφής του 2011. Η τιμή του για την Περιφέρεια Αττικής είναι ίση με **46**.

Στον ακόλουθο Πίνακα απεικονίζεται το επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων της Περιφέρειας Αττικής με βάση την Απογραφή της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2021. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Πίνακα, στην Περιφέρεια Αττικής συγκεντρώνονται περισσότεροι από τους μισούς κατόχους διδακτορικών τίτλων (54,93%) και Μεταπτυχιακών Τίτλων (55,07%) της Ελλάδας, το οποίο αποδεικνύει το υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο των κατοίκων της Αττικής.

Επίσης, παρατηρείται ότι στην Περιφέρεια Αττικής το ποσοστό των κατόχων διδακτορικού τίτλου, μεταπτυχιακού τίτλου, πτυχίου Πανεπιστημίου, Πολυτεχνείου, πτυχίου ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ και ισοτίμων σχολών και πτυχίου ανώτερων επαγγελματικών σχολών φθάνει το 26,6%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στις υπόλοιπες Περιφέρειες είναι ίσο με 17,9%. Οι λοιπές κατηγορίες, στην Περιφέρεια Αττικής συγκεντρώνουν ένα ποσοστό της τάξης του 73,4%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις λοιπές Περιφέρειες είναι ίσο με 82,1%.

Σε ό,τι αφορά τους αναλφάβητους⁴, στην Περιφέρεια Αττικής το ποσοστό τους είναι 8,0%, ενώ στις λοιπές Περιφέρειες το ποσοστό τους φθάνει το 10,1%. Οι αναλφάβητοι της Περιφέρειας Αττικής καταλαμβάνουν ποσοστό 31,1% στο συνολικό αριθμό αναλφάβητων της χώρας.

Πίνακας 6. Επίπεδο εκπαίδευσης κατοίκων Περιφέρειας Αττικής (2021).

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΕΛΛΑΔΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΛΟΙΠΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%) ΛΟΙΠΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

³ https://www.researchgate.net/publication/259299011_Deiktes_Geranses_tou_Plethysmou_tes_Elladas_se_Epipedo_Demou_Kallikrate_2001

⁴ Στην παρούσα μελέτη αναλφάβητοι θεωρούνται τα άτομα που ανήκουν στις κατηγορίες: α) Εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση, β) Ολοκλήρωσαν την προσχολική αγωγή, γ) Δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση.

				ΑΤΤΙΚΗΣ	
Κάτοχοι διδακτορικού τίτλου	73.491	40.368	33.123	54,93%	45,07%
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού	422.305	232.572	189.733	55,07%	44,93%
Πτυχιούχοι Παν/μίου - Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ και ισοτίμων σχολών	1.613.234	696.657	916.577	43,18%	56,82%
Πτυχιούχοι ανώτερων επαγγελματικών σχολών	99.792	46.647	53.145	46,74%	53,26%
Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολέγια κλπ.)	631.675	289.021	342.654	45,75%	54,25%
Απόφοιτοι Λυκείου (Γενικού, Εκκλησιαστικού κ.λπ., εξατάξιου Γυμνασίου κλπ.)	2.288.489	912.947	1.375.542	39,89%	60,11%
Πτυχιούχοι Επαγγελματικού Λυκείου	562.441	177.007	385.434	31,47%	68,53%
Πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	316.050	113.723	202.327	35,98%	64,02%
Απόφοιτοι τριταξίου Γυμνασίου	1.052.041	344.130	707.911	32,71%	67,29%
Απόφοιτοι Δημοτικού	1.959.643	481.425	1.478.218	24,57%	75,43%
Εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	245.615	62.671	182.944	25,52%	74,48%
Ολοκλήρωσαν την προσχολική αγωγή	600.456	211.389	389.067	35,20%	64,80%
Δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	130.771	29.305	101.466	22,41%	77,59%
Μη κατατασσόμενοι (άτομα γεννηθέντα μετά την 1/1/2005)	486.484	176.204	310.280	36,22%	63,78%
ΣΥΝΟΛΟ	10.482.487	3.814.066	6.668.421	36,39%	63,61%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζονται στοιχεία της Eurostat σχετικά με τη μη συμμετοχή των νέων στην Αττική ηλικίας 15 έως 24 ετών στην εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και ποσοστό των συμμετεχόντων ενηλίκων στην εκπαίδευση και κατάρτιση στην ηλικιακή ομάδα από 25 έως 64 έτη. Τα ποσοστά αυτά και για τις δύο ηλικιακές ομάδες μειώνονται με την πάροδο του χρόνου, με τις μεγαλύτερες μειώσεις να παρατηρούνται στους νέους.

Πίνακας 7. Μη συμμετοχή νέων και συμμετοχή ενηλίκων στην εκπαίδευση και κατάρτιση στην Περιφέρεια Αττικής (2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023).

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Νέοι (15-24) μη συμμετέχοντες στην απασχόληση ή στην εκπαίδευση και κατάρτιση	12,4	10,1	10,1	7,7 (b)	6,6	10,4

Ενήλικες συμμετέχοντες στην εκπαίδευση και κατάρτιση (25-64)	6,7	5,4	5,9	4,6 (b)	4,3	3,4	

Πηγή: Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_ifse_22/default/table?lang=en, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/trng_ifse_04/default/table?lang=en, Ιδία επεξεργασία

Β. Οικονομικά Χαρακτηριστικά

Β.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία και Εργατικό Δυναμικό

Στο σύνολο των ελληνικών Περιφερειών, η Αττική αναδεικνύεται ως η πιο δυναμική, καθώς συγκεντρώνει το 36,38% του συνολικού πληθυσμού της χώρας (Απογραφή ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2021), αλλά και το 47,75% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ⁵) της Ελλάδας το 2020⁶. Πρόκειται για την πιο εξωστρεφή Περιφέρεια σε διεθνείς ροές κεφαλαίων και ατόμων, που φιλοξενεί το ισχυρότερο Μητροπολιτικό Κέντρο της Ελλάδας, την Αθήνα⁷.

Εξάλλου, η Περιφέρεια Αττικής αποτελεί το σημαντικότερο κόμβο Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας στην Ελλάδα, αντιπροσωπεύοντας πάνω από το 60% των εγχώριων ακαθάριστων δαπανών για έρευνα και τεχνολογία (GERD: Gross domestic expenditure on research and experimental development). Παράλληλα, στην Αττική συγκεντρώνεται μια πληθώρα υπηρεσιών, όπως το εμπόριο, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, οι μεταφορές, οι τεχνολογίες πληροφορικής, οι υπηρεσίες υγείας, οι κοινωνικές υπηρεσίες και οι δραστηριότητες αναψυχής. Στις δραστηριότητες του δευτερογενή τομέα περιλαμβάνονται εγκαταστάσεις μεταποίησης όπως βιομηχανίες τροφίμων, επιχειρήσεις παραγωγής μεταλλικών προϊόντων, χημικών και φαρμακευτικών προϊόντων, κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, αλλά και ναυπηγεία, ενώ οι δυναμικές και αναπτυσσόμενες βιομηχανίες όπως των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), της μικροηλεκτρονικής και των σχετικών εφαρμογών δείχνουν να έχουν ενσωματωθεί στις διεθνείς αλυσίδες αξίας⁸.

Διαχρονικά, οι δείκτες του ΑΕΠ της Περιφέρειας Αττικής ακολουθούν τους ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης της χώρας, μέχρι το 2008, όπου η αρνητική επίδραση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης ήταν καθοριστική τόσο σε περιφερειακό, όσο και σε εθνικό επίπεδο, με μειώσεις στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Αν και το 2018 άρχισαν να διαφαίνονται οι πρώτες ασθενείς ενδείξεις ανάκαμψης των δεικτών, από το 2019 και μετά η Περιφέρεια Αττικής, όπως και οι υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας, έχει εισέλθει σε μια νέα περίοδο οικονομικών και κοινωνικών μεταβολών, λόγω των μέτρων που λήφθηκαν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης COVID-19, καθώς και της ενεργειακής κρίσης⁹.

Διάγραμμα 4. Διαχρονική εξέλιξη ΑΕΠ Περιφέρειας Αττικής από το 2008 έως το 2021* (εκ. €, τρέχουσες τιμές).

⁵ Σε αγοραίες τιμές.

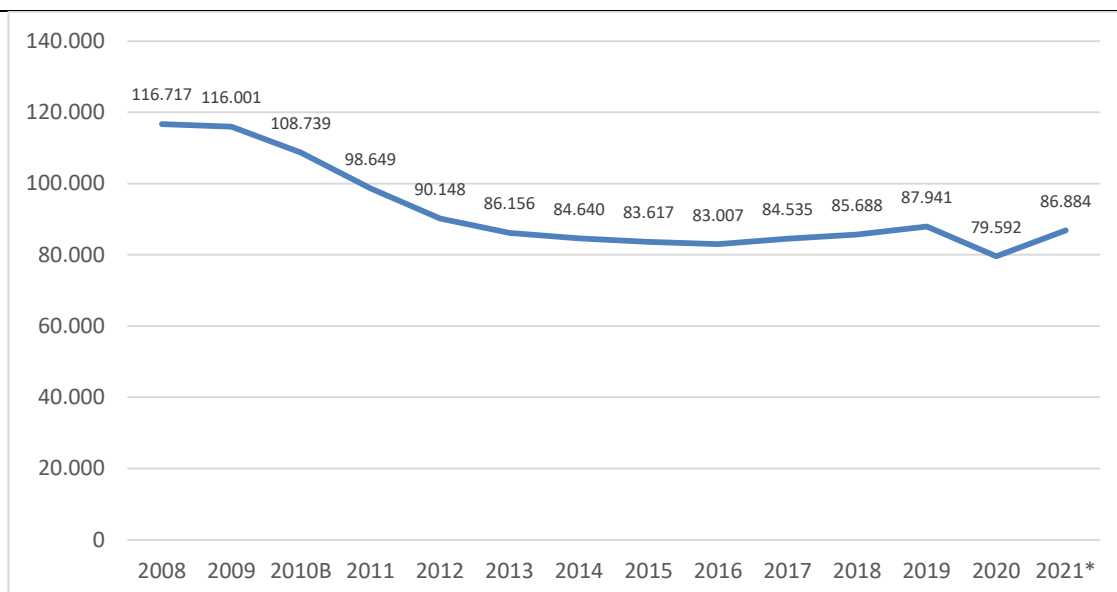
⁶ <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL57/->

⁷ https://www.patt.gov.gr/wp-content/uploads/2021/07/210730_ppa_attikis_21_25_orthi.pdf

⁸ Παυλέας Σ. (2016) 'Η στρατηγική της «Εξυπνης Εξειδίκευσης» στην Περιφέρεια Αττικής'

<https://www.athenssocialatlas.gr/άρθρο/έξυπνη-εξειδίκευση/>

⁹ https://www.patt.gov.gr/wp-content/uploads/2021/07/210730_ppa_attikis_21_25_orthi.pdf

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL48/>, Ίδια επεξεργασία

Στο παραπάνω Διάγραμμα παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του ΑΕΠ της Περιφέρειας Αττικής από το 2008 έως το 2021* (Προσωρινά στοιχεία). Όσον αφορά τα πρόσφατα έτη, παρατηρείται μια ανοδική πορεία κατά την περίοδο 2016-2019, με αύξηση του ΑΕΠ κατά 5,94%, το 2020 λόγω της πανδημίας του COVID-19 παρουσιάζεται σημαντική μείωση της τάξης του 9,49%, ενώ το 2021 αρχίζει και πάλι η ανοδική πορεία με αύξηση 9,16%.

Στον Πίνακα που ακολουθεί απεικονίζεται η εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Αττικής και των Περιφερειακών της Ενότητων σε σύγκριση με αυτό της χώρας από το 2016 έως το 2021* (Προσωρινά στοιχεία). Ακολουθώντας τους ρυθμούς της χώρας, η Περιφέρεια Αττικής κατά την περίοδο 2016-2019 αυξάνει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της κατά 6,99% υπερβαίνοντας το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο χώρας (5,61%), ενώ το 2020 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της μειώνεται κατά 9,43%, κάτι που συμβαίνει και σε εθνικό επίπεδο (μείωση κατά 9,81%). Ωστόσο, το 2021 παρατηρείται μια ανοδική πορεία, με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ να αυξάνεται κατά 9,58% στην Περιφέρεια και κατά 10,59% στο σύνολο της χώρας. Αντίστοιχες αυξομειώσεις του κατά κεφαλήν ΑΕΠ με αυτές της Περιφέρειας παρατηρούνται και σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας.

Πίνακας 8. Κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Αττικής ανά Περιφερειακή Ενότητα και της Ελλάδας (€, τρέχουσες τιμές).

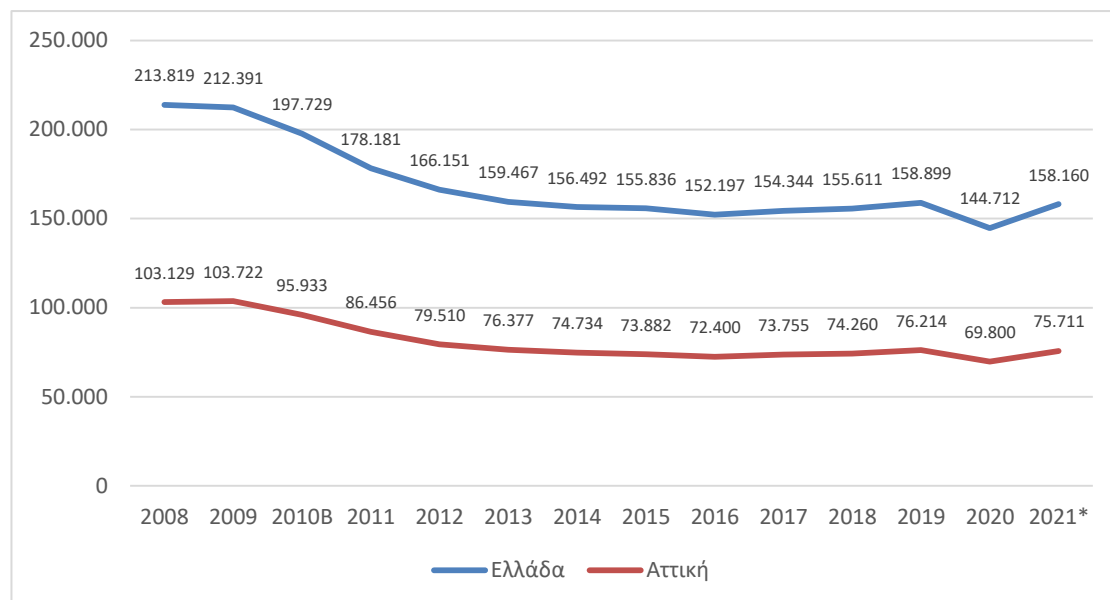
ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
ΕΛΛΑΔΑ	16.193	16.449	16.730	17.101	15.424	17.058
ΑΤΤΙΚΗ	21.975	22.453	22.854	23.510	21.294	23.335
Βόρειος Τομέας Αθηνών	26.003	26.759	26.757	28.124	26.036	28.408
Δυτικός Τομέας Αθηνών	11.336	11.391	11.628	12.152	11.008	12.247
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	31.577	32.507	33.084	33.692	30.487	33.445
Νότιος Τομέας Αθηνών	18.466	19.122	19.541	20.048	17.939	19.916
Ανατολική Αττική	17.751	17.627	17.923	18.316	16.309	17.926
Δυτική Αττική	21.727	21.422	22.571	23.457	21.005	22.625

Πειραιάς, Νήσοι	18.153	18.950	19.549	19.969	18.242	19.824

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL57/->, Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 5. Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία Περιφέρειας Αττικής και χώρας από το 2008 έως το 2021* (εκ. €, τρέχουσες τιμές).

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL45/->, Ιδία επεξεργασία

Στο παραπάνω Διάγραμμα παρουσιάζεται η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία στην Αττική και την Ελλάδα κατά την περίοδο 2018-2021.

Το εργατικό δυναμικό αποτελεί το σημαντικότερο παραγωγικό συντελεστή για μία περιοχή, αφού συμβάλλει σημαντικά στην αναπτυξιακή της δυναμική. Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απασχολούμενοι και το ποσοστό ανεργίας στην Αττική και την Ελλάδα. Το 2023 το εργατικό δυναμικό της Αττικής αποτελεί το 37% του συνολικού εργατικού δυναμικού της χώρας, ενώ το ποσοστό ανεργίας (9,4%) είναι χαμηλότερο σε σχέση με αυτό της χώρας (11,1%) και μειωμένο κατά σχεδόν 10 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2018.

Πίνακας 9. Εργατικό δυναμικό (χιλιάδες) και ποσοστό ανεργίας στην Περιφέρεια Αττικής και στην Ελλάδα (2018-2023).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ – ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ΑΤΤΙΚΗ						
Εργατικό δυναμικό	1.720,7	1.736,4	1.712,1	1.708,8	1.750,0	1.726,0
Απασχολούμενοι*	1.378,5	1.442,4	1.471,7	1.506,2	1.575,4	1.563,8
Άνεργοι**	342,2	294,0	240,4	202,5	174,6	162,2
Ποσοστό (%) ανεργίας	19,9	16,9	14,0	11,9	10,0	9,4
ΕΛΛΑΔΑ						
Εργατικό δυναμικό	4.743,0	4.729,9	4.630,5	4.605,7	4.728,8	4.715,3

Απασχολούμενοι*	3.828,0	3.911,0	3.875,5	3.928,0	4.140,6	4.193,5
Άνεργοι**	915,0	818,9	755,0	677,7	588,2	521,8
Ποσοστό (%) ανεργίας	19,3	17,3	16,3	14,7	12,4	11,1

* Από το έτος 2021 και έπειτα η συγκεκριμένη ομάδα αφορά σε άτομα 15 - 89 ετών.

** Αφορά σε άτομα 15 – 74 ετών.

Πηγή: https://www.statistics.gr/documents/20181/18330371/GreeceInFigures_2024Q3_GR.pdf/98d06f05-17c4-3b9c-a44d-d482b0894f17

Ο επόμενος Πίνακας αποτυπώνει βάσει στοιχείων της Eurostat την απασχόληση στις ελληνικές Περιφέρειες και στην Ελλάδα για τα έτη 2018, 2019, 2020, 2021, το 2022 και το 2023. Από τα στοιχεία του Πίνακα προκύπτει ότι η Περιφέρεια Αττικής παρουσιάζει το 2023 το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης (64,0%) ακολουθώντας την Περιφέρεια Πελοποννήσου (65,5%).

Πίνακας 10. Ποσοστά απασχόλησης στις Περιφέρειες της Ελλάδας (2018-2023).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ΕΛΛΑΔΑ	54,9	56,5	56,3	57,2	60,7	61,8
Αττική	54,7	57,6	59,0	60,8	64,0	64,0
Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	59,3	61,2	56,1	56,2	61,0	62,3
Βόρειο Αιγαίο	56,6	60,4	59,7	58,9	60,7	62,8
Νότιο Αιγαίο	59,3	60,5	53,6	53,6	59,2	60,9
Κρήτη	60,1	61,8	56,4	56,8	62,1	63,0
Βόρεια Ελλάδα	53,4	54,1	53,4	53,4	57,2	59,4
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	55,8	56,6	54,2	54,0	57,1	59,6
Κεντρική Μακεδονία	53,3	53,7	53,7	53,9	57,8	59,7
Δυτική Μακεδονία	49,6	50,6	50,7	52,1	52,3	55,6
Ήπειρος	52,8	55,1	52,8	50,7	58,2	60,2
Κεντρική Ελλάδα	55,0	55,5	55,5	56,9	59,7	61,0
Θεσσαλία	54,4	54,8	55,3	56,2	59,2	58,0
Ιόνια Νησιά	59,9	59,8	55,6	56,8	58,7	59,5
Δυτική Ελλάδα	50,1	49,7	50,6	54,0	56,3	59,4
Στερεά Ελλάδα	54,7	55,7	54,5	55,8	60,8	63,2
Πελοπόννησος	60,5	61,9	62,9	62,4	63,8	65,5

Πηγή: Eurostat, Employment rates by sex, age and NUTS 2 regions, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFST_R_LFE2EMPRT/default/table?lang=en

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛ.ΣΤΑΤ. το δεύτερο τρίμηνο του 2023¹⁰, το ποσοστό εργατικού δυναμικού στην Περιφέρεια Αττικής ανέρχεται στο 54,9%, υπερβαίνοντας το αντίστοιχο σε εθνικό επίπεδο (52,8%) ενώ το ποσοστό

¹⁰ <https://www.statistics.gr/documents/20181/8c627fb8-467c-0679-0a0a-a21a8ac0cf1f>

ανεργίας είναι 10,4% μικρότερο από αυτό σε επίπεδο χώρας (11,2%). Το δεύτερο τρίμηνο του 2023 καταγράφηκαν στην Περιφέρεια Αττικής συνολικά 1.573.200 εργαζόμενοι, που αντιπροσωπεύουν το 37,13% του συνόλου των εργαζόμενων της χώρας (4.236.500). Από το 2018¹¹ στην Περιφέρεια Αττικής παρατηρείται μια αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων της τάξης του 12,77%, ενώ έχει σημειωθεί σημαντική πτώση του ποσοστού ανεργίας κατά 8,5 ποσοστιαίες μονάδες (από 18,9% το 2018 σε 10,4% το 2023).

Σύμφωνα με την Α10 ταξινόμηση NACE Rev.2, οι κλάδοι της οικονομικής δραστηριότητας έχουν ως εξής:

Πίνακας 11. Περιγραφή των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας της Α10 ταξινόμησης NACE Rev.2.

A	A	Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία
B, Γ, Δ, Ε	B	Ορυχεία και Λατομεία
	Γ	Μεταποίηση
	Δ	Παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος, Φυσικού Αερίου, Ατμού και Κλιματισμού
	Ε	Παροχή Νερού, Επεξεργασία Λυμάτων, Διαχείριση Αποβλήτων και Δραστηριότητες Εξυγίανσης
ΣΤ	ΣΤ	Κατασκευές
Ζ, Η, Θ	Ζ	Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών
	Η	Μεταφορά και Αποθήκευση
	Θ	Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης
I	I	Ενημέρωση και Επικοινωνία
Κ	Κ	Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές Δραστηριότητες
Λ	Λ	Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας
Μ, Ν	Μ	Επαγγελματικές, Επιστημονικές και Τεχνικές Δραστηριότητες
	Ν	Διοικητικές και Υποστηρικτικές Δραστηριότητες
Ξ, Ο, Π	Ξ	Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα
	Ο	Εκπαίδευση
	Π	Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μέριμνα
Ρ, Σ, Τ, Υ	Ρ	Τέχνες, Διασκέδαση και Ψυχαγωγία
	Σ	Άλλες Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών
	Τ	Δραστηριότητες Νοικοκυριών ως Εργοδοτών, μη Διαφοροποιημένες Δραστηριότητες Νοικοκυριών που αφορούν την Παραγωγή Αγαθών και Υπηρεσιών για Ίδια Χρήση
	Υ	Δραστηριότητες Ετερόδικων Οργανισμών και Φορέων

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., <https://www.statistics.gr/documents/20181/3413c7f0-7dd0-1c87-52f0-86f3a7cddb93f>

Ακολουθεί ανάλυση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) ανά κλάδο (Α10) και

¹¹ ΕΛ.ΣΤΑΤ., Έρευνα Εργατικού Δυναμικού το Δ' Εξάμηνο του 2018

(<https://www.statistics.gr/documents/20181/d38e78ff-ff74-45a8-ae69-7fc895f72a7d>)

Περιφέρεια (NUTS II) το 2021. Η περιγραφή των κλάδων γίνεται στον Πίνακα 11. Στην Περιφέρεια Αττικής οι κλάδοι με τη μεγαλύτερη ΑΠΑ είναι οι Ζ, Η και Θ (Χονδρικό και Λιανικό Εμπόριο, Επισκευή Μηχανοκίνητων Οχημάτων και Μοτοσυκλετών, Μεταφορά και Αποθήκευση και Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Υπηρεσιών Εστίασης), ο Λ (Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας) και οι Ξ, Ο και Π (Δημόσια Διοίκηση και Άμυνα, Εκπαίδευση και Δραστηριότητες σχετικές με την Ανθρώπινη Υγεία και την Κοινωνική Μείριμνα) με τα ποσοστά τους να είναι αντίστοιχα 25,1%, 19,1% και 18,5% της συνολικής περιφερειακής ΑΠΑ. Η ΑΠΑ της Αττικής καταλαμβάνει ποσοστό 47,9% στη συνολική ΑΠΑ της χώρας.

Πίνακας 12. Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά κλάδο (Α10) και Περιφέρεια (2021)*.

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	Α	Β, Γ, Δ, Ε	ΣΤ	Ζ, Η, Θ	Ι	Κ	Λ	Μ, Ν	Ξ, Ο, Π	Ρ, Σ, Τ, Υ
Αττική	298	8.338	1.082	18.988	4.665	5.473	14.437	5.864	13.972	2.594
Βόρειο Αιγαίο	89	184	50	498	34	85	319	68	735	58
Νότιο Αιγαίο	117	395	143	2.453	49	129	635	208	760	136
Κρήτη	604	860	166	2.687	147	310	910	330	1.470	253
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	485	1.301	105	1.294	101	166	663	176	1.749	159
Κεντρική Μακεδονία	1.352	3.676	393	5.664	435	660	2.659	816	5.308	748
Δυτική Μακεδονία	338	1.176	75	409	31	79	295	62	673	80
Ήπειρος	322	477	107	787	46	110	480	99	922	94
Θεσσαλία	1.120	1.394	160	1.611	74	202	962	236	2.241	253
Ιόνια Νησιά	95	129	58	1.180	26	55	410	97	403	97
Δυτική Ελλάδα	655	1.083	154	1.560	144	176	1.030	218	1.703	255
Στερεά Ελλάδα	525	3.597	125	1.324	65	138	781	167	1.162	201
Πελοπόννησος	672	1.983	154	1.380	86	163	1.047	141	1.235	260
ΕΛΛΑΔΑ	6.673	24.594	2.773	39.837	5.905	7.746	24.628	8.483	32.333	5.188

*Προσωρινά στοιχεία σε τρέχουσες τιμές σε εκ. €

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2023), Περιφερειακοί Λογαριασμοί: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία για το 2021 και αναθεωρημένα στοιχεία για τα έτη 2019-2020, <https://www.statistics.gr/documents/20181/3413c7f0-7dd0-1c87-52f0-86f3a7cdb93f>

Στον ακόλουθο Πίνακα παρουσιάζεται η απασχόληση στην Περιφέρεια Αττικής και στην Ελλάδα κατά κλάδο για τα έτη 2018, 2019, 2020 και 2021. Το έτος 2021 οι απασχολούμενοι της Αττικής αντιπροσωπεύουν το 38,9% των συνολικών εργαζόμενων της χώρας, ενώ οι κλάδοι που συγκεντρώνουν τους περισσότερους εργαζόμενους στην Αττική είναι οι Ζ, Η και Θ με ποσοστό 35,6% και οι Ξ, Ο, Π με 24,2%.

Πίνακας 13. Απασχόληση (σε 000 άτομα) στην Περιφέρεια Αττικής κατά κλάδο (2018, 2019, 2020, 2021).

ΚΛΑΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ		2018	2019	2020	2021*
Α	Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	14.808,7	14.578,9	13.659,3	13.656,7
Β, Γ, Δ, Ε	Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή	153.085,1	156.420,1	159.910,4	163.642,4

	ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης				
ΣΤ	Κατασκευές	63.698,2	63.159,8	64.512,7	65.624,3
Z, H, Θ	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	648.564,6	683.866,8	638.013,6	648.731,3
I	Ενημέρωση και επικοινωνία	71.176,1	73.249,1	74.521,5	76.982,1
K	Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	48.721,3	47.199,8	48.317,1	46.726,1
Λ	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	11.607,5	13.215,5	13.768,2	14.281,1
M, N	Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	221.773,7	225.300,8	227.082,3	235.005,6
Ξ, Ο, Π	Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα	426.387,8	431.887,5	441.461,7	441.178,7
P, Σ, T, Y	Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών	115.974,9	118.572,0	121.413,5	118.140,7
Σύνολο Απασχόλησης ΑΤΤΙΚΗ		1.775.797,9	1.827.450,4	1.802.660,2	1.823.968,9
Σύνολο Απασχόλησης ΕΛΛΑΔΑ		4.650.344,3	4.751.956,0	4.629.794,0	4.687.218,0

* Προσωρινά στοιχεία

** Τα δεδομένα του ΑΕΠ και των συνιστωσών του για την περίοδο 2010-2020 έχουν εκτιμηθεί με έτος βάσης το 2015.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL54/->, Ιδία επεξεργασία

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του 2020 για την Εργασία και Απασχόληση στην Ελλάδα του Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού¹², οι σχεδιαστές, αναλυτές και προγραμματιστές συστημάτων υπολογιστών

¹² Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (2022) 'Εργασία και Απασχόληση στην Ελλάδα. Ετήσια Έκθεση 2020', Υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Σειρά: Ετήσια Έκθεση Εργασία

αυξάνονται διαχρονικά σε 5 κλάδους οικονομικής δραστηριότητας στην Αττική, ενώ οι περισσότεροι από αυτούς συγκεντρώνονται στον κλάδο «Δραστηριότητες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, παροχή συμβουλών και συναφείς δραστηριότητες» στην Αττική, όπου αυξήθηκαν από 4.535 το 2015 σε 8.265 το 2019.

B.2 Τουρισμός

Σύμφωνα με την έρευνα της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2022 με θέμα τις αφίξεις και διανυκτερεύσεις στα καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ και στα συλλογικά καταλύματα σύντομης διαμονής (ενοικιαζόμενα δωμάτια)¹³, οι συνολικές αφίξεις στην Ελλάδα έφθασαν τις 31.413.356, με τους αλλοδαπούς να καταλαμβάνουν ποσοστό 73,54% (23.101.468 άτομα) και τους ημεδαπούς ποσοστό 26,46% (8.311.888 άτομα). Σε σύγκριση με το 2021, οι συνολικές αφίξεις αυξήθηκαν κατά 74,37% (αύξηση 86,86% των αφίξεων αλλοδαπών και 47,05% των αφίξεων ημεδαπών).

Με βάση τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., οι συνολικές διανυκτερεύσεις στην Ελλάδα το 2022 έφθασαν τις 132.746.000, με το 84,03% να αντιπροσωπεύεται από αλλοδαπούς και το 15,97% από ημεδαπούς.

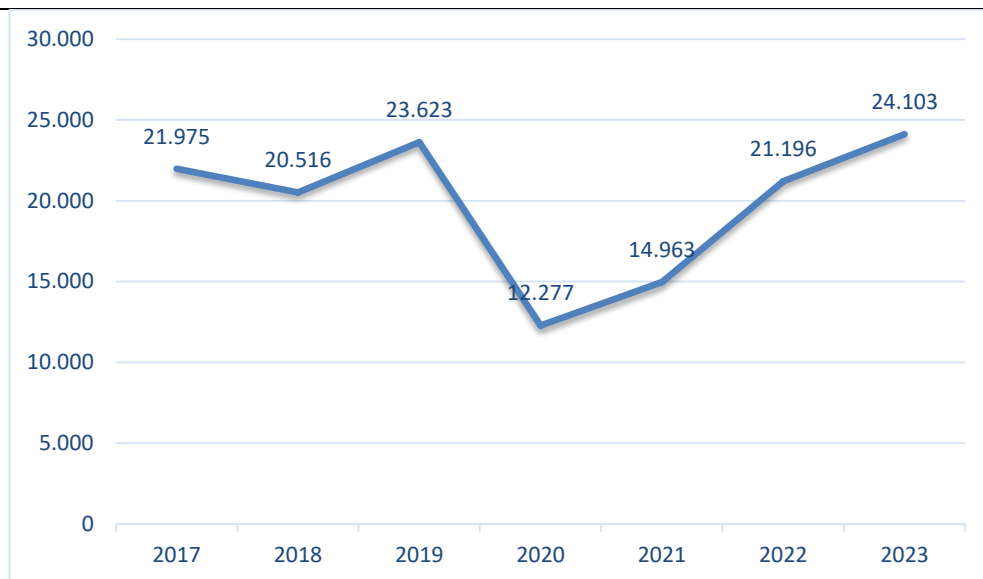
Στα Διαγράμματα που ακολουθούν απεικονίζονται οι διανυκτερεύσεις ημεδαπών και αλλοδαπών στην Ελλάδα από το 2017 έως το 2023. Και στις δύο περιπτώσεις γίνονται εύκολα αντιληπτές οι αρνητικές επιπτώσεις του Covid-19, που οδήγησαν σε δραματική μείωση των τουριστικών ροών, τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο, όσο και στη χώρα μας. Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας, η εισερχόμενη τουριστική κίνηση στην Ελλάδα μη κατοίκων από το εξωτερικό μειώθηκε το 2020 κατά 76,48% σε σχέση με το 2019 (από 31.348 το 2019 7.374 εκ. άτομα το 2020)¹⁴. Αντίστοιχες μειώσεις σημειώθηκαν και στην ταξιδιωτική κίνηση μέσω αεροδρομίων, αλλά και σε αυτή μέσω οδικών σταθμών (73,2% και 83,8% αντίστοιχα).

Διάγραμμα 6. Διανυκτερεύσεις ημεδαπών στην Ελλάδα (2017-2023).

και Απασχόληση στην Ελλάδα (<https://www.eiead.gr/wp-content/uploads/2020/12/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%95%CE%99%CE%95%CE%91%CE%94-%CE%95%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%91%CF%80%CE%B1%CF%83%CF%87%CF%8C%CE%BB%CE%B7%CF%83%CE%B7-2020.pdf>)

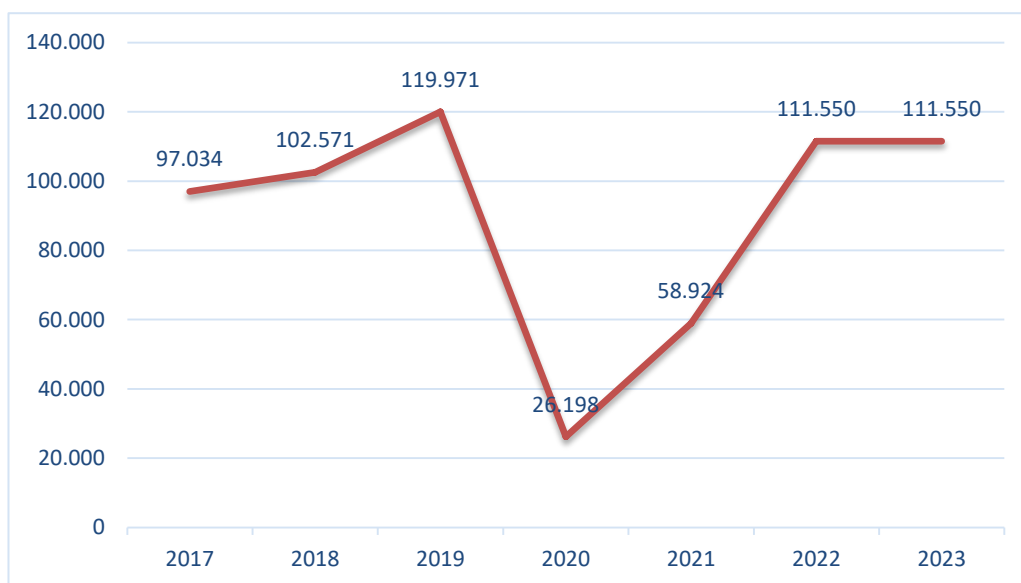
¹³ https://www.statistics.gr/documents/20181/18165299/TOURISMOS_2023.pdf/f0903d6f-e756-fa80-f847-1b591249fb20, <https://www.statistics.gr/documents/20181/7cb8e68f-8edc-45b0-1286-529896eb56ef>

¹⁴ <https://insete.gr/statistika-eisexomenou-tourismou/>

Πηγή: https://www.statistics.gr/documents/20181/18409455/TOURISMOS_2024.pdf/a74c5375-87d9-652e-4c11-ce0fa8704769, Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 7. Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών στην Ελλάδα (2017-2023).

Πηγή: https://www.statistics.gr/documents/20181/18409455/TOURISMOS_2024.pdf/a74c5375-87d9-652e-4c11-ce0fa8704769, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 14. Βασικά Μεγέθη Εισερχόμενου Τουρισμού ανά Περιφέρεια στην Ελλάδα (2023) ¹⁵¹⁶.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ¹⁷	Ταξιδιωτικές	Επισκέψεις ¹⁸ (σε	Διανυκτερεύσεις

¹⁵ Στα στοιχεία του πίνακα δεν περιλαμβάνονται στατιστικά στοιχεία από κρουαζιέρες πέραν της Έρευνας Συνόρων.

¹⁶ Στα στοιχεία του πίνακα δεν περιλαμβάνονται στατιστικά στοιχεία από κρουαζιέρες επιπλέον της Έρευνας Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος

¹⁷ Η σειρά με την οποία εμφανίζονται οι περιφέρειες ακολουθεί την επίσημη ταξινόμηση Nomenclature of territorial units for statistics-NUTS 2013/EU-28 (NUTS 2).

	εισπράξεις (σε εκατ. ευρώ)	χιλ.)	(σε χιλ.
Αττική	3.786,9	7.888,7	44.347,7
Βόρειο Αιγαίο	148,5	207,5	2.036,7
Νότιο Αιγαίο	5.340,8	6.960,7	50.643,4
Κρήτη	5.196,3	5.521,7	45.837,2
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	325,9	1.281,2	5.835,5
Κεντρική Μακεδονία	1.514,8	6.565,9	32.272,1
Δυτική Μακεδονία	50,7	206,0	918,0
Ήπειρος	330,5	1.712,4	4.319,5
Θεσσαλία	253,4	624,1	4.076,7
Ιόνια Νησιά	2.038,8	3.377,9	26.914,9
Δυτική Ελλάδα	210,1	563,6	2.742,0
Στερεά Ελλάδα	166,2	494,1	2.454,2
Πελοπόννησος	383,2	731,8	5.539,9
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	19.746,3	36.135,6	227.937,7

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, <https://www.bankofgreece.gr/enimerosi/grafeio-typoy/anazhtsh-enhmerwsewn/enhmerwseis?announcement=5e862c35-0d1c-498a-9dea-705e3522087b>

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 14, η Περιφέρεια Αττικής το 2023 καταλαμβάνει στο σύνολο των ελληνικών Περιφερειών¹⁹:

- Τη πρώτη θέση στον αριθμό επισκέψεων,
- Την τρίτη θέση στον αριθμό διανυκτερεύσεων μετά το Νότιο Αιγαίο και την Κρήτη,
- Την τρίτη θέση στις ταξιδιωτικές εισπράξεις μετά το Νότιο Αιγαίο και την Κρήτη.

Όπως φαίνεται στον επόμενο Πίνακα, στις 7.888 χιλ. επισκέψεις της Περιφέρειας Αττικής το 2023, οι κύριες πηγές επισκεπτών των κύριων αγορών ήταν το Ην. Βασίλειο (975,6 χιλ.), οι ΗΠΑ (876,3 χιλ.) και η Κύπρος (631,4 χιλ.).

Πίνακας 15. Βασικά Μεγέθη Εισερχόμενου Τουρισμού στην Περιφέρεια Αττικής κατά Χώρα Προέλευσης (2023)²⁰.

Χώρες Προέλευσης	Επισκέψεις (σε χιλ.)	Εισπράξεις (σε εκ. €)	Διανυκτερεύσεις (σε χιλ.)	Δαπάνη/Επίσκεψη (σε €)	Δαπάνη/Διανυκτέρευση (σε €)	Μέση Διάρκεια Παραμονής
ΗΠΑ	876,3	505,8	5.660,3	577,2	89,4	6,5
Ην. Βασίλειο	975,6	378,9	5.030,2	388,4	75,3	5,2
Γερμανία	267,7	116,6	1.693,1	435,8	68,9	6,3
Κύπρος	631,4	322,2	4.300,5	510,3	74,9	6,8
Γαλλία	467,3	227,4	2.547,1	486,6	89,3	5,5

¹⁸ Στον πίνακα παρουσιάζονται οι επισκέψεις, όχι η ταξιδιωτική κίνηση, καθώς ένας ταξιδιώτης μπορεί να επισκεφθεί περισσότερες από μία περιφέρειες στη διάρκεια ενός ταξιδιού.

¹⁹ https://insete.gr/wp-content/uploads/2023/05/Eiserxomenos_Tourismos_Perifereiw_n_2022-fv-3.pdf

²⁰ <https://insete.gr/perifereies/>

Ιταλία	393,4	190,9	2.683,4	485,3	71,1	6,8
Τουρκία	188,2	93,4	887,6	496,5	105,3	4,7
Αυστραλία	181,4	101,0	913,4	556,5	110,5	5,0
Λοιπές	3.907,4	1.850,7	20.632,1	473,6	89,7	5,3
Σύνολο	7.888,7	3.786,9	44.347,7	480,0	85,4	5,6
Ποσοστό (%) επί του Συνόλου	21,8%	19,5%	19,2%			

Πηγή: Έρευνα Συνόρων της ΤτΕ, Επεξεργασία INSETE Intelligence

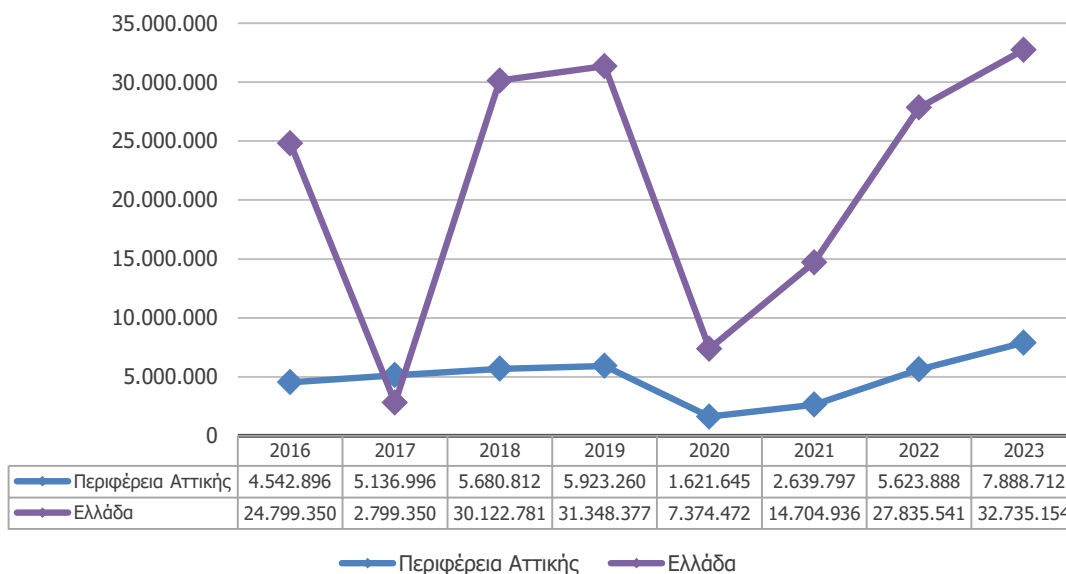
Η πανδημική κρίση είχε αρνητική επίδραση στην ανοδική πορεία των επιδόσεων της Αττικής στον τομέα του τουρισμού. Ειδικότερα, σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος²¹, από το 2016 έως το 2019 οι επισκέψεις στην Περιφέρεια Αττικής αυξήθηκαν κατά 30,39%, υπερβαίνοντας το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο χώρας (26,41%). Λόγω της πανδημίας κατά τη χρονική περίοδο 2019-2020 σημειώθηκε πολύ μεγάλη πτώση, τόσο στις επισκέψεις της Αττικής (-72,62%), όσο και της χώρας (-76,48%). Ωστόσο, οι καταγεγραμμένες επισκέψεις το 2022 στην Αττική και στην Ελλάδα είναι λίγο χαμηλότερες από αυτές του έτους 2019, γεγονός που αποδεικνύει μια νέα αύξηση των επιδόσεων και στα δύο χωρικά επίπεδα. Οι επισκέψεις για το έτος 2023, στην Περιφέρεια Αττικής, συγκριτικά με εκείνες του έτους 2022 και 2019 είναι αυξημένες κατά 40% και 33% αντίστοιχα. Σε εθνικό επίπεδο παρουσιάζεται θετική μεταβολή των επισκέψεων του 2023, κατά 18% έναντι του έτους 2022 και κατά 4% σε σύγκριση με το 2019.

Παρομοίως, το χρονικό διάστημα 2016-2019, οι διανυκτερεύσεις στην Περιφέρεια Αττικής αυξήθηκαν από τα 24,8 εκ. € στα 34 εκ. €, δηλαδή κατά 37,38%. Αυτή η αύξηση είναι αξιοσημείωτη, με δεδομένο ότι κατά το ίδιο διάστημα (2016 – 2019), στο σύνολο της χώρας οι διανυκτερεύσεις αυξήθηκαν κατά 22,09%, από τα 190,4 εκ. € στα 232,5 εκ. €. Ως αποτέλεσμα, η μέση δαπάνη ανά επίσκεψη στην Αττική αυξήθηκε κατά 14,6%, ποσοστό διπλάσιο του εθνικού μέσου όρου (7,4%).

Κατά το διάστημα 2019-2020 σημειώθηκε αντίστοιχα με τις επισκέψεις μεγάλη πτώση των διανυκτερεύσεων, ως επακόλουθο της πανδημίας, τόσο στην Αττική (63,37%), όσο και σε εθνικό επίπεδο (72,45%). Θετικό είναι, όμως, το γεγονός ότι οι τιμές των διανυκτερεύσεων το 2022 ξεπερνούν τις αντίστοιχες τιμές για την Αττική το έτος 2019, αφού είναι αυξημένες κατά 3,25%. Στην Ελλάδα το 2022 οι διανυκτερεύσεις είναι λίγο χαμηλότερες, κατά 6,67% σε σχέση με αυτές που είχαν καταγραφεί το 2019. Ο αριθμός των διανυκτερεύσεων το 2023 σε περιφερειακή και εθνική κλίμακα είναι αυξημένος κατά 26% και 5% αντίστοιχα, συγκριτικά με το 2022.

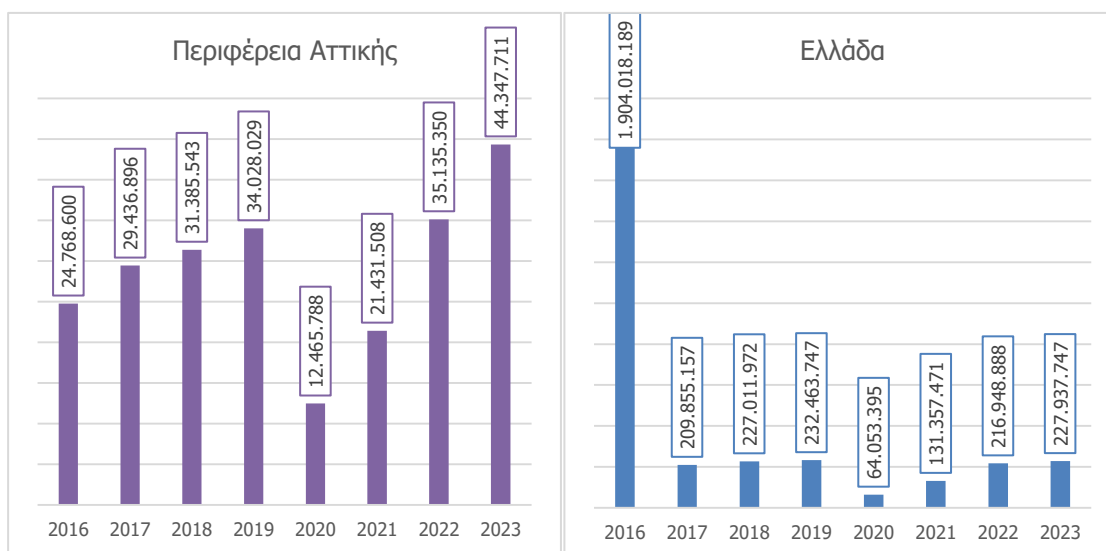
Διάγραμμα 8. Επισκέψεις στην Περιφέρεια Αττικής και στην Ελλάδα (2016-2023).

²¹ <https://insete.gr/perifereies/>

Πηγή: Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος, Επεξεργασία INSETTE Intelligence, <https://insette.gr/perifereies/>, Ιδία επεξεργασία

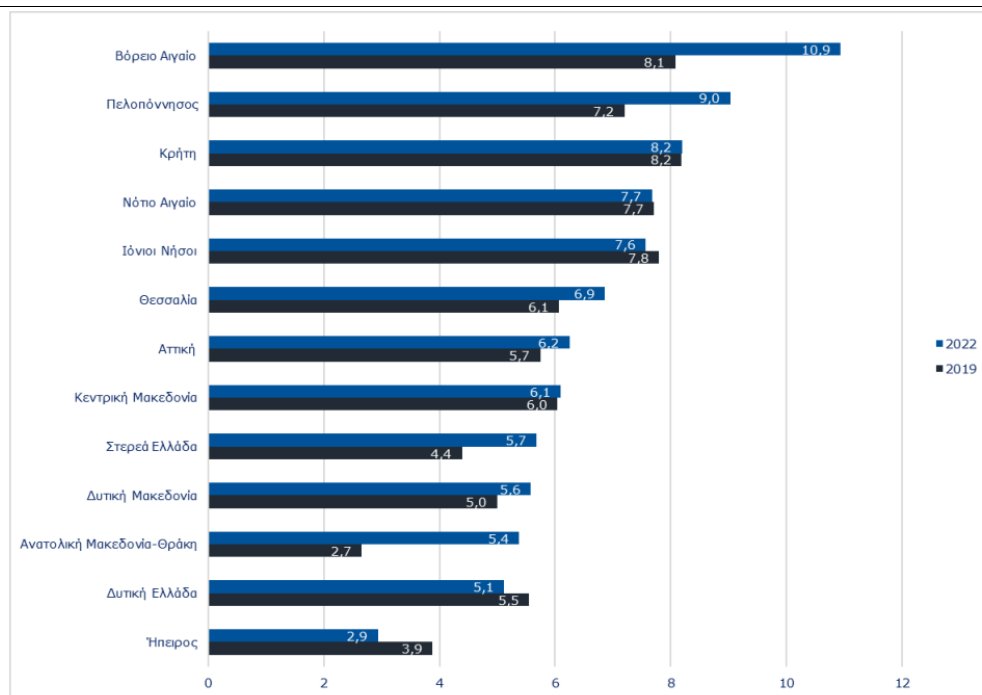
Διάγραμμα 9. Διανυκτερεύσεις στην Περιφέρεια Αττικής και στην Ελλάδα (2016-2023).

Πηγή: Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος, Επεξεργασία INSETTE Intelligence, <https://insette.gr/perifereies/>, Ιδία επεξεργασία

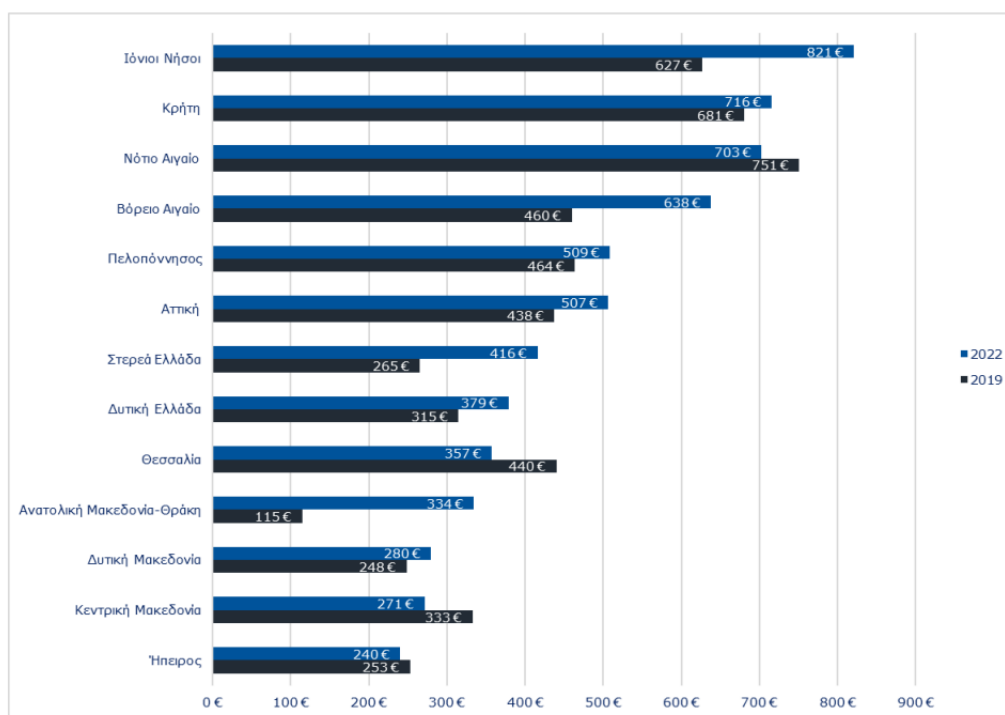
Όπως φαίνεται στο επόμενο Διάγραμμα, η μέση διάρκεια παραμονής ανά επίσκεψη στην Περιφέρεια Αττικής αυξήθηκε κατά 8,8% κατά την περίοδο 2019-2022, ακολουθώντας τις τάσεις σε εθνικό επίπεδο (6,9 διανυκτερεύσεις το 2022, έναντι 6,3 διανυκτερεύσεων το 2019, αύξηση κατά 9%).

Διάγραμμα 10. Μέση Διάρκεια Παραμονής στις Περιφέρειες της Ελλάδας (2019-2022).

Πηγή: https://insete.gr/wp-content/uploads/2023/05/Eiserxomenos_Tourismos_Perifereiwn_2022-fv-3.pdf

Διάγραμμα 11. Δαπάνη ανά Επίσκεψη στις Περιφέρειες της Ελλάδας (2019-2022).

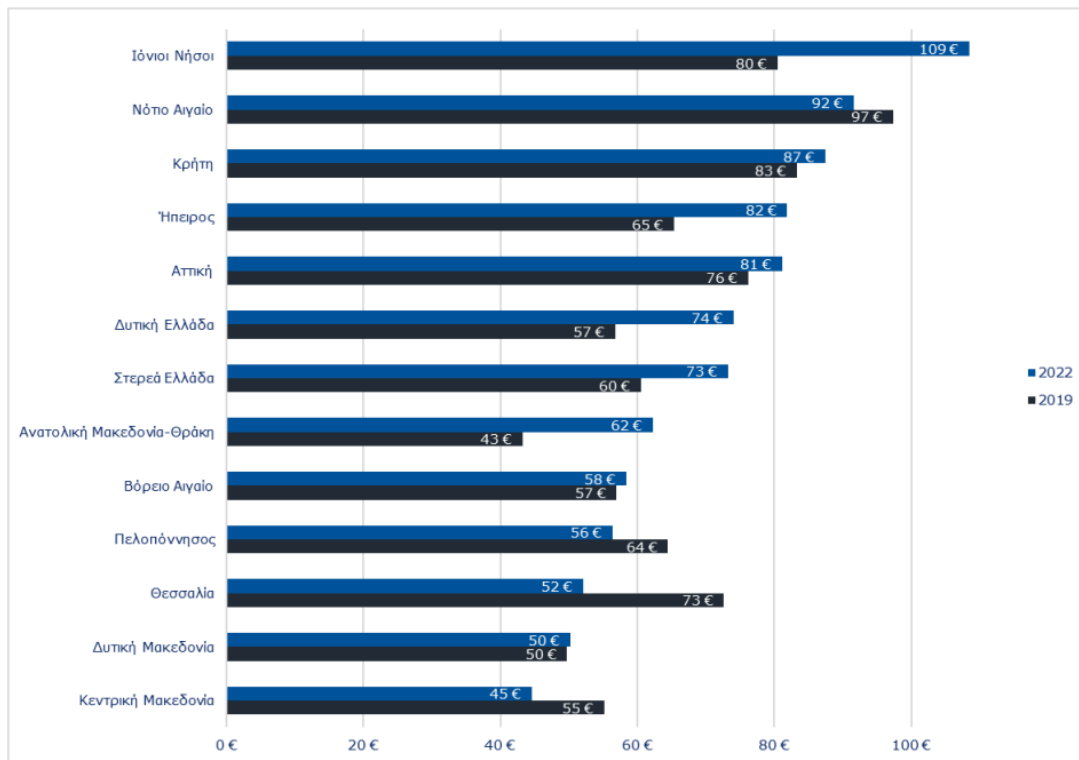
Πηγή: https://insete.gr/wp-content/uploads/2023/05/Eiserxomenos_Tourismos_Perifereiwn_2022-fv-3.pdf

Στο παραπάνω Διάγραμμα που ακολουθεί φαίνεται πως στην Περιφέρεια Αττικής αυξήθηκε η δαπάνη ανά επίσκεψη κατά 69€ από το 2019 έως το 2022 (αύξηση 15,8%). Σε εθνικό επίπεδο, το 2022 η δαπάνη ανά επίσκεψη κατά μέσο όρο διαμορφώθηκε στα 550€ έναντι 482€ το 2019, παρουσιάζοντας επίσης μια αύξηση της τάξης του 14%, κάτι που οφείλεται, τόσο στην αύξηση της μέσης διάρκειας παραμονής, όσο και στην αύξηση της μέσης δαπάνης ανά

διανυκτέρευση.

Στη συνέχεια παρατίθενται στοιχεία σχετικά με τη δαπάνη ανά διανυκτέρευση στις Περιφέρειες της Ελλάδας το χρονικό διάστημα 2019-2022. Σε εθνικό επίπεδο, παρουσιάστηκε αύξηση κατά 4,6%, ήτοι 3€ (80€ το 2022 έναντι 76€ το 2019). Το ίδιο χρονικό διάστημα, στην Περιφέρεια Αττικής παρουσιάστηκε επίσης αύξηση 6,5%, μεγαλύτερη από αυτή σε εθνικό επίπεδο, με τη δαπάνη ανά διανυκτέρευση να φθάνει τα 81 € το 2022.

Διάγραμμα 12. Δαπάνη ανά Διανυκτέρευση στις Περιφέρειες της Ελλάδας (2019-2022).

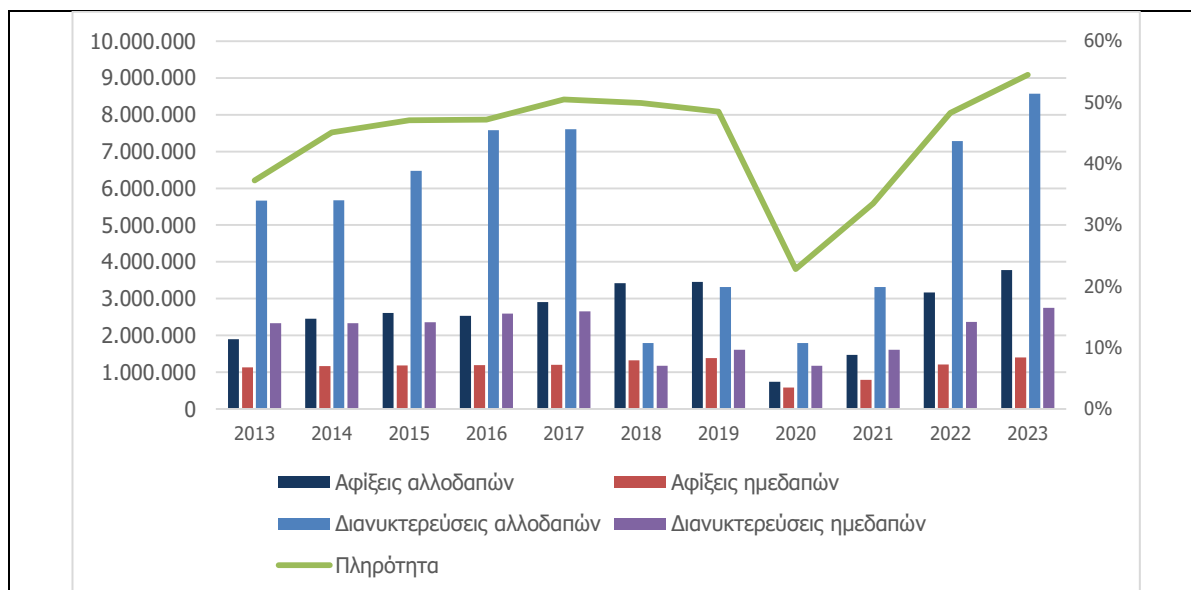

Πηγή: https://insete.gr/wp-content/uploads/2023/05/Eiserxomenos_Tourismos_Perifereiwn_2022-fv-3.pdf

Ακολουθώντας, παρουσιάζονται τα βασικά μεγέθη τουρισμού στα ξενοδοχειακά καταλύματα και στα καταλύματα σύντομης διαμονής της Περιφέρειας Αττικής²². Στις ξενοδοχειακές υποδομές παρατηρείται ότι οι αφίξεις και οι διανυκτερεύσεις των αλλοδαπών ξεπερνούν κατά πολύ αυτές των ημεδαπών, ενώ το 2020 είναι φανερό το πλήγμα που προκάλεσε στα τουριστικά μεγέθη η πανδημία. Από το 2021 και μετά φαίνεται πως η εικόνα αυτή βελτιώνεται, πλησιάζοντας και ξεπερνώντας σε κάποιες περιπτώσεις (όπως ο αριθμός των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών του 2023) τα αντίστοιχα μεγέθη του έτους 2019.

Διάγραμμα 13. Αφίξεις, Διανυκτερεύσεις και Πληρότητα στα Ξενοδοχειακά Καταλύματα της Περιφέρειας Αττικής (2013-2023).

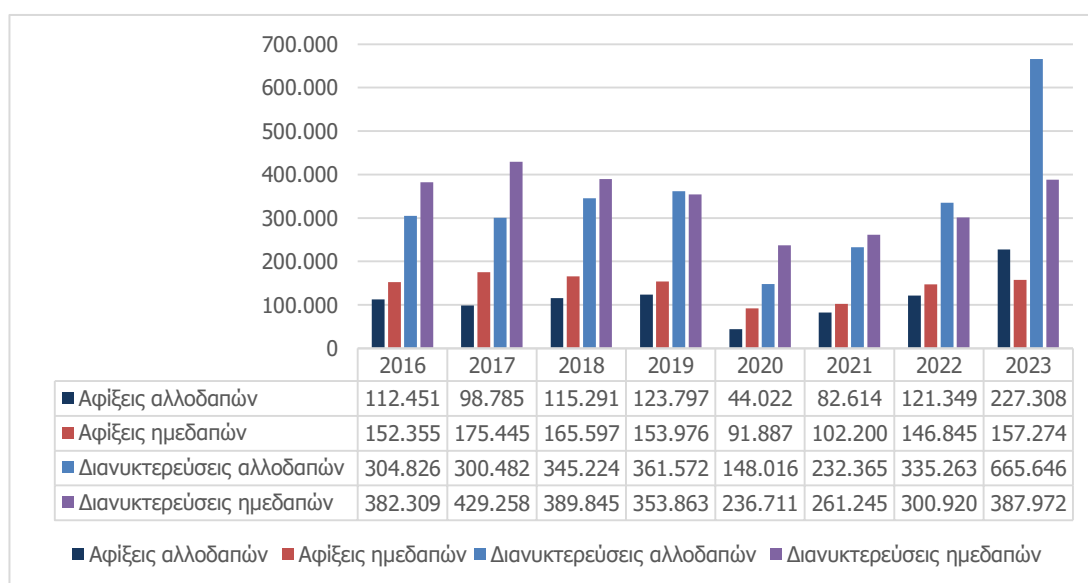
²² Τα στοιχεία για τα έτη 2010-2017 προκύπτουν από μέρος των συνολικά διαθέσιμων κλινών - η εκτίμηση και προβολή των αποτελεσμάτων γίνεται στο 80% των διαθέσιμων κλινών λόγω έλλειψης της πληροφορίας των μηνών λειτουργίας του κάθε καταλύματος μέσα στο έτος. Τα στοιχεία για τα έτη από το 2018 και έπειτα λόγω αλλαγής της μεθοδολογίας προκύπτουν από το 100% των διαθέσιμων κλινών.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. - Επεξεργασία INSETE Intelligence, <https://insete.gr/perifereies/>, Ιδία επεξεργασία

Για τα καταλύματα σύντομης διαμονής τα διαθέσιμα στοιχεία αφορούν την περίοδο 2016-2023, ενώ δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με την πληρότητά τους. Εδώ η εικόνα είναι λίγο διαφορετική, καθώς στις αφίξεις οι ημεδαποί υπερτερούν έναντι των αλλοδαπών όλες τις χρονιές. Όσον αφορά τις διανυκτερεύσεις, οι αλλοδαποί ξεπερνούν τους ημεδαπούς μόνο κατά τα έτη 2019, 2022 και 2023, με τη διαφορά αυτή να είναι ίση με 18 ποσοστιαίες μονάδες κατά το 2023.

Διάγραμμα 14. Αφίξεις, Διανυκτερεύσεις και Πληρότητα στα Καταλύματα Σύντομης Διαμονής της Περιφέρειας Αττικής (2016-2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. - Επεξεργασία INSETE Intelligence, <https://insete.gr/perifereies/>, Ιδία επεξεργασία

Η Αθήνα, σε σχέση με άλλες πόλεις της Μεσογείου είχε πιο αργό ξεκίνημα κατά τη διάρκεια τους 2021 όσον αφορά την πληρότητα λόγω των lockdowns. Ωστόσο, παρουσίασε την καλύτερη απόδοση την περίοδο Ιουνίου-Οκτωβρίου, παρόμοια με αυτή της Κωνσταντινούπολης. Οι τάσεις πληρότητας ήταν παρόμοιες με ορισμένες πόλεις της

Βορειοδυτικής Ευρώπης, αλλά η Αθήνα είχε καλύτερη απόδοση την περίοδο Ιουνίου-Σεπτεμβρίου²³.

Ο επόμενος Πίνακας δίνει μια εικόνα για την απασχόληση στην Περιφέρεια Αττικής στον τομέα της παροχής καταλύματος και εστίασης. Οι επιπτώσεις της πανδημίας γίνονται αισθητές το 2021 και το 2022 στους συγκεκριμένους κλάδους, ενώ τα μεγαλύτερα μεγέθη παρουσιάστηκαν το 2019.

Πίνακας 16. Απασχόληση²⁴ (σε χιλιάδες) σε τουριστικούς κλάδους στην Περιφέρεια Αττικής (2015-2022)²⁵.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης	90,1	97,5	91,7	98,1	114,2	113,0	106,6	103,3
Λοιποί κλάδοι	1.245,8	1.262,7	1.274,3	1.280,4	1.328,1	1.358,7	1.399,6	1.472,0
Σύνολο απασχόλησης Αττικής	1.335,9	1.360,3	1.366,0	1.378,5	1.442,4	1.471,7	1.506,2	1.575,4
Σύνολο Χώρας	3.610,7	3.673,6	3.752,7	3.828,0	3.911,0	3.875,5	3.928,0	4.140,6
% Υπηρεσιών ως προς το σύνολο της Περιφέρειας	6,7%	7,2%	6,7%	7,1%	7,9%	7,7%	7,1%	6,6%
% Λοιπών κλάδων ως προς το σύνολο της Περιφέρειας	93,3%	92,8%	93,3%	92,9%	92,1%	92,3%	92,9%	93,4%

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

B.3 Πολιτισμός

B.3.1 Ελληνικός Τουρισμός 2030: Πολιτιστικός και Θρησκευτικός Τουρισμός στα Σχέδια Δράσης για την Περιφέρεια Αττικής

Το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ) ολοκλήρωσε τον Αύγουστο του 2021 τη Μελέτη «Ελληνικός Τουρισμός 2030 – Σχέδια Δράσης»²⁶. Βάσει των χαρακτηριστικών των προορισμών της Αττικής και των συμπερασμάτων από τις αναλύσεις του έργου και τη διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε οι προτεινόμενοι προορισμοί για την Αττική είναι τρεις: η **Αθήνα** («προορισμός ομπρέλα»), τα **Νησιά του Αργοσαρωνικού** και η **Αθηναϊκή Ριβιέρα**. Για κάθε μία από αυτές τις περιοχές πραγματοποιήθηκε αξιολόγηση των κύριων τουριστικών προϊόντων που υφίστανται ή πρόκειται να αναπτυχθούν σε αυτούς τους προορισμούς. Στη συνέχεια παρουσιάζονται αυτές οι αξιολογήσεις στον τομέα του πολιτιστικού και θρησκευτικού τουρισμού για τους τρεις

²³ INSETE, GBR Consulting (2022) 'Τουρισμός στην Αθήνα 2 η Τριμηνιαία έκθεση', https://insete.gr/wp-content/uploads/2022/07/2206-2st_Quarterly_Athens-May_2022.pdf

²⁴ Ως απασχολούμενοι ορίζονται τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, τα οποία την εβδομάδα αναφοράς είτε εργάστηκαν έστω και μια ώρα με σκοπό την αμοιβή ή το κέρδος, είτε εργάστηκαν στην οικογενειακή επιχείρηση, είτε δεν εργάστηκαν αλλά είχαν μια εργασία ή επιχείρηση από την οποία απουσίαζαν προσωρινά.

²⁵ <https://insete.gr/perifereies/>

²⁶ <https://insete.gr/greektourism2030/perifereia-attikis/>

προορισμούς της Αττικής.

Πολιτιστικός και Θρησκευτικός Τουρισμός στην Αθήνα

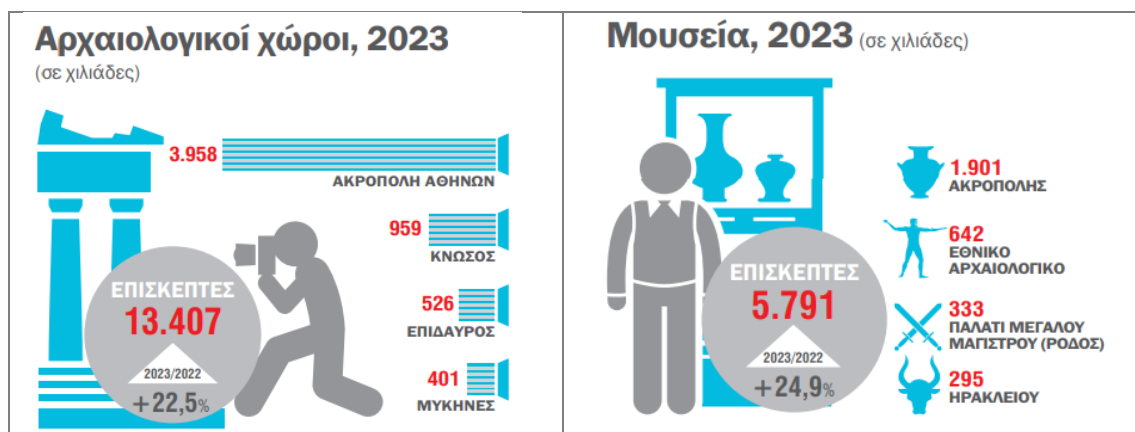
Ο προορισμός «Αθήνα» περιλαμβάνει το Μητροπολιτικό Κέντρο της Αθήνας και τα προάστια γύρω από αυτό, τον Πειραιά, την παράλια περιοχή της Αττικής (Αθηναϊκή Ριβιέρα), την Πάρνηθα, την ανατολική Αττική και τη δυτική Αττική.

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από ένα εδραιωμένο και ιδιαίτερα ανεπτυγμένο τουριστικό προϊόν, αφού η Αθήνα αποτελεί ίσως το σημαντικότερο επίκεντρο του Πολιτιστικού Τουρισμού στην Ελλάδα με ισχυρό διεθνές brand name ταυτισμένο με την κλασική αρχαιότητα και πολιτιστικό απόθεμα που περιλαμβάνει την Ακρόπολη των Αθηνών (Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO) και πολύ σημαντικά Μουσεία (Νέο Μουσείο Ακρόπολης, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο κ.ά.), πολιτιστικούς χώρους με την υψηλότερη επισκεψιμότητα στην χώρα, λοιπά σημεία ενδιαφέροντος και πολιτιστικούς πόρους, καθώς και κοντινούς προορισμούς τόσο στον ηπειρωτικό γεωγραφικό χώρο της Αττικής, όσο και σε κοντινές Περιφέρειες, όπως οι Δελφοί, οι Μυκήνες, η Τίρυνθα, το Ναύπλιο, η Κόρινθος, τα Ίσθμια, η Επίδαυρος κ.ά.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του πολιτιστικού προϊόντος της Αθήνας είναι τα εξής:

- Η Αθήνα έχει διεθνή φήμη και ακτινοβολία ως λίκνο του Δυτικού Πολιτισμού, της φιλοσοφίας και της δημοκρατίας και επίκεντρο της Ελλάδας.
- Η Ακρόπολη των Αθηνών, που αποτελεί Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO και το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης με τις υψηλές προδιαγραφές του, το σύγχρονο αρχιτεκτονικό σχεδιασμό και τους μεγάλους εκθεσιακούς χώρους που διαθέτει παρουσιάζουν την υψηλότερη επισκεψιμότητα στην Ελλάδα.

Εικόνα 2. Οι Αρχαιολογικοί Χώροι και τα Μουσεία με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα στην Ελλάδα (2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., https://www.statistics.gr/documents/20181/18409455/TOURISMOS_2024.pdf/a74c5375-87d9-652e-4c11-ce0fa8704769

- Ένα πλούσιο απόθεμα αρχαιολογικών και πολιτιστικών μνημείων από την κλασική και ρωμαϊκή αρχαιότητα (Στοά του Αττάλου, Ναός του Ποσειδώνα στο Σούνιο, Ηρώδειο, Ρωμαϊκή Αγορά, Βιβλιοθήκη του Αδριανού) είναι διάσπαρτο στον αστικό ιστό και στον περιαστικό χώρο της περιοχής.

- Στην Αθήνα απαντάται μια πληθώρα αρχαιολογικών Μουσείων (Ακρόπολης, Εθνικό Αρχαιολογικό, Εβραϊκό, Μπενάκη, Γουλανδρή κ.ά.), Μουσείων Τέχνης και Γκαλερί (Μουσεία Μοντέρνας και Σύγχρονης Τέχνης, Νέα Εθνική Πινακοθήκη κ.ά.) και Θεματικά Μουσεία, όπως το Μουσείο Αυτοκινήτου.
- Η περιοχή περιλαμβάνει σύγχρονους χώρους πολιτισμού (Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος κ.ά.), διατηρητέα κτίρια, βυζαντινές εκκλησίες, κτίρια σύγχρονης αρχιτεκτονικής (π.χ. bauhaus κτίρια στην Αθήνα, όπως εκείνα της Αμερικανικής Πρεσβείας, του Πολεμικού Μουσείου, της Εθνικής Πινακοθήκης, του Ωδείου Αθηνών κ.ά.), καθώς και πολλά πολιτιστικά φεστιβάλ (θεάτρου, μουσικής, χορού κ.ά.).
- Υπάρχουν κοντινοί προορισμοί για ημερήσιες εκδρομές με πλούσιο πολιτιστικό και ιστορικό ενδιαφέρον, τόσο στον ηπειρωτικό γεωγραφικό χώρο της Αττικής (Λαύριο – αρχαία μεταλλεία, Καλύβια Θορικού, Βραυρώνα, Ωρωπός, Ραμνούς κ.ά.), όσο και στο νησιωτικό της χώρο (Νησιά Αργολοσφαιρικού), καθώς και κοντινοί προορισμοί (π.χ. Δελφοί, Μυκήνες, Τίρυνθα, Ναύπλιο, Κόρινθος, Ίσθμια, Επίδαυρος κ.ά.) και κοντινοί προορισμοί στις Κυκλάδες (Άνδρος, Κέα, Κύθνος) για διαμονή Σαββατοκύριακου.

Πολιτιστικός Τουρισμός στην Αθηναϊκή Ριβιέρα

Η Αθηναϊκή Ριβιέρα ή απλά «Παραλιακή» αποτελεί ένα από τα κυριότερα αξιοθέατα της Αθήνας, που διαμορφώνεται από τις περιοχές και τους Δήμους της ακτογραμμής από τον Πειραιά έως το Σούνιο (μαρίνα Φλοίσβου, Γλυφάδα, Βούλα, Βουλιαγμένη, Βάρκιζα, Λαγονήσι, Σαρωνίδα, Ανάβυσσος και Σούνιο στους Δήμους Πειραιώς, Βάρης-Βουλιαγμένης-Βούλας, Λαυρεωτικής και στην ΠΕ του Νότιου Τομέα Αθηνών). Ως το παραλιακό μέτωπο του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας, είναι μια περιοχή με αξιόλογους πόρους που συμβάλλουν στην ανάπτυξη όλων των κύριων τουριστικών προϊόντων και με σημαντική αναπτυξιακή προοπτικών λόγω των σημαντικών έργων ανάπλασης που σχεδιάζονται ή υλοποιούνται, καθώς και του επενδυτικού ενδιαφέροντος που συγκεντρώνει τα τελευταία έτη.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του πολιτιστικού προϊόντος της Αθηναϊκής Ριβιέρας έχουν ως ακολούθως:

- Λόγω του ήδη ιδιαίτερα ανεπτυγμένου τουριστικού προϊόντος, υπάρχει δυνατότητα περαιτέρω ανάπτυξης και ανάδειξης του πολιτιστικού και θρησκευτικού τουρισμού.
- Η περιοχή διακρίνεται για την ύπαρξη πολιτιστικών πόρων και σημείων ενδιαφέροντος (π.χ. Σούνιο, Ναός Απόλλωνα Ζωστήρα στη Βουλιαγμένη, Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος κ.ά.), ενώ είναι και σε εγγύτητα με το Μητροπολιτικό Κέντρο της Αθήνας, που διαθέτει μεγάλο αριθμό πόρων και υποδομών Πολιτιστικού Τουρισμού.
- Η παραλιακή διαδρομή κατά μήκος του Σαρωνικού κόλπου περιλαμβάνει μοναδικά τουριστικά αξιοθέατα πολιτιστικού ενδιαφέροντος, όπως ο Δωρικός Ναός του Ποσειδώνα στο Σούνιο, ένα από τα σημαντικότερα ιερά του αρχαίου κόσμου και από τα σπουδαιότερα αξιοθέατα της Αθήνας με σημαντικό μυθολογικό πλαίσιο (μύθος του Μινώταυρου, Θησέα και Αιγέα), το Λιμάνι του Λαυρίου με ιστορία 4.000 ετών (με τα μεταλλουργικά εργαστήρια, τις σήραγγες πανάρχαιων ορυχείων και το φοινικόδασος), ο Ναός του Απόλλωνα Ζωστήρα, εντός του Astir Beach στη Βουλιαγμένη και η Λίμνη της Βουλιαγμένης, που αποτελεί διατηρητέο μνημείο της φύσης που υπάγεται στο

πανευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000.

- Από το 2017, το Κέντρο Πολιτισμού Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ) που περιλαμβάνει την Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδος, την Εθνική Λυρική Σκηνή, ένα πάρκο-πρότυπο και άλλες μικρότερες εγκαταστάσεις σε μία συνολική έκταση 210 στρεμμάτων, έχει συμβάλει σημαντικά στην περαιτέρω αναβάθμιση της Αττικής Ριβιέρας αποτελώντας ένα διεθνές σημείο αναφοράς για τον πολιτισμό στην Ελλάδα.
- Η περιοχή βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από την Ακρόπολη, το πλούσιο αρχαιολογικό και πολιτιστικό απόθεμα της Αθήνας, καθώς και από κοντινούς προορισμούς ημερήσιων εκδρομών με πλούσιο πολιτιστικό και ιστορικό ενδιαφέρον τόσο στον ηπειρωτικό και νησιωτικό γεωγραφικό χώρο της Αττικής (Λαύριο – αρχαία μεταλλεία, Καλύβια Θορικού, Βραυρώνα, Ωρωπός, Ραμνούς, Νησιά Αργοσαρωνικού κ.ά.) όσο και στην υπόλοιπη ηπειρωτική χώρα (Δελφοί, Μυκήνες, Τίρυνθα, Ναύπλιο, Κόρινθος, Ίσθμια, Επίδαυρος κ.ά.) και στις Κυκλάδες (Άνδρος, Κέα, Κύθνος), που προσφέρονται για διαμονή Σαββατοκύριακου.

Πολιτιστικός και Θρησκευτικός Τουρισμός στα νησιά του Αργοσαρωνικού

Σε αυτή την περιοχή βρίσκονται οι Δήμοι Ύδρας, Αίγινας, Αγκιστρίου, Σαλαμίνας, Πόρου, Σπετσών και Τροιζηνίας της ΠΕ Νήσων της Περιφέρειας Αττικής. Πρόκειται για τα νησιά Σαλαμίνα, που είναι το μεγαλύτερο νησί του Σαρωνικού Κόλπου, Αίγινα, Αγκίστρι, Πόρο, με επιπλέον 2 νησάκια, την Καλαβρία και τη Σφαιρία, Ύδρα, με τα νησιά σε κοντινή απόσταση Δοκό και Άγιο Γεώργιο, καθώς και μικρότερες νησίδες και Σπέτσες με τις μικρότερες νησίδες Σπετσόπουλα, Άγιο Ιωάννη και Μικρό Μπούρμπουλο.

Πρόκειται για έναν αναπτυσσόμενο νησιωτικό προορισμό για τις διεθνείς αγορές με εγγύτητα με την Αθήνα, αυθεντικό χαρακτήρα και σημαντικές δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης με εστίαση στα προϊόντα του Sun & Beach, του yachting και του Πολιτιστικού & Θρησκευτικού Τουρισμού μέσω της ποιοτικής αναβάθμισης και του εμπλουτισμού του παρεχόμενου προϊόντος, της αποτελεσματικότερης προβολής και προώθησης και της βελτίωσης της συνδεσιμότητας και της προσβασιμότητάς του.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του πολιτιστικού προϊόντος των νησιών του Αργοσαρωνικού είναι τα ακόλουθα:

- Υπάρχει δυνατότητα ανάπτυξης και ανάδειξης του πολιτιστικού και θρησκευτικού τουρισμού σε εδραιωμένο και ιδιαίτερα ανεπτυγμένο προϊόν στον προορισμό.
- Ο τόπος έχει μακραίωνη ιστορία και πλήθος σημείων ενδιαφέροντος (π.χ. αρχαία πολιτιστική κληρονομιά, μουσεία, κτίσματα υψηλής αρχιτεκτονικής αξίας και παραδοσιακοί οικισμοί, οικίες σημαντικών προσώπων της νεότερης ελληνικής ιστορίας, κάστρα, εκκλησίες και μοναστήρια κ.ά.).
- Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας και η ατμόσφαιρα των νησιών, που έχουν διατηρήσει την αυθεντικότητά τους μεταφέρει τον επισκέπτη σε μια άλλη εποχή, με την Ύδρα και την Αίγινα να είναι πολύ γνωστές στους ζωγράφους λόγω του φωτός και των χρωμάτων τους.
- Στη Σαλαμίνα έζησαν επιφανείς προσωπικότητες της Αρχαιότητας και των Νεότερων Χρόνων (π.χ. Ομηρικός Αίας, Ευριπίδης, Άγγελος Σικελιανός κ.ά.). Η Ναυμαχία της

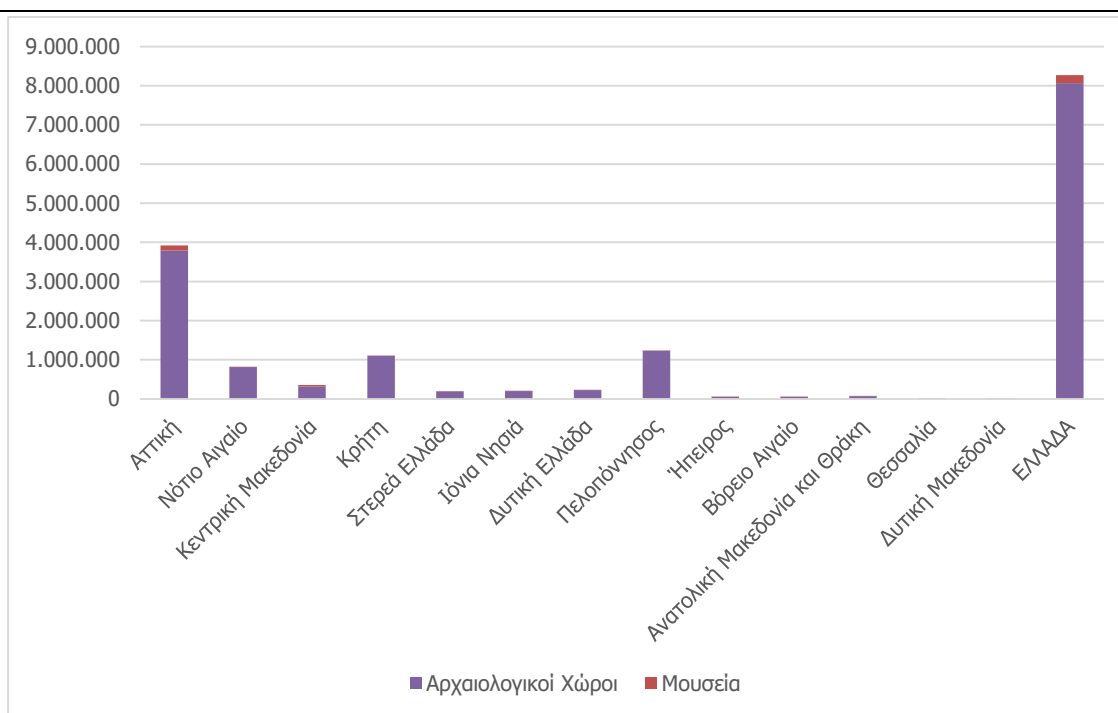
Σαλαμίνας αποτελεί σημείο ορόσημο για την περιοχή.

- Στην Αίγινα βρίσκονται ο παγκοσμίου φήμης ναός της Αφαίας, τα ερείπια του Ναού του Απόλλωνα, ο βυζαντινός οικισμός της Παλαιοχώρας με τα ξωκλήσια και το καστρομονάστηρο της Χρυσολεόντισσας.
- Στον Πόρο οι επισκέπτες θα δουν το επιβλητικό ρολόι, τα νεοκλασικά κτίρια στο λιμάνι, το Ρωσικό Ναύσταθμο, το κάστρο Μπούρτζι και τον πρώτο ναύσταθμο του ελληνικού κράτους, που οικοδομήθηκε το 1946, προκειμένου να αποτελέσει θερινό ανάκτορο του Όθωνα.
- Τα σημαντικότερα μνημεία της Ύδρας είναι τα κανονιοστάσια στο λιμάνι, τα επιβλητικά αρχοντικά του 19ου αιώνα (π.χ. Αρχοντικό-πλέον μουσείο-Κουντουριώτη), η Σχολή Εμποροπλοιάρχων, το ναυτικό μουσείο και τα ιστορικά μοναστήρια που αποτελούν δείγματα του ένδοξου παρελθόντος της.
- Το νησί των Σπετσών διακρίνεται για την αριστοκρατική αρχιτεκτονική του, το Λιμάνι της Ντάπιας με το παλιό πυροβολείο, το νεοκλασικό αρχοντικό του Σωτήριου Ανάργυρου, το Αρχοντικό της Μπουμπουλίνας κ.ά.
- Ο συγκεκριμένος προορισμός έχει έντονο θρησκευτικό ενδιαφέρον λόγω της Μονής της Παναγίας Φανερωμένης στη Σαλαμίνα και της Μονής Αγίου Νεκταρίου στην Αίγινα (ιδιαίτερα δημοφιλές προσκύνημα με περίπου 500.000 επισκέπτες ετησίως, σημαντικό αριθμό Κυπρίων επισκεπτών και περίπου 4.000-5.000 επισκέπτες από Ρουμανία, Σερβία και Ρωσία).
- Έχει διατηρηθεί και προωθείται η αυθεντικότητα σε ορισμένα από τα νησιά του Αργοσαρωνικού, όπως οι Σπέτσες και η Ύδρα λόγω της απαγόρευσης της μετακίνησης με αυτοκίνητα και της υιοθέτησης παραδοσιακών τρόπων μεταφοράς (π.χ. γαϊδουράκια και άμαξες).
- Υπάρχουν αξιόλογοι κοντινοί προορισμοί ημερήσιων εκδρομών με πλούσιο πολιτιστικό και ιστορικό ενδιαφέρον, όπως η Επίδαυρος, οι Μυκήνες και το Ναύπλιο.

B.3.2 Επισκεψιμότητα και Εισπράξεις Υποδομών Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην Ελλάδα και την Περιφέρεια Αττικής

Στο επόμενο Διάγραμμα παρουσιάζεται η γεωγραφική κατανομή της επισκεψιμότητας των αρχαιολογικών χώρων και των μουσείων στην Ελλάδα το 2023.

Διάγραμμα 15. Περιφερειακή κατανομή επισκέψεων σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία της Ελλάδας (2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Η Αττική παρουσιάζει πολύ υψηλή επισκεψιμότητα, καθώς συγκεντρώνει το 47,41% των επισκεπτών της χώρας σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία. Οι Περιφέρειες που ακολουθούν είναι η Πελοπόννησος, η Κρήτη και το Νότιο Αιγαίο με ποσοστά 14,92%, 13,39% και 9,90% αντίστοιχα, των οποίων οι επισκέπτες πηγαίνουν κυρίως στους αρχαιολογικούς χώρους. Οι τρεις αυτές Περιφέρειες συγκεντρώνουν συνολικά ποσοστό 38,21% στο σύνολο των επισκεπτών της Ελλάδας.

Ακολουθεί η ομάδα των Περιφερειών της Κεντρικής Μακεδονίας, της Στερεάς Ελλάδας, της Δυτικής Ελλάδας και των Ιόνιων Νησιών, που παρουσιάζει χαρακτηριστικά χαμηλής επισκεψιμότητας. Το συνολικό τους ποσοστό στους επισκέπτες της χώρας είναι 11,99%.

Οι Περιφέρειες με πολύ χαμηλή επισκεψιμότητα είναι η Ήπειρος, το Βόρειο Αιγαίο, η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, η Θεσσαλία και η Δ. Μακεδονία, καθώς το συνολικό τους ποσοστό φθάνει μόλις το 2,39% στους συνολικούς επισκέπτες της Ελλάδας.

Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζονται οι εισπράξεις σε μουσείο της Ελλάδας ανά Περιφέρεια για το διάστημα 2016-2024. Υπογραμμίζεται πως τα στοιχεία για το 2024 αφορούν έως τον μήνα Ιούλιο του έτους.

Πίνακας 17. Εισπράξεις σε μουσεία της Ελλάδας ανά Περιφέρεια (2016-2024).

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΕΤΟΣ				ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%)		
	2016	2019	2022	2024	2016-2019	2019-2022	2022-2024
Αττική	6.712.248	13.546.010	14.117.747	15.286.879	101,81%	4,22%	8,28%
Νότιο Αιγαίο	1.766.911	2.410.001	2.651.530	1.809.360	36,40%	10,02%	-31,76%
Κεντρική Μακεδονία	1.073.470	1.380.806	1.491.388	1.247.349	28,63%	8,01%	-16,36%
Κρήτη	1.516.939	2.277.840	2.449.235	1.824.353	50,16%	7,52%	-25,51%
Στερεά	1.182.231	2.088.808	1.143.663	2.105.506	76,68%	-45,25%	84,10%

Ελλάδα							
Ιόνια Νησιά	185.939	262.705	433.667	267.872	41,29%	65,08%	-38,23%
Δυτική Ελλάδα	650.227	935.207	587.280	1.473.596	43,83%	-37,20%	150,92%
Πελοπόννησος	90.987	116.587	135.392	102.673	28,14%	16,13%	-24,17%
Ήπειρος	64.870	79.259	111.395	78.874	22,18%	40,55%	-29,19%
Βόρειο Αιγαίο	72.583	95.252	101.861	62.878	31,23%	6,94%	-38,27%
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	38.281	69.026	73.714	65.370	80,31%	6,79%	-11,32%
Θεσσαλία	31.355	25.730	29.537	14.219	-17,94%	14,80%	-51,86%
Δυτική Μακεδονία	4.621	12.883	14.606	14.559	178,79%	13,37%	-0,32%
ΕΛΛΑΔΑ	13.390.662	23.300.114	23.341.015	24.353.488	74,00%	0,18%	4,34%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI21/>, Ιδια επεξεργασία

Οι εισπράξεις στα μουσεία της Ελλάδας το χρονικό διάστημα 2016-2019 σημείωσαν αύξηση κατά 74%. Σε επίπεδο Περιφερειών, όλες οι Περιφέρειες σημείωσαν αύξηση εκτός από τη Θεσσαλία, όπου σημειώθηκαν μειώσεις της τάξης του 17,94%. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις αφορούν τις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας, Αττικής, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και Στερεάς Ελλάδας.

Κατά την περίοδο 2019-2022 οι εισπράξεις των μουσείων της Ελλάδας παρουσίασαν μια μικρή αύξηση της τάξης του 0,18%, κάτι που σχετίζεται με την πανδημική κρίση. Την ίδια περίοδο οι Περιφέρειες με μείωση εισπράξεων είναι η Στερεά Ελλάδα και η Δυτική Ελλάδα. Αντίθετα, σημαντικές αυξήσεις παρουσιάζουν τα Ιόνια Νησιά και η Ήπειρος.

Κατά το διάστημα 2022-2024 οι εισπράξεις των μουσείων της Ελλάδας παρουσίασαν αύξηση κατά 4,34%. Οι Περιφέρειες με αρνητική μεταβολή των εισπράξεων είναι το Νότιο Αιγαίο, η Κεντρική Μακεδονία, η Κρήτη, τα Ιόνια Νησιά, η Πελοπόννησος, η Ήπειρος, το Βόρειο Αιγαίο, η Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, η Θεσσαλία και η Δυτική Μακεδονία. Η μειοψηφία των Περιφερειών, η οποία αποτελείται από την Αττική, τη Στερεά Ελλάδα και τη Δυτική Ελλάδα παρουσιάζουν σημαντικές αυξήσεις στις εισπράξεις από μουσεία.

Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζονται οι εισπράξεις σε αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας ανά Περιφέρεια για το διάστημα 2016-2024. Τα στοιχεία για το έτος 2024 έχουν καταμετρηθεί έως και το μήνα Ιούλιο της εν λόγω χρονιάς.

Πίνακας 18. Εισπράξεις σε αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας ανά Περιφέρεια (2016-2024).

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΕΤΟΣ				ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%)		
	2016	2019	2022	2024	2016-2019	2019-2022	2022-2024
Αττική	36.872.212	59.673.091	55.822.400	48.546.019	61,84%	-6,45%	-13,03%
Νότιο Αιγαίο	9.333.149	12.392.739	11.482.280	6.308.261	32,78%	-7,35%	-45,06%
Κεντρική Μακεδονία	1.301.000	1.403.192	1.260.791	1.291.090	7,85%	-10,15%	2,40%
Κρήτη	11.722.759	15.430.219	13.923.133	8.113.521	31,63%	-9,77%	-41,73%
Στερεά Ελλάδα	1.889.855	2.817.993	2.491.640	1.104.083	49,11%	-11,58%	-55,69%
Ιόνια Νησιά	867.817	907.794	1.171.647	804.456	4,61%	29,07%	-31,34%
Δυτική Ελλάδα	3.504.313	3.720.409	2.745.826	1.120.712	6,17%	-26,20%	-59,18%
Πελοπόννησος	7.190.753	10.495.760	8.534.107	6.266.407	45,96%	-18,69%	-26,57%

Ήπειρος	229.507	249.340	243.151	129.895	8,64%	-2,48%	-46,58%
Βόρειο Αιγαίο	104.747	233.466	257.408	149.501	122,89%	10,26%	-41,92%
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	173.050	268.184	224.050	209.531	54,97%	-16,46%	-6,48%
Θεσσαλία	9.703	3.383	16.345	8.376	-65,13%	383,15%	-48,75%
Δυτική Μακεδονία	309	250	870	752	-19,09%	248,00%	-13,56%
ΕΛΛΑΔΑ	73.199.174	107.595.820	98.173.648	74.052.604	46,99%	-8,76%	-24,57%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI21/->, Ιδία επεξεργασία

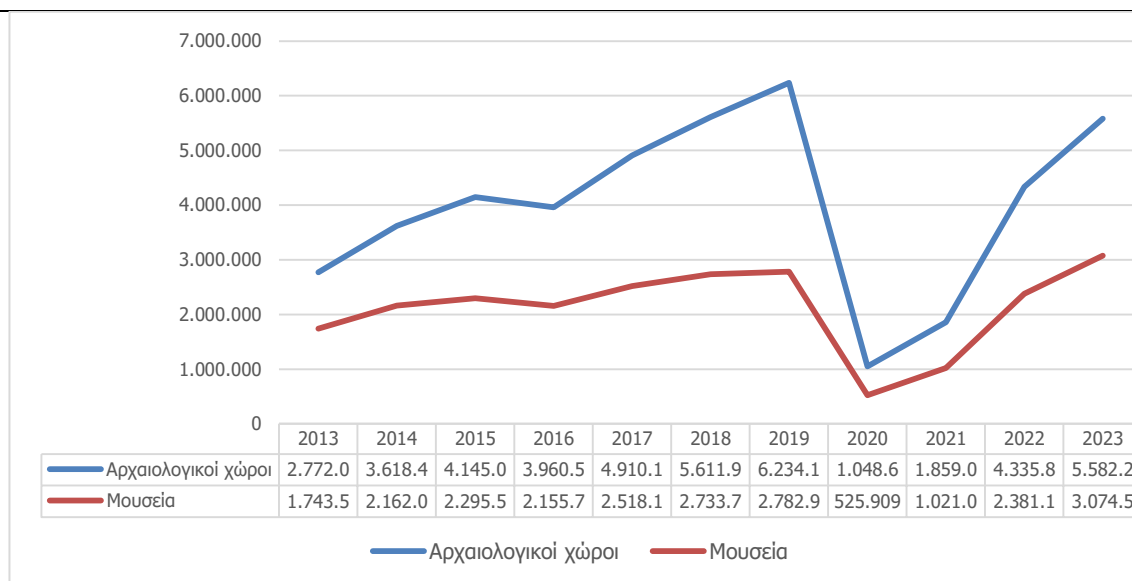
Στους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας κατά την περίοδο 2016-2019 οι εισπράξεις αυξήθηκαν κατά 47%. Το ίδιο χρονικό διάστημα στις Περιφέρειες παρατηρούνται αυξήσεις εκτός από τις Περιφέρειες Θεσσαλίας και Δυτικής Μακεδονίας, που μειώνουν τις εισπράξεις τους κατά 65,13% και 19,09% αντίστοιχα. Οι Περιφέρειες που παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες αυξήσεις είναι το Βόρειο Αιγαίο, η Αττική, η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, η Στερεά Ελλάδα και η Πελοπόννησος.

Κατά την περίοδο 2019-2022 οι εισπράξεις των ελληνικών αρχαιολογικών χώρων μειώθηκαν κατά 8,76%, ως αποτέλεσμα της μείωσης των μετακινήσεων λόγω της πανδημίας του Covid-19. Μείωση εισπράξεων παρουσιάζουν, επίσης, οι περισσότερες Περιφέρειες εκτός από τη Δυτική Μακεδονία, που σχεδόν τριπλασιάζει τις εισπράξεις της, τη Θεσσαλία, που σχεδόν τις διπλασιάζει, τα Ιόνια Νησιά και το Βόρειο Αιγαίο.

Κατά το διάστημα 2022-2024 οι εισπράξεις των αρχαιολογικών χώρων της Ελλάδας παρουσίασαν μείωση κατά -24,57%. Μικρή αύξηση στις εισπράξεις, της τάξης του 2,40%, παρουσιάζει κατά το συγκεκριμένο διάστημα μόνο η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Οι υπόλοιπες δώδεκα ελληνικές Περιφέρειες παρουσιάζουν μειωμένες εισπράξεις από τους αρχαιολογικούς χώρους που βρίσκονται εντός των ορίων τους.

Στο ακόλουθο διάγραμμα παρουσιάζονται οι επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους της Αττικής την περίοδο 2013-2023. Παρατηρείται συνεχιζόμενη ετήσια αύξηση των επισκεπτών από το 2013 με εξαίρεση το 2016. Επιπλέον, το 2016 όσοι επισκέπτονται τα μουσεία είναι σχεδόν οι μισοί από τους επισκέπτες των αρχαιολογικών χώρων. Το 2019 είναι το έτος με τις υψηλότερες τιμές για τους επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους, οι οποίες όμως συρρικνώνονται την επόμενη χρονιά λόγω των επιπτώσεων που είχαν τα περιοριστικά μέτρα εξαιτίας της πανδημίας. Αναφορικά με τους επισκέπτες στα μουσεία, την περίοδο 2019-2020 βλέπουμε μια παρόμοια κατακόρυφη πτώση ενώ από το 2020 μέχρι το 2023 παρουσιάζεται μια σχετική ανάκαμψη στην επισκεψιμότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς της Αττικής.

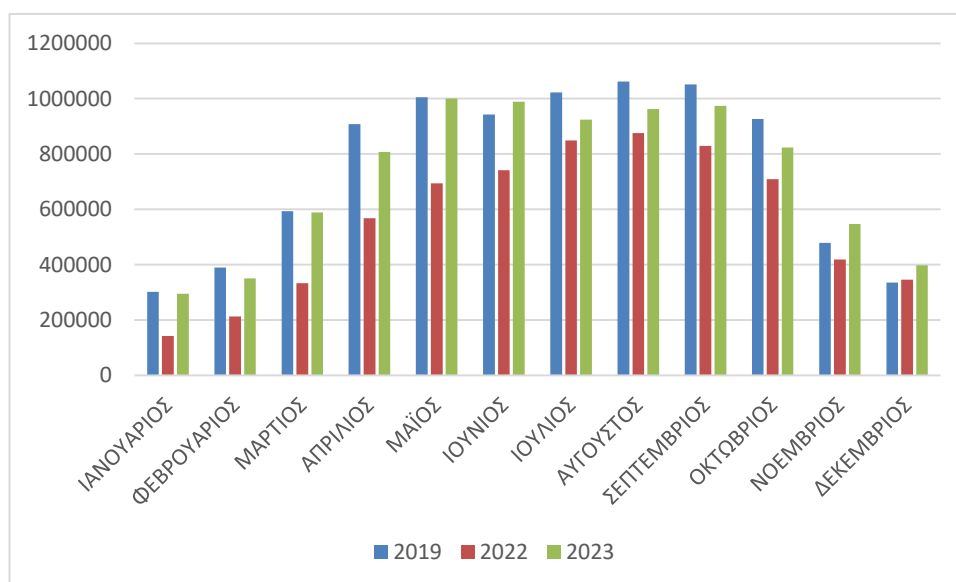
Διάγραμμα 16. Επισκέπτες σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία της Περιφέρειας Αττικής (2013-2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Το φαινόμενο της εποχικότητας των επισκεπτών αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, όπως είναι αναμενόμενο, παρουσιάζεται και στην Περιφέρεια της Αττικής, όπως φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί. Εάν συγκριθεί με την Ελλάδα είναι σαφώς ηπιότερη, αφού κατά το επτάμηνο από τον Απρίλιο έως τον Οκτώβριο του 2023 πραγματοποιείται το 74,86% των επισκέψεων στην Περιφέρεια Αττικής, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το σύνολο της χώρας είναι 81,36%.

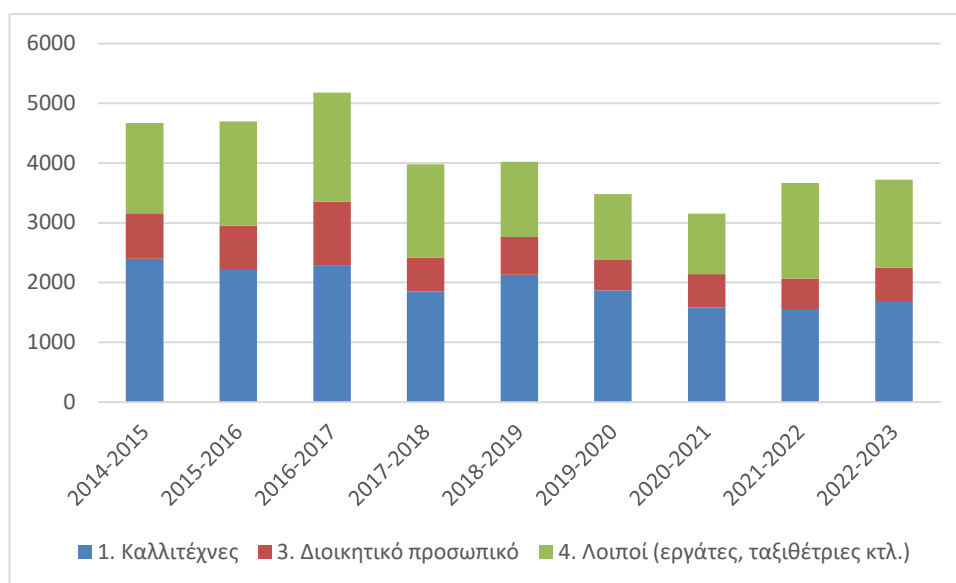
Διάγραμμα 17. Εποχικότητα επισκέψεων σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία στην Περιφέρεια Αττικής (2019, 2022, 2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Στο επόμενο Διάγραμμα παρουσιάζεται η εξέλιξη της απασχόλησης (καλλιτέχνες, διοικητικό προσωπικό, λοιποί εργαζόμενοι, π.χ. εργάτες, ταξιθέτριες κλπ.) στα θέατρα της Ελλάδας, τα περισσότερα από τα οποία απαντώνται στην Περιφέρεια Αττικής. Παρατηρείται σταδιακή μείωση των εργαζομένων, κάτι που οφείλεται και στις επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης.

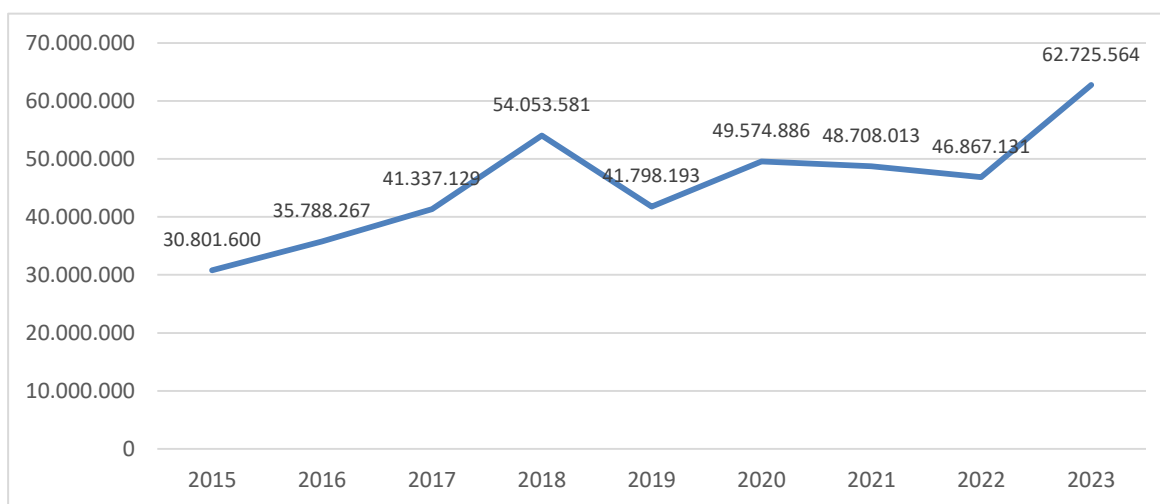
Διάγραμμα 18. Εξέλιξη απασχόλησης στα θέατρα της Ελλάδας (2014-2015 με 2022-2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI15/>. Ιδία επεξεργασία

Η εξέλιξη των επιχορηγήσεων Δημοσίου παρουσιάζεται στο Διάγραμμα που ακολουθεί για την περίοδο 2015-2023. Το μεγαλύτερο ποσό επιχορήγησης σημειώθηκε το 2023, ενώ παρατηρείται ότι ενώ υπήρχε ανοδική πορεία από το 2015 μέχρι το 2018, το 2019 παρουσιάστηκε σημαντική μείωση της τάξης του 23%. Το 2020 οι επιχορηγήσεις αυξήθηκαν ξανά (19%), ενώ το 2021 παρατηρείται μια πολύ μικρή μείωση (2%). Τέλος, το 2023 οι επιχορηγήσεις αυξήθηκαν κατά 34%.

Διάγραμμα 19. Επιχορηγήσεις Δημοσίου στην Ελλάδα (2015-2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI15/>. Ιδία επεξεργασία

Γ. Κοινωνικά Χαρακτηριστικά

Όσον αφορά την ιθαγένεια, στην Περιφέρεια Αττικής το 91% του μόνιμου πληθυσμού έχει ελληνική ιθαγένεια και το υπόλοιπο 9% ιθαγένεια άλλης χώρας. Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζεται η κατανομή του μόνιμου πληθυσμού κατά ηλικιακές ομάδες, καθώς και ομάδες

χωρών ιθαγένειας το 2021.

Πίνακας 19. Μόνιμος Πληθυσμός Περιφέρειας Αττικής κατά ομάδες χωρών ιθαγένειας και ηλικιακές ομάδες (2021).

ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ			
		0-24	25-49	50-74	75+
Ελληνική	3.469.213	796.432	1.147.200	1.136.470	3.469.213
Χωρών ΕΕ εκτός Ελλάδας	50.711	8.895	21.944	18.026	50.711
Χωρών Ευρώπης εκτός ΕΕ	171.027	36.391	79.114	52.435	171.027
Χωρών Αφρικής	23.515	6.527	12.543	4.291	23.515
Χωρών Καραϊβικής, Νότιας ή Κεντρικής Αμερικής	2.147	250	1.160	694	2.147
Χωρών Βόρειας Αμερικής	2.642	312	937	1.086	2.642
Χωρών Ασίας	90.354	19.437	49.885	20.494	90.354
Χωρών Ωκεανίας	509	46	183	234	509
Αλλοδαποί χωρίς δηλωθείσα ιθαγένεια	2.113	330	818	737	2.113
Χωρίς Ιθαγένεια ή Αδιευκρίνιστη Ιθαγένεια	1.833	980	475	290	1.833
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	3.814.064	869.600	1.314.259	1.234.757	395.448

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., από τους 344.851 μόνιμους κατοίκους με ιθαγένεια άλλης χώρας στην Περιφέρεια Αττικής το 2021, οι 10 επικρατέστερες χώρες προέλευσης είναι η Αλβανία (40,6%), το Πακιστάν (6,2%), η Ρουμανία (4,1%), η Γεωργία (4,0%), το Μπανγκλαντές (3,3%), η Βουλγαρία (3,2%), η Αίγυπτος (2,9%), η Ουκρανία (2,9%), οι Φιλιππίνες (2,8%), η Κύπρος (2,1%), ενώ οι λοιπές χώρες καταλαμβάνουν ποσοστό 27,9%²⁷.

Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζεται ο τόπος γέννησης του μόνιμου πληθυσμού της Περιφέρειας Αττικής κατά ηλικιακές ομάδες. Η πλειονότητα των μόνιμων κατοίκων (86,58%) έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα, ενώ το υπόλοιπο 13,42% σε άλλη χώρα του εξωτερικού. Από τα στοιχεία του Πίνακα παρατηρείται ότι οι περισσότεροι αλλοδαποί συγκεντρώνονται στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 40 και 59 ετών (44,29%), κάτι που ισχύει και για όσους έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα, με το αντίστοιχο ποσοστό να είναι ίσο με 29,17%.

Πίνακας 20. Μόνιμος Πληθυσμός Περιφέρειας Αττικής κατά τόπο γέννησης και ομάδες ηλικιών (2021).

ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΛΛΑΔΑ	ΑΛΛΗ ΧΩΡΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	ΕΛΛΑΔΑ (%)	ΑΛΛΗ ΧΩΡΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ (%)
0-9	316.523	304.058	12.465	96,06%	3,94%
10-19	370.725	353.965	16.760	95,48%	4,52%

²⁷ https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Booklet_%CE%91%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%852023_I%20GR_FINAL2_WEB.pdf

20-29	387.480	343.754	43.726	88,72%	11,28%
30-39	490.981	394.679	96.302	80,39%	19,61%
40-49	618.150	498.294	119.856	80,61%	19,39%
50-59	571.930	465.115	106.815	81,32%	18,68%
60-69	468.453	398.677	69.776	85,11%	14,89%
70-79	344.200	312.863	31.337	90,90%	9,10%
80+	245.622	230.927	14.695	94,02%	5,98%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	3.814.064	3.302.332	511.732	86,58%	13,42%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Στον Πίνακα που ακολουθεί απεικονίζονται τα νοικοκυριά της Περιφέρειας Αττικής με βάση την ιθαγένεια των μελών τους. Κατά τη δεκαετία από το 2011 έως το 2021 αυτά που παρουσιάζουν μείωση είναι αυτά των οποίων όλα τα μέλη κατάγονται από άλλη χώρα του εξωτερικού.

Πίνακας 21. Σύνθεση νοικοκυριών Περιφέρειας Αττικής κατά ιθαγένεια των μελών τους (2011, 2021)²⁸.

ΕΙΔΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ 2011	ΑΡΙΘΜΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ 2021	ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%) 2011-2021
Όλα τα μέλη Έλληνες	1.339.717	1.461.378	9,08
Όλα τα μέλη Αλλοδαποί	107.982	99.793	-7,58
Μεικτά νοικοκυριά	64.398	78.231	21,48
ΣΥΝΟΛΟ	1.512.097	1.639.402	8,42

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Στη συνέχεια παρατίθεται Πίνακας που παρουσιάζει τα άτομα κατά μεταναστευτικό υπόβαθρο και Περιφέρεια με βάση ειδική έρευνα (ad-hoc) που πραγματοποίησε η ΕΛ.ΣΤΑΤ. το 2021 για τη θέση στην αγορά εργασίας των μεταναστών και των άμεσων απογόνων τους. Από τα στοιχεία του Πίνακα προκύπτει ότι οι περισσότεροι μετανάστες και από τις 4 κατηγορίες απαντώνται στην Αττική και στην Κεντρική Μακεδονία, ενώ σημαντικό είναι και το πλήθος μεταναστών που «δεν απάντησαν» στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη.

Πίνακας 22. Άτομα κατά μεταναστευτικό υπόβαθρο και Περιφέρεια (2021)²⁹.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ			
	Γεννημένος	Γεννημένος	Μετανάστες	Δεν

²⁸ https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Booklet_%CE%91%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%852023_II%20GR_FINAL2_WEB.pdf

²⁹ https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Booklet_%CE%91%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%852023_II%20GR_FINAL2_WEB.pdf

	Ελλάδα, Γονείς γεννημένοι Ελλάδα		εξωτερικό		δεύτερης γενιάς		απάντησαν	
	Πλήθος	%	Πλήθος	%	Πλήθος	%	Πλήθος	%
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	389.099	89,9%	25.232	5,8%	11.874	2,7%	6.446	1,5%
Κεντρική Μακεδονία	1.210.617	88,3%	108.768	7,9%	50.657	3,7%	1.548	0,1%
Δυτική Μακεδονία	183.670	93,9%	7.880	4,0%	3.779	1,9%	317	0,2%
Ήπειρος	220.948	91,6%	14.871	6,2%	4.671	1,9%	679	0,3%
Θεσσαλία	490.284	93,7%	21.804	4,2%	10.214	2,0%	905	0,2%
Ιόνια Νησιά	129.511	88,7%	14.071	9,6%	2.413	1,7%	46	0,0%
Δυτική Ελλάδα	464.786	95,2%	17.622	3,6%	4.802	1,0%	965	0,2%
Στερεά Ελλάδα	377.653	94,7%	14.807	3,7%	5.720	1,4%	578	0,1%
Αττική	2.501.127	88,4%	224.284	7,9%	87.489	3,1%	17.431	0,6%
Πελοπόννησος	360.155	91,9%	22.856	5,8%	7.199	1,8%	1.641	0,4%
Βόρειο Αιγαίο	131.651	93,4%	5.979	4,2%	3.073	2,2%	293	0,2%
Νότιο Αιγαίο	207.053	84,4%	26.662	10,9%	11.369	4,6%	375	0,2%
Κρήτη	420.706	92,2%	30.270	6,6%	4.315	0,9%	1.079	0,2%
Σύνολο	7.087.261	90,1%	535.107	6,8%	207.575	2,6%	32.303	0,4%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO34/>

Σχετικά με την ανεργία, από τα στοιχεία του παρακάτω πίνακα προκύπτει ότι η Περιφέρεια με το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας το 2023 είναι της Δυτικής Μακεδονίας (16,7%), ενώ στο σύνολο των ελληνικών Περιφερειών η Αττική καταλαμβάνει την προτελευταία θέση παρουσιάζοντας το δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας (9,4%).

Πίνακας 23. Ποσοστά ανεργίας στις Περιφέρειες της Ελλάδας (2018-2023).

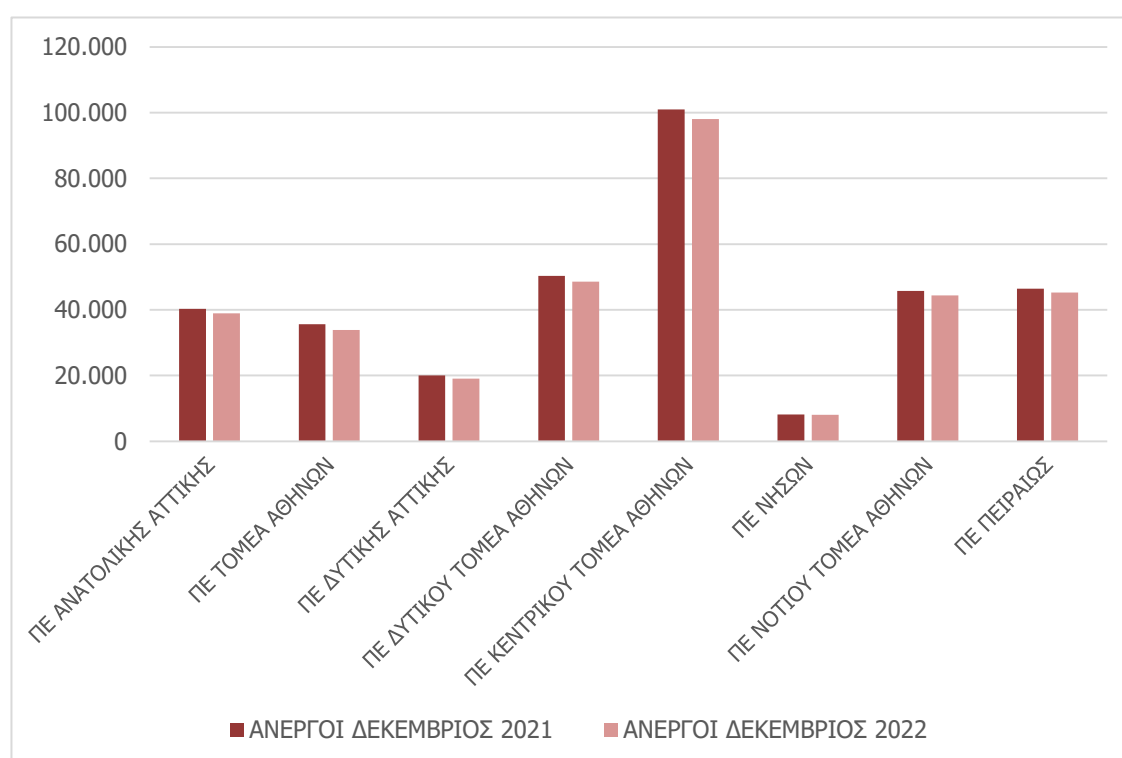
ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ΕΛΛΑΔΑ	19,3	17,3	16,3	14,7	12,5	11,1
Αττική	19,9	16,9	14,1	11,9	10,0	9,4
Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	15,9	13,3	17,0	16,6	11,6	9,7
Βόρειο Αιγαίο	22,3	17,7	16,5	13,9	11,5	10,0
Νότιο Αιγαίο	16,9	13,7	16,7	18,8	10,7	7,1
Κρήτη	13,4	11,7	17,3	16,3	12,1	10,8
Βόρεια Ελλάδα	20,3	19,1	18,2	16,8	14,8	13,9
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	16,0	16,2	17,2	18,5	14,7	12,1
Κεντρική Μακεδονία	20,7	19,6	18,4	16,1	14,7	14,1
Δυτική Μακεδονία	27,0	24,6	19,7	19,8	17,7	16,7
Ήπειρος	20,1	16,4	17,9	15,1	13,3	13,8
Κεντρική Ελλάδα	18,9	17,8	17,3	15,9	13,9	11,0
Θεσσαλία	18,4	18,7	16,9	16,7	16,4	12,9
Ιόνια Νησιά	16,0	12,4	16,0	13,2	12,9	14,7
Δυτική Ελλάδα	24,1	24,1	21,6	17,5	12,6	9,8
Στερεά Ελλάδα	18,9	17,2	19,3	17,2	13,8	9,9

Πελοπόννησος	14,4	12,0	11,4	12,7	12,6	9,6

Πηγή: Eurostat, Unemployment rates by sex, age and NUTS 2 regions, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFST_R_LFU3RT/default/table?lang=en

Σύμφωνα με τα δευτερογενή δεδομένα της Στατιστικής Υπηρεσίας της ΔΥΠΑ (Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης), για τα έτη 2021-2022 διαπιστώνεται μικρή μείωση του πλήθους των εγγεγραμμένων ανέργων της τάξης του 3,27%. Το 2022 οι περισσότεροι άνεργοι συγκεντρώνονται στην ΠΕ Κεντρικού Τομέα Αθηνών, ήτοι 98.071 άνεργοι και ακολουθεί η ΠΕ Δυτικού Τομέα Αθηνών (48.597 άνεργοι). Η μεγαλύτερη ποσοστιαία μεταβολή του αριθμού των ανέργων (μείωση) από το 2021 έως το 2022 παρατηρείται στην ΠΕ Δυτικού Τομέα (-4,86%). Στο επόμενο Διάγραμμα απεικονίζεται η μείωση του αριθμού των ανέργων το 2022 σε σχέση με το 2021 σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες της Αττικής.

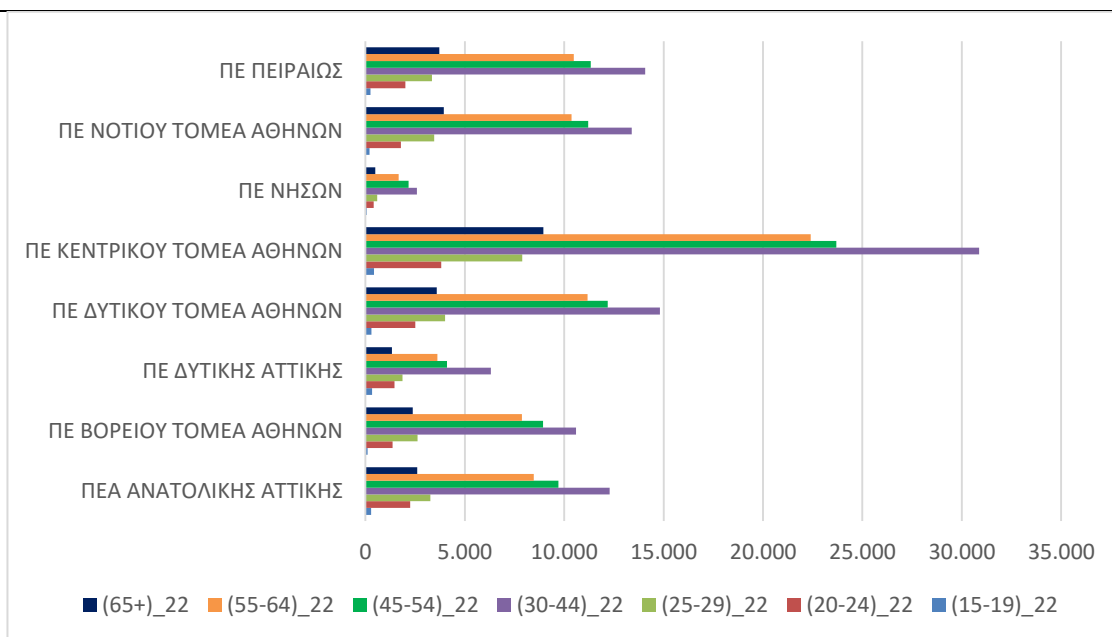
Διάγραμμα 20. Σύνολο Ανέργων ανά Περιφερειακή Ενότητα στην Αττική (2021, 2022).

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ), Ιδία επεξεργασία.

Βάσει των στοιχείων της ΔΥΠΑ για την ηλικιακή κατανομή των ανέργων στην Περιφέρεια Αττικής το 2022, παρατηρείται ότι σε όλες τις ΠΕ η ηλικιακή ομάδα με το μεγαλύτερο ποσοστό αντιπροσώπευσης στους εγγεγραμμένους ανέργους είναι αυτή των ανέργων 30-44 ετών, όπως φαίνεται στο επόμενο διάγραμμα.

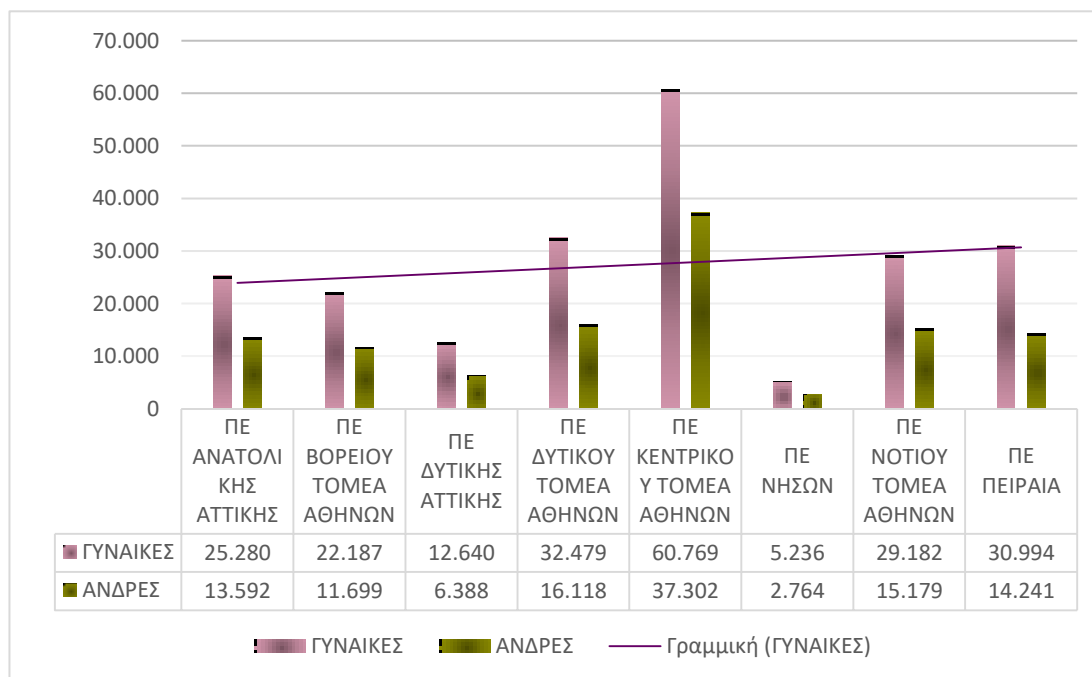
Διάγραμμα 21. Άνεργοι ανά ηλικιακή ομάδα (Δεκέμβριος 2022).

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ), Ιδία επεξεργασία

Από τη σύγκριση του πλήθους των ανέργων ανά ηλικιακή ομάδα κατά την περίοδο 2021-2022 διαπιστώθηκε ότι τόσο για την ηλικιακή κατηγορία 15-19 ετών, όσο και για την ηλικιακή ομάδα 20-24 ετών παρουσιάζεται αύξηση των ανέργων σε όλες της ΠΕ της Αττικής. Αύξηση παρατηρείται, επίσης, στο πλήθος των ανέργων ηλικίας 65+. Αντιθέτως, την ίδια περίοδο οι άνεργοι της ηλικιακής ομάδας 25-29 ετών μειώνονται. Ομοίως, παρατηρείται μείωση των ανέργων στις ηλικιακές ομάδες 30-44, 45-54 και 55-64 ετών.

Διάγραμμα 22. Ανεργία κατά φύλο στις Περιφερειακές Ενότητες της Αττικής (Δεκέμβριος 2022).

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ), Ιδία επεξεργασία

Σε ό,τι αφορά το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ), βάσει στοιχείων του Υπουργείου

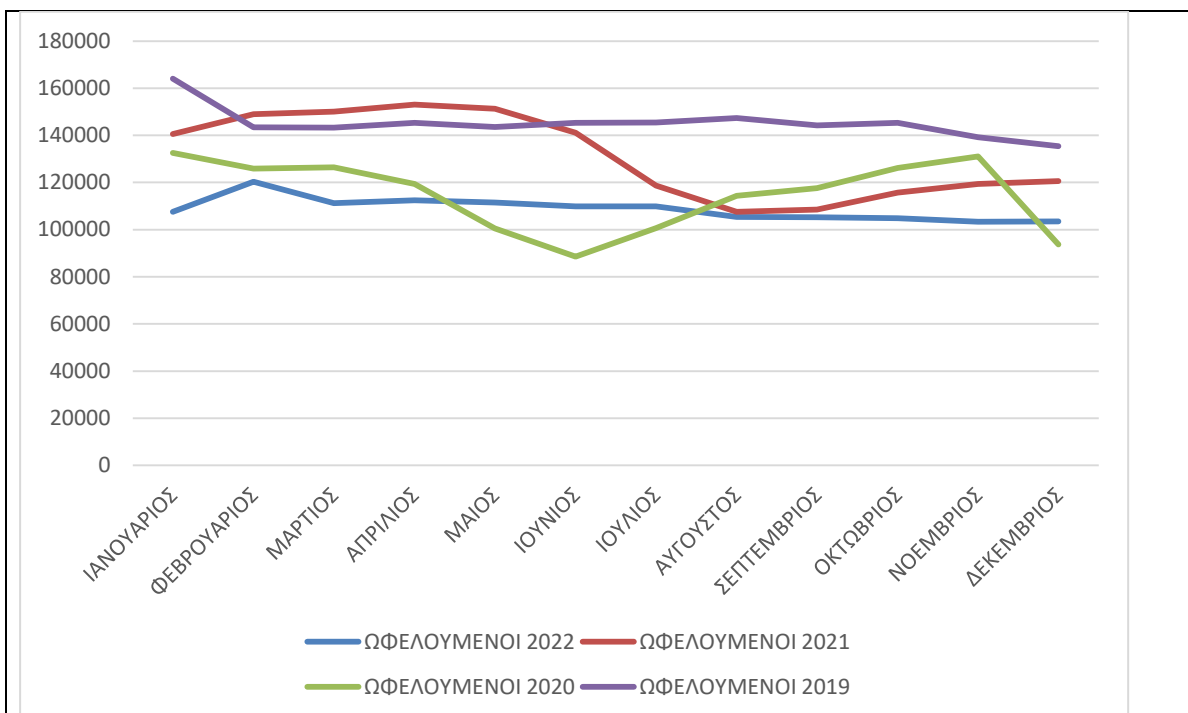
Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και ειδικότερα της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας, το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα δόθηκε σε 103.555 ωφελούμενους το Δεκέμβριο του 2022, από τους οποίους το 11,77% ανήκαν στην ηλικιακή ομάδα των 67 ετών και άνω. Οι ωφελούμενοι του ΕΕΕ άνω των 67 ετών το 2021 ήταν 19.479, ενώ το 2022 ήταν 12.191, μειωμένοι, δηλαδή κατά 37,41%. Η μεγαλύτερη μείωση των δικαιούχων ΕΕΕ άνω των 67 ετών παρατηρείται στους Δήμους Αγκιστρίου (-100%), Βριλησίων (-57,14%) και Φυλής (-52,11%), ενώ η μικρότερη μείωση παρουσιάζεται στους Δήμους Κυθήρων (-16,67%) και Τροιζήνιας-Μεθάνων (-4,76%). Στον Πίνακα και το Διάγραμμα που ακολουθούν αποτυπώνεται ο αριθμός των ωφελούμενων ΕΕΕ στην Περιφέρεια Αττικής για όλους τους μήνες των ετών 2019, 2020, 2021 και 2022. Αν το πλήθος των ωφελούμενων ΕΕΕ εξακολουθεί να παραμένει μεγάλο, είναι θετικό το γεγονός ότι μειώνονται με το πέρασμα του χρόνου.

Πίνακας 24. Ωφελούμενοι ΕΕΕ στην Περιφέρεια Αττικής (2019, 2020, 2021, 2022).

	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	ΜΑΡΤΙΟΣ	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝΙΟΣ	ΙΟΥΛΙΟΣ	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
Ωφελούμ ενοι 2022	107.5 40	120.3 05	111.2 61	112.4 18	111.5 25	109.8 86	109.9 14	105.3 61	105.2 30	104.8 10	103.3 44	103.5 53
Ωφελούμ ενοι 2021	140.5 49	149.0 19	150.0 21	153.1 29	151.3 38	141.0 74	118.7 74	107.6 03	108.4 59	115.7 18	119.4 17	120.5 89
Ωφελούμ ενοι 2020	132.6 23	125.9 07	126.4 08	119.3 20	100.4 52	88.58 3	100.6 78	114.3 01	117.5 70	126.1 95	131.0 25	93.65 7
Ωφελούμ ενοι 2019	164.1 10	143.4 30	143.2 61	145.3 85	143.6 21	145.2 91	145.5 23	147.3 91	144.2 34	145.3 43	139.1 50	135.4 16

Πηγή: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Διεύθυνση Καταπολέμησης της φτώχειας, Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 23. Ωφελούμενοι ΕΕΕ στην Περιφέρεια Αττικής (2019, 2020, 2021, 2022).

Πηγή: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Διεύθυνση Καταπολέμησης της φτώχειας, Ιδία επεξεργασία.

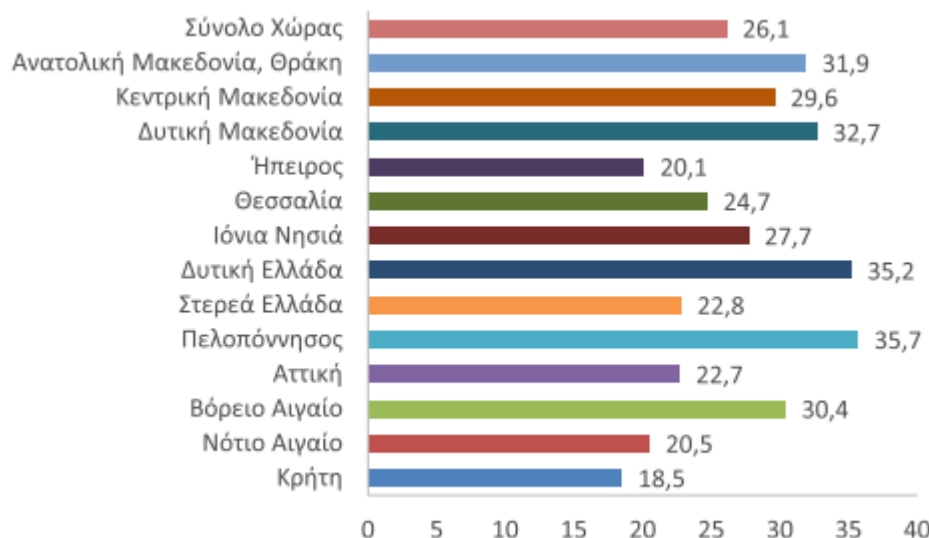
Σε ό,τι αφορά τον κίνδυνο φτώχειας, η ΕΛ.ΣΤΑΤ. έχει πραγματοποιήσει Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών για το έτος 2023 με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2022³⁰. Ως κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις ορίζεται το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά, των οποίων το συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα είναι χαμηλότερο του 60% του εθνικού διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος. Σύμφωνα με την έρευνα, ο πληθυσμός που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό με βάση τον αναθεωρημένο ορισμό³¹ ανέρχεται στο 26,1% του πληθυσμού της Χώρας (2.658.400 άτομα), παρουσιάζοντας μείωση κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2022 (26,3%).

Στην Αττική, τη Στερεά Ελλάδα, την Κρήτη, το Νότιο Αιγαίο, την Ήπειρο και τη Θεσσαλία τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας είναι χαμηλότερα από το αντίστοιχο ποσοστό σε εθνικό επίπεδο, όπως φαίνεται στο επόμενο Διάγραμμα.

Διάγραμμα 24. Ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό ανά Περιφέρεια (περίοδος αναφοράς: 2023).

³⁰ <https://www.statistics.gr/documents/20181/20cac507-3a56-a584-effd-8ac6acfec409>

³¹ Ως πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό ορίζεται ο πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή με υλικές και κοινωνικές στερήσεις (δηλαδή πληθυσμός που στερείται τουλάχιστον 7 από έναν κατάλογο 13 αγαθών και υπηρεσιών, που αφορούν σε στερήσεις σε επίπεδο νοικοκυριού, καθώς και στερήσεις σε επίπεδο μέλους νοικοκυριού) ή που διαβιεί σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Κίνδυνος φτώχειας, Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών: Έτος 2023 (Περίοδος αναφοράς εισοδήματος: Έτος 2022)

Βάσει της ίδιας έρευνας, το 2023 το ποσοστό του πληθυσμού που στερείται τουλάχιστον 7 από έναν κατάλογο 13 αγαθών και υπηρεσιών (δηλαδή ο δείκτης που υπολογίζει το «ποσοστό του πληθυσμού με σοβαρές υλικές και κοινωνικές στερήσεις, Ευρώπη 2030») ανέρχεται σε 13,9%, ενώ το ποσοστό του πληθυσμού που στερείται τουλάχιστον 4 από έναν κατάλογο 9 αγαθών και υπηρεσιών (δηλαδή ο δείκτης που υπολογίζει το «ποσοστό του πληθυσμού με σοβαρές υλικές στερήσεις-Ευρώπη 2020») ανέρχεται σε 19,6%.

Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat στην Περιφέρεια Αττικής οι άνθρωποι σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού καταλαμβάνουν ποσοστά 21,6% και 21,8% το 2021 και το 2022 αντίστοιχα³². Επίσης, για την Αττική τα ποσοστά των ατόμων με σοβαρές υλικές και κοινωνικές στερήσεις για τα έτη 2021 και 2022 είναι 12,2% και 12,5% αντίστοιχα³³.

Βάσει των διαπιστώσεων της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών, που διενεργήθηκε από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2022³⁴, τα νοικοκυριά της Περιφέρειας Αττικής δαπανούν κατά μέσο όρο το 115,3% της μέσης μηνιαίας δαπάνης των νοικοκυριών της χώρας, όπως φαίνεται στο επόμενο διάγραμμα. Η μέση ετήσια δαπάνη (αγορές, τρέχουσες τιμές) στην Περιφέρεια Αττικής φθάνει τα 23.325,96 €. Τα αντίστοιχα νούμερα για την Περιφέρεια Αττικής το 2022 ήταν 116,2% και 22.305,84€³⁵.

Διάγραμμα 25. Μέση μηνιαία δαπάνη κατά Περιφέρεια. Ποσοστιαία συμμετοχή του μέσου των Περιφερειών σε σχέση με τη μέση δαπάνη της Χώρας (2023).

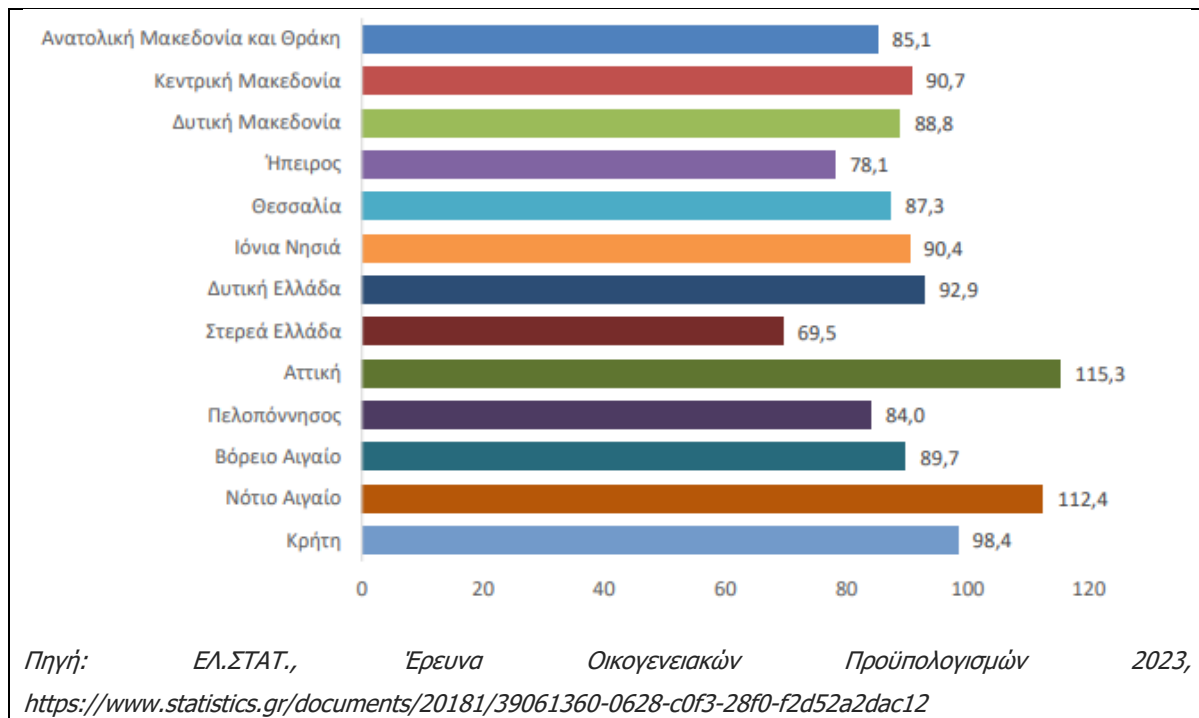
³² <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TGS00107/default/table?lang=en>

³³ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_MDSD18/default/table?lang=en

³⁴ <https://www.statistics.gr/documents/20181/87bc518a-4557-e326-2af9-23ab62dda9ba>

³⁵

<https://www.statistics.gr/documents/20181/17862421/%CE%88%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1+%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8E%CE%BD+%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%8B%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8E%CE%BD+%28+2022+29.pdf/87bc518a-4557-e326-2af9-23ab62dda9ba?version=1.3&t=1696498723548&download=true>

Δ. Φυσικό Περιβάλλον

Δ.1 Κλιματολογικά – Μετεωρολογικά Στοιχεία

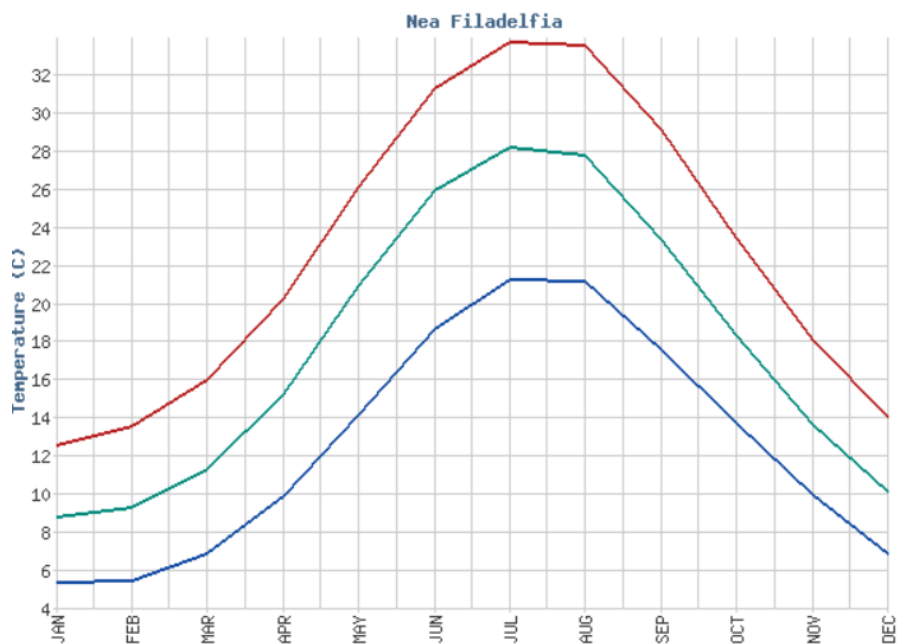
Η Περιφέρεια Αττικής χαρακτηρίζεται από εύκρατο μεσογειακό κλίμα και ήπιο κατά το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου εξαιρουμένων των υψηλών σημείων, όπου το κλίμα είναι ορεινό. Αν και σε σχέση με άλλες περιοχές της χώρας εμφανίζει μεγάλη διαφορά στο εύρος των θερμοκρασιών μεταξύ χειμώνα και καλοκαιριού, θεωρείται ευνοϊκό για την ανάπτυξη του τουρισμού καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Η μέση ετήσια θερμοκρασία κυμαίνεται από 16°C έως 18°C, ανάλογα με το υψόμετρο και την απόσταση από τη θάλασσα, ενώ το ετήσιο θερμομετρικό εύρος είναι 16°C. Το καλοκαίρι συχνά εμφανίζονται καύσωνες, με τη μέγιστη θερμοκρασία να φτάνει ή και να υπερβαίνει τους 40°C. Ο Ιούλιος και ο Αύγουστος είναι οι θερμότεροι μήνες, ενώ ο Ιανουάριος είναι ο ψυχρότερος. Το μεγαλύτερο ύψος βροχοπτώσεων συναντάται το Νοέμβριο και το Δεκέμβριο. Το μέσο ετήσιο ύψος βροχής κυμαίνεται από 350 mm στο λεκανοπέδιο Αττικής μέχρι 1.000 mm στα ορεινά τμήματα (Πάρνηθα), ενώ οι ημέρες βροχής κυμαίνονται από 50 μέχρι 100 ετησίως. Η χιονόπτωση είναι σπάνια στις παράκτιες περιοχές, ενώ αυξάνεται σημαντικά στο εσωτερικό του λεκανοπεδίου. Οι χιονοπτώσεις ξεκινούν συνήθως μετά την τελευταία εβδομάδα του Νοεμβρίου. Το κλίμα στην ΠΕ Νήσων είναι παρόμοιο, με σχετικά πιο ήπιες κορυφώσεις στις υψηλές θερμοκρασίες του θέρους. Στη συνέχεια παρουσιάζονται σε Διαγράμματα και Πίνακες τα σημαντικότερα κλιματικά δεδομένα της Αττικής, όπως καταγράφονται από το μετεωρολογικό σταθμό της Νέας Φιλαδέλφειας³⁶.

Διάγραμμα 26. Θερμοκρασία στην Περιφέρεια Αττικής (Ελάχιστη Μηνιαία Θερμοκρασία: μπλε γραμμή, Μέση Μηνιαία Θερμοκρασία: πράσινη γραμμή, Μέγιστη Μηνιαία Θερμοκρασία: κόκκινη γραμμή)

³⁶ http://www.emy.gr/emv/el/climatology/climatology_city

γραμμή).

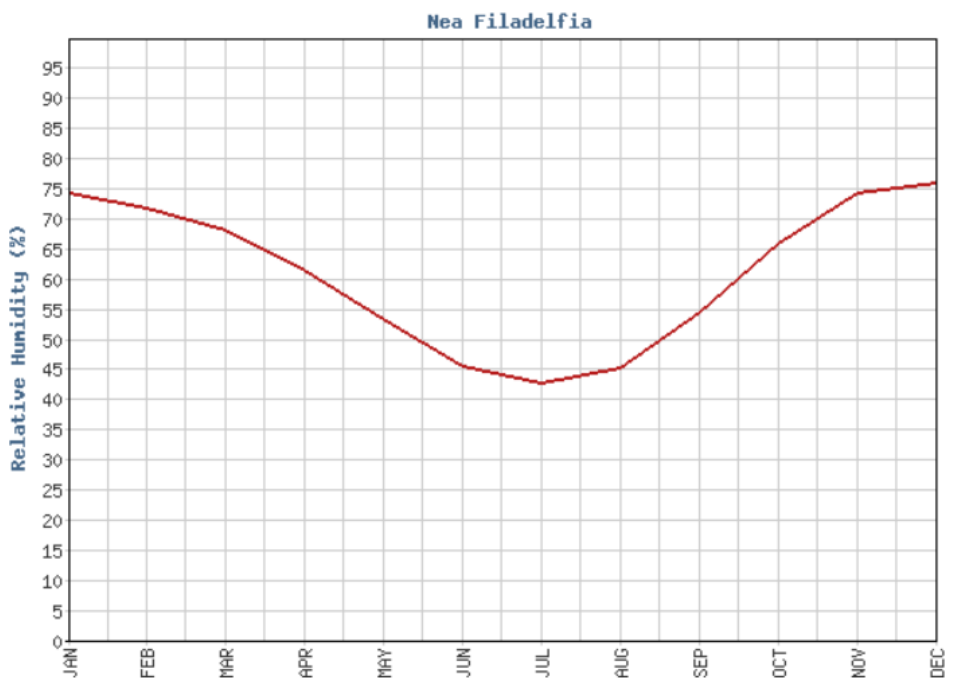
Περίοδος Κλιματικών Δεδομένων: 1955-2010

Πηγή: http://www.emy.gr/emv/el/climatology/climatology_city

Διάγραμμα 27. Υγρασία στην Περιφέρεια Αττικής.

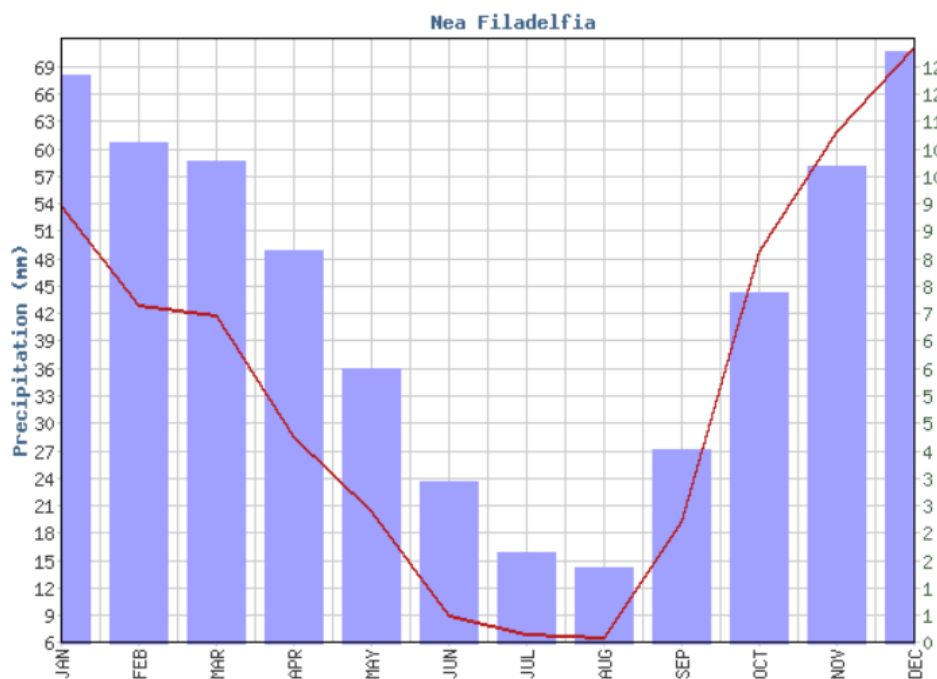
Περίοδος Κλιματικών Δεδομένων: 1955-2010

Πηγή: http://www.emy.gr/emv/el/climatology/climatology_city

Διάγραμμα 28. Υετός στην Περιφέρεια Αττικής (Μέσο Μηνιαίο Ύψος Υετού: κόκκινη γραμμή, Μέσος Μηνιαίος Αριθμός Ημερών Υετού: μπλε στήλες ανά μήνα).

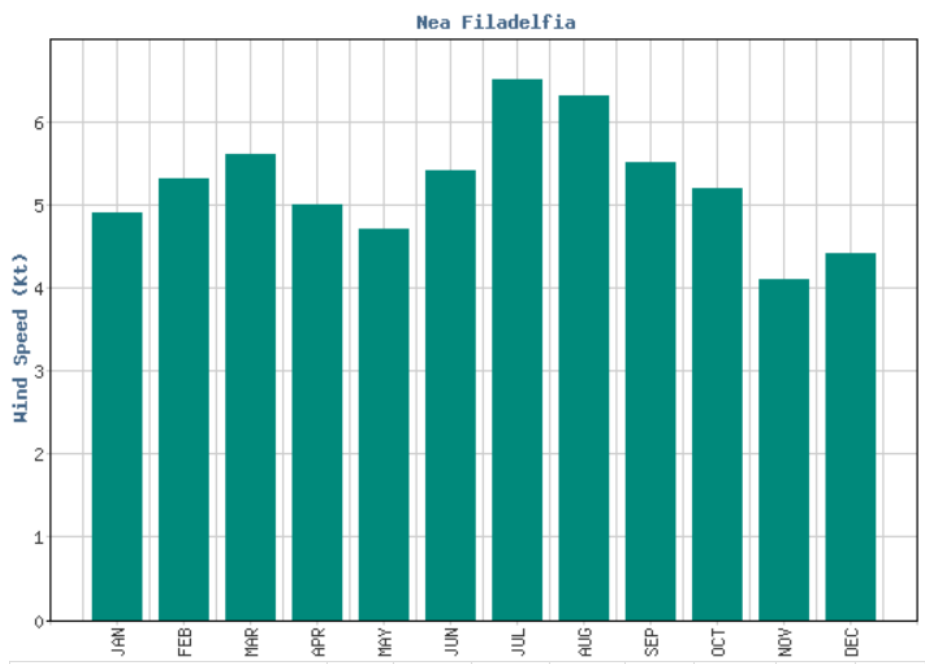
Περίοδος Κλιματικών Δεδομένων: 1955-2010

Πηγή: http://www.emy.gr/emv/el/climatology/climatology_city

Διάγραμμα 29. Άνεμος στην Περιφέρεια Αττικής.

Περίοδος Κλιματικών Δεδομένων: 1955-2010

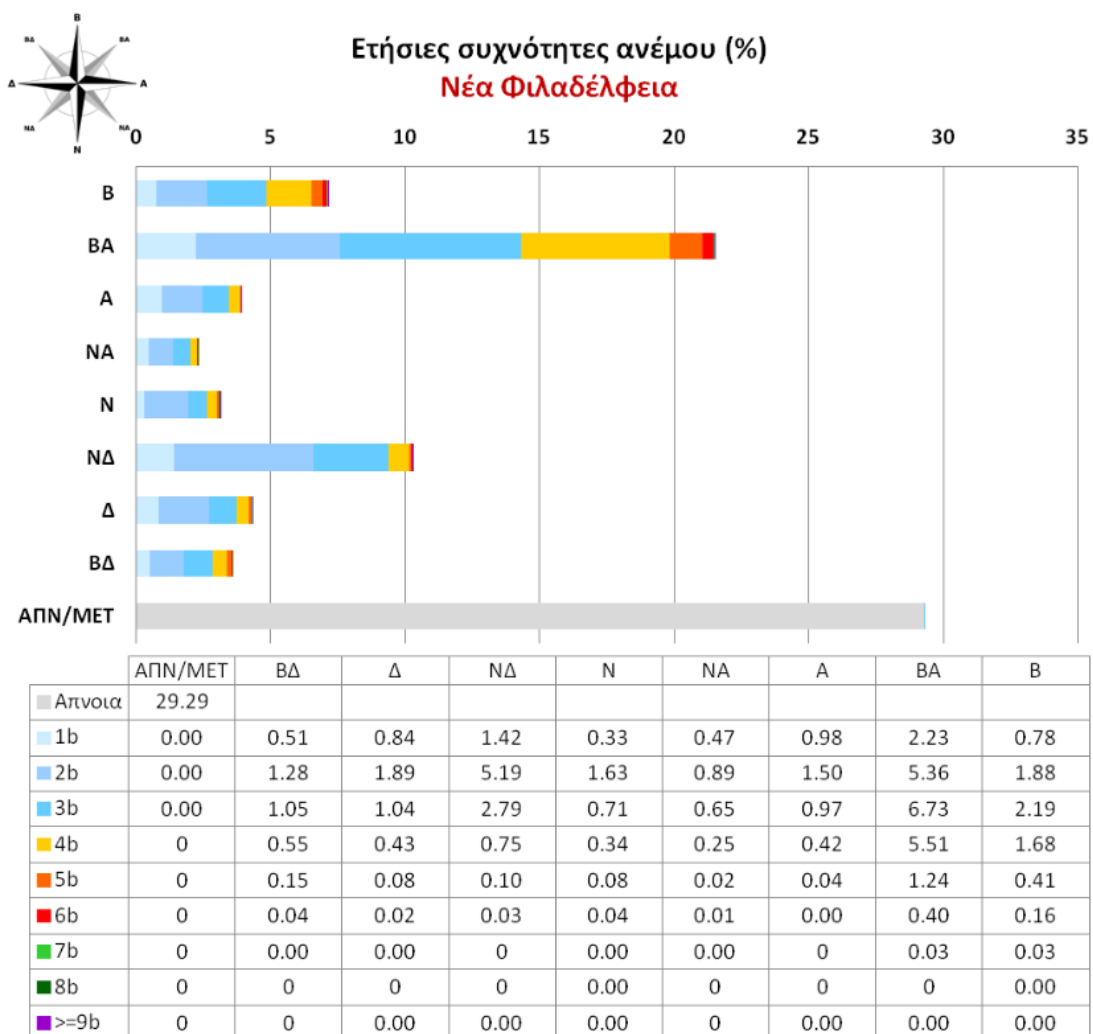
ΑΝΕΜΟΣ	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	ΜΑΡΤΙΟΣ	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	ΜΑΙΟΣ	ΙΟΥΝΙΟΣ	ΙΟΥΛΙΟΣ	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Επικρατούσα Διεύθυνση Ανέμου	ΒΑ	ΒΑ	ΒΑ	ΝΔ	ΝΔ	ΝΔ	ΒΑ	ΒΑ	ΒΑ	ΒΑ	ΒΑ	ΒΑ
Μέση Μηνιαία Ένταση Ανέμου	4.9	5.3	5.6	5.0	4.7	5.4	6.5	6.3	5.5	5.2	4.1	4.4

Πηγή: http://www.emy.gr/emv/el/climatology/climatology_city

Διάγραμμα 30. Ετήσιες Συχνότητες Ανέμου (%) στην Περιφέρεια Αττικής.

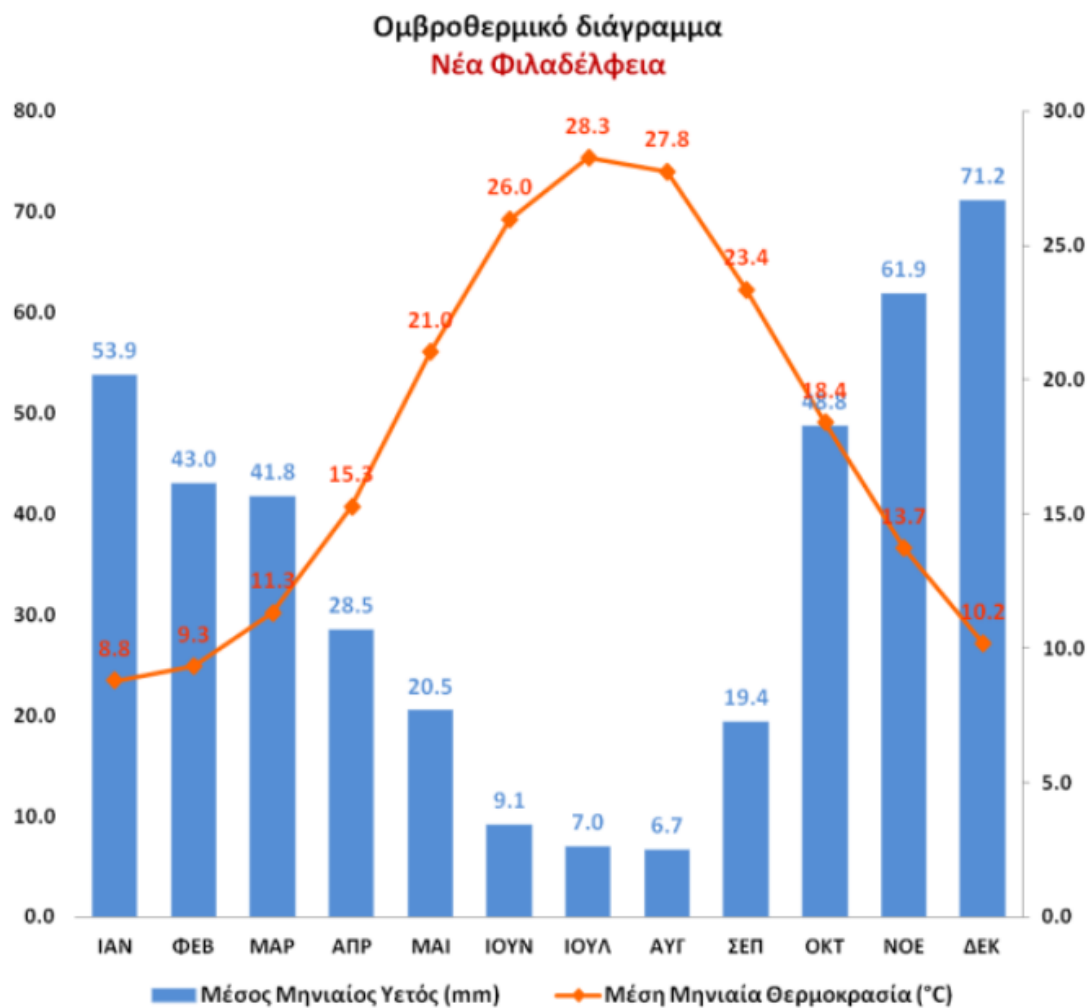
Περίοδος Κλιματικών Δεδομένων: 1955-2010

Πηγή: http://www.emy.gr/emv/el/climatology/climatology_city

Διάγραμμα 31. Ομβροθερμικό Διάγραμμα Περιφέρειας Αττικής.

Περίοδος Κλιματικών Δεδομένων: 1955-2010

Πηγή: http://www.emy.gr/emv/el/climatology/climatology_city

Δ.2 Μορφολογία

Όσον αφορά τη γενική μορφολογική της εικόνα, η Περιφέρεια Αττικής είναι ηπειρωτική και θαλάσσια, με κύρια στοιχεία του αναγλύφου της τα βουνά (Πάρνηθα βόρεια και δυτικά, Πεντέλη βορειοανατολικά, Υμηττός ανατολικά, Αιγάλεω, Ποικίλο όρος, Πατέρας και Κιθαιρώνας στα δυτικά), τους λόφους (όπως οι Φιλοπάππου, Στρέφη, Λυκαβηττού, Αρδηττού, Φιλοθέης στην Αθήνα και δεκάδες άλλοι στα νησιά), τις πεδιάδες, τις κοιλάδες, τα ποτάμια (με κυριότερα τον Κηφισό, τον Ιλισό, τον Ασωπό και τον Ερασινό), τους χειμάρρους, τις λίμνες (όπως η λίμνη του Μαραθώνα, που αποτελεί την κατεχοχήν δεξαμενή νερού της Αθήνας, αλλά και οι λίμνες Βουλιαγμένης, Κουμουνδούρου και Μπελέτσι), οι υγρότοποι, καθώς και η θάλασσα (κόλποι και όρμοι) με τις πολυσχιδείς ακτές.

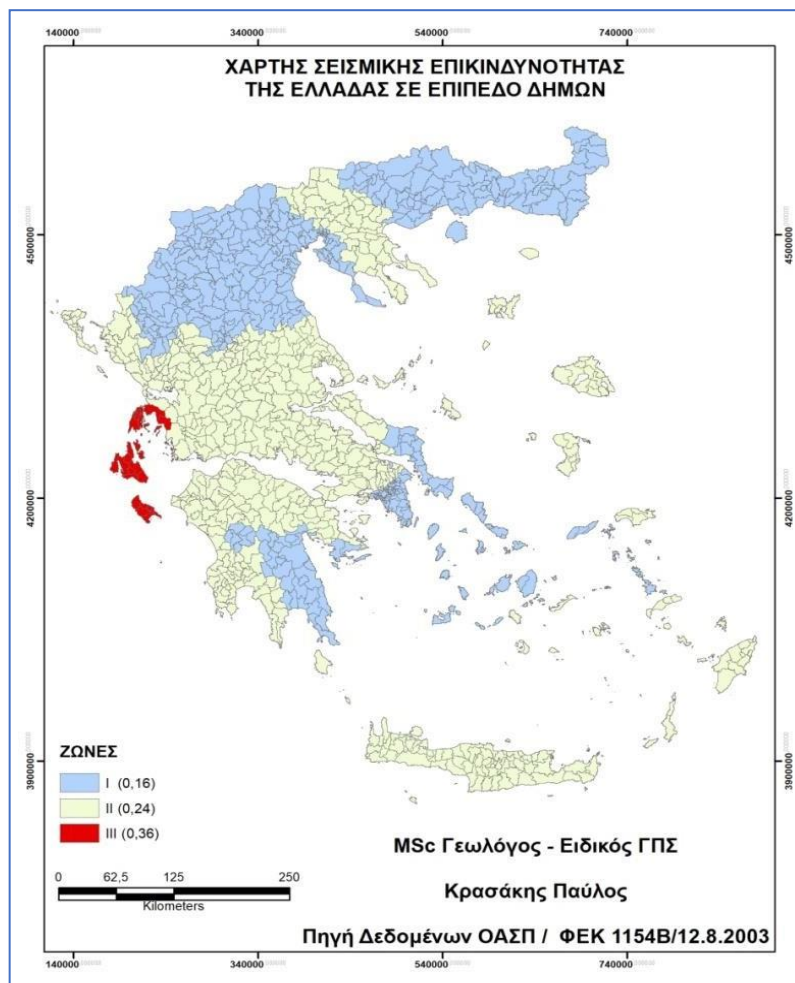
Το μεγαλύτερο τμήμα της έκτασης της Αττικής είναι ημιορεινό (60%), το 30% χαρακτηρίζεται ως πεδινό και το υπόλοιπο 10% ως ορεινό³⁷.

Μεγάλα τμήματα των ποταμών της Αττικής έχουν μετατραπεί σήμερα σε εγκιβωτισμένους

³⁷ https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/05/22-12_Attica-1.pdf

οχετούς ομβρίων υδάτων, που υποβαθμίζουν το φυσικό περιβάλλον και ενισχύουν τα πλημμυρικά φαινόμενα κατά τις έντονες βροχοπτώσεις. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΥΔΑΠ, το πόσιμο νερό που προμηθεύει προς κατανάλωση η ΕΥΔΑΠ στην ηπειρωτική Αττική προέρχεται κυρίως από τους επιφανειακούς υδατικούς πόρους του Μαραθώνα, της Υλίκης, του Μόρνου και του Ευήνου, χωρίς να είναι απαραίτητα πολλά στάδια επεξεργασίας. Το ζήτημα της παροχής νερού είναι εξαιρετικά σοβαρό, και δυστυχώς δεν έχει επιλυθεί πλήρως μέχρι σήμερα, καθώς υπάρχουν δεκάδες περιοχές όπου το νερό φθάνει με βυτία. Προβλήματα αντιμετωπίζουν και τα νησιά της Περιφέρειας, όπως τα Κύθηρα και Αντικύθηρα, οι Σπέτσες, η Ύδρα, ο Πόρος, το Αγκίστρι, η Αίγινα και η Σαλαμίνα³⁸.

Εικόνα 3. Σεισμική επικινδυνότητα της Ελλάδας σε επίπεδο Δήμων.

Πηγή: ΦΕΚ 1154/Β'/12.08.2008

Δ.3 Σεισμικότητα³⁹

Η Ελλάδα υποδιαιρείται σε τρεις Ζώνες Σεισμικής Επικινδυνότητας (I, II, III), όπως φαίνεται

³⁸ <https://apothesis.eap.gr/archive/item/154097>

³⁹ Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ (2021) 'Εμπειρογνωμοσύνη για τη διαμόρφωση του πλαισίου Στρατηγικής του τομέα Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής, τη διαμόρφωση Προγράμματος Έργων και την υποστήριξη του ΥΠΠΟΑ στην ωρίμανση έργων προς ένταξη στο ΕΣΠΑ 2021-2027, Πρώτο Παραδοτέο: Αρχική Διαγνωστική Προσέγγιση και Πλαίσιο Στρατηγικής' (Ανάδοχος: Στάδιον ΑΕ)

στην παραπάνω Εικόνα. Η Περιφέρεια της Αττικής τοποθετείται μερικώς στη Ζώνη Ι (χαμηλής σεισμικής επικινδυνότητας) και μερικώς στη Ζώνη ΙΙ (μέτριας σεισμικής επικινδυνότητας). Αν και η Αθήνα θεωρείται περιοχή χαμηλής σεισμικότητας, ωστόσο σεισμολογικά δεδομένα αλλά και ιστορικές παρατηρήσεις αποδεικνύουν ότι φιλοξενεί σεισμικές εστίες ισχυρών σεισμών (Πάρνηθα 1938 και 1999) που έχουν προκαλέσει σημαντικές απώλειες σε ανθρώπινες ζωές και κατασκευές. Επιπλέον, υφίσταται και τις συνέπειες σεισμών από γειτονικές περιοχές (Αλκυονίδες 1981). Στο Χάρτη φαίνεται πως το δυτικό και βορειοδυτικό τμήμα της Αττικής χαρακτηρίζεται από σημαντικά υψηλότερη σεισμικότητα σε σχέση με το νοτιότερο τμήμα.

Δ.4 Παραλίες

Οι 17 παραλίες της Περιφέρειας Αττικής που βραβεύτηκαν με Γαλάζια Σημαία το 2023 είναι οι εξής⁴⁰:

- Δήμος Μαραθώνος: Μπρεξίζα, Σχινιάς/Καράβι
- Δήμος Σπάτων-Αρτέμιδος: Διασταύρωση, Λίμνη
- Δήμος Μαρκοπούλου Μεσογαίας: Αυλάκι
- Δήμος Λαυρεωτικής: 1ο Λιμανάκι Δασκαλειό Κερατέας/Solo Pino
- Δήμος Σαρωνικού: Λαγονήσι 1-Grand Beach/ Grand Resort Lagonissi, Λαγονήσι 2-Mediterraneo/Grand Resort Lagonissi, Λαγονήσι 3-Κοχύλια/ Grand Resort Lagonissi, Μαύρο Λιθάρι/EverEden Beach
- Δήμος Βάρης-Βούλας-Βουλιαγμένης: Αστέρας Βουλιαγμένης/Astir Beach Vouliagmenis, Βούλα Α, Βουλιαγμένη
- Δήμος Γλυφάδας: Γλυφάδα, Γλυφάδα Α, Γλυφάδα Β
- Δήμος Αίγινας: Αγ. Μαρίνα

Δ.5 Χλωρίδα και Πανίδα

Το φυσικό περιβάλλον της Αττικής διακρίνεται για την πλούσια βιοποικιλότητά του. Το «Αττικό Τοπίο» διαμορφώνεται από πολλά απειλούμενα είδη χλωρίδας και πανίδας (ιδίως στην περιοχή της Πάρνηθας), περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως οικότοποι προτεραιότητας από την ευρωπαϊκή νομοθεσία, καθώς και από πλήθος ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών. Η Αττική παρουσιάζει μια από τις πλουσιότερες χλωρίδες της Ελλάδας με όρη και νησιά, στα οποία έχουν καταγραφεί πάνω από 818 είδη φυτών, από τα οποία τα 31 είναι ενδημικά ή απειλούμενα προς εξαφάνιση, με σπανιότερα τον κόκκινο κρίνο, τα τέσσερα είδη τουλίπας και την άσπρη παιώνια. Στην πανίδα της Αττικής περιλαμβάνονται πολλά προστατευόμενα είδη, τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο, όπως το ελάφι *Cervus elaphus* που υπάρχει μόνο στη Ν. Ελλάδα και που απαγορεύεται το κυνήγι του καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Την πλούσια πανίδα της περιοχής συνθέτουν 29 είδη θηλαστικών, όπως ελάφια, λαγοί, αλεπούδες, ασβοί, κουνάβια, τσακάλια, σκίουροι, σκαντζόχοιροι κ.ά., ενώ η περιοχή της Αττικής έχει χαρακτηριστεί σημαντική και για τα πουλιά, καθώς έχουν παρατηρηθεί περίπου 135 είδη πτηνών, ενδημικών της Ελλάδας και αποδημητικών, όπως το όρνιο (*Gyps fulvus*), ο φιδαιτός (*Circaetus gallicus*), ο χρυσαετός (*Aquila chrysaetos*), ο πετρίτης (*Falco peregrinus*), ο μπούφος (*Bubo bubo*) και ο μουστακοτσιροβάκος (*Sylvia rueppelli*)⁴¹.

⁴⁰ <https://blueflag.gr/awards/2023>

⁴¹ <https://insete.gr/greektourism2030/perifereia-attikis/>

Δ.6 Προστατευόμενες Περιοχές

Οι θεσμοθετημένες περιοχές προστασίας στην Περιφέρεια Αττικής βάσει της υφιστάμενης εθνικής και διεθνούς νομοθεσίας είναι το Εθνικό Πάρκο Σχισιά-Μαραθώνα (ΦΕΚ 395/Δ'/03.07.2000), ο Ορεινός Όγκος της Πάρνηθας (ΦΕΚ 336/Δ'/24.07.2007, Εθνικός Δρυμός), το όρος Υμηττός (ΦΕΚ 187/Δ'/16.09.2011), ο Εθνικός Δρυμός Σουνίου, που αποτελεί Ειδικά Προστατευόμενη Περιοχή σύμφωνα με τη Σύμβαση της Βαρκελώνης (ΠΔ 182/1974, ΦΕΚ 80/ΤΑ/1974), το Αισθητικό Δάσος Καισαριανής Αττικής (ΠΔ 91/22.1.1974, ΦΕΚ 31/Α'/06.02.1974), ενώ μερικά από τα πιο δημοφιλή τοπία φυσικού κάλλους είναι τα Βασιλικά κτήματα στο Τατόι, η Λίμνη του Μαραθώνα, η Λίμνη της Βουλιαγμένης, ο Λόφος του Στρέφη, ο Λόφος Αρδηττού, ο Εθνικός κήπος Ζαππείου, ο Υμηττός, η Πάρνηθα, ο Λυκαβηττός και το Πεδίον του Άρεως. Επίσης, οι υδροβιότοποι Βουρκαρίου Μεγάρων και Αλυκής στα Μεσόγεια φιλοξενούν εκατοντάδες ζώα, κυρίως μεταναστευτικά ή ενδημικά πτηνά⁴². Στη συνέχεια, παρατίθεται πίνακας με τις σημαντικότερες περιοχές περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος της Περιφέρειας Αττικής υπό καθεστώς προστασίας.

Οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 αποσκοπούν στην προστασία των περιοχών που θεωρούνται βασικές για επιλεγμένα είδη χλωρίδας και πανίδας ή τύπους οικοτόπων μεταξύ αυτών που καλύπτει η οδηγία για τους οικοτόπους και η οδηγία για τα πτηνά⁴³. Οι βιότοποι CORINE αποτελούν περιοχές ιδιαίτερης οικολογικής αξίας, καθώς έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη διατήρηση της φύσης και της βιοποικιλότητας. Τα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ) είναι τόποι που διακρίνονται για την αισθητική τους αξία και παραμένουν σε αξιόλογο βαθμό φυσικοί αν και συχνά είναι δομημένοι. Το μέγεθός τους έχει οριστεί με ανθρώπινα μέτρα και δεν υπερβαίνει τη δυνατότητα πεζοπορίας μιας μέρας, εκτός ειδικών εξαιρέσεων⁴⁴.

Πίνακας 25. Προστατευόμενες περιοχές περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος στην Περιφέρεια Αττικής.

ΕΘΝΙΚΟΙ ΔΡΥΜΟΙ
- Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας (ΒΔ 644/1961, ΦΕΚ 155/ΤΑ/1961) - Εθνικός Δρυμός Σουνίου (ΠΔ 182/1974, ΦΕΚ 80/ΤΑ/1974)
ΕΘΝΙΚΑ ΠΑΡΚΑ
Εθνικό Πάρκο Σχισιά – Μαραθώνα (ΦΕΚ 395/Δ'/03.07.2000)
NATURA 2000
- Εθνικός Δρυμός Σουνίου (GR3000005) - Λίμνη Βουλιαγμένης (GR3000006) - Όρος Πάρνηθα (GR3000001) - Όρη Γεράνια σε Αττική και Κορινθία (GR2530005) - Υγρότοπος Σχισιά (GR3000016) - Υγρότοπος Βραυρώνας (GR3000004) - Υμηττός (GR3000015) - Αντικύθηρα – Πρασονήσι & Λαγούβαρδο (GR3000008) - Νησίδες Κυθήρων – Πρασονήσι, Δραγονέρα, Αντιδραγονέρα (GR3000010) - Νησίδες Μυρτώου Πελάγους: Φαλκονέρα, Βελοπούλα, Ανάνες (GR3000011)

⁴² https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/05/22-12_Attica-1.pdf

⁴³ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/faq_el.htm

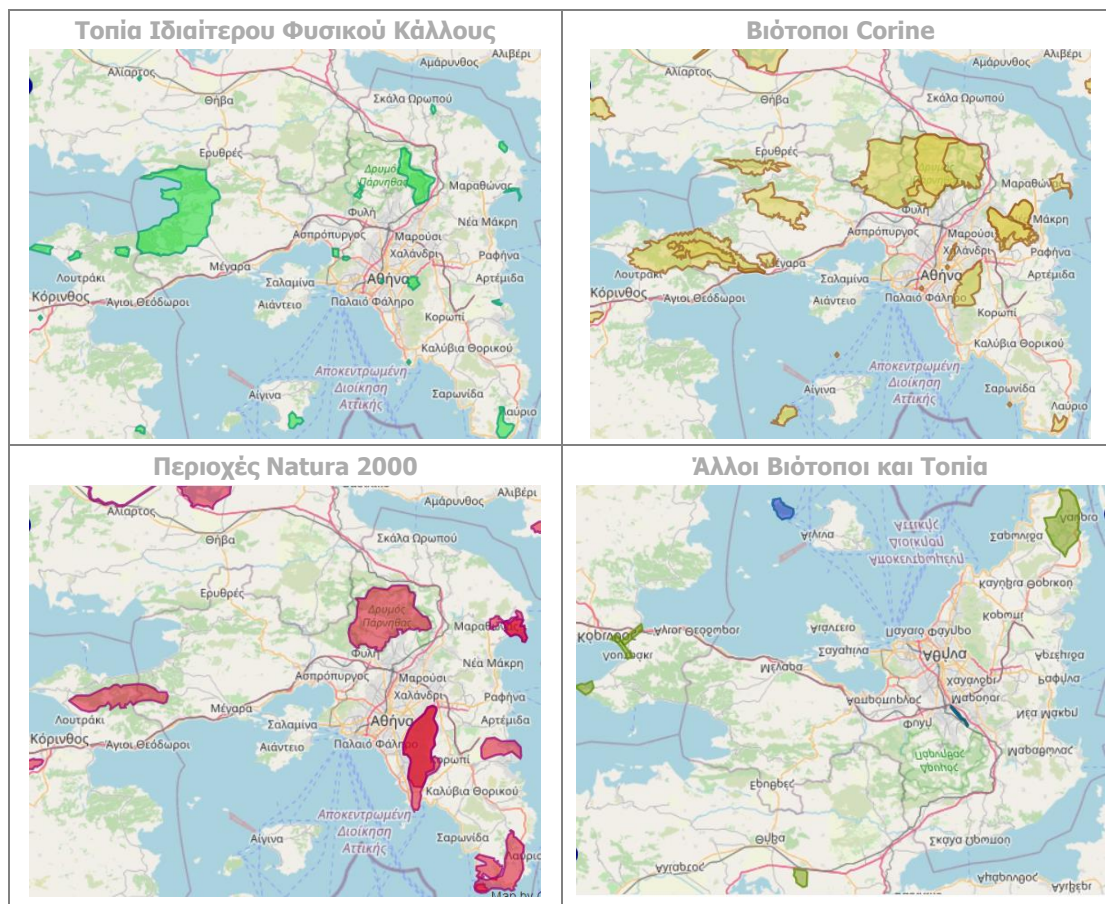
⁴⁴ https://thalchor-2.yopen.gov.gr/layers/geonode:natural_areas0

	• Νήσος Αντικύθηρα και Νησίδες Πρασονήσι, Λαγούβαρδος, Πλακουλήθρα και Νησίδες Θημωνιές (GR3000012) • Κύθηρα και γύρω νησίδες: Πρασονήσι, Δραγονέρα, Αντιδραγονέρα, Αυγό, Καπέλλο, Κουφό και Φιδονήσι (GR3000013) • Περιοχή Λεγρενών – Νησίδα Πατρόκλου (GR3000014)	
	ΒΙΟΤΟΠΟΙ CORINE	
	• Άρμα και φαράγγι Γκούρας (A00060048) • Έλος Σχινιά - Μαραθώνα (A00010219) • Όρος Αγριλίκι Μαραθώνα (A00060039) • Όρος Πάρνηθα (A00060047) • Όρος Πεντέλη (A00060037) • Αττικό Άλσος (A00060042) • Γεράνια Όρη (A00020012) • Δυτικά και Νότια Κύθηρα (A00010224) • Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας και περιοχές Λημικό – Σαλονίκι (A00020011) • Εθνικός Δρυμός Σουνίου (A00060045) • Εκβολή Ιλισσού (A00060044) • Κορυφές Όρους Πατέρας (A00060053) • Κορυφές Όρους Πεντέλη (A00060038) • Κορυφές Όρους Υμηττός και περιοχή Καισαριανής - Καρέα (A00060040) • Λιμνοθάλασσα Ψήφτα (A00060064) • Λυκαβηττός (A00060043) • Νήσοι Λαούσες (A00060034) • Νήσος Άγιος Γεώργιος Αττικής (A00010088) • Νήσος Ύδρα (A00040054) • Νήσος Αγκίστρι (A00060033) • Νήσος Αντικύθηρα (A00010095) • Νησίδα Αρτζέντας (Αρτσιδα ή Γαΐδαρος) (A00060046) • Ορεινό συγκρότημα Γερανίων (A00060049) • Περιοχή Δυτικά Μεγάρων (A00040040) • Σκυρωνίδες Πέτρες (A00060050)	
	ΤΟΠΙΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΚΑΛΟΥΣ	
	• Αισθητικό Δάσος Καισαριανής (AT2011023) • Άρμα και φαράγγι Γκούρας (AT2011009) • Ακρόπολη-Αρχαία Αγορά-Λόφοι Νυμφών, Μουσών και Πνύκας (AT2011013) • Αλεποχώρι-Ψάθα-Πόρτο Γερμενό (AT2011108) • Βουνά Σουνίου (AT2011019) • Βραυρώνα (AT2010018) • Δάσος Καισαριανής (AT2011023) • Διαβολογέφυρο Τροιζήνας (AT1011025) • Ελλάνιο όρος (AT2012019) • Καψάλι και Χώρα Κυθήρων (AT1011071) • Λίμνη Βουλιαγμένης Αττικής (AT2010015) • Λίμνη Κουμουνδούρου και Λόφος Ηχούς (AT2011014) • Μονή Δαφνίου (AT2011021) • Μυλοπόταμος, Κάτω Χώρα και Πίσω Πηγάδι (AT1010105) • Νήσος Ύδρα (AT5011087) • Νήσος Δοκός (AT5011073) • Νήσος Πόρος και Μόδι (AT1011117) • Νήσος Σπέτσες (AT5010103) • Παραλία Καλαδί Κυθήρων (AT1011023) • Περιοχή Αμφιαράειου (AT2011036)	

- Περιοχή Ραμνούντα-Λοιμικού (ΑΤ2010017)
- Πρώην Βασιλικό Κτήμα Τατοίου (ΑΤ2011043)
- Σχινιάς Μαραθώνα (ΑΤ2011025)
- Φαράγγι Παλαιοχώρας Κυθήρων (ΑΤ1011005)
- Χερσόνησος Μεθάνων (ΑΤ1011106)

Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ (2021) Έμπειρογνωμοσύνη για τη διαμόρφωση του πλαισίου Στρατηγικής του τομέα Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής, τη διαμόρφωση Προγράμματος Έργων και την υποστήριξη του ΥΠΠΟΑ στην ωρίμανση έργων προς ένταξη στο ΕΣΠΑ 2021-2027, Πρώτο Παραδοτέο: Αρχική Διαγνωστική Προσέγγιση και Πλαίσιο Στρατηγικής (Ανάδοχος: Στάδιον ΑΕ)

Εικόνα 4. Οι σημαντικότερες περιοχές περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος στην Περιφέρεια Αττικής.

Πηγή: https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/?sort=site_code&dir=asc, Ιδία επεξεργασία

Δ.7 Περιπατητικές και Πεζοπορικές Διαδρομές

Στην περιοχή της Αττικής ευνοείται η ανάπτυξη του περιπατητικού τουρισμού, καθώς έχει καταγραφεί πλήθος πεζοπορικών και αναρριχητικών διαδρομών, που παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα. Σύμφωνα με στοιχεία του INSETE⁴⁵, στην Περιφέρεια Αττικής υπάρχουν συνολικά 14 αναρριχητικά πεδία (4 στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής, 3 στην ΠΕ Κεντρικού Τομέα Αθηνών, 1 στην ΠΕ του Βόρειου Τομέα Αθηνών και 6 στην ΠΕ Δυτικής Αττικής).

Πίνακας 26. Πεζοπορικές και Αναρριχητικές Διαδρομές στην Περιφέρεια Αττικής.

⁴⁵ https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/05/22-12_Attica-1.pdf

ΕΙΔΟΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ	ΠΕΡΙΟΧΗ
Περιπατητικές Διαδρομές	• Λόφοι Λυκαβηττού, Πνύκας, Αρείου Πάγου • Υμηττός: σπήλαια και ιστορικά μοναστήρια. • Πάρνηθα: πυκνή βλάστηση, καταφύγιο θηλαστικών • Εθνικό Πάρκου Σουνίου, βάραθρο του μεταλλείων • Μαραθώνας, Σχοινιάς
Πεζοπορικές Διαδρομές στα Νησιά της Περιφέρειας Αττικής	• Ύδρα: Δέκα διαδρομές • Αίγινα: Μελέτη χλωρίδας και αρχαιολογικών χώρων • Σπέτσες: Χωρίς αυτοκίνητα • Πόρος: Ανάμεσα στα πεύκα • Αγκίστρι: Μικρές και εύκολες διαδρομές • Κύθηρα: Δίκτυο μονοπατιών 50 χιλιομέτρων • Αντικύθηρα: Κυκλική διαδρομή μίας ώρας
Αναρρίχηση (περισσότερα από 35 πεδία και 1.100 διαδρομές, όλων των βαθμών δυσκολίας)	• Μέσα στην Αθήνα, Λυκαβηττό, Φιλοπάππου • Υμηττός • Πάρνηθα • Πεντέλη (Σπηλιά του Νταβέλη, αρχαίο λατομείο) • Μαυροσουβάλα Μαλακάσας • Ασπρόπυργος • Χάος (Εθνικό Πάρκο Σουνίου)

Πηγή: Καϊσαρλής, 2021

Δ.8 Ορειβατικά Καταφύγια, Σπήλαια και Ναυάγια

Για όσους επιθυμούν να διανυκτερεύσουν, ώστε να συνεχίσουν τη διαδρομή τους την επόμενη μέρα, στην Περιφέρεια Αττικής έχουν καταγραφεί τα εξής ορειβατικά καταφύγια: Καταφύγιο Μπάφι, Καταφύγιο Φλαμπούρι και Καταφύγιο Κωνσταντίνος Αυγουστίνος στην Πάρνηθα.

Επίσης, στην Περιφέρεια Αττικής έχουν εντοπιστεί περίπου 60 σπήλαια, από τα οποία μόνο τα 4 είναι επισκέψιμα από το κοινό: Σπήλαιο Κουτούκι στην Παιανία, Σπήλαιο του Πανός, στους πρόποδες της Πάρνηθας στο Δήμο Φυλής, η σπηλιά της Πεντέλης, γνωστή και ως σπηλιά του Νταβέλη και το Σπήλαιο της Αγίας Σοφίας Μυλοποτάμου, που αποτελεί το μόνο τουριστικά αξιοποιημένο σπήλαιο των Κυθήρων (INSETE, 2022).

Σύμφωνα με γνωμοδότηση του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού απελευθερώθηκαν μέσω ΚΥΑ, οι οργανωμένες και καθοδηγούμενες καταδύσεις σε 91 ναυάγια πλοίων και αεροπλάνων. Από αυτά, 16 αποδίδονται στην καταδυτική κοινότητα της Περιφέρειας Αττικής: Ελληνικό επιβατηγό ατμόπλοιο ΠΑΤΡΙΣ, Βρετανικό καλωδιακό πλοίο RETRIEVER, Βρετανικό φορτηγό ατμόπλοιο CLAN CUMMING, Ιταλικό ναρκαλιευτικό R.D.7, Ιταλικό φορτηγό ατμόπλοιο MONROSA, Ελληνικό φορτηγό ατμόπλοιο ΠΕΤΑΛΛΟΙ, Ιταλικό τορπιλοβόλο ALDEBARAN, Γερμανικό αποβατικό LOKFÄHRE, Ιταλικό αντιτορπιλικό CURTATONE, Ελληνικό αντιτορπιλικό ΥΔΡΑ και Ελληνικό ατμόπλοιο ΡΟΖΑ ΒΛΑΣΗ (INSETE, 2022).

Δ.9 Προβλήματα και Πιέσεις στο Φυσικό Περιβάλλον

Σύμφωνα με τις Στρατηγικές Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων των Περιφερειακών

Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για την Περιφέρεια Αττικής για τις Προγραμματικές Περιόδους 2014-2020 και 2021-2027⁴⁶, το φυσικό περιβάλλον της Αττικής χαρακτηρίζεται από μη προγραμματισμένη οικιστική επέκταση, προβλήματα κυκλοφορίας, ελλειμματικό αστικό και περιαστικό πράσινο και έλλειψη ελεύθερων κοινόχρηστων χώρων, που αποτελούν σημαντικά προβλήματα που συνεχώς επιδεινώνονται. Επιπροσθέτως, η συσσώρευση πληθυσμού και δραστηριοτήτων στην Αττική, σε συνδυασμό με την οικιστική ανάπτυξη, δημιουργούν νέες ανάγκες για καλύτερη οργάνωση του αστικού χώρου.

Τα μεγάλα έργα που υλοποιήθηκαν την τελευταία δεκαετία στην Περιφέρεια Αττικής, όπως η αναβάθμιση του οδικού δικτύου με τη δημιουργία νέων περιφερειακών αυτοκινητόδρομων, ανισόπεδων κόμβων, ή ο εκσυγχρονισμός των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς με την επέκταση του Μετρό και τη λειτουργία του τραμ και του προαστιακού σιδηρόδρομου, δεν αρκούν για να λύσουν τα σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα της πρωτεύουσας. Η κατάσταση επιδεινώνεται, με την πάροδο του χρόνου, λόγω της αυξανόμενης ζήτησης για μεταφορές σε συνδυασμό με την ανεπαρκή και δυσανάλογα αυξανόμενη φέρουσα ικανότητα του κυκλοφοριακού δικτύου. Η κυκλοφοριακή συμφόρηση δημιουργεί αρνητικές συνέπειες στην ομαλή λειτουργία των αστικών περιοχών και, κατ' επέκταση, στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, ενώ παράλληλα μειώνει την ελκυστικότητα της πόλης. Ο αριθμός των ιδιωτικών οχημάτων που κινούνται σε καθημερινή βάση παρά την κρίση εξακολουθεί είναι μεγάλος, ενώ δεν προβλέπεται άμεσα κάποια σημαντική πρόοδος στην τεχνολογία των νέων αυτοκινήτων ή στη βελτίωση της ποιότητας των καυσίμων. Παράλληλα, τα αναβαθμισμένα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς δεν εξυπηρετούν με τον καλύτερο τρόπο όλες τις περιοχές της πρωτεύουσας, ενώ σημαντική εξακολουθεί να παραμένει η έλλειψη χώρων στάθμευσης, με αποτέλεσμα η χρήση τους να μην αντικαθιστά σε θεαματικό βαθμό τη χρήση του ιδιωτικού αυτοκινήτου ως μέσου μετακίνησης.

Παράλληλα, σημαντικό πρόβλημα εξακολουθεί να παραμένει η μη ολοκλήρωση των προβλεπόμενων από τον Περιφερειακό Σχεδιασμό έργων διαχείρισης των απορριμμάτων, ενώ η εμφάνιση νέων ατμοσφαιρικών ρύπων, η συρρίκνωση του φυσικού αδόμητου περιβάλλοντος και οι ελλείψεις τοπικά υποδομές αποχέτευσης ομβρίων υδάτων και υγρών αποβλήτων δημιουργούν την αναγκαιότητα ενίσχυσης των σχετικών επενδύσεων με στόχο την πλήρη συμμόρφωση με το κοινοτικό κεκτημένο στους παραπάνω τομείς και γενικότερα τη βελτίωση της ποιότητας ζωής της Αττικής.

Η διαχείριση και διάθεση απορριμμάτων στην Αττική αποτελεί, μαζί με την ατμοσφαιρική ρύπανση, ένα από τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα και στην προσπάθεια επίλυσής του έχουν εμπλακεί μέχρι τώρα μια σειρά από φορείς (ΚΕΔΚΕ, ΤΕΔΚΝΑ, άμεσα εμπλεκόμενοι δήμοι και κοινότητες, Δ. Αθηναίων και Πειραιά, Συμβούλια Περιφερειακών Ενοτήτων), από την κεντρική διοίκηση (ΥΠΕΚΑ, Υπ. Εσωτερικών), καθώς και από την επιστημονική κοινότητα (ΤΕΕ, ΕΜΠ, Παν. Πατρών, Πανελλήνιος Σύλλογος Χημικών Μηχανικών, ΓΕΩΤΕΕ, κ.ά.).

⁴⁶ https://www.pepattikis.gr/sites/default/files/field/file/media/2021-01/SMPE-ATTIKH_2014-2020_FINAL.pdf,
https://www.pepattikis.gr/sites/default/files/field/file/article/2022-02/SMPE%20PEP%20ATTIKHS_PP_2021_2027_4th_Revision_revised_February_2022.pdf

Στην περιοχή της Δυτικής Αττικής εντοπίζονται μεγάλες σε έκταση βιομηχανικές συγκεντρώσεις που φαίνεται να παρουσιάζουν λειτουργικά και περιβαλλοντικά προβλήματα. Οι περιοχές εξυγίανσης στη Δυτική Αττική είναι περιοχές ΒΙΠΑ με μεγάλες συγκεντρώσεις δραστηριοτήτων και μικρή απομένουσα χωρητικότητα. Στην ευρύτερη περιοχή του Πειραιά συγκεντρώνονται επίσης αρκετές παραγωγικές δραστηριότητες, σε οργανωμένους υποδοχείς ή και εκτός υποδοχών. Στον ιστό της πόλης σοβαρά είναι τα λειτουργικά και περιβαλλοντικά προβλήματα των μικρών βιομηχανικών συγκεντρώσεων. Ασαφές είναι επίσης το εύρος του ανενεργού βιομηχανικού κτιριακού αποθέματος εντός και εκτός υποδοχών. Στη Σαλαμίνα φαίνεται να υπάρχουν επαρκείς εκτάσεις για την κάλυψη τοπικών και ενδεχομένων περιφερειακών αναγκών.

Σύμφωνα με επικαιροποιημένη ανάλυση του Meteo τον Αύγουστο του 2023, από το 2017 μέχρι και τις 25 Αυγούστου 2023, 12 μεγάλες πυρκαγιές έχουν κάψει περισσότερα από 600.000 στρέμματα στην Περιφέρεια Αττικής σύμφωνα με τις αναφορές από την Υπηρεσία Ταχείας Χαρτογράφησης Copernicus και το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για Δασικές Πυρκαγιές (EFFIS). Είναι χαρακτηριστικό, πως μόνο το 2021 και το 2023, ο αριθμός των καμένων εκτάσεων στην Αττική πλησιάζει το μισό εκατομμύριο στρέμματα. Η συνολική επιφάνεια της Περιφέρειας Αττικής (χωρίς την περιοχή της Τροιζηνίας, των νησιών και του Λεκανοπεδίου) είναι 2.500.000 στρέμματα, οπότε τα τελευταία 7 έτη το 25% της συνολικής επιφάνειας έχει καεί από δασικές πυρκαγιές. Στην Περιφέρεια Αττικής η επιφάνεια των δασικών εκτάσεων είναι περίπου 1.230.000 στρέμματα και τα τελευταία 7 χρόνια έχουν καεί 405.000 στρέμματα δάσους, δηλαδή το 33% της επιφάνειας των δασών. Ως εκ τούτου, έμφαση θα πρέπει να δοθεί και στην πρόληψη κινδύνων από φυσικές καταστροφές, ενός τομέα στον οποίο η Περιφέρεια Αττικής παρουσιάζει υψηλή επικινδυνότητα (πυρκαγιές, πλημμύρες), με προτεραιότητα στην αναβάθμιση της αντιπλημμυρικής προστασίας.

Οι εκβολές του Κηφισού ιδίως αλλά και του Ιλισού χαρακτηρίζονται από σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα και η επίλυσή τους απαιτεί ειδικό πρόγραμμα διαχείρισης καθώς αποτελούν μέρος του, επίσης στρατηγικής σημασίας για την αειφόρο ανάπτυξη της Αττικής, Φαληρικού Όρμου. Όσον αφορά τον Ασωπό, είναι γνωστή η σοβαρή ρύπανση που συγκεντρώνει στη Βοιωτική κυρίως περιοχή της η λεκάνη του ποταμού, εξ αιτίας της ρυπαίνουσας βιομηχανικής, αλλά και της αγροτικής χρήσης.

Ε. Πολιτιστικό Περιβάλλον

Στην Περιφέρεια Αττικής φιλοξενούνται μοναδικά τοπόσημα παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και μια πληθώρα πολιτιστικών υποδομών, που δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες προσδιορισμού χωρικών ενοτήτων με δυναμική ανάπτυξης, μέσω της κάθετης σύνδεσης πολιτισμού και τουρισμού, για την προσέλκυση επισκεπτών που αποζητούν την εμπειρία εναλλακτικών μορφών θεματικού τουρισμού (πολιτιστικών διαδρομών, διαδρομών γαστρονομίας, Ιατρικού Τουρισμού, Συνεδριακού Τουρισμού, Πολιτιστικού Τουρισμού κ.ά.).

Παράλληλα, αποτελεί Μητροπολιτικό Κέντρο θεσμών και δράσεων Σύγχρονου Πολιτισμού. Η διαχείριση και αξιοποίηση αυτού του αποθέματος με γνώμονα, τόσο την ανάδειξη και προβολή τους, αλλά και τη μεταξύ τους δικτύωση με στόχο την ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας της Αττικής αποτελεί κρίσιμη στρατηγική προτεραιότητα για το Πρόγραμμα «Αττική 2021-

2027».

Στο πλαίσιο αυτό, προωθείται ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση οργάνωσης και ανάδειξης του θεματικού άξονα του πολιτισμού στις περιοχές της Αθήνας, της Ελευσίνας και του Λαυρίου (Τριλογία της Αττικής), με στόχο, τόσο τη διάχυση της τουριστικής κίνησης χωρικά σε όλη την Περιφέρεια μέσα από τη σύνδεση του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας και της Ακρόπολης με τα αρχαιολογικά αξιοθέατα της Ελευσίνας και του Λαυρίου, όσο και την επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας της παραμονής των επισκεπτών με τον εμπλουτισμό των εμπειριών τους.

E.1 Η Τριλογία της Αττικής

Η «Ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση οργάνωσης και ανάδειξης του θεματικού άξονα του πολιτισμού μεταξύ Αθήνας, Ελευσίνας και Λαυρίου (Τριλογία της Αττικής)» εντάχθηκε στον Ειδικό Στόχο RS05.2. του Προγράμματος «Αττική 2021-2027», που αφορά στην Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ).

Πιο συγκεκριμένα, αποτελεί έναν από τους βασικούς άξονες για την υλοποίηση της στρατηγικής του Προγράμματος στον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής, με την προώθηση της ολοκληρωμένης χωρικής παρέμβασης οργάνωσης και ανάδειξης του θεματικού άξονα του πολιτισμού μεταξύ Αθήνας, Ελευσίνας και Λαυρίου (Πολιτιστική Διαδρομή Λαύριο-Αθήνα-Ελευσίνα - Τριλογία της Αττικής). Η εν λόγω παρέμβαση συνδέει τις τρεις από τις πιο σημαντικές περιοχές της Περιφέρειας κατά την αρχαιότητα, αναδεικνύοντας τη διαδρομή και τους αρχαιολογικούς χώρους, με στόχο τόσο τη διάχυση της τουριστικής κίνησης χωρικά σε όλη την Περιφέρεια Αττικής με έμφαση στις υποδομές πολιτισμού, όσο και την επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας της παραμονής των επισκεπτών στην Περιφέρεια Αττικής με τη δημιουργία και ανάδειξη ενός νέου τουριστικού προϊόντος (διαδρομή) που θα εμπλουτίσει τις εμπειρίες τους.

Η Τριλογία της Αττικής είναι μια ισχυρή και πρωτότυπη αφήγηση, που φωτίζει τη σύνθετη και την πολυεπίπεδη πραγματικότητα της κλασικής Αθήνας και έχει ως βασικό άξονα το σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας Πολιτιστικής Διαδρομής που θα αποκαθιστά τη σύνδεση που είχε η πόλη της Αρχαίας Αθήνας με το Ιερό της Δήμητρας στην Ελευσίνα και το Λαύριο με τα ορυχεία αργύρου⁴⁷.

Ουσιαστικά, μέσα από αυτή την Πολιτιστική Διαδρομή συνενώνονται αφηγηματικά σε έναν προορισμό τρεις χώροι που ανήκουν στην πόλη-κράτος των Αθηνών και συγχρόνως δηλώνουν τρεις βασικές συνιστώσες της ζωής των Αθηναίων της κλασικής αρχαιότητας: το άστυ, που είναι το κέντρο της πολιτικής, διοικητικής, εμπορικής και πολιτιστικής ζωής των Αθηναίων και δύο περιφερειακούς Δήμους, τον Θορικό, το σημερινό Λαύριο, και την Ελευσίνα. Η οικονομία και η τεχνολογία, η δημοκρατία, η πολιτική και ο πολιτισμός, η θρησκεία και η μύηση είναι οι βασικές όψεις της «Τριλογίας της Αθήνας». Επιπλέον, αυτή η αφήγηση δείχνει καθαρά ότι η Αθήνα της κλασικής αρχαιότητας δεν είναι μόνον το

⁴⁷ Η σύλληψη της ιδέας για την Πολιτιστική Διαδρομή της Τριλογίας της Αττικής ανήκει στο Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ». Η ιδέα πηγάζει από την ενότητα της λειτουργίας των δήμων της αρχαίας Αθήνας, η οποία μεταφέρεται στο σήμερα με τη δημιουργία μιας διαδρομής η οποία ενώνει όλη την Αττική.

άστου, αλλά όλοι οι δήμοι της Αττικής, που ανάλογα με τον πληθυσμό τους εκπροσωπούνται δημοκρατικά στους θεσμούς της πόλης. Αυτός ο αφηγηματικός ιστός αναδεικνύει ως κεντρικό στοιχείο τους ανθρώπους, τις συνιστώσες της ζωής τους, τις ιδέες, τις κοινωνικές πρακτικές, τις πολιτικές σχέσεις, την πίστη και τη σχέση τους με το θείο, την πολιτιστική ζωή, την οικονομική και στρατιωτική τους δύναμη, την επιθυμία της εξουσίας και της κυριαρχίας⁴⁸.

Ο Θορικός είναι ο Δήμος μιας εξαιρετικά σημαντικής δραστηριότητας, καθώς εκεί βρίσκονται τα ορυχεία μολύβδου και αργύρου, που έχουν ιδιαίτερο τεχνολογικό και οικονομικό ενδιαφέρον. Από τους πόρους του αρχαίου Δήμου του Θορικού, δηλαδή του Λαυρίου, χρηματοδοτήθηκαν δύο έργα στα οποία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό η εικόνα της Αθήνας που έχουμε σήμερα: η κατασκευή του στόλου, της ναυτικής δύναμης που έδωσε τη νίκη στη ναυμαχία της Σαλαμίνας και εδραίωσε την ηγεμονική θέση της Αθήνας και τα έργα της Ακρόπολης.

Η Ελευσίνα αποτελεί τον τόπο φιλοξενίας της ιερότερης και πιο σεβαστής θρησκευτικής τελετής και γιορτής της Ελλάδας, όπως λέει ο Κικέρωνας (Περί φύσης θεών), ο οποίος αναφέρεται στα Ελευσίνια Μυστήρια επαναλαμβάνοντας μια άποψη γύρω από την οποία είχε διαμορφωθεί ευρύτατη συναίνεση. Τα Ελευσίνια Μυστήρια έφτασαν στο απόγειο της ακμής τους κατά το χρυσό αιώνα του Περικλή και δείχνουν μια άλλη διάσταση της ζωής των Αθηναίων, δείχνουν τη θεολογική, μυητική, μυστικιστική, αλλά και την εκπολιτιστική διάσταση αυτής της λαμπρής γιορτής που έφερνε κάθε χρόνο χιλιάδες Αθηναίους αλλά και άλλους Έλληνες στην Ελευσίνα.

Η συγκεκριμένη Πολιτιστική Διαδρομή αποσκοπεί στο σχεδιασμό επώνυμων τουριστικών προϊόντων/εμπειριών με ευρεία αναγνωσιμότητα για την Περιφέρεια Αττικής και τους τρεις Δήμους της, που θα εμπλουτίζουν τις δυνατότητες για προσέλκυση τουριστικής ζήτησης ειδικών ενδιαφερόντων, εν προκειμένω πολιτιστικών, και θα ευνοούν τον τουρισμό της Αττικής, όχι μόνο χρονικά (επέκταση-σταθεροποίηση της τουριστικής περιόδου σε 12μηνο), αλλά και θεματικά (διαφοροποίηση ζήτησης, αύξηση του τμήματος ζήτησης πολιτιστικού τουρισμού) και χωρικά (διεύρυνση του φάσματος και των σημείων ενδιαφέροντος της Αττικής και των επί μέρους προορισμών της).

E.1.1 Προϋποθέσεις επιτυχίας της Τριλογίας της Αττικής

Το στοίχημα για την επιτυχία του σχεδιασμού και της υλοποίησης της διαδρομής είναι η ανάδειξη της ιστορικής ενότητας και η μεταφορά και εδραίωσή της στο σήμερα με τη διασύνδεση των σημείων ενδιαφέροντος στους τρεις πόλους (Αθήνα, Λαύριο, Ελευσίνα). Εξαιρετικής σημασίας για τη συγκρότηση και επιτυχία της Διαδρομής είναι, επίσης, ο άμεσος συσχετισμός με την Ακρόπολη, που αποτελεί σύμβολο όχι μόνο της Αθήνας, αλλά και της Ελλάδας, καθώς και του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Αυτός ο ιδιαίτερος συμβολικός ρόλος της Ακρόπολης αποτελεί το σημείο εκκίνησης για την προσέλκυση του ενδιαφέροντος. Αρχικά μέσα από το αφήγημα, και στη συνέχεια από τη διαμόρφωση της διαδρομής, θα στραφεί το

⁴⁸ Λάζος Χρήστος (2019) 'Η Τριλογία της Αθήνας: Μια νέα προσέγγιση' (<https://diazoma.gr/site-assets/Λαύριο-Η-τριλογία-της-Αθήνας-Χρήστος-Λάζος-1.pdf>)

ενδιαφέρον πέρα από το κέντρο της Αθήνας και θα διαχυθεί προς την Ελευσίνα και το Λαύριο. Η κεντρικότητα της θέσης στο Μητροπολιτικό Συγκρότημα και η σχέση με την Ακρόπολη των Αθηνών προσδίδουν στην Πολιτιστική διαδρομή της Τριλογίας της Αττικής ξεχωριστή σημασία, αποτελώντας ταυτόχρονα εξαιρετική πρόκληση και ευκαιρία. Ο σχεδιασμός της διαδρομής λαμβάνει υπόψη την εγγύτητα των σύγχρονων μητροπολιτικών συγκοινωνιακών υποδομών, όπως ο Διεθνής Αερολιμένας, η Αττική Οδός, ο προαστιακός σιδηρόδρομος και τα λιμάνια του Πειραιά, του Λαυρίου και της Ελευσίνας.

Η Πολιτιστική Διαδρομή απευθύνεται σε πολύ σημαντικές δυνητικές πηγές επισκεπτών:

- Στους κατοίκους όλης της Μητροπολιτικής Περιοχής της Αττικής
- Σε όλους τους επισκέπτες της Αθήνας

Στο επίκεντρο της προσπάθειας συγκρότησης της Πολιτιστικής Διαδρομής της Τριλογίας της Αττικής βρίσκεται η ανάδειξη και ανάπτυξη των δυο περιφερειακών πόλων (Λαύριο και Ελευσίνα). Δηλαδή, ο πόλος της Αθήνας με την παγκόσμια αίγλη αξιοποιείται αποκλειστικά για την προβολή των περιφερειακών αυτών πόλων και τη διάχυση επισκεπτών σε αυτούς.

Η ανισομέρεια των δυο περιφερειακών πόλων έναντι της Αθήνας αποτελεί την κεντρική πρόκληση. Ταυτόχρονα όμως, η σπουδαιότητα της Αθήνας είναι και ο βασικός μοχλός λειτουργίας της διαδρομής και η ευκαιρία για ανάπτυξη συμπληρωματικών ρόλων μεταξύ των πόλων. Ενώ οι περιφερειακοί πόλοι του Λαυρίου και της Ελευσίνας είναι άγνωστοι ως προορισμοί στη μεγάλη πλειονότητα, τόσο των κατοίκων όσο και των επισκεπτών της Αττικής, δημιουργούν ιδιαίτερα θετικές εντυπώσεις στους λίγους επισκέπτες. Η γοητεία που εκπέμπουν και οι δυο πόλοι σήμερα αποτελεί ισχυρό σημείο εκκίνησης για την οικοδόμηση της Πολιτιστικής Διαδρομής. Η διαδικασία ανάδειξης και ανάπτυξης της Ελευσίνας και του Λαυρίου προβλέπεται να είναι συνεχής, έχοντας τη δυνατότητα της άμεσης έναρξης με την ανάδειξη των υφιστάμενων ελκυστικών πόρων και ισχυρών σημείων ενδιαφέροντος.

Εικόνα 5. Οι πόλοι της Τριλογίας της Αττικής.

Πηγή: Plan EE, 2022

E.1.2 Χαρακτηριστικά της Πολιτιστικής Διαδρομής της Τριλογίας της Αττικής

Όπως έχει ήδη επισημανθεί, η Πολιτιστική Διαδρομή της Τριλογίας της Αττικής αποσκοπεί στη δημιουργία ενός επώνυμου τουριστικού προϊόντος, με ευρεία αναγνωσιμότητα. Κεντρικός στόχος είναι ολόκληρη η Αττική και όχι μόνο το κέντρο της Αθήνας να εξελιχθεί σε ένα συνολικό προορισμό πολιτιστικού τουρισμού.

Στη φάση της οικοδόμησης και ανάπτυξης της Διαδρομής θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στους πόλους του Λαυρίου και της Ελευσίνας. Με αυτό συνδυάζεται ο στόχος της χωρικής διάχυσης της τουριστικής κίνησης σε περιφερειακές περιοχές με υποτονική, μέχρι σήμερα, κίνηση. Το Λαύριο, και ιδιαίτερα η Ελευσίνα, εντάσσονται απόλυτα στη στοχοθέτηση αυτή με εξαιρετικά περιθώρια ανάπτυξης και βελτίωσης. Ο εμπλουτισμός των προσφερόμενων σημείων ενδιαφέροντος με τη χωρική διάχυση των επισκεπτών υποστηρίζει αποτελεσματικά την χρονική επιμήκυνση της επίσκεψης.

Ο πόλος της Αθήνας είναι παραδοσιακά ένας ιδιαίτερα αναπτυγμένος πόλος πολιτιστικού τουρισμού και αναλαμβάνει το ρόλο του τροφοδότη της διαδρομής. Στο επίκεντρο της αρχικής συγκρότησης της Διαδρομής βρίσκεται η διαμόρφωση τοπικών πολιτιστικών διαδρομών στην Ελευσίνα και το Λαύριο. Οι τοπικές διαδρομές παρουσιάζουν μια αυτονομία και εντάσσονται ως ενότητες στη συνολική διαδρομή. Οι τοπικές διαδρομές εκφράζουν όμως και μια ενιαία προσέγγιση με την ανάδειξη της τοπικής φυσιογνωμίας μέσα από το συνδυασμό του αρχαίου πολιτισμού με τη βιομηχανική κληρονομιά. Ο ενιαίος αυτός χαρακτήρας αποτελεί συστατικό στοιχείο της Διαδρομής. Βασική επιδίωξη της διαδρομής είναι το μέγιστο δυνατό αναπτυξιακό αποτέλεσμα, πρωτίστως για τους τοπικούς πόλους του Λαυρίου και της Ελευσίνας. Ωστόσο, καθώς η ενδυνάμωση του πολιτιστικού τουρισμού αφορά όλη την Περιφέρεια, θα αποφέρει

έτι περαιτέρω θετικές επιπτώσεις και στις υφιστάμενες επιχειρήσεις που είναι συγκεντρωμένες στο κέντρο της Αθήνας.

Γίνεται, λοιπόν, αντιληπτό ότι ο κάθε ένας από τους τρεις πόλους της Διαδρομής, όπως περιγράφεται στη συνέχεια, έχει έναν πολύ διαφορετικό, ξεχωριστό και διακριτό χαρακτήρα.

Ε.1.3 Αθήνα: Μεγάλη Μητροπολιτική Πολιτιστική Διαδρομή

Στην Αθήνα εξελίσσεται μακροχρόνια η δημιουργία μιας μεγάλης Μητροπολιτικής Πολιτιστικής Διαδρομής. Στο κέντρο της Αθήνας, γύρω από την Ακρόπολη, έχει διαμορφωθεί ένα μεγάλο αστικό αρχαιολογικό πάρκο, αποτελούμενο από ξεχωριστούς αρχαιολογικούς χώρους, οι οποίοι όμως βρίσκονται σε άμεση γειτνίαση μεταξύ τους και ενώνονται από τον πεζόδρομο της Διονυσίου Αρεοπαγίτου – Αποστόλου Παύλου.

Εικόνα 6. Η Ακρόπολη.

Πηγή: Plan EE, 2022

Ε.1.4 Ελευσίνα: Πυκνή αστική πολιτιστική διαδρομή

Η Ελευσίνα προσφέρεται για την ανάπτυξη μιας πυκνής αστικής Πολιτιστικής Διαδρομής στο κέντρο της. Στην περιοχή υπάρχει σημαντικός αρχαιολογικός χώρος, μαζί με Αρχαιολογικό Μουσείο στην καρδιά της πόλης, καθώς και άμεση οπτική επαφή με κεντρικούς κοινόχρηστους χώρους.

Εικόνα 7. Αρχαιολογικός χώρος Ελευσίνας.

Πηγή: Plan EE, 2022

Σε πολύ κοντινή απόσταση περιπάτου από τον αρχαιολογικό χώρο βρίσκονται κελύφη πολύ σημαντικών βιομηχανικών συγκροτημάτων. Η σπουδαία αυτή αρχιτεκτονική κληρονομιά παραμένει ως επί το πλείστον χωρίς χρήση, αλλά παρουσιάζει έστω και έτσι σημαντικό ενδιαφέρον. Η σπουδαιότητα του κέντρου της Ελευσίνας συμπληρώνεται από την απόληξη της Ιεράς Οδού στην κεντρική πλατεία και τον αρχαιολογικό χώρο. Οι μέχρι τώρα αναξιοποίητοι πόροι της παραλιακής ζώνης και των παλαιών λατομείων ως χώροι αναψυχής και πολιτιστικών δραστηριοτήτων αναζητούν τη σταδιακή υλοποίηση παρεμβάσεων ανάπλασης στο πλαίσιο μιας μακροχρόνιας στρατηγικής νέου προσανατολισμού της πόλης.

Το Μάρτιο του 2016 η Ελευσίνα ανακηρύχθηκε μία από τις τρεις πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης για το 2021 (μαζί με τη Νόβι Σαντ και την Τιμισοάρα), καθώς αντικατοπτρίζει μία σχετικά άγνωστη πτυχή της Ελλάδας, αυτή της βιομηχανικής παραγωγής, αλλά ταυτόχρονα έχει άμεση σύνδεση με τις σημαντικότερες ιστορικές περιόδους της αρχαίας Ελλάδας.

Λόγω της πανδημικής κρίσης, η διοργάνωση μετακινήθηκε για το 2023 με γενικούς στόχους την αύξηση και αναβάθμιση της πολιτιστικής δραστηριότητας, την ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών και της ικανότητας του πολιτιστικού τομέα, την ανάπτυξη βιώσιμου κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος και την ενσωμάτωση του πολιτισμού στην καθημερινή ζωή των πολιτών και στις λειτουργίες του Δήμου.

Για την εξασφάλιση των αναγκαίων υποδομών στο πλαίσιο του θεσμού η δημοτική αρχή συμφώνησε με τους ιδιοκτήτες του παλαιού κινηματογράφου «ΕΛΕΥΣΙΣ» την αγορά του και την ανακατασκευή - ανακαίνισή του, ώστε να φιλοξενηθούν πολιτιστικά και φεστιβαλικά δρώμενα. Επίσης, στο Δήμο Ελευσίνας επιδιώκεται να περιέλθουν τα κτίρια του ανενεργού εργοστασίου ΠΥΡΚΑΛ, ενώ συμφωνήθηκε και με την Εθνική Τράπεζα η παραχώρηση για 4 χρόνια του παλαιού Ελαιουργείου, το οποίο έχει επίσης προταθεί για να στεγάσει το Αρχαιολογικό Μουσείο Ελευσίνας. Παράλληλα, έχει ολοκληρωθεί η πράξη εφαρμογής για το χώρο και το διπλανό χώρο του παλαιού εργοστασίου Βότρυς. Ακόμη, έχουν εκπονηθεί μελέτες και για τους χώρους Ίρις 1 και Ίρις 2 με τον ίδιο σκοπό, ενώ υπογράφηκε με τον ΟΑΕΔ

προγραμματική σύμβαση για την παραχώρηση των κτιρίων και την κατασκευή χώρων άθλησης και δραστηριοτήτων. Το οίκημα Μορφόπουλου μετά τη διαδικασία απαλλοτρίωσης θα αποκτήσει νέα μορφή και λειτουργικότητα, όπως έγινε με τον σταθμό του ΟΣΕ που μετά την ενοικίασή του από το Δήμο Ελευσίνας τόσο το κτίριο, όσο και ο περιβάλλοντας χώρος, αποτελεί χώρο δημιουργικής απασχόλησης και πρόσβασης για τους Ελευσίνιους. Επιπροσθέτως, αξιοποιήθηκαν τρεις σημαντικοί χώροι για την πόλη με στόχο να λειτουργήσουν ως πολυχώροι πολιτιστικών δρώμενων και φιλοξενίας εκδηλώσεων (Παλαιό Δημαρχείο Ελευσίνας, ELENSIS INNOVATION LAB by 2023 ELEUSIS και X Bowling Art Center). Παρακάτω παρουσιάζονται οι 3 Θεματικοί Άξονες της «2023 Eleusis».

Πίνακας 27. Βασικοί Θεματικοί Άξονες του Καλλιτεχνικού Προγράμματος '2023 Eleusis'.

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ
1. Άνθρωπος - Κοινωνία	Ο πρώτος άξονας διατρέχει το νήμα της εξέλιξης της κοινωνίας από την αρχαιότητα ως σήμερα, προκειμένου να συνδέσει το αλλότριο με το οικείο, να ανακαλύψει κρυμμένες πτυχές, μνήμες και στοιχεία πολιτισμικής ποικιλομορφίας. Εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται η ευρωπαϊκή κοινωνία, στη συμπερίληψη, στον τρόπο με τον οποίο σχετιζόμαστε ο ένας με τον άλλο, μέσα από τις τρεις θεματικές έννοιες: την «Ευρώπη των πολιτών», την «Ευρώπη, κόρη του Φοίνικα» και τα «Ανθρώπινα μυστήρια».	- Αρχαιότητα, Αρχαιολογία, Ιστορία, Μνήμη - Μετακίνηση πληθυσμών - Αισχύλος, Ζητήματα του δράματος - Η Γυναίκα στην ιστορία, στο παρελθόν και το παρόν της πόλης
2. Περιβάλλον	Ο δεύτερος άξονας τοποθετεί στο επίκεντρο το Περιβάλλον, την αειφορία και τη βιωσιμότητα, αναζητά νέους τρόπους οικειοποίησης της πόλης και εστιάζεται στην ανάγκη επαναπροσδιορισμού της σχέσης μας με τη φύση και το περιβάλλον ως προϋπόθεσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Περιλαμβάνει τις τρεις θεματικές έννοιες «Δήμητρα-Μητέρα Γη», «Περσεφόνη», «Φεστιβάλ Οικοπολιτισμού», που αντιστοιχούν σε σημαντικά πεδία της σχέσης του σύγχρονου ανθρώπου με το περιβάλλον.	- Περιβάλλον και βιομηχανική ανάπτυξη - Υποβάθμιση του περιβάλλοντος - Βιώσιμο μέλλον - Η Θάλασσα της Ελευσίνας - Η Γη, τα Νερά της Ελευσίνας - Ο Δημόσιος χώρος ως το πραγματικό θέατρο μιας πόλης
3. Εργασία	Ο τρίτος θεματικός άξονας διερευνά το παρελθόν και το μέλλον της εργασίας, τις κοινές ευρωπαϊκές προκλήσεις της επισφάλειας και την καλλιέργεια ενός μοντέλου σύγχρονης, βιώσιμης οικονομίας, με χαρακτηριστικό την πρωτοποριακή διασύνδεση της τέχνης με τομέις όπως η βιομηχανία, η επιστήμη, η τεχνολογία και η κοινωνική καινοτομία. Προσεγγίζεται έτσι και ένα άλλο σημαντικό κομμάτι της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, η βιομηχανία, η οποία έχει αποτελέσει την αναπτυξιακή βάση της Ευρώπης τους τελευταίους αιώνες. Δημιουργεί συνέργειες ανάμεσα σε καλλιτέχνες και επιχειρήσεις διάφορων κλάδων, ανάμεσα σε καλλιτέχνες και επιστήμονες, μέσα από τις	- Αποβιομηχάνιση, Ανεργία - Το μέλλον της εργασίας - Κινήματα (Συνδικαλιστικό/Εργατικό) - Δημιουργική καινοτομία - Ψηφιακή κατασκευή - Καλές τέχνες και Τέχνες

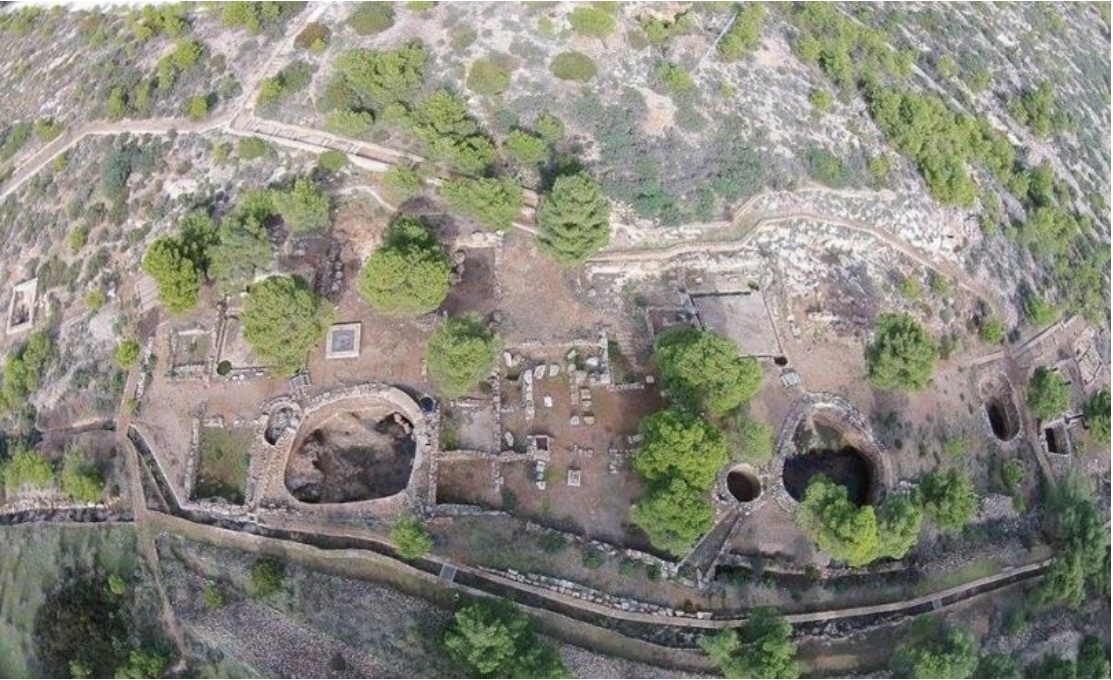
	τρεις θεματικές έννοιες «Το μέλλον ξεκινάει εδώ», «Culture My Profession/Culture My Hobby», «Κέντρο Ανάπτυξης Ικανοτήτων και Εφαρμοσμένης Καινοτομίας».	

Πηγή: <https://2023eleusis.eu/thematikoi-axones-2/>

E.1.5 Λαύριο: Σύνθετη πολιτιστική – φυσική διαδρομή

Στη Λαυρεωτική μπορεί να αναπτυχθεί μια σύνθετη διαδρομή πολιτισμού και φύσης, η οποία εκτείνεται στον εξωαστικό χώρο, αλλά έχει και ένα πολύ σημαντικό αστικό σκέλος. Τη ραχοκοκαλιά της αποτελούν οι τρεις βασικοί και διάσπαρτοι στην περιοχή αρχαιολογικοί χώροι του Σουνίου, της Σούριζας και του Θορικού, συμπληρωμένοι από το Αρχαιολογικό Μουσείο Λαυρίου.

Εικόνα 8. Αρχαιολογικός χώρος Σούριζας στο Λαύριο.

Πηγή: Plan EE, 2022

Ο δεύτερος πυρήνας είναι οι εκτεταμένες εγκαταστάσεις της μεταλλευτικής και εξορυκτικής δραστηριότητας, αρχαίας και σύγχρονης, με ξεχωριστό ρόλο αυτόν του Τεχνολογικού Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρίου. Αναφορικά με τη φύση, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην ξεχωριστή γεωλογία της περιοχής με πολύ σημαντικούς γεώτοπους και την προσπάθεια οργάνωσης του Γεωπάρκου της Λαυρεωτικής. Ο Εθνικός Δρυμός Σουνίου προσφέρει το προστατευμένο φυσικό περιβάλλον, συμπληρωμένο από την ακτογραμμή με τις πολλές παραλίες κολύμβησης.

E.1.6 Σημεία ενδιαφέροντος της Πολιτιστικής Διαδρομής της Τριλογίας της Αττικής

Στάσεις Γραμμής Αθήνα – Ελευσίνα (ΟΑΣΑ)

- Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο
- Κεραμεικός

- Αρχαία Γέφυρα στον Κηφισό ποταμό, Σταθμός Μετρό Ελαιώνας
- Πλατεία Εσταυρωμένου, Σταθμός Μετρό Αιγάλεω
- Βοτανικός Κήπος Διομήδους
- Μονή Δαφνίου
- Ιερό Αφροδίτης Σκαρामαγκά
- Λίμνη Κουμουνδούρου
- Παραλία Ασπροπύργου
- Ρωμαϊκή Γέφυρα
- Αρχαιολογικός χώρος Ελευσίνας

Στάσεις Γραμμής Λαυρεωτικής (Αθήνα – Λαύριο, ΚΤΕΛ)

- Διονυσίου Αρεοπαγίτου (Στήλες Ολυμπίου Διός)
- Σύνταγμα
- Κερατέα
- Αρχαιολογικός χώρος Θορικού
- Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου
- Οικισμός Κυπριανού – Κτίριο Ευτέρπη
- Κεντρική Πλατεία – Αρχαιολογικό Μουσείο
- Αρχαιολογικός Χώρος Σουνίου

E.1.7 Η Συμβολή του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» στο Σχεδιασμό του Προγράμματος της Τριλογίας της Αττικής

Η σύλληψη της ιδέας για την Πολιτιστική Διαδρομή της Τριλογίας της Αττικής ανήκει στο Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ». Η ιδέα πηγάζει από την ενότητα της λειτουργίας των Δήμων της αρχαίας Αθήνας, η οποία μεταφέρεται στο σήμερα με τη δημιουργία μιας διαδρομής η οποία ενώνει όλη την Αττική.

Η «Τριλογία της Αττικής» συνενώνει αφηγηματικά σε έναν προορισμό τρεις χώρους που ανήκουν στην πόλη-κράτος των Αθηνών και συγχρόνως δηλώνουν τρεις βασικές συνιστώσες της ζωής των Αθηναίων της κλασικής αρχαιότητας: το άστυ, που είναι το κέντρο της πολιτικής, διοικητικής, εμπορικής και πολιτιστικής ζωής των Αθηναίων και δύο περιφερειακούς Δήμους, τον Θορικό, το σημερινό Λαύριο, και την Ελευσίνα.

Ο σχεδιασμός της διαδρομής εναρμονίζεται πλήρως με τους εθνικούς και περιφερειακούς στόχους. Κεντρικός στόχος είναι ολόκληρη η Αττική – και όχι μόνο το κέντρο της Αθήνας – να εξελιχθεί σε έναν συνολικό προορισμό πολιτιστικού τουρισμού⁴⁹.

Με αυτό συνδυάζεται ο στόχος της χωρικής διάχυσης της τουριστικής κίνησης σε περιφερειακές περιοχές με υποτονική, μέχρι σήμερα, κίνηση. Το Λαύριο, και ιδιαίτερα η Ελευσίνα, εντάσσονται απόλυτα στη στοχοθέτηση αυτή με εξαιρετικά περιθώρια ανάπτυξης

⁴⁹ Master Plan της Πολιτιστικής Διαδρομής Λαύριο-Αθήνα-Ελευσίνα (Τριλογία της Αττικής) – έκδοση Δεκέμβριος 2022

και βελτίωσης.

Παράλληλα, στη χωρική διάχυση υπάρχει και ο στόχος της επιμήκυνσης της χρονικής διάρκειας παραμονής επισκεπτών. Ο εμπλουτισμός των προσφερόμενων σημείων ενδιαφέροντος με τη χωρική διάχυση των επισκεπτών υποστηρίζει αποτελεσματικά τη χρονική επιμήκυνση της επίσκεψης.

Αναφορικά με τους κατοίκους της Αττικής, τίθεται ο στόχος της ανάπτυξης και του εμπλουτισμού των προορισμών ημερήσιας αναψυχής. Σχετικά με το στόχο αυτό, το Λαύριο και η Ελευσίνα παρουσιάζουν, επίσης, ιδιαίτερες δυνατότητες ανάπτυξης.

Η δημιουργία της Πολιτιστικής Διαδρομής της Τριλογίας της Αττικής αποσκοπεί στη δημιουργία ενός επώνυμου τουριστικού προϊόντος, με ευρεία αναγνωσιμότητα.

Στη φάση της οικοδόμησης και ανάπτυξης της διαδρομής θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στους πόλους του Λαυρίου και της Ελευσίνας. Ο πόλος της Αθήνας είναι παραδοσιακά ένας ιδιαίτερα ανεπτυγμένος πόλος πολιτιστικού τουρισμού και αναλαμβάνει το ρόλο του τροφοδότη της διαδρομής. Παράλληλα, η Αθήνα αναπτύσσει την τοπική της διαδρομή στο πλαίσιο του εγχειρήματος του «Μεγάλου Περιπάτου».

Στο επίκεντρο της αρχικής συγκρότησης της διαδρομής βρίσκεται η διαμόρφωση τοπικών πολιτιστικών διαδρομών στην Ελευσίνα και το Λαύριο. Οι τοπικές διαδρομές παρουσιάζουν μια αυτονομία και εντάσσονται ως ενότητες στη συνολική διαδρομή. Οι τοπικές διαδρομές εκφράζουν, όμως, και μια ενιαία προσέγγιση, με την ανάδειξη της τοπικής φυσιογνωμίας από το συνδυασμό του αρχαίου πολιτισμού με τη βιομηχανική κληρονομιά. Ο ενιαίος αυτός χαρακτήρας αποτελεί συστατικό στοιχείο της διαδρομής.

Βασική επιδίωξη της διαδρομής είναι το μέγιστο δυνατό αναπτυξιακό αποτέλεσμα, πρωτίστως για τους τοπικούς πόλους του Λαυρίου και της Ελευσίνας. Ωστόσο, καθώς η ενδυνάμωση του πολιτιστικού τουρισμού αφορά όλη την Περιφέρεια, θα αποφέρει θετικές επιπτώσεις και στις υφιστάμενες επιχειρήσεις που είναι συγκεντρωμένες στο κέντρο της Αθήνας.

E.2 Η Πολιτιστική Κληρονομιά της Περιφέρειας Αττικής

E.2.1 Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ζώνες προστασίας

Τα μνημεία και οι αρχαιολογικοί χώροι της Περιφέρειας Αττικής έχουν βαρύνουσα ιστορική σημασία σε παγκόσμιο επίπεδο και μεγάλη πολιτιστική αξία. Στο Παράρτημα Α παρατίθενται αναλυτικοί πίνακες με τα χαρακτηριστικά τους. Στην Αττική απαντώνται⁵⁰:

- 273 Αρχαιολογικοί Χώροι
- 1.861 Μνημεία
- 124 Ζώνες Προστασίας

Ακολουθώντας, παρουσιάζεται η κατανομή τους ανά Περιφερειακή Ενότητα.

Πίνακας 28. Χωρική κατανομή Αρχαιολογικών Χώρων, Μνημείων και Ζωνών Προστασίας στην

⁵⁰ Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ (2021) 'Εμπειρογνωμοσύνη για τη διαμόρφωση του πλαισίου Στρατηγικής του τομέα Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής, τη διαμόρφωση Προγράμματος Έργων και την υποστήριξη του ΥΠΠΟΑ στην ωρίμανση έργων προς ένταξη στο ΕΣΠΑ 2021-2027, Πρώτο Παραδοτέο: Αρχική Διαγνωστική Προσέγγιση και Πλαίσιο Στρατηγικής' (Ανάδοχος: Στάδιον ΑΕ)

Περιφέρεια Αττικής ανά ΠΕ.

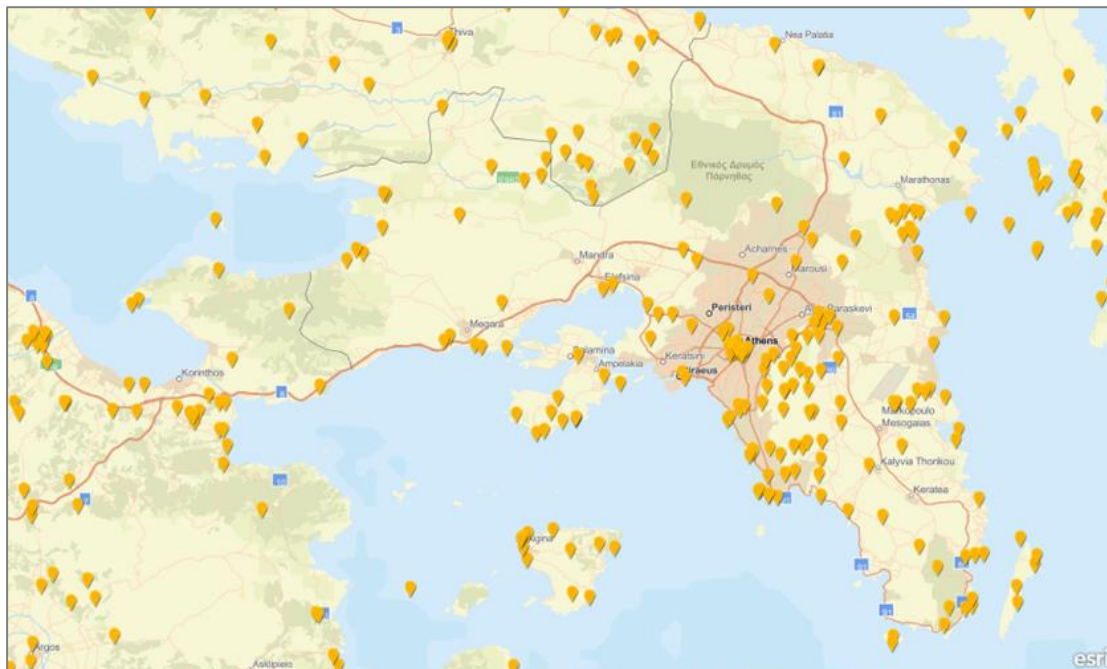
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	ΜΝΗΜΕΙΑ	ΖΩΝΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
Κεντρικού Τομέα Αθηνών	55	768	
Νήσων	74	389	21
Ανατολικής Αττικής	90	332	95
Πειραιώς	6	169	
Βόρειου Τομέα Αθηνών	13	82	
Δυτικής Αττικής	21	63	4
Νότιου Τομέα Αθηνών	9	37	
Δυτικού Τομέα Αθηνών	5	21	4
ΣΥΝΟΛΟ	273	1.861	124

Πηγή: ΥΠΠΟΑ, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ, 2021, Εθνικό Αρχείο Μνημείων / ΔΔΕΑΜ / ΥΠΠΟΑ

Η χαρτογραφική απεικόνιση όλης της αρχαιολογικής, αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής κληρονομιάς της Χώρας παρουσιάζεται στην ιστοσελίδα του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου, με βάση το Εθνικό Αρχείο Μνημείων (<https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/>).

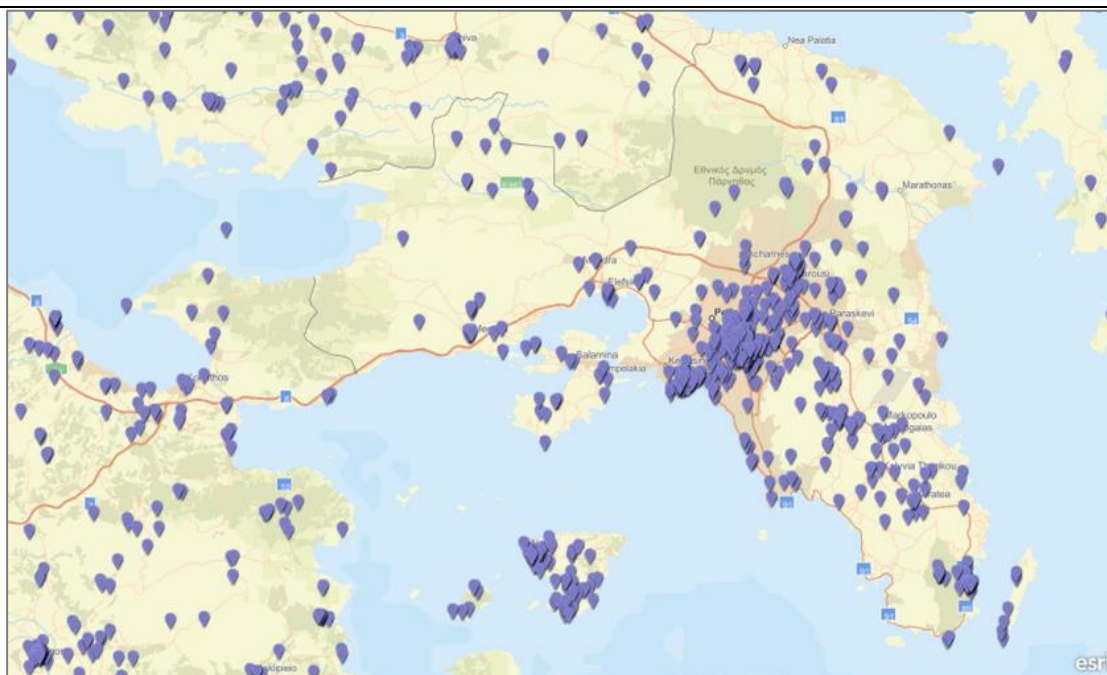
Στους επόμενους Χάρτες παρουσιάζονται οι Αρχαιολογικοί Χώροι, τα Μνημεία, οι Ζώνες Προστασίας, οι Ιστορικοί Τόποι και τα Τοπία Φυσικού Κάλλους της Περιφέρειας Αττικής, όπως απεικονίζονται στην ιστοσελίδα του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου.

Εικόνα 9. Χάρτης Απεικόνισης των Αρχαιολογικών Χώρων της Περιφέρειας Αττικής.

Πηγή: Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων, <https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/>

Εικόνα 10. Χάρτης Απεικόνισης των Μνημείων της Περιφέρειας Αττικής.

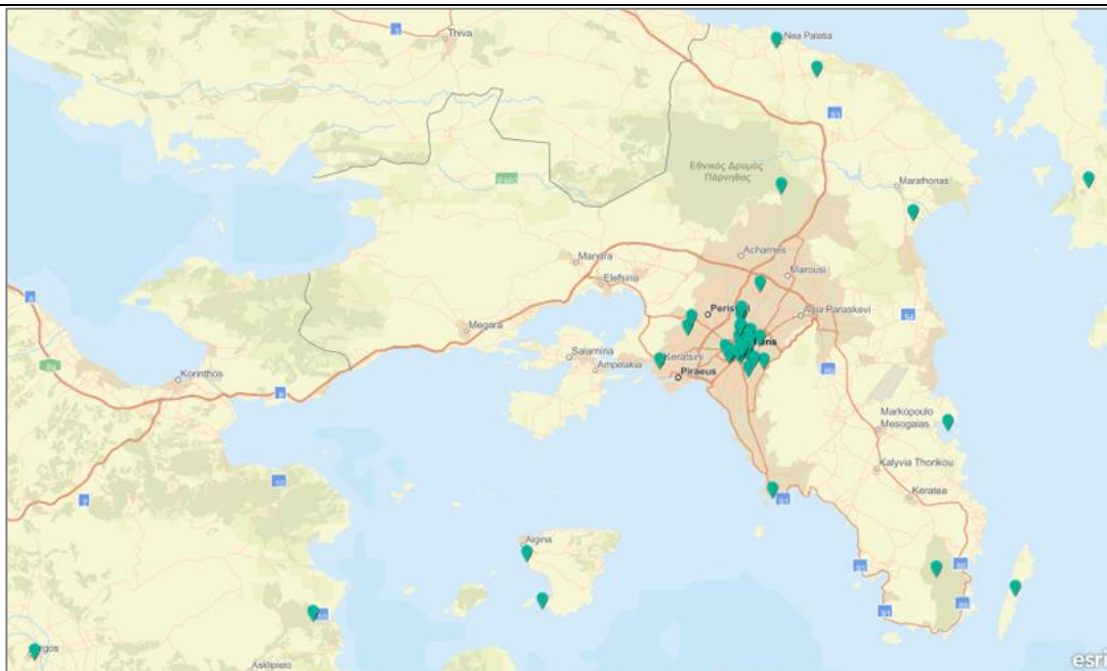
Πηγή: Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων, <https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/>

Εικόνα 11. Χάρτης Απεικόνισης των Ζωνών Προστασίας της Περιφέρειας Αττικής.

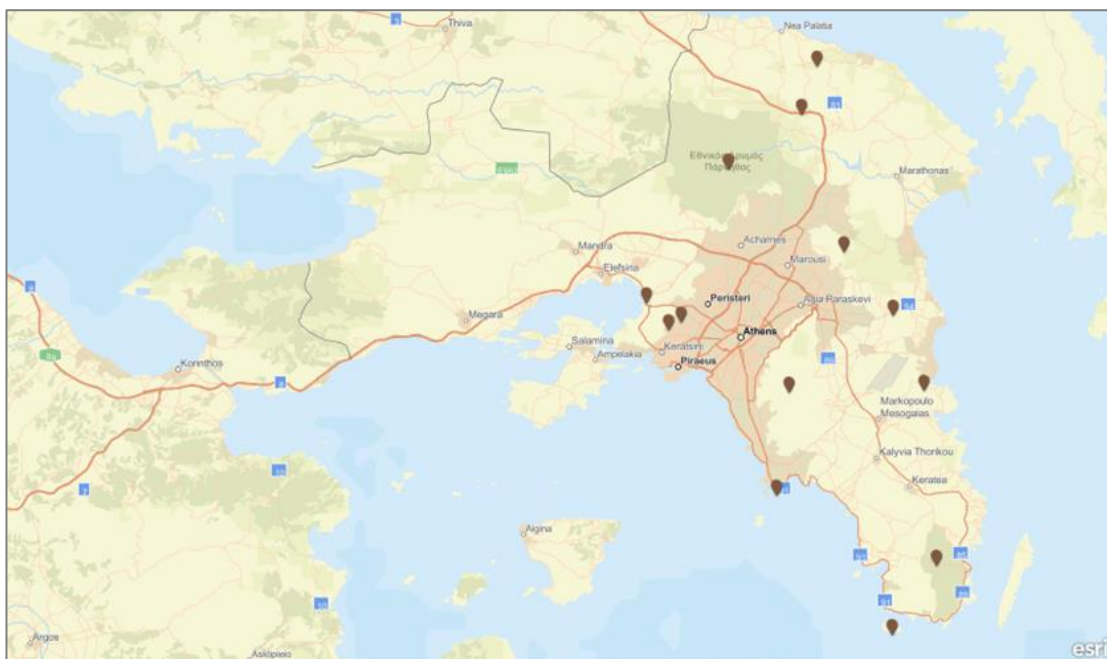
Πηγή: Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων, <https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/>

Εικόνα 12. Χάρτης Απεικόνισης των Ιστορικών Τόπων της Περιφέρειας Αττικής.

Πηγή: Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων, <https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/>

Εικόνα 13. Χάρτης Απεικόνισης των Τοπίων Φυσικού Κάλλους της Περιφέρειας Αττικής.

Πηγή: Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων, <https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/>

Αρχαιολογικοί Χώροι

Στην Περιφέρεια Αττικής απαντάται μια πληθώρα ιστορικών και λατρευτικών χώρων, που αποτελούν κάθε χρόνο πόλο έλξης για εκατομμύρια τουρίστες, τόσο από το εξωτερικό, όσο και από το εσωτερικό. Σε αυτούς συγκαταλέγονται και δύο Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO: ο πλέον εμβληματικός αρχαιολογικός χώρος της Ακρόπολης στο κέντρο της Αθήνας (1987) και η Ιερά Μονή Δαφνίου στο Χαϊδάρι (1990), στις παρυφές του Όρους Αιγάλεω. Η πεζοδρομημένη διαδρομή γύρω από την Ακρόπολη, ως ένα υπαίθριο

μουσείο, ενοποιεί 13 αρχαιολογικούς χώρους: τον Ιερό βράχο της Ακρόπολης, το Ολυμπίο (ή Στύλοι του Ολυμπίου Διός), την Πύλη του Αδριανού, το Θέατρο του Διονύσου, τη Στοά του Ευμένη, το Ωδείο του Ηρώδου του Αττικού (Ηρώδειο), τον Άρειο Πάγο, την Πνύκα, την Αρχαία Αγορά, τη Ρωμαϊκή Αγορά, τη Βιβλιοθήκη του Αδριανού, τον Κεραμεικό και την Ακαδημία Πλάτωνος⁵¹. Σημαντικοί λατρευτικοί χώροι απαντώνται και στην Περιφερειακή Ενότητα Ανατολικής Αττικής, όπως ο Ναός του Ποσειδώνα (Σούνιο), ο Ναός της Αρτέμιδος (Αρχαία Βραυρώνα), ο αρχαίος οικισμός του Ραμνούντα (Δήμος Μαραθώνα), όπου υπήρχε και λατρευτικός χώρος της θεάς Νέμεσης, ο αρχαιολογικός χώρος του Αμφιαραείου, όπου υπήρχε ιερός χώρος και μαντείο αφιερωμένο στον μυθικό ήρωα Αμφιάραο κ.ά. Οι σημαντικότεροι αρχαιολογικοί χώροι στην Περιφερειακή Ενότητα Νήσων είναι ο Ναός της Αφαίας στην Αίγινα, ο Αρχαιολογικός Χώρος «Κολώνας», όπου βρίσκεται και ο Ναός του Απόλλωνα στην Αίγινα, η Αρχαία Σαλαμίνα, το Ιερό των Μουσών/Αρδαλιδών στην Τροιζήνα, ο Αρχαιολογικός Χώρος Ιερού του Ποσειδώνα στον Πόρο κ.ά. (INSETE, 2022). Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζονται οι αρχαιολογικοί χώροι και οι Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ που είναι αρμόδιες για την προστασία τους.

Πίνακας 29. Αρχαιολογικοί Χώροι Περιφέρειας Αττικής ανά Φορέα Προστασίας.

ΑΡΜΟΔΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΠΠΟ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Αθηνών	• Ακρόπολη και Κλιτύες • Δυτικοί Λόφοι (Μουσών – Πνύκας – Νυμφών) • Ολυμπίο και Ακαδημία Πλάτωνος • Ηρώδειο • Αρχαία Αγορά – Άρειος Πάγος • Ρωμαϊκή Αγορά • Κεραμεικός • Βιβλιοθήκη Αδριανού • Λύκειο Αριστοτέλους • Αρχαιολογικοί πεζόδρομοι (Δ. Αρεοπαγίτου, Απ. Παύλου, Ερμού)
Εφορεία Δυτικής Αττικής	• Αγωγός, Σταθμός Μετρό Αγία Μαρίνα, Αγία Βαρβάρα, Δήμος Χαϊδαρίου • Αδριάνειο Υδραγωγείο, Ολυμπιακό Χωριό, Δήμος Αχαρνών • Ακρόπολη Παγών, Αλεποχώρι, Δήμος Μάνδρας-Ειδυλλίας • Αρχαία Γέφυρα στον Κηφισό ποταμό (τμήμα της αρχαίας Ιεράς Οδού), Σταθμός Μετρό Ελαιώνας, Δήμος Αιγάλεω • Αρχαία Ιερά Οδός (Δήμοι Αιγάλεω, Χαϊδαρίου, Ασπροπύργου, Ελευσίνας) • Αρχαία Οδός, παράδρομος Αττικής Οδού, Δήμος Αχαρνών • Αρχαίο Θέατρο Αχαρνών, Δήμος Αχαρνών • Αρχαιολογικός Χώρος Αιγοσθένων, Πόρτο Γερμενό, Δήμος Μάνδρας-Ειδυλλίας • Αρχαιολογικός Χώρος Ελευσίνας, Δήμος Ελευσίνας • Αρχαιότητες Αττικής Οδού, Δήμος Αχαρνών • Ελαιώνας, Δήμος Μεγαρέων

⁵¹ <https://athensattica.com/el/ti-na-deite/archeologiki-chori/>

	• Θολωτός Τάφος Αχαρνών, Δήμος Αχαρνών • Ιερό Αρχαϊκών Χρόνων, θέση Μπούρι, Αλεποχώρι, Δήμος Μεγαρέων • Ιερό Αφροδίτης Δαφνίου, Δήμος Χαϊδαρίου • Κρήνη Θεαγένους, Μέγαρα, Δήμος Μεγαρέων
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ανατολικής Αττικής	• Αμαρούσιο – Αδριάνειο υδραγωγείο • Βραυρώνα – Ιερό Αρτέμιδος • Βραυρώνα – Ναός Αγίου Γεωργίου • Γραμματικό – Ραμνούς • Καισαριανή – Μονή Καισαριανής • Λαυρεωτική – Δρυμός, Σούριζα • Λαυρεωτική – Θορικός • Λαυρεωτική – Σούνιο • Μαραθώνας – Βρανάς • Μαραθώνας – Ναός Παναγίας Μεσοσπορίτισσας • Μαραθώνας – Τρόπαιο της μάχης • Μαραθώνας – Τσέπι • Μαραθώνας – Τύμβος Αθηναίων • Νέα Μάκρη – Μικρό Έλος, Ιερό Αιγυπτίων θεών • Χολαργός – Σταθμός ΜΕΤΡΟ
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων	• Αρχαιολογικός Χώρος Ηετιώνειας Πύλης • Αρχαίο Θέατρο Πειραιά (Αρχαίο Θέατρο Ζέας) • Κονώνειο Τείχος • Νεώσοικοι Μουνιχίας • Ιερό Μουνιχίας Αρτέμιδος • Τάφος του Θεμιστοκλή • Σκευοθήκη του Φίλωνος

Πηγή: <https://www.efaanat.gr/index.php/sites/>

<https://www.efada.gr/>, <https://www.culture.gov.gr/el/service/SitePages/view.aspx?iID=3350>

<https://diazoma.gr/theaters/archaio-theatro-zeas/>, https://efadyat.wordpress.com/page/9/?fbclid=IwAR3-GWXHZCy1zCCM2KZ_ysts3Cm-Ud33F13Kmixf19NFM3Y_XEYXAe70pT4

<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=2472>

Ακολουθεί Πίνακας με τους 18 οργανωμένους αρχαιολογικούς χώρους που λειτουργούσαν το 2019 με εισιτήριο εισόδου σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα. Οι ΠΕ από τις οποίες απουσιάζουν αντίστοιχοι χώροι είναι ο Βόρειος Τομέας Αθηνών, ο Νότιος Τομέας Αθηνών, ο Δυτικός Τομέας Αθηνών και ο Πειραιάς.

Πίνακας 30. Οργανωμένοι Αρχαιολογικοί Χώροι Περιφέρειας Αττικής με εισιτήριο εισόδου (2019).

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ
Κεντρικός Τομέας Αθηνών (8)	Ακρόπολη, Αρχ. Χώρος Λυκείου Αριστοτέλη, Αρχαία Αγορά, Βιβλιοθήκη Αδριανού Θέατρο Διονύσου, Κεραμεικός, Ολυμπείο Ρωμαϊκή Αγορά
Ανατολική Αττική (1)	Σπήλαιο Κουτούκι Παιανίας, Σούνιο, Ραμνούντας, Μαραθώνας, Βραυρώνα, Αμφιαράειο
Δυτικής Αττικής (1)	Ελευσίνα

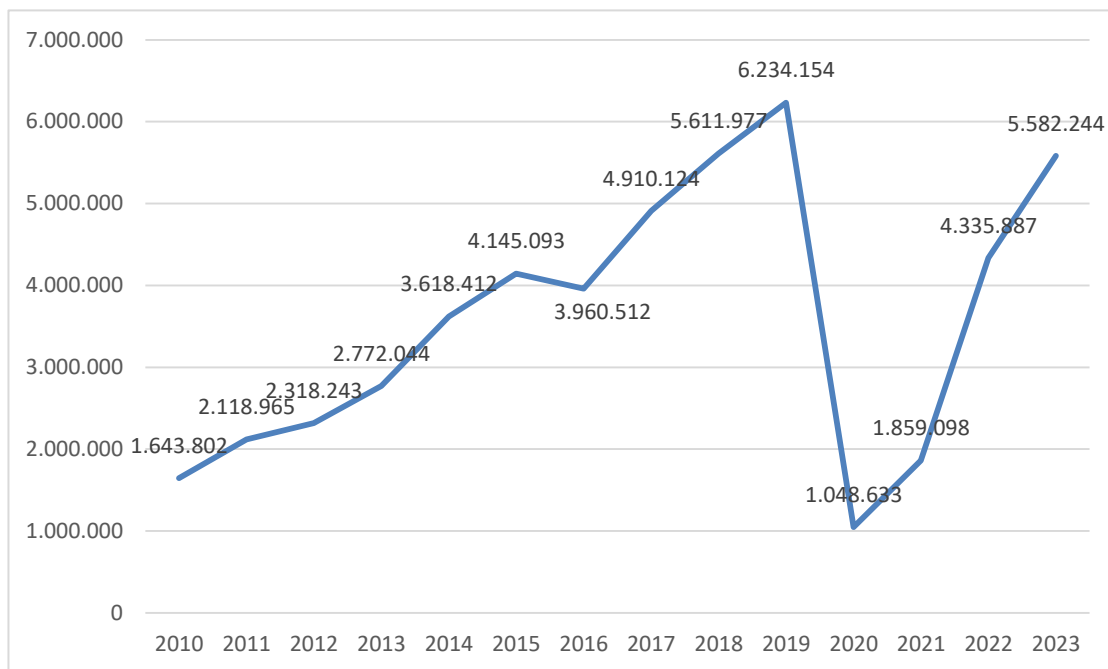
Νήσοι (3)

Ναός Αφάιας Αίγινας, Ναός Απόλλωνα Αίγινας, Κάστρο Κυθήρων

Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ, 2021

Η επισκεψιμότητα των αρχαιολογικών χώρων της Αττικής συνολικά (2010-2023), αλλά και ανά Περιφερειακή Ενότητα (2013-2023) παρουσιάζεται στα επόμενα Διαγράμματα με βάση στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ.

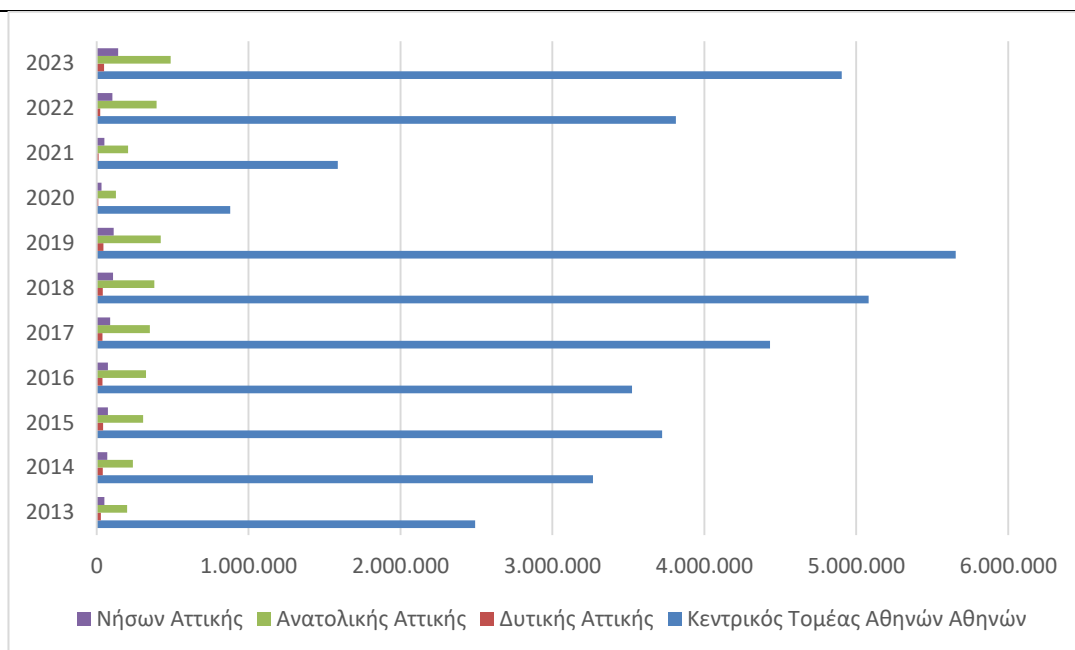
Διάγραμμα 32. Επισκεψιμότητα Αρχαιολογικών Χώρων Περιφέρειας Αττικής (2010-2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Γίνεται εύκολα αντιληπτό, ότι από το 2010 έως το 2019 με εξαίρεση το 2016 καταγράφεται συνεχής ετήσια αύξηση, με τον αριθμό των επισκεπτών το 2019 σχεδόν να τετραπλασιάζεται. Στα στοιχεία του 2020 απεικονίζεται η επίδραση της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης. Στη συνέχεια παρουσιάζεται ανάκαμψη, που όμως δεν έχει φτάσει τις τιμές του 2019.

Διάγραμμα 33. Επισκεψιμότητα Αρχαιολογικών Χώρων Περιφέρειας Αττικής ανά ΠΕ (2013-2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Οι ΠΕ με επισκέψιμους αρχαιολογικούς χώρους είναι ο Κεντρικός Τομέας Αθηνών, τα Νησιά, η Ανατολική και η Δυτική Αττική. Διαπιστώνεται ότι όλα τα έτη η συντριπτική πλειονότητα των επισκεπτών συγκεντρώνεται στον Κεντρικό Τομέα. Για την καλύτερη κατανόηση των Διαγραμμάτων ακολουθεί Πίνακας με τις τιμές των επισκέψεων στους αρχαιολογικούς χώρους της Αττικής ανά ΠΕ για την περίοδο 2019-2023.

Πίνακας 31. Επισκέπτες Αρχαιολογικών Χώρων Περιφέρειας Αττικής ανά ΠΕ (2019-2023)

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	2019	2020	2021	2022	2023
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	5.655.690	879.218	1.587.804	3.812.812	4.904.694
Νήσων	111.451	31.695	50.462	103.794	141.996
Ανατολικής Αττικής	421.342	126.910	206.984	395.215	486.410
Δυτικής Αττικής	45.671	10.810	13.848	24.066	49.144
ΑΤΤΙΚΗ	6.234.154	1.048.633	1.859.098	4.335.887	5.582.244

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Μνημεία

Ο πλούσιος κατάλογος των Μνημείων της Περιφέρειας Αττικής παρουσιάζεται στο Παράρτημα Α. Ενδεικτικά, όμως, χρήζουν αναφοράς τα σημαντικότερα φρούρια, θρησκευτικά μνημεία, βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία της περιοχής, τα οποία παρουσιάζονται στον επόμενο Πίνακα ανά Φορέα Προστασίας. Οι πολυάριθμες οχυρωματικές κατασκευές της Αττικής αποσκοπούσαν στη φρούρηση ή εποπτεία των διαβάσεων ή στη μετάδοση μηνυμάτων με τη χρήση σημάτων ή φωτιάς. Οι θέσεις των οχυρώσεων, το πλήθος, το μέγεθος και το σχήμα τους διαμόρφωσαν το αμυντικό σύστημα της Αττικής απέναντι στις εντάσεις με τους γειτονικούς πληθυσμούς.

Πίνακας 32. Αξιόλογα Μνημεία της Περιφέρειας Αττικής ανά Φορέα Προστασίας.

ΑΡΜΟΔΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΠΠΟ	ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Αθηνών	• Βυζαντινά μνημεία του κέντρου της Αθήνας (όπως οι Άγιοι Θεόδωροι, η Καπνικαρέα, η Γοργοεπήκοος, η Σώπηρα Κοττάκη κ.ά.) • Μεταβυζαντινά και νεώτερα εκκλησιαστικά μνημεία (όπως η Παναγία Χρυσοσπηλιώτισσα, η Αγία Ειρήνη κ.ά.)
Εφορεία Δυτικής Αττικής	• Μονή Δαφνίου, Δήμος Χαϊδαρίου. Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς UNESCO • Μονή Οσίου Μελετίου Κιθαιρώνος, Οινόη, Δήμος Μάνδρας-Ειδυλλίας • Ναός Αγίου Αθανασίου, Ελαιώνας, Δήμος Μεγαρέων • Ναός Αγίου Γεωργίου Τροπαιοφόρου, θέση Ορκός, Ελαιώνας, Δήμος Μεγαρέων • Ναός Αγίου Γεωργίου, Αρχαιολογικός Χώρος Αιγιοσθένων, Πόρτο Γερμενό, Δήμος Μάνδρας-Ειδυλλίας • Ναός Μεταμορφώσεως Σωτήρος (Χριστός), Ελαιώνας, Δήμος Μεγαρέων • Νεκροταφείο ρωμαϊκής εποχής και αγωγός, Καματερό, Δήμος Αγίων Αναργύρων-Καματερού • Παλαιοχριστιανική Βασιλική Αιγιοσθένων και Ναός Παναγίας ή Αγίας Άννας, Αρχαιολογικός Χώρος Αιγιοσθένων, Πόρτο Γερμενό, Δήμος Μάνδρας-Ειδυλλίας • Πύργοι Βαθυχωρίων, Δήμος Μάνδρας-Ειδυλλίας • Πύργος Λοιμικού, Πάρνηθα, Δήμος Αχαρνών • Πύργος Οινόης, Δήμος Μάνδρας-Ειδυλλίας • Πύργος-Φρυκτωρία, Όρος Αιγάλεω, Δήμος Πετρούπολης • Ρωμαϊκές αγροικίες, θέση Αγία Τριάδα, Δήμος Μεγαρέων • Ρωμαϊκή Γέφυρα στον Ελευσινιακό Κηφισό (τμήμα της αρχαίας Ιεράς Οδού), Δήμος Ελευσίνας • Τάφος του Καρός, αρχή της αρχαίας Σκιρωνίδος Οδού, Δήμος Μεγαρέων • Τείχος Δέμα, Άνω Λιόσια, Δήμος Φυλής • Τμήμα της αρχαίας Ιεράς Οδού, Σταθμός Μετρό Αιγάλεω, Δήμος Αιγάλεω • Τύμβος Σοφοκλή, Βαρυμπόμπη, Δήμος Αχαρνών • Φρούριο Ελευθερών, θέση Κάζα, Δήμος Μάνδρας-Ειδυλλίας • Φρούριο Λειψύδριου, θέση Κορακοφωλέζα, Πάρνηθα, Δήμος Αχαρνών • Φρούριο Οινόης, θέση Λεύκα, Δήμος Μάνδρας-Ειδυλλίας • Φρούριο Φυλής, Δήμος Φυλής
Υπηρεσία Νεώτερων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Αττικής, Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας και Κυκλάδων	• Αρχοντικό Βελισσαροπούλου • Αρχοντικό Σωτηρίου Αναργύρου • Γκάζι • Δημαρχείο Αθηνών • Κτήρια εγκαταστάσεων εταιρείας Κωπαΐδας • Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής • Μεταλλευτικό Συγκρότημα Καμάριζας Λαυρίου • Οφθαλμιατρείο Αθηνών • Παλαιό Πιλοποιείο Πουλόπουλου • Σιδηροδρομικός σταθμός Πειραιώς - Αθηνών – Πελοποννήσου • Φοιτητική Λέσχη Πανεπιστημίου Αθηνών

Πηγή: <https://www.efada.gr/>, <https://www.culture.gov.gr/el/service/SitePages/view.aspx?iID=3350>,
<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1711>,
<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=2472>

E.2.2 Διατηρητέα Κτίρια

Σύμφωνα με το Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης Περιβάλλοντος & Ενέργειας στην

ΠΕ Αττικής, έχουν καταγραφεί πάνω από 600 διατηρητέα κτίρια, τα οποία εντάσσονται στον κατάλογο του Παραρτήματος Α. Ενδεικτικά, κάποια ιστορικά διατηρητέα κτίρια είναι τα ακόλουθα⁵²:

- Βαρβάκειος Αγορά
- Οικία Ελευθερίου Βενιζέλου
- Μέγαρο Βλαχούση
- Νοσοκομείο Ευαγγελισμός
- Ιλίου Μέλαθρον
- Μέγαρο Ιωάννη Μεταξά
- Οικία Λέλας Καραγιάννη
- Αρχοντικό Λασσάνη
- Προσφυγικά Λεωφόρου Αλεξάνδρας
- Μέγαρο Λιβιεράτου
- Αρχοντικό Λογοθέτη
- Μέγαρο Δούκισσας της Πλακεντίας
- Μπλε πολυκατοικία
- Σαρόγλειο Μέγαρο
- Σπίτι με τις Καρυάτιδες
- Στοά Νικολούδη

Ε.2.3 Παραδοσιακοί οικισμοί και οικιστικά σύνολα

Σύμφωνα με το Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας (ΦΕΚ 156/Α'/01.08.2014) στην Περιφέρεια Αττικής υπάρχουν και οι ακόλουθες αξιόλογες οικιστικές ενότητες:

- Τα ιστορικά κέντρα Αθήνας, Πειραιά, Κηφισιάς, Λαυρίου, Μεγάρων, Ελευσίνας και Αίγινας.
- Τμήματα οικισμών που διατηρούν παραδοσιακό χαρακτήρα: στον Μαραθώνα, στην Κερατέα, στο Μαρκόπουλο, στο Πικέρμι, στο Άνω Σούλι, στο Γραμματικό, στον Αυλώνα, στο Μαρκόπουλο Ωρωπού, στο Καπανδρίτι και στα Καλύβια Θορικού.
- Οικισμοί και σύνολα με ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά στο νησιωτικό τμήμα της Περιφέρειας: Σαλαμίνα, Πόρος, Μέθανα, Τροιζηνία, Σπέτσες, Ύδρα και οικισμοί Κυθήρων.
- Προσφυγικοί οικισμοί στη Νέα Φιλαδέλφεια, στη Νίκαια, στη Νέα Ιωνία, στην Καισαριανή, στο Βύρωνα και στη Δραπετσώνα.
- Βιομηχανικοί συνοικισμοί που περιβάλλουν το ιστορικό κέντρο του Λαυρίου και η Καμάριζα.

⁵² <https://insete.gr/greektourism2030/perifereia-attikis/>

- Παραδοσιακοί οικισμοί: Παιανίας, Βιλίων, Βαρνάβα, Κουβαρά, Καλυβίων, Ολύμπου.

Πίνακας 33. Παραδοσιακοί Οικισμοί και Αξιόλογα Οικιστικά Σύνολα της Περιφέρειας Αττικής.

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΟΙΚΙΣΤΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ Η ΟΙΚΙΣΜΟΙ
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	• Αθήνα (Ιστορικό Κέντρο) • Εμπορικό Τρίγωνο Αθηνών • Εξάρχεια – Μουσείο – Στρέφη • Θησείο • Κηφισιά (Τμήμα της πόλης) • Λαύριο (Παραδοσιακό Τμήμα Λαυρίου) • Μεταξουργείο • Νέα Φιλαδέλφεια (Προσφυγικός Οικισμός) • Περιοχή Ψυρρή • Πλάκα
Πειραιάς	• Ακτή Πρωτοψάλτη (Καστέλλα) • Ιστορικό Κέντρο Πειραιά • Πειραιάς • Πόρος (Πειραιά)
Αίγινα	• Παχειά Ράχη • Πόλη της Αίγινας
Κύθηρα	• Αρωνιάδικα • Καστρισιάνικα • Κάτω Χώρα • Μυλοπόταμος • Χώρα Κυθήρων
Πόρος	• Πόλη του Πόρου
Σπέτσες	• Πόλη των Σπετσών
Ύδρα	• Πόλη της Ύδρας

Πηγή: INSETE, 2022

Ε.2.4 Πολιτιστικές διαδρομές⁵³

Μέχρι σήμερα έχει διαμορφωθεί στην Αττική μια σειρά από πολιτιστικές διαδρομές προώθησης του πολιτιστικού της προϊόντος, που περιλαμβάνουν επισκέψεις σε ιστορικούς χώρους, σε πολιτιστικά μνημεία και τοπόσημα της περιοχής.

Έξι από αυτές σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Συνάντησης «Πολιτισμός 2030» που διοργάνωσε η Ελευσίνα ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2021. Ειδικότερα, η δράση «Γνωρίζουμε την πόλη» συνδύασε αστικούς περιπάτους, συναντήσεις, παρουσιάσεις και αφηγήσεις που αξιοποιούν και προβάλλουν το πολιτιστικό απόθεμα της πόλης, καθώς και τις μοναδικές ιστορίες και δραστηριότητες των κατοίκων και των τοπικών συλλόγων.

- Η πρώτη διαδρομή, «Made in Eleusis», πρόσφερε στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να γνωρίσουν τοπικούς δημιουργικούς επαγγελματίες και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν.

⁵³ <https://insete.gr/greektourism2030/perifereia-attikis/>

- Η διαδρομή «Από τη Δήμητρα στους Τιτάνες» είναι ένας περίπατος στο παράκτιο μέτωπο της πόλης, από τη Βλύχα με τα παράνομα διαλυτήρια πλοίων μέχρι το εντυπωσιακό συγκρότημα του Κρόνου, ώστε να προβληθεί η βιομηχανική κληρονομιά και η ιστορία της περιβαλλοντικής καταστροφής της Ελευσίνας.
- Η διαδρομή «Φύλακες της μνήμης» είναι μια εξερεύνηση στο κέντρο της πόλης, από το παλιό λιμάνι μέχρι την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, ώστε να ανακαλύψουν τα σημαντικότερα τοπία της Ελευσίνας και τους συναρπαστικούς ανθρώπους που σημάδεψαν την ιστορία της.
- «Οι φρουροί της Λεψίνας» ήταν μια εισαγωγή στο αρβανίτικο παρελθόν της Ελευσίνας, η οποία κορυφώθηκε με την επίσκεψη στο Λαογραφικό Σύλλογο Ελευσίνας «Αδράχτι», όπου οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να δοκιμάσουν παραδοσιακές αρβανίτικες λιχουδιές.
- Η διαδρομή «Από τον Πόντο στη Νέα Τραπεζούντα» σχεδιάστηκε ως χαλαρός περίπατος στον συνοικισμό των Ποντίων της Ελευσίνας («τα ρώσικα»). Κατά την επίσκεψη στον Σύλλογο Ποντίων Ελευσίνας «Νέα Τραπεζούντα» έγινε μία μικρή επίδειξη στους συμμετέχοντες των δυνατοτήτων της ποντιακής λύρας, καθώς και τα τοπικά φρεσκοτηγανισμένα πιρσοκί.
- Οι «Ιστορίες από τη Μεγαλόνησο» αποτέλεσαν μία δράση γνωριμίας με τους Κρήτες της Ελευσίνας, όπου οι συμμετέχοντες γεύτηκαν μοναδικές συνταγές της κρητικής κουζίνας, ρακόμελο και ολοκλήρωσαν τη βραδιά τους με μία εντυπωσιακή επίδειξη κρητικών χορών στην έδρα της Ένωσης Κρητών.

Επιδιώκοντας την τουριστική προβολή της Ελλάδας, η Διεύθυνση Τουρισμού διοργάνωσε ένα ταξίδι εξοικείωσης για Ρώσους δημοσιογράφους (press trip) με τίτλο «Βυζαντινές Πολιτιστικές Διαδρομές και Άγνωστοι Θησαυροί της Αττικής». Η δράση χρηματοδοτήθηκε από την Περιφέρεια Αττικής, με την υποστήριξη του «Ελληνορωσικού Συνδέσμου Φιλίας και Συνεργασίας» και απέσπασε θετικές εντυπώσεις από τους συμμετέχοντες, που τους δόθηκε η δυνατότητα να γνωρίσουν από κοντά τη βυζαντινή ιστορία της Αττικής, συνειδητοποιώντας τα κοινά στοιχεία ανάμεσα στους δύο λαούς. Βασικοί άξονες ήταν οι εξής:

- Επίσκεψη και ξενάγηση στις Μονές Δαφνίου και Καισαριανής, στην Ιερά Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην Παλαιά Πεντέλη και στον Ιερό Ναό Σωτήρας Λυκόδημου (Ρωσική Εκκλησία), όπου οι επισκέπτες είχαν την ευκαιρία να θαυμάσουν την εντυπωσιακή αρχιτεκτονική και τις υπέροχες τοιχογραφίες, αλλά και να συνομιλήσουν με ιερείς και μοναχούς.
- Επίσκεψη στη μόνιμη έκθεση του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου, με τίτλο «Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία», καθώς και στους εμβληματικούς ορθόδοξους ναούς στο κέντρο της Αθήνας, όπως η Μητρόπολη Αθηνών και ο μεσαιωνικός χριστιανικός Ναός της Θεοτόκου Γοργοεπήκοου και Αγίου Ελευθερίου («μικρή Μητρόπολη»)
- Διαδρομές στο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας αποκάλυψαν στους συμμετέχοντες την Πλάκα και το Μοναστηράκι, καθώς και τις διάσπαρτες εκκλησίες σε εμπορικούς δημοφιλείς δρόμους (Παναγία Καπνικαρέα, Εκκλησία Αγίας Ειρήνης) και γύρω από την Ακρόπολη.

- ο Στην Ακρόπολη, στην Αρχαία Αγορά, στη Στοά Αττάλου, όπου βρίσκεται και το Αρχαιολογικό Μουσείο της Αγοράς, οι δημοσιογράφοι γνώρισαν τους θησαυρούς του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού και ξεναγήθηκαν στο Νέο Μουσείο της Ακρόπολης.
- ο Οι συμμετέχοντες δοκίμασαν τη γαστρονομία της Αττικής, ενώ περιηγήθηκαν και στην Κηφισιά, το Παλαιό Φάληρο, στο Πάρκο Αγίου Γεωργίου-Τροκαντερό και τη Μαρίνα Φλοίσβου.

Η «Τριλογία της Αττικής», που παρουσιάστηκε αναλυτικά σε προηγούμενη ενότητα, αποτελεί μια δυναμική πρωτοβουλία, με στόχο το σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός καινοτόμου προγράμματος Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης για την Αττική, το οποίο εντάσσεται και στην παρούσα πρόταση. Τα αρχαιολογικά πάρκα της Ελευσίνας και του Θορικού (Λαυρίου) σε συνδυασμό με τα κύρια μνημεία και μουσεία της Αθήνας (Ακρόπολη, Νέο Μουσείο Ακρόπολης, Αγορά, Πνύκα, Διονυσιακό θέατρο, στοά Ευμένους, Ηρώδειο, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο) αποτελούν μια ενότητα που αναδεικνύει τις βασικές πτυχές της αρχαίας Αθήνας. Το πρόγραμμα θα στοχεύει στην ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, στη διάχυση των επισκεπτών σε όλη την Αττική και στη μετατροπή της Αθήνας από πέρασμα σε προορισμό.

- ο Η Ελευσίνα (Τελεστήριο) και η Ιερά Οδός αναδεικνύουν τη μυθική, θεολογική, μυητική διάσταση
- ο Τα μνημεία της Αθήνας την πολιτική, δημοκρατική και πολιτιστική διάσταση
- ο Το Λαύριο, με τα ορυχεία αργύρου, την τεχνολογική και οικονομική διάσταση που χρηματοδότησε τα μεγάλα μνημεία, την πολιτική και στρατιωτική ισχύ της Αθηναϊκής Δημοκρατίας.

E.3 Σύγχρονες Πολιτιστικές Υποδομές της Περιφέρειας Αττικής

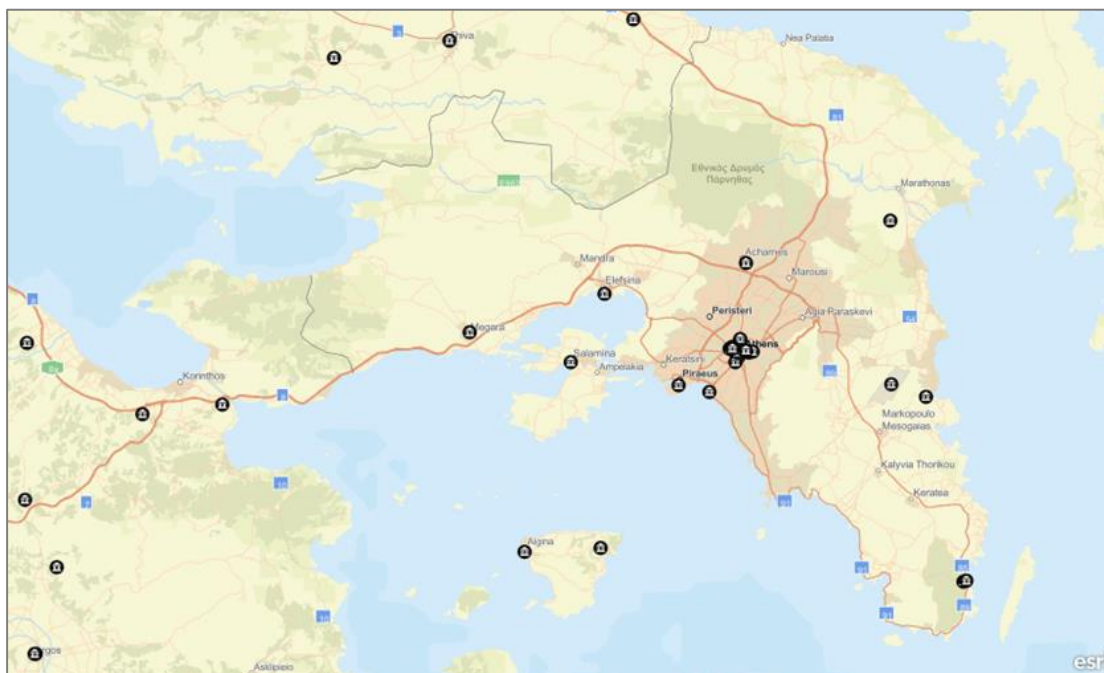
E.3.1 Μουσεία

Τόσο η αρχαία, όσο και η νεότερη ιστορία της Περιφέρειας Αττικής αναδεικνύονται μέσα από τα πολυάριθμα αξιόλογα Μουσεία της. Το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, που παρουσιάζει τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα, περιλαμβάνει μοναδικά εκθέματα, κυρίως πρωτότυπα έργα της αρχαϊκής και κλασικής ελληνικής τέχνης, που συνδέονται άμεσα με τον ιερό βράχο της αθηναϊκής Ακρόπολης. Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο απαριθμεί πάνω από 11.000 εκθέματα, κυρίως από την Αττική, αλλά και από άλλες περιοχές της Ελλάδας, προσφέροντας στον επισκέπτη ένα πανόραμα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού από τις αρχές της προϊστορίας έως την ύστερη αρχαιότητα. Επίσης, σημαντικά Μουσεία της Περιφέρειας είναι το Επιγραφικό Μουσείο, στο οποίο φυλάσσονται 14.078 επιγραφές από τους πρώιμους ιστορικούς χρόνους έως τους παλαιοχριστιανικούς, το Μουσείο της Αρχαίας Αγοράς που περιλαμβάνει ευρήματα των ανασκαφών της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αρχαία Αγορά, το Αρχαιολογικό Μουσείο Βραυρώνας στο οποίο εκτίθενται ευρήματα από την ανασκαφή του Ιερού της Βραυρώνας, το Αρχαιολογικό Μουσείο της Αίγινας στο οποίο εκθέτονται ευρήματα από τις ανασκαφές στον αρχαιολογικό χώρο της Κολώνας (Ιερό Απόλλωνος) κ.ά.

Στον επόμενο Χάρτη παρουσιάζονται σε χάρτη τα σημαντικότερα Μουσεία της Περιφέρειας

Αττικής βάσει της ιστοσελίδας του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου.

Εικόνα 14. Χάρτης Απεικόνισης των Μουσείων της Περιφέρειας Αττικής.

Πηγή: Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων, <https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/>

Τα Μουσεία που απεικονίζονται στον παραπάνω Χάρτη παρουσιάζονται στη συνέχεια σε πίνακα ανά Χωρική Ενότητα.

Πίνακας 34. Μουσεία της Περιφέρειας Αττικής στην Ιστοσελίδα του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΥΣΕΙΑ
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	• Νέο Μουσείο Ακρόπολης • Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης • Αρχαιολογικό Μουσείο Κεραμεικού • Πινακοθήκη Δήμου Αθηναίων • Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών • Νομισματικό Μουσείο • Μουσείο Μπενάκη • Κέντρο Μελέτης Νεότερης Κεραμικής • Μουσείο Αρχαίας Αγοράς Αθηνών • Εθνικό Ιστορικό Μουσείο • Ίδρυμα Νικολάου Π. Γουλανδρή – Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης • Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου • Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων «Φοίβος Ανωγειανάκης» Κέντρο Εθνομουσικολογίας • Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο • Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο • Επιγραφικό Μουσείο
Δυτική Αττική	• Αρχαιολογικό Μουσείο Ελευσίνας • Αρχαιολογικό Μουσείο Μεγάρων

Ανατολική Αττική	• Αρχαιολογική Συλλογή Αχαρνών • Αρχαιολογικό Μουσείο Μαραθώνα • Αρχαιολογικό Μουσείο Λαυρίου • Αρχαιολογικό Μουσείο Βραυρώνας • Αρχαιολογική Έκθεση στο Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος»
Πειραιάς	• Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά • Μουσείο Παιχνιδιών Μπενάκη
Νησιά	• Αρχαιολογικό Μουσείο Κυθήρων • Μουσείο Οικοσήμων (Κύθηρα) • Μουσείο Σπετσών, Μουσείο Πόρου • Μουσείο Αρχοντικού Π. Κουντουριώτη (Ύδρα) • Αρχαιολογικό Μουσείο Αίγινας (Κολώνα) • Αρχαιολογικό Μουσείο Αφαίας Αίγινας • Αρχαιολογικό Μουσείο Σαλαμίνας

Πηγή: Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων, <https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/>

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα Μουσεία και οι Αρχαιολογικές Συλλογές της Περιφέρειας Αττικής που υπάγονται στις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ.

Πίνακας 35. Μουσεία της Περιφέρειας Αττικής υπαγόμενα στις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ.

ΑΡΜΟΔΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΠΠΟ	ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Αθηνών	• Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο • Αρχαιολογικό Μουσείο Αρχαίας Αγοράς Αθηνών • Αρχαιολογικό Μουσείο Κεραμεικού • Μουσείο Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου • Αρχαιολογική Έκθεση στο Σταθμό ΜΕΤΡΟ «Ακρόπολη»
Εφορεία Αρχαιοτήτων Δυτικής Αττικής	• Αρχαιολογικό Μουσείο Μεγάρων • Αρχαιολογική Συλλογή Αχαρνών • Αρχαιολογική Συλλογή - Σταθμός Μετρό Αιγάλεω • Αρχαιολογικό Μουσείο Ελευσίνας
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ανατολικής Αττικής	• Αρχαιολογικό Μουσείο Μαραθώνα • Αρχαιολογικό Μουσείο Λαυρίου • Αρχαιολογικό Μουσείο Βραυρώνας • Αρχαιολογική Συλλογή στο Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος»
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων	• Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά • Αρχαιολογικό Μουσείο Αίγινας • Αρχαιολογικό Μουσείο Σαλαμίνας • Αρχαιολογικό Μουσείο Πόρου • Αρχαιολογικό Μουσείο Κυθήρων

Πηγή: <https://www.efaanat.gr/index.php/sites/>, <https://www.efada.gr/>, <https://efadyat.wordpress.com/>, <https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=2472>, <http://odysseus.culture.gr/a/6/ga60.jsp>, http://odysseus.culture.gr/a/6/ga611.jsp?ok_ms=1&ok_mn=1&ok_ax=1&ok_all=1&district=2&keyword1=&sesi=and&keyword1=

Τα 20 Μουσεία της Περιφέρειας Αττικής, την επισκεψιμότητα των οποίων καταγράφει η ΕΛ.ΣΤΑΤ. είναι τα εξής: Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο,

Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτσου, Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων – «Φοίβος Ανωγειανάκης», Κανελλοπούλειο Μουσείο (Μουσείο Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου), Μουσείο Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού (Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, Έκθεση «Άνθρωποι και Εργαλεία»), Μουσείο Μπενάκη, Νέο Μουσείο Ακρόπολης, Νομισματικό Μουσείο (Ιλίου Μέλαθρον), Τζαμί Τζισταράκη (Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης), Λουτρό Αέρηδων, Μονή Καισαριανής, Μονή Δαφνίου, Αρχαιολογικό Μουσείο Μεγάρων, Αρχαιολογικό Μουσείο Λαυρίου, Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά, Αρχαιολογικό Μουσείο Κυθήρων, Συλλογή Έργων Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Τέχνης Κυθήρων, Αρχαιολογικό Μουσείο Σαλαμίνας, Αρχαιολογικό Μουσείο Πόρου και Μουσείο Σπετσών⁵⁴.

Από το μεγάλο κατάλογο των Μουσείων, τα Μουσεία που λειτουργούν με ενιαίο εισιτήριο με τον αρχαιολογικό χώρο στον οποίο βρίσκονται ή είναι σε εγγύτητα είναι το Μουσείο Αρχαίας Αγοράς (στοά Αττάλου), το Μουσείο Κεραμεικού, το Μουσείο Βραυρώνας, το Μουσείο Μαραθώνα και το Μουσείο Ελευσίνας.

Σημαντικό πόλο έλξης επισκεπτών αποτελεί πλέον το κτιριακό σύνολο του Μουσείου Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού στην Πλάκα. Το Μουσείο έχει χρηματοδοτηθεί από δύο διαδοχικά ΕΣΠΑ (Προγραμματικές Περιόδους 2007 - 2013 και 2014 - 2020) και αφορά στην αποκατάσταση μιας περικλειστής γειτονιάς στην Πλάκα, που περιλαμβάνει ένα μωσαϊκό από κτιριακά κατάλοιπα: το υστερορρωμαϊκό τείχος, μια παλαιοχριστιανική βασιλική, τμήματα ενός αρχοντικού, ένα εκκλησάκι του 17ου αι. και σπίτια του 19ου και του 20ού αι. Σε αυτό το συγκρότημα θα φιλοξενηθεί η έκθεση του Μουσείου με αντικείμενα που χρονολογούνται από τα μέσα του 18ου αι. έως τη δεκαετία του 1970. Εκτός από τη μόνιμη έκθεση θα υπάρχει χώρος εκπαιδευτικών προγραμμάτων, χώροι περιοδικών εκθέσεων και εκδηλώσεων, υπαίθριο θέατρο, καφετέρια και πωλητήριο⁵⁵. Σε αυτό το Μουσείο ανήκουν το Τζαμί Τζισταράκη (που είναι κλειστό μέχρι να λειτουργήσει το Νέο Μουσείο), το κτίριο επί της οδού Πανός 22 και το Λουτρό των Αέρηδων.

Επί της οδού Μαυρομιχάλη στην Αθήνα ανακαινίστηκε πρόσφατα και λειτουργεί από το Μάιο του 2021 ως Παράρτημα του Χριστιανικού και Βυζαντινού Μουσείου Αθηνών το Μέγαρο Τσίλλερ-Λοβέρδου, το οποίο έχει χρηματοδοτηθεί από το ΠΕΠ Αττικής σε δύο διαδοχικές Προγραμματικές Περιόδους (2007 - 2013 και 2014 - 2020). Το κτίριο οικοδομήθηκε το 1882 από τον αρχιτέκτονα Ερνέστο Τσίλλερ, που σχεδίασε και κατασκεύασε το σπίτι του στην Αθήνα σε ύψος ώριμου νεοκλασικισμού. Στη συνέχεια, το 1912, το κτίριο αγοράστηκε και κατοικήθηκε από τον τραπεζίτη Διονύσιο Λοβέρδο, ο οποίος προχώρησε σε μετασκευές και προσθήκες με ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό χαρακτήρα και το αξιοποίησε και ως χώρο έκθεσης των προσωπικών του συλλογών. Σήμερα το αποκατεστημένο κτίριο φιλοξενεί τη σημαντική συλλογή Λοβέρδου λειτουργώντας ως παράγοντας αναβάθμισης του κέντρου της Αθήνας⁵⁶.

Πολύ μεγάλη συμβολή στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και της τέχνης σημειώνει η Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλ. Σούτσου, που άνοιξε ξανά στο κοινό το Μάιο του 2021 και η

⁵⁴ <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI21/2022-M12>

⁵⁵ <https://www.mnep.gr/>

⁵⁶ <https://www.culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=3689>,
<https://www.iefimerida.gr/design/mesa-sto-megaro-tsiller-loberdoy-spiti-tsiller>

Εθνική Γλυπτοθήκη, που αποτελεί Παράρτημά της και βρίσκεται σε διακριτή εγκατάσταση στο Πάρκο Γουδή.

Στην περιοχή της Αθήνας συγκεντρώνεται ένα πλήθος Μουσείων διαφορετικών μεγεθών, αντικειμένων και εμβέλειας στο κοινό, των οποίων οι κινήσεις δεν καταγράφονται από την ΕΛ.ΣΤΑΤ. Το 2009 ιδρύθηκε το «Δίκτυο Μουσείων και Πολιτιστικών Φορέων Αθηνών», που περιλαμβάνει 37 Μουσεία και πολιτιστικούς φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που είναι ανοικτοί στο κοινό και δραστηριοποιούνται στην Αθήνα. Τα Μέλη του Δικτύου είναι τα εξής⁵⁷:

- Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας
- Μουσείο Ηρακλειδών
- Μουσείο Κοσμήματος Ηλία Λαλαούνη
- Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων Φοίβου Ανωγειανάκη
- Ίδρυμα Β. & Μ. Θεοχαράκη
- Μουσείο Ιστορίας της Ελληνικής Ενδυμασίας του Λυκείου των Ελληνίδων
- Ινστιτούτο των Ελληνικών Μύλων (Ι.Τ.Ε.Μ.)
- Εβραϊκό Μουσείο της Ελλάδος
- Μουσείο 'Atelier Σπύρου Βασιλείου' (κλειστό)
- Μουσείο Πολιτικών Εξόριστων 'Αη Στράτη
- Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας
- Ίδρυμα Άγγελου και Λητώς Κατακουζηνού
- Κέντρο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής Ίδρυμα οικογένειας Γ. Ψαρόπουλου
- Ελληνικό Παιδικό Μουσείο
- Ίδρυμα Πολιτισμού και Εκπαίδευσης "Ανδρέας Λεντάκης"
- Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής (ΙΕΜΑ)
- Μουσείο Συναισθημάτων
- Μουσείο Ιστορίας Πανεπιστημίου Αθηνών
- Ελληνικό Μουσείο Αυτοκινήτου
- Πινακοθήκη του Δήμου Αθηναίων
- Βιομηχανικό Μουσείο Φωταερίου
- Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού
- Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και Παράδοσης
- Μουσείο «Ελευθέριος Βενιζέλος»
- Μουσείο Δωδεκανησιακό Σπίτι
- Πολιτιστικό Κέντρο 'Μελίνα'
- Αρχεία Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας
- Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών

⁵⁷ http://www.athensmuseums.net/net_map.php

- Μουσείο Σχολικής Ζωής και Εκπαίδευσης
- Ευώνυμος Οικολογική Βιβλιοθήκη
- Χώρος Τέχνης «ΣΤΟart ΚΟΡΑΗ» της Εθνικής Ασφαλιστικής (συν)
- Χώρος Ιστορικής Μνήμης 1941-1944 Κοραή 4 (συν)
- Κοιν.Σ.Επ. Στέγη Προφορικότητας και Παράδοσης (Στε.Π.Πα) «Μυθολόγιο» (έκλεισε)
- SOMA - Διάσπαρτο Ανοιχτό Μουσείο Αττικής
- Ψηφιακό Μουσείο Ακαδημίας Πλάτωνος
- ARTENS
- Εστία Νέας Σμύρνης (συν)
- Μουσείο Παιδείας Πανεπιστημίου Αθηνών
- Πολεμικό Μουσείο
- Μουσείο Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας Κώστα Κοτσανά
- ΙΕΜΑ - Κέντρο Μουσικής Πληροφόρησης

Εκτός από τις μουσειακές υποδομές που περιγράφηκαν στην Αττική, υπάρχουν επίσης χώροι είτε καθαρά μουσειακοί ή με πολιτιστικό και εκθεσιακό χαρακτήρα, που υπάγονται σε οργανισμούς ανεξάρτητους από το Υπουργείο Πολιτισμού και είναι οι ακόλουθοι⁵⁸:

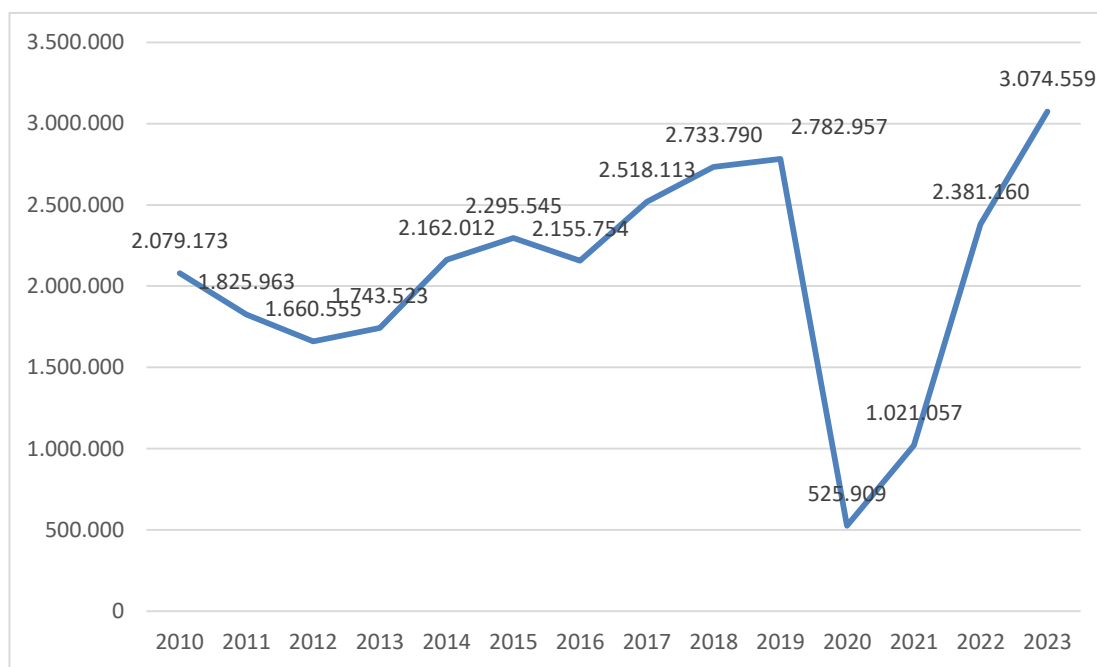
- Μουσείο Αφής Αθήνας (Φάρος Τυφλών Αθήνας)
- Μουσείο Βορρέ
- Αρχοντικό Δεκόζη Βούρου (μουσείο της πόλεως των Αθηνών)
- Δρομοκαϊτειο Μουσείο
- Μουσείο ΕΑΜικής Εθνικής Αντίστασης Καισαριανής
- Μουσείο Εθνικής Αντίστασης Νίκαιας
- Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
- Ευγενίδειο Πλανητάριο
- Ίδρυμα Ευγενίδου
- Θεατρικό Μουσείο
- Κέντρο Μελέτης και Έρευνας Ελληνικού Θεάτρου
- Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού
- Ιστορικό Λαογραφικό Οικομυσείο Αιγάλεω
- Οικία Κλεάνθη - Σάουμπερτ
- Μουσείο Μαρίκας Κοτοπούλη
- Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης
- Μουσείο Εγκληματολογίας (ΕΚΠΑ)
- Μουσείο Μικρασιατικού Ελληνισμού «Φιλιώ Χαϊδεμένου»

⁵⁸ Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ, 2021

- Μουσείο Φρυσίρα
- Μουσείο Μικρασιατικού Πολιτισμού Αιγάλεω
- Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής – Ιστορικό Μουσείο
- Ελληνικό Μουσείο Πληροφορικής
- Ελληνικό Μουσείο Πολεμικής Αεροπορίας (Δεκέλεια)
- Πυροσβεστικό Μουσείο
- Σιδηροδρομικό Μουσείο (υπό μεταφορά σε νέο χώρο στον Πειραιά)
- Ταχυδρομικό και Φιλοτελικό Μουσείο της Ελλάδας
- Γερμανικό Φρουραρχείο στην Αθήνα
- Μουσείο «Μαρία Κάλλας»⁵⁹

Στα επόμενα Διαγράμματα απεικονίζονται οι επισκέψεις στα Μουσεία της Αττικής συνολικά για την περίοδο 2010-2023, αλλά και σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας από το 2013 έως το 2023 βάσει στοιχείων της ΕΛ.ΣΤΑΤ. Σε επίπεδο Περιφέρειας, οι μεγαλύτερες τιμές εμφανίζονται το 2023. Το 2019 εμφανίζεται η δεύτερη υψηλότερη τιμή και μετά ακολουθεί μια συντριπτική πτώση των επισκέψεων, αφού υποπενταπλασιάζονται, ως αποτέλεσμα της πανδημικής κρίσης. Τα επόμενα έτη παρουσιάζεται σημαντική ανάκαμψη.

Διάγραμμα 34. Επισκεψιμότητα Μουσείων Περιφέρειας Αττικής (2010-2023).

⁵⁹ Το μουσείο αποτελεί μια πρωτοβουλία του Ελληνικού Συλλόγου «Μαρία Κάλλας», που ιδρύθηκε το 2012 από μια ομάδα μελετητών της ζωής και του έργου της μεγαλύτερης ντίβας του λυρικού θεάτρου του 20^{ού} αιώνα, συλλεκτών, ή και απλών θαυμαστών της, στα πρότυπα των αντίστοιχων φορέων που υφίστανται στο εξωτερικό, εδώ και πολλά χρόνια. Άνοιξε πρόσφατα τις πόρτες του στο κοινό και αποτελεί ένα χώρο με πολύτιμο ιστορικό υλικό, ηχητικά ντοκουμέντα, ηχογραφήσεις, μοναδική συλλογή δίσκων και προσωπικά αντικείμενα της μεγάλης σοπράνο στεγασμένα σε ένα τετραώροφο νεοκλασικό κτίριο έκτασης 1.070 τ.μ. στην οδό Μητροπόλεως 44 ιδιοκτησίας του Δήμου Αθηναίων (<https://mariacallas.network/museum/>).

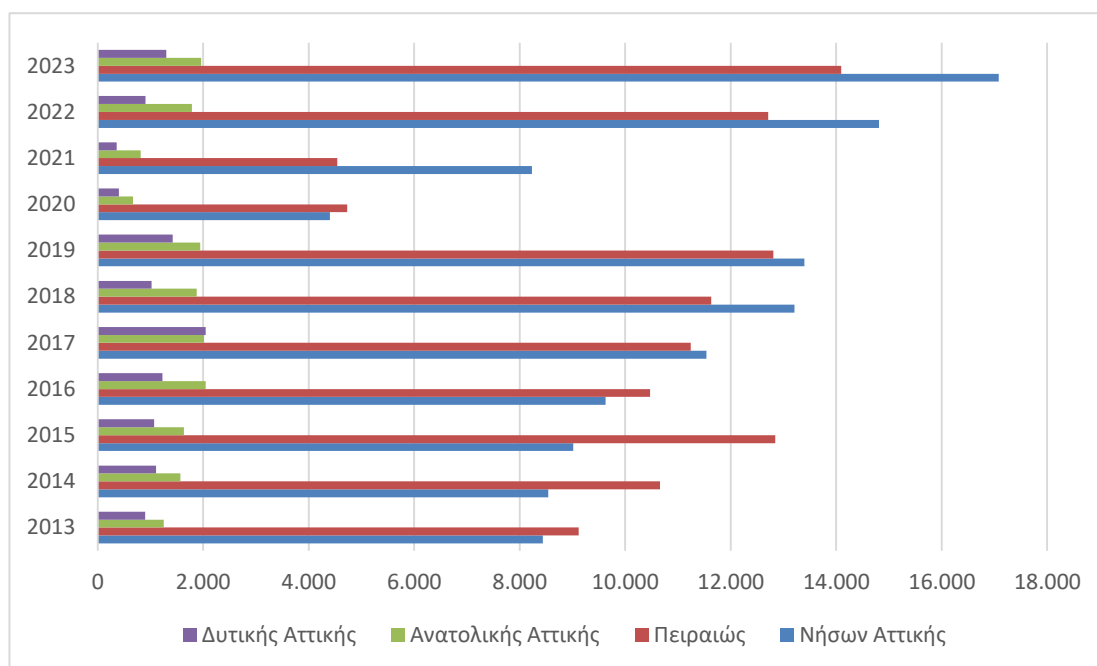
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., INSETE Intelligence, Ιδία επεξεργασία

Οι Περιφερειακές Ενότητες με Μουσεία είναι φυσικά ο Κεντρικός Τομέας Αθηνών και ακολουθούν τα Νησιά, ο Πειραιάς, η Ανατολική και η Δυτική Αττική.

Επειδή οι περισσότεροι επισκέπτες κινούνται προς τον Κεντρικό Τομέα στο επόμενο Διάγραμμα παρουσιάζεται η εξέλιξη των επισκεπτών στις υπόλοιπες λιγότερο επισκέψιμες ΠΕ της Αττικής. Διαπιστώνεται ότι οι υψηλότερες τιμές αφορούν τον Πειραιά και τα Νησιά του Αργοσαρωνικού.

Για την καλύτερη σύγκριση της επισκεψιμότητας στο εσωτερικό της Περιφέρειας παρουσιάζονται σε πίνακα οι αντίστοιχες τιμές για τη χρονική περίοδο 2019-2023. Το 2023 το ποσοστό των επισκεπτών που συγκεντρώνει ο Κεντρικός Τομέας Αθηνών στο σύνολο της Περιφέρειας είναι 98,88%. Οι ΠΕ Βόρειου, Δυτικού και Νότιου Τομέα Αθηνών απουσιάζουν από τον Πίνακα, καθώς δε διαθέτουν οργανωμένες υποδομές.

Διάγραμμα 35. Επισκεψιμότητα Μουσείων Περιφέρειας Αττικής ανά ΠΕ εκτός Κεντρικού Τομέα (2013-2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 36. Επισκέπτες Μουσείων Αττικής ανά ΠΕ (2019-2023).

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	2019	2020	2021	2022	2023
Κεντρικός Τομέας Αθηνών	2.753.385	515.711	1.007.109	2.350.952	3.040.115
Νήσων	13.400	4.400	8.233	14.810	17.084
Πειραιώς	12.807	4.730	4.539	12.711	14.095
Ανατολικής Αττικής	1.942	667	817	1.784	1.963
Δυτικής Αττικής	1.423	401	359	903	1.302
ΑΤΤΙΚΗ	2.782.957	525.909	1.021.057	2.381.160	3.074.559

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., INSETE

Ε.3.1.1 Ο Κεντρικός Τομέας Αθηνών ως πόλος έλξης του πολιτιστικού τουρισμού της Περιφέρειας Αττικής

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, ο Κεντρικός Τομέας των Αθηνών αποτελεί το σημαντικότερο πόλο έλξης επισκεπτών από όλη τη χώρα, κάτι που σχετίζεται άμεσα με την Ακρόπολη και το Μουσείο της. Ο επόμενος Πίνακας απεικονίζει τις επισκέψεις και τις εισπράξεις στον αρχαιολογικό χώρο και το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης το 2023.

Πίνακας 37. Επισκέψεις και Εισπράξεις στην Ακρόπολη (αρχαιολογικός χώρος και μουσείο) το 2023.

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	Επισκέψεις	Εισπράξεις
Ακρόπολη (αρχαιολογικός χώρος)	3.958.405	60.117.180
Μουσείο Ακρόπολης	1.900.950	17.643.725
ΣΥΝΟΛΟ	5.859.355	77.760.905
Αρχαιολογικοί χώροι Αττικής	5.582.244	71.644.920
Μουσεία Αττικής	3.074.559	24.027.714
ΑΤΤΙΚΗ (ΣΥΝΟΛΟ)	8.656.803	95.672.634
Αρχαιολογικοί χώροι Ελλάδας	13.408.940	122.235.056
Μουσεία Ελλάδας	5.792.286	35.617.601
ΕΛΛΑΔΑ (ΣΥΝΟΛΟ)	19.201.226	157.852.657

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

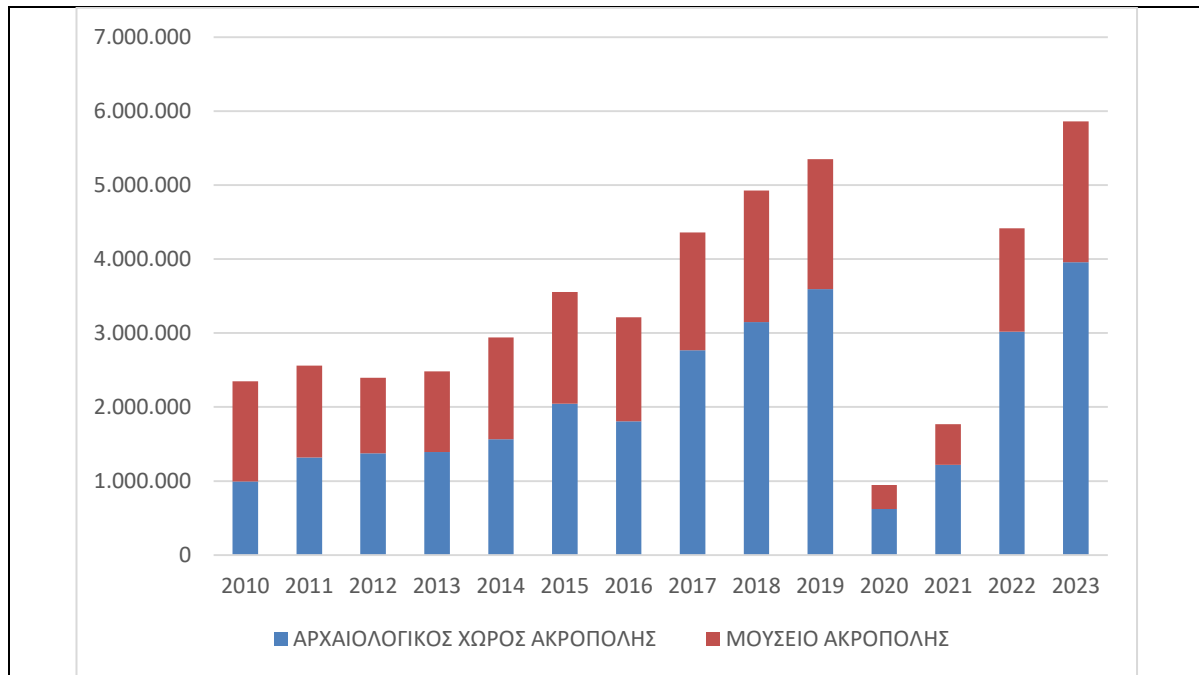
Το 2023 οι επισκέψεις στον Αρχαιολογικό Χώρο και το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης αποτελούσαν το 67,68% στο σύνολο της Αττικής και το 30,52% στο σύνολο της χώρας, ενώ οι εισπράξεις στους συγκεκριμένους χώρους αποτελούσαν το 81,28% των συνολικών εισπράξεων της Αττικής και το 49,26% των εισπράξεων στο σύνολο της χώρας.

Το 2010 είναι η πρώτη πλήρης χρονιά λειτουργίας του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης. Οι περισσότερες παρατηρούνται το 2023 (1.900.950 άτομα). Ωστόσο η πανδημία και η διακοπή της λειτουργίας των μουσείων αποτέλεσε βαρύ πλήγμα για τον τουρισμό (από το 2010 μέχρι το 2020, παρατηρείται μείωση της τάξης του 76%).

Ωστόσο, από το 2010 έως το 2023, οι επισκέψεις στο Νέο Μουσείο της Ακρόπολης έχουν αυξηθεί κατά 40,20%, δηλαδή σχεδόν διπλασιάστηκαν.

Κατά το χρονικό διάστημα 2010-2023, οι επισκέψεις στον Αρχαιολογικό Χώρο της Ακρόπολης είναι πολύ πιο υψηλές σε σύγκριση με το Νέο Μουσείο, καθώς παρατηρείται αύξηση της τάξης του 298,4% φθάνοντας τους 3.958.405 επισκέπτες. Αθροιστικά, οι επισκέψεις και στους δύο χώρους παρουσιάζουν μια αύξηση της τάξης του 149,40% (5.859.355 άτομα), ενώ είναι προφανές ότι το 2023 ήταν η χρονιά με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα (5.349.021 άτομα).

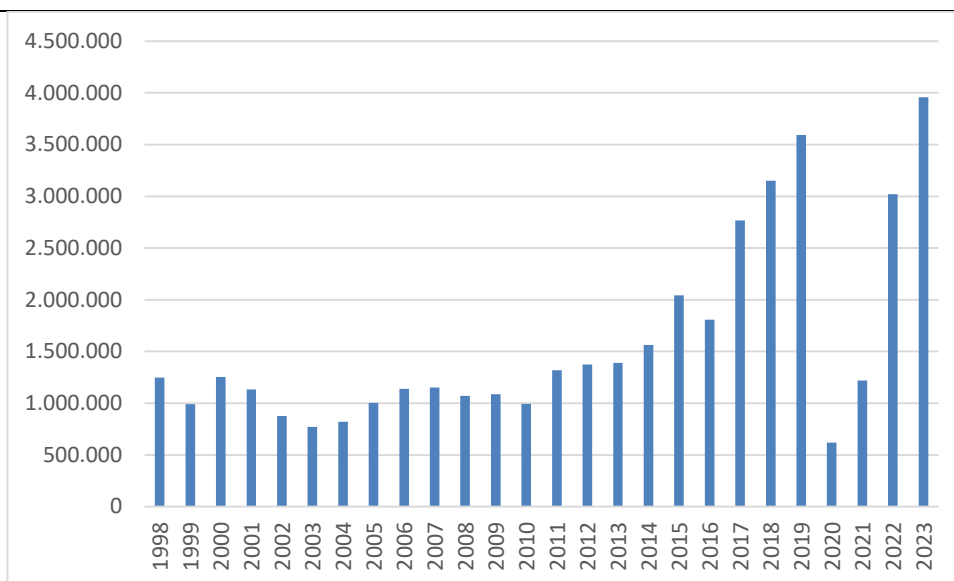
Διάγραμμα 36. Επισκέψεις στον Αρχαιολογικό Χώρο και στο Μουσείο της Ακρόπολης (2010 - 2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Όπως φαίνεται στο επόμενο διάγραμμα, η Ακρόπολη έφθασε σε αυτά τα υψηλά επίπεδα επισκεψιμότητας, σημειώνοντας μία ταχύτατη αύξηση κατά την περίοδο 2011-2019. Όπως παρουσιάζεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί, ο αριθμός των επισκέψεων στην Ακρόπολη για πολλά χρόνια ήταν γύρω στο ένα εκατομμύριο, με διακυμάνσεις της τάξης του $\pm 20\%$. Η εικόνα αυτή μεταβλήθηκε θεαματικά μετά το 2011, ένα χρόνο μετά τη λειτουργία του νέου Μουσείου. Οι λόγοι για τους οποίους η Ακρόπολη έφθασε σε αυτά τα πολύ υψηλά επίπεδα επισκεψιμότητας μπορεί να είναι πολλοί, όπως οι μειωμένες τιμές των αεροπορικών εισιτηρίων, η άνοδος της κρουαζιέρας, κ.λπ. Ωστόσο, είναι βέβαιο ότι στην εξέλιξη αυτή σημαίνοντα ρόλο έχει παίξει το Νέο Μουσείο Ακρόπολης, τόσο ως μέσο προβολής του πολιτιστικού τουρισμού της Αθήνας, όσο και ως ο χώρος υποδοχής επισκεπτών, που προσφέρει υψηλού επιπέδου υπηρεσίες στους επισκέπτες του. Παράλληλα, στην αυξητική αυτή τάση, έχουν συμβάλει τόσο τα έργα της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων που άλλαξαν την εικόνα της περιοχής, όσο και τα αναστηλωτικά έργα στα μνημεία του Ιερού Βράχου που υλοποιούνται τα τελευταία είκοσι χρόνια μέσα από τα συνεχιζόμενα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα. Δυστυχώς το 2020 και το 2021 αλλάζει η εικόνα του υψηλού επιπέδου επισκεψιμότητας λόγω των μέτρων προστασίας από την πανδημία. Παρ' όλα αυτά, από το 2021 μέχρι το 2023, η πορεία είναι ανοδική, με το 2023 να ξεπερνάει κάθε προηγούμενη τιμή μέχρι σήμερα.

Διάγραμμα 37. Επισκέπτες στην Ακρόπολη (1998 -2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Γύρω από την Ακρόπολη και το Νέο Μουσείο της υπάρχει μια συγκέντρωση από αρχαιολογικούς χώρους που παρουσιάζονται στον επόμενο Πίνακα. Το σύνολο αυτών των χώρων συγκεντρώνει το 50,62% των συνολικών επισκεπτών των αρχαιολογικών χώρων της χώρας. Είναι γεγονός, λοιπόν, ότι μια γεωγραφικά περιορισμένη έκταση του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας διαμορφώνει και επηρεάζει την παρουσία της Ελλάδας στον παγκόσμιο χάρτη του πολιτισμού. Αυτό το «cluster» αρχαιολογικών χώρων προσελκύει και τον εγχώριο τουρισμό, καθώς κάθε χρόνο πραγματοποιείται ένας μεγάλος αριθμός σχολικών εκδρομών και οργανωμένων επισκέψεων από Έλληνες. Η έλλειψη διαθέσιμων στοιχείων σχετικά με τη χώρα προέλευσης των επισκεπτών δυσχεραίνει την ακριβή αποτύπωση της εγχώριας κίνησης πολιτιστικού τουρισμού, τόσο στο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας, όσο και στην ευρύτερη περιοχή της⁶⁰.

Πίνακας 38. Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους γύρω από την Ακρόπολη και το Μουσείο της (2023).

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ	ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ
Ακρόπολη (αρχαιολογικός χώρος)	3.958.405
Μουσείο Ακρόπολης	1.900.950
Αρχαία Αγορά	428.741
Βιβλιοθήκη Αδριανού	110.688
Κεραμεικός	43.998
Ολυμπείο	262.371
Ρωμαϊκή Αγορά	82.589
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ	6.787.742
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	13.408.940
ΠΟΣΟΣΤΟ (%) ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ	50,62%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

⁶⁰ Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ, 2021

Σούνιο	393.927	Μονή Καισαριανής	14.319
Ναός Αφαίας Αίγινας	103.122	Αρχαιολογικό Πειραιώς	14.095
Ελευσίνα	49.144	Σπετσών	6.651
Ναός Απόλλωνα Αίγινας	38.512	Σαλαμίνας	3.673
Βραυρώνα	34.297	Αρχαιολογικό Κυθήρων	2.972
Μαραθώνας	21.478	Πόρου	3.522
Αμφιαράειο	18.427	Λαυρίου	1.963
Σπήλαιο Κουτούκι - Παιανία	9.869	Μεγάρων	1302
Ραμνούντα	8.412	Βυζαντινό Κυθήρων	266
Κάστρο Κυθήρων	362	Μονή Δαφνίου	0

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία

Από τα δεδομένα του Πίνακα οι πιο σημαντικοί πόλοι έλξης είναι το Σούνιο και ο ναός της (Αθηνάς) Αφαίας στην Αίγινα, ενώ παρόμοια στοιχεία επισκεψιμότητας συγκεντρώνουν η Ελευσίνα, ο Ναός του Απόλλωνα στην Αίγινα, η Βραυρώνα και ο Μαραθώνας.

Το Σούνιο αποτελεί το σημαντικότερο πόλο έλξης επισκεπτών της Ανατολικής Αττικής. Σύμφωνα με την ΕΛ.ΣΤΑΤ., το 2023 το Σούνιο καταλαμβάνει την 3η θέση με τις περισσότερες εισπράξεις στην Περιφέρεια Αττικής σε σχέση με τους υπόλοιπους αρχαιολογικούς χώρους και την 6^η θέση με βάση τις εισπράξεις και των μουσείων. Σύμφωνα με την Έρευνα Κίνησης μουσείων και αρχαιολογικών χώρων για το μήνα Ιούλιο 2024 της ΕΛ.ΣΤΑΤ.⁶¹, σε σχέση με τον Ιούλιο του 2023, υπήρξε αύξηση των επισκεπτών κατά 11,4%. Κατά τη δεκαετία 2013-2023 οι επισκέπτες του Σουνίου αυξήθηκαν κατά 124,6% ενώ οι εισπράξεις αυξήθηκαν κατά 368,05%.

Ο αρχαιολογικός χώρος του Σουνίου μπορεί να διασυνδεθεί και με άλλους πολιτιστικούς πόρους της ευρύτερης περιοχής, όπως το Λαύριο με τους αξιόλογους πολιτιστικούς τους πόρους (Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου, αρχαιολογικό μουσείο Λαυρίου, αρχαίο θέατρο και ο αρχαιολογικός χώρος Θορικού, κ.ά.), η νότια παραλιακή - παραθεριστική ζώνη της Αττικής και το μητροπολιτικό πάρκο Ελληνικού και η ανατολική παραλιακή - παραθεριστική ακτή της Αττικής με τους αρχαιολογικούς χώρους που διατάσσονται κατά μήκος της (Βραυρώνα, Μαραθώνας, Ραμνούντας)⁶².

Κατά τη δεκαετία 2012-2022 στο ναό της Αφαίας σημειώθηκε αύξηση των επισκεπτών κατά 82,11%. Ο ναός μπορεί να διασυνδεθεί με τον αρχαιολογικό χώρο της Κολώνας (ναός Απόλλωνα), καθώς και με άλλα σημεία του Ιστορικού Κέντρου της Αίγινας.

⁶¹ <https://www.statistics.gr/documents/20181/798be283-fd79-4c07-6cfe-1a12a034f4da>

⁶² Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ, 2021

Ε.3.2 Θέατρα, Μουσικές Σκηνές, Πολυχώροι και Κινηματογράφοι⁶³

Ε.3.2.1 Θέατρα

Η πολιτιστική κίνηση στην Περιφέρεια της Αττικής δημιουργεί τις προϋποθέσεις, τόσο από την πλευρά της προσφοράς, όσο και από την πλευρά της ζήτησης, για τη λειτουργία πολιτιστικών φορέων αμιγώς ιδιωτικού χαρακτήρα, κάτω από διάφορα νομικά σχήματα (π.χ. ανώνυμες εταιρείες, Αστικές μη Κερδοσκοπικές, κ.ά.). Σε αυτό το πλαίσιο, στην Αττική λειτουργεί ένας μεγάλος αριθμός θεατρικών σκηνών, που διακρίνονται τόσο ως προς το μέγεθος, όσο και ως προς το ρεπερτόριό τους. Αν και δεν υπάρχει μία επίσημη καταγραφή των μη κρατικών θεατρικών σκηνών, με αποτέλεσμα ο χώρος να παραμένει σχετικά «αχαρτογράφητος», υπολογίζεται ότι ο αριθμός των κλειστών (χειμερινών) θεατρικών σκηνών ανέρχεται σε 132 (βλ. Παράρτημα Β). Σύμφωνα με στοιχεία που έχουν αναρτηθεί στην Πύλη Πολιτιστικών Φορέων του Υπουργείου Πολιτισμού, είναι εγγεγραμμένοι συνολικά 564 φορείς στην Ελλάδα με αντικείμενο δραστηριότητας το Θέατρο, από τους οποίους ένα πολύ μεγάλο ποσοστό αντιστοιχεί στην Αθήνα. Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται αναγνωρισμένες θεατρικές σκηνές (π.χ. Παλλάς, Θέατρο Τέχνης, Θέατρο της οδού Κυκλάδων, Θέατρο Πόρτα), καθώς και άλλες που έχουν αναδειχθεί τις τελευταίες δεκαετίες (π.χ. Φούρνος, Σφενδόνη, Χυτήριο, Θέατρο Πορεία, κ.ά.).

Κατά την τελευταία εικοσαετία, η ίδρυση μικρών θεατρικών σκηνών σε περιοχές όπως το Γκάζι, ο Βοτανικός, εκατέρωθεν της οδού Πειραιώς και της Ιεράς Οδού αντίστοιχα, η Καλλιθέα, το Κουκάκι και ο Νέος Κόσμος εκατέρωθεν της λεωφόρου Συγγρού, το Παγκράτι, κ.λπ., έδωσε στις περιοχές αυτές μία θεατρική «ταυτότητα» ή ισχυροποίησε μία ήδη υπάρχουσα. Στην κατηγορία αυτή ανήκει και η θεατρική γειτονιά του Ψυρρή, με συνεχή παρουσία στα θεατρικά δρώμενα της πόλης τα τελευταία τριάντα χρόνια μέσα από αναγνωρισμένες θεατρικές σκηνές (Εμπρός, Αποθήκη, Ήβη, Εμπορικών, κ.ά.), οι οποίες συνέβαλλαν καθοριστικά στη μετατόπιση των κύριων οικονομικών δραστηριοτήτων της περιοχής από τη βιοτεχνία, χειροτεχνία κι επιπλοποιία στον τομέα της ψυχαγωγίας – διασκέδασης και στη συνολική αλλαγή της φυσιογνωμίας της περιοχής. Η συντριπτική πλειονότητα των θεατρικών σκηνών συγκεντρώνεται, όπως είναι αναμενόμενο, στον Κεντρικό Τομέα Αθηνών, και ιδιαίτερα στο Μητροπολιτικό Κέντρο. Ιδιαίτερα κατά τη δεκαετία του 2000, οπότε και αυξήθηκε θεαματικά η θεατρική δραστηριότητα, φαίνεται ότι διαμορφώθηκαν οι εξής χωρικές τάσεις⁶⁴:

- «Παραδοσιακές» θεατρικές συγκεντρώσεις διατηρήθηκαν με ήπιο ρυθμό αύξησης των θεατρικών σκηνών, κυρίως στο κέντρο της πόλης και τα Εξάρχεια
- Λιγότερο παραδοσιακές, αλλά προϋπάρχουσες, χωρικές συγκεντρώσεις της θεατρικής δραστηριότητας, ενισχύθηκαν ιδιαίτερα, όπως η μικρή συνοικία του Ψυρρή, το Μεταξουργείο, το Γκάζι και η Κυψέλη
- Νέες, δυναμικές θεατρικές συγκεντρώσεις αναδείχτηκαν στο Βοτανικό, τον Κεραμικό, το Νέο Κόσμο και τον Ταύρο.

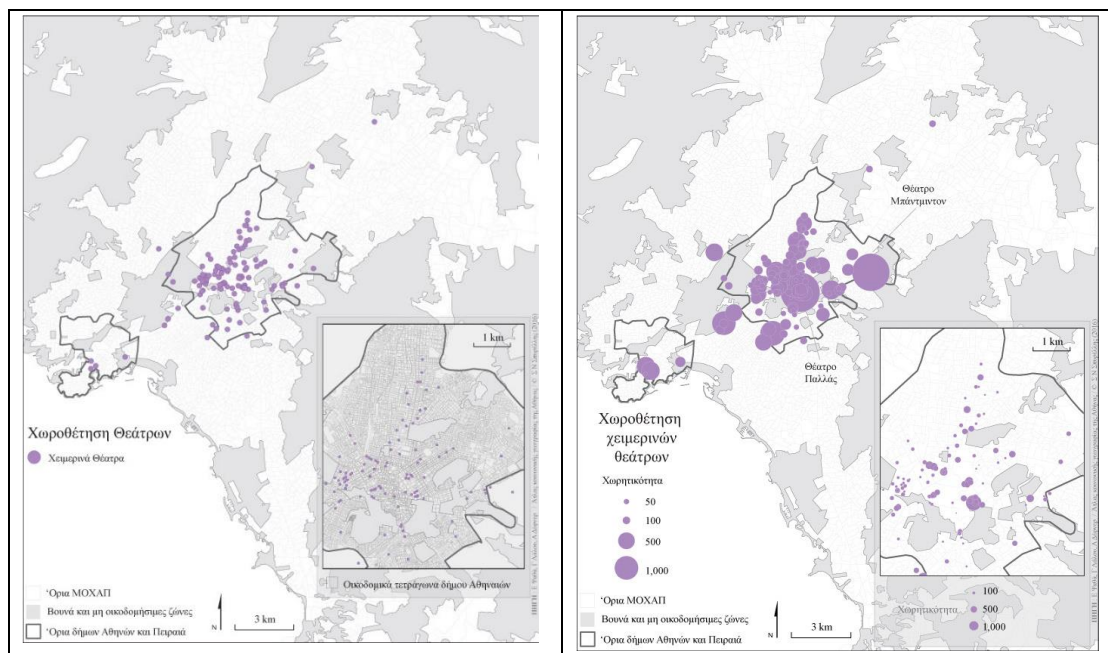
⁶³ Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ, 2021,

<https://www.athenssocialatlas.gr/αρθρο/θέατρα/>, <https://www.athenssocialatlas.gr/αρθρο/κινηματογραφοι/>

⁶⁴ Δέφνερ Α.– Μ., Λάλου Γ., Ψαθά Ε. (2015) 'Θέατρα' (<https://www.athenssocialatlas.gr/αρθρο/θέατρα/>)

Στο Γκάζι, το Μεταξουργείο, τον Κεραμεικό και το Βοτανικό, η εγκατάσταση των θεάτρων ευνοήθηκε από το κτιριακό απόθεμα κυρίως βιομηχανικών κτιρίων και την άμεση γειτνίαση με το κέντρο. Επίσης, η δημιουργία της «Τεχνόπολης» (1999) και του νέου σταθμού του μετρό «Κεραμεικός» (2007) συνέβαλαν στην αλλαγή της εικόνας των περιοχών αυτών και σε συνδυασμό με τον ιδιαίτερο πολιτιστικό χαρακτήρα που είχε ήδη αναπτυχθεί, δημιούργησαν ευνοϊκό περιβάλλον για την προσέλκυση πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Στο Νέο Κόσμο σημαντικός παράγοντας για την αύξηση της πολιτιστικής δραστηριότητας ήταν η εγκατάσταση της «Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών» το 2010, ενώ η παρουσία του Θεάτρου του Νέου Κόσμου (1999) και της μουσικής σκηνής Σταυρός του Νότου (1995) στην περιοχή είχε δώσει ήδη από τότε μία σημαντική ώθηση στα καλλιτεχνικά δρώμενα. Στον Ταύρο, η χωροθέτηση νέων θεατρικών σκηνών συνδέεται με την εγκατάσταση του Ιδρύματος «Μιχάλης Κακογιάννης», του Κέντρου Πολιτισμού του ΙΜΕ «Ελληνικός Κόσμος», αλλά και της ευρύτερης ανάδειξης της οδού Πειραιώς σε νέο δυναμικό πολιτιστικό άξονα της Αθήνας. Οι επόμενοι χάρτες αποτυπώνουν τη χωρική συγκέντρωση και τη δυναμικότητα των χειμερινών θεάτρων (2015).

Εικόνα 16. Χωρική Κατανομή και Χωρητικότητα Χειμερινών Θεάτρων στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας.

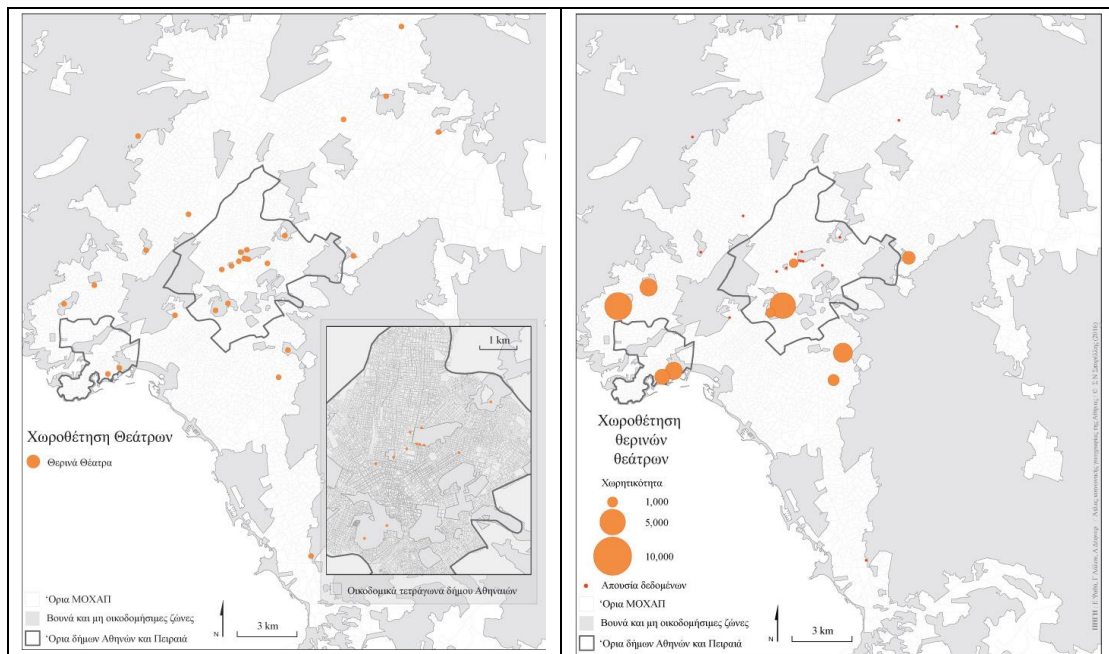
Πηγή: <https://www.athenssocialatlas.gr/άρθρο/θέατρα/>

Ως προς το μέγεθος των αθηναϊκών θεάτρων, το μεγαλύτερο ποσοστό εξ αυτών (57%) έχει μικρή χωρητικότητα, έως 200 θέσεις και αφορά κυρίως σε νέες σκηνές που ξεκίνησαν να λειτουργούν μετά το 2000, σε αντίθεση με τα θέατρα μεσαίας χωρητικότητας (400 - 700 θέσεις), τα οποία τείνουν να είναι παλαιότερων δεκαετιών. Τα θέατρα χωρητικότητας μεγαλύτερης των 1.000 θεατών στην Αθήνα είναι πέντε. Εκτός από το θέατρο «Παλλάς», κατασκευής του 1932 που εκσυγχρονίστηκε σχετικά πρόσφατα, τα υπόλοιπα τέσσερα δημιουργήθηκαν κατά το διάστημα 2005-2014. Πρόκειται για το θέατρο Badminton (του οποίου η λειτουργία σήμερα έχει ανασταλεί), το θέατρο του Κέντρου Πολιτισμού «Ελληνικός

Κόσμος», το θέατρο της «Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών» του Ιδρύματος Ωνάση και το θέατρο «Πάνθεον». Σε αυτά πρέπει να προστεθεί και το Christmas Theater, χωρητικότητας 3.000 θεατών, που κατασκευάστηκε το 2018 και βρίσκεται στο κλειστό Ολυμπιακό στάδιο Γαλασίου. Η κατασκευή των θεατρικών αυτών σκηνών φανερώνει το έλλειμμα που υπήρχε σε χώρους ικανούς να φιλοξενήσουν μεγάλες παραγωγές.

Παράλληλα, τις τελευταίες δεκαετίες έχουν δημιουργηθεί «πολυχώροι» στους οποίους το θέατρο λειτουργεί τόσο ως χώρος παραστάσεων, όσο και ως εργαστήριο με θεατρικά δρώμενα και σεμινάρια για παιδιά και ενήλικες. Οι χώροι αυτοί φιλοξενούν ταυτόχρονα, συχνά με εναλλασσόμενο ρεπερτόριο, μουσικές ή και χορευτικές παραστάσεις, μαζί με σεμινάρια/εργαστήρια μουσικής, υποκριτικής, χορού κ.λπ. Εντοπίζονται κυρίως στον κεντρικό τομέα και ακολουθούν μία δυναμική αυξητική πορεία. Στους κλειστούς θεατρικούς χώρους θα πρέπει να προστεθούν και τα ανοικτά θέατρα, τα οποία κατανέμονται σε ολόκληρη την έκταση του πολεοδομικού συγκροτήματος, γεγονός που ευνοείται από το καθεστώς λειτουργίας τους, εφόσον τα μισά περίπου από τα θερινά θέατρα της Αττικής είναι δημοτικά. Ενδεικτικά αναφέρονται το Θέατρο Άλσους στο Πεδίον του Άρεως, το Θέατρο Λυκαβηττού, το κηποθέατρο «Δόρα Στράτου», τα δύο Θέατρα Βράχων στο Βύρωνα (το «Μελίνα Μερκούρη» και το μικρότερο «Άννα Συνοδινού»), το θέατρο Πέτρας στην Πετρούπολη, το Κηποθέατρο Παπάγου, το Δημοτικό Θέατρο Ρεματιάς στο Χαλάνδρι και το Βεάκειο Δημοτικό Θέατρο. Οι επόμενοι χάρτες αποτυπώνουν τη χωρική κατανομή και τη δυναμικότητα των θερινών θεάτρων (2015).

Εικόνα 17. Χωρική Κατανομή και Χωρητικότητα Θερινών Θεάτρων στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας.

Πηγή: <https://www.athenssocialatlas.gr/άρθρο/θέατρα/>

Πολλά από αυτά φιλοξενούν κάθε χρόνο σημαντικές θεατρικές παραγωγές μεταξύ των οποίων και του Φεστιβάλ Αθηνών παράλληλα με συναυλίες και άλλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Ωστόσο, τις τελευταίες δεκαετίες πολλά από τα γνωστά θερινά θέατρα της πόλης έχουν

κλείσει, καθώς η λειτουργία τους θεωρείται πλέον επιχειρηματικά ασύμφορη. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι στους ανοικτούς χώρους καλλιτεχνικών εκδηλώσεων είναι καθοριστική η παρουσία των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων που έχουν καθιερωθεί ως χώροι θεατρικών παραστάσεων και μουσικών συναυλιών. Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια, εκτός από τα αρχαία ωδεία και τα θέατρα της Αθήνας, οι καλοκαιρινές καλλιτεχνικές εκδηλώσεις της πόλης φιλοξενούνται όλο και περισσότερο σε νέους χώρους, όπως οι κήποι και τα προαύλια των Μουσείων, οι μεγάλοι πεζόδρομοι του ιστορικού κέντρου, τα πάρκα, τα άλση και οι πλατείες των δήμων της Αττικής.

Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζεται η κίνηση των κρατικών και δημοτικών θεάτρων στην περιοχή της Πρωτεύουσας κατά την περίοδο 2022-2023. Οι περισσότερες παραστάσεις (65,82%) πραγματοποιήθηκαν τους χειμερινούς μήνες (65,82% έναντι 34,18% τους θερινούς μήνες). Κατά τη χειμερινή περίοδο το μεγαλύτερο μέρος των θεατών παρακολούθησε συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις και μιούζικαλ (συνολικό ποσοστό 55% και για τα τρία είδη θεάματος), ενώ το καλοκαίρι οι περισσότεροι θεατές παρακολούθησαν συναυλίες, όπερα και αρχαίο Δράμα (73,3% και για τα δύο είδη θεάματος).

Πίνακας 40. Κίνηση κρατικών και δημοτικών θεάτρων στην Πρωτεύουσα (2022-2023).

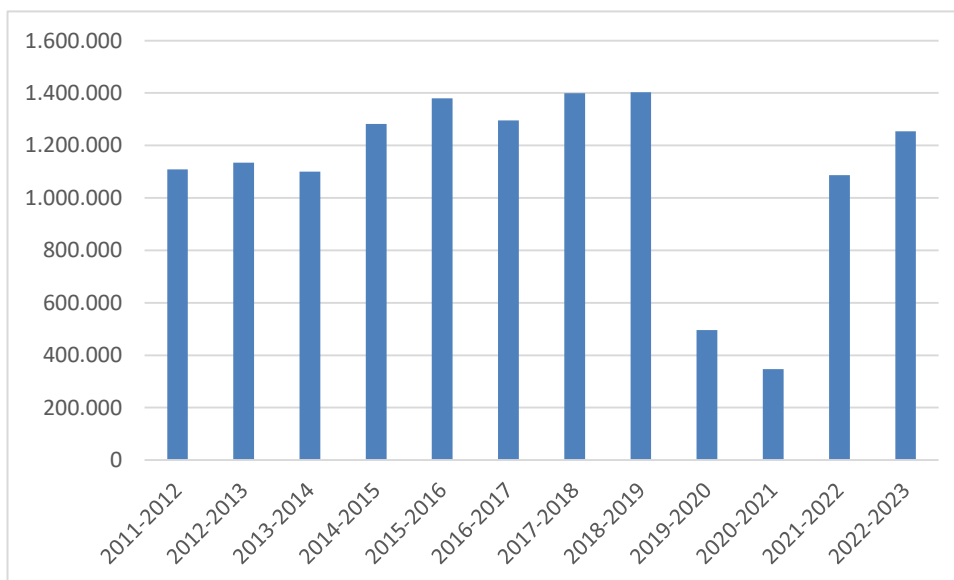
Είδος Θεάματος	2022 - 2023					
	Χειμερινή Περίοδος			Θερινή Περίοδος		
	Αριθμός έργων	Αριθμός παραστάσεων	Αριθμός θεατών	Αριθμός έργων	Αριθμός παραστάσεων	Αριθμός θεατών
ΣΥΝΟΛΟ	452	1.219	514.948	531	633	739.703
Δράμα αρχαίο	0	0	0	57	64	64.780
Θέατρο κλασικό	17	121	43.862	9	9	11.248
Δράμα κλασικό νεότερο	5	54	7.219	7	7	7.630
Επιθεώρηση	0	0	0	0	0	0
Κωμωδία ξένη	6	12	2.300	18	21	18.012
Κωμωδία ελληνική	7	33	15.770	43	43	26.744
Δράμα ξένο	4	53	6.901	17	24	12.261
Δράμα ελληνικό	10	119	12.828	25	49	21.384
Μπουλ βαρ	3	9	2.026	0	0	0
Κομεντί	3	5	980	5	5	4.600
Μιούζικαλ	8	98	53.639	7	7	5.500
Όπερα	14	53	53.427	9	22	96.426
Οπερέττα	1	1	173	0	0	0
Μπαλέτο	2	13	10.429	10	10	10.500
Συναυλία	257	309	173.441	177	179	381.115

Χορός	16	40	41.837	47	88	29.999
Θέατρο παιδικό	27	218	58.478	60	65	33.341
Άλλο είδος	72	81	31.638	40	40	16.163

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία, <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI15/->

Ο αριθμός των θεατών στα δημοτικά και κρατικά θέατρα της Αθήνας παρέμεινε σταθερά πάνω από 1.000.000 μέχρι την περίοδο 2018-2019, όπου καταγράφεται η υψηλότερη τιμή με 1.403.515 θεατές, που αντιπροσώπευαν το 55% των συνολικών θεατών της χώρας. Ωστόσο, η πανδημία επέφερε δραματική πτώση της τάξης του 75% μέχρι το 2020, αντικατοπτρίζοντας τις επιπτώσεις των περιορισμών στη λειτουργία των θεάτρων. Σταδιακά, κατά τα έτη 2021-2022 και 2022-2023 παρατηρείται ανάκαμψη, υποδηλώνοντας ότι η περίοδος της κρίσης έχει ξεπεραστεί και το κοινό επιστρέφει στις πολιτιστικές δραστηριότητες.

Διάγραμμα 38. Αριθμός θεατών στα Δημοτικά και Κρατικά Θέατρα της Αθήνας (2011-2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία, <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI15/->

Στην πραγματικότητα, ο αριθμός των θεατών στις παραστάσεις στην Αθήνα είναι πολύ μεγαλύτερος, καθώς θα πρέπει να συνυπολογιστούν οι θεατές των μη κρατικών ή δημοτικών θεάτρων, μουσικών σκηνών, συναυλιών και φεστιβάλ.

Ε.3.2.2 Μουσικές Σκηνές

Στο τομέα της μουσικής, εκτός από τις μεγάλες κρατικές μουσικές σκηνές της Αθήνας (Εθνική Λυρική Σκηνή, Μέγαρο Μουσικής Αθηνών), καθώς και το Δημοτικό Μουσικό Θέατρο «Ολύμπια», συνυπάρχουν αρκετοί κλειστοί χώροι που καλύπτουν τις ανάγκες μουσικών εκδηλώσεων και συναυλιών και ανταποκρίνονται σε πολλά διαφορετικά είδη (jazz, σύγχρονη, πειραματική, παραδοσιακή, έντεχνη κ.λπ.). Οι πιο δημοφιλείς εντοπίζονται στο Γκάζι, και την περιοχή της λεωφόρου Συγγρού, στο Μέτς, στα Εξάρχεια και στον Άξονα της οδού Πειραιώς. Εκτός από τους πολυχώρους και τις σκηνές που αναφέρθηκαν ανωτέρω και πληρούν τις προδιαγραφές για μουσικές εγκαταστάσεις, υπάρχουν μικροί χώροι συναυλιών και υποδομές πολιτιστικού χαρακτήρα, όπως ενδεικτικά το Γαλλικό Ινστιτούτο, το Goethe στο κέντρο της

Αθήνας, κ.ά.⁶⁵ (Βλ. Παράρτημα Β, Πίνακας με Μουσικές Σκηνές).

Ε.3.2.3 Κινηματογράφοι

Η δεκαετία του 2000 σηματοδότησε την ανάκαμψη των κινηματογράφων, καθώς είχαν σημειώσει σημαντική ύφεση τις προηγούμενες τρεις δεκαετίες. Το 1950 υπήρχαν 153 αίθουσες στην Αττική, ενώ το 1969 έφθασαν τις 667. Τις επόμενες δεκαετίες ο αριθμός τους μειώθηκε κατακόρυφα. Ειδικότερα το 1980 λειτουργούσαν 402 αίθουσες, ενώ το 1999 περιορίστηκαν σε 205. Μετά το 2000, παρά την αριθμητική τους μείωση, ξεκίνησαν προσπάθειες προβολής της τέχνης του κινηματογράφου και της σινεφιλίας με παράλληλη ανακατασκευή κινηματογραφικών αιθουσών σε αρκετές περιοχές. Βέβαια, η ανάκαμψη των κινηματογράφων από το 2000 και μετά οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην νέα μορφή κινηματογραφικού προϊόντος που εξασφάλιζαν οι αίθουσες «multiplex» (ή πολυκινηματογράφοι, που διέθεταν 2 ή περισσότερες αίθουσες). Πολλές φορές «συγκατοικούν» με χώρους παράλληλων δραστηριοτήτων, που αφορούν διάφορες ηλικιακές κατηγορίες χωρίς να απαιτείται άλλη μετακίνηση. Χωροθετούνται σε κεντρικές οδικές αρτηρίες και κοντά σε σταθμούς μέσω μαζικής μεταφοράς, ακολουθώντας τη λογική των μεγάλων εμπορικών κέντρων των οποίων συχνά αποτελούν συστατικό τους στοιχείο⁶⁶.

Την τελευταία δεκαετία φαίνεται ότι είναι στάσιμη η ανέγερση αμιγώς κινηματογραφικών κτηρίων. Το 2015 λειτουργούσαν 151 κινηματογραφικές αίθουσες (52 στον κεντρικό τομέα, 14 στον Πειραιά και 24 στο βόρειο τομέα), μειωμένες σε σχέση με το 2010 που καταγράφονταν 164 αίθουσες σε λειτουργία. Σε γενικές γραμμές, η εξέλιξη της χωροθέτησης των κινηματογραφικών αιθουσών δείχνει ότι η προσφορά του κινηματογραφικού είδους στην Αθήνα ακολούθησε τόσο την πληθυσμιακή εξέλιξη της πόλης –δηλαδή την εκρηκτική της μεγέθυνση και εξάπλωση – όσο και τις μεταβολές που αυτή η προσφορά παρουσίασε διεθνώς στην προσπάθεια να επιβιώσει απέναντι στο μεγάλο ανταγωνισμό της εξατομικευμένης και κατ'οίκον παροχής ανάλογου προϊόντος. Οι θερινές κινηματογραφικές αίθουσες συνεχίζουν να κατέχουν την πρώτη θέση στις προτιμήσεις του ευρέος κοινού, αφού συνιστούν ιδανικούς ανοικτούς χώρους αναψυχής, ενώ αποτελούν και λειτουργικό στοιχείο σε επίπεδο γειτονιάς. Το 1997 το ΥΠΕΧΩΔΕ χαρακτήρισε διατηρητέα τη χρήση 47 θερινών κινηματογράφων στο Λεκανοπέδιο Αττικής⁶⁷. Ωστόσο, σήμερα λειτουργούν λιγότεροι από τους μισούς (βλ. Παράρτημα Β), το οποίο αποδεικνύει την εύθραυστη βιωσιμότητά τους.

Τόσο οι χειμερινές αίθουσες κινηματογράφων, όσο και τα θερινά σινεμά αποτελούν σημαντικές υποδομές που εντάσσονται στο χώρο της πολιτιστικής βιομηχανίας. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες έχουν φιλοξενήσει σημαντικά φεστιβάλ κινηματογράφου, όπως το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Αθήνας «Νύχτες Πρεμιέρας» (Όπερα, Άστυ, Δαναός, Ιντέαλ), το Φεστιβάλ Πρωτοποριακού Κινηματογράφου της Αθήνας (Λαΐς), το Athens Open Air Festival (Θησείο, Σινέ Παρί, Λαΐς, Αίγλη Ζαππειού, Δεξαμενή, Σινέ Ψυρρή, Ελληνίς, Ζέφυρος, Τριανόν, Σινέ Ριβιέρα), το Cinedoc (Δαναός, Ααβόρα), το Ethnofest - Φεστιβάλ Εθνογραφικού

⁶⁵ Στο Παράρτημα Β υπάρχει Πίνακας με τις σημαντικότερες Μουσικές Σκηνές της Αθήνας.

⁶⁶ Γεωργίου Α. (2015) 'Η εξέλιξη του αριθμού και της χωροθέτησης των κινηματογραφικών αιθουσών την περίοδο 1950 – 2015' (<https://www.athenssocialatlas.gr/άρθρο/κινηματογράφοι/>)

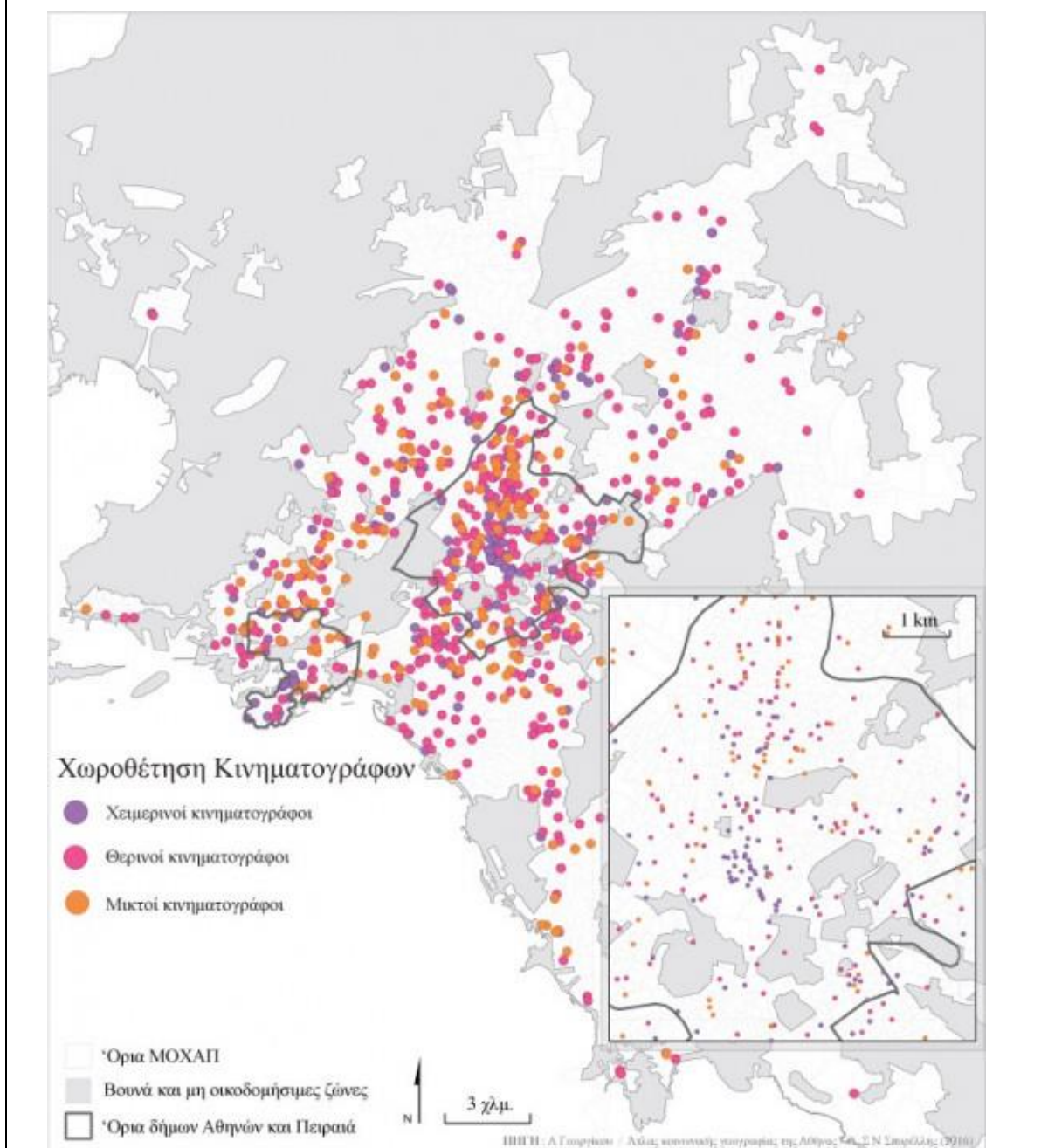
⁶⁷ <https://paliasinema.wordpress.com/kinimatografo>

Κινηματογράφου Αθήνας (Άστορ) κ.ά.

Στο Παράρτημα Β παρατίθενται πίνακες με τα ονόματα και τις διευθύνσεις 132 κλειστών θεατρικών σκηνών, 17 ανοικτών θεατρικών σκηνών, 3 ανοικτών θεάτρων του Δήμου Αθηναίων (υποδομές ΟΠΑΝΔΑ), 25 Μουσικών Σκηνών, 3 μεγάλων δημόσιων υποδομών 23 πολυχώρων, 64 κλειστών κινηματογραφικών αιθουσών, 61 θερινών κινηματογράφων και 20 κινηματογράφων που έχουν διακηρυχθεί ως διατηρητέοι.

Στην επόμενη Εικόνα απεικονίζεται η χωρική κατανομή των κινηματογράφων στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας κατά είδος.

Εικόνα 18. Χωρική Κατανομή και Χωρητικότητα Κινηματογράφων στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας.

Πηγή: <https://www.athenssocialatlas.gr/άρθρο/κινηματογράφος/>

Ε.3.3 Πινακοθήκες, Ιδρύματα, Μουσεία Εικαστικών Τεχνών, Χώροι Τέχνης και Γκαλερί

Ο μητροπολιτικός χαρακτήρας της Αττικής ευνοεί την ανάπτυξη μιας πληθώρας μουσείων τέχνης, πινακοθηκών, χώρων τέχνης και γκαλερί, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων ανάπτυξης του σύγχρονου πολιτισμού. Οι σημαντικότεροι κρατικοί οργανισμοί προβολής των εικαστικών τεχνών στην Αθήνα, και την Ελλάδα συνολικότερα είναι η Εθνική Πινακοθήκη, το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης και η Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών. Ωστόσο, στο χώρο των εικαστικών τεχνών δραστηριοποιούνται πολλοί άλλοι φορείς με σημαντική συνεισφορά.

Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των φορέων και των εκδηλώσεων συγκεντρώνεται στην Αθήνα, ενώ κάποιοι από αυτούς έχουν σημαντική παρουσία στον ευρωπαϊκό εικαστικό χάρτη. Οι σημαντικότερες πινακοθήκες και τα πιο γνωστά ιδρύματα και μουσεία εικαστικών της Αθήνας και της Αττικής είναι τα ακόλουθα⁶⁸:

- Εθνική Πινακοθήκη Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου (Βασιλέως Κωνσταντίνου 50, Αθήνα)
- Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ) (Λεωφόρος Καλλιρρόης και Αμβροσίου Φρατζή, Αθήνα)
- Εθνική Γλυπτοθήκη-Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου (Άλσος Στρατού-Γουδή)
- Πινακοθήκη του Δήμου Αθηναίων (Λεωνιδίου και Μυλλέρου, Μεταξουργείο)
- Ίδρυμα ΔΕΣΤΕ (Φιλελλήνων 11, Νέα Ιωνία)
- Μουσείο Ελίζας και Βασίλη Γουλανδρή (Ερατοσθένους 13, Παγκράτι)
- Μουσείο Τσαρούχη (Πλουτάρχου 28, Μαρούσι)
- Δημοτική Πινακοθήκη Δήμου Καλλιθέας «Σοφία Λασκαρίδου» (Λασκαρίδου 6, Καλλιθέα)
- Μουσείο Μπουζιάνη (Γεωργίου Μπουζιάνη 27, Δάφνη Αττικής)
- Μουσείο Γουναροπούλου (Γουναροπούλου 6, Άνω Ιλίσια)
- Πινακοθήκη Χατζηκυριάκου-Γκίκα (Κριεζώτου 3, Αθήνα)
- Μουσείο Θεοχαράκη (Βασιλίσσης Σοφίας και οδός Μέρλιν 1, Αθήνα)
- Μουσείο Βορρέ (Πάροδος οδού Διαδόχου Κωνσταντίνου 1, Παιανία)
- Μουσείο Φρυσιρά (Μονής Αστερίου 3 και 7, Αθήνα)
- Κέντρο Εικαστικών Τεχνών Γεώργιος Καρύδης (Αριάδνης 13 και Νιόβης, Φιλοθέη)
- Παλαιά Πινακοθήκη του Δήμου Αθηναίων (Πειραιώς 51 Μεταξουργείο)
- Ίδρυμα Γεωργίου Ζογγολόπουλου (Λεωφόρος Δημοκρατίας 49)
- Μουσείο Χρήστου Καπράλου (Νίκου Καζαντζάκη, Αίγινα)
- Ίδρυμα Εικαστικών Τεχνών Τσιχριτζή (Κασσαβέτη 18, Κηφισιά)

Όσον αφορά την Εθνική Πινακοθήκη, το συνολικό κόστος της ανήλθε στα 59.029.102€, από

⁶⁸ <https://www.athinodromio.gr/πινακοθήκες-και-μουσεία-εικαστικών-τ/>

τα οποία το 71,2% προήλθε από δημόσιους πόρους (42.016.982€ από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας Αττικής) και το υπόλοιπο 28,8% από ιδιωτική χρηματοδότηση (17.012.120€ από δωρεές Ιδρυμάτων και ιδιωτών). Τα ψηφιακά προγράμματα της Πινακοθήκης, προϋπολογισμού 2.500.000€ χρηματοδοτήθηκαν από το εθνικό σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων⁶⁹. Η Εθνική Πινακοθήκη ξεκίνησε να επαναλειτουργεί το Μάρτιο του 2021. Οι λειτουργικοί χώροι του κτιρίου υπερδιπλασιάστηκαν, αφού στο αρχικό κτίριο έκτασης 9.720 τ.μ. προστέθηκαν επιπλέον 11.040 τ.μ. (συνολική έκταση 20.760 τ.μ.). Στο Μουσείο προστέθηκαν εκθεσιακοί χώροι έκτασης 2.230 τ.μ., σύγχρονες αποθήκες έργων τέχνης έκτασης 1.645 τ.μ., αμφιθέατρο 350 θέσεων, χώρος εκπαιδευτικών προγραμμάτων και αίθουσα υποδοχής 910 τ.μ., όπου φιλοξενείται το εκδοτήριο εισιτηρίων, το βεστιάριο, μεγάλο πωλητήριο και σαλόνι ψηφιακής πληροφόρησης. Το νέο μουσείο διαθέτει επαρκείς και τέλεια εξοπλισμένους χώρους για τα σύγχρονα εργαστήρια συντήρησης, γραφεία διοίκησης, βιβλιοθήκη που αναπτύσσεται σε 2 ορόφους, 2 καφέ-εστιατόρια κ.ά. Το υπάρχον κτίριο ενισχύθηκε σύμφωνα με το νέο αντισεισμικό κανονισμό⁷⁰.

Το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ) στεγάζεται στο παλιό εργοστάσιο ζυθοποιίας ΦΙΞ, ένα αθηναϊκό τοπόσημο με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική και κοινωνιολογική σημασία. Η συνολική επιφάνεια του οικοπέδου είναι 3.123 τ.μ. και του κτιρίου 18.142 τ.μ.. Αν και το κτίριο στερείται περιβάλλοντα χώρο, επιστρέφει το δημόσιο χώρο στο εσωτερικό του. Η ταράτσα του προσφέρει στον επισκέπτη μια πανοραμική θέα του αστικού τοπίου της Αττικής, από την Ακρόπολη έως το φαληρικό νότο. Αν και η πλήρης λειτουργία του κτιρίου ξεκίνησε το Φεβρουάριο του 2020, σχεδόν ταυτόχρονα με την εμφάνιση του Covid-19, το κτίριο αναδεικνύεται σε ένα νέο μείζονα πόλο του Σύγχρονου Πολιτισμού στον άξονα της Συγγρού⁷¹. Στο Παράρτημα Β καταγράφονται 34 Χώροι Τέχνης – Ιδρύματα και 65 Γκαλερί που φιλοξενούν εκθέσεις εικαστικών στην Περιφέρεια Αττικής.

Αξίζει να αναφερθεί ότι από την έναρξη της πανδημίας μέχρι το Δεκέμβριο του 2021 εμφανίστηκαν στο κέντρο της Αθήνας πάνω από 20 νέοι χώροι τέχνης, ένας αριθμός πολύ μεγάλος για τα δεδομένα της Αθήνας, που δεν ήταν συνηθισμένη σε μια τέτοια «έκρηξη τέχνης». Η τέχνη στην Αθήνα ανθίζει και προωθείται μέσω διεθνών γκαλερί που συνεργάζονται με γκαλερί του εξωτερικού ή αποτελούν παράρτημά τους, αλλά και μέσω αυτοδιαχειριζόμενων χώρων και artist spaces ή urban galleries διαφορετικού μεγέθους και εμβέλειας, που δεν απευθύνονται στο ίδιο κοινό. Η Αθήνα έχει εισβάλλει με πολύ δυναμικό τρόπο στο διεθνές καλλιτεχνικό χάρτη και ό,τι ξεκίνησε από την εποχή της Documenta⁷² έχει σήμερα γιγαντωθεί⁷³.

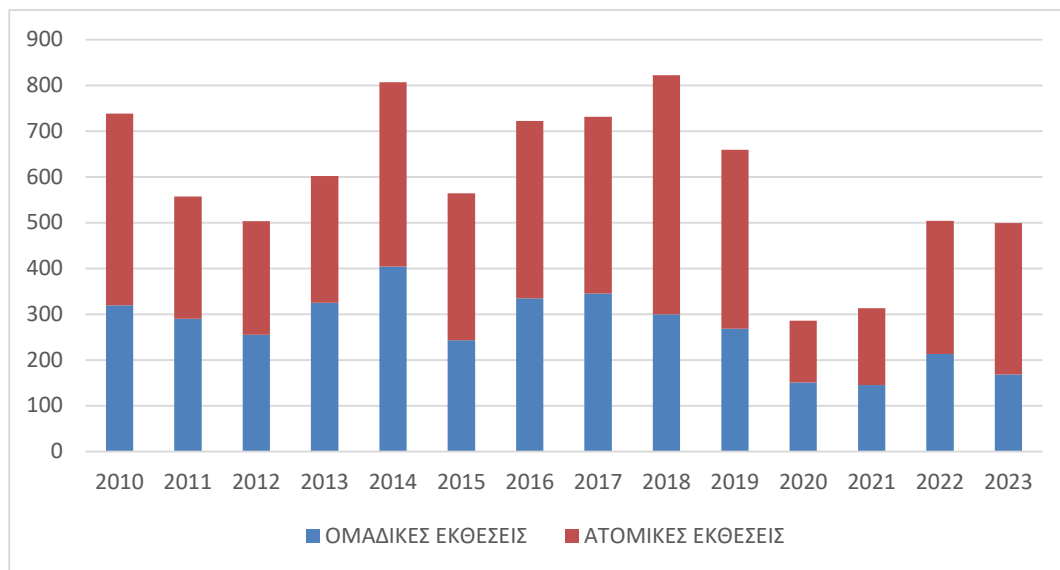
⁶⁹ <https://www.athensvoice.gr/politismos/706994/ethniki-pinakothiki-tis-ellados-entyposiaki-kai-anakainismeni/>

⁷⁰ <https://www.nationalgallery.gr/>

⁷¹ <https://www.emst.gr/>

⁷² Πρόκειται για μια διεθνή έκθεση σύγχρονης τέχνης που πραγματοποιείται κάθε 5 χρόνια από το 1955 στο Κάσελ της Γερμανίας και έχει αποκτήσει το κύρος ενός από τα σημαντικότερα συμβάντα στον κόσμο της τέχνης. Το 2017 η 14η έκδοση της έκθεσης με τίτλο «Μαθαίνοντας από την Αθήνα» (Learning from Athens) για πρώτη φορά έγινε ταυτόχρονα σε 2 πόλεις: στο Κάσελ και στην Αθήνα (Αλφιεροπούλου, 2019).

⁷³ <https://www.lifo.gr/culture/eikastika/dekades-nees-gkaleri-stin-athina-poy-ofeiletai-booming-tis-tehnis>

Διάγραμμα 39. Κίνηση Αιθουσών Έργων Τέχνης (Γκαλερί) στην Ελλάδα (2010-2023).

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία, <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI03/2023>

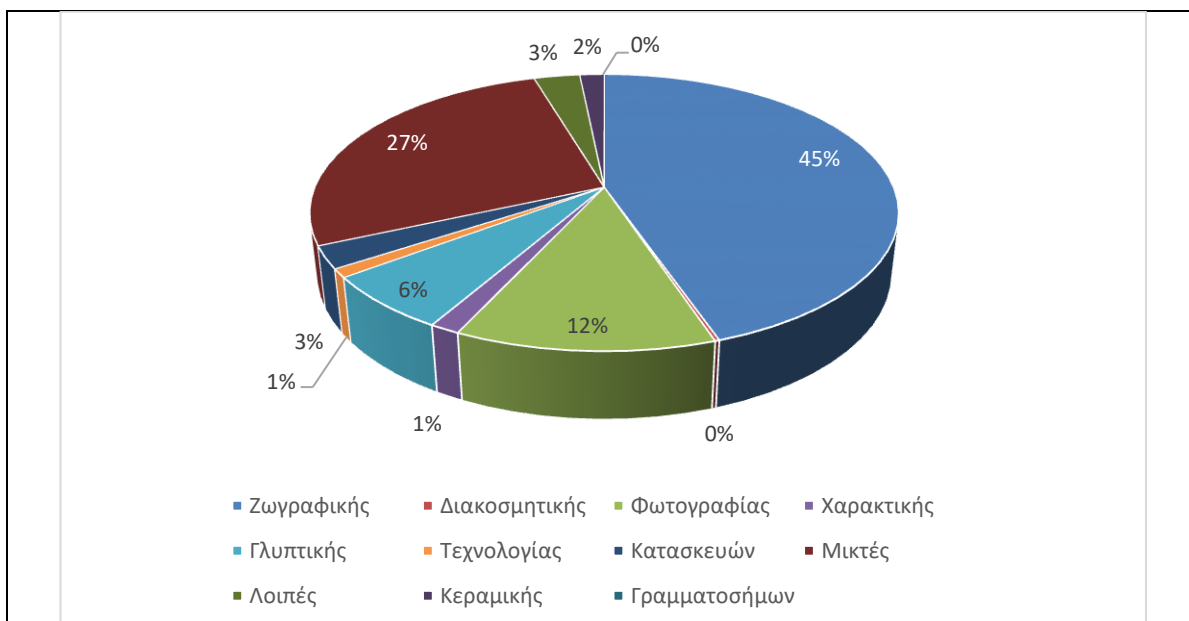
Τα τελευταία χρόνια στην εικαστική σκηνή της Αθήνας εμφανίζονται όλο και περισσότεροι ανεξάρτητοι χώροι τέχνης, που ιδρύονται με πρωτοβουλία καλλιτεχνών, επιμελητών και άλλων επαγγελματιών της τέχνης. Οι χώροι αυτοί, αποδεδειγμένοι από τους μηχανισμούς της αγοράς της τέχνης, επικεντρώνονται στην παραγωγή καλλιτεχνικού έργου και τη διοργάνωση εκθέσεων, επιδιώκοντας τον πειραματισμό και τη διατύπωση λόγου περί σύγχρονης τέχνης⁷⁴. Στο Παράρτημα Β παρατίθεται σχετικός Πίνακας με τις διευθύνσεις και τους ιστότοπους 30 ανεξάρτητων χώρων τέχνης.

Στο παραπάνω διάγραμμα παρουσιάζεται ο αριθμός των εκθέσεων που πραγματοποιήθηκαν στις γκαλερί για το σύνολο της χώρας, το διάστημα 2010 - 2023. Αν και δεν υπάρχουν στοιχεία ανά Περιφέρεια, είναι εύλογη η υπόθεση ότι το μεγαλύτερο μέρος των εκθέσεων αυτών πραγματοποιήθηκαν στην Αθήνα.

Οι εκθέσεις αυτές, όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα που ακολουθεί, αφορούν διάφορα είδη, και κυρίως τη ζωγραφική (44,7%), τη φωτογραφία (12,0%) και τη γλυπτική (6,4%). Αρκετές εκθέσεις είναι μικτές (27,1%) συνδυάζοντας περισσότερα του ενός είδη.

Διάγραμμα 40. Εκθέσεις κατά είδος στην Ελλάδα (2023).

⁷⁴ Αλειφεροπούλου Κ. (2019) 'Χαρτογράφηση της σύγχρονης ανεξάρτητης εικαστικής σκηνής της Αθήνας', Διπλωματική Εργασία, Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Σχολή Διεθνών Σπουδών, Επικοινωνίας και Πολιτισμού, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με κατεύθυνση στην Πολιτιστική Διαχείριση (<http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&pid=iid:19167&lang=en>)

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ιδία επεξεργασία, <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI03/2023>

Ένας τομέας που έχει αρχίσει να αναπτύσσεται σημαντικά στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια είναι και αυτό της Πολιτιστικής και Δημιουργικής Βιομηχανίας. Για την αποτύπωση της εικόνας του παρατίθεται σχετική Μελέτη του Ινστιτούτου Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πάντειου Πανεπιστημίου στο Παράρτημα Ε.

Ε.3.4 Πολιτιστικές Εκδηλώσεις⁷⁵

Τα φεστιβάλ διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της τοπικής και της περιφερειακής πολιτιστικής προσφοράς μιας πόλης και συμβάλλουν σημαντικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη μικρότερων και μεγαλύτερων πόλεων. Συνιστούν απαραίτητο στοιχείο της πολιτιστικής υποδομής, είτε πρόκειται για τις μεγαλύτερες διοργανώσεις, είτε για τα πολυάριθμα μικρά φεστιβάλ που αναζωογονούν τις πόλεις σε ολόκληρη την Ευρώπη. Οι πολιτιστικοί θεσμοί, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται τα φεστιβάλ υψηλού κύρους, αναγνωρίζονται πλήρως ως μέρος της πολιτιστικής υποδομής και είναι αναντικατάστατοι για την παροχή πολιτιστικών υπηρεσιών και εμπειριών. Η αδιατάρακτη συνέχεια των φεστιβάλ, δηλαδή πολιτιστικών εκδηλώσεων που επαναλαμβάνονται σε τακτικά χρονικά διαστήματα (συνήθως ετήσια, διετής, σπανιότερα τετραετής), βελτιώνει την ποιότητα ζωής των μόνιμων κατοίκων μιας πόλης / Περιφέρειας, εμπλουτίζει το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν και τονώνει την τοπική οικονομία.

Η Αττική είναι η Περιφέρεια στην οποία κάθε χρόνο διεξάγονται τα περισσότερα φεστιβάλ της Ελλάδας. Πολλά από αυτά, λόγω της μακρόχρονης ύπαρξής τους και της μεγάλης επισκεψιμότητάς τους, αποτελούν σημαντικούς θεσμούς και ουσιώδες στοιχείο της υποδομής του σύγχρονου πολιτισμού. Συνολικά στην Αθήνα καταγράφονται 95 φεστιβάλ, αρκετά από τα οποία συγκεντρώνουν μεγάλους αριθμούς θεατών / επισκεπτών. Στο Παράρτημα Δ παρατίθεται Πίνακας με όλα τα Φεστιβάλ της Αττικής.

⁷⁵ Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ, 2021, <https://insete.gr/greektourism2030/perifereia-attikis/>

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η παρουσία του Φεστιβάλ Αθηνών, που διοργανώνει μια πληθώρα παραστάσεων και συναυλιών για πολλά καλλιτεχνικά γούστα, που προσελκύουν πολλούς θεατές. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία⁷⁶, το 2018 παρουσίασε πληρότητα 68% αυξημένη κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2017. Πιο συγκεκριμένα, τις παραστάσεις της Επιδαύρου παρακολούθησαν 93.406 θεατές, του Ηρώδειου 102.560 θεατές, ενώ οι παραστάσεις της Πειραιώς 206 φιλοξένησαν 24.953 θεατές. Σε λοιπούς χώρους παρεβρέθησαν 4.527 θεατές με εισιτήριο και 5.800 χωρίς εισιτήριο. Επίσης, τις εκδηλώσεις «Ανοιγμα στην πόλη» παρακολούθησε πλήθος θεατών που δεν καταμετρήθηκε, καθώς οι περισσότερες από τις εκδηλώσεις αυτές κατά κανόνα πραγματοποιήθηκαν σε ανοιχτούς χώρους και με ελεύθερη είσοδο.

Από το Φθινόπωρο του 2019 έως το Φθινόπωρο του 2022 περισσότεροι από 3.500 καλλιτέχνες, σε 177 συνολικά παραγωγές και 15 δράσεις Open Plan, παρουσίασαν το έργο τους στους 395.000 θεατές, που τίμησαν με την παρουσία τους το Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου στο Ηρώδειο, στην Πειραιώς 260, στο Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου και στη Μικρή Επίδαυρο⁷⁷.

Πίνακας 41. Απολογισμός τριετίας Φεστιβάλ Αθηνών ως προς την ανταπόκριση του Κοινού (2019-2022).

ΕΤΟΣ	ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΘΕΑΤΡΩΝ*	ΑΡΙΘΜΟΣ ΘΕΑΤΩΝ	ΗΜΕΡΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ	ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ
2020	45%	> 50.000	71	18 (από τις 70 και πλέον του αρχικού προγραμματισμού)
2021	60%	> 145.000	131	82
2022	100%	> 200.000	86	77

* Λόγω των υγειονομικών μέτρων για την καταπολέμηση της πανδημίας COVID-19, το 2020 η πληρότητα των θεάτρων μειώθηκε στο 45% και παρουσιάστηκαν μόνο 18 καλλιτεχνικές παραγωγές. Για τους ίδιους λόγους, το 2021 η πληρότητα των θεάτρων ανήλθε στο 60%.

Πηγή: https://aefestival.gr/wp-content/uploads/2023/06/AEF-REVIEW_2019-2022-FINAL-single_pages.pdf

Βάσει των στοιχείων απολογισμού του Φεστιβάλ Αθηνών, το 2022 σημειώθηκε αύξηση 30% των εισπράξεων από τα εισιτήρια συγκριτικά με το μέσο όρο της περιόδου 2017-2019. Το 2022 το σύνολο των εισπράξεων από πωλήσεις εισιτηρίων ανήλθε σε 5.964.584 €. Συγκριτικά με το μέσο όρο των ετών 2017-2019 (1.422.503,07 €), οι εισπράξεις του Αρχαίου Θεάτρου Επιδαύρου το 2022 αυξήθηκαν κατά 30%. Συγκριτικά με το μέσο όρο των ετών 2017-2019 (2.822.378 €), οι εισπράξεις του Ηρώδειου το 2022 αυξήθηκαν κατά 32%. Συγκριτικά με το μέσο όρο των ετών 2017-2019 (210.072 €), οι εισπράξεις της Πειραιώς 260 το 2022 αυξήθηκαν κατά 29%. Όσον αφορά το σύνολο των πωλήσεων την περίοδο 2017-2022, το 2022 σημειώθηκε αύξηση 5% στις πωλήσεις των εισιτηρίων συγκριτικά με το μέσο όρο της περιόδου 2017-2019. Το 2022 οι συνολικές πωλήσεις εισιτηρίων ανήλθαν στις 183.397.

⁷⁶ <https://aefestival.gr/>

⁷⁷ https://aefestival.gr/wp-content/uploads/2023/06/AEF-REVIEW_2019-2022-FINAL-single_pages.pdf

Το Κέντρο Πολιτισμού Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΣΙΝ), αποτελεί ένα νέο ισχυρό πολιτιστικό πόλο στο παραλιακό μέτωπο της Αττικής, που προσελκύει τους κατοίκους της και όχι μόνο σε μια πληθώρα δραστηριοτήτων πολιτισμού και αναψυχής. Σύμφωνα με τον απολογισμό του⁷⁸, το 2019 η επισκεψιμότητά του έφθασε τα 6,3 εκ., σημειώνοντας αύξηση κατά 19% σε σχέση με το 2018. Το 2022 οι άνθρωποι που επισκέφθηκαν το ΚΠΣΙΝ ήταν συνολικά 3.092.916⁷⁹. Το 99,4% των εκδηλώσεων που φιλοξενήθηκαν στο ΚΠΣΙΝ ήταν χωρίς χρέωση χάρη στην αποκλειστική δωρεά του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (SNF)⁸⁰. Το 2022 η Εθνική Λυρική Σκηνή επέστρεψε στην πλήρη λειτουργία της μετά την περίοδο της πανδημίας, φιλοξενώντας στην Αίθουσα «Σταύρος Νιάρχος», στην Εναλλακτική Σκηνή και στο Ηρώδειο πάνω από 170.000 θεατές, έναν αριθμό υψηλότερο και από τα επίπεδα πριν την πανδημία. Με βάση τον απολογισμό για το 2022, οι συνολικές εκδηλώσεις έφθασαν τις 4.777 με συνολικούς συμμετέχοντες 219.027 άτομα.

Ως νέος μητροπολιτικός πόλος έλξης εκδηλώσεων διεθνούς εμβέλειας, το ΚΠΣΙΝ συμβάλλει στην προβολή της χώρας με πολύ θετικές αναφορές στον διεθνή Τύπο, ενώ παράλληλα αποτελεί έναν νέο τουριστικό προορισμό πέρα από το κέντρο της Αθήνας — τρίτο στην προτίμηση των ξένων επισκεπτών για πολιτιστικούς χώρους, μετά το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης και το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο βάσει έρευνας που πραγματοποίησε ο Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών το 2022— αυξάνοντας την επισκεψιμότητα της Αθηναϊκής Ριβιέρας, προσφέροντας έναν σύγχρονο προορισμό, εκδηλώσεις και υπηρεσίες που ενισχύουν την εμπειρία επίσκεψης στην Αθήνα. Οι αριθμοί, άλλωστε, μιλούν από μόνοι τους: περισσότερες από 5.200 πολιτιστικές και εκπαιδευτικές εκδηλώσεις και 13.000 αθλητικές δράσεις, στις οποίες έχουν συμμετάσχει περισσότεροι από 1.000.000 πολίτες. Το πολιτιστικό και εκπαιδευτικό αποτύπωμα του ΚΠΣΙΝ γιγαντώνεται με τη συμβολή των Σχολικών Προγραμμάτων στο πλαίσιο των οποίων έχουν πραγματοποιηθεί περισσότερες από 6.500 επισκέψεις σχολείων από όλη τη χώρα με περισσότερους από 387.000 μαθητές. Επίσης, 1.170 εκπαιδευτικοί από όλη την Ελλάδα και από ελληνικά σχολεία του εξωτερικού έχουν συμμετάσχει στην εκπαιδευτική πλατφόρμα SNFCC Class, ενώ ακόμη 1.550 εκπαιδευτικοί έχουν συμμετάσχει σε σεμινάρια.

Το 2022 ο προγραμματισμός εκδηλώσεων και δράσεων του ΚΠΣΙΝ διατήρησε τις επιτυχημένες σειρές που έχουν αγαπηθεί μέσα στα χρόνια από το κοινό, πρότεινε νέες μουσικές σειρές με έμφαση στην ελληνική δημιουργία και τη σύγχρονη κλασική μουσική, παρέδωσε τη θεατρική σκυτάλη στη νεότερη γενιά δημιουργών, εξέλιξε το διάλογο μεταξύ τέχνης και δημόσιου χώρου, πρόσθεσε πολυσυλλεκτικά φεστιβάλ στις ετήσιες παραδόσεις του και πρόσφερε πλήθος ευκαιριών για ψυχαγωγία και μάθηση χωρίς οικονομικούς, κοινωνικούς και άλλους περιορισμούς που αποτρέπουν την ανοιχτή πρόσβαση του κοινού στον πολιτισμό. Το πολυσυλλεκτικό πρόγραμμα, που πρόσθεσε αξία στην εμπειρία επίσκεψης στο ΚΠΣΙΝ, υλοποιήθηκε χάρη στη δωρεά του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) για την κάλυψη των λειτουργικών εξόδων και του προγραμματισμού του ΚΠΣΙΝ για το 2022.

Σημαντική συμβολή στα πολιτιστικά δρώμενα του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας

⁷⁸ <https://www.snfcc.org/reports>

⁷⁹ https://www.snfcc.org/sites/default/files/sitefiles_2023-07/snfccannualreport22_gr.pdf

⁸⁰ https://www.snfcc.org/sites/default/files/sitefiles_2023-01/snfcc_impact_study_22_vf.pdf

αναμένεται να έχει και η λειτουργία του Κέντρου Πολιτισμού και Δημιουργίας 'ΑΚΡΟΠΟΛ'.

Η αποκατάσταση του κτιρίου 'Acropole Palace' χρηματοδοτήθηκε από το ΠΕΠ Αττικής 2007-2013 και από εθνικούς πόρους. Με το Ν. 4708/2020 (ΦΕΚ 140/Α' /21.07.2020) ιδρύθηκε το Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου με την επωνυμία «Κέντρο Πολιτισμού και Δημιουργίας Ακροπόλ» και το διακριτικό τίτλο «Ακροπόλ Ακρός». Ο νέος αυτός Φορέας έχει ως κύριους στόχους τη στήριξη, ανάπτυξη και ανάδειξη του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού, τη δικτύωση των επαγγελματιών του Πολιτιστικού και Δημιουργικού Τομέα μεταξύ τους, αλλά και με φορείς του εξωτερικού, που θα προσφέρει ευκαιρίες διασύνδεσης, εξωστρέφειας και προβολής, προωθώντας με αυτό τον τρόπο την ανάπτυξη της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας στην Ελλάδα, αλλά και στη διεθνή παρουσία της στο εξωτερικό. Παράλληλα, θα παρέχει με οργανωμένο τρόπο βασική ενημέρωση στους επαγγελματίες της Πολιτιστικής και Δημιουργικής Βιομηχανίας σχετικά με το σύνολο των χρηματοδοτικών εργαλείων που θα έχουν στη διάθεσή τους, ενώ θα διοργανώνει διαλέξεις και masterclasses, στα οποία θα φιλοξενούνται Έλληνες και ξένοι ειδικοί που θα καλούνται να παρουσιάσουν την εμπειρία τους, καθώς και παραδείγματα καλών πρακτικών. Παρουσιάσεις, αφιερώματα, φεστιβάλ, εκθέσεις, καλλιτεχνικοί διαγωνισμοί και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις, καθώς και εκπαιδευτικά προγράμματα για το ευρύ κοινό και για στοχευμένες κοινωνικές ομάδες συμπληρώνουν τις δραστηριότητες του Φορέα, οι οποίες θα μπορούν να επεκταθούν και εκτός του κτηρίου, στον υπαίθριο δημόσιο χώρο μεταξύ Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, Ακροπόλ και Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Επιπλέον, θα φιλοξενήσει στο ισόγειο πωλητήριο, καφέ, ενώ στον τελευταίο του όροφο και το roof garden θα στεγαστεί εστιατόριο, με θέα προς το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, την Ακρόπολη και το Λυκαβηττό. Εκτιμάται ότι η λειτουργία του Ακροπόλ θα αναζωογονήσει την περιοχή, ώστε, συνδυαστικά με το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο να δημιουργηθεί ένας νέος ισχυρός πόλος πολιτισμού στην άξονα της οδού Πατησίων.

Το Φεστιβάλ Αττικού Άλσους διοργανώνεται κάθε καλοκαίρι από τον Οργανισμό Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας του Δήμου Αθηναίων σε συνεργασία με την Υπέρνομαρχία Αθηνών-Πειραιώς, όπου γνωστά ονόματα από όλους τους χώρους εμφανίζονται στο Αττικό Θέατρο, προσφέροντας εκδηλώσεις υψηλών προδιαγραφών, αναδεικνύοντας έτσι τον εγχώριο πολιτισμικό πλούτο μέσα από παραστάσεις θεάτρου, μουσικής, παιδικού θεάτρου, χορού, αφιερώματα, καθώς και διεθνούς φήμης παραγωγές.

Στο Διεθνές Φεστιβάλ Χορού κάθε χρόνο φιλοξενούνται οι πιο ενδιαφέρουσες και καταξιωμένες ομάδες χορού από την Ευρώπη, την Αμερική, αλλά και την Ελλάδα, με στόχο την ανάδειξη της τέχνης του χορού στο αθηναϊκό κοινό. Ο Οργανισμός Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας του Δήμου Αθηναίων παρουσιάζει ένα δυναμικό πρόγραμμα και επεκτείνει τα όρια του φεστιβάλ, διοργανώνοντας εκθέσεις και προβολές ταινιών χορού.

Το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αθήνας «Νύχτες Πρεμιέρας» ιδρύθηκε από την Κινηματογραφική Εταιρεία Αθηνών με σκοπό να φωτίσει άγνωστες πτυχές του ποιοτικού ανεξάρτητου κινηματογράφου, να αναδείξει τις καλύτερες από τις μεγάλες ταινίες της σεζόν και να γίνει η ιδανική εισαγωγή κάθε κινηματογραφικής σεζόν. Το φεστιβάλ άνοιξε τις πύλες του το Σεπτέμβριο του 1995 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα με τεράστια επιτυχία. Σύμφωνα με έρευνα του περιοδικού ΣΙΝΕΜΑ, οι ταινίες που προβάλλονται έχουν ένα κοινό περίπου 50.000

κινηματογραφόφιλων, οι οποίοι θέλουν να ενημερώνονται για όλες τις τάσεις του παγκόσμιου σινεμά και να βλέπουν πρώτοι τις μεγάλες ταινίες που πρόκειται να γίνουν επιτυχίες τους επόμενους μήνες.

Το Φεστιβάλ Τζαζ μουσικής αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους πολιτιστικούς θεσμούς της Αθήνας, τα τελευταία 15 χρόνια. Η Τεχνόπολη του Δήμου Αθηναίων φιλοξενεί jazz τάσεις από κάθε σημείο του πλανήτη, με μουσικά συγκροτήματα από όλο τον κόσμο. Στο πλαίσιο του φεστιβάλ πραγματοποιούνται πολλές παράλληλες εκδηλώσεις στην Τεχνόπολη.

Το Διεθνές Φεστιβάλ Θεάτρου Δρόμου λαμβάνει χώρα μέσα στο Ιστορικό Κέντρο και γύρω από την Ακρόπολη, γνωρίζοντας πολύ μεγάλη ανταπόκριση από το κοινό και συμβάλλοντας ουσιαστικά στην ανάπτυξη του θεάτρου δρόμου. Για πέντε ημέρες, μικρά και μεγάλα θεάματα παρουσιάζονται σε χώρους γύρω από την Ακρόπολη, σε συνδυασμό με χοροθεατρικές παραστάσεις, happenings, workshops, παραστάσεις Κουκλοθέατρου, καθώς και μουσικές ομάδες και εικαστικές δράσεις. Στόχος του φεστιβάλ είναι η καθιέρωση ενός θεσμού, που σύντομα θα αναδειχτεί σε μια κορυφαία διοργάνωση πολιτισμού, αλλά και επένδυση, πολιτιστική, τουριστική και οικονομική.

Το Φεστιβάλ στη σκιά των Βράχων αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα φεστιβάλ στη Αττική, που διοργανώνεται από κοινού από τους Δήμους Βύρωνα και Δάφνης-Υμηττού και φιλοξενεί εκδηλώσεις, συναυλίες, θεατρικές και μουσικές παραστάσεις. Στο φεστιβάλ μετέχουν καταξιωμένοι, αλλά και ανερχόμενοι καλλιτέχνες προσφέροντας ένα πρόγραμμα πλούσιο και αντάξιο της πολυετούς πολιτιστικής του ιστορίας.

Το Φεστιβάλ Φιστικιού στην Αίγινα διοργανώνεται από το 2009 στα μέσα Σεπτεμβρίου πλημμυρίζοντας το νησί με αυθεντικές γεύσεις και εορταστική διάθεση, αφού έχει ολοκληρωθεί η συγκομιδή του καρπού. Σκοπός του φεστιβάλ είναι να αναδείξουν στους επισκέπτες του νησιού, το διεθνούς φήμης ΠΟΠ⁸¹ φιστίκι Αιγίνης με τη μοναδική ποιότητα και γεύση. Οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν μουσικά και θεατρικά δρώμενα, συναυλίες, φωτογραφικές εκθέσεις και επιμορφωτικές ημερίδες και να ανακαλύψουν ιδιαίτερες γαστρονομικές προτάσεις.

Μερικά ακόμη αξιοσημείωτα φεστιβάλ είναι το Φεστιβάλ Βιβλίου με 51 διοργανώσεις, τα Αισχύλεια στην Ελευσίνα με 49 διοργανώσεις, το Πανόραμα Ευρωπαϊκού Κινηματογράφου με 35 διοργανώσεις, η Art Athina με 30 διοργανώσεις, το Φεστιβάλ Γαλλόφωνου Κινηματογράφου Ελλάδος με 23 διοργανώσεις, το Athens Digital Arts Festival με 20 διοργανώσεις και ετήσιο μέσο όρο επισκεπτών τα έτη 2017-2019 15.700 άτομα, το Διεθνές Φεστιβάλ Επιστημονικών Ταινιών της Αθήνας με 13 διοργανώσεις, το CINEDOC με 10 διοργανώσεις και ετήσιο μέσο όρο θεατών τα έτη 2017- 2019 12.000 άτομα, το Φεστιβάλ Πρωτοποριακού Κινηματογράφου της Αθήνας της Ταινιοθήκης της Ελλάδος με 12 διοργανώσεις και ετήσιος μέσο όρο θεατών τα έτη 2017-2019 28.000 άτομα (μαζί με τα συνοδευτικά αφιερώματα), το Φεστιβάλ Εθνογραφικού Κινηματογράφου της Αθήνας ETHNOFEST, με 13 διοργανώσεις και ετήσιο μέσο όρο θεατών τα έτη 2017-2019 5.000 άτομα (μαζί με τις παράλληλες εκδηλώσεις), το Athens Open Air Film Festival με 13 διοργανώσεις και

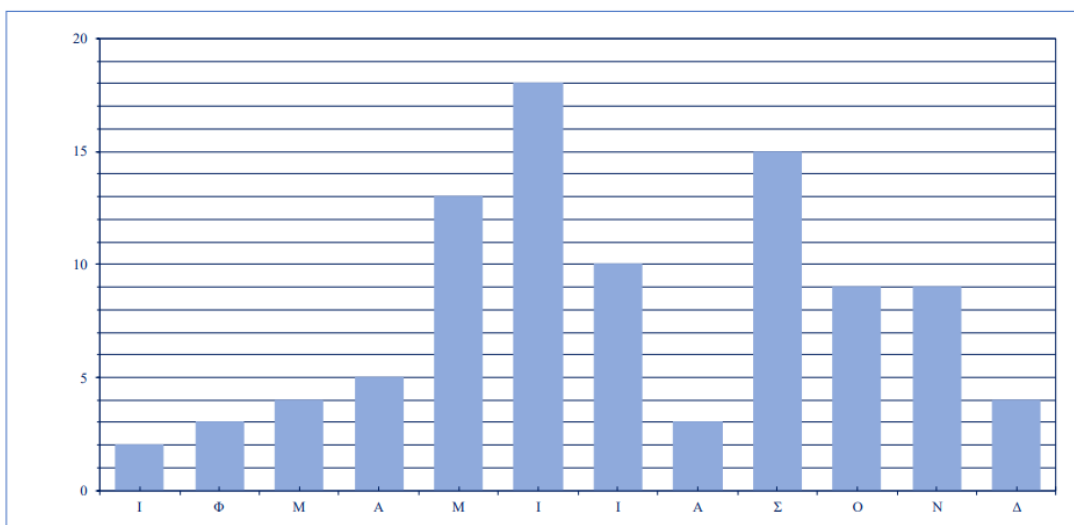
⁸¹ Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης

ετήσιο μέσο όρο θεατών τα έτη 2017-2019 20.000 άτομα και ο θεσμός «Αρχαίο Δράμα και Σύγχρονες Προσεγγίσεις» του Ιδρύματος Μιχάλης Κακογιάννης.

Στο χάρτη των φεστιβάλ της Αττικής προστίθενται τα τελευταία χρόνια νέες σημαντικές διοργανώσεις, όπως το φεστιβάλ μουσικών, χορευτικών και άλλων εκδηλώσεων του 'Summer Nostos Festival', που διοργανώνεται από το 2017, το Μουσικό Φεστιβάλ Ηλεκτρονικής Μουσικής ADD, που ξεκίνησε το 2018 και το Παιδικό και Εφηβικό Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Αθήνας, που ήδη προετοιμάζει την έκτη διοργάνωσή του. Τα μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19 οδήγησαν, όπως ήταν επόμενο, πολλές διοργανώσεις, είτε σε αναβολή, είτε σε διαδικτυακή ή και «υβριδική» διοργάνωση (διοργάνωση σε ελεγχόμενο φυσικό χώρο, όπως οι θερινοί κινηματογράφοι και παράλληλη χρήση διαδικτυακής πλατφόρμας). Επίσης, υπήρξαν και οι περιπτώσεις που διαφορετικοί φορείς που διοργανώνουν ομοειδείς είτε συμπληρωματικές δράσεις ένωσαν τις δυνάμεις τους για τη δημιουργία νέων σημαντικών διοργανώσεων, όπως το «Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Αθηνών» που σχεδιάζεται από το Cinedoc και το Φεστιβάλ Εθνογραφικού Κινηματογράφου Αθηνών - Ethnofest, που δραστηριοποιούνται με επιτυχία εδώ και πάνω από μια δεκαετία στο χώρο του ντοκιμαντέρ. Επίσης, το Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης, η Ταινιοθήκη της Ελλάδος και η Κινηματογραφική Εταιρεία Αθηνών, που διοργανώνει τις «Νύχτες Πρεμιέρας» αποφάσισαν να συνδιοργανώσουν εκδηλώσεις για το Αρχαίο Δράμα στον κινηματογράφο.

Εν γένει τα φεστιβάλ της Αττικής καλύπτουν όλες τις σχετικές θεματικές, με έμφαση στις παραστατικές τέχνες, τη μουσική, τον κινηματογράφο και τα εικαστικά. Η μεγάλη πλειονότητα των φεστιβάλ (86) διεξάγεται στην Αθήνα στο κέντρο της πόλης ή σε Δήμους του Πολεοδομικού Συγκροτήματος. Δύο φεστιβάλ πραγματοποιούνται στα νησιά του Αργοσαρωνικού και από ένα στο Μαρκόπουλο, στο Σχοινιά, στα Οινόφυτα και στην Πάρνηθα. Στην Ελευσίνα διεξάγονται δύο φεστιβάλ, με περισσότερο γνωστό και καθιερωμένο αυτό των Αισχυλείων. Τα φεστιβάλ της Αττικής, εκτός ίσως από το διεθνώς καθιερωμένο Φεστιβάλ Αθηνών, που συγκεντρώνει το ενδιαφέρον και των ξένων επισκεπτών, έχουν αποκτήσει ένα σταθερό κοινό μεταξύ των κατοίκων της Αθήνας, που διευρύνεται συνεχώς. Η εποχικότητά τους παρουσιάζει σχετικές διακυμάνσεις.

Διάγραμμα 41. Εποχικότητα διεξαγωγής φεστιβάλ στην Περιφέρεια Αττικής.

Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ, 2021

Όπως φαίνεται και στο παραπάνω Διάγραμμα, οι μήνες με τη μεγαλύτερη δραστηριότητα είναι ο Μάιος, ο Ιούνιος και ο Σεπτέμβριος, κατά τους οποίους λειτουργούν οι θερινές υποδομές και οι δημόσιοι ανοικτοί χώροι, ενώ στον αντίποδα είναι ο Αύγουστος, κατά τον οποίο η πολιτιστική παραγωγή είναι σε ύφεση. Τέλος, οι μήνες Οκτώβριος και Νοέμβριος παρουσιάζουν μία σημαντική κίνηση.

E.4 Φορείς Σύγχρονου Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής⁸²

E.4.1 Εποπτευόμενοι και Δημόσιοι Φορείς Σύγχρονου Ελληνισμού

Οι σημαντικότεροι Οργανισμοί που καλύπτουν στην Αττική όλες τις εκφάνσεις του Σύγχρονου Πολιτισμού (Θέατρο, Μουσική, Χορός, Εικαστικά, κ.λπ.) είναι οι εξής:

- Φεστιβάλ Αθηνών-Επιδαύρου
- Εθνικό Θέατρο (Ε.Θ.)
- Εθνική Λυρική Σκηνή (Ε.Λ.Σ)
- Οργανισμός Μεγάλου Μουσικής Αθηνών (Ο.Μ.Μ.Α.)
- Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου (ΕΠΜΑΣ)
- Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (Ε.Μ.Σ.Τ.)
- Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος
- Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου, Οπτικοακουστικών Μέσων και Δημιουργίας (Ε.Κ.Κ.Ο.ΜΕ.Δ)
- Ταινιοθήκη της Ελλάδας,
- Ειδικό Ταμείο Οργανώσεως Συνναυλιών της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών
- Ελληνικό Ίδρυμα Βιβλίου και Πολιτισμού (ΕΛ.Ι.ΒΙ.Π)
- Το Μουσείο Άλεξ Μυλωνά – MOMus

Επίσης, με τον Ν. 4708/2020 ιδρύθηκε το Κέντρο Πολιτισμού και Δημιουργίας ΑΚΡΟΠΟΛ ως εποπτευόμενος φορέας του Υπουργείου Πολιτισμού.

Ο ρόλος των προαναφερθέντων φορέων είναι καθοριστικός για την πολιτιστική παραγωγή στην Αθήνα και την Ελλάδα. Παραδοσιακά, αποτελούν μια εξαιρετικά σημαντική συνιστώσα των θεσμών και των πολιτιστικών δράσεων που καθιστούν την Αθήνα Μητροπολιτικό Κέντρο του Σύγχρονου Πολιτισμού στη χώρα μας.

Παράλληλα, λειτουργούν στην Αθήνα οι ακόλουθες σημαντικές κρατικές δομές καλλιτεχνικής εκπαίδευσης:

- Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών
- Κρατική Σχολή Ορχηστρικής Τέχνης
- Ανώτερη Σχολή Δραματικής Τέχνης Εθνικού Θεάτρου
- Ανώτερη Σχολή Χορού Εθνικής Λυρικής Σκηνής

⁸² Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ, 2021

- Ωδείο Αθηνών το οποίο, ιδρύθηκε το 1871 και αποτελεί το αρχαιότερο μουσικοθεατρικό εκπαιδευτικό ίδρυμα της νεότερης Ελλάδας
- Το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ
- Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ

Επίσης, στην Περιφέρεια Αττικής λειτουργεί ένα ευρύτατο δίκτυο πολιτιστικών φορέων που εποπτεύονται από Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι φορείς αυτοί παράγουν κάθε χρόνο ένα πολυδιάστατο πολιτιστικό έργο, είτε σε συνεργασία με τους κρατικούς φορείς, είτε με τη μορφή δικτύων, είτε και αυτοτελώς. Οι 50 αυτοί δημοτικοί πολιτιστικοί φορείς που καταγράφονται από την ΕΛΣΤΑΤ⁸³ παρουσιάζονται στο Παράρτημα Γ.

Στην Αττική, λειτουργούν επίσης 29 δημοτικές μουσικές σχολές και ωδεία.

Ε.4.2 Ιδρύματα και Φορείς Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα⁸⁴

Παράλληλα με τους εποπτευόμενους και δημόσιους πολιτιστικούς οργανισμούς, στην Αττική λειτουργεί ένας μεγάλος αριθμός ιδρυμάτων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που δραστηριοποιούνται στον τομέα του Πολιτισμού. Στην Αττική λειτουργούν τα συντριπτικά περισσότερα και σημαντικότερα πολιτιστικά ιδρύματα αυτής της κατηγορίας, τα οποία χρηματοδοτούνται από ιδιωτικούς πόρους, κληροδοτήματα ή χορηγίες. Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, αυτά τα πολιτιστικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα διαδραματίζουν έναν πιο ουσιαστικό ρόλο στα πολιτικά δρώμενα της Αθήνας και στην Ελλάδα γενικότερα.

Το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος έχει έναν πολύ σημαντικό ρόλο στα πολιτιστικά δρώμενα της χώρας μετά τη λειτουργία της εμβληματικής επένδυσης «Κέντρο Πολιτισμού ΙΣΝ» στο Φαληρικό Δέλτα, που περιλαμβάνει την Εθνική Λυρική Σκηνή, την Εθνική Βιβλιοθήκη και το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος. Επίσης, το Ίδρυμα Ωνάση έχει σημαντική παρουσία στα πολιτιστικά δρώμενα της Αττικής μέσω της λειτουργίας της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών. Αυτές οι δύο υποδομές, σε συνδυασμό με το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης έχουν συμβάλει καθοριστικά στην ενίσχυση της σύγχρονης πολιτιστικής ταυτότητας του άξονα της Συγγρού.

Στον άλλο οδικό άξονα που συνδέει την Αθήνα με τον Πειραιά, στην οδό Πειραιώς, βρίσκεται το Ίδρυμα Κακογιάννη, που μαζί με άλλες υποδομές πολιτισμού, όπως το Μουσείο Μπενάκη, η Σχολή Καλών Τεχνών, το Κέντρο Πολιτισμού «Ελληνικός Κόσμος» κ.ά. διαμορφώνουν την πολιτιστική φυσιογνωμία της οδού Πειραιώς.

Ωστόσο, σημαντική συμβολή στον πολιτισμό της Αττικής έχει και η συνεχής δραστηριότητα και των άλλων Ιδρυμάτων, τα οποία με τις εκδηλώσεις τους, αλλά και τις χορηγίες και δωρεές τους ενισχύουν και προβάλλουν τον πολιτισμό στη χώρα μας. Στο Παράρτημα Β έχουν καταγραφεί τα σημαντικότερα από αυτά τα πολιτιστικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια Αττικής.

Τέλος, δε θα πρέπει να παραλειφθούν από αυτή την Ενότητα τα πολυάριθμα πολιτιστικά σωματεία που δραστηριοποιούνται στην Αττική, τα οποία παράγουν πολιτιστικό έργο μεγάλης σημασίας.

⁸³ <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL08/->

⁸⁴ Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ, 2021

Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα εξής:

- Ο Φιλολογικός Σύλλογος «Παρνασσός», που ιδρύθηκε το 1865
- Το Λύκειο των Ελληνίδων, που ιδρύθηκε το 1911
- Το Χοροθέατρο «Δόρα Στράτου», που ιδρύθηκε το 1953 και σήμερα αποτελεί Κοινωφελή Οργανισμό, ο οποίος επιχορηγείται από το Υπουργείο Πολιτισμού και τον ΕΟΤ υπό την αιγίδα του Δήμου Αθηναίων.

Ο Φιλολογικός Σύλλογος «Παρνασσός» είναι ο παλαιότερος πολιτιστικός σύλλογος της Αθήνας. Ιδρύθηκε στις 24 Ιουνίου του 1865 στην Αθήνα με σκοπό την πνευματική κοινωνική και ηθική βελτίωση του λαού μέσα από διάφορες εκδηλώσεις. Σύντομα ο σύλλογος απέκτησε φήμη και κύρος ανάλογο με αυτό μίας ακαδημίας που λειτουργούσε κατά τμήματα, όπως φιλολογικό, αρχαιολογικό, νομικό, καλλιτεχνικό ακόμα και φυσιογνωστικό. Διοργάνωνε διαλέξεις, εκθέσεις, καθώς και διάφορους διαγωνισμούς. Επτά χρόνια από την ίδρυσή του δημιουργήθηκε, κατόπιν πρότασης του Σ. Βασιλειάδη, νυκτερινή σχολή για άπορα παιδιά. Στις 17 Μαρτίου 1875 επήλθε και η επίσημη αναγνώριση του από το κράτος. Από το 1877 άρχισε να εκδίδεται και το περιοδικό του συλλόγου με τον τίτλο Παρνασσός. Το 1899 αντικαταστάθηκε από το περιοδικό Επετηρίδα, του οποίου η έκδοση σταμάτησε το 1939. Ο σύλλογος σήμερα στεγάζεται σε ιδιόκτητο μέγαρο επί της πλατείας Αγίου Γεωργίου, που διαθέτει αξιόλογη βιβλιοθήκη, καθώς και πινακοθήκη με 250 έργα Ελλήνων ζωγράφων. Η επίσημη διαδικτυακή πύλη πολιτισμού του Φιλολογικού Συλλόγου Παρνασσός διαθέτει πλούσιο φωτογραφικό υλικό του Συλλόγου, καθώς και τρισδιάστατη εικονική περιήγηση στο ιδιόκτητο κτήριο του Συλλόγου στην Πλατεία Καρύτση⁸⁵.

Το «Λύκειον των Ελληνίδων» (ΛΤΕ) είναι ελληνικό γυναικείο σωματείο με κύριο καταστατικό στόχο τη διατήρηση και τη διάδοση της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Ιδρύθηκε το 1911 από την πρωτοπόρο του ελληνικού φεμινιστικού κινήματος Καλλιρρόη Σιγανού-Παρρέν, με άξονα το δικαίωμα στη μόρφωση και την εργασία. Προτάσσοντας στους καταστατικούς στόχους του την προάσπιση των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών της γυναίκας αποτέλεσε πρωτοπόρο φορέα κοινωνικής δράσης, με δυναμική συμβολή στη χειραφέτηση των γυναικών και την παροχή ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση, στην υγεία και την εργασία. Παράλληλα, συνδέοντας εξαρχής τη δράση του με τη διατήρηση και την ανάδειξη των ελληνικών εθίμων και παραδόσεων ως μέρος της εθνικής κληρονομιάς, αναδείχθηκε σε πρότυπο σωματείο με καθοριστική συνεισφορά στην περαιτέρω πολιτιστική ανάπτυξη της ελληνικής κοινωνίας. Το έργο του στηρίζεται πάντα στην εθελοντική προσφορά των μελών του, που αποτελεί και την κινητήρια δύναμή του, και στις ευγενικές χορηγίες φυσικών προσώπων και εταιρειών.

Σήμερα το ΛΤΕ «ηγείται» ενός δικτύου που περιλαμβάνει 55 Παραρτήματα στην Ελλάδα και 14 Γραφεία στο εξωτερικό, όπου υπάρχει ελληνισμός της διασποράς, που διαπνέονται από τις ίδιες αρχές και αξίες και εργάζονται για τους ίδιους σκοπούς. Το διακεκριμένο αυτό Σωματείο έχει βραβευθεί δύο φορές από την Ακαδημία Αθηνών, ενώ το 2012 πιστοποιήθηκε ως

⁸⁵ <https://lsparnas.gr/wp-content/uploads/2022/04/o-syllogos-parnaσσos-optimized.pdf>

συμβουλευτικός οργανισμός της Διακυβερνητικής Επιτροπής της UNESCO για την Προστασία της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς⁸⁶.

Το χοροθέατρο «Δόρα Στράτου» περιλαμβάνει συγκρότημα παραδοσιακών χορών και μουσικής με 75 χορευτές, οργανοπαίκτες και τραγουδιστές, Σχολή Χορού, συλλογή από πάνω από 2.000 μουσειακές φορεσιές, Βιβλιοθήκη και αρχείο ηχογραφήσεων, ταινιών, φωτογραφιών και δίσκων καθώς και κηποθέατρο 860 θέσεων στο Λόφο Φιλοπάππου, το οποίο φιλοξενεί πλήθος καλοκαιρινών εκδηλώσεων με σημαντική προσφορά στον πολιτιστικό τουρισμό της Αθήνας⁸⁷.

Στο Παράρτημα Γ παρουσιάζονται σε πίνακες τα 65 Πολιτιστικά μη Κερδοσκοπικά Ιδρύματα της Περιφέρειας Αττικής.

E.5 Προσβασιμότητα στον Πολιτισμό

Η έννοια της πρόσβασης αφορά στη δυνατότητα όλων να χρησιμοποιούν ένα αγαθό ή υπηρεσία ανεξάρτητα από τις ιδιαιτερότητές τους (ηλικία, αναπηρία, προσανατολισμός) ή το πλαίσιο χρήσης. Οποδήποτε αναφέρεται ως μη προσβάσιμο θεωρείται και μη φιλικό ως προς το χρήστη. Η Τζαναβάρα (2013) διακρίνει την πρόσβαση σε⁸⁸:

- Φυσική (είσοδος, αίσθηση): η κατάσταση κατά την οποία οποιοδήποτε αγαθό ή υποδομή μπορεί να προσεγγιστεί ή να προσπελαστεί, χωρίς να προκύπτει κανένα εμπόδιο φυσικής εισόδου βάσει κάποιας ενδεχόμενης διαφορετικότητας (όπως π.χ. το φύλο, η ηλικία, η κοινωνική τάξη, ο σεξουαλικός προσανατολισμός).
- Διανοητική (κατανόηση και αντίληψη): πρόκειται για την πρόσβαση σε υπηρεσίες, παροχές και εμπειρίες, η οποία επιτυγχάνεται σε συνδυασμό με το εκπαιδευτικό υπόβαθρο, τον τρόπο ζωής και το συνήθη τρόπο διανοητικής επεξεργασίας του χρήστη και παρέχει στο άτομο «έναν ικανοποιητικό βαθμό αυτονομίας και ασφάλειας σε σχέση με την διάδρασή του με το φυσικό, ανθρωπογενή ή εικονικό περιβάλλοντα χώρο δράσης του».

Βασική διάσταση της προσβασιμότητας αποτελεί, επίσης, η πρόσβαση στην πληροφορία που αφορά, τόσο στην αρχική δυνατότητα των ατόμων να πληροφορηθούν για έναν πολιτιστικό χώρο ή μία δραστηριότητα (προσβάσιμες ιστοσελίδες και προωθητικό υλικό), όσο και στην ύπαρξη προσβάσιμου ενημερωτικού υλικού μέσα στον πολιτιστικό οργανισμό, φορέα κ.λπ. (φυλλάδια μουσείων, προγράμματα θεατρικών παραστάσεων κ.λπ.)⁸⁹. Πρόκειται για την ψηφιακή προσβασιμότητα. Καθίσταται απαραίτητη η αξιολόγηση των ιστότοπων και εφαρμογών από ειδικούς στον καθολικό σχεδιασμό με τη συνδρομή χρηστών υποστηρικτικών τεχνολογιών, καθώς και προώθηση προγραμμάτων κατάρτισης από εξειδικευμένο προσωπικό για την εκπαίδευση των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα χωρίς καταφυγή σε εξωτερικούς προμηθευτές.

⁸⁶ <https://lykeionellinidon.com/el/poioi-eimaste>

⁸⁷ <https://www.grdance.org/overview/>

⁸⁸ Βογιαζίδης Ν., Δέφνερ Α., Μαντάς Ν., Ψαθά Ε. (2020) 'Προσβασιμότητα στον πολιτισμό και την κληρονομιά: ο σχεδιασμός για όλους', Περιοδικό Αειχώρος, Αρ. 31, Αφιέρωμα για τα 30 χρόνια του Τμήματος Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (<https://doi.org/10.26253/heal.uth.ojs.aei.2020.44>)

⁸⁹ <https://paratiritirioanapirias.gr/storage/app/uploads/public/5f8/6ce/893/5f86ce8938df4314052315.pdf>

Ο καθολικός σχεδιασμός είναι ένας ολοκληρωμένος (ολιστικός) σχεδιασμός, που λαμβάνει υπόψη το δικαίωμα όλων των πολιτών για φυσική και διανοητική πρόσβαση και προωθεί μια αίσθηση ισότητας και συλλογικού οράματος, παρέχοντας παράλληλα διαφορετικές διαδρομές προσέγγισης. Άλλωστε, η καθολική φύση της προσβασιμότητας προκύπτει και από το γεγονός ότι αποτελεί αντικείμενο σχεδιασμού μιας πληθώρας επιστημονικών τομέων (αστικός, κοινωνικός, πολιτιστικός, τεχνολογικός, περιβαλλοντικός σχεδιασμός και σχεδιασμός μεταφορών και υποδομών) σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο⁹⁰.

Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας, ο «Σχεδιασμός για Όλους» αναγνωρίζει τη διαφορετικότητα, προβλέπει και ενσωματώνει διαφορετικές ανάγκες και αποσκοπεί στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος φιλικού και εύχρηστου από όλους. Στους χώρους και τόπους πολιτισμού, εκτός από τη γενική προσβασιμότητα του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, των μέσων μεταφοράς, των τεχνολογιών και των συστημάτων πληροφορίας και επικοινωνιών, αναπόσπαστη διάσταση της προσβασιμότητας είναι και η οικονομική προσβασιμότητα. Τα πολιτιστικά αγαθά, οι δραστηριότητες και υπηρεσίες πρέπει να είναι οικονομικά προσιτά σε όλο τον πληθυσμό, και ιδιαίτερα στις κατηγορίες που διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας, όπως τα άτομα με αναπηρία. Παράλληλα, η πρόσβαση και συμμετοχή στον πολιτισμό εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό και από την εκπλήρωση και άλλων κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως τα δικαιώματα στην εκπαίδευση και την εργασία, εφόσον είναι γνωστό ότι η πολιτισμική συμμετοχή σχετίζεται στενά με το εκπαιδευτικό και εισοδηματικό επίπεδο.

Για την επίτευξη ενός αποτελεσματικού επιπέδου πρόσβασης θα πρέπει να διασφαλίζονται οι βασικές αρχές του Ολοκληρωμένου Σχεδιασμού, που είναι οι ακόλουθες (Βογιαζίδης κ.ά., 2020):

- Ευρεία Δυνατότητα Χρήσης: Ο σχεδιασμός θα πρέπει να αποσκοπεί στη δυνατότητα χρήσης από τις περισσότερες δυνατές ομάδες χρηστών όπως π.χ. τα άτομα με διάφορες αναπηρίες ή ιδιαιτερότητες.
- Ευελιξία Χρήσης: Ο σχεδιασμός οφείλει να καλύπτει μια μεγάλη γκάμα προσωπικών προτιμήσεων και ικανοτήτων.
- Απλότητα Χρήσης: Η διαδικασία χρήσης του αγαθού/υπηρεσιών θα πρέπει να είναι απλή, ευκόλως κατανοητή και να εμπλέκει όλους τους χρήστες – ή το μεγαλύτερο δυνατό μέρος τους – ανεξαρτήτως υποβάθρου, καλλιέργειας, τεχνογνωσίας ή επιπέδων συγκέντρωσης.
- Πληροφόρηση για τη Χρήση: Ο σχεδιασμός θα πρέπει να παρέχει τις απαραίτητες οδηγίες/πληροφορίες χρήσης, ανεξαρτήτως των συνθηκών του περιβάλλοντος ή των αισθητηριακών ικανοτήτων του χρήστη.
- Ανοχή Σφαλμάτων: Ο σχεδιασμός θα πρέπει να ελαχιστοποιεί τους κινδύνους και τις δυσμενείς συνέπειες από τυχαίες ή ακούσιες ενέργειες.
- Ελάχιστη Σωματική Προσπάθεια: Ο σχεδιασμός θα πρέπει να ευνοεί την αποτελεσματική και άνετη χρήση με την ελάχιστη δυνατή κόπωση του χρήστη.

⁹⁰ <https://doi.org/10.26253/heal.uth.ojs.aei.2020.44>

- ο Ορθολογικές Διαστασιολογήσεις για Δυνατότητα Προσέγγισης και Αποτελεσματική Χρήση

Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζονται συνοπτικά οι διαστάσεις προσβασιμότητας που περιγράφηκαν παραπάνω.

Πίνακας 42. Συνοπτικός Πίνακας Αρχών για τα 3 επίπεδα Προσβασιμότητας.

	DO's	DON'Ts
ΦΥΣΙΚΗ	Διασφάλιση μεταφορικής συνδεσιμότητας και ικανοποιητικής σήμανσης όλων των πολιτιστικών δραστηριοτήτων με τον υπόλοιπο αστικό ιστό.	Μεμονωμένη κάλυψη της φυσικής προσβασιμότητας στους χώρους πολιτιστικών δραστηριοτήτων και αποκοπή από το ευρύτερο αστικό δίκτυο.
	Διασφάλιση φυσικής προσβασιμότητας στις πολιτιστικές δραστηριότητες και τους πολιτιστικούς χώρους για ΚΑΘΕ χρήστη.	Αισθητική όχληση των πολιτιστικών χώρων, τοποθεσιών και κτιρίων από τις παρεμβάσεις.
	Προσφορά δωρεάν εισόδου ή εισόδου χαμηλού αντίτιμου για όλους.	Εξάρτηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων από ιδιωτικές χορηγίες.
ΑΝΤΙΛΗΠΤΙΚΗ	Διασφάλιση διάχυσης της πολιτιστικής πληροφορίας.	Παροχή παρωχημένων ή μη ανανεωμένων πληροφοριών, με αποτέλεσμα το μη φιλικό ως προς τη χρήση υλικό ενημέρωσης.
	In situ παροχή πολύγλωσσου σχετικού οπτικο-ακουστικού υλικού.	Χρήση εκτός κλίμακας πινακίδων πληροφόρησης.
	Παροχή ενημερωτικού υλικού σε διαφορετικές εκδοχές για ειδικούς τύπους επισκεπτών.	Βομβαρδισμός του επισκέπτη με άχρηστες πληροφορίες, που καλλιεργούν την αδιαφορία.
ΟΙΚΕΙΟΠΟΙΗΤΙΚΗ	Ανάπτυξη διαδραστικών πρωτοβουλιών φιλικών ως προς τη χρήση, οι οποίες θα προωθούν την ενεργή συμμετοχή των χρηστών.	Ανάπτυξη υποστηρικτικών πρωτοβουλιών, που υπαγορεύουν μια κυρίαρχη ή συμβατική αφήγηση.

Πηγή: <https://doi.org/10.26253/heal.uth.ojs.aei.2020.44>

Με τη Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς καθορίζονται οι υποχρεώσεις των κρατών ως προς τον εντοπισμό, τον ορισμό, την προστασία, τη διατήρηση, την αποκατάσταση και την παρουσίαση της παγκόσμιας κληρονομιάς. Μνημεία της Αττικής που έχουν εγγραφεί στον κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς που πρέπει άμεσα να καταστούν πλήρως προσβάσιμα στα άτομα με αναπηρία είναι η Ακρόπολη και η Μονή Δαφνίου. Αν και τα τελευταία χρόνια διαπιστώνεται μια τάση κινητοποίησης των αρμόδιων πολιτιστικών φορέων και των οργανισμών προς την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης της διάστασης της αναπηρίας, εξακολουθούν να υφίστανται σοβαρά εμπόδια στην ουσιαστική πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στον πολιτισμό, με αποτέλεσμα την άνιση συμμετοχή τους. Σύμφωνα με το 4ο Δελτίο Στατιστικής Πληροφόρησης του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας με θέμα τη «Συμμετοχή σε κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες» το 2015, μόνο το 5,4% του πληθυσμού των ατόμων με σοβαρή αναπηρία είχαν επισκεφτεί κάποιον αρχαιολογικό χώρο ή μουσείο, έστω και μια φορά τους τελευταίους δώδεκα μήνες, έναντι του

20,1% των ατόμων χωρίς κανέναν περιορισμό δραστηριότητας. Επίσης, μόνο το 11,5% του πληθυσμού των ατόμων με σοβαρή αναπηρία είχε παρακολουθήσει ζωντανές παραστάσεις (θεατρικές, μουσικές κ.ά.), έναντι του 40% των ατόμων χωρίς κανέναν περιορισμό δραστηριότητας. Επιπλέον, μόνο το 7,7% του πληθυσμού με σοβαρή αναπηρία είχε παρακολουθήσει κινηματογράφο, ενώ στα άτομα χωρίς αναπηρία το ποσοστό συμμετοχής ανερχόταν στο 40%. Το 70% των ατόμων με σοβαρή αναπηρία 16 έως 64 ετών δεν είχε καμία δημιουργική ή καλλιτεχνική ενασχόληση κατά τους τελευταίους 12 μήνες. Έστω 1 φορά τον μήνα ασχολείτο με μια καλλιτεχνική δραστηριότητα το 21,7% των ατόμων με σοβαρή αναπηρία και το 30% των ατόμων με μέτρια αναπηρία, ενώ το ίδιο ποσοστό στην κατηγορία χωρίς αναπηρία ανερχόταν στο 47% του πληθυσμού⁹¹.

Τα μέτρα του Υπουργείου Πολιτισμού, με γνώμονα τη διασφάλιση της ελεύθερης και απρόσκοπτης πρόσβασης στον Πολιτισμό για όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες, καθώς αποτελεί ζήτημα κοινωνικής ισότητας και δικαιοσύνης, είναι τα ακόλουθα⁹²:

- Τα τελευταία πέντε χρόνια μέσα από τη διαδικασία των ανοιχτών προσκλήσεων του Υπουργείου Πολιτισμού (ΥΠΠΟ) επιχορηγούνται δράσεις δημιουργίας προσβάσιμου πολιτιστικού περιεχομένου με παραδοσιακά και ψηφιακά μέσα.
- Το ΥΠΠΟ συμπράττει με το Υπουργείο Εργασίας στην έκδοση της Ψηφιακής Εκπαιδευτικής Κάρτας.
- Πραγματοποιούνται θεσμικές και διοικητικές παρεμβάσεις:
 - Για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των ΑμεΑ σε οπτικοακουστικές πολιτιστικές παραγωγές, αλλά και στην ανώτερη καλλιτεχνική εκπαίδευση, για τη συμμετοχή στην κατάρτιση μουσειολογικών και μουσειογραφικών μελετών, μελετών φυσικής προσβασιμότητας πολιτιστικών υποδομών, αρχαιολογικών χώρων και μνημείων.
 - Για την αξιοποίηση του Πολιτισμού ως προληπτικής και θεραπευτικής αγωγής για διάφορα είδη παθήσεων σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας (λόγω των θετικών επιπτώσεων της επαφής με την τέχνη και τον πολιτισμό των ατόμων που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας ή και ψυχολογική επιβάρυνση από χρόνιες ασθένειες)
 - Για την ανάπτυξη στοχευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δράσεων κοινωνικής ένταξης και πολυπολιτισμικότητας
 - Για την πραγματοποίηση ενημερωτικών σεμιναρίων και εργαστηρίων εκπαίδευσης για το προσωπικό των Υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού και των φορέων τόσο του σύγχρονου πολιτισμού, όσο και της πολιτιστικής κληρονομιάς

Ειδικότερα, το Υπουργείο Πολιτισμού έχει αναπτύξει ένα πρόγραμμα καθολικής προσβασιμότητας με την υλοποίηση σειράς θεσμικών και διοικητικών παρεμβάσεων. Υλοποιεί αυτοτελώς ή συμμετέχει εξ αρχής ενεργά και δυναμικά σε σειρά δράσεων και έργων που

⁹¹ <https://paratiritirioanapirias.gr/storage/app/uploads/public/5f8/6ce/893/5f86ce8938df4314052315.pdf>

⁹² <https://www.culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=4029>

στοχεύουν στη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των ΑμεΑ και εν γένει των εμποδιζομένων ατόμων σε πολιτιστικές υποδομές και υπηρεσίες.

Στο πλαίσιο αυτό σε πολλούς αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία εγκαθίστανται αναβατόρια, ράμπες και ταυτόχρονα γίνεται προμήθεια αμαξιδίων ή/και ηλεκτροκίνητων οχημάτων, για τα άτομα με κινητικά προβλήματα. Ενδεικτικά αναφέρονται τα σχετικά έργα στο Παλιό Φρούριο της Κέρκυρας, στις Ιερές Μονές των Μετεώρων, στην Αρχαία Ολυμπία, στο Μπούρτζι του Ναυπλίου, στην Αρχαία Μεσσήνη, στην Πέλλα, στη Νικόπολη, στο Δικταίο Άντρο στην Κρήτη και στην Αρχαία Ζώνη-Μεσημβρία στον Έβρο. Κορυφαίο παράδειγμα αποτελεί η Ακρόπολη των Αθηνών, όπου ο ανελκυστήρας πλαγιάς και οι ειδικές διαδρομές απέσπασαν τα εύσημα της UNESCO.⁹³ Το Νοέμβριο του 2022, η Ακρόπολη και τα μνημεία της έγιναν προσβάσιμα σε τυφλούς και σε άτομα με μειωμένη όραση μέσω ενός καινοτόμου προγράμματος, που περιλαμβάνει απτική διαδρομή, έντυπα με γραφή Braille και ειδικά σχεδιασμένα βοηθήματα. Σε συνεργασία με τον Φάρο Τυφλών ετοιμάστηκαν ενημερωτικά φυλλάδια της Εφορείας της Πόλης των Αθηνών και της Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης με τα νέα αναστηλωτικά δεδομένα στη γραφή Braille και σε μεγαλογράμματη γραφή σε 6 γλώσσες: Ελληνικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά και Ισπανικά.

Ήδη, σε δεκάδες χώρους και μουσεία λειτουργούν ή υλοποιούνται ή δρομολογούνται ανάλογες παρεμβάσεις. Απτικές μακέτες, πληροφοριακό υλικό και πινακίδες, σε γραφή Braille, ακουστικές ξεναγήσεις για τους ανθρώπους με προβλήματα όρασης, όπως και εικονικές ψηφιακές περιηγήσεις για τα άτομα με προβλήματα ακοής. Επίσης, η καθολική προσβασιμότητα έχει οριστεί ως αναγκαίο προαπαιτούμενο για την πιστοποίηση ενός μουσείου στο Ελληνικό Σύστημα Αναγνώρισης και Πιστοποίησης Μουσείων.

Επιπλέον και στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας υπεγράφη Προγραμματική Σύμβαση μεταξύ του ΥΠΠΟ και της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ) για την υλοποίηση του έργου «Καταγραφή συνθηκών προσβασιμότητας χώρων πολιτισμού και ανάπτυξη ψηφιακής πύλης πληροφόρησης για επισκέπτες με μειωμένη κινητικότητα ("ΕΥΜΑΙΟΣ")». Το έργο επικεντρώνεται στην καταγραφή των συνθηκών προσβασιμότητας σε πολιτιστικούς χώρους και υποδομές της χώρας, με στόχο την αναβάθμισή τους, καθώς και τη δημοσιοποίηση σχετικών πληροφοριών, ώστε να εξυπηρετούνται ποιοτικά και αποτελεσματικά οι ενδιαφερόμενοι επισκέπτες, αλλά κυρίως τα άτομα με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις, τα ηλικιωμένα άτομα, και γενικότερα, τα εμποδιζόμενα άτομα.

Επιπλέον, με χρηματοδότηση του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας υλοποιούνται έργα εξασφάλισης της προσβασιμότητας στο πλαίσιο ειδικής δράσης με τίτλο «Αξιοποίηση της Τέχνης ως συνταγογραφούμενης θεραπείας για την προαγωγή της κοινωνικής συνοχής και ενεργοποίηση της Άσημνειας Οικονομίας» και κωδικό 16735. Αντικείμενο της Δράσης είναι, μεταξύ άλλων, η ανάπτυξη και η βελτίωση των υποδομών που εξασφαλίζουν τη φυσική προσβασιμότητα επισκεπτών ηλικίας 65+ και ατόμων με αναπηρία σε πολιτιστικούς χώρους, όπως μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία. Συγκεκριμένα στην Αττική, στο πλαίσιο

⁹³ <https://www.culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=5184>

της προαναφερόμενης Δράσης, υλοποιούνται τα κάτωθι έργα:

- Αναβάθμιση υποδομών και βελτίωση λειτουργίας αρχαιολογικού χώρου Ελευσίνας
- Διαμόρφωση εισόδου-εξόδου στον αρχαιολογικό χώρο Σουνίου
- Βελτίωση υποδομών προσβασιμότητας στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία της αρχαίας Αγοράς Αθηνών και Κεραμεικού
- Αναβάθμιση περιβάλλοντος χώρου και φωτισμός ανάδειξης ναού Αφαιάς στην Αίγινα
- Ανακαίνιση εισόδου-Foyer του κτηρίου του μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης
- Δημιουργία Μουσειοσκευών του Εθνικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης
- Προσέλκυση ατόμων 65+ και ατόμων με αναπηρία σε δράσεις της Εθνικής Λυρικής Σκηνής
- Προσέλκυση ατόμων 65+ και ατόμων με αναπηρία στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών
- Πρόγραμμα ενίσχυσης για τη δημιουργία αντιγράφων κινηματογραφικών έργων, προσβάσιμων σε άτομα με προβλήματα ακοής ή όρασης "Ταινίες με προσβασιμότητα"
- Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων για ενήλικες ηλικίας 65+ και άτομα με μερική ή ολική απώλεια όρασης στο MOMus-Μουσείο Άλεξ Μυλωνά.

Τέλος, στο πλαίσιο του Προγράμματος «Αττική» προγραμματίζεται η έκδοση Πρόσκλησης με Δικαιούχο το ΥΠ.ΠΟ. και τίτλο «Ανάπτυξη ολοκληρωμένων προσβάσιμων δημόσιων τουριστικών προορισμών», μέσω της οποίας θα υλοποιηθούν έργα για την εξασφάλιση της προσβασιμότητας των ΑμεΑ και γενικότερα των εμποδιζόμενων ατόμων σε χώρους πολιτισμού.

Τα παραπάνω βρίσκονται σε συμφωνία με τις κατευθυντήριες γραμμές της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) που προτείνει τα εξής⁹⁴:

1. Καταγραφή υφιστάμενων συνθηκών και εμποδίων πρόσβασης στον πολιτισμό.
2. Ενσωμάτωση της διάστασης της αναπηρίας σε κάθε νέα πολιτική, διαδικασία, δράση, μέτρο και πρόγραμμα για τον πολιτισμό.
3. Σε νομοθετικό επίπεδο, οι προδιαγραφές προσβασιμότητας, οι οδηγίες, τα πρότυπα και οι κατευθύνσεις σχεδιασμού να διευρυνθούν ώστε να συμπεριλάβουν αυστηρότερες προβλέψεις για τους πολιτιστικούς χώρους, αλλά και για υπηρεσίες και αγαθά που σχετίζονται με τον πολιτισμό.
4. Θέσπιση συγκεκριμένων μέτρων για την εφαρμογή των αρχών του «Σχεδιασμού για Όλους»/ «Καθολικού Σχεδιασμού».
5. Εξασφάλιση της προσβασιμότητας στην πολιτιστική κληρονομιά.
6. Λήψη μέτρων για την ανεμπόδιστη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στο σύγχρονο πολιτισμό.
7. Άρση εμποδίων πρόσβασης στην πολιτιστική και δημιουργική βιομηχανία.
8. Χρηματοδότηση και αξιοποίηση σύγχρονων τεχνολογικών εφαρμογών για τη

⁹⁴ <https://paratiritirioanapirias.gr/storage/app/uploads/public/5f8/6ce/893/5f86ce8938df4314052315.pdf>

- δημιουργία συνθηκών προσβασιμότητας σε υποδομές, αγαθά και υπηρεσίες πολιτιστικού περιεχομένου και ενδιαφέροντος.
9. Προβολή των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις μέσω πολιτιστικών αγαθών, υπηρεσιών και δραστηριοτήτων.
 10. Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2017 σχετικά με ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις ορισμένων προστατευόμενων έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας δυνάμει δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων προς όφελος των τυφλών, των αμβλυώπων και των ατόμων με άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων, σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης του Μαρακές.
 11. Οργάνωση και υλοποίηση επιμορφωτικών δράσεων σε θέματα αναπηρίας, δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, προσβασιμότητας και καθολικού σχεδιασμού.
 12. Συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου Πολιτισμού και της ΕΣΑμεΑ για την καταγραφή και προβολή – διάχυση καλών πρακτικών πρόσβασης.
 13. Στήριξη της συνεργασίας μεταξύ πολιτιστικών φορέων και αντιπροσωπευτικών οργανώσεων του αναπηρικού κινήματος.
 14. Συγκέντρωση και διάθεση πληροφοριών για υποδομές-χώρους, αγαθά και υπηρεσίες πολιτιστικού περιεχομένου και ενδιαφέροντος που πληρούν συνθήκες προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρία.
 15. Στενότερη σύνδεση και συνεργασία μεταξύ πολιτισμικών και εκπαιδευτικών δομών της χώρας.
 16. Θέσπιση κινήτρων για την επαγγελματική ανάπτυξη και εξέλιξη των καλλιτεχνών/δημιουργών με αναπηρία.

E.6 Πολιτιστικό Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή

Ως κλίμα ορίζεται το μακροπρόθεσμο μοτίβο του καιρού σε μια συγκεκριμένη περιοχή, όπως αυτό προκύπτει από την παρακολούθησή του επί τουλάχιστον τριάντα χρόνια. Το κλίμα μιας περιοχής εξαρτάται από τις κλιματικές μεταβλητές: μέση θερμοκρασία, βροχόπτωση, αέρας, υγρασία, ξηρασία, νεφοκάλυψη, ατμοσφαιρική πίεση, ομίχλη. Οι κλιματικές μεταβλητές μπορούν να επιδράσουν στην υποβάθμιση των πολιτιστικών μνημείων που βρίσκονται εκτεθειμένα στο εξωτερικό περιβάλλον. Το κλίμα εξαρτάται και από το υψόμετρο, την απόσταση από υδάτινους όγκους (θάλασσα, ποτάμια, λίμνες), το γεωγραφικό πλάτος και την τοποθεσία της Ηπείρου (All about Climate, 2007). Οι βασικοί τύποι κλίματος είναι τρεις: το ζεστό, το συγκρατημένο και το κρύο, ενώ κάθε τύπος κλίματος έχει υπότυπους. Το κλίμα κάθε περιοχής επηρεάζει τη βιοποικιλότητα και τη γεωλογική κληρονομιά της. Το σύστημα κλίματος είναι το σύνολο πέντε συστατικών: της ατμόσφαιρας, της υδρόσφαιρας, της κρυόσφαιρας, της επιφάνειας της γης και της βιόσφαιρας. Το πιο μεταβλητό από τα συστατικά αυτά είναι η ατμόσφαιρα, δηλαδή τα αέρια που περιβάλλουν τη γη. Η σύνθεσή τους και η κίνησή τους μπορεί να αλλάξει ριζικά, καθώς επηρεάζεται από φυσικούς και ανθρωπογενείς παράγοντες. Η υδρόσφαιρα αλλάζει με πολύ αργούς ρυθμούς, ενώ η κρυόσφαιρα ακόμη πιο αργά. Η επιφάνεια της γης, δηλαδή ο τύπος κάλυψης του εδάφους (είδος βλάστησης, χώμα, ασφαλτος κ.λπ.) επηρεάζει τον τρόπο χρησιμοποίησης της ενέργειας του ήλιου, την εξάτμιση και τη

θερμοκρασία, συνεπώς και το κλίμα. Η βιόσφαιρα είναι το σύνολο των ζώων και φυτών. Τα ζώα επηρεάζουν το τοπίο με την ανάπτυξη και τα δημιουργήματά τους. Τα φυτά ρυθμίζουν τη ροή των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα, με τη φωτοσύνθεση⁹⁵.

Από τα μέσα του 20ού αι. μέχρι και σήμερα η αναφορά στην κλιματική αλλαγή σχετίζεται συνήθως με την άνοδο της θερμοκρασίας του πλανήτη, ή αλλιώς το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Σύμφωνα με τον ορισμό της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Αλλαγή του Κλίματος (IPCC — Intergovernmental Panel on Climate Change) η κλιματική αλλαγή είναι μια αλλαγή της κατάστασης του κλίματος που προσδιορίζεται με επιστημονικές μεθόδους (π.χ. στατιστικές δοκιμές) και αφορά σε μακροχρόνιες αλλαγές (δεκαετίες ή παραπάνω) στο μέσο όρο (π.χ. εποχικοί μέσοι όροι θερμοκρασίας και βροχοπτώσεων) ή στη μεταβλητότητα των ιδιοτήτων του κλίματος (π.χ. μοτίβα ανέμου).

Από τα μέσα του 20ου αι. μέχρι και σήμερα, η αναφορά στην κλιματική αλλαγή αφορά συνήθως στην άνοδο της θερμοκρασίας του πλανήτη ή αλλιώς στο φαινόμενο του θερμοκηπίου. Σύμφωνα με τη Διακυβερνητική Επιτροπή για την Αλλαγή του Κλίματος (IPCC — Intergovernmental Panel on Climate Change), η κλιματική αλλαγή είναι μια αλλαγή της κατάστασης του κλίματος που προσδιορίζεται με επιστημονικές μεθόδους (π.χ. στατιστικές δοκιμές) και αφορά σε μακροχρόνιες αλλαγές (δεκαετίες ή παραπάνω) στο μέσο όρο (π.χ. εποχικοί μέσοι όροι θερμοκρασίας και βροχοπτώσεων) ή στη μεταβλητότητα των ιδιοτήτων του κλίματος (π.χ. μοτίβα ανέμου). Η θερμοκρασία εξακολουθεί να αυξάνεται και στον 21ο αι., κάτι που οφείλεται κυρίως στην καύση των ορυκτών καυσίμων, όπως το φυσικό αέριο, το πετρέλαιο και ο άνθρακας, που προκαλούν την απελευθέρωση στην ατμόσφαιρα της γης του CO₂, μιας από τις χημικές ουσίες που ονομάζονται αέρια του θερμοκηπίου (Χονδροπούλου, 2022).

Η ορολογία για τα θέματα της κλιματικής αλλαγής και τις επιπτώσεις στο περιβάλλον έχει αρχίσει να αλλάζει τα τελευταία χρόνια στη διεθνή βιβλιογραφία και δημοσιογραφία, καθώς απαιτείται να μεταδίδεται με μεγαλύτερη ακρίβεια η κρίση που καλείται να αντιμετωπίσει ο πλανήτης. Αντί λοιπόν για «κλιματική αλλαγή» (climate change), προτιμάται το «κλιματική έκτακτη ανάγκη» (climate emergency) ή «κλιματική κρίση» (climate crisis), ενώ για την άνοδο της θερμοκρασίας στον πλανήτη από το σχετικά ήπιο «global warming» περνάει στο «global heating», με τον όρο heat, που σημαίνει καύσωνας, να παραπέμπει σε μία πολύ πιο έντονη κατάσταση. Ο όρος «κλιματική αλλαγή» ακούγεται μάλλον παθητικός και ήπιος, την ώρα που οι επιστήμονες μιλούν για μία καταστροφή για την ανθρωπότητα. Ολοένα περισσότεροι επιστήμονες και οργανισμοί αλλάζουν και εκείνοι την ορολογία, χρησιμοποιώντας πιο «δυνατή» γλώσσα για να περιγράψουν την κατάσταση, στην οποία έχουμε βρεθεί. Η κλιματική κρίση είναι ένα φαινόμενο δεδομένο πλέον σε παγκόσμια και τοπική κλίμακα με αισθητές σοβαρές επιπτώσεις. Παρατεταμένες περίοδοι ξηρασίας, συχνές και έντονες

⁹⁵ Χονδροπούλου Ε. (2022) 'Το νομικό και θεσμικό πλαίσιο προστασίας της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η περίπτωση του Ιστορικού Κέντρου της Πράγας και της Παλιάς και Νέας Πόλης του Εδιμβούργου.', Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων», Διπλωματική Εργασία, Θεσσαλονίκη (<https://apothesis.eap.gr/archive/item/171536?lang=en>)

καταιγίδες, πλημμύρες, αυξημένες ημέρες καύσωνα και περισσότερες μέγα - πυρκαγιές μαρτυρούν τη μεταβολή του κλίματος⁹⁶.

Η διαχείριση του φαινομένου της ανθρωπογενούς κλιματικής αλλαγής είναι μία περίπλοκη υπόθεση, γιατί τα αέρια που δημιουργούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου προέρχονται από δραστηριότητες που αφορούν όλες τις χώρες του πλανήτη και όλους τους τομείς της οικονομίας. Απαιτούνται δραματικές αλλαγές σε τομείς όπως η ενέργεια, οι μεταφορές, η επιχειρηματικότητα, η γεωργία, η τεχνολογία, η διατροφή και γενικά στον τρόπο ζωής των ανθρώπων. Η μετάβαση από το σημερινό ρυπογόνο οικονομικό μοντέλο σε ένα βιώσιμο μοντέλο μηδενικών ρύπων, προϋποθέτει τη συμφωνία όλων των κρατών του πλανήτη, εγχείρημα εξαιρετικά δύσκολο, δεδομένου ότι κάθε χώρα έχει διαφορετικές προτεραιότητες, συμφέροντα, δυνατότητες και αντιλήψεις, καθώς και διαφορετικό μερίδιο ευθύνης στη γέννηση του προβλήματος (Χονδροπούλου, 2022).

Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελείται από τα πολιτιστικά αγαθά που βρίσκονται εντός των ορίων της ελληνικής επικράτειας, χάριν της παρούσας και των μελλοντικών γενεών (Ν. 4858/2021, Άρθρο 1). Περιλαμβάνει τις μαρτυρίες της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας των ανθρώπων (υλικές μαρτυρίες), μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους, κινητά μνημεία κλπ., τα άυλα πολιτιστικά αγαθά και τη φυσική κληρονομιά (ύψιστης σημασίας πολιτιστικά τοπία και περιοχές με πλούσια βιοποικιλότητα). Σε έναν κόσμο όπου το κλίμα αλλάζει, οι πρακτικές μετριασμού θα πρέπει να εξελιχθούν, για να μειωθούν οι επιπτώσεις των νέων απειλών, ενώ θα πρέπει επίσης να αναγνωριστεί η ανάγκη για μια στροφή από τους μηχανισμούς που προκαλούν ζημιές (όπως η ρύπανση του αέρα) προς μια διαφορετική βιολογική και φυσική διαδικασία που θα οδηγήσει σε μορφές ζημιών που αναμένεται να είναι διαφορετικές από εκείνες του περασμένου αιώνα⁹⁷.

Η κλιματική αλλαγή, οι αναμενόμενες μεταβολές στην ένταση και στη συχνότητα φυσικών φαινομένων, καθώς και η συνέργεια όλων των παραπάνω, αναμένεται να επηρεάσουν στοιχεία του περιβάλλοντος που αποτελούν τμήμα της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και ιστορικά μνημεία που είναι άμεσα εκτεθειμένα στο περιβάλλον. Πλημμύρες, πυρκαγιές, ισχυροί άνεμοι και η μακροπρόθεσμη επίδραση αντίξωων κλιματικών συνθηκών μπορούν να καταστρέψουν, ακόμη και ολοσχερώς, χώρους και αντικείμενα πολιτιστικής κληρονομιάς⁹⁸. Η κλιματική αλλαγή δεν απειλεί μόνο την παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά, αλλά απειλεί και την κινητή, υποβρύχια και άυλη κληρονομιά. Την κινητή, επειδή απειλείται από την αύξηση της υγρασίας,

⁹⁶ Τσάκλας Ν. (2021) 'Εκτίμηση επιπτώσεων στο ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον - Κλιματική κρίση & Περιφερειακό Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.', Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σχολή Θετικών Επιστημών, Τμήμα Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Στρατηγικές Διαχείρισης Περιβάλλοντος, Καταστροφών και Κρίσεων», Μεταπτυχιακή Διατριβή Ειδίκευσης, Αθήνα (<https://core.ac.uk/download/553383311.pdf>)

⁹⁷ Κωστοπούλου Α. (2017) 'Αξιολόγηση της επάρκειας των υπάρχοντων βιβλιογραφικών δεδομένων και αναγνώριση περαιτέρω ερευνητικών αναγκών για τεχνολογίες μετριασμού της κλιματικής αλλαγής- Εφαρμογή στη δέσμευση και αποθήκευση CO₂', Πανεπιστήμιο Πειραιά, Τμήμα Βιομηχανικής Διοίκησης και Τεχνολογίας, Σχολή Ναυτιλίας και Βιομηχανίας, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Διαχείριση Ενέργειας και Περιβάλλοντος» Διπλωματική Εργασία, Πειραιάς (https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/11069/Kostopoulou_Athanasia.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

⁹⁸ Καρτάλης Κ., Κοκκώσης Χ., Οικονόμου Δ., Σανταμούρης Μ., Αγαθαγγελίδης Η., Πολύδωρος Α. (2017): Οι Επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής στην Ανάπτυξη, «διαΝΕΟσις» Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης (https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2017/06/climate_change10.pdf)

τις υψηλότερες θερμοκρασίες, τις έντονες εναλλαγές υγρασίας – ξηρασίας και τα υψηλότερα επίπεδα UV και την υποβρύχια, γιατί κινδυνεύει να θαφτεί από τη λάσπη ή να υποστεί αυξημένη διάβρωση λόγω των μεταβολών στα υπόγεια ύδατα. Η ύλη κληρονομιά αναμένεται να επηρεαστεί λόγω της πρόκλησης μεγάλων αλλαγών στην κοινωνική και οικονομική ζωή των ανθρώπων, που θα αλλάξουν τον τρόπο ζωής τους. Σύμφωνα με το ICOMOS, οι παραδόσεις, οι συνήθειες, τα ήθη και τα έθιμα ενός τόπου συνδέονται με την υλική κληρονομιά του. Όταν η υλική κληρονομιά χάνεται, κινδυνεύουν να χαθούν και αυτά διότι η μνήμη τους εξασθενεί. Η σχέση μεταξύ πολιτισμού και κλίματος είναι άμεση και αμφίδρομη και προσφέρει στην πολιτιστική κληρονομιά τη δυνατότητα να πρωτοστατήσει στον αγώνα της παγκόσμιας κοινότητας κατά της κλιματικής αλλαγής. Οι δράσεις για τη διάσωση των μνημείων, μπορούν να συνεισφέρουν στη διάσωση του φυσικού τοπίου στο σύνολό του, με ό,τι έμπυχο και άψυχο αυτό περιλαμβάνει. Ο πολιτισμός έχει τη δυναμική να παρακινήσει ολόκληρη την ανθρωπότητα, αφυπνίζοντας την ηθική πλευρά της. Έχει ήδη ξεκινήσει μια προσπάθεια, ώστε οι ιστορικοί χώροι να μειώσουν έως και να εξαλείψουν το κλιματικό αποτύπωμά τους, αυξάνοντας τη βιωσιμότητά τους. Τα μνημεία, αντέχοντας στο πέρασμα των αιώνων, αποτελούν σύμβολα επιμονής και ανθεκτικότητας, δύο στοιχείων απαραίτητων για την αποτελεσματική διαχείριση της κλιματικής κρίσης (Χονδροπούλου, 2022).

Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί για κάθε χώρα ένα παράθυρο στο παρελθόν, είναι αναπόσπαστο μέρος του δομημένου αλλά και του φυσικού περιβάλλοντος, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη, στην ενίσχυση του κοινωνικού κεφαλαίου και της πολιτιστικής πολυμορφίας και φυσικά είναι ένας σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης του τουρισμού. Η διατήρησή της δεν είναι αυτονόητη, δεν αποτελεί ανανεώσιμη πηγή και επομένως είναι ευάλωτη σε πολλούς παράγοντες, με σημαντικότερο εξ αυτών την κλιματική αλλαγή. Οι ιστορικές τοποθεσίες είναι εξαιρετικά εκτεθειμένες στις αρνητικές επιπτώσεις των φυσικών κινδύνων που προκαλεί η κλιματική αλλαγή, με συνέπειες που κυμαίνονται από τη σταδιακή φθορά και την επιδείνωση έως τις καταστροφικές απώλειες. Οι φυσικοί κίνδυνοι χωρίζονται σε γεωλογικούς, υδρομετεωρολογικούς και βιολογικούς. Επιπλέον, μπορούν να κατηγοριοποιηθούν με βάση τη χρονική διάρκεια εμφάνισής τους σε αιφνίδιους και μη αιφνίδιους κινδύνους. Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζονται οι κατηγοριοποιήσεις των φυσικών κινδύνων⁹⁹.

Πίνακας 43. Φυσικοί Κίνδυνοι που προκαλούνται από την Κλιματική Αλλαγή.

ΓΕΩΛΟΓΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ	
ΑΙΦΝΙΔΙΟΙ	ΜΗ ΑΙΦΝΙΔΙΟΙ
• Σεισμοί • Ηφαιστειακές εκρήξεις • Κατολισθήσεις εδάφους, καθίζηση/υγροποίηση • Χιονοστιβάδες	• Διάβρωση εδάφους
ΥΔΡΟΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ	

⁹⁹ Μαρκάδα Σ. (2021) 'Η Προσαρμογή της Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην Κλιματική Αλλαγή και ο Ρόλος του Χωρικού Σχεδιασμού', Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος
<https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/55371/22370.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

ΑΙΦΝΙΔΙΟΙ	ΜΗ ΑΙΦΝΙΔΙΟΙ
• Κатаιγίδες: κυκλώνες, τυφώνες, ανεμοστρόβιλοι, ισχυροί άνεμοι, αστραπές, νεροποντές, καταιγίδες σκόνης • Τσουνάμι, υψηλά κύματα • Πλημμύρες (ποταμών, λιμνών, παράκτιες, από καταιγίδες) • Πυρκαγιές	• Ακραίες θερμοκρασίες: Κρύα κύματα, Κύματα καύσωνα, Παγετός, Θερμικά σοκ • Υγρασία: Υπερβολικά χαμηλή / υψηλή, σχετική υγρασία, Σχετικά σοκ υγρασίας, Σχετικοί κύκλοι υγρασίας, Κύκλοι διαβροχής -ξήρανσης, Τροποποιημένο υδάτινο νερό, αλλαγές στη χημεία του εδάφους • Αύξηση της στάθμης της θάλασσας, παλίρροιες • Ηλιακή ακτινοβολία: Υπεριώδης ακτινοβολία (UV), Ορατό φως • Βροχόπτωση: Παρατεταμένες ξηρές περιόδους, Παρατεταμένες υγρές περιόδους • Άνεμοι: Άλατα που μεταφέρονται με τον άνεμο (αλατούχο σπρέι), ανεμοκίνητη άμμος • Ρύπανση: Όξινη βροχή, Απόθεση ρύπων / ατμοσφαιρικών αερολυμάτων • Οξίνιση ωκεανού • Αλάτωση • Ξηρασίες • Ερημοποίηση
ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ	
ΑΙΦΝΙΔΙΟΙ	ΜΗ ΑΙΦΝΙΔΙΟΙ
• Διαφυγή ζώων • Μολύνσεις	• Βιολογικός αποικισμός από μύκητες: Λειχήνα, Μούχλα Ξηρή ή υγρή σήψη • Βιολογικός αποικισμός από ζώα (παράσιτα): Έντομα, Πουλιά, Θηλαστικά • Βιολογικός αποικισμός από φυτά: Φύκια, Βρύα, Ανώτερα φυτά • Βιολογικός αποικισμός από βακτήρια

Πηγή: <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/55371/22370.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σχετίζονται με σημαντικές μεταβολές στη θερμοκρασία, τις βροχοπτώσεις, τα υπόγεια ύδατα και τη στάθμη της θάλασσας, τη διάβρωση και την ερημοποίηση του εδάφους, ακραία καιρικά φαινόμενα που έχουν ως αποτέλεσμα επαναλαμβανόμενες πυρκαγιές, πλημμύρες, κατολισθήσεις, βραχοπτώσεις κ.λπ. Εκτός από τις φυσικές απειλές για αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία, η κλιματική αλλαγή μπορεί να προκαλέσει σοβαρές και εκτενείς αλλαγές και αλλοιώσεις στο φυσικό τοπίο, που με τη σειρά τους μπορούν να επηρεάσουν τους παγιωμένους τρόπους ζωής και τις παραδοσιακές πρακτικές των τοπικών κοινωνιών, υπονομεύοντας τις αξίες, το εννοιολογικό περιεχόμενο και τη συνολική ακεραιότητα και ταυτότητα της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, δηλαδή το ευρύτερο πολιτιστικό περιβάλλον και τοπίο. Η αλλοίωση του φυσικού και πολιτιστικού τοπίου επηρεάζει με τη σειρά της αρνητικά την οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα και ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών ¹⁰⁰. Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζονται οι άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στις ιστορικές κατασκευές, κατηγοριοποιημένες με βάση την κλιματική παράμετρο που ευθύνεται γι' αυτές.

Πίνακας 44. Επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην πολιτιστική κληρονομιά.

ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ	ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	ΦΥΣΙΚΕΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ
Θερμοκρασία	• Ημερήσια και εποχιακά ακραία θερμικά γεγονότα (καύσωνες, ξηρασία κ.ά.) • Ακραία ψυχρά γεγονότα (παγετοί, παγοθύελλες κ.ά.)	• Αλλοίωση των προσόψεων των ιστορικών κτιρίων λόγω θερμικής καταπόνησης • Ζημιές λόγω ψύξης-απόψυξης • Ζημιές στο εσωτερικό δομικών υλικών, όπως τούβλα και πετρώματα που έχουν απορροφήσει υγρασία και στη συνέχεια πάγωσαν • Βιοχημική αλλοίωση • Αλλαγές στην καταλληλότητα των υποδομών
Υγρασία	• Πλημμύρες • Έντονη βροχόπτωση • Αλλαγές στην εδαφική χημεία • Αλλαγές στα υπόγεια νερά • Αλλαγές στην υγρασία • Αλλαγές στους κύκλους υγρασίας - ξηρασίας	• Αλλαγές στο pH θαμνένων αρχαιολογικών ευρημάτων • Απώλεια στρωματογραφικής σταθερότητας λόγω ρωγμών και καθιζήσεων • Απώλεια δεδομένων που διατηρούνται σε αναερόβιες / αναερόβιες / πλήρους ύδατος συνθήκες • Ευτροφισμός που επιταχύνει την αποσύνθεση οργανικών στοιχείων • Φυσικές αλλαγές στα πορώδη δομικά υλικά • Ζημιές που οφείλονται στα συστήματα αποχέτευσης του βρόχινου νερού • Κρυστάλλωση και διάλυση των αλάτων λόγω της βροχής που επηρεάζουν αρχαίες κατασκευές, τοιχογραφίες και άλλες διακοσμημένες επιφάνειες • Διάβρωση ανόργανων και οργανικών υλικών λόγω πλημμυρών • Βιολογική φθορά οργανικών υλικών από έντομα, μούχλα, μύκητες, χωροκατακτητικά είδη, όπως τερμίτες • Αστάθεια του υπεδάφους, εδαφικές ταλαντώσεις και καθιζήσεις • Αλλαγές στη σχετική υγρασία που επιφέρουν ρωγμές, απολέπιση και σκόνη σε υλικά και επιφάνειες • Διάβρωση μετάλλων
Ανοδος της στάθμης της θάλασσας	• Παράκτιες πλημμύρες • Υφαλμύρωση	• Διάβρωση/απώλεια παράκτιων περιοχών • Σταδιακή εισροή σημαντικών ποσοτήτων νερού σε περιοχές με ιστορικά μνημεία, που μπορεί να διαταράξει τις υφιστάμενες συνθήκες μεταξύ αυτών και του εδάφους • Μόνιμη βύθιση περιοχών

Ανεμος	• Θυελλώδεις βροχές • Μεταφορά άλατος • Μεταφορά σκόνης • Ριπές ανέμου	• Διείσδυση υγρασίας σε πορώδη υλικά • Στατική ή δυναμική φόρτιση σε αρχαιολογικά και ιστορικά κτίρια • Δομικές βλάβες, κατάρρευση • Αλλοίωση επιφανειών λόγω διάβρωσης
Ερημοποίηση	• Ξηρασία • Καύσωνες • Μείωση πόσιμου νερού	• Διάβρωση • Φθορά από άλατα • Αλλαγή τοπίου • Επιπτώσεις στην υγεία
Συνδυασμένη δράση κλίματος και ρύπανσης	• pH της βροχής • Αλλαγές στους τρόπους απόθεσης των ρύπων	• Αλλοίωση της πέτρας από τη διάλυση των ανθρακικών αλάτων • Μαύρες επικαθίσεις • Διάβρωση μετάλλων • Επίδραση στην ανάπτυξη μικροοργανισμών
Κλίμα και βιολογικές επιδράσεις	• Αλλαγές στους πληθυσμούς χωροκατακτητικών ειδών • Διάδοση υφιστάμενων και νέων ειδών εντόμων (π.χ. τερμίτες) • Επίδραση στην ανάπτυξη μούχλας • Επίδραση στην ανάπτυξη λειχήνων στα κτίρια • Επίδραση στα φυτά	• Καταστροφή δομικών υλικών και ξύλινων κατασκευών • Αλλαγές στα φυσικά χαρακτηριστικά των τόπων πολιτιστικής κληρονομιάς • Αλλαγές στην εμφάνιση τοπίων • Αλλαγές στα μέσα διαβίωσης των υφιστάμενων κατασκευών

Πηγή: <https://ikee.lib.auth.gr/record/310201/files/GRI-2019-26420.pdf>¹⁰¹

Η Ελλάδα έχει υποστηρίξει το σύνολο των διεθνών και ευρωπαϊκών αποφάσεων για την προστασία του κλίματος. Έχει κυρώσει τη Σύμβαση – Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή με το Νόμο 2205/1994 (ΦΕΚ 60/Α' /15.04.1994). Τον Απρίλιο του 1998 υπέγραψε το Πρωτόκολλο του Κιότο παράλληλα με τα υπόλοιπα Κράτη Μέλη της ΕΕ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στη συνέχεια εκπόνησε το Εθνικό Πρόγραμμα μείωσης εκπομπών αερίων φαινομένου θερμοκηπίου για την περίοδο 2000-2010. Το 2009 η Επιτροπή Μελέτης των Επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής της Τράπεζας της Ελλάδος (ΕΜΕΚΑ) εκπόνησε μια μελέτη με θέμα «Οι περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην Ελλάδα» με στόχο την εκτίμηση των αναμενόμενων – περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών – επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και την καταγραφή ενδεικτικών μέτρων προσαρμογής σε αυτή. Το 2016, με το Νόμο 4426/2016 (ΦΕΚ 187/Α' /6.10.2016) κύρωσε τη Συμφωνία των Παρισίων. Στο πλαίσιο του στόχου της ευρωπαϊκής στρατηγικής για υιοθέτηση ολοκληρωμένης εθνικής στρατηγικής προσαρμογής εγκρίθηκε το 2016 η Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΠΚΑ), στην οποία ενσωματώθηκε ως διακριτή τομεακή πολιτική ο κλάδος της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Βασικοί της στόχοι είναι (Μαρκάδα, 2021):

¹⁰¹ Χοϊδης Π. (2019) 'Επίδραση της Κλιματικής Αλλαγής στα δομικά υλικά των ιστορικών κατασκευών', Διπλωματική Εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Ειδικεύσης «Προστασία του Περιβάλλοντος και Βιώσιμη Ανάπτυξη», Θεσσαλονίκη (<https://ikee.lib.auth.gr/record/310201/files/GRI-2019-26420.pdf>)

- Η βελτίωση του τρόπου και της διαδικασίας που λαμβάνονται οι αποφάσεις με στόχο τη συλλογή περισσότερων και πληρέστερων πληροφοριών και επιστημονικών δεδομένων σχετικών με την προσαρμογή
- Η ενίσχυση της ανάπτυξης και της εφαρμογής των περιφερειακών και τοπικών σχεδίων δράσης σε συμφωνία με την ΕΣΠΚΑ
- Η προώθηση πολιτικών προσαρμογής και αντίστοιχων δράσεων σε όλους τους τομείς με ιδιαίτερη έμφαση στους πιο ευάλωτους
- Η σύσταση μηχανισμού για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων και των πολιτικών προσαρμογής
- Η επαρκής ενημέρωση, αφύπνιση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας

Η Ελλάδα πρωτοστατεί στο διάλογο για τις επιδράσεις της κλιματικής αλλαγής στην πολιτιστική κληρονομιά και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Το 2019 στο Pre-Summit Event του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη και στη συνάντηση Cop25 της Μαδρίτης παρουσιάστηκαν οι ελληνικές θέσεις και η ελληνική πρωτοβουλία για διεθνή Σύμπραξη των Φορέων της Πολιτιστικής Κληρονομιάς για την Αντιμετώπιση των Επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής, που έλαβε τη στήριξη του Γεν. Γραμματέα του ΟΗΕ, της UNESCO, του ICOMOS και του Παγκόσμιου Μετεωρολογικού Οργανισμού, των κατεξοχήν αρμόδιων φορέων για τα θέματα Πολιτιστικής Κληρονομιάς και κλιματικής αλλαγής διεθνώς, πολλών κρατών-μελών, ΜΚΟ και εμπειρογνομόνων. Η Εθνική Πρωτοβουλία για την προστασία των μνημείων της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς από την κλιματική αλλαγή που δρομολογείται σε συνεργασία με τη Γραμματεία των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC) και την UNESCO, συντονίζεται από το Γραφείο του Πρωθυπουργού και υποστηρίζεται από το Υπουργείο Πολιτισμού και Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Στο ΥΠΠΟΑ συστήθηκε το 2019 εσωτερική Διεπιστημονική Επιτροπή για τη μελέτη των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην Πολιτιστική Κληρονομιά και τη διατύπωση προτάσεων και ενεργειών στο πλαίσιο ενός Εθνικού Σχεδίου Δράσης. Η ομάδα εργασίας προχώρησε στις ακόλουθες ενέργειες:

- Σε πρώτη φάση έγινε καταγραφή της διεθνούς εμπειρίας στο συγκεκριμένο θέμα και συγκεντρώθηκαν οι απόψεις των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ, κυρίως των Εφορειών Αρχαιοτήτων
- Σε δεύτερη φάση εξετάστηκαν οι υποχρεώσεις της Ελλάδας ως προς τη συγκεκριμένη διάσταση της κλιματικής αλλαγής, την κείμενη νομοθεσία και τη σύνδεσή της με το δίπτυχο «Κλιματική Αλλαγή και Πολιτιστική Κληρονομιά», τις προκλήσεις που διαμορφώνονται ως προς το χωρικό σχεδιασμό, τη διάκριση των κλιματικών κινδύνων (για το τοπίο, τα μνημεία, τους εργαζόμενους, τους επισκέπτες), τις κατευθύνσεις που πρέπει να υποστηρίζει το Εθνικό Σχέδιο για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς από την Κλιματική Αλλαγή, αλλά και τις προδιαγραφές των ειδικότερων – για τα μνημεία/αρχαιολογικούς χώρους - Σχεδίων Προσαρμογής

Βασικές αρχές του Εθνικού Σχεδίου είναι:

- Να διαπερνά κάθε τρέχουσα πολιτική που σχετίζεται με την πολιτιστική κληρονομιά, το τοπίο, το περιβάλλον και το κλίμα (διασυνδεσιμότητα)

- Να βασίζεται σε μακροχρόνιο σχεδιασμό με ορίζοντα το 2050 και ενδιάμεσους στόχους ανά πενταετία (ορίζοντας σχεδιασμού)
- Να προβλέπει την αναθεώρησή του με βάση νέα δεδομένα για τους κλιματικούς κινδύνους και τις κλιματικές επιπτώσεις (ευελιξία και προσαρμοστικότητα)
- Να υποστηρίζει και να αναδεικνύει την αναπτυξιακή διάσταση του πολιτισμού (όραμα)

Η Ελλάδα πρότεινε, επίσης, τη διοργάνωση «θερινού σχολείου» σε ετήσια βάση και σε άλλη χώρα κάθε φορά προκειμένου να ενισχυθεί η απόκτηση ικανοτήτων και τεχνογνωσίας από τα στελέχη που διαχειρίζονται την πολιτιστική κληρονομιά στα κράτη – μέλη του ΟΗΕ. Το πρώτο «σχολείο» διοργανώθηκε το 2020 από την Ελλάδα ψηφιακά λόγω της πανδημίας¹⁰².

Το ίδιο έτος (2020) εκπονήθηκε το Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ) στην Περιφέρεια Αττικής. Η περιφέρεια Αττικής διαθέτει πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα, όπως μνημεία, αρχαιολογικές τοποθεσίες, ιστορικές τοποθεσίες, μουσεία, γκαλερί, βιβλιοθήκες, ιστορικές συνοικίες, θέατρα, κινηματογράφοι κ.λπ. Το ΠεΣΠΚΑ τα αντιμετωπίζει μέσω του δομημένου περιβάλλοντος, όπου το βασικό πρόβλημα που εντοπίζεται είναι το φαινόμενο της αστικής θερμικής νησίδας. Ο αριθμός και η αύξηση των πολύ ζεστών ημερών (>35oC) και των τροπικών νυχτών (>20oC) λόγω κλιματικής αλλαγής, σε συνδυασμό με τη μορφή της πόλης, την κάλυψη και χρήση της γης του Λεκανοπεδίου και τη σφράγιση του εδάφους οδηγούν σε ένταση του φαινομένου. Ένας παράγοντας που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπισή του είναι το αστικό πράσινο. Ωστόσο, ιδιαίτερη σημασία για την αποτελεσματικότητά του έχει το μέγεθος των χώρων πρασίνου, η διαμόρφωσή τους αλλά και το είδος της βλάστησης. Η ικανότητα προσαρμογής μιας αστικής περιοχής στην κλιματική αλλαγή καθορίζεται από τα χαρακτηριστικά της περιοχής τα οποία την καθιστούν περισσότερο ή λιγότερο ικανή στην προσαρμογή. Η διαθεσιμότητα έγκυρων, συνεκτικών και συγκρίσιμων δεδομένων για τις πόλεις σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, της χωροταξίας, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του αστικού πρασίνου είναι αρκετά περιορισμένη, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Οι δράσεις και τα μέτρα που προτείνονται για την προστασία της είναι (Μαρκάδα, 2021):

- Η καταγραφή των κινδύνων από την κλιματική αλλαγή στην πολιτιστική κληρονομιά
- Η ενσωμάτωση της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και των προσαρμοστικών πολιτικών σε ευρύτερες εθνικές πολιτικές
- Η συλλογή δεδομένων και μοντέλων αστικού κλίματος, τα οποία θα λειτουργούν σε επίπεδο πόλης, κλίμακα γειτονιάς και δρόμου, ώστε να ποσοτικοποιηθεί η επίδραση της αστικοποίησης στις τοπικές περιβαλλοντικές συνθήκες τόσο για το σήμερα όσο και στο μέλλον
- Η ένταξη λύσεων βασισμένων στο οικοσύστημα (π.χ. πράσινα δώματα, πράσινοι τοίχοι) σε προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας κτιρίων
- Ή αύξηση του αστικού πρασίνου

¹⁰² <https://www.culture.gov.gr/DocLib/%CE%9A%CE%9B%CE%99%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%91%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%93%CE%97%20%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%9F%CE%A5%CE%A3%CE%99%CE%91%CE%A3%CE%971.pdf>

Όσον αφορά την ευαλωτότητα των κηρυγμένων μνημείων της UNESCO που βρίσκονται στα όρια του Νομού Αττικής, με βάση την υπάρχουσα βιβλιογραφία, το ΠεΣΠΚΑ και το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας ισχύουν τα εξής (Μαρκάδα, 2021):

- Για την Ακρόπολη οι κίνδυνοι είναι η ατμοσφαιρική ρύπανση και η όξινη βροχή, ενώ στο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αττικής γίνεται αναφορά στη βελτίωση του μικροκλίματος και στην αύξηση του πρασίνου, γεγονός που υποδηλώνει ότι η περιοχή κινδυνεύει από το φαινόμενο της αστικής θερμικής νησίδας και συνεπώς οι συνθήκες του περιβάλλοντος στην ευρύτερη περιοχή, αλλά και στην περιοχή του αρχαιολογικού χώρου δεν είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές τόσο για τους επισκέπτες, όσο και για την καλή διατήρηση των μνημείων.
- Η Μονή Δαφνίου, στις παρυφές του άλσους Χαϊδαρίου, κινδυνεύει από ενδεχόμενες πυρκαγιές, ανθρώπινες δραστηριότητες (ρύπανση των κοντινών βιομηχανικών περιοχών, την ηχορύπανση της λεωφόρου), αλλά και από πιθανούς σεισμούς.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί και η Συμφωνία της Γλασκώβης το 2021 από τα 197 μέρη της UNFCCC, μεταξύ των οποίων και η ΕΕ με όλα τα κράτη-μέλη της, τα οποία πήραν μέρος από 31 Οκτωβρίου έως 12 Νοεμβρίου 2021 στην 26η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών (COP26) στη Γλασκώβη του Ηνωμένου Βασιλείου. Σημαντική εξέλιξη αποτέλεσε το γεγονός ότι για πρώτη φορά, σε αυτήν την COP υπήρξε παρουσία εκπροσώπων πολιτιστικών οργανισμών. Σε αυτό βοήθησαν οι κυβερνήσεις της Ιταλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, που έκαναν προσπάθεια ώστε ο πολιτισμός να συμπεριληφθεί ως ξεχωριστή οντότητα στη μάχη κατά της κλιματικής αλλαγής. Μετά από δύο εβδομάδες διαπραγματεύσεων, αποφασίστηκαν τα εξής (Χονδροπούλου, 2022):

- Αύξηση της χρηματοδότησης από τις ανεπτυγμένες προς τις αναπτυσσόμενες χώρες για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής
- Παγκόσμια δέσμευση για μείωση εκπομπής μεθανίου κατά 30% έως το 2030
- Ολοκλήρωση και έγκριση του Εγχειριδίου Κανόνων της Συμφωνίας των Παρισίων για τη διευκόλυνση των κρατών μερών στην εφαρμογή μέτρων για την επίτευξη των στόχων
- Παρότι διαπιστώθηκε πρόοδος, συμφωνήθηκε ότι χρειάζεται περισσότερη προσπάθεια για την επίτευξη του στόχου συγκράτησης της αύξησης της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη, έως το 2100, στο 1,5°C

Σύμφωνα με το ΥΠΠΟ στην περίπτωση της Ελλάδας όσον αφορά τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους, δεν υπάρχει άμεσος, ευρύς και συστηματικός κίνδυνος από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Ωστόσο, καταγράφονται¹⁰³:

- Υπαρκτοί κλιματικοί κίνδυνοι, που επηρεάζουν τις ευρύτερες περιοχές στις οποίες βρίσκονται τα μνημεία και οι αρχαιολογικοί χώροι: ακραία καιρικά φαινόμενα που οδηγούν σε έντονες ανεμολογικές συνθήκες και πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές,

¹⁰³ <https://www.culture.gov.gr/DocLib/%CE%9A%CE%9B%CE%99%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%91%CE%9B%CE%9B%CE%91%CE%93%CE%97%20%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%9F%CE%A5%CE%A3%CE%99%CE%91%CE%A3%CE%971.pdf>

ερημοποίηση εδαφών, διάβρωση – κατολισθήσεις, άνοδος της στάθμης της θάλασσας και κατακλυσμός παράκτιων εδαφών, καύσωνες

- Ανησυχητικές τάσεις αύξησης της έντασης και της συχνότητας των ακραίων καιρικών φαινομένων, καθώς και δυσοίωνες εκτιμήσεις για τις μελλοντικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, με ημερομηνίες αναφοράς το 2040 και το 2050, σύμφωνα με έγκυρες μελέτες ερευνητικών φορέων της Ελλάδας και του εξωτερικού
- Αυξανόμενα μεμονωμένα περιστατικά ζημιών μικρότερης ή μεγαλύτερης έκτασης σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία, στα οποία η κλιματική αλλαγή αποτελεί επιβαρυντικό παράγοντα

Η δράση του ΥΠΠΟ είναι προληπτική για ένα πρόβλημα που σήμερα είναι ακόμη υπό έλεγχο, πλην όμως εξελίσσεται και μπορεί να επιφέρει επιπτώσεις που εάν δεν ληφθούν έγκαιρα μέτρα θα είναι μη αναστρέψιμες. Η Ελλάδα ανήκει στις ελάχιστες χώρες της ΕΕ που ενεργούν ήδη σε αυτήν την κατεύθυνση. Με γνώμονα τη διάγνωση, εποπτεία, πρόληψη και θεραπεία, έχουν διαμορφωθεί οι ακόλουθοι Άξονες Στρατηγικής στο Εθνικό Σχέδιο για την Κλιματική Αλλαγή και την Πολιτιστική Κληρονομιά:

- Χαρτογράφηση και εντοπισμός των στοιχείων της Πολιτιστικής Κληρονομιάς που βρίσκονται σε κίνδυνο
- Αξιολόγηση της ευπάθειας και των διαφορετικών κατηγοριών κινδύνου που αντιμετωπίζουν οι επιμέρους τύποι χώρων και μνημείων της Πολιτιστικής Κληρονομιάς με βάση τα ειδικά χαρακτηριστικά τους
- Ταυτοποίηση, ανάλυση και αξιολόγηση των χαρακτηριστικών κάθε κατηγορίας κινδύνου χωριστά και προσδιορισμός του κατάλληλου τρόπου αντιμετώπισής της
- Ανάπτυξη μεθοδολογίας, τεχνολογίας, πρωτοκόλλων, πρακτικών και διαδικασιών διάγνωσης, πρόληψης και θεραπείας ανά κατηγορία χώρου – μνημείου και κινδύνου – απειλής
- Διαρκής προσαρμοσμένη και εξειδικευμένη εποπτεία και παρακολούθηση του πολιτιστικού κεφαλαίου βάσει προηγούμενης λεπτομερούς χαρτογράφησης και αξιολόγησης
- Προτεραιοποίηση των χώρων και μνημείων που απειλούνται με βάση τη σοβαρότητα και την αμεσότητα του κινδύνου και τη συνολική σπουδαιότητά τους, προγραμματισμός δράσεων και διασφάλιση των αναγκαίων πόρων
- Εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων και πραγματοποίηση των ενδεδειγμένων παρεμβάσεων για την πρόληψη και τη θεραπεία των κινδύνων και των απειλών

Κατά την πρώτη φάση, μέχρι το 2025, θα διενεργηθούν τα εξής:

- 1.** Δημιουργία (χαρτογραφικού) καταλόγου κλιματικής τρωτότητας σε επίπεδο χώρας (με έμφαση στις χωρικές ενότητες με μνημεία/αρχαιολογικούς χώρους) και ανάπτυξη ψηφιακού αποθετηρίου σε σύνδεση με το Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο
- 2.** Κατάρτιση του Εθνικού Καταλόγου Πολιτιστικών Αγαθών σε κλιματικό κίνδυνο
- 3.** Σταδιακή κατάρτιση και εφαρμογή 12 Σχεδίων Προσαρμογής αρχαιολογικών χώρων/μνημείων στις επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής και η

αναθεώρηση/επικαιροποίηση των αντίστοιχων Σχεδίων Πολιτικής Προστασίας

4. Αξιολόγηση των αναγκών ενεργειακής αναβάθμισης Μουσείων του ΥΠΠΟ και ενεργειακή αναβάθμιση 13 Μουσείων του ΥΠΠΟ.
5. Αναθεώρηση, σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, των σχεδίων πολιτικής προστασίας των ευρύτερων περιοχών στις οποίες ανήκουν οι αρχαιολογικοί χώροι – μνημεία
6. Κατάρτιση σε συνεργασία με το ΥΠΕΝ και θεσμοθέτηση Ειδικών Χωρικών Σχεδίων για αρχαιολογικούς χώρους – μνημεία που χαρακτηρίζονται από αυξημένη τρωτότητα σε κλιματικούς κινδύνους – Επαναξιολόγηση των ορίων των ζωνών προστασίας των αρχαιολογικών χώρων – μνημείων, ειδικότερα σε περιοχές υψηλής τρωτότητας σε κλιματικούς κινδύνους
7. Εκπαίδευση και κατάρτιση του στελεχειακού δυναμικού του ΥΠΠΟ στο δίπτυχο «Κλιματική Αλλαγή και Πολιτιστική Κληρονομιά»
8. Ανάπτυξη ειδικού προγράμματος για την προστασία των υλικών των μνημείων και αρχαιολογικών χώρων από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής
9. Δημιουργία μηχανισμού υποστήριξης εντός του ΥΠΠΟ – Πλαίσιο συνεργασίας με εξειδικευμένους φορείς του Δημόσιου Τομέα

Κατά τη δεύτερη φάση, μέχρι το 2030, θα διενεργηθούν τα εξής:

1. Σταδιακή κατάρτιση και εφαρμογή 35 συνολικά (και για τις δύο φάσεις) Σχεδίων Προσαρμογής αρχαιολογικών χώρων/μνημείων στις επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής
2. Ενεργειακή αναβάθμιση 30 συνολικά (και για τις δύο φάσεις) Μουσείων του ΥΠΠΟ, ώστε να διασφαλίζεται η ομαλή τους λειτουργία σε επιβαρυνμένες θερμικές συνθήκες, να χαρακτηρίζονται από συνθήκες θερμικής άνεσης για τους επισκέπτες, να προστατεύονται οι συλλογές, αλλά και να περιορίζονται οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου στο πνεύμα της Συμφωνίας των Παρισίων και των εθνικών στόχων (-40% στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα σε σχέση με το 1990)
3. Πιλοτική ενεργειακή αναβάθμιση Μουσείων του ΥΠΠΟ, σε σχεδόν μηδενικής ενέργειας (near zero energy)

Στην κατεύθυνση των ανωτέρω, το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» περιλαμβάνει Δράση με τίτλο «Προστασία εμβληματικών τόπων και μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς από την κλιματική αλλαγή» και κωδικό 16433. Στο επίκεντρο της Δράσης τίθεται η προστασία αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, μέσω της υλοποίησης στοχευμένων έργων και της κατασκευής εξατομικευμένων υποδομών για την πρόληψη συγκεκριμένων κλιματικών κινδύνων και συναφών κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή.

Στο πλαίσιο της Δράσης υλοποιούνται δύο ερευνητικά έργα:

- Το έργο με τίτλο «Σχεδιασμός εθνικής στρατηγικής για την προσαρμογή της προστασίας των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής». Το ερευνητικό έργο υλοποιείται από το Εθνικό και Καποδιστριακό

Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ) και το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (ΕΙΕ) μέσω Προγραμματικής Σύμβασης με το Υπουργείο Πολιτισμού. Το έργο φιλοδοξεί να συνεισφέρει στην εθνική προσπάθεια για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον τομέα του Πολιτισμού, δημιουργώντας κατευθυντήριες οδηγίες και καλές πρακτικές σε επίπεδο υποδομών και δράσεων που υποστηρίζουν την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και εμπλουτίζουν την επιστημονική γνώση στον συγκεκριμένο τομέα. Ειδικότερα οι προβλεπόμενες στο πλαίσιο του έργου δράσεις αποσκοπούν στην αναγνώριση και καταγραφή των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς και στον χωροχρονικό προσδιορισμό του τετράπτυχου «έκθεση-ευαισθησία-προσαρμοστική ικανότητα-τρωτότητα» σε συνδυασμό με την εκτίμηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής για την επόμενη κλιματική περίοδο (2020-2050) μέσω προσομοιώσεων κλιματικών μοντέλων υψηλής χωρικής ανάλυσης.

- Το έργο με τίτλο «Συστήματα καταγραφής και παρακολούθησης της επίδρασης της κλιματικής αλλαγής στις συνθήκες μικροπεριβάλλοντος για τη διατήρηση της επιφάνειας των υλικών των μνημείων». Το ερευνητικό έργο υλοποιείται από ΕΚΕΦΕ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ μέσω Προγραμματικής Σύμβασης με το Υπουργείο Πολιτισμού. Στο πλαίσιο του έργου θα αναπτυχθεί ένα καινοτόμο διαλειτουργικό σύστημα δικτύου ασύρματων ετερογενών αισθητήρων που θα εγκατασταθούν σε 30 μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους σε όλη την Ελλάδα, που θα επιλεγθούν με γνώμονα την γεωγραφική τους θέση, καθώς και σε ένα κέντρο ελέγχου πληροφοριών, ενώ ταυτόχρονα θα αναπτυχθεί μια κινητή μονάδα απόκρισης με κατάλληλο εξοπλισμό.

Παράλληλα, στο πλαίσιο της Δράσης υλοποιούνται και αυτοτελή έργα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Συγκεκριμένα, οι αρμόδιες Υπηρεσίες του ΥΠ.ΠΟ. υλοποιούν τα εξής έργα:

- Πυρόσβεση αρχαιολογικού χώρου Φιλίππων
- Πυρόσβεση αρχαιολογικού χώρου Μυστρά
- Σχεδιασμός εθνικής στρατηγικής για την προστασία των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής
- Μέτρα αντιμετώπισης βραχοπτώσεων στους Δελφούς
- Αντιπλημμυρικά έργα στο Δίον
- Αντιπλημμυρικά έργα στο μινωικό ανάκτορο των Μαλίων της Κρήτης
- Συστήματα καταγραφής και παρακολούθησης της επίδρασης της κλιματικής αλλαγής στις συνθήκες μικροπεριβάλλοντος για τη διατήρηση της επιφάνειας των υλικών των μνημείων
- Αντιπλημμυρικά έργα στο μινωικό ανάκτορο της Φαιστού της Κρήτης

Ε.7 Πολιτιστικό Περιβάλλον και Ψηφιακή Μετάβαση

Τα τελευταία χρόνια, η εξάπλωση της τεχνολογίας έχει αλλάξει τους τρόπους με τους οποίους οι οικονομίες, οι κυβερνήσεις, αλλά και οι πολίτες του κόσμου αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους. Αν και τα ψηφιακά οικοσυστήματα μπορούν να εξελιχθούν με βάση τις δυνάμεις της αγοράς,

θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι εξυπηρετούν όλους τους πολίτες, και ιδιαίτερα τους πιο περιθωριοποιημένους και ευάλωτους¹⁰⁴.

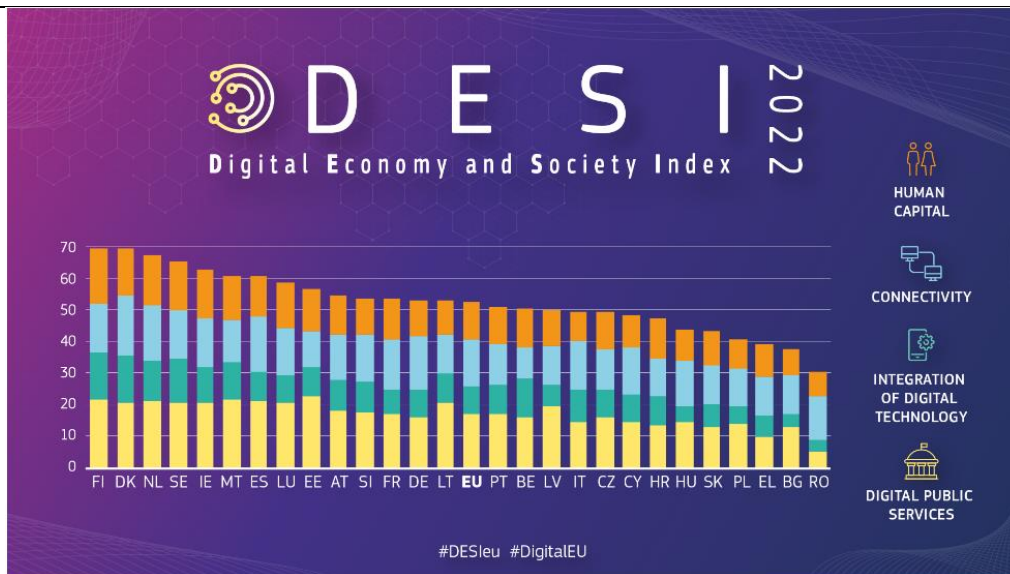
Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της Δημόσιας Διοίκησης στηρίχθηκε στην ανάπτυξη των τεχνολογιών της πληροφορίας. Ήδη από τη δεκαετία του 1980, η Ευρωπαϊκή Ένωση, επιδιώκοντας να απεξαρτηθεί από τις εισαγωγές υψηλής τεχνολογίας από Αμερική και Ιαπωνία, συμπεριέλαβε στους στόχους της την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών μέσω συγκεκριμένων πολιτικών και δράσεων. Αυτή η ανάπτυξη πρόσφερε την υποδομή για μεγάλες διοικητικές μεταρρυθμίσεις που συντελέστηκαν, τόσο στον Ιδιωτικό, όσο και στο Δημόσιο τομέα, οι οποίες οδήγησαν στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Η ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών απαιτούσε ισχυρή χρηματοδότηση και συντονισμένες πολιτικές στο χώρο της έρευνας. Αυτό επετεύχθη μέσω προγραμμάτων από τα οποία ωφελήθηκαν όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ και αργότερα μέσω της δημιουργίας του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας. Οι μεγάλες δυνατότητες που πρόσφεραν οι νέες Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) ευνόησαν τον ψηφιακό μετασχηματισμό της Δημόσιας Διοίκησης και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Η Στρατηγική της Λισαβόνας που υπογράφηκε από τους ηγέτες των κρατών-μελών της ΕΕ το 2000, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην κατεύθυνση αυτή, καθώς είχε στόχο να αναδείξει την Ευρώπη ως την ανταγωνιστικότερη οικονομία του κόσμου βασισμένη στη γνώση. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της Δημόσιας Διοίκησης και η ηλεκτρονική διακυβέρνηση στηρίζονται σε τρεις βασικούς άξονες¹⁰⁵:

- α. την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και την πιστοποίηση δημόσιων διαδικτυακών τόπων
- β. τη διαλειτουργικότητα μεταξύ πληροφοριακών συστημάτων και την ανάπτυξη υπηρεσιών ηλεκτρονικών συναλλαγών από τη δημόσια διοίκηση
- γ. την προστασία των δεδομένων

Διάγραμμα 42. Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (2022).

¹⁰⁴ Δημαρά Α., Θερμός Θ., Κυρίτση Ε. (2021) 'Ψηφιακή εποχή. Ο ρόλος της στην οικονομική ανάπτυξη', Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού (<http://repository.library.teiwest.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/10057/LOG-%CE%94%CE%97%CE%9C%CE%91%CE%A1%CE%91-%CE%98%CE%95%CE%A1%CE%9C%CE%9F%CE%A3-%CE%9A%CE%A5%CE%A1%CE%99%CE%A4%CE%A3%CE%97.pdf?sequence=1&isAllowed=y>)

¹⁰⁵ Τριανταφύλλου Α. (2022) '4η Βιομηχανική Επανάσταση και Ψηφιακός Μετασχηματισμός της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης – Η μετάβαση στο «έξυπνο» κράτος', Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Σχολή Διοίκησης, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Οργανισμών, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Δημόσια Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Καλαμάτα

Πηγή: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

Ο Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (Digital Economy and Society Index – DESI) δημοσιεύεται από το 2014 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αποτελεί μια ετήσια έκθεση που παρακολουθεί τις ψηφιακές επιδόσεις:

- Ανθρώπινο Κεφάλαιο - Ψηφιακές δεξιότητες (Human Capital)
- Συνδεσιμότητα (Connectivity)
- Ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας (Integration of digital technology)
- Ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες (Digital public services)
- Έρευνα και Ανάπτυξη των ΤΠΕ (Research and Development in ICT).

Όπως φαίνεται στο παραπάνω Διάγραμμα, πρωτοπόρες χώρες της ΕΕ στον τομέα της ψηφιακής οικονομίας είναι η Φινλανδία, η Δανία, η Ολλανδία, η Σουηδία, η Ιρλανδία, η Μάλτα και η Εσθονία, ενώ στις χαμηλότερες θέσεις, παρά την πρόοδο των τελευταίων ετών, βρίσκονται η Ελλάδα, η Βουλγαρία και η Ρουμανία.

Εικόνα 19. Οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ.

Πηγή: <https://gsco.gov.gr/sdgs/>

Το 2015 θεσπίστηκαν και εγκρίθηκαν οι στόχοι του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του κόσμου με την «Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη». Με ψήφισμα του ΟΗΕ το 2017 οι στόχοι αυτοί ενισχύθηκαν, καθώς προσδιορίστηκαν συγκεκριμένοι στόχοι για κάθε στόχο, καθώς και δείκτες για τη μέτρηση της προόδου προς κάθε στόχο. Τα έτη επίτευξης του κάθε στόχου κυμαίνονταν μεταξύ του 2020 και του 2030, ενώ για κάποιους στόχους δε δινόταν ημερομηνία λήξης. Για τη διευκόλυνση της παρακολούθησης, δημιουργήθηκε μια ποικιλία εργαλείων παρακολούθησης και την απεικόνιση της προόδου προς κάθε στόχο. Βασική επιδίωξη ήταν να γίνουν τα δεδομένα πιο διαθέσιμα και κατανοητά. Για παράδειγμα, η ηλεκτρονική έκδοση SDG (Sustainable Development Goals) Tracker, που κυκλοφόρησε τον Ιούνιο του 2018 παρουσίασε διαθέσιμα δεδομένα για όλους τους δείκτες. Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης δίνουν προσοχή σε πολλαπλά οριζόντια ζητήματα, όπως η ισότητα των φύλων, η εκπαίδευση και ο πολιτισμός (Δημαρά κ.ά., 2021).

Για την περίοδο 2019-2024 οι καθορισμένες προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τη χάραξη πολιτικής στον τομέα του πολιτισμού σε επίπεδο ΕΕ και για τα βασικά θέματα της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα του πολιτισμού. Οι 6 πολιτικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι οι εξής¹⁰⁶:

1. Μια Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία: ανάδειξη της Ευρώπης στην πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρο
2. Μια Ευρώπη έτοιμη για την ψηφιακή εποχή: ενδυνάμωση των ατόμων μέσω μιας νέας γενιάς τεχνολογιών
3. Μια οικονομία στην υπηρεσία των ανθρώπων: εξασφάλιση κοινωνικής δικαιοσύνης και ευημερίας
4. Μια ισχυρότερη Ευρώπη στον κόσμο: η Ευρώπη να επιδιώκει υψηλότερους στόχους ενισχύοντας το μοντέλο υπεύθυνης παγκόσμιας ηγεσίας
5. Προώθηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής: οικοδόμηση μιας Ένωσης ισότητας στην οποία όλοι θα έχουν την ίδια πρόσβαση σε ευκαιρίες
6. Νέα ώθηση για την ευρωπαϊκή δημοκρατία: ανάπτυξη, προστασία και ενίσχυση της δημοκρατίας

Η ψηφιακή τεχνολογία αλλάζει τη ζωή των ανθρώπων. Στόχος της ψηφιακής στρατηγικής της ΕΕ είναι να κάνει το μετασχηματισμό επωφελή για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, και παράλληλα να συμβάλει στην επίτευξη του στόχου της για μια κλιματικά ουδέτερη Ευρώπη έως το 2050. Η Επιτροπή είναι αποφασισμένη να κάνει αυτή τη δεκαετία την «Ψηφιακή Δεκαετία» της Ευρώπης. Η Ευρώπη πρέπει τώρα να ενισχύσει την ψηφιακή κυριαρχία της και να θέσει πρότυπα, αντί να ακολουθήσει τα πρότυπα άλλων — με σαφή εστίαση στα δεδομένα, στην τεχνολογία και στις υποδομές. 250 δις € θα διατεθούν για την τόνωση της ψηφιοποίησης από το Σχέδιο NextGenerationEU. Το 80% του πληθυσμού της ΕΕ θα πρέπει να διαθέτει

¹⁰⁶ <https://culture.ec.europa.eu/el/policies/strategic-framework-for-the-eus-cultural-policy>

βασικές ψηφιακές δεξιότητες έως το 2030, ενώ 43 δις € σε επενδύσεις με γνώμονα την πολιτική θα στηρίξουν την πράξη για τα μικροκυκλώματα έως το 2030¹⁰⁷.

Πρόσφατα, ολοκληρώθηκε από το Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης η Δημόσια Διαβούλευση της Στρατηγικής για την Ψηφιακή Ανάπτυξη «Ψηφιακή Ελλάδα 2016-2021». Βασική επιδίωξη είναι η γνήσια πρόσβαση σε προηγμένες ψηφιακές υποδομές, επιχειρηματικότητα ανταγωνιστική στο διεθνές ψηφιακό περιβάλλον, έξυπνη λειτουργία και διασύνδεση του κράτους, ψηφιακή συνοχή για τις κοινωνικές προκλήσεις και ένα έξυπνα βιώσιμο οικοσύστημα για καλύτερη ποιότητα ζωής. Οι στρατηγικοί στόχοι προσεγγίζονται μέσα από 7 τομείς παρέμβασης που αποτελούν και τους τομείς ανάπτυξης για τα επόμενα έτη:

1. Ανοιχτά Δεδομένα (Open Data)
2. Διαλειτουργικότητα (Interoperability)
3. Έξυπνες εφαρμογές και υπηρεσίες (Smart applications and services)
4. Προσβασιμότητα (Access)
5. Επίτευξη κρίσιμης μάζας (Critical mass)
6. Ψηφιακές Δεξιότητες (Digital skills)
7. IT διακυβέρνηση και αλλαγή

Στο συνεχώς κοινωνικό-πολιτισμικό-οικονομικό μεταβαλλόμενο περιβάλλον, οι πολιτισμικοί οργανισμοί καλούνται να τεθούν σε πλήρη επανεκκίνηση, μεταβαίνοντας από την εσωστρεφή διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, στη μετατροπή τους σε «ζωντανούς» διαδραστικούς χώρους. Ο ψηφιακός τους μετασχηματισμός, ενεργοποιεί τη διαδραστική τους λειτουργία, ενώ παράλληλα αποδίδει νέες διαστάσεις στην προβολή του πολιτιστικού αποθέματος και στη διαχείριση της πολιτιστικής πληροφορίας¹⁰⁸.

Η πολιτιστική κληρονομιά, ζωτικός πυλώνας και αναπόσπαστο τμήμα κάθε κοινωνίας, πρέπει να προστατεύεται, να διαδίδεται και να διατηρείται για τις επόμενες γενιές. Τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς καλούνται να αξιοποιήσουν τα νέα μέσα και τις τεχνολογίες προκειμένου για τη διασφάλιση της βιωσιμότητάς τους. Το γεγονός ότι ο πολιτιστικός τομέας συγκαταλέγεται μεταξύ των προτεραιοτήτων της ευρωπαϊκής νομοθεσίας είναι πολύ ενθαρρυντικό, καθώς δείχνει ότι η πνευματική έκφραση δεν έχει ελαχιστοποιηθεί στη σύγχρονη τεχνοκρατική κοινωνία. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός των ιδρυμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς τα μεταμορφώνει από αποθηκευτικούς χώρους διαφύλαξης σε καινοτόμους ψηφιακούς προορισμούς και προμηθευτές γνώσης. Η σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των κατόχων πολιτιστικών έργων και του κοινού για ισότιμη και απρόσκοπτη πρόσβαση στην πολιτιστική κληρονομιά προϋποθέτει την ενδυνάμωση των ιδρυμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς, ώστε να συμμετέχουν στη δημιουργία μιας παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας της γνώσης¹⁰⁹.

¹⁰⁷ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age_el

¹⁰⁸ <https://www.kathimerini.gr/society/915293/psifiakos-politismos-kai-mellon/>

¹⁰⁹ Μέγγου Β. (2021) 'Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομιά και Πνευματική Ιδιοκτησία', Επιθεώρηση Δικαίου Πληροφορικής @ Information Law Journal, T. 2 (2021) E-ISSN: 2732-6004 (<http://ejournals.lib.auth.gr/infolawj/>)

Η πολιτιστική βιομηχανία στην προσπάθειά της να ακολουθήσει την εξέλιξη των πραγμάτων και να προσαρμοστεί στο νέο τεχνολογικό περιβάλλον, αξιοποιεί όλο και περισσότερο τα νέα μέσα που αναδύονται, προκειμένου να συνδέσει αρμονικά τις νέες ψηφιακές τεχνολογίες με την τέχνη, την έκφραση και τη δημιουργία. Η παραγωγή πρωτότυπων ψηφιακών προϊόντων και η παροχή υπηρεσιών ψηφιακής ενημέρωσης και διασύνδεσης του κοινού, του κράτους και των ίδιων των πολιτιστικών οργανισμών είναι η αρχή προς αυτή την κατεύθυνση. Το παλιό δίνει τη θέση του στο νέο ελκυστικό περιβάλλον, στην κοινωνία της πληροφορίας, προσφέροντας ένα νέο εμπλουτισμένο πολιτιστικό προϊόν, ικανό να προσελκύσει κάθε επισκέπτη από οποιαδήποτε περιοχή. Οι πολιτιστικοί οργανισμοί καλούνται να εναρμονιστούν με το νέο ψηφιακό περιβάλλον ώστε να διεισδύσουν σε ακόμα μεγαλύτερο κομμάτι της παγκόσμιας κοινωνίας. Η βιωσιμότητα ενός πολιτισμικού οργανισμού εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο που θα υιοθετήσει τις δυνατότητες της ψηφιακής επανάστασης και του διαδικτύου και θα αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις σύγχρονες προκλήσεις. Η διεθνής τάση ορίζει και έχει αποδείξει πως η οικονομία της γνώσης και τεχνολογίας συμβαδίζει με την οικονομία του πολιτισμού και της δημιουργίας. Άρα λοιπόν, οι πολιτιστικοί φορείς και οργανισμοί πρέπει να στραφούν σε ένα νέο βιώσιμο αναπτυξιακό μοντέλο προσανατολισμένο στην ψηφιακή παραγωγή πολιτιστικών προϊόντων και υπηρεσιών, που θα αυξήσει την ανταγωνιστικότητά τους και θα οδηγήσει στην οικονομική ανάπτυξη και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του κοινωνικού συνόλου¹¹⁰.

Η προσφορά του ψηφιακού μετασχηματισμού επεκτείνεται σαφώς και στο ανθρώπινο δυναμικό, το οποίο αποκτά πλέον ψηφιακές δεξιότητες και απαραίτητη εξειδίκευση. Η ψηφιακή παιδεία του προσωπικού ενός οργανισμού, το καθιστά «έξυπνο», με αποτέλεσμα να παράγει αποδοτική πολιτισμική εμπειρία. Είναι σαφές ότι η βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου του προσωπικού σε θέματα ψηφιακής τεχνολογίας, συμβάλλει θετικά στην παραγωγή και προώθηση των πολιτισμικών αγαθών. Επιπλέον, ο ψηφιακός πολιτισμός ενισχύει την επικοινωνία μεταξύ οργανισμών και κοινού, που γίνεται αμφίδρομη. Τα ψηφιακά μέσα ενισχύουν τη διαδραστική αφήγηση, διαμορφώνοντας μια πληθώρα από πολιτισμικές εμπειρίες¹¹¹.

Σύμφωνα με τον Κοντοχρήστου, η ψηφιακή τεχνολογία και τα σύγχρονα μέσα έχουν συμβάλλει ενεργά: (i) στην προβολή των σύγχρονων πολιτιστικών δραστηριοτήτων παγκοσμίως, (ii) στην επιστημονική τεκμηρίωση και διάσωση του πολιτιστικού αποθέματος, (iii) στη δυνατότητα συγκέντρωσης, ποσοτικοποίησης και αξιολόγησης των πολύπλοκων δεδομένων που συμβάλλουν στη βελτίωση των παρεχόμενων πολιτιστικών υπηρεσιών και (iv) στον εκδημοκρατισμό της πολιτιστικής δημιουργίας. Οι δυνατότητες των νέων τεχνολογιών, λοιπόν, επιτρέπουν στους σύγχρονους πολιτιστικούς οργανισμούς να «φτάσουν» έναν μεγάλο αριθμό φυσικών και ψηφιακών επισκεπτών, οι οποίοι δυνητικά μπορούν να μετατραπούν σε

¹¹⁰ Αλεξανδρίδη Σ. (2019) 'Η Ψηφιακή Στρατηγική στο χώρο του Πολιτισμού. Η περίπτωση του Μουσείου Victoria & Albert', Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων», Διπλωματική Εργασία, Αθήνα (<https://apothesis.eap.gr/archive/item/84120>)

¹¹¹ Ράπτη Κ. (2022) 'Ο ψηφιακός μετασχηματισμός των πολιτιστικών οργανισμών και η επίδραση του Covid-19. Μελέτη περίπτωσης του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης', Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων», Διπλωματική Εργασία, Θεσσαλονίκη (<https://apothesis.eap.gr/archive/item/171437?lang=en>)

πραγματικούς επισκέπτες. Τα ψηφιακά εργαλεία έχουν τη δυνατότητα να βελτιώσουν την εμπειρία και των δύο κατηγοριών επισκεπτών και να τους επιτρέψουν να συμμετέχουν πιο ενεργά στις δραστηριότητες και λειτουργίες του οργανισμού. Σύμφωνα με τον Wojciechowski, οι πραγματικοί και οι εικονικοί επισκέπτες, με τη χρήση των νέων τεχνολογιών και των ψηφιακών εργαλείων μετατρέπονται από παθητικούς θεατές και αναγνώστες σε ενεργούς παράγοντες και εν τέλει χρήστες. Είναι πλέον πολλοί οι ελληνικοί πολιτιστικοί οργανισμοί που έχουν ενσωματώσει την ψηφιακή τεχνολογία στην οργάνωση και λειτουργία τους έχοντας αντιληφθεί τα πλεονεκτήματά της. Χάρη σε αυτή, κατάφεραν να πετύχουν την ανάπτυξη και τη βιωσιμότητά τους. Κάποιοι από αυτούς σώθηκαν από σίγουρη οικονομική καταστροφή, αναδείχθηκαν, βγήκαν από την αφάνεια, έγιναν γνωστοί σε ένα ευρύ κοινό, σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο και πέτυχαν τους στόχους και την αποστολή τους σε μια εποχή οικονομικής ύφεσης και χρηματοδοτικών δυσκολιών¹¹².

Η Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων και το Εθνικό Αρχείο Μνημείων¹¹³

Η Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων (ΔΔΕΑΜ) είναι συνάμα ο θεματοφύλακας του Εθνικού Αρχείου Μνημείων, ένα ζωντανό κύτταρο έρευνας και μια πύλη πληροφόρησης γύρω από τα μνημεία της Επικράτειας στην υπηρεσία των πολιτών. Στους επιχειρησιακούς στόχους της Διεύθυνσης συγκαταλλέγονται:

- Η συγκρότηση και διαχείριση του Εθνικού Αρχείου Μνημείων και του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου και
- Η τήρηση του Ιστορικού Αρχείου Αρχαιοτήτων και Αναστηλώσεων, καθώς και η εκπόνηση προγραμμάτων και οριζόντιων σχεδίων δράσης στους ανωτέρω τομείς.

Τη Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων απαρτίζουν τα εξής τρία Τμήματα:

α) Τμήμα Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων και Αρχαιολογικού Κτηματολογίου

β) Τμήμα Διαχείρισης Ιστορικού Αρχείου Αρχαιοτήτων και Αναστηλώσεων

γ) Τμήμα Υποστήριξης Λειτουργίας

Η Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων (ΔΔΕΑΜ) αποτελεί Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, υπαγόμενη στη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, με αποστολή την τήρηση του Εθνικού Αρχείου Μνημείων, του κεντρικού αποθετηρίου του ελληνικού κράτους για τα μνημεία της Επικράτειας.

Σκοπός του Εθνικού Αρχείου Μνημείων είναι η διαφύλαξη των τεκμηρίων, έγχαρτων και ψηφιακών, που αφορούν στα κινητά και ακίνητα μνημεία της Επικράτειας, ο εμπλουτισμός και η διαχείρισή τους με κάθε πρόσφορο μέσο και ιδίως με τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών, καθώς και η διάχυσή τους προς όφελος του κοινωνικού συνόλου υιοθετώντας πολιτικές ανοιχτής πρόσβασης.

Το Εθνικό Αρχείο Μνημείων συγκροτήθηκε και λειτουργεί από το 2002, σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 3028/2002, όπως κωδικοποιήθηκε με το Ν. 4858/2021 «Για την Προστασία των

¹¹² Αλεξανδρίδη Σ. (2019) 'Η Ψηφιακή Στρατηγική στο χώρο του Πολιτισμού. Η περίπτωση του Μουσείου Victoria & Albert', Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων», Διπλωματική Εργασία, Αθήνα (<https://apothesis.eap.gr/archive/item/84120>)

¹¹³ <https://nationalarchive.culture.gr/el/directorate-national-monuments-archive>

Αρχαιοτήτων και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς εν γένει. Αποτελείται από τρεις ανεξάρτητες και ταυτόχρονα αλληλοσυμπληρούμενες ενότητες:

- Το Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο
- Τις Ψηφιακές Συλλογές Κινητών Μνημείων και
- Το Ιστορικό Αρχείο Αρχαιοτήτων και Αναστηλώσεων

Τα δεδομένα του Εθνικού Αρχείου Μνημείων παράγονται κατά την άσκηση του αρχαιολογικού έργου από το σύνολο των Υπηρεσιών του Υπουργείου και είναι ανοιχτά με σκοπό τη διάχυση της γνώσης προς όφελος της έρευνας, της ανάπτυξης και της εκπαίδευσης. Για καθένα από τα τρία διακριτά μέρη του Εθνικού Αρχείου Μνημείων η ΔΔΕΑΜ λειτουργεί και ενημερώνει τα αντίστοιχα Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα (ΟΠΣ) που προορίζονται για χρήση από τις Υπηρεσίες, καθώς και τις Πύλες που απευθύνονται στο ενδιαφερόμενο κοινό.

Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο¹¹⁴

Η Πράξη «**Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο**» (με κωδικό MIS 5003765) εντάχθηκε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία 2014-2020», με φορέα υλοποίησης τη Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων και συνολική δημόσια δαπάνη 2.980.978,38 €. Αφορά στη συστηματική καταγραφή και τεκμηρίωση (αρχαιολογική, διοικητική και γεωχωρική) των ακίνητων μνημείων, των αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών τόπων και των ζωνών προστασίας αυτών. Με το έργο αυτό καθίσταται δυνατή η πλήρης εποπτεία, προστασία και διαχείριση των μνημείων και του πολιτιστικού περιβάλλοντος, από το σύνολο των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών, σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο, μέσω του ΟΠΣ. Ταυτόχρονα, μέσω της Διαδικτυακής Πύλης, παρέχεται η δυνατότητα στους ενδιαφερομένους πολίτες, επαγγελματίες και φορείς του Δημοσίου, να ενημερώνονται για το μνημειακό πλούτο της χώρας, αλλά και για τυχόν δεσμεύσεις και περιορισμούς που υφίστανται βάσει της κείμενης νομοθεσίας σε περιοχές ή ακίνητα ενδιαφέροντός τους. Σήμερα, η Διαδικτυακή Πύλη του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου περιλαμβάνει περιγραφικά και γεωχωρικά δεδομένα για περισσότερα από 17.000 Ακίνητα Μνημεία, περίπου 3.400 Αρχαιολογικούς Χώρους και Ιστορικούς Τόπους, 844 Ζώνες Προστασίας και 220 Μουσεία.

Οι εγγραφές μπορεί να εμπλουτίζονται ή και να τροποποιούνται με νέα στοιχεία από το Αρχείο της ΔΔΕΑΜ, αλλά και ανάλογα με τις κηρύξεις, οριοθετήσεις και αναοριοθετήσεις που πραγματοποιούν οι αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού.

Η Πύλη περιλαμβάνει μόνον τους κηρυγμένους και οριοθετημένους αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικούς τόπους. Ως εκ τούτου, δεν συμπεριλαμβάνονται σε αυτή περιοχή αρχαιολογικής σημασίας για τις οποίες δεν έχουν εκδοθεί πράξεις κήρυξης. Εξάλλου, βάσει του Ν. 4858/2021 «Κύρωση Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» (ΦΕΚ 220/Α' /19.11.2021), η προστασία των μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων που χρονολογούνται μέχρι το 1830 είναι αυτόματη, χωρίς να απαιτείται η δημοσίευση διοικητικής πράξης. Ακίνητα προγενέστερα των εκάστοτε εκατό τελευταίων ετών που δεν έχουν κηρυχθεί ως νεώτερα μνημεία από το ΥΠΠΟΑ, δεν περιλαμβάνονται στην

¹¹⁴ <https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/>

Πύλη, Ωστόσο, η κατεδάφισή τους ή η εκτέλεση εργασιών σε αυτά δεν επιτρέπεται χωρίς την έγκριση των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ (Ν. 4858/2021, άρθ. 6, παρ. 10). Σημειώνεται, επίσης, ότι δεν έχουν δημοσιοποιηθεί στην Πύλη περίπου 4.000 ακίνητα χερσαία μνημεία που δεν είναι γεωχωρικά εντοπισμένα. Σε ό,τι αφορά τους ενάλιους αρχαιολογικούς χώρους, παρέχονται επιλεγμένα στοιχεία κυρίως για τους παράκτιους.

Τέλος, δεν περιέχονται στην Πύλη τα χαρακτηρισμένα ως διατηρητέα κτήρια και οι παραδοσιακοί οικισμοί από άλλα Υπουργεία — Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος (πρώην ΥΠΕΚΑ, ΥΠΕΧΩΔΕ, ΥΧΟΠ), πρώην Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής — παρά μόνον όσα έχουν κηρυχθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού.

Η Πύλη έχει ενημερωτικό χαρακτήρα. Νομική ισχύ έχει μόνο το κείμενο όπως δημοσιεύεται στο ΦΕΚ.

Ψηφιακές Συλλογές Κινητών Μνημείων¹¹⁵

Η Πύλη των Ψηφιακών Συλλογών Κινητών Μνημείων περιλαμβάνει αντικείμενα προερχόμενα κυρίως από τις συλλογές των Περιφερειακών και Ειδικών Περιφερειακών Υπηρεσιών και των Μουσείων του Υπουργείου Πολιτισμού. Καθώς η Πύλη είναι ένα δυναμικό σύστημα - και μάλιστα στην α' φάση της παραγωγικής του λειτουργίας - στο προσεχές διάστημα θα συνεχίσει να εμπλουτίζεται με τεκμήρια. Παράλληλα, θα προστίθενται σταδιακά νέες λειτουργικότητες και θα βελτιώνονται οι υφιστάμενες εγγραφές και η φωτογραφική τεκμηρίωση.

Μέσω της Πύλης δίνεται η δυνατότητα στον επισκέπτη:

- Να μελετήσει τα τεκμήρια της ανθρώπινης παρουσίας στον ελλαδικό χώρο από την απώτατη Προϊστορία μέχρι τον 20^ο αιώνα
- Να γνωρίσει τον τρόπο που χρησιμοποιούνταν τα αντικείμενα
- Να περιηγηθεί στους τόπους που δημιουργήθηκαν και στα μουσεία που φιλοξενούνται τα τέχνηρα
- Να αναγνωρίσει τις εποχές, τα είδη, τα υλικά

Ιστορικό Αρχείο Αρχαιοτήτων και Αναστηλώσεων¹¹⁶

Το Ιστορικό Αρχείο Αρχαιοτήτων και Αναστηλώσεων (ΙΑΑΑ) αποτελεί τον κύριο φορέα διάσωσης, φύλαξης, ταξινόμησης και τεκμηρίωσης της διοικητικής αλληλογραφίας, που παράχθηκε από τη σύσταση της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας το 1834 μέχρι το έτος 2014. Επίσης, μεμονωμένα αρχειακά σύνολα φορέων, αρχαιολόγων και αρχιτεκτόνων έχουν παραχωρηθεί και φυλάσσονται τα τελευταία χρόνια στον φιλόξενο χώρο της οδού Ψαρομηλίκου 22, στον Κεραμεικό.

Η μέριμνα για το αρχειακό πολιτιστικό απόθεμα πλαισιώνεται από δράσεις εξωστρέφειας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αρωγή της έρευνας και στη διαρκή βελτίωση της προσβασιμότητας, τόσο φυσικής όσο και ψηφιακής. Την τελευταία δεκαετία, μαθητές, φοιτητές, ερευνητές, ακαδημαϊκοί, επαγγελματίες όλων των ειδικοτήτων και πολίτες έχουν

¹¹⁵ <https://nationalarchive.culture.gr/>

¹¹⁶ <https://haas.culture.gr/>

συμβουλευτεί τα αρχειακά τεκμήρια. Από το 2012 μέχρι σήμερα έχουν καταγραφεί σε επίπεδο περιεχομένου περίπου 9.000 αρχειακά κιβώτια. Όλο το αρχειακό υλικό, συμπεριλαμβανομένων των πρόσφατων προσκτήσεων, είναι ταξινομημένο, ενώ οι εργασίες ψηφιακής καταγραφής και τεκμηρίωσης βρίσκονται σε εξέλιξη. Πολυάριθμες εκδόσεις, μελέτες, διδακτορικές διατριβές, συνέδρια, συμπόσια, ημερίδες, ομιλίες, συνεργασίες, εκθέσεις, ψηφιακά προγράμματα, εκπαιδευτικές δράσεις, και ξεναγήσεις έχουν πραγματοποιηθεί με γνώμονα την προαγωγή της ιστορικής γνώσης.

Το ΙΑΑΑ είναι ένα από τα σημαντικότερα δημόσια ιστορικά αρχεία, που μετά από πολλές περιπλανήσεις βρήκε μόνιμη στέγη το 2008 σε ειδικά διαμορφωμένο ιδιόκτητο κτήριο. Το διώροφο αναπαλαιωμένο κτήριο – πρώην τυπογραφείο – ακολουθεί όλες τις προδιαγραφές ενός άρτια εξοπλισμένου χώρου που διαφυλάσσει ιστορικά τεκμήρια: διαθέτει αρχειοστάσια, σύστημα ελεγχόμενου κλιματισμού, πυρασφάλεια, οργανωμένο εργαστήριο συντήρησης χαρτώου υλικού, αναγνωστήριο, εκθεσιακό χώρο, γραφεία και χώρο διαλέξεων.

Το αρχειακό υλικό που φυλάσσεται στο ΙΑΑΑ αποτελείται από περίπου 12.000 αρχειακούς φακέλους. Χρονικά εκτείνεται από το 1834 έως και το 2014. Στα αρχειακά τεκμήρια (έγγραφα, φωτογραφίες, σχέδια, βιβλία και αντικείμενα) αποτυπώνονται οι συστηματικές παρεμβάσεις της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας για την προστασία των μνημείων της επικράτειας. Τον κύριο όγκο του Ιστορικού Αρχείου συγκροτεί η διοικητική αλληλογραφία, κυρίως της κεντρικής Αρχαιολογικής Υπηρεσίας με τις περιφερειακές αρχαιολογικές εφορείες, με τις ξένες αρχαιολογικές σχολές και τα ινστιτούτα, με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, καθώς και με πολίτες. Η πλειονότητα των εγγράφων αφορά σε υποθέσεις σχετικές με την αποκάλυψη, φύλαξη και προστασία των αρχαίων και βυζαντινών κινητών μνημείων, την έκθεσή τους σε μουσεία και συλλογές, τη δημοσίευσή τους, τις εργασίες μελέτης και ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων και τέλος τις κηρύξεις προστασίας τους. Εξίσου σημαντικά είναι και τα τεκμήρια στα οποία αποτυπώνεται η κρατική μέριμνα για την αντιμετώπιση της αρχαιοκαπηλίας, την εποπτεία των αρχαιοπωλείων και των ιδιωτικών συλλογών, την παραγωγή, διάθεση και εξαγωγή αντιγράφων αρχαίων έργων τέχνης και την έκδοση αδειών μελέτης, φωτογράφισης και κινηματογράφησης εντός των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων.

Το αρχειακό υλικό του 19^{ου} αιώνα ακολουθεί μια μεικτή ταξινόμηση, τόσο θεματική, όσο και γεωγραφική. Από το 1910 μέχρι το 1966 το αρχειακό υλικό διασώζεται αρχειοθετημένο θεματικά και χρονολογικά. Χρονολογία ορόσημο της διοικητικής ιστορίας της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας αποτελεί το έτος 1966, ημερομηνία ίδρυσης της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Αναστήλωσης. Τότε, διακόπτεται οριστικά η ταξινόμηση της παραγόμενης διοικητικής αλληλογραφίας ανά θεματικές κατηγορίες και αρχίζει να εφαρμόζεται η χωροχρονική ταξινόμηση (έτος/περιφέρεια αρχαιοτήτων). Η παραπάνω ταξινομητική μέθοδος, η οποία ακολουθείται μέχρι σήμερα, εξελίχθηκε περαιτέρω με την πάροδο των χρόνων.

Το 1973, καθώς οι υπηρεσιακές ανάγκες αυξήθηκαν, καθιερώνεται για πρώτη φορά το Θεματολόγιο ως βασικό υπηρεσιακό εργαλείο διαχείρισης της ολοένα διογκούμενης διοικητικής αλληλογραφίας. Η εν λόγω πρακτική, που εξασφάλιζε ομοιομορφία ως προς την αρχειοθέτηση, διαμόρφωσε τη δομή του σωζόμενου αρχειακού υλικού και είναι σε χρήση μέχρι τις μέρες μας. Η ταξινόμηση των υποθέσεων που διαχειριζόταν η κεντρική Υπηρεσία

συνέχισε να γίνεται ανά έτος και ανά περιφερειακή υπηρεσία αρχαιοτήτων, ενώ εμπλουτίστηκε περαιτέρω με την απόδοση ενός μοναδικού αριθμού φακέλου (φ.). Έτσι, για παράδειγμα, το έτος εφαρμογής του νέου ταξινομητικού συστήματος, η Εφορεία Αρχαιοτήτων Αθηνών έλαβε την αρχειακή κωδικοποίηση Φ. 01/ 1973.

Στο αρχειακό υλικό που διασώζεται εμπεριέχονται και στοιχεία σχετικά με απαλλοτριώσεις, διοικητικά και οικονομικά ζητήματα, ενώ μείζονος σημασίας για τη διοικητική διαδρομή της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας είναι τα πρακτικά των Συνεδριάσεων των Αρχαιολογικών Συμβουλίων των ετών 1899-1989, και πλείστων άλλων αρχαιολογικών επιτροπών.

Ως διακριτό και αυθύπαρκτο αρχειακό σύνολο στο ΙΑΑΑ φυλάσσεται και ένα ογκώδες φωτογραφικό αρχείο αποτελούμενο από 33.195 ασπρόμαυρες φωτογραφίες, προερχόμενες από 15.000 περίπου κτίρια. Το εν λόγω φωτογραφικό αρχείο είναι συλλογικός καρπός μίας διεπιστημονικής Ομάδας Εργασίας η οποία συγκροτήθηκε το 1978 με απόφαση του τότε Υπουργού Πολιτισμού και Επιστημών Δημήτρη Νιάνια. Η Ομάδα Εργασίας, με κύριο έργο τη Σύνταξη του Αρχείου των Μνημείων της Ελλάδος, προχώρησε στη φωτογράφιση των νεοκλασικών και λοιπών παλαιών κτιρίων στην Αττική και στην περιφέρεια (Αίγινα, Βέροια, Έδεσσα, Θεσσαλονίκη, Νάουσα, Ναύπακτος, Ναύπλιο, Σέριφος, Σκύρος κ.ά.). Οι εργασίες πραγματοποιήθηκαν μέσα σε ένα εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα, υπό το συντονισμό της Ευαγγελίας Πρωτονοταρίου-Δεϊλάκη, προϊσταμένης της Διεύθυνσης Αρχείου Μνημείων και Δημοσιευμάτων (ΔΑΜΔ) και του πολιτικού μηχανικού Νικόλαου Θεοδοκάτου. Το υλικό των ασπρόμαυρων φωτογραφιών συνοδεύεται από δελτία απογραφής φωτογραφιών και καταγραφής φιλμ, φύλλα κοντάκτ και αρνητικά φωτογραφιών.

Μια άλλη κατηγορία ιστορικών τεκμηρίων αποτελούν οι συλλογές τεκμηρίων εκλιπόντων και αφυπηρετησάντων στελεχών της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας. Οι συλλογές αυτές περιήλθαν στην κατοχή του ΙΑΑΑ μόλις την τελευταία δεκαετία. Πρόκειται για τα κατάλοιπα των προσωπικών αρχείων του Απόστολου Αρβανιτόπουλου, της Ηούς Ζερβουδάκη, της Ευαγγελίας Πρωτονοταρίου-Δεϊλάκη, του Πέτρου Γ. Καλλιγά, της Ζωής Ευαγγέλου, της Μέλπως Ι. Πωλογιώργη και των Γιάννη και Έφης Σακελλαράκη. Παρακολουθώντας βήμα-βήμα την πορεία τους από τα χρόνια της φοίτησης μέχρι τη συνταξιοδότησή τους, αντλεί κανείς πολύτιμες πληροφορίες τόσο για το έργο και τη δράση τους, όσο και για τις κοινωνικές συνθήκες της εποχής τους.

Τέλος, στο ΙΑΑΑ βρίσκεται το ανενεργό αρχείο της καταργηθείσας Ανώνυμης Εταιρείας με την επωνυμία Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας (ΕΑΧΑ ΑΕ), η οποία δραστηριοποιήθηκε τα έτη 1994-2014 και αποτελείται από έγγραφα, μελέτες και σχέδια.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να επισημανθεί ότι ενώ έχει αρχίσει να διαμορφώνεται ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο πολιτικών για την ψηφιακή πληροφορία, εξακολουθεί να υπάρχει σοβαρό ζήτημα σε σχέση με τον τρόπο που λειτουργεί στην πράξη η νομοθεσία για τα ανοιχτά δεδομένα και την ανοιχτή διακυβέρνηση και την εφαρμογή των πολιτικών για την έρευνα, την καινοτομία και την ανάπτυξη. Η επίλυση των προβλημάτων αυτών είναι δυνατόν να γίνει σε επίπεδο κανονιστικών πράξεων εφαρμοστικών της ως άνω νομοθεσίας¹¹⁷.

¹¹⁷ Αλεξανδρίδη, 2019

ΣΤ. Βασικές Υποδομές στην Περιοχή Παρέμβασης¹¹⁸

Ακολουθεί μια συνοπτική περιγραφή των μεταφορικών υποδομών και της προσβασιμότητας στην Περιφέρεια Αττικής.

Στην Περιφέρεια Αττικής και το Μητροπολιτικό της Κέντρο την Αθήνα συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της χώρας, καθώς και οι σημαντικότερες βιομηχανικές δραστηριότητες, διοικητικές και εμπορικές υπηρεσίες. Αποτελώντας τον κόμβο σύνδεσης όλων των ελληνικών Περιφερειών λειτουργούν ως διαμετακομιστικό και διαμεταφορικό κέντρο προς την υπόλοιπη χώρα και το εξωτερικό, αλλά και ως πόλος εξωστρέφειας και διεθνούς επικοινωνίας με όλη τη χώρα.

Όσον αφορά το οδικό δίκτυο, η Περιφέρεια Αττικής συνδέεται με τον Αυτοκινητόδρομο 1 ή Α1 ή ΠΑΘΕ (Πάτρα - Αθήνα –Θεσσαλονίκη – Εύζωνοι) και τον Αυτοκινητόδρομο Α8 (Ολυμπία Οδός, τμήμα της Ευρωπαϊκής Οδού 94 ή Ε94), που ενώνουν το βόρειο με το νότιο τμήμα της χώρας, ενώ στο εσωτερικό της περιλαμβάνει την Αττική Οδό, που λειτουργεί ως περιφερειακό οδικό δίκτυο του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας συνδέοντας τους δύο κύριους αυτοκινητόδρομους που ενώνουν την Αθήνα με την υπόλοιπη Ελλάδα.

Το σιδηροδρομικό δίκτυο ενώνει τον Πειραιά με την Αθήνα και την Πελοπόννησο με μια γραμμή μήκους 726 χλμ. Ο προαστιακός σιδηρόδρομος της Αθήνας αποτελεί μια υπηρεσία που εξυπηρετεί αστικά, προαστιακά και Περιφερειακά κέντρα στην Αττική και στις όμορες Ενώτητες. Το τραμ της Αθήνας είναι ένα μεταφορικό μέσο σταθερής τροχιάς με τρεις γραμμές, ενώ στην Περιφέρεια Αττικής λειτουργεί και το Μετρό της Αθήνας, το μοναδικό δίκτυο μετρό στην Ελλάδα.

Ο Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών «Ελ. Βενιζέλος» λειτουργεί ως η κύρια πύλη εισόδου και εξόδου της χώρας από και προς το εξωτερικό, ενώ στην Περιφέρεια Αττικής υπάγεται και ο Κρατικός Αερολιμένας Κυθήρων «Αλέξανδρος Ωνάσης», με τοπική κυρίως σημασία.

Βάσει στοιχείων της ΟΑΓ¹¹⁹, οι προγραμματισμένες θέσεις εισερχόμενων διεθνών πτήσεων προς την Αθήνα το 2022 αυξήθηκαν κατά 61% σε σχέση με το 2021. Οι κρατήσεις αεροπορικών θέσεων το 2022 σε σύγκριση με το 2021, δείχνουν ότι η Αθήνα έχει το τέταρτο υψηλότερο ποσοστό μεταβολής μετά τη Μαδρίτη, τη Βαρκελώνη και τη Ρώμη.

Κατά το χρονικό διάστημα 2016 – 2019, οι αφίξεις στα Ελληνικά αεροδρόμια αυξήθηκαν κατά 21%, ενώ στο Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών αυξήθηκαν κατά 27%. Το 2020 ήταν το έτος με τις λιγότερες πτήσεις τόσο στο εσωτερικό, όσο και στο εξωτερικό λόγω της πανδημίας. Συνολικά, κατά την περίοδο 2010-2022 οι διεθνείς αεροπορικές αφίξεις και οι αεροπορικές αφίξεις εσωτερικού έχουν αυξηθεί κατά 60%. Στα διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζεται η επιβατική κίνηση του Αεροδρομίου «Ελευθέριος Βενιζέλος» και του Αεροδρομίου Κυθήρων «Αλέξανδρος Ωνάσης»¹²⁰.

¹¹⁸ <https://insete.gr/greektourism2030/perifereia-attikis/>

¹¹⁹ Πρόκειται για έναν παγκόσμιο πάροχο ταξιδιωτικών δεδομένων με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο.

¹²⁰ Τα στοιχεία προέρχονται από την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, όπως τα επεξεργάστηκε η INSETE Intelligence. Για τα στοιχεία του αεροδρομίου της Αθήνας, λόγω των διαταραχών της συγκεκριμένης έρευνας ή/και του μικρού μεγέθους δείγματος κατά την περίοδο Μαρτίου 2020-Ιουνίου 2021, οι αντίστοιχες εκτιμήσεις του όγκου των επιβατών

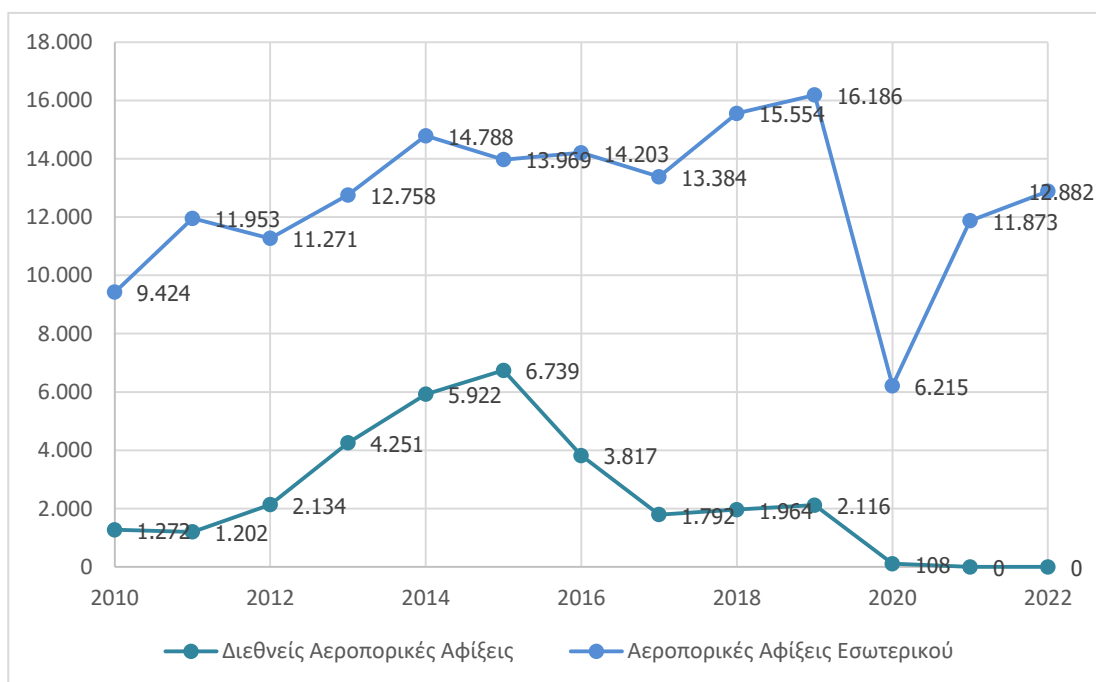
Διάγραμμα 43. Επιβατική κίνηση εξωτερικού και εσωτερικού στο Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών «Ελ. Βενιζέλος» (2010-2022).

Πηγή: <https://insete.gr/perifereies/>. Ιδία επεξεργασία

Στο αεροδρόμιο των Κυθήρων η εικόνα είναι εντελώς διαφορετική, καθώς υπερτερούν οι αφίξεις εσωτερικού. Μάλιστα, κατά τα έτη 2021 και 2022 δεν καταγράφηκαν αφίξεις εξωτερικού.

Διάγραμμα 44. Επιβατική κίνηση εξωτερικού και εσωτερικού στον Κρατικό Αερολιμένα Κυθήρων «Αλέξανδρος Ωνάσης» (2010-2022).

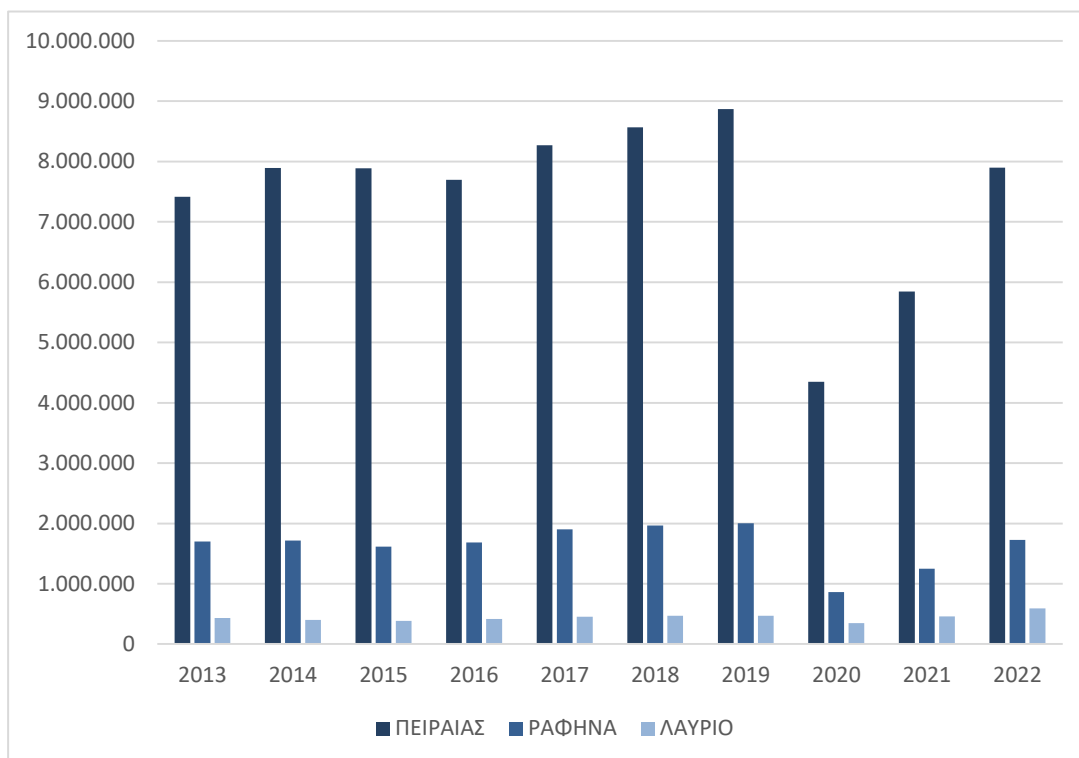
Πηγή: <https://insete.gr/perifereies/>. Ιδία επεξεργασία

Η σημαντικότερη λιμενική υποδομή της Περιφέρειας Αττικής είναι ο Λιμένας Πειραιώς, το ιστορικό και διαχρονικό επίνειο της Αθήνας με στρατηγική σημασία, ένα από τα σημαντικότερα κέντρα μεταφοράς επιβατών και εμπορευμάτων της Μεσογείου. Το λιμάνι του Πειραιά

πρέπει να αντιμετωπίζονται με προσοχή και να αποφεύγονται οι συγκρίσεις.

εξυπηρετεί την τουριστική κίνηση προς τα νησιά του Αργοσαρωνικού, του Αιγαίου, αλλά και προς την Κρήτη. Στο πρωτεύον λιμενικό σύστημα της Αττικής εντάσσονται οι Λιμένες Ραφήνας, Λαυρίου και Ελευσίνας, που λειτουργούν συμπληρωματικά ως προς το Λιμάνι του Πειραιά, αν και είναι απαραίτητη η αναβάθμισή τους, τόσο ως προς την προσβασιμότητα, όσο και ως προς τη συνδεσιμότητά τους. Τα υπόλοιπα λιμάνια που απαντώνται στην Περιφέρεια Αττικής είναι του Περάματος, της Αίγινας, των Σπετσών, της Ύδρας, του Πόρου και των Κυθήρων. Στο παρακάτω διάγραμμα αποτυπώνεται η κίνηση επιβατών ακτοπλοΐας από και προς τα λιμάνια του Πειραιά, της Ραφήνας και του Λαυρίου (επιβιβάσεις και αποβιβάσεις). Και σε αυτή την περίπτωση η πανδημία αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα για τις ακτοπλοϊκές μετακινήσεις το 2020.

Διάγραμμα 45. Σύνολα διακινηθέντων επιβατών στα λιμάνια του Πειραιά, της Ραφήνας και του Λαυρίου (2013-2022).

Πηγή: <https://insete.gr/perifereies/>. Ιδία επεξεργασία

Το 2022, ο Πειραιάς αποτελούσε το μεγαλύτερο λιμάνι κρουαζιέρας στην Ελλάδα με 674 κρουαζιερόπλοια και 880.416 αφίξεις επιβατών. Οι αφίξεις επιβατών κρουαζιέρας στα λιμάνια του Πειραιά, των Κυθήρων, της Ύδρας και των Σπετσών μειώθηκαν δραματικά το 2020 σε σύγκριση με το 2019, ενώ το 2021 άρχισε να παρουσιάζεται μια ανάκαμψη.

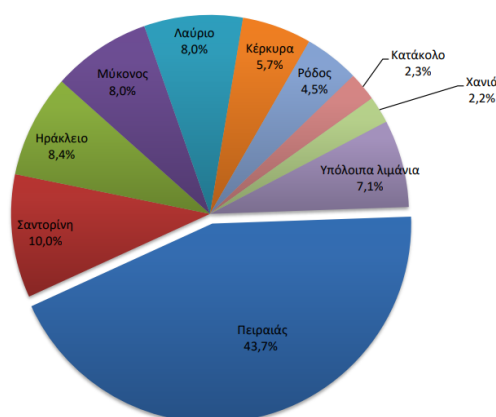
Πίνακας 45. Κίνηση κρουαζιερόπλοιων στα λιμάνια της Περιφέρειας Αττικής (2013-2022).

Λιμάνι		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Πειραιά*	Αριθμός Κρουαζιερόπλοιων	711	606	621	625	576	524	622	76	379	674
	Αριθμός αφίξεων	1.302.581	1.055.556	980.149	1.094.135	1.055.559	961.632	1.098.091	16.640	303.665	880.416
Λαυρίου	Αριθμός Κρουαζιερόπλοιων	20	30	55	65	26	0	0	0	22	86
	Αριθμός αφίξεων	13.504	30.493	44.815	43.236	17.406	0	0	0	15.735	94.948
Κυθήρων	Αριθμός Κρουαζιερόπλοιων	20	2	4	18	5	2	3	0	1	12
	Αριθμός αφίξεων	862	395	1.050	4.479	1.298	92	500	0	26	788
Υδρας	Αριθμός Κρουαζιερόπλοιων	0	0	0	0	0	0	37	3	17	54
	Αριθμός αφίξεων	0	0	0	0	0	0	4.947	327	2.174	6.775
Σπετσών	Αριθμός Κρουαζιερόπλοιων	0	0	0	0	0	0	15	0	7	35
	Αριθμός αφίξεων	0	0	0	0	0	0	4.683	0	1.296	4.937
Σύνολο Περιφέρειας	Αριθμός Κρουαζιερόπλοιων	751	638	680	708	607	526	677	79	426	861
	Αριθμός αφίξεων	1.316.947	1.086.444	1.026.014	1.141.850	1.074.263	961.724	1.108.221	16.967	322.896	987.864

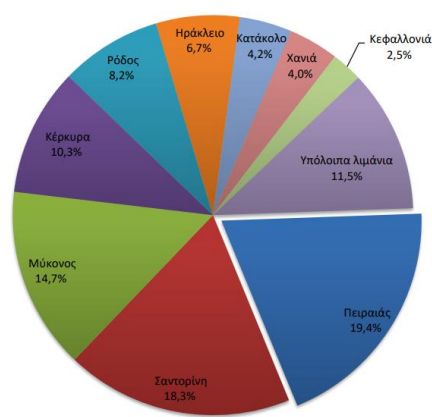
Πηγή: <https://insete.gr/perifereies/>, Ιδία επεξεργασία

Όπως φαίνεται στα επόμενα διαγράμματα, ο Πειραιάς το 2022 καταλαμβάνει την πρώτη θέση στα λιμάνια της χώρας, τόσο ως προς τις αφίξεις κρουαζιερόπλοιων, όσο και ως προς την κατανομή εισπράξεων κρουαζιέρας.

Διάγραμμα 46. Κατανομή συνολικών εισπράξεων κρουαζιέρας ανά λιμάνι (2022).

Διάγραμμα 47. Κατανομή συνολικών επισκέψεων επιβατών κρουαζιέρας ανά λιμάνι (2022).

Πηγή: [https://money-tourism.gr/wp-](https://money-tourism.gr/wp-content/uploads/2023/05/CEA0CEB1CF81CEACCF81CF84CEB7CEBCCEB1202022.pdf)

[content/uploads/2023/05/CEA0CEB1CF81CEACCF81CF84CEB7CEBCCEB1202022.pdf](https://money-tourism.gr/wp-content/uploads/2023/05/CEA0CEB1CF81CEACCF81CF84CEB7CEBCCEB1202022.pdf)

Ζ. Παρεμβάσεις – Προγράμματα που υλοποιήθηκαν στην Περιοχή Παρέμβασης στον τομέα του Πολιτισμού

Σε αυτή την Ενότητα παρουσιάζονται αρχικά έργα συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων στην Περιφέρεια Αττικής από το 2014 και έπειτα, που αφορούν την πολιτιστική κληρονομιά (μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, πολιτιστικές υποδομές, εκπαίδευση) και το σύγχρονο πολιτισμό (μουσεία, πολιτιστικές υποδομές, εκδηλώσεις, εκπαίδευση).

Πίνακας 46. Έργα Πολιτισμού Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων στην Περιφέρεια Αττικής μετά το 2014.

α/ α	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Α	ΕΡΓΟ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	Π/Υ (€)	ΤΟΜΕΑΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ						
1	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Συντήρηση, αποκατάσταση και ανάδειξη του Καθολικού της Ιεράς Μονής Αγίων Ασωμάτων Πετράκη	ΔΑΒΜΜ	710.000,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ Α	ΜΝΗΜΕΙΟ
2	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Αποκατάσταση Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Θων	ΔΑΒΜΜ	550.000,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ Α	ΜΝΗΜΕΙΟ
3	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Ολοκλήρωση κτιριακού συγκροτήματος Εθνικής Πινακοθήκης και Μουσείου Αλέξανδρου Σούτσου (Β' Φάση Υλοποίησης/ ΕΣΠΑ 2014-2020)	ΔΠΑΝΣΜ	4.998.700,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΜΟΥΣΕΙΟ
4	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Στερέωση, Αποκατάσταση και Αλλαγή Χρήσης Κτηριακού Συγκροτήματος Διατηρητέου Μεγάρου Τσίλλερ – Λοβέρδου, Ιδιοκτησίας Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, επί της οδού Μαυρομιχάλη, στην Αθήνα (Β' Φάση Υλοποίησης / ΕΣΠΑ 2014-2020)	ΔΠΑΝΣΜ	1.737.562,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ Α	ΜΟΥΣΕΙΟ
5	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Αποκατάσταση Διατηρητέου Νεοκλασικού Κτηρίου Ιδιοκτησίας της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας επί των οδών Λυκομίδων και Ακταίου 37-39 στο Θησείο (Οικία Μπάργλα)	ΔΠΑΝΣΜ	1.723.219,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ Α	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
6	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Επαναλειτουργία με νέες χρήσεις του Παλαιού Μουσείου Ακροπόλεως	ΕΦΑ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ	3.560.080,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ Α	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
7	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Στερέωση και Συντήρηση του	ΕΦΑ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ	3.425.870,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

		Ναού του Ολυμπίου Διός στην Αθήνα			A	
8	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Στερέωση / Αποκατάσταση και Συντήρηση Ι. Ν. Αγίων Θεοδώρων Αθηνών	ΕΦΑ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ	1.300.000,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΝΗΜΕΙΟ
9	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Συντήρηση, Αποκατάσταση και Ανάδειξη Ιερού Ναού Απόστολου Παύλου Οδού Ψαρών στο Μεταξουργείο	ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ	1.310.370,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΝΗΜΕΙΟ
10	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Συντήρηση και Αποκατάσταση των τοιχογραφιών του Ιερού Ναού Αγίας Μαρίνας Θησείου	ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ	250.790,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΝΗΜΕΙΟ
11	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Αποκατάσταση Συγκροτήματος Ιδιοκτησιών του ΥΠΠΟΑ στις οδούς Αδριανού – Άρεως – Κλάδου και Βρυσακίου στην Πλάκα για Εγκατάσταση του Μουσείου Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού	ΜΟΥΣΕΙΟ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	7.655.633,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΟΥΣΕΙΟ
12	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Αποπεράτωση και Εκσυγχρονισμός των κτιριακών εγκαταστάσεων του Ωδείου Αθηνών	ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΩΔΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	6.308.279,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
13	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Αποκατάσταση του Στρατιωτικού Κτηρίου Μουσείο Σωτηρία του Γενικού Νοσοκομείου Νοσημάτων Θώρακος Αθηνών «Η Σωτηρία»	ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ ΘΩΡΑΚΟΣ ΑΘΗΝΩΝ 'Η ΣΩΤΗΡΙΑ'	2.343.144,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΜΟΥΣΕΙΟ
14	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Ανάδειξη Πολιτιστικού Κέντρου Ιδρύματος Μιχάλης Κακογιάννης ως Αστικό Τοπόσημο	ΙΔΡΥΜΑ ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ	262.203,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
15	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Δημιουργία Ψηφιακού Μουσείου Ακρόπολης	ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ Α.Ε.	1.564.338,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΟΥΣΕΙΟ
16	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ	13°, 14° και 15°	MULTITRAB	1.095.551,00	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

	2014-2020	Διεθνές Φεστιβάλ Ψηφιακών Τεχνών της Ελλάδας – Athens Digital Arts Festival	PRODUCTIONS ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	€	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	
17	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Διοργάνωση Καλλιτεχνικών Παραστάσεων στο πλαίσιο του Ελληνικού Φεστιβάλ για τα έτη 2017, 2018, 2019	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ Α.Ε.	950.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
18	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Καθιέρωση και προβολή Διεθνών Θεσμών Σύγχρονου Πολιτισμού στην Αττική	ΙΔΡΥΜΑ ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ	970.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
19	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Αναβάθμιση και επέκταση του Φεστιβάλ Νέων Καλλιτεχνών «ΤΑ 12 ΚΟΥΠΕ»	ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α ΞΑΝΑ	514.293,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
20	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Διεθνές Φεστιβάλ Σύγχρονου Χορού Arc For Dance Festival	ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΝΤΑΝΣ ΚΑΛΤΟΥΡΑΛ ΣΕΝΤΕΡ ΟΥΝΙΤΙΒΑ	710.103,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
21	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	22ο, 23ο και 24ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Αθήνας – Νύχτες Πρεμιέρας	ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ	993.718,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
22	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Σύγχρονος Χορός: Θεωρία και Πράξη	ΚΡΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΟΡΧΗΣΤΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	650.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
23	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Ενίσχυση και Επέκταση στην Περιφέρεια Αττικής του Καλλιτεχνικού Προγράμματος της Ορχήστρας ΑCADEMICA του Ωδείου Αθηνών	ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΩΔΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	723.160,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
24	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Αθήνας 2017-2020	ΜΠΙΕΝΑΛΕ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ	973.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
25	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Πανελλήνιος Σύνδεσμος Αιθουσών Τέχνης	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ART- ΑΘΙΝΑ	645.814,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
26	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Φεστιβαλικές Εκδηλώσεις της Εναλλακτικής Σκηνής της ΕΛΣ	ΕΘΝΙΚΗ ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ	798.387,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
27	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Η Κινηματογραφοφιλία στη Νέα Εποχή II	ΤΑΙΝΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	749.908,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

28	ΕΠΑΝΑΔΒΜ 2014-2020	Το Θέατρο στο Νέο Σχολείο	ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ	745.462,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
29	ΕΠΑΝΑΔΒΜ 2014-2020	Ελλάδα και UNESCO: Παραγωγή Παιδαγωγικών Εργαλείων για την Ανάδειξη Χώρων και Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς στην Ελληνική Επικράτεια	ΔΑΜΕΕΠ	435.800,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
30	ΕΠΑΝΑΔΒΜ 2014-2020	Θ-INK: Το Γκράφιτι ως Ιστορική Μαρτυρία και ως Φθορά στα Αρχαία Μνημεία	ΕΦΑ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ	695.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
31	ΕΠΑΝΑΔΒΜ 2014-2020	Από το Μουσείο στο Θέατρο. Ανιχνεύοντας τη Θεατρική Πράξη της Αρχαίας Τραγωδίας.	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ	429.500,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
32	ΕΠΑΝΑΔΒΜ 2014-2020	Η Όπερα διαδραστικά στα Σχολεία	ΕΘΝΙΚΗ ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ	3.303.844,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
33	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Αναστήλωση και Συντήρηση Μνημείων Ακρόπολης	ΥΣΜΑ	5.000.000,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΝΗΜΕΙΟ
34	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	"Σπύρος Παπαλουκάς - Οπτικοποίηση του άρρητου"- Ανάπτυξη, οργάνωση, τεκμηρίωση, διαχείριση και προβολή ψηφιακού περιεχομένου του Ιδρύματος Βασίλη και Μαρίνας Θεοχαράκη	ΙΔΡΥΜΑ ΒΑΣΙΛΗ & ΜΑΡΙΝΑΣ ΘΕΟΧΑΡΑΚΗ	276.302,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
35	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	«ΣΕΡΑΦΕΙΟ ΚΟΛΥΜΒΗΤΗΡΙΟ – ΑΘΛΗΤΙΚΟ & ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ»	ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	7.154.414,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
36	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣ. Ανάπτυξη της ιστορικής έρευνας, μελέτες και ψηφιακές εφαρμογές	ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ	830.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
37	ΠΑΔΚΣ 2014- 2020	Ανάλυση και επεξεργασία κινησιολογικών και ηχητικών	ΑΘΗΝΑ ΕΡΕΥΝ. ΚΕΝΤΡΟ ΣΤΙΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓ. ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΤΗΣ	45.545,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

		δεδομένων για μουσική δημιουργία σε πραγματικό χρόνο	ΓΝΩΣΗΣ			
38	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Ανάπτυξη και Προβολή της Τουριστικής και Πολιτιστικής Ταυτότητας της Αθήνας	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε. ΟΤΑ	299.997,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ
39	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Ανάπτυξη και Προβολή της Τουριστικής και Πολιτιστικής Ταυτότητας της Αθήνας στην μετά CoVid εποχή	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε. ΟΤΑ	4.230.558,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ
40	ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	Αξιοποίηση ως πολιτιστικού χώρου του Διατηρητέου κτηρίου επί των οδών Σουρή και Βασ. Ολγας.	ΔΗΜΟΣ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ	901.522,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
41	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒ Μ 2014-2020	Αρχαιολογικά τεκμήρια βυζαντινών οινοπαραγωγικών εγκαταστάσεων στη Μικρά Ασία: η περίπτωση του Αμορίου (7ος-9ος αι. μ.Χ.)	ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΕΥΝΩΝ	45.545,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΝΗΜΕΙΟ
42	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Αρχείο Πετραλιά	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΠΕΤΡΑΛΙΑ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔ. ΕΤΑΙΡΙΑ	476.202,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
43	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	“Το Αρχείο του Φεστιβάλ Αθηνών & Επιδαύρου: Μια ανεκτίμητη ψηφιακή συλλογή 65 χρόνων” Ανάπτυξη, οργάνωση, τεκμηρίωση, διαχείριση και προβολή ψηφιακού περιεχομένου του Φεστιβάλ Αθηνών & Επιδαύρου (1955-2020)	ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ	538.796,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
44	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΩΣΤΑ ΚΟΤΣΑΝΑ	431.949,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

		ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΩΣΤΑ ΚΟΤΣΑΝΑ				
45	ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ 2014-2020	Αυτόματη σύνθεση μουσικής με υβριδικά μοντέλα αναπαράστασης γνώσης, αυτόματης συλλογιστικής και βαθιάς μηχανικής μάθησης	ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΕΤΣΟΒΙΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ	37.037,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
46	ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ 2014-2021	ΒΙΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ (60Σ-10Σ ΑΙ. Π.Χ.). ΔΡΟΜΟΙ, ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΑΝΟΙΧΤΟΙ ΧΩΡΟΙ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ, ΤΑ ΙΕΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ	46.900,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
47	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Δημιουργία, ανάδειξη και αξιοποίηση Ψηφιακού Πολιτιστικού Αποθέματος Εθνικού Θεάτρου	ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ	607.543,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
48	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Δημιουργία, ανάδειξη και αξιοποίηση Ψηφιακού Πολιτιστικού Αποθέματος Συλλόγου Οι Φίλοι της Μουσικής	ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ	620.650,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
49	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΑΚΙΝΗΤΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΔΩΝ ΚΕΡΑΣΟΥΝΤΟΣ ΚΑΙ ΙΛΙΣΙΩΝ 21 ΩΣ ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ	2.678.513,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
50	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Δημοκρατία και Ελευθερία: Ψηφιακό Μουσείο Ευρωπαϊκής Αλληλεγγύης στην Ελλάδα (1967-1974)	ΑΡΧΕΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ (ΑΣΚΙ)	401.862,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
51	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Εκσυγχρονισμός και Ανάδειξη του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου με τη	ΕΘΝΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	1.496.564,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

		χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής – Επικοινωνίας				
52	ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	Εκσυγχρονισμός και Αναβάθμιση του Πολεμικού Μουσείου	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	4.500.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
53	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Εμπλουτισμός, αναβάθμιση με καινοτόμες εφαρμογές και ανάδειξη των αρχείων του Ιδρύματος Μιχάλης Κακογιάννης	ΙΔΡΥΜΑ ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ	490.650,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
54	ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	Επιχορήγηση του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας για την υλοποίηση του έργου «ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ»	ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	1.885.574,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΜΟΥΣΕΙΟ
55	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Η παρουσία του κινηματογράφου στα ελληνικά λογοτεχνικά περιοδικά των μεταπολεμικών και μεταπολιτευτικών χρόνων (1949-2009).	ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ	37.037,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
56	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Η Συλλογή Λοβέρδου στη ψηφιακή εποχή. Καινοτόμες δράσεις ανάδειξης και προβολής της συλλογής και της Οικίας Τσίλλερ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	971.974,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
57	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΜΝΗΜΗ ΜΑΘΗΤΩΝ Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ	56.350,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
58	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Ιστορίες για το Παρόν και το Μέλλον. Ψηφιακές αφηγήσεις από τα Αρχαία και τις Συλλογές του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος.	ΕΒΡΑΪΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	705.664,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
59	ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ	Ιωνικό Κέντρο-Δημιουργία κέντρου	ΙΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΣΤΙΚΗΣ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ	39.500.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

	2014-2020	Πολιτισμού και Νεολαίας	ΕΤΑΙΡΕΙΑ			
60	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Καινοτόμες δράσεις αξιοποίησης και ανάδειξης του Πολιτιστικού και Επιστημονικού αποθέματος της Ακαδημίας Αθηνών	ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΕΥΝΩΝ	823.769,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
61	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Καινοτόμες Δράσεις για την ψηφιακή προβολή του Μουσείου Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων «Φοίβος Ανωγειανάκης»-Κέντρο Εθνομουσικολογίας με τη χρήση νέων και αναδυόμενων τεχνολογιών	ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΛΛ/ΙΚΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ "ΦΟΙΒΟΣ ΑΝΩΓΕΙΑΝΑΚΗΣ"-ΚΕΝ. ΕΘΝ/ΚΟΛΟΓΙΑΣ	399.822,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΜΟΥΣΕΙΟ
62	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒ Μ 2014-2020	ΛΥΚΙΟΝ: Από την πρώτη ύλη στην θεραπεία. Μία περίπτωση μελέτης για τα φάρμακα στην αρχαιότητα (5ος αι. π.Χ.-4ος αι. μ.Χ.)	ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ	50.050,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
63	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒ Μ 2014-2020	Μουσικοί του Δρόμου: Πολλαπλές Ταυτότητες - Παραστατικές Στρατηγικές - Καλλιτεχνικές Εκφράσεις. Μία εθνογραφική έρευνα στην οδό Ερμού.	ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ	41.541,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
64	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΑΚΡΟΠΟΛ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	3.687.750,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
65	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΕΘΝΙΚΗ ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ	2.598.200,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
66	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Σύγχρονος Χορός: Θεωρία και Πράξη	ΚΡΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΟΡΧΗΣΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	650.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
67	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΣΤΕΓΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΔΕΩΝ	ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	2.215.693,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ/ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

68	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒ Μ 2014-2020	Τα Μυστήρια του Μηχανισμού των Αντικυθήρων	ΕΘΝΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	108.700,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙ Α	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
69	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒ Μ 2014-2020	Το κοινό των νεκροταφείων. Η ανάδειξη στοιχείων υλικού και άυλου πολιτισμού των ταφικών χώρων μέσα από τις «φωνές» των επισκεπτών τους: Οι περιπτώσεις του νεκροταφείου της Ανάστασης Πειραιά και του Γ' νεκροταφείου Αθήνας	ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ	41.041,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙ Α	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ/ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚ Η ΥΠΟΔΟΜΗ
70	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒ Μ 2014-2020	Το φιλμ νουάρ στην Ελλάδα: πρόσληψη, αφομοίωση και επίδραση ενός αμερικάνικου κινηματογραφικού είδους από τη μεταπολεμική περίοδο έως σήμερα	ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ	46.046,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙ Α	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
71	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	ΨΗΦΙΑΚΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	ΜΟΥΣΕΙΟ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	2.182.400,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ/ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚ Η ΥΠΟΔΟΜΗ
72	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Ψηφιακή εμπειρία "Μια μέρα στη βασίλικη οικία"- Ανάπτυξη, οργάνωση, τεκμηρίωση, διαχείριση και προβολή ψηφιακού περιεχομένου του Μουσείου της Πόλης των Αθηνών	ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ-ΙΔΡΥΜΑ ΒΟΥΡΟΥ-ΕΥΤΑΞΙΑ	594.610,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙ Α	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ						
73	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Αποκατάσταση Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου ή Μεταμόρφωσης του Σωτήρος Λουτρού Μενιδίου, Περιφέρειας Αττικής	ΔΑΒΜΜ	1.175.000,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙ Α	ΜΝΗΜΕΙΟ
74	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Διαμόρφωση Αρχαιολογικών Διαδρομών – Υποδομές	ΕΦΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	1.500.000,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙ Α	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

		Ανάδειξης στον Αρχαιολογικό Χώρο των Μεταλλουργικών Εργαστηρίων και Μεταλλείων της Κοιλιάδας Σούριζας – Αγριλέζας Λαυρεωτικής (Α' Φάση)				
75	ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	Αποκατάσταση και Ανάδειξη του Κτηρίου των Μαγειρείων στο πρώην Βασιλικό Κτήμα Τατοΐου	ΔΠΑΝΣΜ	535.082,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΟΥΣΕΙΟ
76	ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	Μελέτες Ωρίμανσης Υποδομών Λειτουργικότητας στο πρώην Βασιλικό Κτήμα Τατοΐου	ΔΠΑΝΣΜ	1.485.579,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΟΥΣΕΙΟ
77	ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	Αποκατάσταση και Ανάδειξη εννέα (9) κτηρίων στο πρώην Βασιλικό Κτήμα Τατοΐου	ΥΝΜΤΕ ΑΤΤΙΚΗΣ	2.299.280,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΟΥΣΕΙΟ
78	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Αποκατάσταση ιστορικού κτιρίου 1ου Δημοτικού Σχολείου και επανάχρησή του ως πολυχώρου πολιτισμού	ΔΗΜΟΣ ΣΠΑΤΩΝ - ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ	2.500.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
79	ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	Πολιτιστικό Κέντρο Καλάμου	ΔΗΜΟΣ ΩΡΩΠΟΥ	2.108.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
80	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ «ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΡΤΟΥ» ΚΑΙ ΤΟΥ «ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΒΑΡΝΑΒΑ»	ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΒΑΡΝΑΒΑ ΔΗΜΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ	323.861,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
81	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Ψηφιακός μετασχηματισμός και ανάδειξη του Πολιτιστικού αποθέματος της ΑΣΚΤ, 1837 - 2021. Μία Συλλογή Έργων σπουδής εικαστικής εξέλιξης και	ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	617.979,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

		αποτύπωσης της ιστορικής διαδρομής της Νεοελληνικής Τέχνης				
82	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΚΤΗΜΑΤΟΣ ΤΑΤΟΪΟΥ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ	786.800,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
ΔΥΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ						
83	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Στερέωση, αποκατάσταση και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Ελευσίνας – Φάση Α΄	ΔΑΑΜ	1.649.781,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ
84	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Σωστικές Εργασίες Στερέωσης και Αποκατάστασης ΒΑ Πύργου Αρχαίου Φρουρίου Αιγοσθένων	ΔΑΑΜ	970.000,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΝΗΜΕΙΟ
85	ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	Παρεμβάσεις αποκατάστασης για την αξιοποίηση του Κυριακούλειου Πολιτιστικού Κέντρου του Δήμου Μεγαρέων	ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΡΕΩΝ	376.134,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
ΔΥΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ						
86	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Αποκατάσταση Μεγάλου Περιβόλου της Ι.Μ. Δαφνίου, Β΄ Φάση	ΕΦΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	1.200.000,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΝΗΜΕΙΟ
87	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ “ΘΕΡΙΝΟΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ”	ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΟΜΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ	1.286.056,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
88	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΑΓΙΑΣ ΓΡΗΓΟΡΟΥΣΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ	114.068,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
ΒΟΡΕΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ						
89	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Συντήρηση, Αποκατάσταση και Ανάδειξη Καθολικού Μετοχίου Αγίας Φιλοθέης στο Μαρούσι	ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ	326.933,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΝΗΜΕΙΟ

90	ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020	Δημιουργία Πολιτιστικού Κέντρου στο Δήμο Ηρακλείου Αττικής	ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ	2.500.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
91	ΕΠ- ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	Παρεμβάσεις Ενεργειακής Αναβάθμισης και Εκσυγχρονισμού του Πολιτιστικού Κέντρου Δήμου Πεντέλης	ΔΗΜΟΣ ΠΕΝΤΕΛΗΣ	864.016,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
ΝΟΤΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ						
92	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Εξυπνες εφαρμογές ηλεκτρονικού πολιτισμού, ηλεκτρονικού τουρισμού και ενίσχυσης βιώσιμης κινητικότητας	ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΗΜΩΝ ΝΟΤΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ (Συ.Δ.Ν.Α.)	202.252,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ/ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚ Η ΥΠΟΔΟΜΗ
93	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΥΛΙΚΩΝ ΦΙΛΙΚΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΕΞΥΠΝΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΦΑΛΗΡΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΠΑΛΑΙΟΥ ΦΑΛΗΡΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ	1.332.210,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ
94	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Πράσινη πολιτιστική διαδρομή Δήμου Αλίμου	ΔΗΜΟΣ ΑΛΙΜΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ	1.632.895,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ						
95	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Δημιουργία και καθιέρωση στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά του Φεστιβάλ «Η Δυναμική του Ελληνικού Λόγου στο Θέατρο»	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ & ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΑ	744.340,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
96	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΤΟΥ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΥ ΘΗΛΕΩΝ Ι. ΚΑΙ Μ. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ (ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΕΙΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ) - (ΦΑΣΗ Β')	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	13.320.115,0 0 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

97	ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020	Διαμόρφωση Πύλης Εισόδου στον Πειραιά για επισκέπτες της κρουαζιέρας. Ανάδειξη κεντρικής και πολιτιστικής διαδρομής με παρεμβάσεις στο δημόσιο χώρο.	ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	4.933.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
98	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΣΚΗΝΗ ΤΟΥ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΜΑΣ ΚΟΣΜΟΥ	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ & ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΑ	888.832,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
99	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Πολιτιστικές Ημέρες και Διαδρομές Θάλασσας 2019 του Δήμου Πειραιά	ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	24.502,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
100	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Πολιτιστικές Ημέρες και Διαδρομές Θάλασσας 2020 του Δήμου Πειραιά	ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	46.966,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
101	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Πολιτιστικές Ημέρες και Διαδρομές Θάλασσας 2021-2023 του Δήμου Πειραιά	ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	300.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
102	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Ψηφιακή πύλη στον Πολιτισμό του Πειραιά	ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	489.250,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ
ΝΗΣΩΝ						
103	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Στερέωση και Αποκατάσταση του Ι.Ν. Αγίου Ανδρέα στο Λιβάδι Κυθήρων	ΔΑΒΜΜ	413.541,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΝΗΜΕΙΟ
104	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Αποκατάσταση Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου (Φυλακές Αίγινας) για Νέες Χρήσεις	ΔΜΕΕΜΠΚ	1.146.804,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
105	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Ανάδειξη και Αποκατάσταση Ιστορικού Διατηρητέου Μνημείου Φάρου Κόγχης Σαλαμίνας	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	339.848,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΜΝΗΜΕΙΟ
106	ΕΠΑΛΘ 2014-2020	ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΤΟΥ	ΕΞΩΡΑΙΣΤΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΚΟΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΓΑΛΟΧΩΡΙΟΥ Η	69.106,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

		ΜΕΓΑΛΟΧΩΡΙΟΥ ΜΕΘΑΝΩΝ	ΑΡΣΙΝΟΗ			
107	ΕΠΑΛΘ 2014-2020	Δίκτυο Ορεινών Ποδηλατικών Διαδρομών στα Κύθηρα	ΚΥΘΗΡΑΪΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	30.243,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
108	ΕΠΑΛΘ 2014-2020	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΩΝ ΚΑΡΝΑΓΙΩΝ ΣΤΟ ΠΑΛΙΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΩΝ ΣΠΕΤΣΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΩΝ ΚΑΡΑΒΟΜΑΡΑΓΚΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΣΠΕΤΣΩΝ ΝΟΜΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ	68.000,00 €	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ
109	ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2014-2020	Ψηφιακή ανάδειξη της Σαλαμίνας μέσω παρουσίασης της ιστορίας και του πολιτιστικού της αποθέματος, με χρήση σύγχρονων οπτικοακουστικών συστημάτων	ΔΗΜΟΣ ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ	920.000,00 €	ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ, 2021 & anaptyxis.gov.gr

Στη συνέχεια παρουσιάζονται με μια συνοπτική περιγραφή τα έργα και οι μελέτες μετά το 2014 που είναι συναφή με την Τριλογία της Αττικής. Πρόκειται για έργα και παρεμβάσεις σε αρχαιολογικούς χώρους, έργα ανάδειξης της αρχιτεκτονικής και βιομηχανικής κληρονομιάς της Περιφέρειας, έργα και μελέτες στρατηγικού χαρακτήρα, καθώς και για έργα και δράσεις σύνδεσης των πόλων της Τριλογίας της Αττικής, μερικά από τα οποία περιλαμβάνονται και στον παραπάνω Πίνακα.

Πίνακας 47. Έργα που σχετίζονται με την Τριλογία της Αττικής (Προγραμματική Περίοδος 2014-2020)¹²¹.

A/A	ΕΡΓΟ	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
ΕΛΕΥΣΙΝΑ		
1	Αναβάθμιση υποδομών και βελτίωση λειτουργικότητας αρχαιολογικού χώρου Ελευσίνας	Αποκατάσταση και αναβάθμιση των υφιστάμενων κτιριακών υποδομών του αρχαιολογικού χώρου και του μουσείου της Ελευσίνας, καθώς και στη βελτίωση της προσβασιμότητας και της λειτουργικότητας του οργανωμένου και επισκέψιμου αρχαιολογικού χώρου
2	Στερέωση, αποκατάσταση και ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου Ελευσίνας	Αναδιάρθρωση της εισόδου του αρχαιολογικού χώρου και σύνδεσή του με την Πλατεία Ηρώων, βελτίωση της λειτουργικότητάς του και αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών με εργασίες προστασίας και συντήρησης συγκεκριμένων μνημείων, κυρίως του Τελεστηρίου και της περιοχής περί των τειχών, με τακτοποίηση των εκατοντάδων διάσπαρτων μελών
3	Επανεκθεση Αρχαιολογικού	Αναλυτικός προσδιορισμός και σχεδιαστική αποτύπωση των

¹²¹ Plan EE (2022) 'Master Plan της Πολιτιστικής Διαδρομής Λαύριο – Αθήνα – Ελευσίνα (Τριλογία της Αττικής)', Το πλαίσιο Στρατηγικής για την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση «Η Τριλογία της Αττικής», Εκπόνηση Πρότασης Σχεδίου Δράσης για την υλοποίηση της ΟΧΕ «Η Τριλογία της Αττικής», Πρόταση Διακυβέρνησης της ΟΧΕ «Η Τριλογία της Αττικής», Αθήνα

	Μουσείου	χωρικών και κατασκευαστικών παραμέτρων που απαιτούνται για την υλοποίηση του νοηματικού εκθεσιακού σχεδιασμού με σχεδιασμό και τεχνική περιγραφή όλων των κατασκευών
4	Δημιουργία υπαίθριας έκθεσης λίθινων ευρημάτων στην Ελευσίνα	Προβολή του έργου της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, δημιουργία ήπιας μετάβασης από τον πολεοδομικό ιστό προς στον αρχαιολογικό χώρο, και ένας χώρος φιλοξενίας υπαίθριων πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων
5	Παραγωγή βίντεο με χώρους και μνημεία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Δυτικής Αττικής	Παραγωγή 28 βίντεο με τους σημαντικότερους χώρους και μνημεία της Εφορείας, επτά από τα οποία είναι αφιερωμένα στην Ελευσίνα.
6	Αρχαιολογική έρευνα για έκθεση φωτογραφικού και αρχαιολογικού υλικού του 19ου και 20ού αιώνα για το ελευσινιακό Ιερό	Σκοπός η συνδιοργάνωση έκθεσης φωτογραφικού και αρχαιολογικού υλικού του 19ου και 20ού αιώνα για το ελευσινιακό Ιερό.
7	Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Ελευσίνας	Πρόκειται να στεγαστεί στις εγκαταστάσεις του παλαιού Ελαιουργείου.
8	Αισθητική και λειτουργική αναβάθμιση των εγκαταστάσεων της πρώην Ελαιουργικής	Δημιουργία υποδομών και εγκαταστάσεων που θα μπορούν να αξιοποιηθούν για τις ανάγκες της Ελευσίνας ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης του 2023. Στη συνέχεια το κτίριο θα αποδοθεί στους δημότες για τη φιλοξενία αθλητικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων.
9	Αποκατάσταση πρώην εργοστασίου ΙΡΙΣ	Ένας πολυχώρος για χρήσεις θεάτρου, κινηματογράφου, μουσικής, συνεδρίων, εκθέσεων και καλλιτεχνικών δρώμενων, ενώ ένα τμήμα του φιλοξενεί το Μουσείο Αισχύλου.
10	Συντήρηση και ανακατασκευή του διατηρητέου συγκροτήματος του κτήματος «Κ.Β. Μορφοπούλου»	Η αποκατάσταση και ανάδειξη του νεοκλασικού διατηρητέου κτιρίου και η επανάχρησή του ως χώρου πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου Ελευσίνας, αναμένεται να εξυπηρετήσει τις πολιτιστικές ανάγκες της πόλης, αποτελώντας έναν σύγχρονο χώρο, χωρίς να αλλοιωθεί ο χαρακτήρας του.
11	Ανάπλαση πλατείας Ηρώων	Στο έργο εντάσσεται και η ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου της παλαιοχριστιανικής βασιλικής στο περιβάλλον του Ι. Ν. Αγίου Ζαχαρία.
12	Μελέτες στερέωσης και αποκατάστασης του Ι.Ν. Εισοδίων της Θεοτόκου	Έργα αντιμετώπισης των προβλημάτων στις τοιχογραφίες και την αποφυγή περαιτέρω φθοράς στον μεταβυζαντινό ναό της Παναγίας, που είναι κτισμένος επάνω στα ερείπια παλαιότερου ναού και μελέτη και έργα στερέωσης και αποκατάστασης του κωδωνοστασίου και του ναού.
13	Αρχιτεκτονική αποτύπωση και σχεδιασμός διευθέτησης του περιβάλλοντος χώρου της παλαιοχριστιανικής βασιλικής Αγίου Ζαχαρία Ελευσίνας.	Κατά τη διάρκεια των εργασιών εντοπίστηκαν αρχιτεκτονικά κατάλοιπα τοιχοποιίας σε συνέχεια υφιστάμενων τοίχων, κυρίως προς τα δυτικά, νοτιοδυτικά, καθώς και μη αποτυπωμένοι στην αρχική κάτοψη της βασιλικής χαμηλοί τοίχοι, σε επίπεδο θεμελίωσης. Αποκαλύφθηκαν τάφοι, τμήμα δαπέδου και τοίχοι της παλαιοχριστιανικής βασιλικής και συλλέχθηκαν νομίσματα, όστρεα, αγαλματίδιο και πήλινος λύχνος. Στο χώρο της εισόδου του περιβόλου αποκαλύφθηκε η υποκείμενη διαμόρφωση.
14	Αγορά ιστορικού κινηματογράφου "Ελευσίς"	Η Ελευσίνα απόκτησε την πρώτη στεγασμένη θεατρική σκηνή, με σκοπό τη φιλοξενία κλειστών θεατρικών παραστάσεων, κινηματογραφικών προβολών και καλλιτεχνικών δράσεων, ενόψει και της διοργάνωσης της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, το 2023.
15	Σπίτι Μικρασιατών στην Άνω Ελευσίνα	Πρόκειται για το χώρο πολιτισμού, ο οποίος θα στεγάσει τις μικρασιατικές μνήμες.
16	Παραχώρηση Αναψυκτήριου και Θερινού Κινηματογράφου στον Δήμο Ελευσίνας	Παραχωρούνται για δέκα χρόνια, άνευ ανταλλάγματος, το Αναψυκτήριο και ο Θερινός Κινηματογράφος, δύο ακίνητα τα οποία θα συνδράμουν και στη συνολικότερη αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου.
17	Αγορά της πρώην INTERFOUNT	Η χρήση του κτιρίου θα βελτιώσει σημαντικά την κίνηση στο παραλιακό μέτωπο, θα συμβάλει στην αποσυμφόρηση και την ασφαλή προσβασιμότητα τόσο των δημοτών όσο και των επισκεπτών. Το ακίνητο βρίσκεται πλησίον του κτήματος και της οικίας Κανελλοπούλου, που σήμερα χρησιμοποιείται ως χώρος πολιτισμού από το Δήμο Ελευσίνας.

18	Απαλλοτρίωση ακινήτου πλησίον του αρχαιολογικού χώρου Ελευσίνας	Σκοπός της αγοράς του ακινήτου είναι η χρήση του ανωτέρω χώρου ως parking στάθμευσης οχημάτων, που θα καλύπτει τόσο τις ανάγκες των επισκεπτών του αρχαιολογικού χώρου όσο και τις ανάγκες των κατοίκων της πόλης.
19	Αποκατάσταση Οικίας Αδάμ	Θα χρησιμοποιηθεί ως χώρος πολιτιστικών χρήσεων.
20	Ελευσίνα Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2023	Το Μάρτιο του 2016 η Ελευσίνα ανακηρύχθηκε μία εκ των τριών πολιτιστικών πρωτευουσών της Ευρώπης για το 2021, καθώς αντικατοπτρίζει μία σχετικά άγνωστη πτυχή της Ελλάδας, αυτή της βιομηχανικής παραγωγής, αλλά ταυτόχρονα έχει άμεση σύνδεση με τις σημαντικότερες ιστορικές περιόδους της αρχαίας Ελλάδας. Οι γενικοί στόχοι του εγχειρήματος είναι η αύξηση και η αναβάθμιση της πολιτιστικής δραστηριότητας, η ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών και της ικανότητας του πολιτιστικού τομέα, η ανάπτυξη βιώσιμου κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος και η ενσωμάτωση του πολιτισμού στην καθημερινή ζωή των πολιτών και στις λειτουργίες του Δήμου.
21	Μελέτη Ενοποίησης και Ανάδειξης των Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων με στοιχεία Αστικής Ανάπλασης	Η μελέτη που εκπονήθηκε από το ΥΠΕΝ, το ΥΠΠΟΑ, την Περιφέρεια Αττικής και το Δήμο Ελευσίνας για την περιοχή της Ελευσίνας είχε ως στόχο την προστασία και ανάδειξη των μνημείων, τη διευκόλυνση της μετακίνησης από το ένα μνημείο στο άλλο, καθώς και την προσβασιμότητα σε άτομα ΑμεΑ.
22	Σχέδιο Ολοκληρωμένης Προσβασιμότητας και Παρεμβάσεις για την Ενίσχυση της Βαθισιμότητας και του Ποδηλάτου στον Δήμο Ελευσίνας στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Ευρώπης 2021	Λόγω της ανάγκης για αναδιοργάνωση του αστικού χώρου της Ελευσίνας, μέσω συνδυασμένου κυκλοφοριακού και πολεοδομικού σχεδιασμού, που θα αναδείξει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της πόλης, έχει κατατεθεί η μελέτη με σκοπό την ενίσχυση των υποδομών για τους πεζούς και τους ποδηλάτες.
23	Σχέδιο Αστικής Προσβασιμότητας Δήμου Ελευσίνας	Το Σχέδιο Αστικής Προσβασιμότητας (Σ.Α.Π.) αποτελεί το στρατηγικό σχέδιο των απαιτούμενων διαμορφώσεων, επεμβάσεων και κατασκευών για την εξασφάλιση της προσβασιμότητας που εκπονείται από τους δήμους για την περιοχή εντός των διοικητικών τους ορίων. Στόχος του Σ.Α.Π., τη μελέτη του οποίου συνέταξε η Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου Ελευσίνας, είναι να προσδιορίσει τα σημεία των απαιτούμενων διαμορφώσεων, επεμβάσεων και κατασκευών και τις προσβάσιμες γραμμικές διαδρομές μεταξύ αυτών, ώστε να δημιουργείται ένα δίκτυο προσβάσιμων μετακινήσεων στην αρχή της «προσβάσιμης αλυσίδας» προς βασικές κοινόχρηστες και κοινωφελείς χρήσεις.
24	Πρόγραμμα τουριστικής προβολής του Δήμου Ελευσίνας	Η ανάδειξη της πόλης, η σύνδεση του πολιτισμού με τον τουρισμό, η τοπική κουλτούρα και η διασύνδεσή της με τη σύγχρονη κοινωνία αποτελούν και τους πυλώνες της τουριστικής στρατηγικής του Δήμου Ελευσίνας.
25	Μελέτη για την Τουριστική Στρατηγική του Δήμου Ελευσίνας	Η μελέτη επιδιώκει τον επαναπροσδιορισμό των διαδικασιών του τουριστικού τομέα στην post-covid εποχή, συνδέοντας τον προορισμό με τις σύγχρονες τάσεις και εργαλεία στον τομέα της ψηφιακής προβολής.
26	Ψηφιακά Οικομυσεία Pros	Το Pros-Eleusis (Personalised RouteS in Eleusis) είναι μία καινοτόμος προσέγγιση στον εμπλουτισμό της τουριστικής εμπειρίας. Αποτελείται από δύο σκέλη: το οικομυσείο και τη δημιουργία μιας εφαρμογής (app), η οποία θα προσφέρει εξατομικευμένες περιηγήσεις στον τόπο φιλοξενίας.
27	myEleysis: Ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου της Ελευσίνας μέσα από νέες τεχνολογίες - Μύηση στην Ελευσίνα του Χθες με τα μάτια του Σήμερα	Το έργο, με φορείς σύμπραξης την Εφορεία Αρχαιοτήτων Δυτικής Αττικής, το Ερευνητικό Κέντρο "Αθηνά", την Εταιρία Πολιτιστικής Διαχείρισης "MENTOR" και την Εταιρία Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών "CITE" αφορά στην ψηφιακή ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου και του Αρχαιολογικού Μουσείου της Ελευσίνας.
28	Απομάκρυνση ναυαγίων - Δημιουργία καταδυτικού κέντρου	Από τον Απρίλιο του 2020 μέχρι σήμερα, ο ΟΛΕ Α.Ε. έχει απομακρύνει 10 επικίνδυνα επιβλαβή πλοία και ναυάγια από την περιοχή αρμοδιότητας του. Ταυτόχρονα εξετάζεται η προοπτική ενός επενδυτικού project που αφορά στην τουριστική αξιοποίηση των ναυαγίων.
29	Πρόταση Τοπικής Ανάπλασης Παλαιών Λατομείων Ελευσίνας στη	Η πρόταση της ανάπλασης ασχολείται με τα ζητήματα της επεξεργασίας του εδαφικού ανάγλυφου που έχει προκύψει από τη

	θέση «Βλύχα»	λατόμηση του χώρου, ώστε να ικανοποιεί τις απαιτήσεις ασφαλούς χρήσης του χώρου από μεγάλες ομάδες κοινού και της περιβαλλοντικής αναβάθμισης της συνολικής έκτασης, με όρους βελτίωσης και αύξησης της υπάρχουσας φύτευσης.
30	Η πόλη της Ελευσίνας ως ανοιχτό μουσείο	Βασικός σκοπός του προγράμματος είναι ο σχεδιασμός και η πραγματοποίηση ενός καλλιτεχνικού έργου που θα αναδεικνύει τα πολλαπλά αφηγήματα της πόλης της Ελευσίνας με τρόπο ώστε αυτά να γίνονται ορατά μέσα στην πόλη.
ΛΑΥΡΙΟ		
31	Διαμόρφωση Αρχαιολογικών Διαδρομών - Υποδομές Ανάδειξης στον Αρχαιολογικό Χώρο των Μεταλλουργικών Εργαστηρίων και Μεταλλείων της Κοιλιάδας Σούριζας - Αγριλέζας Λαυρεωτικής ('Α Φάση)	Αποτελεί την Α' φάση μιας ευρύτερης παρέμβασης, κατά την οποία διαμορφώνονται αρχαιολογικές διαδρομές στην κοιλάδα της Σούριζας - Αγριλέζας Λαυρεωτικής και καθίσταται προσβάσιμο και αναγνώσιμο το ιστορικό τοπίο με πλήθος καταλοίπων αρχαίων και νεώτερων υλικών καταλοίπων μεταλλευτικής δραστηριότητας, της αγοράς των Σουνιέων, ταφικών περιβόλων, μεταλλευτικών στοών και φρεάτων, λατομείων και αρχαίων οδών, σε έκταση 180 στρεμμάτων.
32	Αρχαιολογικός Χώρος και Θέατρο Θορικού	Πρόκειται για έξι έργα που αφορούν στον αρχαιολογικό χώρο και το θέατρο του Θορικού. Αυτά σχετίζονται με την αποκατάσταση του αρχαίου θεάτρου και την αναβάθμιση των κτιρίων υποδοχής του κοινού, την ανάδειξη των χώρων αλλά και κινητών ευρημάτων και την αποκατάσταση και ανάδειξη των μυκηναϊκών τάφων. Ως φορέας υλοποίησης έχει οριστεί το Υπουργείο Πολιτισμού.
33	Μουσείο Μεταλλείας-Μεταλλουργίας Λαυρίου (ΜΜΜΛ)	Η δημιουργία του Μουσείου Μεταλλείας - Μεταλλουργίας Λαυρίου με κεντρικούς θεματικούς άξονες τη μεταλλευτική, τη μεταλλουργία και την ιστορία του Λαυρίου, όπως αναδεικνύεται από τη σχέση της με τη νεώτερη βιομηχανική δραστηριότητα του 19ου και του 20ου αιώνα, θα αποτελέσει σύνθετο κέντρο έρευνας, εκπαίδευσης, πολιτισμού και τουρισμού
34	Μουσείο Κεραμικής - ΑΚΕΛ "Πάνος Βαλοσαμάκης"	Το Μουσείο Κεραμικής Α.ΚΕ.Λ. «Πάνος Βαλοσαμάκης», θα εγκατασταθεί και θα λειτουργήσει στο κτίριο του Μεγάλου Ατμήλατου Μεταλλοπλυσίου της Εταιρείας Μεταλλουργιών Λαυρίου για να στεγάσει περί τα 600 αντιπροσωπευτικά κεραμικά της ΑΚΕΛ, χρηστικά και καλλιτεχνικά, που έως τώρα έχουν συγκεντρωθεί σε χώρο του Τεχνολογικού Πολιτιστικού Πάρκου.
35	Ανέγερση Πολιτιστικού Κέντρου Ποντίων στο Δήμο Λαυρεωτικής	Το έργο, το οποίο προβλέπει αποπεράτωση του υφιστάμενου κτιρίου & ανάπλαση του περιβάλλοντος χώρου, είναι ενεργειακά αυτόνομο και περιλαμβάνει στο ισόγειο αίθουσα εκδηλώσεων και στον πάνω όροφο βιβλιοθήκη και γραφεία.
36	Μεταστέγαση Ορυκτολογικού Μουσείου Λαυρίου	Το Ορυκτολογικό Μουσείο Λαυρίου ιδρύθηκε από την Εταιρεία Μελετών Λαυρεωτικής το 1986 και στις προθήκες του εκτίθενται 740 δείγματα ορυκτών και πετρωμάτων του Λαυρεωτικού υπεδάφους, ενώ η συνολική συλλογή του μουσείου ανέρχεται στα 3.200 δείγματα. Λόγω του μικρού χώρου του Μουσείου έχει κριθεί απαραίτητη η μεταστέγασή του σε άλλο χώρο.
37	Αποκατάσταση Γαλλικής Σκάλας Λαυρίου	Η Γαλλική Σκάλα αποτελεί σημείο αναφοράς για την πόλη του Λαυρίου. Είναι ορατή από κάθε σημείο του λιμένα, αναδεικνύει τη μεταλλευτική και μεταλλουργική ιστορία του τόπου και αποτελεί δείγμα βιομηχανικής ιστορίας.
38	Αποκατάσταση και επισκευή διατηρητέου κτιρίου «ΕΥΤΕΡΠΗ»	Η αποκατάσταση του διατηρητέου κτιρίου «ΕΥΤΕΡΠΗ» και η διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου γίνεται με σκοπό να επαναλειτουργήσει το κτίριο ως χώρος εκδηλώσεων και να συνδυάσει τον σεβασμό προς την αρχική λειτουργία του με τις σύγχρονες πολιτιστικές ανάγκες, να ικανοποιεί ανάγκες σχετικές με την αναψυχή και τον πολιτισμό και να εξασφαλίζει προσβασιμότητα στα άτομα με αναπηρία, τόσο στους εσωτερικούς όσο και στους εξωτερικούς χώρους.
39	Μεταλλείο Πολιτισμού - Εκθεσιακός χώρος Ιστορικής Ενημέρωσης	Η ιδέα είναι να δημιουργηθεί ένα μουσείο, το οποίο θα στεγάζεται σε κτίρια και στοές των μεταλλείων και θα αναδεικνύει τη διαδρομή, τα μέσα, τα εργαλεία, τον τρόπο δουλειάς των μεταλλωρύχων.
40	Άλλα εκτελεστέα έργα πολιτισμού της Περιφέρειας Αττικής στο Δήμο	Δημιουργία ενάλιου επισκέψιμου αρχαιολογικού χώρου με έδρα το Λαύριο (προϋπολογισμός 80.000,00€)

	Λαυρεωτικής	- Αποκατάσταση του διατηρητέου κτιρίου "Οικία Μπιά" στην Κερατέα» με προϋπολογισμό 1.800.000,00€ - Επισκευή των όψεων του Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου στην Κερατέα και διαμόρφωση του περιβάλλοντα χώρου» με προϋπολογισμό 253.195,00€
41	Αξιοποίηση της μεταλλευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς με στόχο την τουριστική ανάπτυξη και την αύξηση της επισκεψιμότητας του Δήμου Λαυρεωτικής	Η πρόταση αφορά στη δημιουργία και συνεχή ανάπτυξη μιας νέας οντότητας, με ενδεικτική ονομασία «Lavrio Experience» που θα έχει ως κύρια στοιχεία: HUB υποδοχής, ενημέρωσης, δραστηριοτήτων, ψυχαγωγίας και υποστήριξης των επισκεπτών, οργανωμένη μετάβαση και ξενάγηση σε μεμονωμένα ή/και συνδυαστικά σημεία ενδιαφέροντος (Διαδρομές), εφαρμογή νέων τεχνολογιών και επιπροσθέτως, και εφόσον αυτό καταστεί εφικτό, μπορούν να γίνουν έργα αποκατάστασης και ανάδειξης των συγκεκριμένων σημείων ενδιαφέροντος – όπως πχ έργα δυνατότητας βιωματικής επίσκεψης σε υπόγεια έργα (Φρέαρ Serpieri, Στοά '80, Στοά Παρών).
42	Γεωπάрко Λαυρίου	Το προτεινόμενο Γεωπάрко στοχεύει στην προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος και των ιστορικών τόπων, στην ανάσχεση της διάσπαρτης οικιστικής εξάπλωσης και στην αξιοποίηση των τοπικών αναπτυξιακών δυνατοτήτων με μακροπρόθεσμη προοπτική. Για περισσότερες πληροφορίες μπορεί κανείς να ανατρέξει στην σχετική ιστοσελίδα geoparklavreotiki.gr .
43	Διοικητική υπαγωγή της νήσου Μακρόνησος στο Δήμο Λαυρεωτικής	Στο 12ο περιφερειακό συνέδριο για την Παραγωγική Ανασυγκρότηση της Ανατολικής Αττικής, που διεξήχθη στο Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου, αποφασίστηκε η διοικητική υπαγωγή της νήσου Μακρόνησος στο Δήμο Λαυρεωτικής, περιφέρεια Αττικής, με άμεση ανάδειξη των ιστορικών μνημείων της (Κατασκευή προβλήτα, ασφαλτόστρωση οδού, επισκευή κτιρίων και περιβάλλοντος χώρου), καθώς και διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης, ένταξη της στον κατάλογο μνημείων παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO, με πραγματοποίηση διεθνών πολιτιστικών εκδηλώσεων.
44	Δημιουργία ποδηλατόδρομου στο Χαϊδάρι	Το Πράσινο Ταμείο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας ενέκρινε τη χρηματοδότηση της μελέτης για τη δημιουργία ποδηλατόδρομου από την Ιερά Οδό μέχρι τη Μονή Δαφνίου.
45	Ποδηλατική Αττική Οδός: Αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων σιδηροδρομικών γραμμών μέσω της μετατροπής τους σε διάδρομο για περπάτημα και ποδήλατο: Η περίπτωση της γραμμής Αγ. Ανάργυροι - Λάυριο	Το ερευνητικό πρόγραμμα εστιάζει στην αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων σιδηροδρομικών γραμμών με την μετατροπή τους σε διαδρόμους για περπάτημα και ποδήλατο. Η γραμμή θα αποτελεί τμήμα ευρύτερου δικτύου διαδρόμων ποδηλάτου της Αττικής, αλλά και τη ραχοκοκαλιά για το δίκτυο των τοπικών ποδηλατοδρόμων των δήμων που διανύει.
46	Αθηναϊκή Ριβιέρα - Αστικός Περίπατος	Ειδικότερα, το αντικείμενο του έργου «Αθηναϊκή Ριβιέρα - Αστικός Περίπατος» αφορά στο πρώτο κομμάτι της Αθηναϊκής Ριβιέρας και συγκεκριμένα στην ενοποίηση της αστικής ακτογραμμής του Νομού Αττικής, μέσω ενός ενιαίου δικτύου πεζοδρόμου-ποδηλατοδρόμου που εκτείνεται από το Δήμο Καλλιθέας έως το Δημαρχείο του Δήμου Βάρης - Βούλας - Βουλιαγμένης, διασχίζοντας έξι Δήμους (Καλλιθέας, Π. Φαλήρου, Αλίμου, Ελληνικού-Αργυρούπολης, Γλυφάδας, Βάρης - Βούλας - Βουλιαγμένης).
47	Προαστιακός Δυτικής Αττικής - Ενεργοποίηση της γραμμής Άνω Λιόσια-Ελευσίνα	Πρόκειται για την αναβάθμιση σε κανονικού εύρους, της παλιάς μετρικής γραμμής που συνδέει τα Άνω Λιόσια, τον Ασπρόπυργο, την Ελευσίνα και θα συνεχίζει προς Μέγαρο και Κόρινθο.
48	Επέκταση Προαστιακού σε Λαύριο και Ραφήνα	Η σιδηροδρομική σύνδεση του λιμένα Ραφήνας από την περιοχή Γέρακα θα πραγματοποιηθεί αρχικά κατά μήκος της ζώνης της παλιάς γραμμής Λαυρίου, και στη συνέχεια, σε συνδυασμό με τον αυτοκινητόδρομο Σταυρού - Ραφήνας, με χρήση της, κατασκευασμένης σε ένα τμήμα, νησίδας.
49	Σύσταση εταιρίας "Θαλάσσια Ιερά Οδός Μονοπρόσωπη Ι.Κ.Ε."	Η ίδρυση της εταιρείας για την Θαλάσσια Ιερά Οδό, από τον Οργανισμό Λιμένος Ελευσίνας, αφορά στη χάραξη μιας νέας θαλάσσιας διαδρομής, που θα συνδέει την Ελευσίνα με τον Πειραιά μέσω πλοιαρίων, τα οποία θα εκτελούν ένα ειδικά σχεδιασμένο πρόγραμμα, αναδεικνύοντας τα ιστορικά σημεία της διαδρομής.

50	Υδάτινο Πεδίο	Εγκρίθηκε το πρώτο Υδάτινο Πεδίο, κατόπιν αίτησης που υπέβαλε ο «Οργανισμός Λιμένος Λαυρίου Α.Ε.» στο Γενικό Επιτελείο Ναυτικού (ΓΕΝ) η οποία και εγκρίθηκε αρμοδίως από το ΓΕΝ σε συνεργασία με τη Αρχή Πολιτικής Αεροπορίας (ΑΠΑ) και το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής. Ο «Οργανισμός Λιμένος Λαυρίου Α.Ε.», φορέας Διαχείρισης του Λιμένα Λαυρίου, ανέλαβε τη σημαντικότερη πρωτοβουλία να προχωρήσει στην έγκριση Υδατινού Πεδίου το οποίο θα εξυπηρετήσει ανάγκες μετακίνησης τουριστών αλλά και κατοίκων της ευρύτερης περιοχής του Λαυρίου προς τα νησιά, κυρίως, των Κυκλάδων.
51	Μελέτη αποκατάστασης για τη στερέωση και ανάδειξη του αρχαίου τείχους Δέμα στο Δήμο Φυλής	Η αποκατάσταση εντάσσεται στο περιβαλλοντικό έργο "Δημιουργία Περιβαλλοντικού Πάρκου και Πάρκου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας", του Προγράμματος Δημόσιας Ανάπτυξης 2019, που σκοπεύει να μετατρέψει τη Χωματερή σε Πάρκο Πρασίνου και Αναψυχής.
52	Μελέτη Ολοκληρωμένης Χωρικής Οργάνωσης Πολιτιστικών Διαδρομών με Επίκεντρο το Αρχαίο Θέατρο στις Αχαρνές	Αντικείμενο της μελέτης, που ανατέθηκε στους αναδόχους από το μη κερδοσκοπικό σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ, είναι η ολοκληρωμένη πρόταση χωρικής οργάνωσης και ανάπτυξης δικτύου πολιτιστικών διαδρομών στο Δήμο Αχαρνών, με επίκεντρο το αρχαίο θέατρο που αποκαλύφθηκε το 2007 στο κέντρο του σημερινού Δήμου Αχαρνών.
53	Ανάδειξη Αρχαίου Θεάτρου Αχαρνών και Ολιστική Ανάπλαση του Ιστορικού Κέντρου Δήμου Αχαρνών - Master Plan	Αντικείμενο του Master Plan της Ανάδειξης του Αρχαίου Θεάτρου Αχαρνών και της ολιστικής ανάπλασης του ιστορικού κέντρου του Δήμου Αχαρνών αποτελεί η καταγραφή και ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης του συνόλου της περιοχής ανάπλασης και η διαμόρφωση πρότασης ενός πολεοδομικού σχεδίου παρεμβάσεων – αναπλάσεων.
54	Κυκλοφοριακή Μελέτη στο πλαίσιο της πεζοδρόμησης της οδού Αρχαίου Θεάτρου στο Δήμο Αχαρνών	Αντικείμενο της εν λόγω μελέτης αποτελεί κατ' αρχήν η καταγραφή και ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης της ευρύτερης περιοχής που πρόκειται να επηρεασθεί από την εν λόγω πεζοδρόμηση και στη συνέχεια η διαμόρφωση ενός πολεοδομικού και κυκλοφοριακού σχεδίου σχετικών παρεμβάσεων.

Πηγή: Plan EE, 2022

Σημαντικό ρόλο στη στήριξη των ετήσιων θεσμών Σύγχρονου Πολιτισμού στην Αττική είχε, από το 2012 και μετά, το συγχρηματοδοτούμενο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας Αττικής. Αρχικά υπήρξε εκχώρηση πόρων του ΠΕΠ Αττική του ΕΣΠΑ 2007-2013 στην Ειδική Υπηρεσία Πολιτισμού και Τουρισμού (νυν Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠ.ΠΟ. - Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.). Οι ετήσιοι θεσμοί που είχαν υποστηριχθεί στην περίοδο 2012-2015 περιλάμβαναν, μεταξύ άλλων¹²²:

- ο την ART ATHINA
- ο το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Αθήνας «Νύχτες Πρεμιέρας»
- ο το Athens Open Air Film Festival
- ο το Φεστιβάλ Πρωτοποριακού Κινηματογράφου της Αθήνας
- ο τον ετήσιο θεσμό «Αρχαίο Δράμα και Σύγχρονες Προσεγγίσεις»
- ο τις ετήσιες παραστάσεις σύγχρονου χορού της Κρατικής Σχολής Ορχηστρικής Τέχνης
- ο το Athens Digital Arts Festival

Κατά τα τέλη του 2016, η Περιφέρεια επανέλαβε τη στήριξη των βασικών ετήσιων θεσμών Σύγχρονου Πολιτισμού στην Αττική, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αττική» 2014-2020, με τη συνδρομή και τη σύμφωνη γνώμη του Υπουργείου Πολιτισμού. Οι διοργανώσεις που ενισχύθηκαν παρουσιάζονται στον επόμενο Πίνακα.

¹²² Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ, 2021

Πίνακας 48. Φορείς που ενισχύθηκαν από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αττική» 2014-2020.

A/A	ΦΟΡΕΑΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ
1.	Ταινιοθήκη της Ελλάδος	Η Κινηματογραφοφιλία στη Νέα Εποχή II
2.	Κινηματογραφική Εταιρεία Αθηνών	22ο, 23ο και 24ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Αθήνας – Νύχτες Πρεμιέρας
3.	Ελληνικό Φεστιβάλ Α.Ε.	Διοργάνωση καλλιτεχνικών παραστάσεων στο πλαίσιο του Ελληνικού Φεστιβάλ για τα έτη 2017, 2018 και 2019
4.	Εθνική Λυρική Σκηνή	Φεστιβαλικές εκδηλώσεις της Εναλλακτικής Σκηνής της Εθνικής Λυρικής Σκηνής
5.	ΜΠΙΕΝΑΛΕ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ – Athens Biennale	Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Αθήνας 2017-2020
6.	Κρατική Σχολή Ορχηστικής Τέχνης	Σύγχρονος Χορός: Θεωρία και Πράξη
7.	Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης	Καθιέρωση και προβολή διεθνών θεσμών σύγχρονου πολιτισμού στην Αττική ¹²³
8.	Πανελλήνιος Σύνδεσμος Αιθουσών Τέχνης (ΠΣΑΤ) – Art-Athina	Αναβάθμιση της Έκθεσης Σύγχρονης Τέχνης 'Art-Athina'
9.	Multitrab Productions – Athens Digital Arts Festival	13ο, 14ο και 15ο Διεθνές Φεστιβάλ Ψηφιακών Τεχνών Ελλάδας – Athens Digital Arts Festival
10.	Καλλιτεχνική Εταιρεία ΑΞΑΝΑ – Το Τρένο στο Ρουφ	Αναβάθμιση και επέκταση του Φεστιβάλ Νέων Καλλιτεχνών «Τα 12 Κουπέ»
11.	Οργανισμός Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας Δήμου Πειραιά (για δράσεις του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά)	Δημιουργία και καθιέρωση στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά του Φεστιβάλ «Η δυναμική του ελληνικού λόγου στο Θέατρο»
12.	Ωδείο Αθηνών	Ενίσχυση και επέκταση στην Περιφέρεια Αττικής του Καλλιτεχνικού Προγράμματος της Ορχήστρας ACADEMICA του Ωδείου Αθηνών
13.	ARC for Dance Festival	Διεθνές Φεστιβάλ Σύγχρονου Χορού ARC FOR DANCE FESTIVAL

Πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ, 2021

Η. Έργα που υλοποιούνται στην Περιοχή Παρέμβασης στον τομέα του Πολιτισμού, στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «ΕΛΛΑΔΑ 2.0»

Στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «ΕΛΛΑΔΑ 2.0» ο Πολιτισμός αναγνωρίζεται ως ένας από τους κύριους κλάδους της οικονομίας της Χώρας, ο εκσυγχρονισμός του οποίου καθώς και η βελτίωση της ανθεκτικότητάς του τίθενται σε προτεραιότητα, κατά τη διαδικασία της οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης. Οι κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις των έργων Πολιτισμού στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια,

¹²³ Περιλαμβάνεται ο ετήσιος θεσμός «Αρχαίο Δράμα και Σύγχρονες Προσεγγίσεις», καθώς και ο νέος θεσμός “Fest of Fests”, διεθνές δίκτυο, με έδρα την Αθήνα, για τα φεστιβάλ νεανικού κινηματογράφου, διεθνών και εθνικών οργανισμών που έχουν αναλάβει τη χάραξη της πολιτικής για τον κινηματογράφο, ακαδημαϊκών και εκπαιδευτικών φορέων που ηγούνται του σχεδιασμού και της εφαρμογής προγραμμάτων κινηματογραφικής παιδείας σε όλον τον κόσμο (Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ, 2021).

καθιστούν τον τομέα, που αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα της Χώρας, κινητήριο μοχλό ανάπτυξης με όρους αειφορίας και βιωσιμότητας.

Στην περιοχή της Αττικής και με χρηματοδότηση του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας υλοποιούνται στον τομέα ευθύνης του Υπουργείου Πολιτισμού **63 έργα, συνολικού προϋπολογισμού 250.515.776,20€**. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται και τα κάτωθι **εμβληματικά έργα**:

- Αποκατάσταση – συντήρηση – ανάδειξη των μνημείων της Ακρόπολης
- Μουσείο Εναλίων Αρχαιοτήτων στον Πειραιά
- Ανάπλαση πρώην βασιλικού κτήματος στο Τατόι
- Διαμόρφωση και οργάνωση λειτουργίας Εργαστηρίου πιστών αντιγράφων, Μοντελοθήκης και Αποθηκών του ΟΔΑΠ (στην οδό Πειραιώς 260)
- Στερέωση και αποκατάσταση κτηρίου Prokesch Von Osten επί της οδού Φειδίου 3 στην Αθήνα
- Στερέωση και αποκατάσταση του κτηρίου της πρώην Βιοτεχνίας Ελληνικών Μαντηλιών (ΒΕΜ) στο Μεταξουργείο και μετατροπή του σε Μουσείο Τυποβαφικής Τέχνης και Κέντρο Χειροτεχνίας του Υφάσματος
- Αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμού στα κτήρια - μνημεία του Εθνικού Θεάτρου στην Αθήνα (κτήριο REX και Σικιαρίδειο)
- Υποστήριξη καλλιτεχνικών εκδηλώσεων και δράσεων της Ελευσίνας ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης

2.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΣΧΕΔΙΩΝ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ

2.2.1 Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία

Σκοπός του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία, το οποίο εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. Απόφαση 11508/2009 (ΦΕΚ 151/ΑΑΠΘ/13.04.2009), είναι ο μετασχηματισμός της χωρικής διάρθρωσης του εθνικής σημασίας τομέα της βιομηχανίας προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης. Για το σκοπό αυτό το Πλαίσιο περιλαμβάνει κατευθύνσεις που αφορούν στη μακρο-χωρική οργάνωση της βιομηχανίας, καθώς και τη χωροθέτησή της σε τοπικό επίπεδο σε συνάρτηση με τις χρήσεις γης. Ειδικότερα, περιλαμβάνει κατευθύνσεις για το εθνικό πρότυπο χωροταξικής οργάνωσης της βιομηχανίας, με κατευθύνσεις για το καθεστώς και τους όρους οργανωμένης χωροθέτησης της βιομηχανίας καθώς και για τη χωροθέτησή της εκτός σχεδίου. Οι χρονικοί ορίζοντες του Ειδικού Πλαισίου είναι το 2021 (μακροπρόθεσμος) και το 2013 (μεσοπρόθεσμος), το οποίο έχει παρέλθει.

Η Περιφέρεια Αττικής αποτελεί υποσύνολο της ευρύτερης Μητροπολιτικής Περιοχής της Αθήνας (ΜΠΑ) που επεκτείνεται προς τη Βοιωτία, την Εύβοια και την Κορινθία. Το Ειδικό Πλαίσιο αναγνωρίζει τον εξαιρετικά ισχυρό ρόλο της, αλλά εντοπίζει την έντονη χωροταξική ανισορροπία και τα αυξημένα πολεοδομικά και περιβαλλοντικά προβλήματα. Η βιομηχανία, παρά το αυξημένο μέγεθος και τα ισχυρά διακλαδικά συμπλέγματα και οικονομίες συγκέντρωσης, αντιμετωπίζει προβλήματα ως προς τη χαμηλή αξιοποίηση Τεχνολογίας Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), την έλλειψη οργανωμένων υποδοχέων, τη μειωμένη προσέλκυση επενδύσεων και τη συγκέντρωση μεγάλου αριθμού επιχειρήσεων σε φθίνοντες βιομηχανικούς κλάδους. Τα παραπάνω, σε συνδυασμό με τον αναπτυξιακό στόχο για την ενίσχυση του διεθνούς ρόλου της Αττικής ως ευρωπαϊκής μητρόπολης, οδηγούν στην υιοθέτηση μιας πολιτικής για την «καθιέρωσή της ως διεθνούς επιχειρηματικού κέντρου, κέντρου διαμετακομιστικού εμπορίου και βασικής πύλη εισόδου στην ΕΕ, βελτίωση της εξωστρέφειας του τοπικού παραγωγικού συστήματος και τη διευκόλυνση της προσέλκυσης ξένων επενδύσεων μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας».

Σε αυτό το πλαίσιο, η γενική κατεύθυνση για την Αττική, είναι να διατηρηθούν οι δραστηριότητες για τις οποίες η μητροπολιτική χωροθέτηση είναι αναγκαία και να αποκεντρωθούν αυτές που δεν είναι αναγκαίες για την ολοκλήρωση της οικονομικής βάσης της Αττικής. Σύμφωνα με το χωροταξικό πρότυπο, η Περιφέρεια Αττικής αποσυμφορείται σταδιακά σε δύο επίπεδα, διαπεριφερειακά (προς άλλες Περιφέρειες της Ελλάδας) και ενδομητροπολιτικά. Η ενδομητροπολιτική αποσυμφόρηση περιλαμβάνει αφενός την μεταφορά μονάδων εκτός της Αττικής και αφετέρου την εσωτερική αποκέντρωση στην Αττική, με τη

μερική απομάκρυνση μονάδων από τις πιο κεντρικές / αστικοποιημένες περιοχές και προσανατολισμό στο υπερτοπικό δίκτυο μεταφορών και στις πύλες.

Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις υδατοκαλλιέργειες και Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού (ΦΕΚ 2505/Β' /04.11.2011)

Σύμφωνα με το Σχέδιο, σε περιοχές που έχουν κηρυχθεί ως Ενάλιοι Αρχαιολογικοί Χώροι (Ν.3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς») είναι δυνατή η ίδρυση μονάδων θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας σύμφωνα με τους όρους και τους περιορισμούς που ορίζονται από την αρμόδια αρχαιολογική υπηρεσία. Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται αυτοί οι χώροι.

Πίνακας 49. Ενάλιοι Αρχαιολογικοί Χώροι Αττικής.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ	ΠΕ	ΔΗΜΟΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΝΗΣΙ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
Αρχαία Λείψανα (υποβρύχιο φράγμα, αρχαίος λιμενοβραχίονας, λαξεύσεις και υπολείμματα τοίχων)	ΝΗΣΩΝ (ΑΤΤΙΚΗ Σ)	ΑΙΓΙΝΑΣ		Αίγινα		Φυσικοί Χώροι, Ενάλιοι Χώροι , Λιμενικές Εγκαταστάσεις, Αρχαιολογικές Θέσεις
Ενάλιος Αρχαιολογικός Χώρος του θαλάσσιου χώρου των νοτιοανατολικών ακτών της νήσου Κυθήρων	ΝΗΣΩΝ (ΑΤΤΙΚΗ Σ)	ΚΥΘΗΡΩΝ	ΚΥΘΗΡΩΝ	Κύθηρα	Νοτιοανατολικών ακτών	Ενάλιοι Χώροι
Αρχαιολογικός χώρος περιοχής Ναυμαχίας Σαλαμίνας	ΝΗΣΩΝ (ΑΤΤΙΚΗ Σ)	ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ	ΑΜΠΕΛΑΚΙΩΝ			Φυσικοί Χώροι, Νεκρικοί Χώροι και Μνημεία, Ιστορικοί Τόποι, Ενάλιοι Χώροι , Αρχαιολογικές Θέσεις, Οικιστικά Σύνολα
Αρχαιολογικός χώρος περιοχής Ναυμαχίας Σαλαμίνας	ΝΗΣΩΝ (ΑΤΤΙΚΗ Σ)	ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ	ΑΜΠΕΛΑΚΙΩΝ			Φυσικοί Χώροι, Νεκρικοί Χώροι και Μνημεία, Ιστορικοί Τόποι, Ενάλιοι Χώροι , Αρχαιολογικές Θέσεις, Οικιστικά Σύνολα
Αρχαιολογικός χώρος περιοχής Παλαιόκαστρου	ΝΗΣΩΝ (ΑΤΤΙΚΗ Σ)	ΤΡΟΙΖΗΝΙΑ Σ-ΜΕΘΑΝΩΝ	ΜΕΘΑΝΩΝ		Περιοχή Παλαιόκαστρο	Ενάλιοι Χώροι , Αρχαιολογικές Θέσεις, Οικιστικά

Μεγαλοχωρίο υ Μεθάνων						Σύνολα
Αρχαιολογικός χώρος της λίμνης Ψήφτας και της παραλίμνιας περιοχής της	ΝΗΣΩΝ (ΑΤΤΙΚΗ Σ)	ΤΡΟΙΖΗΝΙΑ Σ- ΜΕΘΑΝΩΝ	ΤΡΟΙΖΗΝ ΟΣ		Λίμνη Ψήφτα	Φυσικοί Χώροι, Ενάλιοι Χώροι , Αρχαιολογικές Θέσεις, Οικιστικά Σύνολα, Αρχαία Ιερά, Θρησκευτικοί Χώροι
Αρχαιολογικός Χώρος στην Φουρκαριά Τροιζηνίας	ΝΗΣΩΝ (ΑΤΤΙΚΗ Σ)	ΤΡΟΙΖΗΝΙΑ Σ- ΜΕΘΑΝΩΝ	ΤΡΟΙΖΗΝ ΟΣ		Φουρκαριά, σύμπλεγμα «Τσελεβίνια»: νήσοι Σκυλλί, Σπαθί, νησίδα Σηλιά	Φυσικοί Χώροι, Ενάλιοι Χώροι , Αρχαιολογικές Θέσεις
Ενάλιος αρχαιολογικός χώρος στη θαλάσσια περιοχή της νησίδας Βλυχός, στα βόρεια της νήσου Ύδρας	ΝΗΣΩΝ (ΑΤΤΙΚΗ Σ)	ΎΔΡΑΣ		Βλυχός	Περιοχή της νησίδας Βλυχός, στα βόρεια της νήσου Ύδρας	Ενάλιοι Χώροι , Αρχαιολογικές Θέσεις
Ενάλιος Αρχαιολογικός Χώρος το λόφο "Πέι" ή "Λιθοσωρός" περιοχής Δοκού, στα ΒΑ της Χαλκίδας	ΝΗΣΩΝ (ΑΤΤΙΚΗ Σ)	ΎΔΡΑΣ		Δοκός (νησίς)		Ενάλιοι Χώροι
Κήρυξη θαλάσσιων περιοχών Δοκού ως θαλάσσιου αρχαιολογικού πάρκου	ΝΗΣΩΝ (ΑΤΤΙΚΗ Σ)	ΎΔΡΑΣ		Δοκός (νησίς)		Αρχαιολογικές Θέσεις, Οικιστικά Σύνολα

«Νέο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό» και Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων¹²⁴

Σκοπός και στρατηγικοί στόχοι

Με το Νέο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΕΧΠ) για τον Τουρισμό, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας αποσκοπεί στον προσδιορισμό μακροπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων στόχων, καθώς και στρατηγικών κατευθύνσεων σε εθνικό επίπεδο, για τη χωρική διάρθρωση του τομέα του τουρισμού, με όρους οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας και αειφορίας.

Ειδικότερα, το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό στοχεύει, μέσω χωρικών εργαλείων:

- α. Στη στήριξη της αυξητικής δυναμικής του Ελληνικού τουρισμού και στην παγίωση της

¹²⁴ Υπουργείο Πολιτισμού, 2024. Σε δημόσια διαβούλευση το «Νέο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό» και η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Ανακτήθηκε από:

<https://mintour.gov.gr/se-dimosia-diavoyleysi-to-neo-eidiko-chorotaxiko-plaisio-gia-ton-toyrismo-kai-i-stratigiki-meleti-perivallontikon-epiptoseon/>

- χώρας ως ανταγωνιστικού παγκόσμιου προορισμού, με την προσφορά κατάλληλης γης και χωροθετικών όρων, που θα διευκολύνουν τις τουριστικές επενδύσεις.
- β. Στην υποστήριξη θεματικών μορφών τουρισμού παράλληλα με τον τουρισμό ήλιου-θάλασσας, την προώθηση σύγχρονων τουριστικών προϊόντων και καταλυμάτων (νέων και υφιστάμενων) υψηλής ποιότητας, και την ισορροπία μεταξύ κλασικών και αναδυόμενων τουριστικών μοντέλων (όπως ιδίως ο τουρισμός διαμοιρασμού και η τουριστική κατοικία).
 - γ. Στις διασυνδέσεις μεταξύ διαφορετικών μορφών τουρισμού, με βάση την έννοια της σύνθετης τουριστικής εμπειρίας και της πολλαπλότητας των τουριστικών πόρων (φυσικών, πολιτιστικών κ.λπ.).
 - δ. Στη μείωση των διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων τουριστικής ανάπτυξης και την επέκταση της τουριστικής περιόδου, με εκμετάλλευση συγκριτικών πλεονεκτημάτων διαφόρων περιοχών.
 - ε. Στη χωρική οργάνωση του τουρισμού, με άξονες την ενίσχυση των οργανωμένων μορφών χωροθέτησης, την καινοτομία στο τουριστικό προϊόν, τη διεύρυνση της τουριστικής περιόδου, την ολοκληρωμένη διαχείριση των προορισμών, την αντιμετώπιση φαινομένων υπερτουρισμού, αξιοποιώντας με κατάλληλο τρόπο την ιδιαιτερότητα της ανομοιογένειας του εθνικού χώρου.
 - στ. Στην απλούστευση των διαδικασιών χωροθέτησης και τον συντονισμό όλων των βαθμίδων σχεδιασμού που επηρεάζουν τον τουρισμό.
 - ζ. Στην προσαρμογή του τουρισμού στην Κλιματική Αλλαγή.
 - η. Στην προώθηση υποδομών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος αναγκαίων για την τουριστική ανάπτυξη, συμπεριλαμβανόμενων των μεταφορών, των περιβαλλοντικών υποδομών, και των ψηφιακών υποδομών.

Επισημαίνεται ότι το νέο ΕΧΠ για τον Τουρισμό έρχεται να καλύψει το κενό που δημιουργήθηκε στον Χωροταξικό Σχεδιασμό, μετά την ακύρωση από το ΣΤΕ των προηγούμενων ΕΧΠ Τουρισμού των ετών 2009 και 2013.

Κατηγοριοποίηση του εθνικού χώρου

Ο εθνικός χώρος κατηγοριοποιείται με βάση:

- α. Τη χωρική διάρθρωση του τουριστικού φαινομένου

Οι περιοχές στις οποίες κατηγοριοποιείται ο εθνικός χώρος (1.034 Δημοτικές Ενότητες), με βάση τη χωρική διάρθρωση των τουριστικών καταλυμάτων είναι οι εξής:

- A. Περιοχές ελέγχου (18 Δ.Ε.)
- B. Αναπτυγμένες περιοχές (84 Δ.Ε.)
- Γ. Αναπτυσσόμενες περιοχές (139 Δ.Ε.)
- Δ. Περιοχές με δυνατότητες ανάπτυξης (265 Δ.Ε.)
- E. Μη αναπτυγμένες περιοχές (528 Δ.Ε.)

Προσδιορίζονται κατευθύνσεις και ρυθμίσεις, ανά κατηγορία περιοχών.

- β. Τα ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά και το ειδικό καθεστώς κάποιων περιοχών

Περιλαμβάνονται:

Περιοχές με ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά

- Μητροπολιτικές περιοχές
- Νησιά
- Παράκτια ζώνη
- Ορεινές περιοχές

Κατηγορίες χώρου με ειδικό καθεστώς

- Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών
- Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί
- Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι

Προσδιορίζονται κατευθύνσεις και ρυθμίσεις, ανά κατηγορία περιοχών.

γ. Τη χωροθέτηση ειδικών μορφών τουρισμού και τουριστικών υποδομών

Προσδιορίζονται κατευθύνσεις για ειδικές μορφές τουρισμού και τις σχετιζόμενες με αυτές τουριστικές υποδομές. Ως ειδικές μορφές τουρισμού είναι οι εξής:

- Τουρισμός υπαίθρου
- Αθλητικός Τουρισμός
- Θαλάσσιος Τουρισμός
- Πολιτιστικός Τουρισμός
- Θρησκευτικός-Προσκυνηματικός Τουρισμός
- Συνεδριακός τουρισμός
- Τουρισμός υγείας

Σημειώνεται ότι με το ΕΧΠ δίνονται κατευθύνσεις για τον υποκείμενο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό. Παρέχεται η δυνατότητα στα Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια και τον Πολεοδομικό Σχεδιασμό Α' επιπέδου (Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια, Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια κ.λπ.) να εξειδικεύουν τις κατευθύνσεις – ρυθμίσεις του παρόντος ΕΧΠ σε επίπεδο διοικητικής υποεπάρκειας ή τμήματος αυτής, εφόσον αυτό προκύπτει από τα στοιχεία της ανάλυσης στο επίπεδο της κλίμακας του αντίστοιχου σχεδιασμού.

Παράλληλα, περιλαμβάνονται προτάσεις για τις αναγκαίες υποστηρικτικές υποδομές, όπως: μεταφορικές υποδομές, σταθμοί εισόδου, ύδρευση, διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων, ενέργεια, τηλεπικοινωνίες, υποδομές υγείας.

Επισημαίνεται ότι, κατά τη χρονική περίοδο συγγραφής της παρούσας μελέτης, το «Νέο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό» και η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων βρίσκονται σε διαδικασία διαμόρφωσης. Επίσης, από τις 3 Ιουλίου 2024 μέχρι τις 15 Σεπτεμβρίου 2024 πραγματοποιήθηκε δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση για τη διατύπωση απόψεων από τους ενδιαφερόμενους. Το αποτέλεσμα της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης του ΕΧΠ θα είναι η ενσωμάτωση στο Σχέδιο όλων των απαραίτητων μέτρων για την προστασία του Περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη του τουριστικού τομέα της χώρας μας.

Μετά την ολοκλήρωση της διαβούλευσης, οι σχετικές προτάσεις που διατυπώθηκαν θα αξιολογηθούν από τις αρμόδιες υπηρεσίες του **Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας**, ώστε να ληφθούν υπόψη στην οριστική διαμόρφωση του νέου ΕΧΠ για τον τουρισμό. Θα ακολουθήσει η γνωμοδότηση του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας του άρθρου 4 του Ν. 4447/2016 (Α' 241) όπως ισχύει, προκειμένου να προωθηθεί στη συνέχεια η έγκριση του νέου ΕΧΠ για τον τουρισμό και της ΣΜΠΕ αυτού, **με Κοινή Απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Τουρισμού**.

[πρώην] Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό

Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό (ΦΕΚ 3155/Β'/12.12.2013) έχει ακυρωθεί από το ΣΤΕ (λόγω διαδικασίας) με τη Νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας υπ' αρ. ΣΤΕ ΟΛ. 3632/2015 και σήμερα βρίσκεται σε διαδικασία αναθεώρησης.

Παρά τη μη θεσμική ισχύ του, έχει σημασία να αναφερθεί πως στόχος του εν λόγω πλαισίου ήταν η προσαρμογή του σχεδιασμού του τουρισμού στις νέες προκλήσεις και πολιτικές για τη βελτίωση της απόδοσης στον κλάδο του τουρισμού και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος στο πλαίσιο της ασκούμενης δημοσιονομικής πολιτικής. Ταυτόχρονα, παρέχει κατευθύνσεις και κριτήρια για τη χωρική διάρθρωση, οργάνωση και ανάπτυξη του τουρισμού στον ελληνικό χώρο και των αναγκών προς τούτο υποδομών, υπό το πρίσμα της προστασίας και ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, προωθεί δράσεις και μέτρα για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της χώρας ως τουριστικού προορισμού, αναδεικνύει θεματικές στις οποίες μπορεί να βασιστεί η ανάπτυξη του κλάδου, ενώ διατυπώνει ένα ρεαλιστικό πρόγραμμα δράσης.

Στο πλαίσιο αυτό οι Μητροπολιτικές Περιοχές (Κατηγορία Γ) της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης εντάσσονται σε ξεχωριστή χωρική ενότητα λόγω του ιδιαίτερου χαρακτήρα τους. Οι κατευθύνσεις που αφορούν σε αυτή την κατηγορία συμπεριλαμβάνουν αυτές των ήδη ανεπτυγμένων τουριστικά περιοχών (Κατηγορία Α1) συμπληρωμένες από ένα σύνολο πολιτικών μητροπολιτικού χαρακτήρα. Οι κατευθύνσεις αυτές μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Ανάδειξη και εμπλουτισμός τουριστικού προϊόντος
- Ανάλυση δράσεων αποφόρτισης και προστασίας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων που δέχονται υψηλές πιέσεις, ιδίως με την εφαρμογή ολοκληρωμένων πρακτικών διαχείρισης των υδατικών πόρων και των υγρών και στερεών αποβλήτων και την προώθηση μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας των εγκαταστάσεων (προώθηση ΑΠΕ, βιοκλιματικών μεθόδων σχεδιασμού κ.ά.)
- Ανάλυση δράσεων αναβάθμισης του δομημένου χώρου, με πολεοδομικές παρεμβάσεις, όπως αναπλάσεις κοινόχρηστων χώρων με αύξηση των ελεύθερων χώρων και των χώρων πρασίνου και παροχή κινήτρων για αναπλάσεις ιδιωτικών χώρων
- Ανάπτυξη νέων και ενίσχυση και αναβάθμιση υφιστάμενων κοινωνικών, πολιτιστικών,

- περιβαλλοντικών και τεχνικών υποδομών, οι οποίες θα αναβαθμίζουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της περιοχής
- Επανάχρηση αξιόλογων κτιρίων ή συνόλων και παροχή κινήτρων για μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες
 - Προώθηση μέτρων για την αντιμετώπιση της κυκλοφοριακής συμφόρησης, την ενίσχυση των μέσων μαζικής μεταφοράς και των «ήπιων» μορφών μετακίνησης (όπως βάδισμα, ποδήλατο) και τη βελτίωση της ασφάλειας των πεζών και διακινουμένων, καθώς και μέτρων βελτίωσης των εισόδων και της σήμανσης των πόλεων καθώς και αναβάθμιση του ρόλου των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς
 - Επιτάχυνση των ρυθμών ανάπτυξης του ιστορικού κέντρου και του παράκτιου μετώπου της Αθήνας και Θεσσαλονίκης
 - Προώθηση και ενίσχυση της πολιτιστικής και αθλητικής δραστηριότητας με διοργανώσεις διεθνούς εμβέλειας
 - Προώθηση εναλλακτικών τουριστικών προϊόντων

Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)

Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) θεσμοθετήθηκε μέσω του ΦΕΚ 2464/Β'/03.12.2008 με στόχο τη διαμόρφωση πολιτικών χωροθέτησης έργων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ, ανά κατηγορία δραστηριότητας και κατηγορία χώρου, η καθιέρωση κανόνων και κριτηρίων χωροθέτησης που θα επιτρέπουν αφενός την δημιουργία βιώσιμων εγκαταστάσεων ΑΠΕ και αφετέρου την αρμονική ένταξή τους στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και η δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού χωροθέτησης των εγκαταστάσεων ΑΠΕ, ώστε να επιτευχθεί ανταπόκριση στους στόχους των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.

Για τη μητροπολιτική περιοχή της Αττικής έμφαση δίνεται στις περιοχές της νοτιοανατολικής και δυτικής Αττικής κυρίως λόγω της ύπαρξης διαθέσιμων και κατάλληλων περιοχών προς χωροθέτηση ΑΠΕ. Η κεντρική περιοχή της Αττικής λόγω της αστικής δόμησης δεν αποτελεί περιοχή παρέμβασης της παρούσας στρατηγικής.

Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Καταστημάτων Κράτησης (ΦΕΚ 1575/Β'/28.11.2001) δεν εμπίπτει στο ενδιαφέρον της παρούσας στρατηγικής και γι' αυτό δε διερευνάται περαιτέρω.

2.2.2 Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας – Αττικής

Στο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας-Αττικής (ΦΕΚ 156/Α'/01.08.2014 γίνονται αρκετές αναφορές στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ένας από τους στρατηγικούς στόχους του ΡΣΑ είναι η «Βιώσιμη χωρική ανάπτυξη, εξοικονόμηση πόρων, αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή». Για την επίτευξη αυτού, μεταξύ άλλων, προωθείται η διαμόρφωση εντός του αστικού ιστού, ενός δικτύου κοινόχρηστων χώρων πρασίνου για τη δημιουργία ευνοϊκών μικροκλιματικών συνθηκών που θα συνδυάζονται με την ανάδειξη των μνημείων και των

τοπίων. Επίσης, σκόπιμη είναι η ενίσχυση της προστασίας των ιστορικών κέντρων, συνόλων και μεμονωμένων εγκαταστάσεων μέσω της πολιτικής των αναπλάσεων. Η ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά πρέπει να εναρμονίζεται με την προστασία των φυσικών πόρων, την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή.

Περισσότερο συγκεκριμένα μέτρα προωθούνται ανά κατηγορία πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι κατηγορίες είναι τα ιστορικά κέντρα στην Αττική, τα σύνολα και τα μεμονωμένα διατηρητέα κτήρια, οι εγκαταστάσεις με αξιόλογα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά, π.χ. παραδοσιακοί οικισμοί ή τμήματά τους ή αρχιτεκτονικά σύνολα που προστατεύονται με κατάλληλες διατάξεις και τέλος μνημεία και αρχαιολογικοί χώροι. Για τα ιστορικά κέντρα προβλέπονται μελέτες προστασίας και ανάδειξης του φυσικού χώρου, του πολεοδομικού ιστού, των ελεύθερων χώρων, των αξιόλογων κτισμάτων και κατασκευών, των μετώπων των κτηρίων σε ελεύθερους χώρους και των λοιπών στοιχείων που συνθέτουν την εικόνα κάθε ιστορικού κέντρου. Για τα σύνολα και τα μεμονωμένα διατηρητέα κτήρια και εγκαταστάσεις προωθούνται μελέτες και προγράμματα για κάθε ιστορικό ή παραδοσιακό οικισμό.

Για τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους προωθείται ο καθορισμός ζωνών προστασίας των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, η αναβάθμιση της αντιληπτικής εικόνας τους, η βελτίωση των συνθηκών περιβάλλοντος και τέλος η ανάδειξη και προστασία του τοπίου. Επίσης, προωθούνται προγράμματα για την οργάνωση πολιτιστικών περιπάτων, σε συνάρτηση με το ίχνος των αρχαίων δρόμων και μονοπατιών και με ιστορικούς, πολιτιστικούς χώρους και εγκαταστάσεις. Οι διαδρομές αυτές συνδέονται με τον πολεοδομικό ιστό και συνδυάζονται με το αστικό και περιαστικό πράσινο. Τα προγράμματα αφορούν σε όλες τις συνδέσεις στοιχείων πολιτιστικού ενδιαφέροντος και επικεντρώνονται στους βασικούς άξονες, που αποτελούν το κύριο πολιτιστικό δίκτυο της Αττικής. Ο συνδυασμός των πράσινων διαδρομών με τις πολιτιστικές διαδρομές εκτός από τη βελτίωση του μικροκλίματος και της ποιότητας ζωής στο κέντρο της Αθήνας, εξυπηρετεί και τη βελτίωση του μικροκλίματος και των συνθηκών του περιβάλλοντος των αρχαιολογικών χώρων.

Αναφορικά με τις περιβαλλοντικές υποδομές, για την εγκατάσταση μονάδων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και συγκεκριμένα φωτοβολταϊκών που δεν έχουν τόσο αυστηρές προδιαγραφές χωροθέτησης σε σχέση με τις ανεμογεννήτριες, δεν επιτρέπεται η εγκατάστασή τους σε περιοχές ιδιαίτερης οικολογικής, ιστορικής και τοπιακής αξίας. Τέλος, υπάρχει και ειδική μέριμνα για το Αττικό Τοπίο, όπου προωθείται το Στρατηγικό Πρόγραμμα Προστασίας και Διαχείρισης του Αττικού Τοπίου μέσω ειδικών μελετών για ολοκληρωμένες δράσεις διαχείρισης των «τοπίων προτεραιότητας». Αυτές στοχεύουν στην αναγνώριση και ανάδειξη των ιδιαίτερων στοιχείων του τοπίου και στην παροχή κατευθύνσεων για τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων. Ακόμη, προωθείται η ένταξη των προστατευόμενων περιοχών και στοιχείων του τοπίου ως κομβικών σημείων στο δίκτυο πρασίνου και στο δίκτυο πολιτιστικών διαδρομών της Αττικής.

2.2.3 Άλλο Κείμενο Πολιτικής / Μελέτη

N. 4858/2021 (ΦΕΚ 220/Α' /19.11.2021)

Ο σημαντικότερος νόμος για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι ο Ν. 4858/2021 «Κύρωση Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς». Πρόκειται για κωδικοποίηση του Ν. 3028/2002 που αποτελεί κανονιστικό νόμο, ο οποίος απορρέει από το άρθρο 24 του Συντάγματος της Ελλάδος.

Στην προστασία που παρέχεται με το συγκεκριμένο Κώδικα υπάγεται η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας από τους αρχαιοτάτους χρόνους μέχρι σήμερα με στόχο τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης χάριν της παρούσας και των μελλοντικών γενεών και την αναβάθμιση του πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Οι βασικές διατάξεις του συγκεκριμένου νόμου έχουν ως στόχο την προστασία - διατήρηση της ιστορίας και την αναβάθμιση του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Επίσης, καθορίζει ότι η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας αποτελείται από τα πολιτιστικά αγαθά που βρίσκονται μέσα στα όρια της ελληνικής επικράτειας, συμπεριλαμβανομένων των χωρικών υδάτων, καθώς και εντός άλλων θαλάσσιων ζωνών στις οποίες η Ελλάδα έχει δικαιοδοσία σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει και τα άυλα πολιτιστικά αγαθά.

Στο πλαίσιο των κανόνων του διεθνούς δικαίου, το Ελληνικό Κράτος μεριμνά και για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών που προέρχονται από την Ελληνική Επικράτεια οποτεδήποτε και αν απομακρύνθηκαν από αυτήν. Το Ελληνικό Κράτος μεριμνά, επίσης, στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών που συνδέονται ιστορικά με την Ελλάδα οπουδήποτε και αν βρίσκονται. Τα άρθρα 12-17 του Ν. 4858/2021 αφορούν σε χωρικές ρυθμίσεις με τις οποίες επιδιώκεται να ληφθούν υπόψη οι διατάξεις της χωροταξικής και πολεοδομικής νομοθεσίας σχετικά με την προστασία των αρχαιολογικών χώρων και των ζωνών προστασίας των ακίνητων μνημείων. Οι ρυθμίσεις σχετίζονται με την οριοθέτηση των αρχαιολογικών χώρων, τους αρχαιολογικούς χώρους εντός και εκτός οικισμών, τους ενάλιους αρχαιολογικούς χώρους, τους ιστορικούς τόπους και τις ζώνες προστασίας.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, με την κωδικοποίηση επιτυγχάνεται η συστηματοποίηση του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσω της ένταξης στον παρόντα Κώδικα όλων των νομοθετημάτων. Επιπλέον, επιτυγχάνεται η συστηματοποίηση διάσπαρτων διατάξεων νόμου, όπως οι ρυθμίσεις για τον καταδυτικό τουρισμό στους επισκέψιμους ενάλιους αρχαιολογικούς χώρους [άρθρα 6, 7, 9 και 14 του Ν. 4688/2020 (ΦΕΚ 101/Α' / 24.5.2020)], η διευρυμένη δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων για διαφορές σχετικά με την κυριότητα, νομή και κατοχή κινητών μνημείων [άρθρο 13 του Ν. 3658/2008 (ΦΕΚ 70/Α' / 22.04.2008)], ο περιορισμός της ευθύνης των Προέδρων και των μελών των Συμβουλίων [παρ. 6 του άρθρου 10 του Ν. 3207/2003 (ΦΕΚ 302/Α' / 24.12.2003) σε συνδυασμό με το δεύτερο και τρίτο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 3094/2003 (ΦΕΚ 10/Α' /22.01.2003)]. Κατά την κωδικοποίηση ελήφθη υπόψη η νομολογία του

Συμβουλίου της Επικρατείας και ενσωματώθηκαν στο κείμενο του Κώδικα οι ήδη προβλεπόμενες στις κωδικοποιούμενες διατάξεις κανονιστικές διοικητικές πράξεις. Με τον τρόπο αυτό, παρέχεται η δυνατότητα, τόσο στα διοικητικά όργανα όσο και στους πολίτες, να έχουν άμεση και ασφαλή γνώση της συνολικής νομοθεσίας που αφορά σε ζητήματα προστασίας των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

3. ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

3.1 ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

3.1.1.α Σκοπιμότητα ως προς τις Οικονομικές Ανάγκες και Προκλήσεις

Μερικοί από τους οικονομικούς παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά τη χώρα είναι το μεγάλο χρέος που έχει διαμορφωθεί, η έλλειψη εμπιστοσύνης των επενδυτών στη χώρα και η αβέβαιη κατάσταση των τραπεζών. Η εποχή μετά την υγειονομική κρίση του Covid-19, με τις συνακόλουθες κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες, προδιαγράφηκε κρίσιμη και απαιτούσε κινητοποίηση σε στρατηγικό επίπεδο για την άρση ή μείωση των αρνητικών επιδράσεων. Θετικό είναι το γεγονός ότι ήδη έχουν αρχίσει να φαίνονται τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης σε σύγκριση με το 2020. Ωστόσο, η χώρα είναι πλέον αντιμέτωπη με μια νέα κρίση, την ενεργειακή.

Το 2022 το εργατικό δυναμικό της Αττικής αποτελούσε το 37% του συνολικού εργατικού δυναμικού της χώρας, ενώ το ποσοστό ανεργίας (10%) ήταν χαμηλότερο σε σχέση με αυτό της χώρας (12,4%) και μειωμένο κατά σχεδόν 10 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2018. Θετική εξέλιξη έχει ο κλάδος του τουρισμού, που ολοένα αναπτύσσεται αποδίδοντας αξιοσημείωτο εισόδημα στη χώρα και στην Αττική.

Το Μητροπολιτικό Κέντρο της Αθήνας αποτελεί το κυρίαρχο οικονομικό κέντρο της χώρας, καθώς συγκεντρώνει περίπου το 48% της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας της χώρας (έτος 2020), παρουσιάζει το υψηλότερο κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, σε εθνικό επίπεδο τις καλύτερες απόλυτες τιμές Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξία ανά κλάδο από όλες τις Περιφέρειες (με εξαίρεση τον κλάδο της γεωργίας), καθώς και εξειδίκευση στον τριτογενή τομέα, αφού συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό επιχειρήσεων στον τομέα αυτό. Πρόκειται για έναν από τους σημαντικότερους πόλους έλξης τουρισμού ανάμεσα στις Περιφέρειες της χώρας. Υπάρχει ανάγκη για εισαγωγή καινοτομιών που θα κάνουν πιο ανταγωνιστικό το τουριστικό προϊόν της Περιφέρειας.

Η Αττική έχει προνομιακή γεωγραφική θέση, αποτελεί κόμβο διασύνδεσης των νησιωτικών Περιφερειών με τις ηπειρωτικές Περιφέρειες της χώρας, καθώς σε αυτήν διασταυρώνονται οι κύριοι οδικοί άξονες, διαθέτει το σημαντικότερο αεροδρόμιο της χώρας (Ελ. Βενιζέλος), καθώς και τρία λιμάνια (Πειραιάς, Λαύριο, Ραφήνα). Κατέχει προνομιακή θέση στον τομέα των υποδομών ως κεντρικός κόμβος μεταφορών και επικοινωνιών με την ΕΕ και τις Τρίτες Χώρες, καθώς συγκεντρώνει λειτουργίες και υποδομές διεθνούς εμβέλειας.

Στην Αττική συγκεντρώνεται πλήθος επιχειρήσεων που δραστηριοποιείται στο τρίπτυχο «Τουρισμός – Περιβάλλον – Πολιτισμός», οι οποίες χρήζουν ενίσχυσης, ενώ η μεταξύ τους συνεργασία και η διασύνδεση με νεοφυείς επιχειρήσεις αναμένεται πως θα συμβάλλει στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Η ύπαρξη παραλιακής ζώνης και η κοντινή απόσταση στα νησιά του Αργοσαρωνικού έχουν ως αποτέλεσμα την προσέλκυση τουριστών κυρίως τη θερινή περίοδο στο πλαίσιο του τουρισμού «ήλιος – θάλασσα». Η εποχικότητα των επισκέψεων στην Περιφέρεια Αττικής είναι σαφώς ηπιότερη, συγκρινόμενη με το σύνολο της χώρας: στο επτάμηνο Απρίλιος – Οκτώβριος

πραγματοποιείται το 78,38% των επισκέψεων στην Περιφέρεια Αττικής, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το σύνολο της χώρας είναι 83,74%.

Η Αθήνα έχει τις δυνατότητες να αναπτύξει ένα ισχυρό brand name στον τομέα του τουρισμού και η Αττική μπορεί να επεκτείνει το χρόνο παραμονής των τουριστών, να τραβήξει την προσοχή ώστε να μην επισκέπτονται την πόλη μόνο για μετάβαση σε άλλους προορισμούς, να αναπτύξει περαιτέρω τα δημόσια μέσα μεταφοράς και κυρίως της σταθερής τροχιάς, καθώς και τις υποδομές της και τη χρήση νέων τεχνολογιών. Είναι, επίσης, σημαντικό οι τουριστικές ροές να μη συγκεντρώνονται μόνο στην ΠΕ του Κεντρικού Τομέα, αλλά και σε άλλες αξιόλογες περιοχές με την προϋπόθεση βέβαια της βελτίωσης της διασύνδεσης μεταξύ των τουριστικών πόλων της Περιφέρειας (Αθήνα, Λαύριο, Ελευσίνα). Αξίζει να αναφερθεί ότι οι μεγάλες παρεμβάσεις στο περιφερειακό οδικό δίκτυο και στο παραλιακό μέτωπο (Β' φάση Φαληρικού μετώπου) εξασφαλίζουν αποτελεσματική και γρήγορη διασύνδεση του Μητροπολιτικού Κέντρου με τους περιφερειακούς πόλους. Η νησιωτική Αττική μπορεί να αξιοποιηθεί παράλληλα με τον τουρισμό «ήλιος – θάλασσα» για την ενίσχυση του εναλλακτικού τουρισμού, μέσα από την ενδυνάμωση των πολιτιστικών υποδομών και των θεσμών των νησιών του Αργοσαρωνικού.

Στη βελτίωση και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της Αττικής αναμένεται να παίξει καθοριστικό ρόλο η εισαγωγή ΤΠΕ. Η διείσδυση σε δίκτυα μεγαλύτερων ταχυτήτων ξεκινάει συνήθως από την Αττική, λόγω μεγαλύτερης συγκέντρωσης του πληθυσμού.

3.1.1.β Δυνατότητες, Αδυναμίες και Προοπτικές ως προς τις Οικονομικές Ανάγκες και Προκλήσεις

Πίνακας 50. Ανάλυση προκλήσεων, δυνατοτήτων, αδυναμιών και προοπτικών ως προς τις Οικονομικές Ανάγκες.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
Οικονομικές			
1. Ενίσχυση των αεροπορικών και ακτοποϊκών συνδέσεων	Υπαρξη σύγχρονου Αεροδρόμιου (Ελ. Βενιζέλος), τριών λιμανιών (Πειραιάς, Ραφήνα, Λαύριο) και σύγχρονων μέσων μαζικής μεταφοράς (ΜΕΤΡΟ, τραμ, προαστιακός), που επεκτείνονται.	Ισχυρός ανταγωνισμός από χώρες της Μεσογείου (Ιταλία, Ισπανία) στον τομέα του τουρισμού και δη στον τουρισμό πόλεων (city break) και ακριβές αεροπορικές μεταφορές, που αποδυναμώνουν την Αθήνα ως τουριστικό προορισμό.	Υπαρξη εταιρειών χαμηλού κόστους
2. Εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος μέσω της αξιοποίησης καινοτομιών	Η Αττική αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους πόλους έλξης τουρισμού ανάμεσα στις Περιφέρειες της χώρας με ποικιλία μορφών εναλλακτικού	Περιορισμένη εισαγωγή καινοτόμων λύσεων και δράσεων στον τουριστικό τομέα	Η μεγάλη τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας, η δυναμική τάση για την ανάπτυξη του τουρισμού εμπειρίας και τη διαφοροποίηση προϊόντων και υπηρεσιών

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
Οικονομικές			
	τουρισμού και πλήθος προορισμών		
3. Στήριξη της Επιχειρηματικότητας στους τομείς του Τουρισμού, του Περιβάλλοντος και του Πολιτισμού για αύξηση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος της Αττικής	Υπαρξη μεγάλου αριθμού επιχειρήσεων στο τρίπτυχο «Τουρισμός – Περιβάλλον – Πολιτισμός»	Ανάγκη ενίσχυσης της ικανότητας των επιχειρήσεων για παροχή μιας ποικιλίας προϊόντων και υπηρεσιών	Δυνατότητα διασύνδεσης νεοφυούς επιχειρηματικότητας (επιχειρήσεις start up) με συμπράξεις επιχειρήσεων (clusters) για την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας.
4. Διάχυση της τουριστικής κίνησης χωρικά σε όλη την Περιφέρεια Αττικής	Υπαρξη αξιόλογου πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος διάσπαρτου σε όλη την έκταση της Περιφέρειας	Υπερσυγκέντρωση των επισκεπτών στην ΠΕ Κεντρικού Τομέα και ελλιπή εφαρμογή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας λόγω σχετικής καθυστέρησης στα έργα επέκτασης του ΜΕΤΡΟ.	Καλύτερη διασύνδεση πολιτιστικών πόλων Περιφέρειας Αττικής (Αθήνα, Λαύριο, Ελευσίνα)
5. Επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας της παραμονής των επισκεπτών στην Αττική	Εμπλουτισμός των εμπειριών όλη τη διάρκεια του χρόνου	Προσέλκυση τουριστών κυρίως τη θερινή περίοδο	Η δυναμική που έχει αναπτυχθεί από την Περιφέρεια Αττικής για την ενίσχυση ειδικών μορφών τουρισμού που προσελκύουν επισκέπτες με υψηλό εισοδηματικό προφίλ (τουρισμός υγείας και ευεξίας, γαστρονομικός, πολυτελείας, συνεδριακός κ.λπ.).
6. Αύξηση της επισκεψιμότητας χώρων εκτός Ιστορικού Κέντρου Αθήνας	Το Λαύριο και η Ελευσίνα, που είναι και Πολιτιστική Πρωτεύουσα, είναι ήδη διαμορφωμένοι πόλοι με αυξημένη κινητικότητα	Ανάγκη ενίσχυσης της λειτουργικής διασύνδεσης Αθήνας, Λαυρίου και Ελευσίνας	Παρεμβάσεις αστικών αναπλάσεων στα ιστορικά κέντρα και τις ευρύτερες περιοχές ενδιαφέροντος των πόλεων της Ελευσίνας και του Λαυρίου
7. Ολοκληρωμένη προβολή Περιφέρειας Αττικής μέσα από ενέργειες marketing και επικοινωνιακών εργαλείων	Εκπόνηση Market Plan και αξιοποίηση όλων των μεγάλων εταιρειών τηλεπικοινωνιών και πληροφορικής, αλλά και πολλών μικρότερων στο χώρο των ΤΠΕ, που συγκεντρώνονται στην Αττική	Περιορισμένη διαδικτυακή παρουσία και ανάγκη αξιοποίησης αποτελεσματικών ψηφιακών εργαλείων	Οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες και οι εφαρμογές ΤΠΕ (ηλεκτρονικός πολιτισμός) που έχουν αρχίσει να διεισδύουν, τόσο στη διαχείριση, όσο και στην προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς μπορούν να αποτελέσουν επιταχυντές για την προβολή και διάχυση του τομέα στο ευρύτερο

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
Οικονομικές			
			κοινό.

3.1.2.α Σκοπιμότητα ως προς τις Κοινωνικές Ανάγκες και Προκλήσεις

Σχετικά με την κοινωνική διάσταση, μεγάλο ποσοστό πολιτών ζει κοντά ή κάτω από το όριο της φτώχειας λόγω του υψηλού ποσοστού ανεργίας και των χαμηλών μισθών.

Το 2022 το ποσοστό ανεργίας (10%) ήταν χαμηλότερο σε σχέση με αυτό της χώρας (12,4%) και μειωμένο κατά σχεδόν 10 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2018.

Σε ό,τι αφορά το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ), βάσει στοιχείων του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και ειδικότερα της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας, το ΕΕΕ δόθηκε σε 103.555 ωφελούμενους το Δεκέμβριο του 2022. Αν και το πλήθος των ωφελούμενων ΕΕΕ εξακολουθεί να παραμένει μεγάλο, είναι θετικό το γεγονός ότι μειώνονται με το πέρασμα του χρόνου.

Σύμφωνα με έρευνα της ΕΛ.ΣΤΑΤ., ο πληθυσμός που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό με βάση τον αναθεωρημένο ορισμό ανέρχεται στο 26,3% του πληθυσμού της Χώρας (2.722.000 άτομα), παρουσιάζοντας μείωση κατά 2,0 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2021 (28,3%). Στην Αττική, την Κρήτη, το Νότιο Αιγαίο, την Ήπειρο και τη Θεσσαλία τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας είναι χαμηλότερα από το αντίστοιχο ποσοστό σε εθνικό επίπεδο, όπως φαίνεται στο επόμενο Διάγραμμα. Το αντίστοιχο ποσοστό για την Αττική είναι 13,8%.

Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat στην Περιφέρεια Αττικής οι άνθρωποι σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού καταλαμβάνουν ποσοστά 21,6% και 21,8% το 2021 και το 2022 αντίστοιχα. Επίσης, για την Αττική τα ποσοστά των ατόμων με σοβαρές υλικές και κοινωνικές στερήσεις για τα έτη 2021 και 2022 είναι 12,2% και 12,5% αντίστοιχα.

Όσον αφορά την προσβασιμότητα των ΑμεΑ στον Πολιτισμό, σύμφωνα με το 4ο Δελτίο Στατιστικής Πληροφόρησης του Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας με θέμα τη «Συμμετοχή σε κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες» το 2015, μόνο το 5,4% του πληθυσμού των ατόμων με σοβαρή αναπηρία είχαν επισκεφτεί κάποιον αρχαιολογικό χώρο ή μουσείο έστω και μια φορά τους τελευταίους δώδεκα μήνες, έναντι του 20,1% των ατόμων χωρίς κανέναν περιορισμό δραστηριότητας. Επίσης, μόνο το 11,5% του πληθυσμού των ατόμων με σοβαρή αναπηρία είχε παρακολουθήσει ζωντανές παραστάσεις (θεατρικές, μουσικές κ.ά.), έναντι του 40% των ατόμων χωρίς κανέναν περιορισμό δραστηριότητας. Επιπλέον, μόνο το 7,7% του πληθυσμού με σοβαρή αναπηρία είχε παρακολουθήσει κινηματογράφο, ενώ στα άτομα χωρίς αναπηρία το ποσοστό συμμετοχής ανερχόταν στο 40%. Το 70% των ατόμων με σοβαρή αναπηρία 16 έως 64 ετών δεν είχε καμία δημιουργική ή καλλιτεχνική ενασχόληση κατά τους τελευταίους 12 μήνες.

3.1.2.β Δυνατότητες, Αδυναμίες και Προοπτικές ως προς τις Κοινωνικές Ανάγκες και Προκλήσεις

Πίνακας 51. Ανάλυση προκλήσεων, δυνατοτήτων, αδυναμιών και προοπτικών ως προς τις Κοινωνικές Ανάγκες.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
Κοινωνικές			
1. Δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης	Στην Αττική συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος της ερευνητικής και ακαδημαϊκής δραστηριότητας της χώρας.	Σημαντικό ποσοστό ανεργίας και ανάγκη τακτικής κατάρτισης προσωπικού	Προώθηση προγραμμάτων δια βίου μάθησης, κατάρτισης και επιμόρφωσης (π.χ. εκπαίδευση στον τουρισμό και τον πολιτισμό και διασύνδεση με την αγορά εργασίας)
2. Επίτευξη ευημερίας και κοινωνικής συνοχής	Υπαρξη πολυάριθμων υποδομών και φορέων που μπορούν να ενεργοποιηθούν για τη διενέργεια δράσεων ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής	Μεγάλος αριθμός ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κάτω από το όριο της φτώχειας	Δράσεις πολιτισμού και αθλητισμού για ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού
3. Προσβασιμότητα όλων των κοινωνικών ομάδων στον πολιτισμό	Υπαρξη πολυάριθμων φορέων στήριξης τέτοιων δράσεων	Κοινωνικός αποκλεισμός ΑμεΑ από πολιτιστικές δραστηριότητες	Διοργάνωση δράσεων πολιτισμού σε πολιτιστικές υποδομές φιλικές σε ΑμεΑ

3.1.3.α Σκοπιμότητα ως προς τις Περιβαλλοντικές Ανάγκες και Προκλήσεις

Οι θεσμοθετημένες περιοχές προστασίας στην Περιφέρεια Αττικής βάσει της υφιστάμενης εθνικής και διεθνούς νομοθεσίας είναι το Εθνικό Πάρκο Σχοινιά-Μαραθώνα (ΦΕΚ 395/Δ'/03.07.2000), ο Ορεινός Όγκος της Πάρνηθας (ΦΕΚ 336/Δ'/24.07.2007, Εθνικός Δρυμός), το όρος Υμηττός (ΦΕΚ 187/Δ'/16.09.2011), ο Εθνικός Δρυμός Σουνίου, που αποτελεί Ειδικά Προστατευόμενη Περιοχή σύμφωνα με τη Σύμβαση της Βαρκελώνης (ΠΔ 182/1974, ΦΕΚ 80/ΤΑ/1974), το Αισθητικό Δάσος Καισαριανής Αττικής (ΠΔ 91/22.1.1974, ΦΕΚ 31/Α'/06.02.1974), ενώ μερικά από τα πιο δημοφιλή τοπία φυσικού κάλλους είναι τα Βασιλικά κτήματα στο Τατόι, η Λίμνη του Μαραθώνα, η Λίμνη της Βουλιαγμένης, ο Λόφος του Στρέφη, ο Λόφος Αρδηττού, ο Εθνικός κήπος Ζάππειου, ο Υμηττός, η Πάρνηθα, ο Λυκαβηττός και το Πεδίο του Άρεως. Επίσης, οι υδροβιότοποι Βουρκαρίου Μεγάρων και Αλυκής στα Μεσόγεια φιλοξενούν εκατοντάδες ζώα, κυρίως μεταναστευτικά ή ενδημικά πτηνά.

Οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 (13 στην Αττική) αποσκοπούν στην προστασία των περιοχών που θεωρούνται βασικές για επιλεγμένα είδη χλωρίδας και πανίδας ή τύπους οικοτόπων μεταξύ αυτών που καλύπτει η οδηγία για τους οικοτόπους και η οδηγία για τα πτηνά. Οι βιότοποι CORINE (στην Αττική 25) αποτελούν περιοχές ιδιαίτερης οικολογικής αξίας, καθώς έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη διατήρηση της φύσης και της βιοποικιλότητας. Τα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (25 στην Αττική) είναι τόποι που διακρίνονται για την αισθητική τους αξία και παραμένουν σε αξιόλογο βαθμό φυσικοί αν και συχνά είναι δομημένοι. Το μέγεθός τους έχει οριστεί με ανθρώπινα μέτρα και δεν υπερβαίνει τη δυνατότητα πεζοπορίας μιας μέρας, εκτός ειδικών εξαιρέσεων. Στην Αττική απαντώνται, επίσης, 17 παραλίες βραβευμένες με Γαλάζια Σημαία.

Το φυσικό περιβάλλον της Αττικής χαρακτηρίζεται από μη προγραμματισμένη οικιστική

επέκταση, προβλήματα κυκλοφορίας, ελλειμματικό αστικό και περιαστικό πράσινο και έλλειψη ελεύθερων κοινόχρηστων χώρων, που αποτελούν σημαντικά προβλήματα που συνεχώς επιδεινώνονται. Επιπροσθέτως, η συσσώρευση πληθυσμού και δραστηριοτήτων στην Αττική, σε συνδυασμό με την οικιστική ανάπτυξη, δημιουργούν νέες ανάγκες για καλύτερη οργάνωση του αστικού χώρου.

Η κατάσταση επιδεινώνεται, με την πάροδο του χρόνου, λόγω της αυξανόμενης ζήτησης για μεταφορές σε συνδυασμό με την ανεπαρκή και δυσανάλογα αυξανόμενη φέρουσα ικανότητα του κυκλοφοριακού δικτύου. Η κυκλοφοριακή συμφόρηση δημιουργεί αρνητικές συνέπειες στην ομαλή λειτουργία των αστικών περιοχών και, κατ' επέκταση, στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, ενώ παράλληλα μειώνει την ελκυστικότητα της πόλης.

Πρόβλημα αποτελεί, επίσης, η ελλιπής διαχείριση των απορριμμάτων, ενώ η εμφάνιση νέων ατμοσφαιρικών ρύπων, η συρρίκνωση του φυσικού αδόμητου περιβάλλοντος και οι ελλείψεις τοπικά υποδομές αποχέτευσης όμβριων υδάτων και υγρών αποβλήτων δημιουργούν την αναγκαιότητα ενίσχυσης των σχετικών επενδύσεων με στόχο την πλήρη συμμόρφωση με το κοινοτικό κεκτημένο στους παραπάνω τομείς και γενικότερα τη βελτίωση της ποιότητας ζωής της Αττικής.

Σύμφωνα με επικαιροποιημένη ανάλυση του Meteο τον Αύγουστο του 2023, από το 2017 μέχρι και τις 25 Αυγούστου 2023, 12 μεγάλες πυρκαγιές έχουν κάψει περισσότερα από 600.000 στρέμματα στην Περιφέρεια Αττικής σύμφωνα με τις αναφορές από την Υπηρεσία Ταχείας Χαρτογράφησης Copernicus και το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για Δασικές Πυρκαγιές (EFFIS). Είναι χαρακτηριστικό, πως μόνο το 2021 και το 2023, ο αριθμός των καμένων εκτάσεων στην Αττική πλησιάζει το μισό εκατομμύριο στρέμματα. Η συνολική επιφάνεια της Περιφέρειας Αττικής (χωρίς την περιοχή της Τροιζηνίας, των νησιών και του Λεκανοπεδίου) είναι 2.500.000 στρέμματα, οπότε τα τελευταία 7 έτη το 25% της συνολικής επιφάνειας έχει καεί από δασικές πυρκαγιές. Στην Περιφέρεια Αττικής η επιφάνεια των δασικών εκτάσεων είναι περίπου 1.230.000 στρέμματα και τα τελευταία 7 χρόνια έχουν καεί 405.000 στρέμματα δάσους, δηλαδή το 33% της επιφάνειας των δασών.

Είναι πολύ σημαντικό να δοθεί έμφαση στην πρόληψη κινδύνων από φυσικές καταστροφές (πυρκαγιές, πλημμύρες), με προτεραιότητα στην αναβάθμιση της αντιπλημμυρικής προστασίας. Οι εκβολές του Κηφισού ιδίως, αλλά και του Ιλισού χαρακτηρίζονται από σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα και η επίλυσή τους απαιτεί ειδικό πρόγραμμα διαχείρισης καθώς αποτελούν μέρος του, επίσης στρατηγικής σημασίας για την αειφόρο ανάπτυξη της Αττικής, Φαληρικού Όρμου.

2.1.3.β Δυνατότητες, Αδυναμίες και Προοπτικές ως προς τις Περιβαλλοντικές Ανάγκες και Προκλήσεις

Πίνακας 52. Ανάλυση προκλήσεων, δυνατοτήτων, αδυναμιών και προοπτικών ως προς τις Ανάγκες του Φυσικού Περιβάλλοντος.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
Φυσικού Περιβάλλοντος			
1. Ενίσχυση	Η Αττική διαθέτει	Ανάγκη περαιτέρω	Πρωώθηση οικολογικής

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
Φυσικού Περιβάλλοντος			
προστασίας φυσικών πόρων Αττικής	σημαντικό φυσικό πλούτο, που διαμορφώνεται από μια ποικιλία οικοσυστημάτων (διάσπαρτοι υγρότοποι, παράκτια και ορεινά οικοσυστήματα, Εθνικοί Δρυμοί, περιοχές Natura 2000, βιότοποι CORINE, ΤΙΦΚ, νησιά με πλούσια ορνιθοπανίδα κ.ά.), τα οποία συγκροτούν ένα συνεκτικό και πολύμορφο δίκτυο βιοποικιλότητας	ευαισθητοποίησης σχετικά με τα υφιστάμενα, αλλά και αναδυόμενα περιβαλλοντικά θέματα	ευαισθησίας, διαφύλαξης της τοπικής χλωρίδας και πανίδας και δράσεις προσέλκυσης αντιστοιχών ομάδων
2. Εμπλουτισμός της τουριστικής εμπειρίας με συμμετοχικές δραστηριότητες ανάδειξης ειδικών χαρακτηριστικών και δραστηριοτήτων της περιοχής άγνωστων στο κοινό	Πλήθος προορισμών για τη διοργάνωση δραστηριοτήτων φυσιολατρικού χαρακτήρα	Ανεπαρκής σήμανση σε άλλες γλώσσες των σημείων ενδιαφέροντος και ανάγκη διασφάλισης φιλικότητας προς τον επισκέπτη	Μείωση της εποχικότητας με τον εμπλουτισμό νέων εναλλακτικών μορφών τουρισμού, που μπορούν να πραγματοποιηθούν όλες τις εποχές του χρόνου
3. Επανασχεδιασμός δικτύου Μέσων Μαζικής Μεταφοράς και διαχείριση κυκλοφοριακών δυσχερειών	Υιοθέτηση συστημάτων μεταφοράς φιλικών προς το περιβάλλον με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα	Κυκλοφοριακή συμφόρηση και έλλειψη χώρων στάθμευσης	Επενδύσεις σε δράσεις βιώσιμης αστικής κινητικότητας
4. Αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων	Μικρές δράσεις «πρασινίσματος» και βελτίωσης της εικόνας της πόλης	Περιορισμένα πάρκα και χώροι πρασίνου με κακή εικόνα	Ιδιωτικές επενδύσεις σε δράσεις πράσινης ενέργειας και αναπλάσεις αναβάθμισης του δημόσιου χώρου
5. Εναρμόνιση με την ευρωπαϊκή νομοθεσία ως προς τη διαχείριση των απορριμμάτων		Μη αποτελεσματική διαχείριση των απορριμμάτων σε επίπεδο Περιφέρειας, εμφάνιση νέων ατμοσφαιρικών ρύπων και ελλείψεις τοπικά υποδομές αποχέτευσης ομβρίων υδάτων και υγρών αποβλήτων	
6. Πρόληψη κινδύνων από φυσικές καταστροφές με έμφαση στην αντιπλημμυρική προστασία		Σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα στις εκβολές του Κηφισού και του Ιλισού	

3.1.4.α Σκοπιμότητα ως προς τις Ανάγκες και Προκλήσεις του Πολιτιστικού Περιβάλλοντος

Η Αττική χαρακτηρίζεται από ένα πλούσιο και αξιόλογο πολιτιστικό απόθεμα (πολιτιστική κληρονομιά και βιώσιμοι σύγχρονοι πολιτιστικοί χώροι τουριστικής και οικονομικής σημασίας).

Η Ακρόπολη των Αθηνών, που αποτελεί Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO και το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης παρουσιάζουν την υψηλότερη επισκεψιμότητα στην Ελλάδα. Ο Κεντρικός Τομέας των Αθηνών αποτελεί το σημαντικότερο πόλο έλξης επισκεπτών από όλη τη χώρα, κάτι που σχετίζεται άμεσα με την Ακρόπολη και το Μουσείο της.

Το 2022 οι επισκέψεις στον Αρχαιολογικό Χώρο και το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης αποτελούσαν το 65,76% στο σύνολο της Αττικής και το 43,10% στο σύνολο της χώρας, ενώ οι εισπράξεις στους συγκεκριμένους χώρους αποτελούσαν το 77,32% των συνολικών εισπράξεων της Αττικής και το 46,61% των εισπράξεων στο σύνολο της χώρας.

Γύρω από την Ακρόπολη και το Μουσείο της υπάρχει μια συγκέντρωση αξιόλογων αρχαιολογικών χώρων. Το σύνολο αυτών των χώρων συγκεντρώνει το 47,46% των συνολικών επισκεπτών των αρχαιολογικών χώρων της χώρας. Είναι γεγονός, λοιπόν, ότι μια γεωγραφικά περιορισμένη έκταση του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας διαμορφώνει και επηρεάζει την παρουσία της Ελλάδας στον παγκόσμιο χάρτη του πολιτισμού. Αυτό το «cluster» αρχαιολογικών χώρων προσελκύει και τον εγχώριο τουρισμό, καθώς κάθε χρόνο πραγματοποιείται ένας μεγάλος αριθμός σχολικών εκδρομών και οργανωμένων επισκέψεων από Έλληνες.

Στην Αθήνα λειτουργούν οι σημαντικότεροι θεσμοί σύγχρονου Πολιτισμού του ελληνικού κράτους (π.χ. το Εθνικό Θέατρο, η Εθνική Λυρική Σκηνή και η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, κ.ά.). Η Αθήνα αποτελεί, επίσης, το Μητροπολιτικό Κέντρο του Σύγχρονου Πολιτισμού της Ελλάδας. Οι υποδομές και οι θεσμοί Σύγχρονου Πολιτισμού που φιλοξενούνται στην Αθήνα, αποτελούν πόλο έλξης των κατοίκων της Περιφέρειας, αλλά και θεατών – επισκεπτών από άλλα μέρη της Ελλάδας ή και το εξωτερικό.

Αυτά τα ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα της Αττικής αποτέλεσαν σε μεγάλο βαθμό τη βάση στην οποία στηρίχθηκε η θεαματική αύξηση των δεικτών του τουρισμού στην Αττική κατά τη δεκαετία 2009 - 2019. Ωστόσο, ουσιαστικά όλη η τουριστική κίνηση περιορίστηκε στην Ακρόπολη και γύρω από αυτήν με ένα μονοδιάστατο τρόπο.

Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα το πολιτιστικό προϊόν της Περιφέρειας Αττικής θα πρέπει αρχικά να αναβαθμιστεί και στη συνέχεια να εμπλουτιστεί και να διευρυνθεί σε ένα πλαίσιο ισόρροπης τουριστικής ανάπτυξης σε όλη την Περιφέρεια.

Η υψηλή επισκεψιμότητα της Ακρόπολης και των μνημείων του ιστορικού κέντρου ιδιαίτερα τους μήνες αιχμής μπορεί να υποβαθμίσει την ποιότητα ζωής στο Ιστορικό Κέντρο και να επηρεάσει αρνητικά την εμπειρία της επίσκεψης και την ποιότητα του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Το φαινόμενο της Ακρόπολης δημιουργεί εκτός από υπερσυγκέντρωση πολιτιστικού ενδιαφέροντος και μεγάλες χωρικές ανισότητες που έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στην ισόρροπη ανάπτυξη των πολιτιστικών υποπεριοχών της Αθήνας.

Μεταξύ του Κεντρικού Τομέα Αθηνών και των λοιπών Περιφερειακών Ενοτήτων της Αττικής

εμφανίζεται ένα «χάσμα» πολιτιστικής ζήτησης, καθώς στον Κεντρικό Τομέα συγκεντρώνεται σχεδόν το σύνολο των επισκέψεων, στην ΠΕ Ανατολικής Αττικής λόγω του Σουνίου συγκεντρώνεται ένα αξιόλογο ποσοστό, ενώ οι ΠΕ Δυτικής Αττικής, Πειραιώς και Νήσων συγκεντρώνουν πολύ χαμηλά ποσοστά. Οι ΠΕ Βόρειου, Δυτικού και Νότιου Τομέα Αθηνών δεν έχουν οργανωμένες υποδομές, και κατά συνέπεια παρουσιάζουν μηδενικές επιδόσεις. Μεγάλες περιοχές της Περιφέρειας, συμπεριλαμβανομένου του Πειραιά, δεν έχουν σχεδόν καθόλου επισκέπτες.

Το Σούνιο αποτελεί το σημαντικότερο πολιτιστικό πόλο της Ανατολικής Αττικής και έχει τη δυνατότητα να ενισχύσει τη λειτουργία ενός διευρυμένου πολιτιστικού δικτύου μέσα από τη διασύνδεσή του με άλλες κοντινές πολιτιστικές θέσεις (Λαύριο, Θορικό, Βραυρώνα). Άλλοι σημαντικοί πόλοι έλξης επισκεπτών είναι η Ελευσίνα στη Δυτική Αττική και η Αίγινα με το Ναό της Αφαίας. Ο θεσμός της Ευρωπαϊκής Πρωτεύουσας για την Ελευσίνα δημιουργεί ευνοϊκές προϋποθέσεις για την ανάδειξη της σε ισχυρό πόλο της περιοχής και για τόνωση της πολιτιστικής ταυτότητας της Δυτικής Αττικής.

Τέλος, δύο πολύ σημαντικές παρεμβάσεις, που θα υλοποιηθούν στην επόμενη Προγραμματική Περίοδο, θα μεταβάλουν θεαματικά τη γεωγραφία των πόλων έλξης επισκεπτών στην Αττική. Αυτές είναι:

- Οι σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις για την αξιοποίηση του πρώην βασιλικού κτήματος Τατοΐου σε υπερτοπικό πόλο πολιτισμού - αναψυχής και ευεξίας, που δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας του Βόρειου Τομέα και την προβολή της νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Ιστορίας του.
- Η δημιουργία του Μουσείου Εναλίων Αρχαιοτήτων στον Πειραιά, σε συνδυασμό και με άλλες παρεμβάσεις στην περιοχή, που θα δημιουργήσει έναν ακόμη ισχυρό πολιτιστικό πόλο στο μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας.

Για τον Πειραιά σημειώνεται ότι αποτελεί μία χωρική ενότητα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς η πόλη, ανεξάρτητα από την ιδιαίτερη σημασία που έχει ως πύλη εισόδου, διαθέτει σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα και σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές. Εντός του αστικού ιστού έχει εντοπιστεί πλήθος τεκμηρίων των ιστορικών χρόνων της πόλης μεταξύ των οποίων αναφέρονται ενδεικτικά η Ηετιώνεια Πύλη, το Αρχαίο Θέατρο, το Κονώνειο Τείχος, οι Νεώσοικοι Μουνιχίας, το Ιερό Μουνιχίας Αρτέμιδος, η Οχύρωση Μουνιχίας, ο «Τάφος Θεμιστοκλή», η Σκευοθήκη Φίλωνος κ.ά. Επίσης, εκτός από το Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά, η πόλη διαθέτει ένα σημαντικό αριθμό και ποικιλία μουσειακών και σύγχρονων πολιτιστικών υποδομών, από τα οποία ενδεικτικά αναφέρονται: το Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος, το Μουσείο Ζωγραφικής και Σκηνογραφίας Πάνου Αραβαντινού, η Δημοτική Πινακοθήκη – Παλαιό Ταχυδρομείο, η Δημοτική Βιβλιοθήκη, το Χατζηκυριάκειο Ίδρυμα. Επίσης, το Δημοτικό Θέατρο Πειραιά μετά την αποκατάσταση και επαναλειτουργία του και το (ανοικτό) Βεάκειο Θέατρο αποτελούν σημαντικές θεατρικές υποδομές που μπορούν να υποστηρίξουν την υλοποίηση Φεστιβάλ σύγχρονου Πολιτισμού.

Οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία διατηρούν ένα ισχυρό προβάδισμα στις προτιμήσεις του κοινού σε σχέση με τις μουσειακές υποδομές της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Το φαινόμενο αυτό υποδεικνύει την ανάγκη να βελτιωθεί η ελκυστικότητα των Μουσείων, ώστε να αυξηθεί

η προσέλευση επισκεπτών σε αυτά.

Το παραδοσιακό επενδυτικό μοντέλο σε υποδομές δε δημιουργεί από μόνο του ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Η μη διαφοροποίηση μέσα από την ανανέωση ή παραγωγή νέων πολιτιστικών προϊόντων και υπηρεσιών μπορεί να αναστείλει τη δημιουργία αλυσίδας αξίας στο χώρο του Πολιτιστικού Τουρισμού και ενδεχομένως να υποβαθμίσει την αξία του πολιτιστικού κεφαλαίου της Αττικής. Η Αττική συγκεντρώνει τη συντριπτική πλειονότητα των Πολιτιστικών και Δημιουργικών Βιομηχανιών (ΠΔΒ) της χώρας και βρίσκεται με μεγάλη διαφορά από τις υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας στην πρώτη θέση στον τομέα αυτό. Οι ΠΔΒ αποτελούν την προστιθέμενη αξία του Σύγχρονου Πολιτισμού και είναι κομβικής σημασίας, όχι μόνο για την οικονομία της Αττικής, αλλά και γιατί συνεισφέρουν καθοριστικά στη δημιουργία αλυσίδας αξίας για τον Πολιτισμό. Κρίνεται, λοιπόν, απαραίτητη η ενίσχυση διαφοροποιημένων και διευρυμένων παρεμβάσεων σε νέους τομείς, με έμφαση στην ποιότητα και τη διαφοροποίηση των πολιτιστικών υπηρεσιών και προϊόντων.

Η παγκόσμια κρίση του 2008 και η ιδιαίτερη δημοσιότητα που δόθηκε στην ελληνική εκδοχή της, τράβηξε τα φώτα στο σύγχρονο ελληνικό γίνεσθαι. Η διεθνής καλλιτεχνική έκθεση μοντέρνας τέχνης 'Documenta', που θεωρείται μία από τις δύο μεγάλες εκθέσεις τέχνης στην Ευρώπη και που το 2017 πραγματοποιήθηκε παράλληλα με το Κάσελ και στην Αθήνα, ήταν σημαντική πρωτοβουλία, καθώς έφερε την Αθήνα στο κέντρο του παγκόσμιου καλλιτεχνικού ενδιαφέροντος. Παράλληλα, οι μεγάλες επιτυχίες του ελληνικού κινηματογράφου στα διεθνή φεστιβάλ δημιουργούν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την ενίσχυση της σύγχρονης πολιτιστικής ταυτότητας της χώρας και ειδικότερα της Αττικής.

Η Αττική αποτελεί το Μητροπολιτικό Κέντρο της χώρας ως προς τις υποδομές και τους θεσμούς του Σύγχρονου Πολιτισμού. Στο κέντρο της συγκεντρώνεται η πλειονότητα των πολιτιστικών φορέων και υποδομών εθνικής εμβέλειας, αλλά και η συντριπτική πλειονότητα παραγωγής εκδηλώσεων και δράσεων Σύγχρονου Πολιτισμού. Ωστόσο, ο Σύγχρονος Πολιτισμός υποσκελίζεται από τη βαρύνουσα σημασία που έχει η Πολιτιστική Κληρονομιά στην Ελλάδα γενικότερα, γεγονός το οποίο αντανακλάται έντονα και στην Περιφέρεια Αττικής. Σε αντίθεση με την Πολιτιστική Κληρονομιά, που η παρουσία του κράτους είναι εκ του νόμου άμεση και ισχυρή, στο Σύγχρονο Πολιτισμό το πλήθος και η ποικιλομορφία των φορέων που δραστηριοποιούνται στο θέατρο, τη μουσική, το χορό, τις παραστατικές τέχνες και τα φεστιβάλ είναι αξιοσημείωτη. Το γεγονός αυτό προσδίδει ιδιαίτερη ζωντάνια και δημιουργικότητα, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα τις προϋποθέσεις για συνεργασίες και συνέργειες ανάμεσα σε διαφορετικές μορφές τέχνης και ανάμεσα σε πολιτιστικούς Φορείς με διαφορετική νομική προσωπικότητα.

Η οργάνωση θεσμών Σύγχρονου Πολιτισμού με αξιώσεις περιοδικής επανάληψης, διακριτή ταυτότητα και αναγνωσιμότητα δεν αποτελούσε προτεραιότητα για πολλές δεκαετίες, με εξαίρεση το Φεστιβάλ Αθηνών το οποίο αποτελεί το μακροβιότερο θεσμό από το 1955, την Art - Athina (από το 1993) και τις Νύχτες Πρεμιέρας (από το 1995). Τα φεστιβάλ της Αθήνας έχουν αποκτήσει τα τελευταία χρόνια μία δυναμική και έχουν αναδειχθεί σε σημαντική συνιστώσα του πολιτιστικού τοπίου. Πυροδοτούν γόνιμες αλληλεπιδράσεις, δίνουν ζωή στις πολιτιστικές υποδομές, αλλά συγχρόνως διακρίνονται για την ευελιξία τους καθώς αξιοποιούν και άλλους δημόσιους / ανοικτούς χώρους. Ωστόσο, η επαναληπτικότητα, ειδικά των φεστιβάλ

και των θεσμών Σύγχρονου Πολιτισμού, η οποία αποτελεί και συστατικό τους στοιχείο, τα καθιστά ευάλωτα, καθώς η επήρυσία υλοποίησή τους επηρεάζεται από ένα μείγμα παραγόντων, κυρίως οικονομικών, που μπορεί να απειλήσει τη διατήρησή τους.

Η ισχυρή παρουσία Ιδρυμάτων και Φορέων που συνδέονται με μεγάλες υποδομές Σύγχρονου Πολιτισμού τα τελευταία χρόνια έχουν καθιερώσει ισχυρά πολιτιστικά τοπία (Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος – Κέντρο Πολιτισμού «Σταύρος Νιάρχος», Ίδρυμα Ωνάση – Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, κ.λπ.). Οι μεγάλες πολιτιστικές υποδομές Σύγχρονου Πολιτισμού που ολοκληρώθηκαν τα τελευταία χρόνια (ΕΜΣΤ, Ακροπόλ, Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, ΙΣΝ, Ίδρυμα Γουλανδρή) παράλληλα με την ολοκλήρωση της Εθνικής Πινακοθήκης δημιουργούν μία δυναμική που μπορεί να αξιοποιηθεί για την προβολή της σύγχρονης πολιτιστικής ταυτότητας της Αθήνας.

Τόσο οι υποδομές, όσο και οι θεσμοί του Σύγχρονου Πολιτισμού συγκεντρώνονται σε πολύ μεγάλο ποσοστό στον Κεντρικό Τομέα Αθηνών, σε βάρος των υπόλοιπων περιφερειακών ενοτήτων. Αυτή η ανισοκατανομή, που μέχρι ενός σημείου είναι εύλογη, αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ενίσχυση της σύγχρονης πολιτιστικής ταυτότητας των άλλων χωρικών ενοτήτων, ενώ η υπερσυγκέντρωση της προσφοράς και της ζήτησης στο Μητροπολιτικό Κέντρο μπορεί να επιβαρύνει την αποτελεσματικότερη λειτουργία του.

Οι ιδιωτικές επενδύσεις στους συναφείς με το Σύγχρονο Πολιτισμό κλάδους δημιουργούν ένα ιδιαίτερα θετικό περιβάλλον για περαιτέρω ενίσχυση του τομέα και την ανάπτυξη συνεργειών. Το νέο πλαίσιο επιχορηγήσεων των φορέων Σύγχρονου Πολιτισμού, η μεγάλη πλειονότητα των οποίων βρίσκεται στην Αθήνα, αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την περαιτέρω ενίσχυση των συναφών με το Σύγχρονο Πολιτισμό κλάδων και την τόνωση της πολιτιστικής δημιουργίας και δίνει τη δυνατότητα υλοποίησης δράσεων με αναπτυξιακό χαρακτήρα.

Κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση της προβολής και λειτουργίας, τόσο των ήδη υφιστάμενων, όσο και των νέων υποδομών και θεσμών Σύγχρονου Πολιτισμού, όπως το ΕΜΣΤ και η Εθνική Πινακοθήκη.

Θα πρέπει να ενισχυθεί η Περιφέρεια της Αττικής, με στοχευμένες παρεμβάσεις σε θεσμούς και δραστηριότητες που μπορούν να ενισχύσουν αποτελεσματικά την ελκυστικότητά της σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, με προφανή προτεραιότητα στην Ελευσίνα, την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης και το Λαύριο. Η δημιουργία του «Κέντρου Πολιτισμού και Δημιουργίας Ακροπόλ» και η πρόσφατη νομοθετική ρύθμιση (Ν. 4780/2020, ΦΕΚ 140/Α' /21.07.2020) που αναμένεται να λειτουργήσει ως δημιουργικός κόμβος εξασφαλίζει τις προϋποθέσεις για ευκαιρίες κινητικότητας, εξωστρέφειας, δικτύωσης του πολιτιστικού και δημιουργικού κλάδου και διάδρασή του με το ευρύτερο κοινό.

Στο πλαίσιο της προώθησης ενός πολιτιστικού χωρικού μοντέλου που θα περιλαμβάνει πόλους, ζώνες και άξονες με στόχο την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή του συνόλου της Περιφέρειας, οι πολιτιστικοί πόροι, οι υποδομές, οι θεσμοί και οι παραγωγικές δυνάμεις του τομέα του Πολιτισμού θα διασυνδέονται και θα δικτυώνονται.

Σκοπιμότητα ως προς τις Ανάγκες και Προκλήσεις του Πολιτιστικού Περιβάλλοντος σε σχέση με την Κλιματική Αλλαγή

Η Περιφέρεια Αττικής διαθέτει πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα, όπως μνημεία, αρχαιολογικές τοποθεσίες, ιστορικές τοποθεσίες, μουσεία, γκαλερί, βιβλιοθήκες, ιστορικές συνοικίες, θέατρα, κινηματογράφους κ.ά.

Το Περιφερειακό Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ Αττικής) προβάλλει ως βασικό πρόβλημα το φαινόμενο της αστικής θερμικής νησίδας. Ο αριθμός και η αύξηση των πολύ ζεστών ημερών (>35°C) και των τροπικών νυχτών (>20°C) λόγω κλιματικής αλλαγής, σε συνδυασμό με τη μορφή της πόλης, την κάλυψη και χρήση της γης του Λεκανοπεδίου και τη σφράγιση του εδάφους οδηγούν σε ένταση του φαινομένου.

Ένας παράγοντας που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπισή του είναι το αστικό πράσινο. Ωστόσο, ιδιαίτερη σημασία για την αποτελεσματικότητά του έχει το μέγεθος των χώρων πρασίνου, η διαμόρφωσή τους, αλλά και το είδος της βλάστησης. Η ικανότητα προσαρμογής μιας αστικής περιοχής στην κλιματική αλλαγή καθορίζεται από τα χαρακτηριστικά της περιοχής τα οποία την καθιστούν περισσότερο ή λιγότερο ικανή στην προσαρμογή. Η διαθεσιμότητα έγκυρων, συνεκτικών και συγκρίσιμων δεδομένων για τις πόλεις σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση τους φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, της χωροταξίας, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του αστικού πρασίνου είναι αρκετά περιορισμένη, τόσο σε περιφερειακό, όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Όσον αφορά την ευαλωτότητα των κηρυγμένων μνημείων της UNESCO που βρίσκονται στα όρια της Αττικής, με βάση την υπάρχουσα βιβλιογραφία, το ΠεΣΠΚΑ και το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας ισχύουν τα εξής (Μαρκάδα, 2021):

- Για την Ακρόπολη οι κίνδυνοι είναι η ατμοσφαιρική ρύπανση και η όξινη βροχή, ενώ στο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αττικής γίνεται αναφορά στη βελτίωση του μικροκλίματος και στην αύξηση του πρασίνου, γεγονός που υποδηλώνει ότι η περιοχή κινδυνεύει από το φαινόμενο της αστικής θερμικής νησίδας και συνεπώς οι συνθήκες του περιβάλλοντος στην ευρύτερη περιοχή, αλλά και στην περιοχή του αρχαιολογικού χώρου δεν είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές τόσο για τους επισκέπτες, όσο και για την καλή διατήρηση των μνημείων.
- Η Μονή Δαφνίου, στις παρυφές του άλσους Χαϊδαρίου, κινδυνεύει από ενδεχόμενες πυρκαγιές, ανθρώπινες δραστηριότητες (ρύπανση των κοντινών βιομηχανικών περιοχών, την ηχορύπανση της λεωφόρου), αλλά και από πιθανούς σεισμούς.

Σύμφωνα με το ΥΠΠΟ, στην περίπτωση της Ελλάδας όσον αφορά τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους, δεν υπάρχει άμεσος, ευρύς και συστηματικός κίνδυνος από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Ωστόσο, καταγράφονται:

- Υπαρκτοί κλιματικοί κίνδυνοι, που επηρεάζουν τις ευρύτερες περιοχές στις οποίες βρίσκονται τα μνημεία και οι αρχαιολογικοί χώροι: ακραία καιρικά φαινόμενα που οδηγούν σε έντονες ανεμολογικές συνθήκες και πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές, ερημοποίηση εδαφών, διάβρωση – κατολισθήσεις, άνοδος της στάθμης της θάλασσας και κατακλυσμός παράκτιων εδαφών, καύσωνες
- Ανησυχητικές τάσεις αύξησης της έντασης και της συχνότητας των ακραίων καιρικών φαινομένων, καθώς και δυσοίωνες εκτιμήσεις για τις μελλοντικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, με ημερομηνίες αναφοράς το 2040 και το 2050, σύμφωνα με

έγκυρες μελέτες ερευνητικών φορέων της Ελλάδας και του εξωτερικού
Αυξανόμενα μεμονωμένα περιστατικά ζημιών μικρότερης ή μεγαλύτερης έκτασης σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία, στα οποία η κλιματική αλλαγή αποτελεί επιβαρυντικό παράγοντα.

Σκοπιμότητα ως προς τις Ανάγκες και Προκλήσεις του Πολιτιστικού Περιβάλλοντος σε σχέση με την Ψηφιακή Μετάβαση

Ο Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (Digital Economy and Society Index – DESI) δημοσιεύεται από το 2014 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αποτελεί μια ετήσια έκθεση που παρακολουθεί τις ψηφιακές επιδόσεις των κρατών μελών της ΕΕ και την πρόοδό τους στους παρακάτω τομείς - δείκτες:

- Ανθρώπινο Κεφάλαιο - Ψηφιακές δεξιότητες (Human Capital)
- Συνδεσιμότητα (Connectivity)
- Ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας (Integration of digital technology)
- Ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες (Digital public services)
- Έρευνα και Ανάπτυξη των ΤΠΕ (Research and Development in ICT).

Πρωτοπόρες χώρες της ΕΕ στον τομέα της ψηφιακής οικονομίας είναι η Φινλανδία, η Δανία, η Ολλανδία, η Σουηδία, η Ιρλανδία, η Μάλτα και η Εσθονία, ενώ στις χαμηλότερες θέσεις, παρά την πρόοδο των τελευταίων ετών, βρίσκονται η Ελλάδα, η Βουλγαρία και η Ρουμανία.

Ενώ έχει αρχίσει να διαμορφώνεται ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο πολιτικών για την ψηφιακή πληροφορία, εξακολουθεί να υπάρχει σοβαρό ζήτημα σε σχέση με τον τρόπο που λειτουργεί στην πράξη η νομοθεσία για τα ανοιχτά δεδομένα και την ανοιχτή διακυβέρνηση, καθώς και για την εφαρμογή των πολιτικών για την έρευνα, την καινοτομία και την ανάπτυξη. Η επίλυση των προβλημάτων αυτών είναι δυνατόν να γίνει σε επίπεδο κανονιστικών πράξεων εφαρμοστικών της ως άνω νομοθεσίας.

Είναι πλέον επιτακτική η αλλαγή του ρόλου του κράτους στον πολιτιστικό τομέα. Επί δεκαετίες έπαιξε το ρόλο του αποκλειστικού παραγωγού, του θεματοφύλακα της παράδοσης, του αυθεντικού εκφραστή της εθνικής ταυτότητας και της εθνικής συνείδησης, ενώ τώρα πλέον καλείται να μεταβάλει το ρόλο του από προνοιακό και παρεμβατικό παράγοντα σε εποπτικό και ρυθμιστικό. Σε αυτό το πλαίσιο, ο τομέας του πολιτισμού παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (οι οποίες πρέπει να ενισχυθούν και με τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών), αλλά και συνεργειών, επενδύοντας για το σκοπό αυτό κυρίως στη νέα τεχνολογία. Ιδιαίτερης αξίας είναι οι συνέργειες που δρομολογούνται με τις δημιουργικές βιομηχανίες, τον τουρισμό, την τοπική ανάπτυξη, καθώς και η δημιουργία νέων επιχειρηματικών μοντέλων, που μπορούν να συμβάλουν στην περαιτέρω βιωσιμότητα των πολιτιστικών οργανισμών. Η ιδέα της αύξησης του επιπέδου της οικονομικής συμμετοχής ιδιωτών στις τέχνες και τον πολιτισμό θεωρείται ευρέως ως πολλά υποσχόμενη εναλλακτική λύση, που αποσκοπεί στην ενίσχυση της οικονομικής βιωσιμότητας του τομέα του πολιτισμού σε μία περίοδο όπου η διάθεση των δημόσιων χρηματοδοτικών κονδυλίων αποτελεί αντικείμενο αυστηρού ελέγχου.

Η κρίση του Covid-19 κατέδειξε το πόσο ευάλωτη είναι η οικονομία του τουρισμού σε

εξωγενείς κινδύνους. Τα μουσεία και οι αρχαιολογικοί χώροι τέθηκαν εκτός λειτουργίας για λόγους δημόσιας υγείας για μεγάλο χρονικό διάστημα, αλλά και στις περιόδους λειτουργίας τους, η επισκεψιμότητά τους κινήθηκε σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Είναι σημαντικό η Αττική να μπορέσει να αναπτύξει τους μηχανισμούς εκείνους που θα διαφυλάξουν την τουριστική της ανάπτυξη στην περίπτωση μιας νέας πανδημικής κρίσης. Είναι σημαντικό να ενισχυθούν δράσεις ψηφιοποίησης μουσειακών χώρων ή εκθέσεων για την αύξηση της προσβασιμότητας ευπαθών ομάδων.

3.1.4.β Δυνατότητες, Αδυναμίες και Προοπτικές ως προς τις Ανάγκες και Προκλήσεις του Πολιτιστικού Περιβάλλοντος

Πίνακας 53. Ανάλυση προκλήσεων, δυνατοτήτων, αδυναμιών και προοπτικών ως προς τις Ανάγκες του Πολιτιστικού Περιβάλλοντος.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
Πολιτιστικού Περιβάλλοντος			
1. Ενδυνάμωση της ισχυρής πολιτιστικής ταυτότητας της Αττικής και αλλαγή της μονοδιάστατης τουριστικής ανάπτυξής της με την ενίσχυση των λοιπών πολιτιστικών πόλων έλξης επισκεπτών εκτός του Ιστορικού της Κέντρου	Το Σούνιο, ο σημαντικότερος πολιτιστικός πόλος της Ανατολικής Αττικής διασυνδέεται με το Λαύριο, τη Βραυρώνα και το Θορικό, η Ελευσίνα στη Δυτική Αττική ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα έχει όλες τις προϋποθέσεις για την ανάδειξή της σε ισχυρό πόλο της περιοχής, ενώ σημαντικός πόλος έλξης είναι και η Αίγινα με το Ναό της Αφαιας.	Υπερσυγκέντρωση επισκεπτών στις θέσεις πολιτιστικής κληρονομιάς του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας με κίνδυνο υποβάθμισή του και τη δημιουργία αρνητικής εμπειρίας σε σχέση με το πολιτιστικό του περιβάλλον, δημιουργία χωρικών ανισοτήτων με δυσμενείς επιπτώσεις στην ισόρροπη ανάπτυξη των πολιτιστικών υποπεριοχών της Αθήνας	Ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας του Βόρειου Τομέα μέσω των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων για την αξιοποίηση του πρώην βασιλικού κτήματος Τατοΐου και δημιουργία του Μουσείου Εναλίων Αρχαιοτήτων στον Πειραιά, που θα δώσει νέα πνοή στο μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας
2. Προώθηση ενός πολιτιστικού χωρικού μοντέλου με πόλους, ζώνες και άξονες με στόχο την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή του συνόλου της Περιφέρειας			Διασύνδεση και δικτύωση πολιτιστικών πόρων, υποδομών, θεσμών και παραγωγικών δυνάμεων του Πολιτιστικού τομέα
3. Βελτίωση της ελκυστικότητας των μουσείων για την αύξηση της προσέλευσης επισκεπτών		Οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία διατηρούν ένα ισχυρό προβάδισμα στις προτιμήσεις του κοινού σε σχέση με τις μουσειακές υποδομές της πολιτιστικής κληρονομιάς.	Νέες θέσεις εργασίας
4. Ενίσχυση και προβολή του πολιτιστικού αποθέματος και των υποδομών πολιτισμού της	Υπαρξη πλήθους αρχαίων μνημείων και μουσειακών υποδομών		Το αναβαθμισμένο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά και το Ανοικτό Βεάκειο Θέατρο μπορούν να

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
Πολιτιστικού Περιβάλλοντος			
πόλης του Πειραιά			υποστηρίξουν την υλοποίηση Φεστιβάλ Σύγχρονου Πολιτισμού
5. Στοχευμένες παρεμβάσεις σε θεσμούς και δραστηριότητες που μπορούν να ενισχύσουν αποτελεσματικά την ελκυστικότητα της Περιφέρειας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο	Αξιοποίηση της Ελευσίνας ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας		Το «Ακροπόλ» ως δημιουργικός κόμβος εξασφαλίζει τις προϋποθέσεις για ευκαιρίες κινητικότητας, εξωστρέφειας, δικτύωσης του πολιτιστικού και δημιουργικού κλάδου και διάδρασής του με το ευρύτερο κοινό.
6. Ενίσχυση διαφοροποιημένων και διευρυμένων παρεμβάσεων σε νέους τομείς, με έμφαση στην ποιότητα και τη διαφοροποίηση των πολιτιστικών υπηρεσιών και προϊόντων	Οι ΠΔΒ αποτελούν την προστιθέμενη αξία του Σύγχρονου Πολιτισμού για την Αττική και είναι κομβικής σημασίας όχι μόνο για την οικονομία της Αττικής, αλλά και γιατί συνεισφέρουν καθοριστικά στη δημιουργία αλυσίδας αξίας για τον Πολιτισμό.	Η μη διαφοροποίηση μέσα από την ανανέωση ή παραγωγή νέων πολιτιστικών προϊόντων και υπηρεσιών μπορεί να αναστείλει τη δημιουργία αλυσίδας αξίας στο χώρο του Πολιτιστικού Τουρισμού και ενδεχομένως να υποβαθμίσει την αξία του πολιτιστικού κεφαλαίου της Αττικής.	Νέες θέσεις εργασίας
7. Ενίσχυση του Σύγχρονου Πολιτισμού στην Αττική	Μεγάλη ποικιλομορφία των Φορέων του Σύγχρονου Πολιτισμού, που προσδίδουν ιδιαίτερη ζωντάνια και δημιουργικότητα, προωθώντας συνεργασίες και συνέργειες ανάμεσα σε διαφορετικές μορφές τέχνης και σε πολιτιστικούς Φορείς με διαφορετική νομική προσωπικότητα.	Η Πολιτιστική Κληρονομιά έχει βαρύνουσα σημασία σε σχέση με το Σύγχρονο Πολιτισμό στη Μητροπολιτική Αθήνα λόγω της συγκέντρωσης του μεγαλύτερου μέρους των πολιτιστικών φορέων και θεσμών, ενώ αυτή η ανισοκατανομή εμποδίζει την ανάπτυξη μιας ισχυρής πολιτιστικής ταυτότητας στις υπόλοιπες ΠΕ της Αττικής	Το νέο πλαίσιο επιχορηγήσεων των Φορέων Σύγχρονου Πολιτισμού, η μεγάλη πλειονότητα των οποίων βρίσκεται στην Αθήνα αποτελεί σημαντικό εργαλείο περαιτέρω ενίσχυσης των συναφών με το Σύγχρονο Πολιτισμό κλάδων και τόνωσης της πολιτιστικής δημιουργίας και δίνει τη δυνατότητα υλοποίησης δράσεων αναπτυξιακού χαρακτήρα.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
Πολιτιστικού Περιβάλλοντος			
8. Δράσεις προβολής σύγχρονης πολιτιστικής ταυτότητας Αττικής	Υπαρξη ισχυρών πολιτιστικών τοπόσημων στην Αττική (ΚΠΣΙΝ, Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, ΕΜΣΤ, Εθνική Πινακοθήκη κ.ά.)	Η συγκέντρωση των περισσότερων υποδομών στον Κεντρικό Τομέα ανασταλτικός παράγοντας για την ενίσχυση της σύγχρονης πολιτιστικής ταυτότητας των άλλων χωρικών ενότητων, ενώ η υπερσυγκέντρωση της προσφοράς και της ζήτησης στο Μητροπολιτικό Κέντρο μπορεί να επιβαρύνει την αποτελεσματικότερη λειτουργία του.	Νέες θέσεις εργασίας
9. Δράσεις ενδυνάμωσης των Φεστιβάλ της Περιφέρειας Αττικής	Τα φεστιβάλ της Αθήνας αποτελούν σημαντική συνιστώσα του πολιτιστικού τοπίου, καθώς δίνουν ζωή στις πολιτιστικές υποδομές, ενώ συγχρόνως διακρίνονται για την ευελιξία τους μέσω της αξιοποίησης και άλλων δημόσιων ανοικτών χώρων.	Η επαναληπτικότητα, ειδικά των φεστιβάλ και των θεσμών Σύγχρονου Πολιτισμού τα καθιστά ευάλωτα, καθώς η ετήσια υλοποίησή τους επηρεάζεται από ένα μείγμα παραγόντων, κυρίως οικονομικών, που μπορεί να απειλήσει τη διατήρησή τους.	Νέες θέσεις εργασίας
10. Προβολή και ανάδειξη όχι μόνο αρχαίων, αλλά και νεώτερων μνημείων για τις ανάγκες του πολιτισμού (π.χ. βιομηχανική κληρονομιά κλπ.)	Υπαρξη πλήθους εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών κτιρίων στην Αττική	Προβληματικό ιδιοκτησιακό καθεστώς και περιορισμένοι οικονομικοί πόροι	Επανάχρηση παλαιών βιομηχανικών κτιρίων στην υπηρεσία του πολιτισμού (Ελευσίνα, Πολιτιστική Πρωτεύουσα)

Πίνακας 54. Ανάλυση προκλήσεων, δυνατοτήτων, αδυναμιών και προοπτικών ως προς τις Ανάγκες και Προκλήσεις του Πολιτιστικού Περιβάλλοντος σε σχέση με την Κλιματική Αλλαγή.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
Πολιτιστικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής			
1. Θωράκιση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Αττικής έναντι των φυσικών κινδύνων που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή	Υπό σχεδιασμό το Εθνικό Σχέδιο για την Κλιματική Αλλαγή και την Πολιτιστική Κληρονομιά	Η Ακρόπολη κινδυνεύει από ατμοσφαιρική ρύπανση και όξινη βροχή, ενώ η Μονή Δαφνίου κυρίως από πυρκαγιές και ανθρωπογενείς δραστηριότητες.	Συλλογή δεδομένων και μοντέλων αστικού κλίματος
2. Ενίσχυση της	Υπό σχεδιασμό το Εθνικό	Φαινόμενο Αστικής	Συλλογή κλιματολογικών

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
Πολιτιστικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής			
ανθεκτικότητας των σύγχρονων υποδομών πολιτισμού στην κλιματική αλλαγή	Σχέδιο για την Κλιματική Αλλαγή και την Πολιτιστική Κληρονομιά	Θερμικής Νησίδας, μη διαθεσιμότητα έγκυρων στοιχείων σχετικών με το κλίμα	δεδομένων, εκτεταμένες φυτεύσεις και δημιουργία χώρων πρασίνου.
3. Δράσεις εκπαίδευσης στην προστασία των μνημείων από την κλιματική αλλαγή	Υπό σχεδιασμό το Εθνικό Σχέδιο για την Κλιματική Αλλαγή και την Πολιτιστική Κληρονομιά	Μη επαρκής συντονισμός και έλλειψη ετοιμότητας για την αποτελεσματική προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς	Νέες θέσεις εργασίας

Πίνακας 55. Ανάλυση προκλήσεων, δυνατοτήτων, αδυναμιών και προοπτικών ως προς τις Ανάγκες του Πολιτιστικού Περιβάλλοντος σε σχέση με την Ψηφιακή Μετάβαση.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
Πολιτιστικού Περιβάλλοντος και Ψηφιακής Μετάβασης			
1. Αύξηση του Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI)		Η Ελλάδα βρίσκεται στην 3η θέση από το τέλος.	Ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα της Ψηφιακής Μετάβασης
2. Επίλυση νομοθετικών ζητημάτων σχετικών με τα ανοιχτά δεδομένα και την ανοιχτή διακυβέρνηση			Έκδοση κανονιστικών πράξεων εφαρμογής της υπάρχουσας νομοθεσίας
3. Ανάπτυξη και προώθηση της χρήσης ψηφιακών εφαρμογών ενημέρωσης, πληροφόρησης και ξενάγησης, ερμηνευτικών μέσων και ψηφιακών αναπαραστάσεων	Ύπαρξη αξιόλογων επιστημόνων και ερευνητών σε αυτό τον τομέα / ύπαρξη γνώσης και σύγχρονων τεχνολογικών εφαρμογών	Ανάγκη κατάρτισης και εκπαίδευσης προσωπικού προς αυτή την κατεύθυνση / ανάγκη περαιτέρω τουριστικής προβολής της Αττικής μέσα από σύγχρονες τεχνολογικές εφαρμογές	Νέες θέσεις εργασίας, εισαγωγή σύγχρονων τεχνολογικών εφαρμογών (π.χ. εφαρμογές κοινωνικών δικτύων, ανάγνωσης QR codes από κινητές συσκευές)
4. Δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης του προσωπικού των πολιτιστικών φορέων		Έλλειψη γνώσεων και εξειδίκευσης	Νέες θέσεις εργασίας
5. Εφαρμογή της Ψηφιακής Στρατηγικής για τον Πολιτισμό 2016-2022		Ανάγκη αλλαγής του ρόλου του κράτους από προνοιακό και παρεμβατικό σε εποπτικό και ρυθμιστικό	Συνέργειες, ενδυνάμωση και εξασφάλιση βιωσιμότητας στους πολιτιστικούς φορείς που εφαρμόζουν την Ψηφιακή Στρατηγική
6. Διασφάλιση βιώσιμης λειτουργίας των πολιτιστικών υποδομών της Αττικής στην περίπτωση νέων		Ευαισθησία της αγοράς του τουρισμού και του πολιτισμού απέναντι σε εξωγενείς απειλές, όπως η πανδημική κρίση (παύση λειτουργίας των	Η ψηφιακή μετάβαση μπορεί να συμβάλει στη βιωσιμότητα των υποδομών υπό

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
Πολιτιστικού Περιβάλλοντος και Ψηφιακής Μετάβασης			
κρίσεων που θα επιβάλλουν κοινωνική αποστασιοποίηση		μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων για μεγάλο χρονικό διάστημα, αλλά και κατά τη λειτουργία τους ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα επισκεψιμότητας)	τέτοιες συνθήκες.

3.1.5 Συνολική Σκοπιμότητα

Η Αθήνα λόγω των μοναδικών μνημείων της αποτελεί ισχυρό πόλο έλξης πολιτιστικού τουρισμού με διεθνή ακτινοβολία. Η Ακρόπολη και το Μουσείο της αποτελούν τους πλέον ισχυρούς πόλους έλξης επισκεπτών, αλλοδαπών και ημεδαπών, στη χώρα μας. Η Αθήνα αποτελεί, επίσης, το Μητροπολιτικό Κέντρο του Σύγχρονου Πολιτισμού της Ελλάδας. Οι υποδομές και οι θεσμοί Σύγχρονου Πολιτισμού που φιλοξενούνται στην Αθήνα, αποτελούν πόλο έλξης των κατοίκων της Περιφέρειας αλλά και θεατών και επισκεπτών από άλλα μέρη της Ελλάδας ή και το εξωτερικό.

Κατά την περίοδο 2009 – 2019 η κρίση του Covid-19 κατέδειξε το πόσο ευάλωτη είναι η οικονομία του τουρισμού σε εξωγενείς κινδύνους. Ωστόσο και πριν την πανδημία ο πολιτιστικός τουρισμός στην Αττική είχε εγγενείς αδυναμίες, που σχετίζονται κυρίως με το γεγονός ότι όλη η τουριστική κίνηση ουσιαστικά περιορίστηκε στην Ακρόπολη και γύρω από αυτήν, με ένα μονοδιάστατο τρόπο.

Το 2022 οι επισκέψεις στον Αρχαιολογικό Χώρο και το Μουσείο της Ακρόπολης αποτελούσαν το 65,76% στο σύνολο της Αττικής και το 43,10% στο σύνολο της χώρας, ενώ οι εισπράξεις στους συγκεκριμένους χώρους αποτελούσαν το 77,32% των συνολικών εισπράξεων της Αττικής και το 46,61% των εισπράξεων στο σύνολο της χώρας.

Η υψηλή επισκεψιμότητα της Ακρόπολης και των μνημείων του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας ιδιαίτερα τους μήνες αιχμής μπορεί να υποβαθμίσει την ποιότητα ζωής στο Ιστορικό Κέντρο και να επηρεάσει αρνητικά την εμπειρία της επίσκεψης και την ποιότητα του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Το φαινόμενο της Ακρόπολης εκτός από την υπερσυγκέντρωση πολιτιστικού ενδιαφέροντος δημιουργεί επιπλέον μεγάλες χωρικές ανισότητες με δυσμενείς επιπτώσεις στην ισόρροπη ανάπτυξη των πολιτιστικών υποπεριοχών της Αττικής.

Κρίσιμα ζητήματα για την Περιφέρεια Αττικής είναι η ενίσχυση της πολιτιστικής της ταυτότητας, η αναβάθμιση και διεύρυνση των υπηρεσιών και προϊόντων πολιτισμού που προσφέρει και η διάχυσή τους σε όλες τις περιοχές σε ένα πλαίσιο ισόρροπης τουριστικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής.

Μέσα από την ιδέα της Τριλογίας της Αττικής η Αθήνα διασυνδέεται και αλληλοεπιδρά με άλλους δύο πολιτιστικούς πόλους: το Λαύριο και την Ελευσίνα. Η χωρική ενότητα Ελευσίνα – Αθήνα – Λαύριο εμφανίζει χωρική και θεματική συνέχεια, με δυνατότητα αξιοποίησης των ιδιαίτερων τοπικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών, καθώς και της τουριστικής δραστηριότητας μέσα από την προώθηση και ανάδειξη της Πολιτιστικής Διαδρομής «Τριλογία της Αττικής».

Η ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών και φυσικών πόρων με δυνατότητες αξιοποίησης αναμένεται

να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίες, ενώ θα σχεδιαστούν και ειδικές θεματικές περιοχές (όπως π.χ. ευρύτερες περιοχές τοπίων διεθνούς, εθνικής και περιφερειακής αξίας ή και ιδιαιτέρως υποβαθμισμένων), εντός των οποίων αναπτύσσονται δίκτυα και ζώνες που έχουν να επιδείξουν σημαντικής αξίας φυσικό και πολιτιστικό κεφάλαιο. Η αξιοποίηση των ζωνών αυτών συναρτάται άμεσα με τη δυναμική και τις δυνατότητες ανάπτυξης των μικρών και μεγάλων οικιστικών ενοτήτων. Μια θεματική – λειτουργική περιοχή σε διαδημοτικό επίπεδο, περιλαμβάνει ιστορικές και πολιτιστικές διαδρομές και μνημεία με δυνατότητες από κοινού ανάπτυξης στη λογική δικτύου.

Στη βελτίωση και αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της Αττικής αναμένεται να παίξει καθοριστικό ρόλο η περαιτέρω εισαγωγή ΤΠΕ. Η διείσδυση σε δίκτυα μεγαλύτερων ταχυτήτων ξεκινάει συνήθως από την Αττική, λόγω μεγαλύτερης συγκέντρωσης του πληθυσμού.

Είναι σημαντικό η Αττική να μπορέσει να αναπτύξει τους μηχανισμούς εκείνους που θα διαφυλάξουν την τουριστική της ανάπτυξη, καθώς και τη βιωσιμότητα των υποδομών της στην περίπτωση έκτακτων αναγκών, όπως π.χ. μια νέα πανδημική κρίση. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός των πολιτιστικών υποδομών της Αττικής αναμένεται να αυξήσει την επισκεψιμότητά τους, καθώς και να δώσει την ευκαιρία σε ευπαθείς ομάδες να έρθουν σε επαφή με τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά του τόπου στον οποίο διαμένουν.

Σε ό,τι αφορά την προστασία του πολιτιστικού αποθέματος της Περιφέρειας από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, έχει ήδη δρομολογηθεί το Εθνικό Σχέδιο του ΥΠΠΟ για την Κλιματική Αλλαγή και την Πολιτιστική Κληρονομιά, που αναμένεται να δώσει αποτελεσματικές λύσεις σε αυτό τον τομέα.

4. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ

4.1 ΟΡΑΜΑ – ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

4.1.1 Διατύπωση Οράματος και Στρατηγικών Στόχων

Η αναγκαιότητα και η καταλληλότητα της εφαρμογής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης για τον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής τεκμηριώνεται ως ακολούθως:

- Υπερσυγκέντρωση των συνολικών επισκεπτών της Αττικής στην ΠΕ Κεντρικού Τομέα Αθηνών και ειδικότερα στο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας, με κίνδυνο την υποβάθμιση του και τη δημιουργία αρνητικής εμπειρίας σε σχέση με το πολιτιστικό του περιβάλλον και την αποτελεσματικότητα των λειτουργιών του, καθώς και τη δημιουργία χωρικών ανισοτήτων με δυσμενείς επιπτώσεις στην ισόρροπη ανάπτυξη των πολιτιστικών υποπεριοχών της Αθήνας
- Κυκλοφοριακή συμφόρηση, έλλειψη χώρων στάθμευσης και ανεπαρκείς χώροι πρασίνου στο κέντρο της Αθήνας, που δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν την υπερσυγκέντρωση τουριστών και επισκεπτών.
- Ελλιπής εφαρμογή μιας βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας που θα συνδέει λειτουργικά τους σημαντικότερους πολιτιστικούς πόλους της Αττικής (Αθήνα, Λαύριο και Ελευσίνα).
- Προσέλκυση επισκεπτών και τουριστών στην Αττική κυρίως κατά τη θερινή περίοδο
- Ισχυρό προβάδισμα των αρχαιολογικών χώρων και των μνημείων στις προτιμήσεις των επισκεπτών/τουριστών σε σχέση με τις μουσειακές υποδομές προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς της Αττικής
- Βαρύνουσα σημασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε σχέση με το Σύγχρονο Πολιτισμό στη Μητροπολιτική Αθήνα, λόγω της συγκέντρωσης του μεγαλύτερου μέρους των πολιτιστικών φορέων και θεσμών, κάτι που εμποδίζει την ανάπτυξη μιας ισχυρής πολιτιστικής ταυτότητας στις υπόλοιπες ΠΕ της Αττικής.
- Ανεπαρκής σήμανση σε άλλες γλώσσες των σημείων ενδιαφέροντος και ανάγκη διασφάλισης φιλικότητας προς τον επισκέπτη κυρίως στο φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας
- Ανάγκη ενδυνάμωσης των λοιπών πολιτιστικών πόλων και χωρικών ενοτήτων πολιτιστικού ενδιαφέροντος της Αττικής εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας
- Περιορισμένη διαδικτυακή παρουσία της Περιφέρειας Αττικής και ανάγκη αξιοποίησης αποτελεσματικών ψηφιακών εργαλείων
- Ανάγκη τακτικής κατάρτισης του προσωπικού των πολιτιστικών δομών, φορέων, θεσμών και υπηρεσιών στις σύγχρονες ψηφιακές τεχνολογίες
- Περιορισμένη προσβασιμότητα ΑμεΑ σε πολιτιστικές υποδομές και δραστηριότητες
- Πλήθος αναξιοποίητων βιομηχανικών κελυφών που μπορούν να εξυπηρετήσουν τις

ανάγκες του πολιτισμού

- Η επαναληπτικότητα των φεστιβάλ και των θεσμών Σύγχρονου Πολιτισμού στην Αττική τα καθιστά ευάλωτα, καθώς η ετήσια υλοποίησή του επηρεάζεται από μια πληθώρα παραγόντων, κυρίως οικονομικών, που μπορεί να απειλήσουν τη διατήρησή τους.
- Ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης της Πολιτιστικής Δημιουργικής Βιομηχανίας της Αττικής, καθώς αποτελεί την προστιθέμενη αξία του Σύγχρονου Πολιτισμού και είναι κομβικής σημασίας, όχι μόνο για την οικονομία της Αττικής, αλλά και γιατί συνεισφέρει καθοριστικά στη δημιουργία αλυσίδας αξίας για τον Πολιτισμό της Περιφέρειας.
- Ανάγκη ενίσχυσης της ικανότητας των επιχειρήσεων πολιτισμού και τουρισμού μέσω της εισαγωγής καινοτόμων λύσεων και δράσεων για την παροχή μιας πιο διευρυμένης ποικιλίας προϊόντων και υπηρεσιών.
- Η μη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της Αττικής μπορεί να αναστείλει τη δημιουργία αλυσίδας αξίας στον τομέα του Πολιτιστικού Τουρισμού και ενδεχομένως να υποβαθμίσει την αξία του πολιτιστικού κεφαλαίου της Αττικής
- Ανάγκη περαιτέρω ευαισθητοποίησης σχετικά με τα υφιστάμενα, αλλά και αναδυόμενα περιβαλλοντικά θέματα της Αττικής

Το Όραμα της ΟΧΕ για τον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική είναι το εξής:

Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου και εξέλιξή του σε έναν αναβαθμισμένο πολιτιστικό προορισμό, μέσω βελτίωσης της ποιότητας και της ελκυστικότητας του πολιτιστικού αποθέματος, με γνώμονα την αύξηση της επισκεψιμότητας και την ενίσχυση της χωρικής της διάχυσης σε όλη την Περιφέρεια.

Για την επίτευξη του οράματος ορίζεται ως περιοχή παρέμβασης το σύνολο της έκτασης της Περιφέρειας Αττικής. Το πολιτιστικό προϊόν της Περιφέρειας Αττικής χρήζει αναβάθμισης και εμπλουτισμού μέσω της αξιοποίησης καινοτομιών.

Βασική επιδίωξη είναι ολόκληρη η Αττική και όχι μόνο το κέντρο της Αθήνας να εξελιχθεί σε ένα συνολικό προορισμό πολιτιστικού τουρισμού μέσω της χωρικής διάχυσης της τουριστικής κίνησης σε περιοχές όπως το Λαύριο, η Ελευσίνα και ο Πειραιάς, που παρουσιάζουν εξαιρετικά περιθώρια ανάπτυξης και βελτίωσης.

Η χωρική αυτή διάχυση εμπεριέχει και το στόχο της επιμήκυνσης της χρονικής διάρκειας παραμονής επισκεπτών στην Αττική, που θα επιτευχθεί μέσω του εμπλουτισμού των προσφερόμενων σημείων ενδιαφέροντος και προορισμών ημερήσιας αναψυχής, αλλά και των δραστηριοτήτων Σύγχρονου Πολιτισμού.

Οι Στρατηγικοί Στόχοι που τίθενται είναι οι εξής:

- Στρατηγικός Στόχος 1: Προστασία, διαφύλαξη και προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου
- Στρατηγικός Στόχος 2: Διάχυση της επισκεψιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Αττικής και άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού
- Στρατηγικός Στόχος 3: Βελτίωση και εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος με

άξονα την οργάνωση θεματικών πολιτιστικών διαδρομών στην Αττική

- Στρατηγικός Στόχος 4: Εκσυγχρονισμός και ανάδειξη των πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών της Αττικής με ψηφιακό μετασχηματισμό και εισαγωγή καινοτομιών

4.1.2 Αποτύπωση και Αιτιολόγηση των Στρατηγικών Στόχων

Το όραμα κωδικοποιείται με σαφήνεια στους τέσσερις προαναφερθέντες Στρατηγικούς Στόχους, που αναλύονται στη συνέχεια.

Στρατηγικός Στόχος 1: Προστασία, διαφύλαξη και προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου

Στην Περιφέρεια Αττικής φιλοξενούνται μοναδικά τοπόσημα παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και μια πληθώρα πολιτιστικών υποδομών, που δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες προσδιορισμού χωρικών ενοτήτων με δυναμική ανάπτυξης, μέσω της κάθετης σύνδεσης πολιτισμού και τουρισμού, για την προσέλκυση επισκεπτών που αποζητούν την εμπειρία εναλλακτικών μορφών θεματικού τουρισμού (πολιτιστικών διαδρομών, διαδρομών γαστρονομίας, Ιατρικού Τουρισμού, Συνεδριακού Τουρισμού, Πολιτιστικού Τουρισμού κ.ά.). Παράλληλα, η Αττική αποτελεί Μητροπολιτικό Κέντρο θεσμών και δράσεων Σύγχρονου Πολιτισμού. Κρίνεται αναγκαία η αποτελεσματική διαχείριση και αξιοποίηση αυτού του αποθέματος με γνώμονα, τόσο την ανάδειξη και προβολή τους, αλλά και τη μεταξύ τους δικτύωση με στόχο την ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας της Αττικής.

Τα μνημεία και οι αρχαιολογικοί χώροι της Περιφέρειας Αττικής έχουν βαρύνουσα ιστορική σημασία σε παγκόσμιο επίπεδο και μεγάλη πολιτιστική αξία. Στην Αττική απαντώνται: 273 Αρχαιολογικοί Χώροι, 1.861 μνημεία και 124 Ζώνες Προστασίας.

Ο συγκεκριμένος Στρατηγικός Στόχος αφορά σε έργα και δράσεις ανάδειξης, τόσο του πολιτιστικού αποθέματος της Αττικής, όσο και των υφιστάμενων υποδομών, υπηρεσιών και θεσμών που συνδέονται με αυτό σε ένα πλαίσιο προστασίας και του φυσικού περιβάλλοντος με το οποίο είναι αλληλένδετα.

Ειδικότερα, πρόκειται για έργα ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, εκσυγχρονισμού Μουσείων, αποκατάστασης μνημείων και ιστορικών κτιρίων για μουσειακή χρήση, καθώς και για μικρής κλίμακας έργα ανάδειξης και συνδυασμένης προβολής πολιτιστικών και φυσικών πόρων.

Οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις πρόκειται να τονώσουν περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και πολιτιστικό ενδιαφέρον, ενώ η πολιτιστική αξιοποίηση ανεκμετάλλευστων υποδομών και η διοργάνωση θεματικών εκδηλώσεων αναμένεται να ενισχύσει την πολιτιστική ταυτότητα μεγάλων οδικών αξόνων του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας.

Στρατηγικός Στόχος 2: Διάχυση της επισκεψιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Αττικής και άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού

Η Αθήνα, λόγω των μοναδικών μνημείων της, αποτελεί ισχυρό πόλο έλξης πολιτιστικού τουρισμού με διεθνή ακτινοβολία. Η Ακρόπολη και το Μουσείο της αποτελούν τους πλέον ισχυρούς πόλους έλξης επισκεπτών, αλλοδαπών και ημεδαπών στην Ελλάδα. Επίσης, η Αθήνα αποτελεί το Μητροπολιτικό Κέντρο του Σύγχρονου Πολιτισμού της χώρας. Οι υποδομές και οι

θεσμοί Σύγχρονου Πολιτισμού που φιλοξενούνται στην Αθήνα, αποτελούν πόλο έλξης, τόσο των κατοίκων της Περιφέρειας, όσο και θεατών και επισκεπτών από άλλα μέρη της Ελλάδας ή και το εξωτερικό.

Ωστόσο, παρατηρείται μια συγκέντρωση των τουριστικών ροών της Αττικής κυρίως στην Ακρόπολη και σε ένα σύνολο θέσεων γύρω από αυτήν, με ένα μονοδιάστατο τρόπο.

Η λειτουργική αναβάθμιση σημαντικών αρχαιολογικών χώρων, μνημείων και μουσείων αναμένεται να βελτιώσει την ελκυστικότητα, προσβασιμότητα και εμπειρία της επίσκεψης, ενώ θα δοθεί έμφαση στη διαχρονική κάλυψη όλων των ιστορικών / πολιτιστικών περιόδων. Παράλληλα, η ανάδειξη μουσείων και μνημείων μικρότερης εμβέλειας θα έχει ως αποτέλεσμα την κατά το δυνατό πιο ισόρροπη διάχυση των τουριστικών ροών τόσο στο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας, όσο και σε όλη την έκταση της Περιφέρειας.

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου Στρατηγικού Στόχου, ολόκληρη η Αττική και όχι μόνο το Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας θα αποτελέσει ένα συνολικό προορισμό πολιτιστικού τουρισμού μέσω της χωρικής διάχυσης της τουριστικής κίνησης σε περιοχές που παρουσιάζουν εξαιρετικά περιθώρια ανάπτυξης και βελτίωσης. Κρίνεται, απολύτως απαραίτητο, λοιπόν, να αναβαθμιστούν και να ενδυναμωθούν περιοχές πολιτιστικού ενδιαφέροντος εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αττικής, όπως οι ακόλουθες:

- Τα Κύθηρα και τα νησιά του Αργοσαρωνικού (π.χ. Σαλαμίνα, Αίγινα, Σπέτσες, Ύδρα, Πόρος) και ειδικότερα ο μνημειακός τους πλούτος, οι πολιτιστικές τους υποδομές, η τοπική παράδοση και η σύγχρονη καλλιτεχνική τους δημιουργία
- Το παράκτιο μέτωπο και το ορεινό τμήμα της Αττικής, όπου αναπτύσσονται δραστηριότητες αναψυχής βουνού και θάλασσας (π.χ. Μαραθώνας, Τατόι, Λαυρεωτική, Σούνιο, Αιγόσθενα, Βραυρώνα, Ραμνούνας)
- Το Λαύριο, η Ελευσίνα και το Τατόι σε εμβληματικούς περιφερειακούς πολιτιστικούς πόλους της Αττικής μέσα από την οργανωμένη προβολή τους
- Η Ελευσίνα, ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, με έμφαση στις υποδομές και τις εκδηλώσεις της σχετικά με το θεσμό
- Περιοχές και θέσεις πολιτιστικού ενδιαφέροντος που βρίσκονται κοντά στις μεγάλες πύλες εισόδου της Αττικής, όπως το λιμάνι του Πειραιά και το Αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος, μέσω της αξιοποίησης των πολιτιστικών υποδομών και των μνημείων τους
- Μεμονωμένα μνημεία ή σύνολα και πολιτιστικές υποδομές που ενδυναμώνουν την πολιτιστική ταυτότητα οικισμών της Περιφέρειας μέσω της μεταξύ τους διασύνδεσης (π.χ. Παιανία, Παλλήνη, Βαρνάβας)

Η χωρική διάχυση που επιδιώκεται αναμένεται πως θα επιμηκύνει και τη χρονική διάρκεια παραμονής επισκεπτών στην Αττική, καθώς θα εμπλουτιστούν τα προσφερόμενα σημεία ενδιαφέροντος και οι προορισμοί ημερήσιας αναψυχής, αλλά και οι δραστηριότητες Σύγχρονου Πολιτισμού προσφέροντάς τους νέες εμπειρίες.

Η άμβλυνση της εποχικότητας αναμένεται να επιτευχθεί και μέσω της ενίσχυσης των φεστιβάλ Σύγχρονου Πολιτισμού, με θεματικές διευρύνσεις που θα αναδείξουν όλες τις εκφάνσεις του Πολιτισμού, της προβολής των νέων υποδομών Σύγχρονου Πολιτισμού με την υλοποίηση

μεγάλων εκθέσεων και επικοινωνιακών γεγονότων, της ενίσχυσης της Πολιτιστικής και Δημιουργικής Βιομηχανίας μέσα από δράσεις προβολής και εκπαίδευσης, και της αξιοποίησης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων για τη φιλοξενία θεσμών και εκδηλώσεων Σύγχρονου Πολιτισμού με μεγαλύτερη χρονική διάρκεια.

Στρατηγικός Στόχος 3: Βελτίωση και εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος με άξονα την οργάνωση θεματικών πολιτιστικών διαδρομών στην Αττική

Η πολιτιστική ταυτότητα της Αθήνας και ευρύτερα της Αττικής χρήζει περαιτέρω ενίσχυσης, καθώς αποτελεί μητροπολιτικό πόλο διεθνούς εμβέλειας. Κρίνεται αναγκαία η ανάδειξη της διαχρονικής διάστασης του Πολιτισμού της Περιφέρειας Αττικής και η διαφοροποίηση και διεύρυνση των παρεμβάσεων σε νέους τομείς, με έμφαση στην ποιότητα και την ποικιλομορφία πολιτιστικών υπηρεσιών και προϊόντων.

Μέσα από τη διαμόρφωση ενός πολιτιστικού «χωρικού» μοντέλου διαρθρωμένου σε πόλους, πολιτιστικές ζώνες και άξονες με στόχο την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή στο σύνολο της Περιφέρειας θα ενισχυθούν οι υφιστάμενες πολιτιστικές συγκεντρώσεις σε χωρικές ενότητες εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου και θα δημιουργηθούν νέες, ενώ θα προωθηθεί η διασύνδεση και δικτύωση των πολιτιστικών πόρων, των υποδομών και θεσμών και των παραγωγικών δυνάμεων του Πολιτισμού. Βασική επιδίωξη θα πρέπει να είναι η συνέργεια του τομέα του Πολιτισμού με τους άλλους ισχυρούς και αναδυόμενους κλάδους της οικονομίας. Η ενίσχυση των πολιτιστικών δικτύων σε τοπικό επίπεδο θα επιτευχθεί μέσω της δημιουργίας αρχαιολογικών περιπάτων και πολιτιστικών διαδρομών μεταξύ θέσεων ενδιαφέροντος.

Η υλοποίηση του συγκεκριμένου στόχου σχετίζεται άμεσα με τη στήριξη των υφιστάμενων και την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στη βάση του τρίπτυχου «Τουρισμός – Πολιτισμός – Περιβάλλον».

Με το σχεδιασμό πεζοπορικών – ποδηλατικών διαδρομών τα σημεία πολιτιστικού και ιστορικού ενδιαφέροντος συνδέονται λειτουργικά και γίνονται επισκέψιμα και προσεγγίσιμα μέσω της χρήσης διαφορετικών μέσων μεταφοράς. Με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η προσβασιμότητα σε ένα ευρύτερο κοινό δυνητικών επισκεπτών.

Μια διαδρομή για να εδραιωθεί ως τουριστικό προϊόν και να αποτελέσει πόλο έλξης επισκεπτών θα πρέπει να περικλείει ένα ευρύτερο φάσμα ποιοτικών επιλογών ως προς τις δραστηριότητες και την προσφορά υπηρεσιών από το τοπικό επιχειρηματικό δυναμικό. Βασικό στοιχείο μιας διαδρομής συνιστά ο πολυδιάστατος χαρακτήρας της που συνεπάγεται ενσωμάτωση ποικίλων και διαφορετικών παράλληλων δραστηριοτήτων.

Στρατηγικός Στόχος 4: Εκσυγχρονισμός και ανάδειξη των πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών της Αττικής με ψηφιακό μετασχηματισμό και εισαγωγή καινοτομιών

Στο συγκεκριμένο Στρατηγικό Στόχο περιλαμβάνονται δράσεις προβολής, επικοινωνίας και δημοσιότητας, και ειδικότερα εργαλεία marketing και ψηφιακές εφαρμογές προβολής και προώθησης του τουριστικού προϊόντος της Περιφέρειας. Πρόκειται για ψηφιακές εφαρμογές ενημέρωσης, πληροφόρησης και ξενάγησης, ερμηνευτικά μέσα και ψηφιακές αναπαραστάσεις, τόσο των θεματικών διαδρομών, όσο και των επιμέρους πολιτιστικών πόρων που τις διαμορφώνουν.

Η ψηφιακή αναβάθμιση του πολιτιστικού τομέα της Αττικής αναμένεται πως θα έχει πολλαπλά οφέλη, όπως η επίτευξη προσβασιμότητας σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού που δεν μπορούν να επισκεφτούν τις πολιτιστικές υποδομές, αλλά και η αύξηση της επισκεψιμότητας των υποδομών είτε δια ζώσης ή διαδικτυακά, γεγονός που θα ενισχύσει τη βιώσιμότητά τους.

Με την ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών πολιτιστικού περιεχομένου προβάλλεται η πολιτιστική ταυτότητα της Αττικής διεθνώς, διαμορφώνεται η επικοινωνιακή της στρατηγική και τονώνεται το ενδιαφέρον του κοινού μέσω της δημιουργίας καινοτόμων πολιτιστικών προϊόντων που αξιοποιούν τις σύγχρονες τεχνολογίες για την προβολή θεματικών πολιτιστικών διαδρομών, την ανάδειξη των συλλογών και εκθέσεων των μουσείων κ.ά.

Στην περαιτέρω ενίσχυση της τουριστικής ζήτησης μπορούν να συμβάλλουν δράσεις όπως η πλήρης καθιέρωση του ηλεκτρονικού εισιτηρίου με «έξυπνες εφαρμογές», όπως: διαφοροποιημένη τιμολόγηση σε εισιτήρια που θα ισχύουν εκτός των ωρών αιχμής, εισιτήρια εβδομάδας για όλα τα μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, κ.λπ., η οργάνωση δράσεων προσέλκυσης διαφορετικών ομάδων κοινού (εκπαιδευτικά προγράμματα, silver τουρισμός, ειδικά προγράμματα κοινωνικής και πολιτισμικής ενσωμάτωσης για ευπαθείς ομάδες κ.λπ.) και η εφαρμογή πιλοτικών δράσεων ενίσχυσης της δια βίου μάθησης και της άτυπης εκπαίδευσης σε όλο το φάσμα του Πολιτισμού (πολιτιστική κληρονομιά και σύγχρονος πολιτισμός) και σε ειδικές ομάδες κοινού.

4.2 ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

4.2.1 Άξονες Στρατηγικής

Η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση για τον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική διαρθρώνεται στους ακόλουθους τρεις Άξονες Στρατηγικής:

Άξονας Στρατηγικής 1: Προστασία και ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και αναβάθμιση πολιτιστικών υπηρεσιών στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής

Ειδικός Στόχος 1.1: Αναβάθμιση υποδομών πολιτισμού στο Μητροπολιτικό Κέντρο Αττικής

Ειδικός Στόχος 1.2: Δημιουργία νέων υποδομών πολιτισμού στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής

Άξονας Στρατηγικής 2: Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς των περιοχών εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας για την επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας των επισκέψεων στην Αττική

Ειδικός Στόχος 2.1: Πολιτιστική ενδυνάμωση των περιοχών εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας

Άξονας Στρατηγικής 3: Αναβάθμιση Σύγχρονου Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής για την άμβλυνση της εποχικότητας

Ειδικός Στόχος 3.1: Ενίσχυση του Σύγχρονου Πολιτισμού της Περιφέρειας Αττικής με την εισαγωγή καινοτόμων προσεγγίσεων

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, βασικός άξονας για την υλοποίηση της στρατηγικής του Προγράμματος στον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής, είναι η προωθούμενη ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση οργάνωσης και ανάδειξης του θεματικού άξονα του

πολιτισμού μεταξύ Αθήνας, Ελευσίνας και Λαυρίου (Πολιτιστική Διαδρομή Λαύριο-Αθήνα-Ελευσίνα - Τριλογία της Αττικής). Η εν λόγω παρέμβαση συνδέει τις τρεις από τις πιο σημαντικές περιοχές της Περιφέρειας κατά την αρχαιότητα, αναδεικνύοντας τη διαδρομή και τους αρχαιολογικούς χώρους, με στόχο τόσο τη διάχυση της τουριστικής κίνησης χωρικά σε όλη την Περιφέρεια Αττικής με έμφαση στις υποδομές πολιτισμού, όσο και την επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας της παραμονής των επισκεπτών στην Περιφέρεια Αττικής με τη δημιουργία και ανάδειξη ενός νέου τουριστικού προϊόντος (διαδρομή) που θα εμπλουτίσει τις εμπειρίες τους. Ως απαραίτητες ενέργειες για την υλοποίηση της Διαδρομής θεωρούνται οι παρακάτω:

- Εξασφάλιση των υποδομών (λειτουργικών και αρχαιολογικών) – Επίτευξη συνεργειών,
- Υλοποίηση του marketing και των ψηφιακών δράσεων του προγράμματος,
- Συμμετοχή της Επιχειρηματικότητας, μέσα από τη σύνδεση της Πολιτιστικής Διαδρομής με την τοπική οικονομία, με πρώτο βήμα τη δημιουργία «συστάδας (cluster) επιχειρήσεων» στη βάση ενός κοινά αποδεκτού Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας για την υποστήριξη και προώθηση της διαδρομής και τέλος,
- Διακυβέρνηση του προγράμματος, που επιτυγχάνεται μέσα από τη λειτουργία φορέα για τη διαχείριση του όλου εγχειρήματος. Πρόκειται για την ισοδύναμη εφαρμογή της συλλογικής δομής διαχείρισης, που είναι γνωστή ως Destination Marketing and Management Organization – DMO.

4.2.2 Συγκρότηση των Αξόνων Στρατηγικής σε Ειδικούς Στόχους

Στον επόμενο Πίνακα γίνεται μια συνοπτική αιτιολόγηση της αντιστοίχισης των Στρατηγικών Στόχων με τους Ειδικούς Στόχους και παρουσιάζονται οι συνέργειές τους με άλλους Ειδικούς Στόχους της παρούσας Στρατηγικής.

Πίνακας 56. Άξονες Στρατηγικής, Ειδικοί Στόχοι και Συνέργειες.

ΑΞΟΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ (ως προς τις προκλήσεις)	ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ (με άλλους Ειδικούς Στόχους)
1. Προστασία και ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και αναβάθμιση πολιτιστικών υπηρεσιών στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής	1.1 Αναβάθμιση υποδομών πολιτισμού στο Μητροπολιτικό Κέντρο Αττικής	Παρατηρείται μεγάλη επισκεψιμότητα των μνημείων και μουσείων της Αθήνας (π.χ. Ακρόπολη, Νέο Μουσείο Ακρόπολης, Αγορά, Πνύκα, Διονυσιακό θέατρο, στοά Ευμένους, Ηρώδειο, Αρχαιολογικό Μουσείο), τα οποία χρήζουν περαιτέρω προστασίας και ανάδειξης.	1.2 3.1
	1.2 Δημιουργία νέων υποδομών πολιτισμού στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής	Κρίνεται αναγκαία η διαμόρφωση ενός επώνυμου τουριστικού προϊόντος, ευρείας αναγνωρισιμότητας, που θα ανανεώσει το πολιτιστικό και τουριστικό	1.1 3.1

		ενδιαφέρον για την Αθήνα. Η ενδυνάμωση του πολιτιστικού τουρισμού αναμένεται πως θα έχει θετικές επιπτώσεις και στις υφιστάμενες επιχειρήσεις που είναι συγκεντρωμένες στο κέντρο της Αθήνας.	
2. Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς των περιοχών εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας για την επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας των επισκέψεων στην Αττική	2.1 Πολιτιστική ενδυνάμωση των περιοχών εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας	Υπάρχει ανάγκη περαιτέρω ανάδειξης και προβολής των βασικών πτυχών της αρχαίας Αθήνας. Τα αρχαιολογικά πάρκα της Ελευσίνας και του Θορικού (Λαυρίου) σε συνδυασμό με τα κύρια μνημεία και μουσεία της Αθήνας αποτελούν μια ενότητα που αναδεικνύει τις βασικές πτυχές της αρχαίας Αθήνας. Η Ελευσίνα (Τελεστήριο) και η Ιερά Οδός αναδεικνύουν τη μυθική, θεολογική, μυθική διάσταση, τα μνημεία της Αθήνας την πολιτική, δημοκρατική και πολιτιστική διάσταση και το Λαύριο, με τα ορυχεία αργύρου, την τεχνολογική και οικονομική διάσταση που χρηματοδότησε τα μεγάλα μνημεία, την πολιτική και στρατιωτική ισχύ της Αθηναϊκής Δημοκρατίας. Η σύνδεση των τριών πόλων Αθήνα, Ελευσίνα και Λαύριο επιμηκύνει τη χρονική διάρκεια της παραμονής επισκεπτών στην Περιφέρεια. Ο εμπλουτισμός των προσφερόμενων σημείων ενδιαφέροντος με τη χωρική διάχυση των επισκεπτών υποστηρίζει αποτελεσματικά τη χρονική επιμήκυνση της επίσκεψης. Οι ιδιαίτερες δυνατότητες ανάπτυξης που παρουσιάζουν η Ελευσίνα και το Λαύριο συμβάλλουν στον εμπλουτισμό των προορισμών ημερήσιας αναψυχής των κατοίκων της Περιφέρειας Αττικής.	3.1
3. Αναβάθμιση Σύγχρονου Πολιτισμού στην	3.1 Ενίσχυση του Σύγχρονου Πολιτισμού της	Στο πλαίσιο της δημιουργίας και ανάδειξης ενός νέου τουριστικού προϊόντος για την Αττική προωθείται ο	1.1 1.2 2.1

Περιφέρεια Αττικής για την άμβλυνση της εποχικότητας	Περιφέρειας Αττικής με την εισαγωγή καινοτόμων προσεγγίσεων	εμπλουτισμός των εμπειριών, τόσο των κατοίκων της Περιφέρειας, όσο και των επισκεπτών της, κάτι που συμβάλλει και στην άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού της Αττικής.	3.1

Τεκμηρίωση συνεργειών

Από την αξιολόγηση των ενδεχόμενων συνεργειών μεταξύ των Ειδικών Στόχων προκύπτουν τα ακόλουθα:

1. Η συνέργεια μεταξύ του Ε.Σ. 1.1 (Αναβάθμιση υποδομών πολιτισμού στο Μητροπολιτικό Κέντρο Αττικής), του Ε.Σ. 1.2 (Δημιουργία νέων υποδομών πολιτισμού στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής) και του Ε.Σ. 3.1 (Ενίσχυση του Σύγχρονου Πολιτισμού της Περιφέρειας Αττικής με την εισαγωγή καινοτόμων προσεγγίσεων) είναι κρίσιμη για την αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του πολιτιστικού τοπίου στην Αττική. Η αναβάθμιση των ήδη υφιστάμενων υποδομών (Ε.Σ. 1.1) θα επιτρέψει τη βελτίωση της προσβασιμότητας και της εμπειρίας των επισκεπτών, ενώ παράλληλα η δημιουργία νέων υποδομών (Ε.Σ. 1.2) θα προσφέρει επιπλέον επιλογές πολιτιστικής δραστηριότητας. Η ενίσχυση του σύγχρονου πολιτισμού (Ε.Σ. 3.1) με καινοτόμες προσεγγίσεις μπορεί να συμβάλει στην αναμόρφωση της πολιτιστικής εμπειρίας στην περιοχή, προσκαλώντας καλλιτέχνες και πολιτιστικούς φορείς να συνεργαστούν, γεγονός που θα εμπλουτίσει το πολιτιστικό πρόγραμμα και θα προσελκύσει περισσότερους επισκέπτες. Αυτή η συνέργεια θα προάγει τη βιωσιμότητα και την αναγνώριση του Μητροπολιτικού Κέντρου ως πολιτιστικού προορισμού.
2. Ο Ε.Σ. 1.2, που επικεντρώνεται στη δημιουργία νέων υποδομών πολιτισμού στο Μητροπολιτικό Κέντρο, συνεργάζεται άμεσα με τον Ε.Σ. 1.1 και τον Ε.Σ. 3.1. Η δημιουργία νέων υποδομών θα ενισχύσει τη συνολική εμπειρία των επισκεπτών, καθώς οι νέες εγκαταστάσεις μπορούν να προστεθούν στις ήδη υπάρχουσες και αναβαθμισμένες υποδομές, προσφέροντας περισσότερες επιλογές και ποικιλία. Οι καινοτόμες προσεγγίσεις του Ε.Σ. 3.1 θα διασφαλίσουν ότι αυτές οι νέες υποδομές θα σχεδιαστούν με γνώμονα τις σύγχρονες πολιτιστικές ανάγκες και προτιμήσεις, ενισχύοντας έτσι τη δυνατότητα να προσελκύσουν μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών. Αυτή η συνέργεια μεταξύ της αναβάθμισης των υφιστάμενων υποδομών και της δημιουργίας νέων θα συμβάλει στην αναγνώριση της Αθήνας ως πολιτιστικού προορισμού, ικανού να προσφέρει τόσο παραδοσιακές όσο και σύγχρονες εμπειρίες.
3. Η συνέργεια μεταξύ του Ε.Σ. 2.1 και του Ε.Σ. 3.1 είναι εξίσου σημαντική για την πολιτιστική ανάπτυξη της Αττικής. Η ενδυνάμωση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων στις περιοχές εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας θα εμπλουτίσει την πολιτιστική προσφορά της Αττικής και θα προάγει την τουριστική ανάπτυξη σε λιγότερο επισκέψιμες περιοχές. Με καινοτόμες προσεγγίσεις, οι περιοχές αυτές μπορούν να αναδείξουν τη δική τους πολιτιστική κληρονομιά, δημιουργώντας νέες ευκαιρίες για συνεργασία με καλλιτέχνες και πολιτιστικούς φορείς. Αυτή η συνέργεια

θα συμβάλλει στη βιωσιμότητα του τουρισμού και στην επιμήκυνση της διάρκειας των επισκέψεων στην Αττική.

4. Ο Ε.Σ. 3.1, που επικεντρώνεται στην ενίσχυση του σύγχρονου πολιτισμού, συνδέεται άμεσα με τους Ε.Σ. 1.1, 1.2 και 2.1, καθώς η εισαγωγή καινοτόμων προσεγγίσεων (3.1) μπορεί να επηρεάσει θετικά όλες τις πλευρές της πολιτιστικής ανάπτυξης στην Αττική. Η αναβάθμιση και η δημιουργία νέων υποδομών (Ε.Σ. 1.1 και 1.2) μπορούν να υποστηρίξουν σύγχρονες πολιτιστικές εκδηλώσεις και δράσεις, ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ παραδοσιακού και σύγχρονου πολιτισμού. Επιπλέον, η ενδυνάμωση των περιοχών εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου (Ε.Σ. 2.1) με καινοτόμες προσεγγίσεις θα ενισχύσει την πολιτιστική ποικιλία της Αττικής, προσελκύοντας επισκέπτες που αναζητούν ποικιλία και αυθεντικότητα. Συνολικά, η συνέργεια των ειδικών στόχων δημιουργεί ένα δυναμικό και ελκυστικό πολιτιστικό περιβάλλον που θα προάγει την ανάπτυξη του τουρισμού και θα ενισχύσει την τοπική οικονομία.

4.2.3 Ένταξη Αξόνων Στρατηγικής και Ειδικών Στόχων στο Πρόγραμμα «Αττική» 2021-2027 και σε λοιπά Προγράμματα – Πηγές Χρηματοδότησης

Πίνακας 57. Ένταξη Στρατηγικής στο Πρόγραμμα «Αττική» 2021-2027 και σε Λοιπά Προγράμματα.

ΑΞΟΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021- 2027	ΑΛΛΗ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
1. Προστασία και ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και αναβάθμιση πολιτιστικών υπηρεσιών στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής	1.1 Αναβάθμιση υποδομών πολιτισμού στο Μητροπολιτικό Κέντρο Αττικής	45, 165, 166	
	1.2 Δημιουργία νέων υποδομών πολιτισμού στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής	45,166	

2. Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς των περιοχών εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας για την επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας των επισκέψεων στην Αττική	2.1 Πολιτιστική ενδυνάμωση των περιοχών εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας	165,166	
3. Αναβάθμιση Σύγχρονου Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής για την άμβλυνση της εποχικότητας	3.1 Ενίσχυση του Σύγχρονου Πολιτισμού της Περιφέρειας Αττικής με την εισαγωγή καινοτόμων προσεγγίσεων	160, 165, 166	

4.3 ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ, ΑΛΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

4.3.1 Προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027

A. Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» 2021-2027

Το Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα σχεδιάζεται ως ολοκληρωμένη παρέμβαση υποστήριξης των παραγωγικών, ανταγωνιστικών και εξωστρεφών τομέων της οικονομίας στη μετάβαση σε ένα αναπτυξιακό πρότυπο που καθοδηγείται από την Οικονομία της Γνώσης. Βασικές στρατηγικές επιλογές εξακολουθούν να αναδεικνύονται οι 8 τομείς της περιόδου 2014-20. Επανασχεδιάζεται το σύστημα διακυβέρνησης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο με γνώμονα την απλοποίηση και αποτελεσματικότητα. Συστάθηκε η Μονάδα Προγραμματισμού, Συντονισμού και Παρακολούθησης της ΕΣΕΕ ΜΟΝ-ΕΣΕΕ, και ενισχύονται οι διαπεριφερειακές συνεργασίες. Ισχυροποιείται ο συμμετοχικός μηχανισμός της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), προσδιορίζεται η συνεισφορά κάθε προγράμματος του ΣΕΣ και ισχυροποιείται ο ρόλος των Περιφερειών στο μηχανισμό διακυβέρνησης. Στο αρχικό στάδιο του προσδιορισμού των προτεραιοτήτων καθορίστηκαν οι τομείς και τα οικοσυστήματα δραστηριοτήτων στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας. Οι τομείς της ΕΣΕΕ 21-27 είναι:

- Αγροδιατροφική Αλυσίδα

- Βιοεπιστήμες-Υγεία-Φάρμακα
- Ψηφιακές Τεχνολογίες
- Αειφόρος Ενέργεια
- Περιβάλλον & Κυκλική Οικονομία
- Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα
- Υλικά-Κατασκευές & Βιομηχανία
- Τουρισμός, Πολιτισμός & Δημιουργικές Βιομηχανίες

Στο πλαίσιο των Προτεραιοτήτων του Προγράμματος, εντοπίζονται οι παρακάτω Ειδικοί Στόχοι ή/και Παρεμβάσεις που δύνανται να παρουσιάσουν συνέργειες με την Στρατηγική της ΟΧΕ για τον Πολιτισμό.

Ειδικός Στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)

Κεντρική επιδίωξη των δράσεων είναι η υποστήριξη του ψηφιακού μετασχηματισμού των Ελληνικών επιχειρήσεων, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να παραμείνουν ανταγωνιστικές στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται από την 4η βιομηχανική επανάσταση. Σε αυτό το πλαίσιο, οι δράσεις του Ειδικού Στόχου αποσκοπούν στην ενεργοποίηση, τόσο της ζήτησης, όσο και της προσφοράς ψηφιακών υπηρεσιών, εφαρμογών και ολοκληρωμένων ψηφιακών λύσεων που υποστηρίζονται από την απαραίτητη τεχνολογική υποδομή και από κατάλληλα μέσα διάθεσης. Θα δοθεί προτεραιότητα σε καθαρές και προσιτές βιομηχανικές λύσεις που αξιοποιούν βέλτιστα τις ψηφιακές τεχνολογίες και συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Προβλέπονται, επομένως οι παρακάτω βασικές κατηγορίες:

- Πρόσβαση σε Ψηφιακές Τεχνολογίες
- Ανάπτυξη Ψηφιακής Καινοτομίας

Ειδικός Στόχος: RSO1.4. Ανάπτυξη δεξιοτήτων για έξυπνη εξειδίκευση, βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα

Μέσω του Ειδικού Στόχου αναμένεται να καλυφθούν οι υφιστάμενες και νέες ανάγκες σε δεξιότητες, καθώς και να αναδειχθούν τα στελέχη που θα αναλάβουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην επίτευξη επιχειρηματικών στόχων που σχετίζονται με τις κατευθύνσεις της έξυπνης εξειδίκευσης, και της υποστήριξης του ψηφιακού μετασχηματισμού.

B. Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027

Μέσω του στρατηγικού προσανατολισμού του προγράμματος, υπηρετούνται οι επιμέρους στόχοι για τη γαλάζια ανάπτυξη, αλλά και οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, και των περιβαλλοντικών και κλιματικών πολιτικών που συνδέονται με αυτή. Η περιβαλλοντική διάσταση είναι κυρίαρχη στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) και σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό είναι διάχυτη και στο σύνολο των υπόλοιπων Εθνικών Στρατηγικών και Εθνικών Σχεδίων Δράσης. Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» (ΠΕΚΑ) της περιόδου 2021-2027 σχεδιάζεται στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 2 του ΕΣΠΑ 2021-2027 για την προώθηση μιας πιο πράσινης Ευρώπης θέτοντας ως στρατηγικούς

στόχους:

- Την προώθηση της ενεργειακής μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας και χρήση ΑΠΕ για την ελαχιστοποίηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου
- Την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και τη διαχείριση κινδύνων που συνδέονται τόσο με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, αλλά και με τις ανθρώπινες παρεμβάσεις στα οικοσυστήματα
- Την αστική αναζωογόνηση, με έμφαση στο δομημένο και φυσικό αστικό περιβάλλον
- Τη βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα-μικροκινητικότητα.

Στο πλαίσιο των Προτεραιοτήτων του Προγράμματος, εντοπίζονται οι παρακάτω Ειδικοί στόχοι ή/και Παρεμβάσεις που δύναται να παρουσιάσουν συνέργειες με τη Στρατηγική της ΟΧΕ για τον Πολιτισμό.

RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου

Η εξοικονόμηση ενέργειας στον τομέα των κτιρίων και η ταυτόχρονη βελτίωση των ενεργειακών προδιαγραφών στις οικιακές συσκευές, θα συμβάλλουν ταυτόχρονα στην προσαρμογή στις νέες κλιματικές συνθήκες.

RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα

Η χώρα προκειμένου να καταστεί ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή, θα πρέπει να επιτύχει τους 5 Βασικούς Στόχους (ΒΣ) της Εθνικής Στρατηγικής για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή. Για την επίτευξη του ειδικού στόχου θα υλοποιηθούν δράσεις που αφορούν σε δημιουργία θεσμικών εργαλείων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα, δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του πληθυσμού για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Επιπλέον, θα χρηματοδοτηθούν έργα ώστε να εκτιμηθεί η τρωτότητα και η ανθεκτικότητα κρίσιμων οικοσυστημάτων και ο περιορισμός των επιπτώσεων των φυσικών και ανθρωπογενών κινδύνων. Θα υλοποιηθούν δράσεις αντιπλημμυρικής προστασίας καθώς και νέα έργα διευθέτησης ρεμάτων και χειμάρρων. Επίσης, θα υλοποιηθούν έργα πρόληψης και διαχείρισης δασικών πυρκαγιών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

RSO2.7. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης

Για την επίτευξη αυτού του Ειδικού Στόχου θα υλοποιηθούν δράσεις απορρύπανσης και αποκατάστασης μολυσμένων αστικών και περιαστικών περιοχών που έχουν περιέλθει στην κυριότητα του δημοσίου. Επιπλέον, θα χρηματοδοτηθούν έργα βελτίωσης της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε αστικές περιοχές μεγάλου πληθυσμού μέσω πράσινων υποδομών με προσέγγιση σε λύσεις που βασίζονται στη φύση. Τέλος, θα υποστηριχθούν δράσεις παρακολούθησης της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε αστικές περιοχές μεγάλου πληθυσμού.

Γ. Πρόγραμμα «Πολιτική Προστασία» 2021-2027

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια, ως αποτέλεσμα και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, ένα ευρύ φάσμα φυσικών, περιβαλλοντικών και ανθρωπογενών κινδύνων και καταστροφών, ενώ υπάρχουν πρόσθετες επικίνδυνες καταστάσεις που έχουν σημαντικό αντίκτυπο, παρόλο που δεν επηρεάζουν άμεσα ή βραχυπρόθεσμα την ανθρώπινη ασφάλεια και προστασία. Οι επικίνδυνες καταστάσεις αυτές, δημιουργούν την αναγκαιότητα αναβάθμισης των μηχανισμών διαχείρισης κρίσεων και τη δημιουργία ενός σύγχρονου μηχανισμού πολιτικής προστασίας υπό το πρίσμα των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Στο πλαίσιο των Προτεραιοτήτων του Προγράμματος, εντοπίζονται οι παρακάτω Ειδικοί Στόχοι ή/και Παρεμβάσεις που δύναται να παρουσιάσουν συνέργειες με τη Στρατηγική της ΟΧΕ για τον Πολιτισμό.

RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα

Η αναβάθμιση των δυνατοτήτων πρόληψης και αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης σχετίζεται με την αναβάθμιση των συστημάτων παρακολούθησης, την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων για την αντιπλημμυρική θωράκιση και την υλικοτεχνική υποδομή των υπηρεσιών αντιμετώπισης των φαινομένων, το ανθρώπινο κεφάλαιο, αλλά και την παροχή άμεσης ανθρωπιστικής βοήθειας στους πληγέντες.

Δ. Πρόγραμμα «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» 2021-2027

Σημαντική διάσταση της Στρατηγικής αποτελεί ο ψηφιακός μετασχηματισμός του κράτους, με στόχο την προσφορά εύχρηστων ψηφιακών υπηρεσιών προσανατολισμένων στις ανάγκες των χρηστών. Για να επιτευχθεί αυτό, η Δημόσια Διοίκηση εφαρμόζει ευέλικτα μοντέλα για σχεδιασμό και υλοποίηση νέων ψηφιακών λύσεων, ενσωματώνοντας καινοτόμες μεθόδους και τεχνολογίες αιχμής σε όλους τους τομείς.

Το Πρόγραμμα «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» (ΠΨηΜετ) συμβάλλει στο όραμα για την Ψηφιακή Ελλάδα και στην προαγωγή του οικονομικού μετασχηματισμού της χώρας στοχεύοντας κυρίως:

- ο στην παροχή νέων και αναβαθμισμένων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών και εφαρμογών προς επιχειρήσεις και πολίτες,
- ο στη διασφάλιση της διαλειτουργικότητας ψηφιακών συστημάτων και υπηρεσιών,
- ο στην ανάπτυξη ψηφιακών πλατφορμών υποστήριξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας,
- ο στην εξασφάλιση συνδεσιμότητας υπερυψηλής ταχύτητας,
- ο στην κάλυψη των αναγκών σε ψηφιακές δεξιότητες,
- ο στην αξιοποίηση και ενσωμάτωση τεχνολογιών αιχμής.

Στο πλαίσιο των Προτεραιοτήτων του Προγράμματος, εντοπίζονται οι παρακάτω Ειδικοί Στόχοι ή/και Παρεμβάσεις που δύναται να παρουσιάσουν συνέργειες με τη Στρατηγική της ΟΧΕ για

τον Πολιτισμό.

Αξιοποίηση Προηγμένων Τεχνολογιών

Θα ενισχυθούν δράσεις αξιοποίησης καινοτόμων εργαλείων πληροφορικής, όπως η προώθηση εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης και μηχανικής μάθησης για την υποστήριξη των δημόσιων ελεγκτικών φορέων και είσπραξης δημοσίων εσόδων, η αυτοματοποίηση της κωδικοποίησης της νομοθεσίας σε αναγνώσιμο κώδικα (RaC), η εισαγωγή τεχνολογιών Robotic Process Automation για τη μείωση επαναλαμβανόμενων διοικητικών εργασιών, η χρήση επεξεργασίας φυσικής γλώσσας, η ανάπτυξη συστήματος εντοπισμού οικοδομικών αυθαιρεσιών, τεχνολογίες blockchain, κ.ά., με βάση το σχεδιασμό της Εθνικής Στρατηγικής, ενώ θα δοθεί έμφαση στην αξιοποίηση αναδυόμενων τεχνολογιών (VR, AR) στον πολιτισμό και σε τομείς της δημόσιας διοίκησης.

Ψηφιακός Μετασχηματισμός της Οικονομίας και της Κοινωνίας

Αναμένεται να υλοποιηθούν εστιασμένες οριζόντιες δράσεις δημόσιων υπηρεσιών για υποστήριξη της επιχειρηματικότητας, αλλά και υποστήριξης τομέων με ειδικό ενδιαφέρον για τη χώρα, όπως ο Τουρισμός, ο Πολιτισμός και η Ναυτιλία, συμβάλλοντας στην προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης που αποτελεί πυλώνα προτεραιότητας για την Ελλάδα, σύμφωνα με την Ανακοίνωση της Επιτροπής για το μετασχηματισμό της γαλάζιας οικονομίας της ΕΕ για ένα βιώσιμο μέλλον.

4.3.2 Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας φιλοδοξεί να πυροδοτήσει μια αλλαγή υποδείγματος στην ελληνική οικονομία και τους θεσμούς, προς ένα πιο εξωστρεφές, ανταγωνιστικό και πράσινο οικονομικό μοντέλο, με πιο αποτελεσματικό και ψηφιοποιημένο κράτος, λιγότερο γραφειοκρατικό, με δραστικά μειωμένη παραοικονομία, με φορολογικό σύστημα φιλικό προς την ανάπτυξη και με ένα ποιοτικό και αποτελεσματικό δίκτυο κοινωνικής προστασίας προσβάσιμο σε όλους. Δεν πρόκειται απλώς για μια οικονομική μετάβαση. Στόχος είναι να γίνουν θεμελιώδεις οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, που θα επηρεάσουν όχι μόνο την οικονομική δραστηριότητα, αλλά και τις τεχνολογίες, τις νοοτροπίες και τους θεσμούς. Μία μετάβαση που συνδυάζει την οικονομική αποτελεσματικότητα με την καινοτομία και τον ψηφιακό εκσυγχρονισμό με την προστασία του περιβάλλοντος, την κοινωνική συνοχή και τη δικαιοσύνη.

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποτελείται από τέσσερις πυλώνες: (1) Πράσινο, (2) Ψηφιακό, (3) Απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή, (4) Ιδιωτικές επενδύσεις και οικονομικός και θεσμικός μετασχηματισμός. Στο πλαίσιο των Πυλώνων του Προγράμματος, εντοπίζονται οι παρακάτω Προτεραιότητες που δύναται να παρουσιάσουν συνέργειες με την Στρατηγική της ΟΧΕ για τον Πολιτισμό.

1. Ως προς την πράσινη μετάβαση, οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: διασύνδεση των ελληνικών νησιών, η οποία θα μειώσει σημαντικά το ενεργειακό κόστος νοικοκυριών και επιχειρήσεων και θα επιτρέψει την καλύτερη αξιοποίηση του δυναμικού της χώρας σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Εγκατάσταση εκατομμυρίων έξυπνων τηλεμετρητών ενέργειας με στόχο την ενεργειακή

εξοικονόμηση. Εκτεταμένο πρόγραμμα ενεργειακής αναβάθμισης κατοικιών, κτιριακών υποδομών επιχειρήσεων και δημοσίων κτιρίων και υποδομών. Ανάπτυξη προσβάσιμων σταθμών φόρτισης για ηλεκτρικά οχήματα. Μεταρρύθμιση του πολεοδομικού σχεδιασμού με την εισαγωγή πολεοδομικών σχεδίων που θα πληροφορούν έγκυρα και αμέσως για τις δυνατότητες χρήσης γης για σχεδόν τα 4/5 της χώρας. Προώθηση στρατηγικών αστικών αναπλάσεων υψηλής αναπτυξιακής και περιβαλλοντικής αξίας. Μεγάλες επενδύσεις σε αρδευτικά και αντιπλημμυρικά έργα μέσω ΣΔΙΤ συνοδευόμενα από αλλαγές στην χρήση των δικτύων άρδευσης και εγκατάσταση τηλεμετρητών για τον εντοπισμό διαρροών και την έξυπνη διαχείριση του νερού. Νέο Εθνικό Σχέδιο Αναδάσωσης σε συνδυασμό με αναμόρφωση των δασικών χαρτών. Πρωτοβουλίες για προστασία της βιοποικιλότητας, οι οποίες περιλαμβάνουν την ίδρυση Εθνικού Συστήματος Μόνιμης Παρακολούθησης ειδών και βιοτόπων και επιτήρησης των προστατευόμενων περιοχών. Δημιουργία Περιφερειακών Κέντρων Πολιτικής Προστασίας μέσω ΣΔΙΤ, κ.ο.κ.

2. Για την ψηφιακή μετάβαση, οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις του Σχεδίου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: προεγκατάσταση υποδομής οπτικών ινών στα κτίρια για τη διευκόλυνση της μετάβασης στην χρήση δικτύων οπτικών ινών από επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Ανάπτυξη διαδρόμων δικτύου 5G στους ελληνικούς αυτοκινητόδρομους. Ψηφιακό μετασχηματισμό επιχειρήσεων, με απόκτηση εξοπλισμού, υπηρεσιών cloud και διαδικτυακών υπηρεσιών. Ευρείες επενδύσεις σε ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες, οι οποίες περιλαμβάνουν αναβάθμιση των ψηφιακών υπηρεσιών που παρέχουν τα υπουργεία, το ψηφιακό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (ΕΦΚΑ), ψηφιοποίηση πολεοδομίων δήμων, της δικαιοσύνης (e-justice) , τις "έξυπνες" πόλεις (smart cities) κ.ο.κ.

4. Σε ό,τι αφορά τις ιδιωτικές επενδύσεις και το θεσμικό μετασχηματισμό, το Σχέδιο περιλαμβάνει μεταξύ άλλων: σημαντικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, που περιλαμβάνουν περαιτέρω ψηφιοποίηση των φορολογικών υπηρεσιών, κωδικοποίηση και εκσυγχρονισμό της φορολογικής νομοθεσίας, δράσεις κατά του λαθρεμπορίου, ηλεκτρονική διασύνδεση των ταμειακών μηχανών και των POS με τις φορολογικές αρχές και χρήση τεχνητής νοημοσύνης για τη διευκόλυνση των φορολογικών ελέγχων. Ενέργειες προς εκσυγχρονισμό του πλαισίου διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, ώστε να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των δημοσίων επενδύσεων με δράσεις υπέρ της ενίσχυσης της διαφάνειας. Μια φιλόδοξη ατζέντα για τη βελτίωση της ταχύτητας και αποτελεσματικότητας στην απονομή της δικαιοσύνης, με μεταρρυθμίσεις, επενδύσεις και ψηφιοποίηση. Δέσμευση για περαιτέρω ανάπτυξη της ελληνικής κεφαλαιαγοράς, και νέες δράσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος του ιδιωτικού χρέους. Τομεακές πολιτικές για ενίσχυση του πολιτισμού, του τουρισμού, της έξυπνης βιομηχανικής παραγωγής, και της αγροτοδιατροφής. Τέλος, ανάπτυξη πολυμορφικών, προσαρμοσμένων στην κλιματική αλλαγή, έξυπνων και βιώσιμων υποδομών και συστημάτων μεταφορών, με βελτίωση της συνδεσιμότητας και μεταρρύθμιση του κανονιστικού πλαισίου.

4.3.3 Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021 – 2025

Η Περιφέρεια Αττικής αποτελεί τον ισχυρότερο εκφραστή της διαμόρφωσης του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος της χώρας, από πλευράς επιχειρηματικότητας, υποδομών, μεταφορών, χρηματοοικονομικών και εμπορικών δραστηριοτήτων, παραγωγικής διάρθρωσης, επενδύσεων καινοτομίας και τεχνολογίας, καταλαμβάνοντας την 1η θέση μεταξύ των Περιφερειών στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Η μοναδική πολιτιστική κληρονομιά της Αττικής αποτελεί εδώ και χρόνια έναν από τους βασικούς άξονες ανάπτυξης και προβολής της Περιφέρειας. Η πολιτιστική ταυτότητα της Αθήνας εμπλουτίζεται με την ανάδειξη του πολιτισμού ως βασικού άξονα ενίσχυσης της διεθνούς ακτινοβολίας της. Στον Αττικό χώρο υπάρχουν και προσφέρονται στους επισκέπτες Ιστορικά Μνημεία διεθνούς ακτινοβολίας, Πολιτιστικά δρώμενα (φεστιβάλ, γιορτές, έθιμα), Τέχνη, συλλογές, γκαλερί έως και εφαρμοσμένες τέχνες (κοσμήματα, μόδα και σύγχρονα έργα τέχνης). Στους πολιτιστικούς πόρους περιλαμβάνονται ακόμη όλα τα μνημεία της κλασικής, της βυζαντινής και της νεότερης περιόδου, οι αστικοί (Αναφιώτικα-Πλάκα) και παραδοσιακοί οικισμοί (στα νησιά του Σαρωνικού) και οι εγκαταστάσεις με ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, τα Μουσεία, οι βιβλιοθήκες καθώς και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που οργανώνονται σε όλη την Περιφέρεια (θεατρικές και μουσικές σκηνές). Στην Αττική βρίσκονται μνημεία παγκόσμιας ακτινοβολίας (π.χ. Παρθενώνας, ναός του Ποσειδώνα, ναός της Αφαίας, Αρχαιολογικός χώρος Ελευσίνας), το αρχαίο θέατρο του Ηρώδου Αττικού των οποίων η αξία έχει συμπληρωθεί με σύγχρονα πολιτιστικά έργα όπως το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, καθώς και έργα ανάπλασης όπως η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας.

Συνδυάζοντας το κλασικό με το σύγχρονο και συνιστώντας αναπόσπαστο τμήμα της ιστορικής και πολιτιστικής εξέλιξης της Ελλάδας, η Αττική προσφέρει στους ενδιαφερόμενους ποικιλία μοναδικών πολιτιστικών αξιοθέατων, όπως αρχαιολογικούς χώρους, μοντέρνα μνημεία, νεοκλασικά κτίρια, μουσεία, πινακοθήκες και καλλιτεχνικά δρώμενα. Η πλειονότητα αυτών βρίσκονται στο Δήμο της Αθήνας και σε περιοχές που εκτείνονται γύρω από τον Ιερό Βράχο της Ακρόπολης σε συνδυασμό με το εμπορικό τρίγωνο, όπως αυτό ορίζεται από τις πλατείες Μοναστηρακίου, Ομόνοιας και Συντάγματος.

Το πολιτιστικό απόθεμα που συσσωρεύεται στην ευρύτερη περιοχή του ιστορικού κέντρου, καθιστά τη ζώνη αυτή το επίκεντρο της εμπορικής και τουριστικής δραστηριότητας της σύγχρονης Αθήνας, και μεταξύ άλλων περιλαμβάνει:

- Τον περίπατο που ενώνει τους Στύλους του Ολυμπίου Διός, την Ακρόπολη και το Νέο Μουσείο της, το μνημείο Φιλοπάππου, την Αρχαία και Ρωμαϊκή Αγορά και τον Κεραμεικό
- Πληθώρα αξιοθέατων όπως το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, το Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, το Λουτρό των Αέρηδων, το Μουσείο Βούρου-Ευταξία της Πόλεως των Αθηνών, το Μουσείο Κανελλοπούλου κ.α.
- Πάνω από 20 εκκλησίες που συνιστούν τις χριστιανικές κοινότητες της Αθήνας και μεταδίδουν την ιστορική, χριστιανική και πολιτιστική κουλτούρα από τα Βυζαντινά

χρόνια ως και σήμερα

- Υποδομές αναψυχής όπως η Τεχνόπολη, το Πολιτιστικό Κέντρο Μουσείου Μπενάκη, το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού κ.α.
- Παραδοσιακές γειτονιές, αγορές και χώρους εστίασης.

Στο πλαίσιο των Πυλώνων Προτεραιότητας των ΠΠΑ, εντοπίζονται οι παρακάτω Ειδικοί στόχοι ή/και Παρεμβάσεις που δύναται να παρουσιάσουν συνέργειες με την Στρατηγική της ΟΧΕ για τον Πολιτισμό.

Αναπτυξιακός Στόχος 5: Ενίσχυση εξωστρέφειας

Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της εξωστρέφειας της Περιφέρειας Αττικής φέρει υψηλή βαρύτητα, μιας και αποτελεί την ατμομηχανή της οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα. Η κατάσταση των επιχειρήσεων ακολουθεί τις θετικές και αρνητικές τάσεις της Περιφέρειας σε σχέση με την εξέλιξη των μεγεθών του μακροοικονομικού περιβάλλοντος.

Σημαντικά στοιχεία αποτελούν τα ισχυρά αναπτυξιακά πλεονεκτήματα της Αττικής, όπως ο τουρισμός, ο πολιτισμός, το υψηλό επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού κτλ, ενώ ο ευρωπαϊκός δείκτης ανταγωνιστικότητας για την επιχειρηματική αποδοτικότητα έχει θετικό πρόσημο. Η μοναδική πολιτιστική κληρονομιά της Αττικής αποτελεί εδώ και χρόνια έναν από τους βασικούς άξονες ανάπτυξης και προβολής της Περιφέρειας. Η πολιτιστική ταυτότητα της Αθήνας εμπλουτίζεται με την ανάδειξη του πολιτισμού ως βασικού άξονα ενίσχυσης της διεθνούς ακτινοβολίας της. Η ενίσχυση των δημιουργικών βιομηχανιών στον τομέα του πολιτισμού και σε σύνδεση με τον τουρισμό, αλλά και η ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου με τη χρήση νέων τεχνολογιών, χαρακτηρίζονται ως στρατηγικές ευκαιρίες. Αντίστοιχα, προτεραιότητες αποτελούν η προστασία, η ανάδειξη και η προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς της Αττικής και ειδικότερα η αναβάθμιση της προβολής μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, όπως και ο εκσυγχρονισμός πολιτιστικών κέντρων.

Επίσης, ισχυρό χαρακτηριστικό συγκριτικό πλεονέκτημα της Περιφέρειας σε σχέση με αντίστοιχους αστικούς προορισμούς παγκοσμίως, είναι η εγγύτητα με το αστικό περιβάλλον διαθέσιμων και καθάρων (βλ. μπλε σημαίες) ακτών, αλλά και του συμπλέγματος των νησιών του Σαρωνικού και άλλων νησιωτικών προορισμών που προσδίδει πολλαπλές δυνατότητες ανάπτυξης θαλάσσιων τουριστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων. Σημαντική είναι επίσης η πρόκληση και η προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως του καταδυτικού τουρισμού που μπορεί να κερδηθεί μέσα από τη δρομολόγηση σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού και τους Δήμους Λαυρεωτικής και Μαραθώνα, του καταδυτικού πάρκου με αρχαία ναυάγια στον ευρύτερο χώρο του Ευβοϊκού κόλπου.

Επιπρόσθετα, δεν πρέπει να παραλειφθούν οι σημαντικές τουριστικές, συνεδριακές, αθλητικές και πολιτιστικές υποδομές που διαθέτει αλλά και οι ορεινοί όγκοι (Πάρνηθα, Υμηττός, Πεντέλη, Ελικώνας, Κύθηρα) που προσφέρονται για εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως η ορειβασία, η πεζοπορία και γενικότερα οι δραστηριότητες υπαίθρου. Τα εξαιρετικά τοπικά γεωργικά προϊόντα και τα επισκέψιμα οινοποιία της Αττικής με έμφαση στις εξαιρετικές ποικιλίες κρασιών της (π.χ σαββατιανό) δίνουν επίσης δυναμική ανάπτυξης στην γαστρονομία (δεύτερο βασικό λόγο επιλογής επίσκεψης) και τη διασύνδεση του τουρισμού με τη γεωργική παραγωγή της. Η Αττική δηλαδή, έχει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που μπορούν να την καταστήσουν

ως προορισμό ολιγοήμερων διακοπών (short break 3-5 ημέρες), εμπλουτίζοντας το υπάρχον μοντέλο στο οποίο έχει στηριχτεί μέχρι σήμερα, δηλαδή του Σαββατοκύριακου αστικού προορισμού (city break). Σε γενικές γραμμές, υπάρχουν σημαντικά περιθώρια διασφάλισης των κατάλληλων υποδομών για την προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Υπό το πρίσμα προσέγγισης του περιεχομένου του στόχου της Ενίσχυσης Εξωστρέφειας, η Περιφέρεια Αττικής υιοθετεί στον σχεδιασμό της, τους παρακάτω Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους:

I. Προώθηση και εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος

II. Προστασία και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των υποδομών πολιτισμού

III. Στήριξη των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών και προώθηση του σύγχρονου πολιτισμού

IV. Ενίσχυση της εξωστρέφειας της Περιφέρειας και των επιχειρήσεων στις εθνικές και διεθνείς αγορές.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο των έργων και δράσεων που προβλέπονται στο ΠΠΑ και παρουσιάζουν συνέργειες με τη Στρατηγική ΟΧΕ για τον Πολιτισμό στην Αττική είναι:

5.3 Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος

- Προστασία και ανάδειξη Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων
- Προστασία και ανάδειξη Ιερών Ναών και Μονών
- Προστασία και ανάδειξη Τόπων και Κτιρίων Ιστορικού Ενδιαφέροντος
- Μελέτες για την Προστασία και Ανάδειξη Μνημείων, Αρχαιολογικών Χώρων και Τόπων Ιστορικού Ενδιαφέροντος

5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς

- Δράσεις προστασίας, ανάπτυξης της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Δράσεις προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Έργα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Μελέτες για την προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς

5.5 Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα

- Μουσεία (Κατασκευή – Συντήρηση – Εξοπλισμός – Εμπλουτισμός)
- Πολιτιστικά Κέντρα (Κατασκευή – Συντήρηση – Εξοπλισμός – Ανάδειξη)
- Μελέτες για Μουσεία – Πολιτιστικά Κέντρα

5.6 Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού

- Έργα υποδομών για την προώθηση του Σύγχρονου Πολιτισμού
- Δράσεις προώθησης Σύγχρονου Πολιτισμού

5.7 Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες

- Δράσεις ανάπτυξης και ενίσχυσης πολιτισμικών και δημιουργικών βιομηχανιών

4.3.4 Άλλες Στρατηγικές και Πολιτικές

Περιφερειακή Διάσταση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Αττικής 2021-2027

Ως προς την κατεύθυνση της Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περίοδο 2021-2027, η Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης αναδεικνύει για την Περιφέρεια Αττικής τους παρακάτω ευρύτερους τομείς εξειδίκευσης:

- Δημιουργική οικονομία
- Γαλάζια οικονομία
- Βιώσιμη οικονομία των αναγκών

και τους παρακάτω βασικούς τομείς προτεραιότητας:

1. Τομέας Φαρμάκου, Υγείας & Υδάτινης Βιοτεχνολογίας
2. Ενέργεια (ΑΠΕ, εξοικονόμηση ενέργειας, Smart Grids)- Βιώσιμη Ναυτιλία
3. Εξειδικευμένα τρόφιμα
4. Ολοκληρωμένη διαχείρισης τουριστικού προορισμού, εξειδίκευση της Γαλάζιας Οικονομίας, Τουρισμός, Πολιτισμός, Γαλάζια οικονομία
5. Ευφυείς και Βιώσιμες Μεταφορές
6. Ψηφιακές τεχνολογίες: Έξυπνες πόλεις, Τεχνολογιών Διαστήματος, Μικρο-νάνο ηλεκτρονικής, και έντασης σχεδίου
7. Έξυπνες μεταφορές – Ναυπηγική
8. Νέα Υλικά - κατασκευές

Στο πλαίσιο αυτό, η Περιφέρεια Αττικής, έχει εξειδικεύσει τις προτεραιότητές της, στο πλαίσιο των 8 τομέων της ΕΣΕΕ. Οι προτεραιότητες αυτές αποτελούν και την αντίστοιχη περιφερειακή απόληξη – περιφερειακή διάσταση της ΕΣΕΕ. Η Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΠΣΕΕ) της Περιφέρειας Αττικής για την περίοδο 2021-2027 στοχεύει στην ενίσχυση της καινοτομικής δραστηριότητας στους τρεις γενικούς τομείς έξυπνης εξειδίκευσης, που αναδεικνύονται προνομιακά και με σημαντικά παράθυρα ευκαιρίας για την Περιφέρεια:

- Βιώσιμη Οικονομία των Αναγκών
- Γαλάζια Οικονομία
- Δημιουργική Οικονομία

Ο όρος “Δημιουργική Οικονομία” αναφέρεται στην κοινωνικοοικονομική προοπτική δραστηριοτήτων έντασης δημιουργικότητας και γνώσης. Πυρήνας της Δημιουργικής Οικονομίας είναι οι Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες, οι οποίες περιλαμβάνουν τις τέχνες, τον πολιτισμό, τις επιχειρήσεις και την τεχνολογία. Κοινό τους στοιχείο είναι ότι μετασχηματίζουν τη δημιουργικότητα σε αξία παραγωγικής χρήσης.

Οι κλάδοι που εντάσσονται στην Δημιουργική Οικονομία είναι αυτοί του πολιτισμού (θέατρα, τέχνες, πολιτιστική κληρονομιά, αρχαιολογικοί χώροι, πολιτιστικά κέντρα κ.λπ.), της χειροτεχνίας (παραδοσιακή και νέα, κεραμικά, κόσμημα κ.ά.), του λογισμικού και των εφαρμογών ΤΠΕ στους τομείς της διασκέδασης, της μάθησης του πολιτισμού κοκ, (π.χ.

ανάπτυξη εφαρμογών και τεχνολογιών παιγνίων, δημιουργία υπηρεσιών και περιεχομένου – mobile apps, e-learning κ.λπ.), της παραγωγής κινηματογραφικών ταινιών, βίντεο και πολυμεσικού ψηφιακού περιεχομένου και των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών. Επίσης, η δημιουργικότητα και ο πολιτισμός αφορά σε δραστηριότητες όπως της γαστρονομίας, της ένδυσης και υπόδησης, του βιομηχανικού σχεδιασμού. Τέλος ο κλάδος του τουρισμού και της αναψυχής ανήκουν στον ευρύτερο τομέα σχεδιασμού και παραγωγής-παροχής εμπειρίας (βιωμάτων) σε ποικίλες μορφές όπως τουρισμό αναψυχής, γαστρονομικό και οινικό, πολιτιστικό, θρησκευτικό, αθλητικό, περιβαλλοντικό τουρισμό κ.ο.κ.

Στη δημιουργική οικονομία η Αττική διαθέτει ισχυρή παράδοση και φήμη. Η σύγχρονη δραστηριότητα στις τέχνες (θέατρο, κινηματογράφος, μουσική κ.λπ.), στη χειροτεχνία (παραδοσιακή και νέα, κεραμικά, κόσμημα κ.α.), στην παιδεία, στον τουρισμό, σε μεταποιητικούς κλάδους με έντονο το ρόλο της δημιουργικότητας (όπως η ένδυση και το έπιπλο) εμπεριέχουν τη δυνατότητα σημαντικής δυναμικής και σε συνδυασμό με την ανάπτυξη δυναμικού στις νέες τεχνολογίες της πληροφορικής, των επικοινωνιών και των πολυμέσων είναι δυνατή μια ανανέωση και επέκταση της σχετικής οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας με σημαντικά οφέλη τόσο για την οικονομία όσο και για την κοινωνία. Η Περιφέρεια Αττικής έχει πολύ διαφοροποιημένη οικονομική βάση ειδικεύεται στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, σε επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, σε χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες, και σε διοικητικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες. Η Περιφέρεια Αττικής είναι μια οικονομία που σχετίζεται περισσότερο με την καινοτομία, έχει σημαντικές αλυσίδες αξίας και χαρακτηρίζεται από υψηλούς εξαγωγείς.

Κατά συνέπεια, οι στοχευμένες παρεμβάσεις πολιτικής υποστηρίζουν, μεταξύ άλλων, δράσεις για:

- Προστασία του περιβάλλοντος και του πολιτισμού (αρχιτεκτονική και ιστορική κληρονομιά), βελτιώνοντας τοπικά ποιοτικά χαρακτηριστικά και υπηρεσίες και αναδεικνύοντας την ποιότητα ζωής με ένα ισχυρό πλεονέκτημα που θα προσελκύσει νέους κατοίκους στην περιοχή.

Άλλο Στρατηγικό Σχέδιο

Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης για την Τουριστική Προβολή της Περιφέρειας Αττικής

Η παρούσα εισήγηση για την τουριστική προβολή της Αττικής γίνεται με βάση τη γνώση και την εμπειρία που έχει πλέον συσσωρευτεί γύρω από τα επιμέρους εργαλεία προβολής και το βαθμό που αυτά είναι ή δεν είναι αποτελεσματικά στην προώθηση των στόχων της Περιφέρειας.

Είναι πλέον σαφές ότι το παραδοσιακό μοντέλο τουριστικής προβολής που ακολουθήθηκε για πολλά χρόνια από τους φορείς της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης – εν μέρει ακόμη ακολουθείται – και εστιάζει στη διάθεση πολλών πόρων για συμμετοχή σε τουριστικές εκθέσεις δεν είναι αποτελεσματικό. Επίσης δεν είναι αποτελεσματική η τουριστική διαφήμιση όπως συνήθως υλοποιείται σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς οι προϋπολογισμοί δεν επαρκούν για μια αρκούντως μεγάλη καμπάνια στις αγορές-στόχους και έτσι περιορίζεται η

προβολή σε κάποιες καταχωρήσεις μικρής εμβέλειας, οι οποίες ωστόσο βαραίνουν πολύ στο συνολικό προϋπολογισμό χωρίς να έχουν κάποιον αξιόλογο αντίκτυπο στην αγορά. Αντιθέτως, χάρη στις ραγδαίες εξελίξεις στο διαδικτυακό τουριστικό μάρκετινγκ, έχουν ανακύψει σημαντικές ευκαιρίες προβολής ενός τουριστικού προορισμού ακόμη και με ένα περιορισμένο κονδύλι.

Παρότι γίνονται τα τελευταία χρόνια προσπάθειες όχι μόνο από την Περιφέρεια αλλά και από άλλους φορείς να αποκτήσει μεγαλύτερο «βάθος» η εικόνα της Αθήνας – ότι δηλ. πλην Ακρόπολης και αρχαιοτήτων υπάρχει και η σύγχρονη μεγαλούπολη με πολλές επιλογές για πολιτισμό, γαστρονομία, νυχτερινή ζωή και αγορές – ακόμη πολύ απέχει η εδραιωθείσα εικόνα από την επιθυμητή.

Η Περιφέρεια Αττικής είναι από τουριστικής άποψης ένας ταξιδιωτικός τόπος ιδιαίτερα πολύμορφος, μια περιοχή αποτελούμενη από επιμέρους τουριστικούς προορισμούς, οι οποίοι:

- Προσφέρουν διαφορετικές ταξιδιωτικές εμπειρίες
- Απευθύνονται σε διαφορετικές κατηγορίες ταξιδιωτών
- Διαφέρουν ως προς το βαθμό τουριστικής ανάπτυξης

Η διαχείριση μιας τουριστικά τόσο πολύμορφης περιοχής κάνει αναγκαία την υιοθέτηση μιας ξεκάθαρης στρατηγικής, η οποία θα είναι κατανοητή σε όλον τον τουριστικό κόσμο στην περιοχή της Αττικής και θα καθοδηγεί τη δουλειά της Περιφέρειας στα θέματα του μάρκετινγκ. Η προτεινόμενη στρατηγική με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες της Αττικής εστιάζει στη διαχείριση χαρτοφυλακίου προϊόντων (product portfolio management), αντιμετωπίζει δηλ. την Αττική όχι ως έναν ενιαίο προορισμό αλλά ως ένα χαρτοφυλάκιο προορισμών και τουριστικών προϊόντων.

Ουσιαστικά η Περιφέρεια Αττικής δεν πρεσβεύει ένα τουριστικό προϊόν, αντιθέτως καλείται να αναδείξει δύο ξεχωριστά χαρτοφυλάκια τουριστικών προϊόντων, προκειμένου να επιτύχει το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα προς όφελος όλων των περιοχών της Αττικής:

- Ένα γεωγραφικό χαρτοφυλάκιο τουριστικών προϊόντων που περιλαμβάνει όλους τους διακριτούς τουριστικούς προορισμούς της Αττικής: την Αθήνα ως μητροπολιτική περιοχή, τις επιμέρους παραθεριστικές περιοχές στη χερσόνησο της Αττικής, τα νησιά ΚΟΚ.
- Ένα θεματικό χαρτοφυλάκιο τουριστικών προϊόντων, όπου κάθε διακριτή ταξιδιωτική εμπειρία ή μορφή τουρισμού, η οποία προσελκύει συγκεκριμένη κατηγορία τουριστών και αποτελεί ξεχωριστή αγορά, συνθέτει ένα ξεχωριστό προϊόν. Π.χ. τα συνέδρια και οι διακοπές πεζοπορίας πρεσβεύουν δύο εντελώς διαφορετικές αγορές, ωστόσο η Περιφέρεια έχει κάθε λόγο να επιδιώξει την ανάπτυξη αμφοτέρων, κάνοντας τις ενδεδειγμένες για κάθε περίπτωση κινήσεις. Άλλα παραδείγματα θεματικών προϊόντων περιλαμβάνουν τα city breaks, διακοπές και short breaks τύπου sea 'n' sun, γάμους, γαστρονομικές εξερευνήσεις, yachting και ιστιοπλοΐα, κρουαζιέρες, ταξίδια για ΑμεΑ, για άτομα τρίτης ηλικίας, για νεανικό κοινό, για gay & lesbian κοινό κ.ο.κ.

Στη λογική του umbrella branding θα πρέπει να επικοινωνηθεί στην αγορά ότι η Περιφέρεια Αττικής δεν αποτελεί το προϊόν· η Περιφέρεια Αττικής αποτελεί το θεσμό που προωθεί μια δέσμη ελκυστικών και συναρπαστικών ταξιδιωτικών προϊόντων στην ελληνική και διεθνή

τουριστική αγορά καθώς εκπροσωπεί μια από τις πιο προικισμένες από πλευράς φυσικού και πολιτισμικού πλούτου περιοχές της Μεσογείου.

5. ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ – ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΡΑΞΕΩΝ

5.1 ΑΝΑΛΥΣΗ – ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΟΧΕ

Στον ακόλουθο Πίνακα εξειδικεύονται οι Άξονες της Στρατηγικής σε προβλεπόμενες Παρεμβάσεις – Δράσεις, που αντιστοιχούν στους Ειδικούς Στόχους.

Πίνακας 58. Εξειδίκευση Αξόνων Στρατηγικής και Ειδικών Στόχων σε Παρεμβάσεις – Δράσεις και Πράξεις (Έργα).

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021- 2027	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ (ΕΡΓΑ)	ΔΕΙΚΤΕΣ (εκρών και αποτελεσμάτων)
ΑΣ 1: Προστασία και ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και αναβάθμιση πολιτιστικών υπηρεσιών στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής	ΕΣ 1.1 Αναβάθμιση υποδομών πολιτισμού στο Μητροπολιτικό Κέντρο Αττικής	045	Δράση 1.1.1 Βελτίωση υφιστάμενων πολιτιστικών χώρων και υποδομών στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής	Πράξη 1.1.1.1 Επαναλειτουργία με νέες χρήσεις του Παλαιού Μουσείου Ακρόπολης	<u>Δείκτες εκρών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC019: Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> RCR29: Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021- 2027	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ (ΕΡΓΑ)	ΔΕΙΚΤΕΣ (εκροών και αποτελεσμάτων)
					PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
		166		Πράξη 1.1.1.2 Επεμβάσεις στον αρχαιολογικό χώρο του Ολυμπίου / Παριλίσσιων Ιερών και της βασιλικής Λεωνίδα	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
		165		Πράξη 1.1.1.3 Ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου του Λυκείου του Αριστοτέλη και ψηφιακές δράσεις	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021- 2027	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ (ΕΡΓΑ)	ΔΕΙΚΤΕΣ (εκροών και αποτελεσμάτων)
					ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
		045		Πράξη 1.1.1.4 Αποκατάσταση και ανάδειξη Αγίου Νικολάου Ραγκαβά στην Πλάκα	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC019: Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> RCR29: Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
				Πράξη 1.1.1.5 Αρχαίες ψηφίδες στον ιστό	<u>Δείκτες εκροών</u>

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ (ΕΡΓΑ)	ΔΕΙΚΤΕΣ (εκροών και αποτελεσμάτων)
		166		της πόλης	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
	ΕΣ 1.2 Δημιουργία νέων υποδομών πολιτισμού στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής	045	Δράση 1.2.1 Ανάδειξη και αξιοποίηση αξιόλογου κτιριακού αποθέματος στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής για τη φιλοξενία	Πράξη 1.2.1.1 Στερέωση και αποκατάσταση πυρόπληκτου νεώτερου μνημείου επί της οδού Σταδίου 47 στην Αθήνα και μετατροπή του σε Θεατρικό Μουσείο. Καταγραφή και προληπτικές επεμβάσεις της Συλλογής του Θεατρικού Μουσείου.	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC019: Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021- 2027	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ (ΕΡΓΑ)	ΔΕΙΚΤΕΣ (εκροών και αποτελεσμάτων)
			πολιτιστικών χρήσεων		<u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> RCR29: Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
		045		Πράξη 1.2.1.2 Αποκατάσταση – επισκευή παλαιού διατηρητέου κτηρίου και αλλαγή χρήσης από κατοικία σε πολιτιστικό κτήριο, επί της οδού Διοσκούρων 7, στην περιοχή της Πλάκας, στο Δήμο Αθηναίων	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC019: Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> RCR29: Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021- 2027	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ (ΕΡΓΑ)	ΔΕΙΚΤΕΣ (εκροών και αποτελεσμάτων)
		045		Πράξη 1.2.1.3 Αποκατάσταση διατηρητέου κτηρίου στην Πλάκα ("Οικία Κοκοβίκου") και αλλαγή χρήσης σε χώρο πολιτιστικών εκδηλώσεων	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC019: Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> RCR29: Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
ΑΞ 2: Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς	ΕΣ 2.1 Πολιτιστική ενδυνάμωση των περιοχών εκτός του	166	Δράση 2.1.1 Προστασία και ανάδειξη Αρχαιολογικών Χώρων και	Πράξη 2.1.1.1 Στερέωση, αποκατάσταση και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Ελευσίνας – Φάση Β '	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021- 2027	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ (ΕΡΓΑ)	ΔΕΙΚΤΕΣ (εκροών και αποτελεσμάτων)
των περιοχών εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας για την επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας των επισκέψεων στην Αττική	Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας		Μνημείων εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας		χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
		166		Πράξη 2.1.1.2 Προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Ραμνούντος στο Γραμματικό του Δήμου Μαραθώνα	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
		166		Πράξη 2.1.1.3 Στερέωση, αποκατάσταση και ανάδειξη Μεσοपुरγίου ΜΠ 3-4 στο Αρχαίο Φρούριο Αιγοσθένων	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021- 2027	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ (ΕΡΓΑ)	ΔΕΙΚΤΕΣ (εκροών και αποτελεσμάτων)
					ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
		166		Πράξη 2.1.1.4 Αποκατάσταση Μεγάλου Περιβόλου της Ι.Μ. Δαφνίου, Γ' Φάση. Ολοκλήρωση επεμβάσεων στερέωσης, αποκατάστασης και ανάδειξης των τειχών του Μεγάλου Περιβόλου	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
				Πράξη 2.1.1.5 Προστασία και ανάδειξη	<u>Δείκτες εκροών</u>

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021- 2027	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ (ΕΡΓΑ)	ΔΕΙΚΤΕΣ (εκροών και αποτελεσμάτων)
		166		του αρχαιολογικού χώρου Θορικού στο Δήμο Λαυρεωτικής	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
		166		Πράξη 2.1.1.6 Εργασίες στερέωσης και αποκατάστασης της Νότιας Πύλης, της Ανατολικής Κεντρικής Πύλης και των δύο Πύργων εκατέρωθεν αυτής στο Αρχαίο Φρούριο Φυλής	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021- 2027	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ (ΕΡΓΑ)	ΔΕΙΚΤΕΣ (εκροών και αποτελεσμάτων)
					διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
		166		Πράξη 2.1.1.7 Ολοκλήρωση των εργασιών αποκατάστασης του Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου του Τροπαιοφόρου, στον Ελαιώνα Μεγάρων	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
		166		Πράξη 2.1.1.8 Στερέωση, συντήρηση και ανάδειξη της Ηετιώνειας Πύλης στον Πειραιά	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021- 2027	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ (ΕΡΓΑ)	ΔΕΙΚΤΕΣ (εκροών και αποτελεσμάτων)
					<u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
		165		Πράξη 2.1.1.28 Αττική Τριλογία – Παρεμβάσεις στο πλαίσιο της Βιώσιμης Κινητικότητας	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC019: Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> RCR29: Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
ΑΣ 3: Αναβάθμιση	ΕΣ 3.1: Ενίσχυση του		Δράση 3.1.1: Εμπλουτισμός	Πράξη 3.1.1.2 Καινοτόμες Ψηφιακές Δράσεις της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021- 2027	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ (ΕΡΓΑ)	ΔΕΙΚΤΕΣ (εκροών και αποτελεσμάτων)
Σύγχρονου Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής για την άμβλυνση της εποχικότητας	Σύγχρονου Πολιτισμού της Περιφέρειας Αττικής με την εισαγωγή καινοτόμων προσεγγίσεων	165	του Σύγχρονου Πολιτισμού στην Αττική με αναβαθμισμένες λειτουργίες υποδομών και υλοποίηση καινοτόμων δράσεων		έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
		165		Πράξη 3.1.1.3 Δημιουργία Cluster επιχειρήσεων για την υποστήριξη ενός Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC019: Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u>

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021- 2027	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ (ΕΡΓΑ)	ΔΕΙΚΤΕΣ (εκροών και αποτελεσμάτων)
					RCR29: Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
		165	Δράση 3.1.2. Οργάνωση και εφαρμογή πιλοτικών δράσεων στο Σύγχρονο Πολιτισμό της Αττικής	Πράξη 3.1.2.1: Οργάνωση και πιλοτική λειτουργία του Κέντρου Πολιτισμού και Δημιουργίας «Ακροπόλ»	<u>Δείκτες εκροών</u> RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης <u>Δείκτες αποτελεσμάτων</u> PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης
		160		Πράξη 3.1.2.2: Πρόγραμμα πιλοτικής εφαρμογής και ανάπτυξης του τομέα της Ιατρικής των Παραστατικών Τεχνών	ΧΩΡΙΣ ΔΕΙΚΤΟΠΟΙΗΣΗ

5.1.1 Άξονας Στρατηγικής 1

Άξονας Στρατηγικής 1 Προστασία και ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και αναβάθμιση πολιτιστικών υπηρεσιών στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής

ΕΣ 1.1 Αναβάθμιση υποδομών πολιτισμού στο Μητροπολιτικό Κέντρο Αττικής

Δράση 1.1.1 Βελτίωση υφιστάμενων πολιτιστικών χώρων και υποδομών στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 1.1.1.1 Επαναλειτουργία με νέες χρήσεις του Παλαιού Μουσείου Ακρόπολης
Δικαιούχος	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Περιγραφή Δράσης	Δημιουργία ενός επισκέψιμου χώρου με πολλαπλές χρήσεις και πολυσχιδή χαρακτήρα. Στο ανατολικό τμήμα του ΠΜΑ θα δημιουργηθεί ένας σύγχρονος επισκέψιμος μουσειακός χώρος, στον οποίο θα φιλοξενοούνται «περιοδικές εκθέσεις» από άγνωστο υλικό της Ακρόπολης και της Αρχαίας Αθήνας διαφορετικών θεματικών ενότητων κάθε φορά, συνοδεία πλούσιου και σύγχρονου εποπτικού υλικού καθώς και πολυμεσικές/ψηφιακές εφαρμογές, με στόχο την προβολή και παρουσίαση των άγνωστων πτυχών της ζωής των αρχαίων Αθηναίων. Στο δυτικό τμήμα του ΠΜΑ θα αναβαθμιστούν οι αποθήκες του αρχαιολογικού υλικού και το εργαστήριο συντήρησης με σύγχρονο εξοπλισμό. Το έργο περιλαμβάνει τα εξής: Υποέργο 1: Η εργολαβία αφορά στην επισκευή του κτιρίου του Παλαιού Μουσείου για την λειτουργικότερη επαναλειτουργία. Υλοποιήθηκαν οι εργασίες επισκευής του κελύφους του κτιρίου και των εσωτερικών χώρων, οι εργασίες ενίσχυσης στοιχείων φέροντος οργανισμού και οι εργασίες Η/Μ εγκαταστάσεων (εργολαβία ολοκληρώθηκε). Υποέργο 2: Εργασίες συντήρησης αρχαιολογικού υλικού που θα εκτεθεί και θα αποθηκευτεί στο Παλαιό Μουσείο Ακρόπολης και τις αποθήκες του (αυτεπιστασία σε εξέλιξη). Υποέργο 3: Έκθεση αρχαιολογικού υλικού στις αίθουσες του ΠΜΑ και αναδιοργάνωση των δυτικών αποθηκών και του

	εργαστηρίου συντήρησης (αυτεπιστασία σε εξέλιξη) Υποέργο 4: Προμήθεια και εγκατάσταση παροχικών καλωδίων από τον υφιστάμενο υποσταθμό έως τον πίνακα του Παλαιού Μουσείου Ακρόπολης Υποέργο 5: Προμήθεια και τοποθέτηση ακίνητου εξοπλισμού για το εργαστήριο συντήρησης του Παλαιού Μουσείου Ακρόπολης Υποέργο 6: Προμήθεια και εγκατάσταση ακίνητου εξοπλισμού για τις αίθουσες του Παλαιού Μουσείου Ακρόπολης Υποέργο 7: Μίσθωση λείζερ καθαρισμού και ανάπτυξη μεθοδολογίας για το εργαστήριο συντήρησης Υποέργο 8: Προμήθεια και εγκατάσταση κινητού εξοπλισμού για τις αίθουσες του Παλαιού Μουσείου Ακρόπολης Υποέργο 9: Δημιουργία και εγκατάσταση εποπτικού υλικού και κινηματογραφικών παραγωγών και αντίστοιχος εξοπλισμός για το Παλαιό Μουσείο Ακρόπολης Υποέργο 10: Αισθητική και λειτουργική αναδιαμόρφωση του αύλειου χώρου του Παλαιού Μουσείου Ακρόπολης Υποέργο 11: Στηρίξεις εκθεμάτων για τα αντικείμενα της περιοδικής έκθεσης του Παλαιού Μουσείου Ακρόπολης Υποέργο 12: Συσκευασία, μεταφορά και τοποθέτηση αρχαιολογικού υλικού από και προς τις αποθήκες του Παλαιού Μουσείου Ακρόπολης και της ΕΦΑΠΑ Υποέργο 13: Προμήθεια εξοπλισμού για την προβολή ψηφιακών εφαρμογών στο Παλαιό Μουσείο Ακρόπολης
Προϋπολογισμός	ΣΥΝΟΛΟ: 9.000.000,00 € Υποέργο 1: 1.580.318,45 € Υποέργο 2: 628.630,00 € Υποέργο 3: 2.916.764,86 € Υποέργο 4: 446.400,00 € Υποέργο 5: 204.600,00 € Υποέργο 6: 335.581,82 € Υποέργο 7: 124.000,00 € Υποέργο 8: 850.000,00 €

	Υποέργο 9: 372.000,00 € Υποέργο 10: 600.000,00 € Υποέργο 11: 100.000,00 € Υποέργο 12: 150.000,00 € Υποέργο 13: 550.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Η προτεινόμενη Πράξη, αποβλέποντας στην διατήρηση, φύλαξη, προστασία και έκθεση του μοναδικού αρχαιολογικού υλικού, το οποίο προέρχεται από τα μνημεία της Ακρόπολης, μνημείου Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO και της αρχαίας Αθήνας, αναμένεται να συμβάλλει, στην έτι περαιτέρω αύξηση της επισκεψιμότητας και του τουριστικού ρεύματος στον Βράχο της Ακρόπολης και την Αθήνα. Με την ολοκλήρωση του έργου θα έχει δημιουργηθεί, εκ νέου, ένας νέος επισκέψιμος χώρος με πολλαπλές χρήσεις και πολυσχιδή χαρακτήρα. Στο ανατολικό τμήμα του ΠΜΑ θα δημιουργηθεί ένας σύγχρονος επισκέψιμος μουσειακός χώρος, στον οποίο θα φιλοξενοούνται «περιοδικές εκθέσεις» από άγνωστο υλικό της Ακρόπολης και της Αρχαίας Αθήνας διαφορετικών θεματικών ενοτήτων κάθε φορά, συνοδεία πλούσιου και σύγχρονου εποπτικού υλικού καθώς και πολυμεσικές/ψηφιακές εφαρμογές, με στόχο την προβολή και παρουσίαση των άγνωστων πτυχών της ζωής των αρχαίων Αθηναίων. Επίσης, η πρότυπη αποθήκευση αρχαιολογικού υλικού από την υπόγεια αποθήκη στις δυτικές αποθήκες του ΠΜΑ επιβάλλεται προκειμένου να συντηρηθούν, διατηρηθούν και φυλαχθούν οι μοναδικές αρχαιότητες των μνημείων της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO από την καθημερινή φθορά και την απώλεια από τις βεβαρημένες συνθήκες του αστικού κέντρου (επιγραφές απομειώνονται, αρχιτεκτονικά μέλη αποσπώνονται κλπ.), αλλά και να διευκολυνθεί η πρόσβαση του επιστημονικού προσωπικού και των μελετητών στο αρχαιολογικό υλικό της Ακροπόλεως. Τέλος, η έκθεση του υλικού αυτού μέσα σε έναν πρότυπο επισκέψιμο αποθηκευτικό χώρο είναι απαραίτητη, καθώς θα προσφέρει στο ευρύ κοινό την «αθέατη» πλευρά μνημείων της Ακρόπολης, τα οποία απουσιάζουν από τον αρχαιολογικό χώρο, αλλά και την «αφανή» πλευρά της μουσειακής λειτουργίας, της αρχαιολογικής έρευνας, της συντήρησης και προστασίας των

	αρχαιοτήτων, καθώς οι εργασίες θα είναι πάντα σε εξέλιξη. Η αναβάθμιση των δυτικών αποθηκών και ο σύγχρονος εξοπλισμός αποθήκευσης του αρχαιολογικού υλικού που φυλάσσεται εκεί είναι, επίσης, αναγκαία και επιβεβλημένη, καθώς η υφιστάμενη αποθήκευση ευπαθούς κυρίως αρχαιολογικού υλικού (μέταλλα, οργανικά υλικά κ.ά.) αντιβαίνει τις σύγχρονες παραδοχές προστασίας. Η αναγκαιότητα για τη δημιουργία εργαστηρίου συντήρησης ανοικτής θέασης απορρέει όχι μόνο από τη σημασία της συντήρησης των υλικών τεκμηρίων του παρελθόντος με σύγχρονες μεθόδους, αλλά και από την σχέση που πρέπει να αναπτύσσεται ανάμεσα στο κοινό και στα ίδια τα μνημεία και τις αξίες που αυτά ενσωματώνουν, οι οποίες και πρέπει να ερευνηθούν, να αναδειχθούν, με στόχο να ευαισθητοποιηθούν τόσο οι μαθητές και φοιτητές των διάφορων βαθμίδων εκπαίδευσης, όσο και το ευρύ κοινό. Τέλος, σε συνδυασμό με το εκτεταμένο αναστηλωτικό πρόγραμμα της ΥΣΜΑ στα μνημεία της Ακρόπολης, η επισκευή-αναβάθμιση-εξυγίανση του κτηριακού συγκροτήματος του Παλαιού Μουσείου Ακροπόλεως (ΠΜΑ) είναι επιβεβλημένη για την άρση των σοβαρών στατικών προβλημάτων που παρουσιάζει σε επίπεδο τοιχοποιιών και οροφών και τη συνακόλουθη ασφάλεια των εργαζομένων και του κοινού. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 1 «Προστασία, διαφύλαξη και προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	45: Ανακαίνιση για ενεργειακή απόδοση ή μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, επιδεικτικά έργα και υποστηρικτικά μέτρα σε συμμόρφωση προς τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης

Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	-
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC019: Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση – Τιμή στόχου: 6.576 τ.μ. RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	RCR29: Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου – Τιμή στόχου: 535 Τόνοι ισοδύναμου CO₂/έτος PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) "Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις υποδομές και την υγεία". > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο

	Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027». > Το ΠΔ 24/2019 (ΦΕΚ 39/Α/04.03.2019) «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών έργων».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐ γης/οικοπέδου /κτιρίου
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒ και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/

	βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης;
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ ΟΛΕΣ ΟΙ ΜΕΛΕΤΕΣ/ΥΠΟΛΕΙΠΟΝΤΑΙ: -Μελέτη εφαρμογής για τον κινητό εξοπλισμό των αιθουσών του ΠΜΑ (περιοδική έκθεση) -Μελέτη ψηφιακών εφαρμογών για την περιοδική έκθεση -Γραφιστική μελέτη για την δημιουργία του αναλογικού εποπτικού υλικού της περιοδικής έκθεσης -Μελέτη κίνησης επισκεπτών στις αίθουσες του ΠΜΑ -Ειδική Αρχιτεκτονική μελέτη για την διαμόρφωση του δυτικού αίθριου του Παλαιού Μουσείου Ακρόπολης -Στατική μελέτη για την διαμόρφωση του δυτικού αίθριου του Παλαιού Μουσείου Ακρόπολης -Μελέτη ΗΜ δικτύων για την διαμόρφωση του δυτικού αίθριου του Παλαιού Μουσείου Ακρόπολης -Μελέτη στατικών υπολογισμών για τα δάπεδα των δυτικών αποθηκών (υπό εκπόνηση) - Τεύχη δημοπράτησης για την μουσειογραφική μελέτη και μελέτη φωτισμού - Μελέτη φωτισμού περιοδικής έκθεσης - Μελέτη φωτισμού για τις αίθουσες και τις ραφιέρες (υπό εκπόνηση) - Τροποποίηση μελέτης ΗΜ δικτύων του ΠΜΑ (υπό εκπόνηση)
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 1.1.1.2 Επεμβάσεις στον αρχαιολογικό χώρο του Ολυμπίου / Παριλισίων Ιερών και της βασιλικής Λεωνίδα

Δικαιούχος	- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ - ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Περιγραφή Δράσης	Το φυσικό αντικείμενο του έργου αφορά α) στην αναστήλωση του ναού του Ολυμπίου Διός από την Διεύθυνση Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων (υποέργο 1, υλοποίηση από ΔΑΑΜ), β) στην υλοποίηση μελετών για την ανάδειξη των αρχαιοτήτων στον αρχαιολογικό χώρο του Ολυμπίου (κατασκευή διαδρομών για τους επισκέπτες με έμφαση στα ΑμεΑ, ανάδειξη περιγραμμάτων κτηρίων), καθώς και εκπόνηση μελετών ωρίμανσης για τις υπόγειες δεξαμενές στα δυτικά του ναού και για τη συντήρηση και ανάδειξη της αψίδας Αδριανού και εφαρμογή τους) (υποέργο 2, υλοποίηση από ΕΦΑΠΑ), γ) στην εκπόνηση μελετών ωρίμανσης για τα Παριλίσσια Ιερά και την εφαρμογή τους (υποέργο 3, υλοποίηση από την ΕΦΑΠΑ) και δ) στην υλοποίηση μελετών για την προστασία και ανάδειξη της βασιλικής Λεωνίδης (υποέργο 4, υλοποίηση από την ΕΦΑΠΑ).
Προϋπολογισμός	2.000.000,00 € Υποέργο 1: 1.000.000,00 € Υποέργο 2: 300.000,00 € Υποέργο 3: 200.000,00 € Υποέργο 4: 500.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Ανάδειξη και απόδοση στο κοινό, διάσωση μνημείων. Με την υλοποίηση του συνόλου των πιο πάνω δράσεων δίνεται έμφαση σε μία περιοχή εξαιρετικού ενδιαφέροντος, καθώς περιλαμβάνει μία σειρά από μοναδικής σημασίας μνημεία που καλύπτουν τόσο την αρχαιότητα όσο και τους βυζαντινούς χρόνους. Με την εξαίρεση του οργανωμένου αρχαιολογικού χώρου του Ολυμπίου, οι λοιποί χώροι και τα μνημεία στη συγκεκριμένη περιοχή είναι σε μεγάλο βαθμό άγνωστα στους κατοίκους αλλά και στους επισκέπτες της πόλης. Η περαιτέρω ανάδειξη των ιερών στην περιοχή θα διευρύνει τα όρια των τόπων αρχαιολογικού και ιστορικού ενδιαφέροντος της πόλης,

	καθιστώντας γνωστό στο ευρύ κοινό τον άξονα από το Καλλιμάρμαρο και τα Παριλίσσια Ιερά έως το Δημόσιο Σήμα (Κεραμεικός). Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 1 «Προστασία, διαφύλαξη και προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	166: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχος 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχος 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας

Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027». > Το ΠΔ 24/2019 (ΦΕΚ 39/Α/04.03.2019) «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών έργων».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και

	λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐ γης/οικοπέδου/κτιρίου
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒ και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης;
	Έχουν εκπονηθεί οι εξής μελέτες για τον αρχαιολογικό χώρο του Ολυμπίου: 1. Γεωτεχνική μελέτη για την αποσαφήνιση του υποβάθρου του ναού του Ολυμπίου Διός, 2. Μελέτη σεισμικής απόκρισης των εννέα κίωνων της ΝΑ γωνία του ναού, 3. Ενόργανη παρακολούθηση ελεύθερα ιστάμενου πολυσπόνδυλου κίονα, 4. Μελέτης θεμελίωσης γερανογέφυρας, α' φάση, 5. Ψηφιακή χαρτογράφηση υψηλής ανάλυσης των εννέα κίωνων της ΝΑ γωνίας του ναού, 6. Αρχιτεκτονική μελέτη του κίονα Β-18, 7. Προμελέτη δομικής παθολογίας των επιστυλίων του ναού, 8. Προκαταρκτική μελέτη ανάδειξης διάσπαρτων μελών, 9. Τοπογραφική αποτύπωση του αρχαιολογικού χώρου του Ολυμπίου. Έχει εκπονηθεί προμελέτη για τη διαμόρφωση του χώρου της βασιλικής Λεωνίδα και πρόκειται να εισαχθεί προς γνωμοδότηση στο ΚΑΣ. Υπολείπονται: μελέτες ωρίμανσης για τις υπόγειες δεξαμενές στα δυτικά του ναού και για τη συντήρηση και ανάδειξη της αψίδας Αδριανού, μελέτες ωρίμανσης για τα Παριλίσσια Ιερά.

Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2027
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 1.1.1.3 Ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου του Λυκείου του Αριστοτέλη και ψηφιακές δράσεις
Δικαιούχος	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Περιγραφή Δράσης	Το φυσικό αντικείμενο του έργου αφορά α) την εγκατάσταση στο νότιο τμήμα του αρχαιολογικού χώρου ενός περιπτέρου, το οποίο θα στεγάζει διαδραστικά μέσα και θα εδράζεται απλώς επί του εδάφους, β) την διαμόρφωση στη νότια όψη του αρχαιολογικού χώρου εισόδου για την πρόσβαση από τον παρακείμενο χώρο του Ωδείου Αθηνών, γ) την εγκατάσταση φωτισμού ανάδειξης και συστήματος ενεργητικής ασφάλειας, δ) τη μετατροπή της βοηθητικής εισόδου από την οδό Ρηγίλλης σε βασική είσοδο του χώρου, ε) τη διαμόρφωση νέων και αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών, στ) την ανάδειξη περιγραμμάτων των μνημείων, ζ) τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ψηφιακών δράσεων για την τρισδιάστατη προβολή των μνημείων στον χώρο και για την ιστορία της φιλοσοφίας, η) τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων για την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του κοινού και θ) υπηρεσίες συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης της Εφορείας στο πλαίσιο υλοποίησης των μελετών.
Προϋπολογισμός	2.000.000,00 €

Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στратηγικές / σχέδια και πολιτικές	Ο αρχαιολογικός χώρος του Λυκείου Αριστοτέλους με τις προτεινόμενες δράσεις θα αποτελέσει ένα σημείο αναφοράς για την επαφή με την ιστορία της φιλοσοφίας σε έναν ιστορικά φορτισμένο τόπο. Η δημιουργία εισόδου στη νότια πλευρά θα επιτρέψει την ευκολότερη επικοινωνία με το παρακείμενο Ωδείο, γεγονός το οποίο θα ενισχύσει την εξωστρέφεια του χώρου. Η μεταφορά της εισόδου του αρχαιολογικού χώρου επί της οδού Ρηγίλλης θα επιτρέψει την σύνδεση με τον Εθνικό Κήπο, ο οποίος τα τελευταία χρόνια αναβαθμίζεται και η Εφορεία δρομολογεί την ωρίμανση μελετών για την αναβάθμιση μνημείων (επαύλεως με ψηφιδωτά, επαύλεως στο Ζάππειο, στη συμβολή των οδών Β. Αμαλίας και Β. Όλγας). Με βάση τα πιο πάνω και με δεδομένο ότι ο αρχαιολογικός χώρος του Λυκείου βρίσκεται σε μία κεντρική θέση στην πόλη, η οποία γειτνιάζει με Μουσεία (Βυζαντινό και Χριστιανικό, Μπενάκη, Κυκλαδικής Τέχνης) και χώρους πολιτισμού (Ωδείο Αθηνών) θα ενισχύσει την δημιουργία ενός πολιτιστικού κόμβου στην πόλη. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 1 «Προστασία, διαφύλαξη και προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου» και του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 4 «Εκσυγχρονισμός και ανάδειξη των πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών της Αττικής με ψηφιακό μετασχηματισμό και εισαγωγή καινοτομιών».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	165: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή των δημόσιων τουριστικών περιουσιακών στοιχείων και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού

Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης

	και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027». > Το ΠΔ 24/2019 (ΦΕΚ 39/Α/04.03.2019) «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών έργων».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
	Ιδιοκτησία ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐ γης/οικοπέδου /κτιρίου
Ωριμότητα υλοποίησης	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης;

	Η πρόταση για τα στέγαστρα έχει εγκριθεί με την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ 446642/19-01-2023 Απόφαση. Θα απαιτηθεί η εκπόνηση επιμέρους μελετών: φωτισμού, ενεργητικής ασφάλειας, εφαρμογής για το περίπτερο, ενοποίησης Ωδείου και Λυκείου, μετατροπής της βοηθητικής εισόδου από την οδό Ρηγίλλης σε βασική είσοδο του χώρου.
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2027
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 1.1.1.4 Αποκατάσταση και ανάδειξη Αγίου Νικολάου Ραγκαβά στην Πλάκα
Δικαιούχος	- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ - ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Περιγραφή Δράσης	Ναός των μέσων του 11ου αι. με μεταγενέστερες προσθήκες, ζωγραφικός διάκοσμος νεώτερων χρόνων, γλυπτός διάκοσμος με χρήση αρχαίου και νεώτερου υλικού. Το έργο αφορά στην πλήρη αποκατάσταση του μνημείου με εργασίες στερέωσης και αποκατάστασης του ναού και του κωδωνοστασίου και εργασίες συντήρησης του τοιχογραφικού και γλυπτού διακόσμου. Τα προτεινόμενα υποέργα θα αφορούν: Υποέργο 1. Φορέας εκτέλεσης ΔΑΒΜΜ Εργασίες στερέωσης και αποκατάστασης του μνημείου. Υποέργο 2. Φορέας εκτέλεσης ΕΦΑΠΑ. Εργασίες συντήρησης. Αρχαιολογική παρακολούθηση εκσκαφών και λοιπών εργασιών. Αναθέσεις συμπληρωματικών μελετών/τεχνικών εκθέσεων αν απαιτηθούν (ενδεικτικά αντικατάσταση κίονα – στατική επίλυση

	ξυλοστέγης).
Προϋπολογισμός	1.800.000,00 € Υποέργο 1: 1.200.000,00 € Υποέργο 2: 600.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Με την ολοκλήρωση του έργου θα έχουν αρθεί τα επικίνδυνα σήμερα, προβλήματα ετοιμορροπίας και θα έχει αποκατασταθεί πλήρως ένα από τα σημαντικότερα βυζαντινά μνημεία της πόλης των Αθηνών. Το μνημείο θα αποδοθεί στο κοινό πλήρως αποκαταστημένο. Η δράση συνδυάζεται με λοιπές ενέργειες των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟ που αφορούν στην προστασία και ανάδειξη των βυζαντινών μνημείων της Αθήνας είτε ολοκληρωμένες (Μεταμόρφωση Κοττάκη, Άγ. Θεόδωροι) είτε σχεδιαζόμενες (Άγ. Αικατερίνη, Άγ. Ιωάννης Θεολόγος) Συνέργεια με λοιπές δράσεις της ΕΦΑΠΑ για την ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων και μνημείων εντός του αστικού ιστού της Αθήνας. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 1 «Προστασία, διαφύλαξη και προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	45: Ανακαίνιση για ενεργειακή απόδοση ή μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, επιδεικτικά έργα και υποστηρικτικά μέτρα σε συμμόρφωση προς τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης

Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC019: Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση – Τιμή στόχου: 6.576 τ.μ. RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	RCR29: Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου – Τιμή στόχου: 535 τόνοι ισοδύναμου CO₂/έτος PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις».

	> Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027». > Το ΠΔ 24/2019 (ΦΕΚ 39/Α/04.03.2019) «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών έργων».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται γης/οικοπέδου/ Χ κτιρίου
	Ο ναός αποτελεί μνημείο προστατευόμενο από τις διατάξεις του Ν.4858/2021 και ανήκει στην Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/ βεβαιώσεις/άδειες για την

	Υλοποίηση της Πράξης;
	Έχουν ολοκληρωθεί και κατατεθεί προς έγκριση: (α) Αρχιτεκτονική μελέτη/ συνολική πρόταση στερέωσης/ αποκατάστασης (β) στατική μελέτη/ πρόταση στερέωσης (γ) Μελέτη συντήρησης τοιχογραφικού διακόσμου και λίθινων στοιχείων του ναού. (δ) Η/Μ μελέτη. Για τη σύνταξη των παραπάνω μελετών εκπονήθηκαν (α) αρχιτεκτονική και φωτογραμμετρική αποτύπωση (β) Υδραυλική – Γεωτεχνική μελέτη. Έχουν ζητηθεί από τη ΔΑΒΜΜ τροποποιήσεις στη στατική μελέτη. Στο πλαίσιο του έργου θα χρειαστεί να συνταχθεί μελέτη για τη συντήρηση τέμπλου και άμβωνα. Επίσης είναι πιθανόν να απαιτηθούν, ανάλογα με την πορεία του έργου και τα αντίστοιχα ευρήματα, συμπληρωματικές μελέτες για την αντικατάσταση του κίονα στο ιερό, για την αντικατάσταση της στέγης.
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2029
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	Οι εργασίες συντήρησης του ΥΕ 2 θα πρέπει να ξεκινήσουν αφού έχουν προχωρήσει οι εργασίες στερέωσης του ΥΕ 1, ώστε να μη δημιουργηθούν προβλήματα από την αλληλεπίδραση εργασιών αποκατάστασης και εργασιών συντήρησης.

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 1.1.1.5 Αρχαίες ψηφίδες στον ιστό της πόλης
Δικαιούχος	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Περιγραφή Δράσης

Το προτεινόμενο έργο αφορά σε εργασίες αποκατάστασης, συντήρησης και ανάδειξης των ιστάμενων αρχαιοτήτων όλων των ιστορικών περιόδων σε ακίνητα απαλλοτριωμένα για αρχαιολογικούς σκοπούς, τα οποία είναι ορατά αλλά όχι επισκέψιμα στο κοινό, και συγκεκριμένα: α) το λεγόμενο Διογέειο Γυμνάσιο (υποέργο 1), β) το ακίνητο στη θέση «Καλάμια» (χώρος μεταξύ Ρωμαϊκής Αγοράς και Βιβλιοθήκης Αδριανού) (υποέργο 2), γ) ο Μενδρεσές (υποέργο 3) και δ) η κρήνη της οδού Ανταίου (υποέργο 4). Συγκεκριμένα, προβλέπονται οι εξής δράσεις:

A. «Διογέειο Γυμνάσιο».

Απελευθέρωση του ακινήτου από ερειπωμένες κατασκευές, ανάδειξη του τμήματος του υστερο-ρωμαϊκού τείχους και του νεώτερου ελαιοτριβείου, το οποίο διατηρείται κατά χώρα, κατασκευή περίφραξης, διαμόρφωση του εδάφους σε επίπεδα και κατασκευή διαδρομής, η οποία θα διασχίζει το ακίνητο από την οδό Αδριανού έως την ανώνυμη οδό στην ανάντη πλευρά.

B. Ακίνητο στη θέση «Καλάμια».

Απομάκρυνση επιχώσεων για την πλήρη αποκάλυψη στη νότια πλευρά του χώρου και σε ολόκληρη την έκταση του, της γωνίας και της υποθεμελίωσης του νότιου στυλοβάτη της Ρωμαϊκής Αγοράς, μέρους της εσωτερικής πλακόστρωτης αυλής, μέρους από την νοτιοανατολική ημικυκλική εξέδρα της Βιβλιοθήκης του Αδριανού και της πλάτους περίπου 3μ. οδού που διερχόταν μεταξύ των δύο ορατών καταλοίπων των μεγάλων μνημείων και οδηγούσε στο λεγόμενο Πάνθεον.

Γ. Μενδρεσές

Στερέωση – συντήρηση – μερική αποκατάσταση του εναπομείναντος τμήματος του Μενδρεσέ και του περιβόλου. Καθαρισμός – στερέωση – ανάδειξη του τμήματος του υστερορωμαϊκού τείχους εντός του ακινήτου. Μικρής κλίμακας αποχωματώσεις/διαμόρφωση επιπέδων του χώρου, ώστε να καταστεί επισκέψιμος. Διαχείριση των γλυπτών που έχουν αποθηκευτεί στο ακίνητο και δημιουργία μικρής έκθεσης γλυπτών, κυρίως οθωμανικής περιόδου.

Δ. Βραχώδης κρήνη επί της οδού Ανταίου

Ανάδειξη ενός εξαιρετικά ενδιαφέροντος κρηναίου

	οικοδομήματος. Εκτιμάται ότι το δάπεδο κοσμούσε ψηφιδωτό. Η Κρήνη, η οποία χρονολογείται στο δεύτερο μισό του 4ου αι. π. Χ. εντάσσεται πιθανόν στο ευρύ οικοδομικό πρόγραμμα του Λυκούργου (338-326 π.Χ.) το οποίο πραγματοποιήθηκε σε μια εποχή που η Αθήνα μαστιζόταν από μεγάλη λειψυδρία. Επιπλέον, προβλέπονται υπηρεσίες συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης της Εφορείας στο πλαίσιο υλοποίησης των έργων.
Προϋπολογισμός	2.000.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	A. «Διογένιο Γυμνάσιο» Με τις εργασίες ζητούμενο είναι η προσγραφή ενός μη επισκέψιμου και σε μεγάλο βαθμό υποβαθμισμένου αρχαιολογικού χώρου στην ευρύτερη εικόνα του ιστορικού και επισκέψιμου τμήματος της πόλης. Επίσης, θα είναι δυνατή η θέαση ενός από τα καλύτερα διατηρημένα τμήματα του υστερορωμαϊκού τείχους, μία φάση η οποία παραμένει σχετικά άγνωστη για τους κατοίκους και τους επισκέπτες της πόλης. B. Ακίνητο στη θέση «Καλάμια» Με τις εργασίες θα αποκαλυφθούν τα μη ορατά τμήματα, στη σημερινή εποχή, τμήματα δύο από τα σημαντικότερα μνημεία της Αθήνας των αυτοκρατορικών χρόνων (1ος-3ος αι. μ.Χ.), ενώ ένα εκτεταμένο ακίνητο, το οποίο σήμερα αποτελεί χώρο απόθεσης διάσπαρτων μελών (έχουν βρεθεί στο πλαίσιο εργασιών σε ακίνητα στην Πλάκα και στο Μοναστηράκι) θα ενοποιηθεί με τους παρακείμενους αρχαιολογικούς χώρους. Επίσης, η Εφορεία έχει ήδη ξεκινήσει την ωρίμανση των εργασιών που θα πρέπει να υλοποιηθούν στη Βιβλιοθήκη του Αδριανού για τη στατική ενίσχυση τμημάτων του περιβόλου, τη διαχείριση των αρχιτεκτονικών μελών, καθώς και την αποκάλυψη του μνημείου. Η ενοποίηση όλων αυτών των τμημάτων θα καταστήσει κατανοητά και επισκέψιμα τα μνημεία στο σύνολό τους και θα αναβαθμίσει αισθητά ένα από τα σημαντικότερα σημεία της πόλης. Γ. Μενδρεσές Με το προτεινόμενο έργο θα διασωθεί ένα ιστορικό μνημείο σε κεντρικότατο σημείο της Αθήνας, καθώς θα αρθούν τα διαπιστωμένα προβλήματα ετοιμορροπίας του. Συγχρόνως το μνημείο θα αναδειχθεί και θα αποδοθεί στο κοινό ως σύνολο,

	μαζί με το τμήμα του υστερορωμαϊκού τείχους, δημιουργώντας έναν επισκέψιμο χώρο, ο οποίος θα συνδυαστεί χωρικά αλλά και νοηματικά με τον όμορο χώρο της Ρωμαϊκής Αγοράς και του Φετιχιέ τζαμιού. Δ. Βραχώδης κρήνη επί της οδού Ανταίου Η προστασία και ανάδειξη του μνημείου θα συμβάλει στην ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής που με κέντρο την πλατεία Μερκούρη αποτελεί μια ζωντανή γειτονιά της Αθήνας, όλο το εικοσιτετράωρο. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 1 «Προστασία, διαφύλαξη και προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου» και του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 3 «Βελτίωση και εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος με άξονα την οργάνωση θεματικών πολιτιστικών διαδρομών στην Αττική».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	166: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές

	RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027». > Το ΠΔ 24/2019 (ΦΕΚ 39/Α/04.03.2019) «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών έργων».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ

	«Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐ γης/οικοπέδου/κτιρίου
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒ και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης;
	A. «Διογένηιο Γυμνάσιο» Υπάρχουν αποτυπώσεις του χώρου. Στις αρχές του 2025 προβλέπεται να εκπονηθεί από την Εφορεία η μελέτη διαμόρφωσης του χώρου που θα αποτελέσει τη βάση για την υλοποίηση των εργασιών. Επίσης, απαιτούνται: 1. Αρχιτεκτονική μελέτη διαμόρφωσης του χώρου 2. Μελέτη συντήρησης και ανάδειξης του ελαιοτριβείου

	3. Φυτοτεχνική μελέτη του χώρου 4. Μελέτη φωτισμού Β. Ακίνητο στη θέση «Καλάμια» Υπάρχουν αποτυπώσεις του χώρου. Κατά τους προσεχείς μήνες η Εφορεία θα σχεδιάσει λεπτομερώς τη διαδοχή των εργασιών στο ακίνητο και κυρίως τα σχετικά με τη μεταφορά των διάσπαρτων αρχαιοτήτων. Αφού γίνει η μεταφορά και η απομάκρυνση των επιχώσεων θα εκπονηθούν οι εξής μελέτες: συντήρησης αρχιτεκτονικών λειψάνων, αντιστήριξης πρανών, αρχιτεκτονικής διαμόρφωσης. Γ. Μενδρεσές Έχουν ανατεθεί και αναμένεται να παραδοθούν: α) Αρχιτεκτονική και τοπογραφική/φωτογραμμετρική αποτύπωση β) Ειδική Αρχιτεκτονική Μελέτη: προκαταρκτική μελέτη για το συνολικό πλαίσιο των επεμβάσεων στα μνημεία και για τις αρχές διαχείρισης του χώρου, ώστε να καταστεί επισκέψιμος. Οι λοιπές μελέτες προβλέπονται μέσα στο έργο, μετά τη μεταφορά των αρχιτεκτονικών μελών-γλυπτών. Δ. Βραχώδης κρήνη επί της οδού Ανταίου Επί του παρόντος εκπονούνται α) γεωλογική/γεωτεχνική μελέτη και β) μελέτη αποτύπωσης. Στις αρχές του 2025 η Εφορεία θα αναθέσει την εκπόνηση: α) στατικής μελέτης, β) αρχιτεκτονικής μελέτης αποκατάστασης, γ) μελέτη αποστράγγισης του μνημείου και της εξωτερικής αυλής και δ) μελέτη προστασίας και ένταξης του μνημείου στον αστικό ιστό.
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2027
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

ΕΣ 1.2 Δημιουργία νέων υποδομών πολιτισμού στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής.**Δράση 1.2.1 Ανάδειξη και αξιοποίηση αξιόλογου κτιριακού αποθέματος στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής για τη φιλοξενία πολιτιστικών χρήσεων.**

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 1.2.1.1 Στερέωση και αποκατάσταση πυρόπληκτου νεώτερου μνημείου επί της οδού Σταδίου 47 στην Αθήνα και μετατροπή του σε Θεατρικό Μουσείο. Καταγραφή και προληπτικές επεμβάσεις της Συλλογής του Θεατρικού Μουσείου
Δικαιούχος	-ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ (ΔΠΑΝΣΜ) -ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ (ΔΣΑΝΜ)
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Περιγραφή Δράσης	Το κτήριο ανήκει στο Κληροδότημα Αλέξανδρου Σούτσου που διαχειρίζεται η Εθνική Πινακοθήκη – Μουσείο Αλέξανδρου Σούτσου. Πρόκειται για τριώροφο νεοκλασικό κτήριο με υπόγειο και δίρριχτη στέγη, με όψεις επί της οδού Σταδίου και την οδό Γ. Σταύρου. Το αρχικό κτήριο, χωρίς τις μεταγενέστερες προσθήκες, έχει κηρυχθεί νεώτερο μνημείο από το Υπουργείο Πολιτισμού με την ΥΑ με αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ ΓΔΑΜΤΕ/ ΔΠΑΝΣΜ/ 492698/ 50690/ 4378/ 1649/ 22-11-2018 (291 Α.Α.Π). Στο κτήριο, το οποίο τα τελευταία χρόνια ήταν χωρίς χρήση, εκδηλώθηκε πυρκαγιά την 1-5-2020 κατά την οποία καταστράφηκε ολόκληρη η στέγη, μέρος του ξύλινου πατώματος του β' ορόφου και υπέστη περαιτέρω εκτεταμένες ζημιές. Χρήζει εργασιών επισκευής και αποκατάστασης με σκοπό να μετατραπεί σε Θεατρικό Μουσείο για την στέγαση της Θεατρικής Βιβλιοθήκης του Σωματείου Κέντρο Μελέτης και Έρευνας Ελληνικού Θεάτρου – Θεατρικό Μουσείο, χαρακτηρισμένης ως μνημείου από το ΥΠ.ΠΟ., η οποία βρίσκεται πλέον στην κυριότητά του. Το έργο θα υλοποιηθεί μέσω δυο (2) Υποέργων: <u>Υποέργο 1:</u> «ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ 47 ΣΤΗΝ

	ΑΘΗΝΑ» με φορέα υλοποίησης την Διεύθυνση Προστασίας και Αναστήλωσης Νεώτερων και Σύγχρονων Μνημείων. Περιλαμβάνονται εργασίες αποκατάστασης των όψεων, στερέωσης λιθοδομών (ενέματα, αρμολόγημα, ινοπλισμένα επιχρίσματα, σενάζ στις στέψεις, αποκατάσταση μεταλλικών πρεκιών και θολίσκων), επιχρίσματα, αποκατάστασης ξύλινης στέγης, μονώσεις, αποκατάσταση ξύλινων πατωμάτων και κλιμάκων, κατασκευή νέου παταριού μετά την καθαίρεση του νεωτερικού υπάρχοντος, νέας μεταλλικής κλίμακας ανελκυστήρα και W.C., για την εξυπηρέτηση των ΑμεΑ., νέας ηλεκτρικής εγκατάστασης, αποχέτευσης, ύδρευσης, εγκατάσταση πυρανίχνευσης, ισχυρών και ασθενών ρευμάτων, συστήματος ασφαλείας. <u>Υποέργο 2:</u> «ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΟΥ, ΓΛΥΠΤΟΥ ΚΑΙ ΞΥΛΙΝΟΥ ΔΙΑΚΟΣΜΟΥ ΤΟΥ ΚΤΗΡΙΟΥ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ 47 ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ» με φορέα υλοποίησης την Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων. Περιλαμβάνονται εργασίες συντήρησης στις τοιχογραφίες και οροφोगραφίες, σε ορισμένα ξύλινα διακοσμητικά και στον γλυπτό διάκοσμο. Συγκεκριμένα για τις τοιχογραφίες προβλέπονται εργασίες αποκάλυψης, στερέωσης και καθαρισμού των τοιχογραφιών και οροφोगραφιών του κτηρίου καθώς και απόσπας και επανατοποθέτησης μαρτύρων του γραπτού διακόσμου. Στον ξύλινο διάκοσμο προβλέπονται εργασίες συντήρησης στις κεντρικές θύρες του κτηρίου, στην κεντρική κλίμακα και σε επιλεγμένα παραθυρόφυλλα της κύριας όψης. Στα λίθινα στοιχεία προβλέπονται εργασίες στερέωσης, ενεμάτωσης, καθαρισμών και συγκολλήσεων των διακοσμητικών στοιχείων της κύριας όψης.
Προϋπολογισμός	5.500.000,00 € ΥΕ 1: 4.700.000,00 € ΥΕ 2: 800.000,00 €

Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Η υλοποίηση του έργου θα συμβάλει στην στερέωση και αποκατάσταση του μνημείου με όλες τις σύγχρονες μεθόδους, στη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και του δημόσιου χώρου στο κέντρο της πόλης των Αθηνών. Μετά την αποκατάστασή του, στο μνημείο θα στεγαστεί η κηρυγμένη ως μνημείο συλλογή βιβλίων και οπτικοακουστικού υλικού του Θεατρικού Μουσείου και θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας προσωπικού τεκμηρίωσης, φύλαξης και εκπαίδευσης εμπλουτίζοντας και αναπτύσσοντας τις θεατρικές σπουδές και την έρευνα στην Ελλάδα. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 1 «Προστασία, διαφύλαξη και προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	45: Ανακαίνιση για ενεργειακή απόδοση ή μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, επιδεικτικά έργα και υποστηρικτικά μέτρα σε συμμόρφωση προς τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC019: Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση –

	Τιμή στόχου: 6.576 τ.μ. RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	RCR29: Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου – Τιμή στόχου: 535 τόνοι ισοδύναμου CO₂/έτος PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027». > Το ΠΔ 24/2019 (ΦΕΚ 39/Α/04.03.2019) «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών έργων».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα

	προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται γης/οικοπέδου/ Χ κτιρίου
	Ανήκει στην Εθνική Πινακοθήκη (ΕΠΜΑΣ)
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒ Χ και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/ βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης;
	Έχει εγκριθεί η Οριστική Μελέτη (αρ. πρωτ. 490606/4-3-2024, ΑΔΑ: 67ΟΧ46ΝΚΟΤ-35Κ).
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2027

Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 1.2.1.2 Αποκατάσταση – επισκευή παλαιού διατηρητέου κτηρίου και αλλαγή χρήσης από κατοικία σε πολιτιστικό κτήριο, επί της οδού Διοσκούρων 7, στην περιοχή της Πλάκας, στο Δήμο Αθηναίων
Δικαιούχος	ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΑΔΩΝ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΘΕΑΤΡΟΥ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΡΟΛΟΥ ΚΟΥΝ / ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 243877/18.5.2023 Απόφαση παραχώρησης χρήσης του ακινήτου (ΑΔΑ: 6ΜΔ04653Π4-809), η λειτουργία του κτηρίου παραχωρείται στην Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «Ελληνική Εταιρεία Θεάτρου δ.τ. Θέατρο Τέχνης Καρόλου Κουν», ωστόσο το ΥΠ.ΠΟ. αναλαμβάνει την υποχρέωση να συντηρεί με δαπάνες του το ακίνητο και τις εγκαταστάσεις του.
Περιγραφή Δράσης	Το κτήριο επί της οδού Διοσκούρων 7 χωροθετείται εντός του χαρακτηρισμένου ιστορικού τόπου της Πλάκας (ΦΕΚ 606/Β/1967), στο όριο του Ριζόκαστρου και της γνωστής συνοικίας «Βρυσάκι». Αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα (ισόγειο και όροφος) συνολικής επιφάνειας 138 περ. τ.μ., εντός οικοπέδου 325 τ.μ. Παραπέμπει σε κατοικία των αρχών του 19ου αι., που ακολουθεί τον κλειστό τύπο σπιτιού, με απλό κυβικό όγκο, λιτές εξωτερικές όψεις, χωρίς πλαστικό διάκοσμο, με παράθυρα σε όλες τις πλευρές. Φαίνεται ότι δέχτηκε μεταγενέστερες επεμβάσεις με την προσθήκη βοηθητικού κτίσματος εν είδει γέφυρας στον ακάλυπτο χώρο του οικοπέδου. Σήμερα το κτήριο διατηρείται σε γενικά καλή κατάσταση, με οικοδομικής φύσεως φθορές κυρίως στα δάπεδα και τις στέγες. Το κτήριο, το 2023 παραχωρήθηκε από το ΥΠ.ΠΟ. στην Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «Ελληνική Εταιρεία Θεάτρου δ.τ.

	Θέατρο Τέχνης Καρόλου Κουν» με στόχο τη δημιουργία του Μουσείου Καρόλου Κουν, στο πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ του ΥΠ.ΠΟ. και του Θεάτρου Τέχνης Καρόλου Κουν. Στο πλαίσιο της Δράσης προβλέπεται η αποκατάσταση και η μετατροπή του σε πολιτιστικό κτήριο. Η Δράση θα υλοποιηθεί μέσω ενός Υποέργου (ΥΕ 1) που αφορά στην υλοποίηση των εργασιών αποκατάστασης του κτηρίου και αλλαγή χρήσης σε πολιτιστικό κτήριο.
Προϋπολογισμός	1.800.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Με το έργο επιδιώκεται τόσο η προστασία του κτηρίου όσο και η ανάδειξη της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας του ιστορικού τόπου της Πλάκας, καθώς με την νέα προτεινόμενη πολιτιστική χρήση του το κτήριο εντάσσεται σε ένα ευρύτερο δίκτυο πολιτιστικών κτηρίων και μουσείων που χωροθετούνται στην Πλάκα του 21ου αι., επαναπροσδιορίζοντας τη θέση και την σημασία της στο ιστορικό κέντρο της πόλης. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 1 «Προστασία, διαφύλαξη και προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	45: Ανακαίνιση για ενεργειακή απόδοση ή μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, επιδεικτικά έργα και υποστηρικτικά μέτρα σε συμμόρφωση προς τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική»)	

2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC019: Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση – Τιμή στόχου: 6.576 τ.μ. RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	RCR29: Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου – Τιμή στόχου: 535 τόνοι ισοδύναμου CO₂/έτος PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις»

	> Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027»
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
	Ιδιοκτησία ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐ γης/οικοπέδου/κτιρίου
	Το ακίνητο με ΚΑΕΚ 050097327008 ανήκει στην κυριότητα του Ελληνικού Δημοσίου – Υπ. Οικονομικών.
Ωριμότητα υλοποίησης	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης;

	Έχει εκπονηθεί η μελέτη αποκατάστασης του κτηρίου και αναμένεται η εξέτασή της από το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων. Μετά την έγκρισή της θα συνταχθούν και θα υποβληθούν προς έγκριση οι μελέτες εφαρμογής. Σε συνέχεια των προαναφερόμενων εγκρίσεων και πριν την έκδοση οικοδομικής άδειας θα ακολουθήσει η έκδοση ΠΔ για την απόδοση της συγκεκριμένης χρήσης στο ακίνητο, καθώς σήμερα δεν προβλέπεται στη συγκεκριμένη περιοχή.
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2026
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 1.2.1.3 Αποκατάσταση διατηρητέου κτηρίου στην Πλάκα ("Οικία Κοκοβίκου") και αλλαγή χρήσης σε χώρο πολιτιστικών εκδηλώσεων
Δικαιούχος	- ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΑΔΩΝ - ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Περιγραφή Δράσης	Πρόκειται για εξαιρετο δείγμα συγκροτήματος αθηναϊκής οικίας, όπως επικράτησε στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αι. με τον κυρίως κτηριακό όγκο, τα προσκτίσματά του και τον εσωτερική πλακόστρωτη αυλή οριοθετούμενη από υψηλό μανδρότοιχο. Το κυρίως κτήριο αναπτύσσεται σε τρεις στάθμες, ημιυπόγειο, υπερυψωμένο ισόγειο και α' όροφο με χρήση ανεξάρτητης κατοικίας σε κάθε μία, η πρόσβαση των οποίων γινόταν από την αυλή. Το κτήριο αποτελεί τοπόσημο της περιοχής και έχει επικρατήσει ως «οικία Κοκοβίκου» καθώς αποτέλεσε την οικία του κινηματογραφικού ζεύγους Κοκοβίκου στην ταινία του 1965, «Η δε γυνή να

	φοβήται τον άνδρα». Το κτηριακό συγκρότημα χαρακτηρίστηκε ως νεώτερο μνημείο από το ΥΠ.ΠΟ. το 1995 (Υ.Α. ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1842/35818/1995, ΦΕΚ 65/ΤΒ'/1997) ενώ χωροθετείται εντός του χαρακτηρισμένου ιστορικού τόπου της Πλάκας. Τα τελευταία είκοσι (20) χρόνια πραγματοποιήθηκαν εκτεταμένες εργασίες αποκατάστασής του καθώς και ανασκαφικές εργασίες οι οποίες έφεραν στο φως βάσεις χορηγικών μνημείων, τμήμα Πεισιστράτειου αγωγού καθώς και τμήμα αρχαίας οδού. Η Δράση, η οποία θα πραγματοποιηθεί μέσω τριών (3) Υποέργων, περιλαμβάνει: 1. Υποέργο 1 (ΥΝΜΤΕΑΑΣΕΚ): εδαφοτεχνική μελέτη για εύρεση των ακριβών σημείων και του βάθους έδρασης της θεμελίωσης του προσκτίσματος, καθώς και επικαιροποίηση της εγκεκριμένης μελέτης αποκατάστασης των κτηρίων ως προς τη διαμόρφωση του αύλειου χώρου παράλληλα με τις μελέτες ανάδειξης των αρχαιοτήτων. 2. Υποέργο 2 (ΕΦΑΠΑ): ανάδειξη αρχαιοτήτων (πυκνά οικιστικά κατάλοιπα, τμήμα πύλης, σιροί και αποθηκευτικοί πίθοι των βυζαντινών και μεταβυζαντινών χρόνων) που βρέθηκαν στην αυλή του διατηρητέου κτηρίου, καθώς και των αρχαιοτήτων (τμήμα μνημειώδους αναλημματικού τοίχου των ελληνιστικών χρόνων και τμήμα του Πεισιστράτειου αγωγού) που εντοπίζονται στο υπόγειο και το ισόγειο του κτηρίου. Το υποέργο περιλαμβάνει την εκπόνηση: α) αρχιτεκτονικής μελέτης ανάδειξης σε επίπεδο εφαρμογής, β) μελέτης στατικής επάρκειας, γ) μελέτη Η/Μ και φωτισμού ανάδειξης των αρχαιοτήτων, δ) υδραυλικής μελέτης, ε) τα τεύχη δημοπράτησης, στ) εποπτικά μέσα. 3. Υποέργο 3 (ΥΝΜΤΕΑΑΣΕΚ): Υλοποίηση των εργασιών αποκατάστασης του κτηρίου και των εργασιών αποκατάστασης και ανάδειξης των αρχαιοτήτων του αύλειου χώρου.
Προϋπολογισμός	1.800.000 € Υποέργο 1 (ΥΝΜΤΕΑΑΣΕΚ): 37.200,00 €

	Υποέργο 2 (ΕΦΑΠΑ): 100.000,00 € Υποέργο 3 (ΥΝΜΤΕΑΑΣΕΚ): 1.662.800,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Με το έργο επιδιώκεται η προστασία και ανάδειξη του χαρακτηρισμένου νεώτερου μνημείου και η απόδοσή του στο κοινό, στη συνείδηση του οποίου έχει καταγραφεί ως αναπόσπαστο τμήμα της χρυσής εποχής του ελληνικού κινηματογράφου. Επίσης, αναδεικνύεται η αρχιτεκτονική φυσιογνωμία της ιστορικής περιοχής της Πλάκας αλλά και η διαχρονικότητα του χώρου, όπως αποτυπώνεται στα επάλληλα επίπεδα των ευρημάτων που τεκμηριώνουν τη χρήση του χώρου από τους αρχαίους μέχρι τους νεότερους χρόνους της πόλης του 19ου αι. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 1 «Προστασία, διαφύλαξη και προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	45: Ανακαίνιση για ενεργειακή απόδοση ή μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, επιδεικτικά έργα και υποστηρικτικά μέτρα σε συμμόρφωση προς τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα

Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC019: Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση – Τιμή στόχου: 6.576 τ.μ. RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	RCR29: Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου – Τιμή στόχου: 535 τόνοι ισοδύναμου CO₂/έτος PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027». > Το ΠΔ 24/2019 (ΦΕΚ 39/Α/04.03.2019) «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών έργων».

Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒ Δεν απαιτείται ☐ γης/οικοπέδου/κτιρίου
	Εκκρεμεί η ολοκλήρωση της διαδικασίας ανάκλησης της παραχώρησης του κτηρίου στην ΕΤΑΔ Α.Ε.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; Βρίσκεται σε στάδιο ολοκλήρωσης η συνολική μελέτη αποκατάστασης του κτηρίου, η οποία προβλέπεται να εξεταστεί από το ΚΣΝΜ εντός του Δεκεμβρίου 2024.
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2026

Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

5.1.2 Άξονας Στρατηγικής 2

ΑΣ 2: Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς των περιοχών εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας για την επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας των επισκέψεων στην Αττική

ΕΣ 2.1 Πολιτιστική ενδυνάμωση των περιοχών εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας

Δράση 2.1.1 Προστασία και ανάδειξη Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 2.1.1.1 Στερέωση, αποκατάσταση και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Ελευσίνας – Φάση Β '
Δικαιούχος	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Περιγραφή Δράσης	Κατασκευή στεγάστρων σωζόμενων τμημάτων ωμοπλινθοδομών του Πεισιστρατείου τείχους στον αρχαιολογικό χώρο Ελευσίνας. Το στέγαστρο θα αποτελείται από μεταλλικό σκελετό επί πεδίων από οπλισμένο σκυρόδεμα και επικάλυψη από τιτανίουχο ψευδάργυρο πάνω σε στρώση μονωτικού υλικού από ορυκτοβάμβακα. Εσωτερικά η στέγη θα επενδυθεί με γαλβανισμένη λαμαρίνα. Προβλέπεται και πλαγιοκάλυψη του στεγάστρου. Κατά μήκος της ανατολικής, της βόρειας και της δυτικής όψης του στεγάστρου θα τοποθετηθούν γυάλινα πανέλα για την προστασία του μνημείου από τον ήλιο, τον άνεμο και από τη βροχή. Προβλέπεται επίσης υποέργο αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών από την ΕΦΑ ΔΑ που θα συνοδεύει και θα ακολουθεί το αναστηλωτικό έργο, καθώς και υποέργο αποκατάστασης και συντήρησης του Ι.Ν. Εισοδίων της Θεοτόκου (Μεσοσπορίτισσας) που βρίσκεται εντός του αρχαιολογικού χώρου.
Προϋπολογισμός	3.700.000,00 € ΥΕ 1 (ΔΑΑΜ): 3.200.000,00 € ΥΕ 2 (ΕΦΑ ΔΑ): 250.000,00 € ΥΕ 3 (ΕΦΑ ΔΑ) 250.000,00 €

Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Τα προσδοκώμενα οφέλη από τη συνολική και μόνιμη στέγασση του Πεισιστρατείου τείχους είναι: - προστασία του μνημείου από τη διαβρωτική δράση των ομβρίων υδάτων, τον απευθείας ηλιασμό και τη διαβρωτική επίδραση του ανέμου. - διαμόρφωση ηπιότερων συνθηκών μικροκλίματος. - αποφυγή φθοράς και αισθητικής «βλάβης» που προκαλούν τα περιττώματα των πτηνών. - περιορισμό του εύρους και της ταχύτητας μεταβολής των θερμοκρασιών, επιβράδυνση των κύκλων συμπύκνωσης-εξάτμισης της ατμοσφαιρικής υγρασίας. - η διαμόρφωση ενιαίου στεγασμένου χώρου συνδυάζεται με την ανάδειξη του μνημείου, εξασφαλίζοντας κατάλληλες συνθήκες επισκεψιμότητας. Επιπλέον θα συντηρηθεί και αποκατασταθεί ο μεταβυζαντινός ναός της Παναγίας Μεσοσπορίτισσας. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 2 «Διάχυση της επισκεψιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Αττικής και άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	166: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκρμών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή

	στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027». > Το ΠΔ 24/2019 (ΦΕΚ 39/Α/04.03.2019) «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών έργων».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του

	Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒
	Έχουν εγκριθεί η αρχιτεκτονική και στατική μελέτη με την υπ' αρ. 540657/16.11.2023 (ΑΔΑ: 66ΜΧ46ΝΚΟΤ-Ε87) Απόφαση «Έγκριση: α) αρχιτεκτονικής μελέτης και β) στατικής μελέτης των στεγάστρων των σωζόμενων ωμοπλινθοδομών του Πεισιστρατείου Τείχους στον αρχαιολογικό χώρο Ελευσίνας». Εκκρεμεί η εκπόνηση της οικονομοτεχνικής μελέτης.
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2028
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 2.1.1.2 Προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Ραμνούντος στο Γραμματικό του Δήμου Μαραθώνα
Δικαιούχος	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Περιγραφή Δράσης**ΥΠΟΕΡΓΟ 1****Διαμόρφωση διαδρομών περιηγήσεως και στάσεων ανάπαυσης και πληροφόρησης**

Α. Διαμόρφωση κύριας κυκλικής διαδρομής (νότια ταφική οδός, ιερό Νεμέσεως, βόρεια ταφική οδός, ακρόπολη, κέλυφος προστασίας του θριγκού του ναού της Νεμέσεως) σε μήκος περίπου 2,3χλμ. Τμήμα αυτής, περίπου 1χλμ. (νότια ταφική οδός, ιερό Νεμέσεως και το κέλυφος προστασίας του θριγκού του ναού της Νεμέσεως) και παράπλευρος κλάδος (μήκους 200μ.) που οδηγεί στην κορυφή υψώματος με απρόσκοπτη θέα στην ακρόπολη, θα είναι προσβάσιμα και σε ανθρώπους με κινητικά προβλήματα (ΑμεΑ).

Β. Διαμόρφωση δεκαεπτά (17) στάσεων ανάπαυσης, θέασης και πληροφόρησης (τοποθέτηση πινακίδων) κατά μήκος της διαδρομής.

Για την εκτέλεση των εργασιών προαπαιτούνται καθαρισμοί από τη βλάστηση και ανασκαφικοί, τοπικές στερεώσεις σε ταφικούς περιβόλους.

Οι εργασίες περιλαμβάνονται στην «Επικαιροποίηση της μελέτης εφαρμογής για τη διαμόρφωση διαδρομών περιήγησης στον αρχαιολογικό χώρο Ραμνούντος», που συντάχθηκε σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 51244/30-09-2021 έγγραφο του ΥΠΠΟ "Αναβολή διατύπωσης γνώμης του ΚΑΣ σχετικά με την έγκριση ή μη της «Μελέτης εφαρμογής διαδρομών περιήγησης στον αρχαιολογικό χώρο Ραμνούντος», στο Γραμματικό, Δήμου Μαραθώνα".

Η επικαιροποιημένη μελέτη εκπονήθηκε στο πλαίσιο του υποέργου 3 «Μελέτες για τις υποδομές του αρχαιολογικού χώρου Ραμνούντος (κτηριακές και Η/Μ στο σύνολο του αρχαιολογικού χώρου)» για το έργο «Προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Ραμνούντος στο Γραμματικό του Δήμου Μαραθώνα».

ΥΠΟΕΡΓΟ 2**Διαμορφώσεις για την πρόσβαση στον αρχαιολογικό χώρο**

Α. Διευθέτηση χώρου στάθμευσης και κυκλοφοριακές ρυθμίσεις.

Β. Κατασκευή πεζοδρομίων για τους επισκέπτες.

Γ. Μετατόπιση της περίφραξης και τοποθέτηση δευτερεύουσας

	εισόδου. Οι εργασίες περιλαμβάνονται στη «Μελέτη για την βελτίωση των γεωμετρικών στοιχείων της αμαξιτής οδού και της εισόδου του αρχαιολογικού χώρου Ραμνούντος», η οποία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του ανωτέρω υποέργου 3 «Μελέτες για τις υποδομές του αρχαιολογικού χώρου Ραμνούντος (κτηριακές και Η/Μ στο σύνολο του αρχαιολογικού χώρου)».
Προϋπολογισμός	2.000.000,00 € ΥΠΟΕΡΓΟ 1: Διαμόρφωση διαδρομών περιηγήσεως και στάσεων ανάπαυσης και πληροφόρησης - 1.800.000,00 € ΥΠΟΕΡΓΟ 2: Διαμορφώσεις για την πρόσβαση στον αρχαιολογικό χώρο - 200.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Στόχος του έργου είναι η προστασία και ανάδειξη του δήμου του Ραμνούντος, του καλύτερα διατηρημένου αρχαίου δήμου της Αττικής. Όλες οι παρεμβάσεις είναι αναγκαίες για την ασφαλή προσέγγιση (αποβίβαση - επιβίβαση από τα οχήματα) και κίνηση όλων των επισκεπτών και των κινητικά εμποδιζομένων. Η δημιουργία ασφαλούς διαδρομής περιήγησης για επισκέπτες και το πλούσιο ενημερωτικό υλικό συμβάλλουν στην ανάδειξη του χώρου και την αύξηση της επισκεψιμότητας, τονώνοντας την τοπική οικονομία και ανάπτυξη, καθώς και στην βέλτιστη διαχείριση των κινδύνων λόγω της κλιματικής κρίσης. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 2 «Διάχυση της επισκεψιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Αττικής και άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού».

Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	166: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-

	2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027». > Το ΠΔ 24/2019 (ΦΕΚ 39/Α/04.03.2019) «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών έργων».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται X

Ωριμότητα υλοποίησης	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ X και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/ βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; Οι εισηγήσεις για τις μελέτες: «Επικαιροποίηση της μελέτης εφαρμογής για την διαμόρφωση διαδρομών περιήγησης στον αρχαιολογικό χώρο Ραμνούντος» και «Μελέτη για τη βελτίωση των γεωμετρικών στοιχείων της αμαξιτής οδού και της εισόδου του αρχαιολογικού χώρου Ραμνούντος» θα αποσταλούν στις αρμόδιες ΚΥ του ΥΠ.ΠΟ. εντός του 2024.
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2029 - για το Υποέργο 1 απαιτούνται 48 μήνες - για το Υποέργο 2 απαιτούνται 24 μήνες
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 2.1.1.3 Στερέωση, αποκατάσταση και ανάδειξη Μεσοपुरγίου ΜΠ 3-4 στο Αρχαίο Φρούριο Αιγοσθένων
Δικαιούχος	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Περιγραφή Δράσης	Η δράση περιλαμβάνει την αποκατάσταση του βόρειου τμήματος του Μεσοपुरγίου Π3-Π4 σε συνέχεια του υλοποιημένου έργου αποκατάστασης του ΒΑ Πύργου (Π4). Η αναστήλωση θα περιλαμβάνει συμπλήρωση της εξωτερικής παρειάς μέχρι τη στάθμη του πρώτου δόμου των επάλξεων με το διαθέσιμο αυθεντικό υλικό, μερική συμπλήρωση της λιθοδομής στην περιοχή πλοκής του ΒΑ πύργου με το μεσοपुरγιο στη στάθμη των επάλξεων, ανάταξη του βορειότερου τμήματος της εσωτερικής παρειάς, συρραφή

	ρηγμάτων, στερέωση και ενίσχυση τμημάτων της, συμπλήρωση της εσωτερικής παρειάς με το διαθέσιμο αυθεντικό υλικό σε έναν ή δύο δόμους έως τη στάθμη του περιδρόμου. Εκτιμάται ότι θα τοποθετηθούν συνολικά περίπου 100 λίθοι. Επίσης, θα συμπληρωθεί η εσωτερική επίχωση με λίθους και εδαφικό υλικό έως τη στάθμη του περιδρόμου. Η δράση θα περιλαμβάνει και την διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου και διαδρομών κίνησης επισκεπτών, καθώς και την απομάκρυνση των υποδομών και του εξοπλισμού του εργοταξίου και την απόδοση του χώρου στο κοινό.
Προϋπολογισμός	1.200.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Με την αναστήλωση του Μεσοπυργίου ΜΠ3-4 του αρχαίου φρουρίου των Αιγιοσθένων θα ανασταλεί η περαιτέρω σταδιακή φθορά της αρχαίας επίχωσης και θα αποτραπεί η κατάρρευση τμημάτων του μνημείου που βρίσκονται σε κατάσταση ετοιμορροπίας. Θα αξιοποιηθεί διάσπαρτο αρχαίο υλικό με την ενσωμάτωσή του στην αποκατάσταση του μνημείου. Το μεσοπύργιο θα αναδειχθεί και θα επιτραπεί η ασφαλής πρόσβαση των επισκεπτών σε αυτό, αλλά και στο ΒΑ πύργο που έχει ήδη αποκατασταθεί. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 2 «Διάχυση της επισκεψιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Αττικής και άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	166: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	

Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027». > Το ΠΔ 24/2019 (ΦΕΚ 39/Α/04.03.2019) «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών έργων».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των

	Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/ κτιρίου ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/ βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒ Απαιτείται η εκπόνηση των ακόλουθων μελετών, οι οποίες θα ωριμάσουν στο α' εξάμηνο του 2025: 1. Συμπληρωματική τοπογραφική μελέτη στην περιοχή επέμβασης. 2. Οριστική αρχιτεκτονική μελέτη στην περιοχή επέμβασης, που θα περιλαμβάνει την αποτύπωση των διάσπαρτων λίθων και σύνταξη καρτελών, την απόδοση αυτών στο μνημείο, την αρχιτεκτονική αποτύπωση και τεκμηρίωση του μνημείου και πρόταση αποκατάστασης. 3. Οριστική στατική μελέτη. 4. Υδραυλική μελέτη. 5. Οικονομοτεχνική μελέτη.
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2027
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	Διερευνητικές τομές στην περιοχής κλίμακας ανόδου από το εσωτερικό της ακρόπολης προς το Μεσοπύργιο.

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 2.1.1.4 Αποκατάσταση Μεγάλου Περιβόλου της Ι.Μ. Δαφνίου, Γ' Φάση. Ολοκλήρωση επεμβάσεων στερέωσης, αποκατάστασης και ανάδειξης των τειχών του Μεγάλου Περιβόλου
Δικαιούχος	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Περιγραφή Δράσης	Φυσικό αντικείμενο της προτεινόμενης δράσης θα αποτελέσει η συντήρηση, στερέωση, συμπλήρωση και αποκατάσταση του υπόλοιπου τμήματος του βόρειου τείχους του Μεγάλου Περιβόλου της Μονής Δαφνίου, μήκους 60μ., σε συνέχεια των αντίστοιχων εργασιών που υλοποιήθηκαν κατά τη Β' φάση του έργου αποκατάστασης του Μεγάλου Περιβόλου από την ΕΦΑΔΑ, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020 και περιελάμβαναν το δυτικό τμήμα του βόρειου τείχους, μήκους 39μ. Συγκεκριμένα, η προτεινόμενη Γ' φάση αφορά στη στερέωση, αποκατάσταση και ανάδειξη του κεντρικού και ανατολικού τμήματος του βόρειου τείχους του Μεγάλου Περιβόλου. Ειδικότερα, περιλαμβάνει: καθαιρέσεις νεωτερικών επεμβάσεων, αρμολογήματα και εφαρμογή κονιαμάτων, τοπικές ανοικοδομήσεις – ανακτίσεις τοιχοδομίας, ανάταξη και στερέωση του κεντρικού και ανατολικού πύργου, ανοικοδόμηση τόξων για την επαρκή στήριξη του τείχους και των πύργων, συντήρηση και επανατοποθέτηση επάλξεων, εφαρμογή μεταλλικών ενισχύσεων, κατασκευή συστήματος αποστράγγισης, επεμβάσεις εξυγίανσης του εδάφους και ενίσχυσης της θεμελίωσης. Προμήθεια υλικών για τη συντήρηση των λατυποπαγών λίθων και την παραγωγή τεχνητού λίθου. Επιπλέον, προβλέπονται οργάνωση εργοταξίου, διενέργεια διερευνητικών τομών τεκμηρίωσης, συντήρηση και συμπλήρωση λατυποπαγών λίθων, σύνταξη τεχνικών εκθέσεων για την ανάθεση προμηθειών και υπηρεσιών, δειγματοληψίες και εργαστηριακές αναλύσεις, αρχαιολογική, σχεδιαστική, φωτογραφική και κινηματογραφική τεκμηρίωση και προβολή της Δράσης εν γένει.
Προϋπολογισμός	2.000.000,00 €

Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Η προτεινόμενη Πράξη θα ολοκληρώσει τις εργασίες συντήρησης, στερέωσης και αποκατάστασης της βόρειας πλευράς του Μεγάλου Περιβόλου, το δυτικό τμήμα της οποίας αποκαταστάθηκε στο πλαίσιο της Β' φάσης εργασιών αποκατάστασης του Μεγάλου Περιβόλου, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020, σε συνέχεια της Α' φάσης των εργασιών που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΣΠΑ 2007 – 2013. Η δράση θα συμβάλει στην ανάσχεση της φθοράς του επιβαρυσμένου μετά και από τον σεισμό του 2019 τείχους και θα διασφαλίσει τη διατήρηση της μόνης πλευράς του Περιβόλου που σώζεται σε ύψος, διατηρώντας τα αρχιτεκτονικά της στοιχεία (πύργους περιδρόμο, επάλξεις). Η αποκατάσταση της βόρειας, εξωτερικής και ορατής από την εθνική οδό πλευράς του Μεγάλου Περιβόλου, θα αποδώσει μια ολοκληρωμένη εικόνα του τείχους στα μάτια του επισκέπτη, συντελώντας στην ανάδειξη του εξέχοντος μνημείου Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 2 «Διάχυση της επισκεψιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Αττικής και άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	166: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή

	στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027». > Το ΠΔ 24/2019 (ΦΕΚ 39/Α/04.03.2019) «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών έργων».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση

	της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται Χ
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ Χ
	Εγκεκριμένες μελέτες από το ΚΑΣ: 1. Η με αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟΤ/ΔΑΒΜΜ/77443/2012/10-08-2010 απόφαση έγκρισης μελέτης ωρίμανσης για την Αποκατάσταση του Μεγάλου Περιβόλου της Μονής Δαφνίου. 2. Η με αριθ. πρωτ. ΥΠΑΙΘΠΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΒΜΜ/77444/4667/2062/03-08-2012 (ΑΔΑ: Β4Γ7Γ-ΜΔΑ) απόφαση έγκρισης μελέτης Μεταλλικών Ενισχυτικών Διατάξεων Εκπονούνται οι ακόλουθες μελέτες, οι οποίες ολοκληρώνονται στο τέλος 2024. Ακολούθως θα υποβληθούν στο ΥΠ.ΠΟ. για την απαιτούμενη έγκριση: 1) «Επικαιροποίηση της αρχιτεκτονικής μελέτης αποκατάστασης Μεγάλου Περιβόλου Μονής Δαφνίου ως προς την τεκμηρίωση της υφιστάμενης κατάστασης του Βορείου Τείχους μετά τον σεισμό του 2019», βάσει της ΥΠΠΟ/110156/26-03-2024 (ΑΔΑ: 6ΞΧ946ΝΚΟΤ-ΘΒ2) Υ.Α. 2) «Επικαιροποίηση μελέτης μεταλλικών ενισχυτικών διατάξεων και ειδικών διατάξεων αντιστήριξης ετοιμόρροπων τμημάτων Βορείου Τείχους του Μεγάλου Περιβόλου της Μονής Δαφνίου, μετά τον σεισμό του 2019», βάσει της ΥΠΠΟ/117860/26.03.2024 (ΑΔΑ:

	PBB446NKOT-Σ4I) Υ.Α.
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2029
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 2.1.1.5 Προστασία και ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου Θορικού στο Δήμο Λαυρεωτικής
Δικαιούχος	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Περιγραφή Δράσης	ΥΠΟΕΡΓΟ 1 <u>Διαμόρφωση διαδρομών περιηγήσεως και στάσεων ανάπαυσης και πληροφόρησης.</u> Α. Το δίκτυο των διαδρομών εκτείνεται σε έκταση 40 στρεμμάτων και έχει εμβαδόν 1130τ.μ. Περιλαμβάνει: 1. Διαμόρφωση διαδρομών και σήμανση, η οποία θα υποδεικνύει στους επισκέπτες εναλλακτικές πορείες περιηγήσεως μικρότερου ή μεγαλύτερου μήκους. Τμήμα των διαδρομών είναι προσβάσιμο σε ΑμεΑ. 2. Διαμόρφωση τριών στάσεων ανάπαυσης, θέασης και πληροφόρησης με εποπτικό υλικό. 3. Τοποθέτηση λίθινων πάγκων ανάπαυσης στις στάσεις και κατά μήκος των διαδρομών (τουλάχιστον 29). 4. Τοποθέτηση μεταλλικών κατασκευών σε τρία σημεία των διαδρομών. Β. Διεύρυνση της περιφραξης του χώρου και κατασκευή τριών θυρών (εισόδου, εξόδου και πρόσβασης ΑμεΑ).

Γ. Διαμόρφωση δύο προσωρινών χώρων στάθμευσης πλησίον των εισόδων - δυναμικότητας περίπου $(8+4=)$ 12 ΙΧ αυτοκινήτων.

Δ. Αγορά μηχανοκίνητου αμαξιδίου.

Προϋπόθεση για την κατασκευή του δικτύου είναι:

- καθαρισμοί, αποψιλώσεις, εξομάλυνση εδάφους, περισυλλογή και τεκμηρίωση τυχόν αρχιτεκτονικών μελών,
- η εκπόνηση μελέτης εφαρμογής και μελέτης στερέωσης του ελληνιστικού πύργου στο πλαίσιο της υλοποίησης του έργου.

Τα ανωτέρω προβλέπονται σύμφωνα με την Απόφαση αρ. πρωτ. 343305/11-09-2023 (ΑΔΑ: 6ΘΤΡ46ΝΚΟΤ-911) "Εγκριση της μελέτης για τη διαμόρφωση δικτύου διαδρομών εντός του αρχαιολογικού χώρου του αρχαίου Δήμου Θορικών, στην περιοχή του Δήμου Λαυρεωτικής, Π.Ε. Ανατολικής Αττικής".

ΥΠΟΕΡΓΟ 2

Στερέωση - αναστήλωση του μυκηναϊκού θολωτού τάφου ΙΙΙ:

Α. Διαμόρφωση μονοπατιού και πλατώματος με ενημερωτική πινακίδα.

Β. Ανασκαφικός καθαρισμός και διαμόρφωση του περιβάλλοντος του μνημείου.

Γ. Διαμόρφωση πρανών.

Δ. Στερέωση του μνημείου.

Ε. Αναστήλωση υπερθύρου και παραστάδας του στομίου.

ΣΤ. Διαμόρφωση των λάκκων του θαλάμου.

Ζ. Σύστημα αποστράγγισης του μνημείου.

Προαπαιτείται, στο πλαίσιο εκτέλεσης του έργου, η διερεύνηση:

- των συνθέσεων για τα κονιάματα δόμησης των λίθων
- για την αποχέτευση των ομβρίων υδάτων από ειδικό μηχανικό.

Τα ανωτέρω προβλέπονται σύμφωνα με την Απόφαση αρ. πρωτ. 381979/20-09-2022 (ΑΔΑ: 9ΙΔΟ4653Π4-Θ9Ξ) "Εγκριση μελέτης στερέωσης και αναστήλωσης του μυκηναϊκού θολωτού τάφου ΙΙΙ στον αρχαιολογικό χώρο του Θορικού στην περιοχή

	του Δήμου Λαυρεωτικής”.
Προϋπολογισμός	1.500.000,00 € ΥΠΟΕΡΓΟ 1: 1.200.000,00 € ΥΠΟΕΡΓΟ 2: 300.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Στόχος του έργου είναι να καταστήσει επισκέψιμο και εύληπτο τον αρχαιολογικό χώρο ο οποίος περιλαμβάνει τον οικιστικό ιστό και δημόσια κτήρια του αρχαίου δήμου των Θορικών, καθώς και μυκηναϊκούς τάφους, ώστε ο επισκέπτης να κατανοήσει ευρύτερα τα χαρακτηριστικά, την διασπορά και την ένταξη των μνημείων στον χώρο. Το Υποέργο 1 περιλαμβάνει σειρά παρεμβάσεων που αποσκοπούν στην διαμόρφωση δικτύου διαδρομών επισκέψεως στον αρχαίο Δήμο Θορικού, ώστε οι επισκέπτες να περιηγηθούν σε μεγάλη έκταση στην κατάμεστη από αρχαία μνημεία περιοχή, που μέχρι σήμερα παραμένει δύσβατη και άγνωστη. Το Υποέργο 2 αποσκοπεί στην αποτελεσματική προστασία του μυκηναϊκού θολωτού τάφου ΙΙΙ σε βάθος χρόνου με ήπιες επεμβάσεις, αισθητική βελτίωση και αποκατάσταση της προσβασιμότητας για τους επισκέπτες. Όλες οι παρεμβάσεις συμβάλλουν αποτελεσματικά στην ασφαλέστερη κίνηση των επισκεπτών και των κινητικά εμποδιζομένων και στην βέλτιστη διαχείριση των κινδύνων λόγω της κλιματικής κρίσης. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 2 «Διάχυση της επισκεψιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Αττικής και άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού».

Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	166: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-

	2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027». > Το ΠΔ 24/2019 (ΦΕΚ 39/Α/04.03.2019) «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών έργων».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/ κτιρίου ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται X Το μεγαλύτερο τμήμα της έκτασης ανήκει στο Δημόσιο. Στην αρτιότερη εκτέλεση του έργου θα συντελέσει η ολοκλήρωση της απαλλοτρίωσης του αγροτεμαχίου φερομένης ιδιοκτησίας κ. Ζαρολιάγκη, όπου ήδη βρίσκεται το λιθόκτιστο φυλάκιο. Η απαλλοτρίωση είναι στο στάδιο του καθορισμού της οριστικής

	τιμής μονάδας για αποζημίωση.
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες ΝΑΙ X ΟΧΙ ☐ και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/ βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης;
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2028 - για το Υποέργο 1 απαιτούνται 36 μήνες - για το Υποέργο 2 απαιτούνται 12 μήνες
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 2.1.1.6 Εργασίες στερέωσης και αποκατάστασης της Νότιας Πύλης, της Ανατολικής Κεντρικής Πύλης και των δύο Πύργων εκατέρωθεν αυτής στο Αρχαίο Φρούριο Φυλής
Δικαιούχος	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
Περιγραφή Δράσης	Το προτεινόμενο έργο αφορά σε εργασίες στερέωσης στοχευμένες σε τέσσερα σημεία του φρουρίου που είναι στατικώς κρίσιμα και χρήζουν προστασίας, ενίσχυσης και αποκατάστασης. Πρόκειται για τους δύο πύργους που βρίσκονται εκατέρωθεν της κεντρικής πύλης του φρουρίου (ο ανατολικός ορθογώνιος πύργος και ο βόρειος κυλινδρικός πύργος), καθώς και για τις δύο πύλες του φρουρίου (ανατολική κεντρική πύλη και νότια πύλη). Το φυσικό αντικείμενο του έργου περιλαμβάνει εγκατάσταση ικριωμάτων, αντιστήριξη και

	αποξήλωση ετοιμόρροπων τμημάτων, αποτύπωση και ταύτιση του κατακείμενου δομικού υλικού, εργασίες δομικής αποκατάστασης και συντήρησης των λιθοπλίνθων, εργασίες αναστήλωσης και αποκατάστασης. α) Άμεσα σωστικά και προκαταρκτικά έργα (οργάνωση εργοταξίου, εγκατάσταση εξοπλισμού, υποστυλώσεις, αντιστηρίξεις, καθαίρεση βλάστησης, αποκατάσταση βλαφθέντων ή απόντων στοιχείων υπάρχουσας διάταξης στερέωσης, συγκόλληση θραυσμένων λίθων κλπ). β) Ανασκαφές, ταξινόμηση κατακείμενων, διασπάρτων λίθων (ακέραιων και θραυσμένων), δοκιμαστικές τοποθετήσεις επί εδάφους. γ) Αποσυναρμολόγηση κρίσιμων περιοχών στα τέσσερα τμήματα (Πύργους, Πύλες). δ) Επανατοποθέτηση λίθων, άρση παραμορφώσεων, ολοκλήρωση αναστηλωτικών εργασιών.
Προϋπολογισμός	2.000.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Το Φρούριο της Φυλής είναι ένα από τα καλύτερα διατηρημένα οχυρά της Πάρνηθας και αποτελούσε μέρος του εκτεταμένου αμυντικού συστήματος της Αθήνας τον 4ο αι. π.Χ. Εξαιτίας των σεισμών του 1999 και του 2019 παρατηρείται σε κρίσιμα δομικά τμήματα του φρουρίου στατική κρισιμότητα έως ετοιμορροπία, και συνακολούθως υπάρχει ο κίνδυνος για αστοχία έως τοπική κατάρρευση. Τίθενται έτσι επιτακτικά ζητήματα για την ασφαλή πρόσβαση των επισκεπτών και την ασφάλεια του ίδιου του μνημείου. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 2 «Διάχυση της επισκεψιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Αττικής και άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	166: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών

Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027». > Το ΠΔ 24/2019 (ΦΕΚ 39/Α/04.03.2019) «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών έργων».

Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/ κτιρίου ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/ βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒
	Εγκεκριμένες από το ΚΑΣ μελέτες: Απόφαση της ΔΑΑΜ α) αρχιτεκτονικής μελέτης αποκατάστασης της νότιας πύλης, της ανατολικής κεντρικής πύλης και των δύο πύργων εκατέρωθεν αυτής β) στατικής μελέτης αποκατάστασης των τεσσάρων δομικώς κρίσιμων τμημάτων και γ) πρότασης, συντήρησης, αποκατάστασης και διατήρησης του δομικού υλικού του αρχαίου φρουρίου Φυλής, Περιφέρειας Αττικής (αρ. 18654/2-2-2024-ΑΔΑ: 91ΜΔ46ΝΚΟΤ-Β55) Απόφαση της ΔΑΑΜ για την έγκριση μελέτης άμεσων μέτρων αποκατάστασης για τη στερέωση και ανάδειξη του αρχαίου φρουρίου Φυλής και γεωτεχνικής μελέτης του αρχαίου φρουρίου Φυλής (αρ. 542766/10-11-2023-ΑΔΑ:6ΣΕΒ46ΝΚΟΤ-

	ΓΕΗ) Αναγκαίες μελέτες (σύμφωνα με τις ανωτέρω εγκριτικές αποφάσεις) Φωτογραμμετρική • Υδραυλική • Γεωφυσική • Γεωτεχνική (οριστική) • Υπηρεσίες εργαστηρίου (για τον χαρακτηρισμό της επίχωσης των πύργων και για ελέγχους δομικών υλικών, κονιαμάτων συγκόλλησης κλπ.) • Στατική – αντισεισμική μελέτη αναστηλωμένων μνημείων (Πύργων II και III) και αλληλεπίδραση με υλικό πλήρωσης. • Μελέτη αποτύπωσης και ταύτισης λίθων Πύργου III • Μελέτη αποτύπωσης δομικής παθολογίας • Μελέτες δομικής αποκατάστασης λίθων (όπου απαιτείται)
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2026 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2029
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 2.1.1.7 Ολοκλήρωση των εργασιών αποκατάστασης του Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου του Τροπαιοφόρου, στον Ελαιώνα Μεγάρων
Δικαιούχος	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΜΕΓΑΡΩΝ ΚΑΙ ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ
Περιγραφή Δράσης	Ο Ι. Ναός του Αγ. Γεωργίου βρίσκεται στη θέση «Ορκός» ή «Τρεις Αμπατζάδες» (Τρία Πηγάδια) στον Ελαιώνα Μεγάρων και είναι χαρακτηρισμένος ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο με την υπ' αριθμ.Α/Φ31/53883/5080/74/5-3-1976 Υ.Α. (ΦΕΚ 621/Β'/7-5-1976). Η κατασκευή του μνημείου τοποθετείται στον 12ο - 13ο αιώνα σύμφωνα με παράσταση του Αγίου Γεωργίου εφίππου, που αποτοιχίσθηκε από τον βόρειο τοίχο του το 1966.

	Ο ναός επλήγη από τους σεισμούς του 1981 και του 1999, και το 2002 κατέρρευσε μερικώς μετά από έντονη βροχόπτωση. Ανήκει τους σταυροειδείς εγγεγραμμένους τρουλλαίους, απλούς τετρακίονιους, χωρίς νάρθηκα ναούς. Είναι ορθογωνικής κατόψεως και στην ανατολική του πλευρά εξέχει η τρίπλευρη κόγχη του Ιερού Βήματος. Το έργο εντάχθηκε στο ΕΣΠΑ 2007-2013 και εκτελέστηκε μέρος των εργασιών αποκατάστασης, διότι κατά την ανασκαφική έρευνα που διενεργήθηκε στη θεμελίωση του μνημείου κατά τη διάρκεια του έργου, προέκυψαν νέα στοιχεία που απαιτούσαν περαιτέρω αρχαιολογική διερεύνηση από την αρμόδια ΕΦΑ, και εκπόνηση νέας στατικής μελέτης για την ενίσχυση της θεμελίωσης του ναού. Η επικαιροποιημένη στατική μελέτη συντήρησης και αποκατάστασης ανατέθηκε από την Ι. Μητρόπολη Μεγάρων και Σαλαμίνας και εγκρίθηκε με την αριθμ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΒΜΜ/ΤΜΒΜΜ/432071/42471/3408/808/20-10-2017 Απόφαση. Οι εργασίες για την αποκατάσταση του μνημείου περιλαμβάνουν την ανακατασκευή των απόντων στοιχείων του, δηλαδή τοίχων, θόλων, τόξων, κεραιών, τρούλου κλπ, βάσει των σχεδίων αναπαράστασης πριν από τις καταρρεύσεις, όπως αυτά προκύπτουν από την επαρκή φωτογραφική τεκμηρίωση και τα γεωμετρικά στοιχεία της απομένουσας κατασκευής.
Προϋπολογισμός	550.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Το μνημείο αποτελεί σύμβολο της θρησκευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου και η παρέμβαση κρίνεται σκόπιμη, καθώς με την ολοκλήρωση των εργασιών θα καταστεί ασφαλές επισκέψιμο μνημείο και πλήρως λειτουργικό και θα συνδεθεί και με τους υπόλοιπους ναούς που βρίσκονται στην περιοχή και θα δημιουργήσουν ένα δίκτυο – πόλο έλξης. Ωφελούμενοι από το έργο είναι οι κάτοικοι της περιοχής των Μεγάρων, αλλά και οι επισκέπτες. Είναι σε περιοχή εντός της χωρικής αρμοδιότητας της Περιφέρειας Αττικής, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην ανάδειξη και στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Δυτικής Αττικής και των επισκεπτών της και συνακόλουθα η Περιφέρεια αντλεί ωφέλεια από τη πραγμάτωσή του. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027,

	- Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, - Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 2 «Διάχυση της επισκεψιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Αττικής και άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	166: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022)

	«Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/ κτιρίου ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται Χ
	Ο Ι. Ναός του Αγ. Γεωργίου είναι χαρακτηρισμένος ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο με την υπ' αριθμ. Α/Φ31/53883/5080/74/5-3-1976 Υ.Α. (ΦΕΚ 621/Β' /7-5-1976).
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/ βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; Η αρχική μελέτη συντήρησης και αποκατάστασης του ναού εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΑΒΜΜ/72268π.έ./2921π.έ./13-3-2007 Απόφαση

	Υπουργού ύστερα από τη γνωμοδότηση του ΚΑΣ. Η επικαιροποιημένη στατική μελέτη συντήρησης και αποκατάστασης ανατέθηκε από την Ι. Μητρόπολη Μεγάρων και Σαλαμίνας και εγκρίθηκε με την αριθμ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΒΜΜ/ΤΜΒΜΜ/432071/42471/3408/808/20-10-2017 Απόφαση.
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2026
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 2.1.1.8 Στερέωση, συντήρηση και ανάδειξη της Ηετιώνειας Πύλης στον Πειραιά
Δικαιούχος	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ
Περιγραφή Δράσης	Στο πλαίσιο της Δράσης προβλέπονται συντήρηση και στερέωση των καταλοίπων του αρχαίου τείχους εκατέρωθεν της Ηετιώνειας Πύλης, αποκατάσταση του ανατολικού κυκλικού πύργου και εργασίες διαμόρφωσης του όμορου, παραχωρηθέντα από τον ΟΛΠ, χώρου και ενοποίησής του με τον αρχαιολογικό χώρο της Ηετιώνειας. Ειδικότερα προβλέπονται: 1) Συντήρηση και στερέωση του δομικού υλικού των καταλοίπων της οχύρωσης στο σύνολό του (περιλαμβάνονται εργασίες καθαρισμού των λίθων, στερέωση-σταθεροποίηση των λιθοσωμάτων, συγκολλήσεις-συρραφές θραυσμένων μελών, ενεμάτωση ρωγμών και σφραγίσεις κενών, συμπληρώσεις με τεχνητό λίθο όπου χρειάζεται, αντιμετώπιση των σπηλαιώσεων του φυσικού βράχου και γεφύρωσή του με σύγχρονα δομικά υλικά κτλ). 2) Εργασίες αποκατάστασης του ανατολικού κυκλικού πύργου (απομάκρυνση των εσωτερικών επιχώσεων, δομική ενίσχυση του κελύφους, αποστραγγιστικά, συντήρηση του θεμελίου και επίχωσή του). 3) Εργασίες διαμόρφωσης του παραχωρηθέντα από τον ΟΛΠ

	χώρου, έκτασης 6.700 τ.μ., και ενοποίησής του με τον αρχαιολογικό χώρο της Ηετιώνειας (αποξήλωση των παλαιών επεμβάσεων, αποχωμάτωση και ανάδειξη της αρχαίας ξηράς τάφρου, χωματουργικά για την επιχωμάτωση και επιστρώση του χώρου, τοποθέτηση περίφραξης, αποκατάσταση φθορών στον υφιστάμενο αρχαιολογικό χώρο και ολοκλήρωση φωτισμού). Για την υλοποίηση των παραπάνω παρεμβάσεων θα απαιτηθεί η εκπόνηση επιμέρους μελετών ωρίμανσης.
Προϋπολογισμός	2.000.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Όσον αφορά στην αναγκαιότητα του έργου, αυτή κρίνεται ιδιαίτερος επιτακτική, καθώς σε αρκετά σημεία το μνημείο έχει υποστεί φθορά και χρήζει άμεσης στερέωσης και συντήρησης. Εξίσου σημαντική είναι και η αποκατάσταση του ανατολικού κυκλικού πύργου της οχύρωσης, όπου διαπιστώνεται ραγδαία επιδείνωση της κατάστασης διατήρησης, καθώς και στατικά προβλήματα. Επίσης, για την ολοκλήρωση της ανάδειξης του μνημείου και την αναβάθμιση τόσο του ίδιου του αρχαιολογικού χώρου όσο και της ευρύτερης περιοχής του πειραιϊκού λιμένα, καθοριστικό ρόλο θα παίξει η αποκατάσταση του χώρου, έκτασης 6,7 στρεμμάτων, που περιβάλλει από ανατολάς τον αρχαιολογικό χώρο της Ηετιώνειας Πύλης και ο οποίος έχει παραχωρηθεί στο ΥΠ.ΠΟ. από τον ΟΛΠ. Ο χώρος κρίνεται επιβεβλημένο να ενοποιηθεί με τον όμορο αρχαιολογικό χώρο ως φυσική συνέχεια, καθώς σήμερα καλύπτεται από μπάζα και σκουπίδια εμποδίζοντας την οπτική επαφή με τον αρχαιολογικό χώρο και υποβαθμίζοντας έτι περαιτέρω την ήδη επιβαρυνόμενη περιοχή. Στόχος των ανωτέρω θα είναι η διάσωση και μελλοντική διατήρηση του εν λόγω μνημείου, καθώς και η αποκατάσταση και αναβάθμιση του περιβάλλοντος χώρου του. Ταυτόχρονα, η ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου της Ηετιώνειας σε συνδυασμό με το όμορο πάρκο του Δήμου Κερατσινίου-Δραπετσώνας, όπου έχουν εντοπιστεί αρχαίοι τάφοι και είναι υπό ανάδειξη, θα συμβάλει στη δημιουργία μιας περιβαλλοντικά και πολιτιστικά μοναδικής περιοχής στην είσοδο του μεγαλύτερου λιμένα της χώρας που θα αποτελεί σημείο αναφοράς για τους κατοίκους και τον επισκέπτη-ταξιδιώτη, με κοινωνικά και οικονομικά οφέλη για την περιοχή. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025,

	Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 2 «Διάχυση της επισκεψιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Αττικής και άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	166: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022)

	«Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027». > Το ΠΔ 24/2019 (ΦΕΚ 39/Α/04.03.2019) «Μελέτη και εκτέλεση αρχαιολογικών έργων».						
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.						
Ωριμότητα υλοποίησης	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 30%;">Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου</td> <td style="width: 10%;">ΝΑΙ ☒</td> <td style="width: 10%;">ΟΧΙ ☐</td> <td style="width: 50%;">Δεν απαιτείται ☐</td> </tr> </table> <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 60%;">Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης;</td> <td style="width: 40%;">ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒</td> </tr> </table>	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου	ΝΑΙ ☒	ΟΧΙ ☐	Δεν απαιτείται ☐	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης;	ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒
Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου	ΝΑΙ ☒	ΟΧΙ ☐	Δεν απαιτείται ☐				
Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης;	ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒						

	Εγκεκριμένες μελέτες: α) μελέτη συντήρησης & στερέωσης των καταλοίπων της οχύρωσης β) στατική μελέτη αποκατάστασης του ανατολικού κυκλικού πύργου στον αρχαιολογικό χώρο της Ηετιώνειας Πύλης Πειραιά, γ) μελέτη φωτισμού του αρχαιολογικού χώρου Ηετιώνειας Πύλης Πειραιά. Επιπλέον, απαιτούνται: α) εκπόνηση μελέτης εφαρμογής για τη συντήρηση και στερέωση των καταλοίπων της οχύρωσης και β) επικαιροποίηση της αρχιτεκτονικής μελέτης με βάση τη στατική μελέτη και τη μελέτη συντήρησης, για την αποκατάσταση του ανατολικού κυκλικού πύργου. Ως προς τη διαμόρφωση του παραχωρηθέντα από τον ΟΛΠ χώρου, απαιτούνται: α) τοπογραφική μελέτη αναλυτικής αποτύπωσης του αρχαιολογικού χώρου της Ηετιώνειας Πύλης με τον παραχωρηθέντα χώρο, β) αρχιτεκτονική μελέτη διαμόρφωσης του παραχωρηθέντα χώρου και ενοποίησής του με τον αρχαιολογικό χώρο, γ) εκπόνηση οριστικής στατικής μελέτης, δ) εκπόνηση μελέτης συντήρησης, ε) εκπόνηση μελέτης φωτισμού στ) Η/Μ μελέτη, ζ) φυτοτεχνική μελέτη.
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2027
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 2.1.1.28 Αττική Τριλογία – Παρεμβάσεις στο πλαίσιο της Βιώσιμης Κινητικότητας
Δικαιούχος	ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ Α.Ε. - Αναπτυξιακός Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Κύριος Δράσης	ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ Α.Ε. - Αναπτυξιακός Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ Α.Ε. - Αναπτυξιακός Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Περιγραφή Δράσης	Το προτεινόμενο έργο περιλαμβάνει παρεμβάσεις συγκοινωνιακού χαρακτήρα, οργανωμένες σε υποέργα, οι οποίες αποσκοπούν στην ασφαλή, άνετη, αυτόνομη και περιβαλλοντικά φιλική μετακίνηση των επισκεπτών της Πολιτιστικής Διαδρομής «Αττική Τριλογία». Η διάρθρωσή του συνάδει με το ιστορικό – πνευματικό αφήγημα της Πολιτιστικής Διαδρομής, καθιστώντας το ταξιδιωτική εμπειρία στην Αττική. Με αυτόν τον τρόπο, ενισχύεται το τουριστικό πλεονέκτημα της Περιφέρειας και διαχέεται χωρικά η τουριστική ζήτηση που σήμερα συγκεντρώνεται ασφυκτικά στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας. Το προτεινόμενο έργο, περιλαμβάνει τις ακόλουθες συμπληρωματικές και με μεγάλη συνέργεια μεταξύ τους παρεμβάσεις: • τη συγκοινωνιακή σύνδεση των τριών πόλων Αθήνα, Ελευσίνα, Λαύριο και ευρύτερη περιοχή Λαυρεωτικής μεταξύ τους με ειδικές κυκλικές λεωφορειακές γραμμές (υποέργο 1), • την πληροφόρηση των επισκεπτών ως προς τα σημεία ενδιαφέροντος και την καθοδήγησή τους σε αυτά, μέσω τοποθέτησης σύγχρονης και ενιαίας μορφής πληροφοριακής σήμανσης, που απευθύνεται σε πεζοδρόμους, ποδηλάτες και χρήστες ΕΠΗΟ (υποέργο 2). <u>Υποέργο 1: Συγκοινωνιακή Σύνδεση των τριών Πόλων (Αθήνα – Ελευσίνα – Λαύριο) με Ειδικές Λεωφορειακές Γραμμές</u> Το Υποέργο 1 αποσκοπεί στη συγκοινωνιακή σύνδεση των πόλων και των επιμέρους σημείων ενδιαφέροντος της Αττικής Τριλογίας, με λεωφορειακές γραμμές που θα πραγματοποιούν καθημερινά, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, κυκλικά, express δρομολόγια, με προκαθορισμένη συχνότητα, σε προκαθορισμένες διαδρομές και προκαθορισμένες στάσεις, με χρήση ειδικού τύπου εισιτηρίου συνδυασμένου με το ενιαίο εισιτήριο για αρχαιολογικούς χώρους Αθηνών. Προβλέπονται δύο κυκλικές γραμμές με αφετηρία/τέρμα την Αθήνα (υφιστάμενη στάση ΟΑΣΑ επί της οδού Βασιλέως

Ηρακλείου «ΜΟΥΣΕΙΟ», δίπλα στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο) και προορισμούς την Ελευσίνα και το Λαύριο και μία τοπική κυκλική γραμμή στη Λαυρεωτική. Αναλυτικότερα, προβλέπονται οι ακόλουθες λεωφορειακές γραμμές:

- προς Ελευσίνα, μήκους περί 46,3 χλμ., εκτιμώμενης διάρκειας κυκλικού ταξιδιού της τάξεως των 2 ωρών, με στάσεις σε επιλεγμένους αρχαιολογικούς χώρους κατά μήκος της διαδρομής και σταθμούς Μέσων Σταθερής Τροχιάς, με προτεινόμενο αριθμό δρομολογίων 12 ημερησίως (ωριαία συχνότητα),
- προς Λαύριο και ευρύτερη περιοχή Λαυρεωτικής, μήκους περί τα 142,2 χλμ., εκτιμώμενης διάρκειας κυκλικού ταξιδιού της τάξεως των 4 ωρών, με στάσεις σε επιλεγμένους αρχαιολογικούς – κυρίως - χώρους κατά μήκος της διαδρομής και σταθμούς Μέσων Σταθερής Τροχιάς, με προτεινόμενο αριθμό δρομολογίων 4 ημερησίως (δύωρη/τρίωρη συχνότητα),
- περιοχής Λαυρεωτικής (Λαύριο – Θορικό – Πολιτιστικό και Τεχνολογικό Πάρκο Λαυρίου - Άγιος Κωνσταντίνος – Εθνικός Δρυμός Σουνίου – Αρχαιολογικός Χώρος Σουνίου), μήκους περί τα 29,5 χλμ., εκτιμώμενης διάρκειας πλήρους ταξιδιού της τάξεως της 1,5 ώρας, με προτεινόμενο αριθμό δρομολογίων 6 ημερησίως (ωριαία συχνότητα) και ανταπόκριση με την γραμμή Αθήνα – Λαύριο.

Επισημαίνεται ότι η δρομολόγηση των δύο λεωφορειακών γραμμών με αφετηρία την Αθήνα, θα επιτρέπει μετεπιβίβαση, τουλάχιστον μία φορά ημερησίως.

Το φυσικό αντικείμενο του Υποέργου 1 περιλαμβάνει:

- Εργασίες αναμόρφωσης-ευηρεπισμού των στάσεων και τοποθέτηση εξοπλισμού. Σημειώνεται ότι κάποιες στάσεις απαιτούν εργασίες εξ' αρχής διαμόρφωσης και τοποθέτηση εξοπλισμού, ενώ κάποιες απαιτούν ευηρεπισμό και διαμόρφωση ενιαίας αισθητικής για λόγους αναγνωρισιμότητας και σύνδεσης με την Πολιτιστική Διαδρομή, με εργασίες συντήρησης (εκτεταμένες ή σημειακές) και συμπλήρωση εξοπλισμού.

Πίνακας 59: Επιμέτρηση Φυσικού Αντικειμένου (Στάσεις)

Λεωφορειακή Γραμμή	Οχήματα			Φορτιστές			Στάσεις		
	σε Κίνηση	σε Επιφυλακή	Σύνολο	Ανεξάρτητοι Σταθεροί Αργής Φόρτισης		Κινητές Μονάδες			
				1 ανά όχημα	1 ανά 2 οχήματα				
Αθήνα – Ελευσίνα	3	1	4	4	2	1	1	-	10
Αθήνα – Λαύριο	2	1	3	3	2	1			9
Τοπική Λαυρεωτικής	1	1	2	2	1	1	-	5	5
Σύνολο	6	3	9	9	5	3			30

Πίνακας 60. Προϋπολογισμός συνόλου.

Φυσικό Αντικείμενο		Κόστος €	
Περιγραφή	Ποσότητα (αριθμός)	Μοναδιαίο	Συνολικό
Ηλεκτρικά προστασιακού τύπου οχήματα 12 μ., ελάχιστης αυτονομίας 180 χλμ., συμπεριλαμβανομένων φορτιστών βραδείας φόρτισης (1 ανά όχημα ή 1 ανά 2 οχήματα)	9	465.000,00	4.185.000,00
Κινητές μονάδες με κατάλληλη διαμόρφωση και εξοπλισμό για φορητή εξυπηρέτηση ηλεκτρικών λεωφορείων σε περίπτωση ανάγκης φόρτισης επιτόπου	3	100.000,00	300.000,00
Διαμόρφωση/Αναμόρφωση Στάσεων	30	-	302.000,00
Σύνολο (χωρίς ΦΠΑ)			4.785.000,00
Σύνολο – Στρογγυλοποίηση (χωρίς ΦΠΑ)			4.802.000,00

Το παρόν υποέργο αφορά μόνο στη διαμόρφωση/αναμόρφωση στάσεων.

Υποέργο 2: Πληροφοριακή Σήμανση Σημείων Ενδιαφέροντος για Πεζούς, Ποδηλάτες και Χρήστες ΕΠΗΟ

Το Υποέργο 2 αποσκοπεί στην τοποθέτηση ενιαίας μορφής πληροφοριακής σήμανσης για πεζούς, ποδηλάτες και χρήστες ελαφρών προσωπικών ηλεκτρικών οχημάτων στους πόλους της Πολιτιστικής Διαδρομής, για την εξυπηρέτηση της μετακίνησης των επισκεπτών-επιβατών των λεωφορειακών γραμμών Αθήνα-Ελευσίνα, Αθήνα-Λαυρεωτική και τοπική γραμμή Λαυρεωτικής.

Οι πληροφοριακές πινακίδες θα είναι δίγλωσσες και σύμφωνα με:

- τις Οδηγίες Μελετών Οδικών Έργων με τίτλο «Οδηγίες Πληροφοριακής Σήμανσης Πεζών εντός Αστικών Περιοχών» (ΟΜΟΕ – ΠΖ, τεύχος 12, Μάρτιος 2022),
- το σχέδιο Οδηγιών Μελετών Οδικών Έργων με τίτλο «Πληροφοριακή Σήμανση Ποδηλατιστών (ΟΜΟΕ – ΠΣΠ, τεύχος 13, Μάρτιος 2022).

Το φυσικό αντικείμενο του Υποέργου 2 περιλαμβάνει εργασίες καθαίρεσης υφιστάμενων πινακίδων και στύλων ανάρτησης και

	εργασίες τοποθέτησης νέων αντανakλαστικών πληροφοριακών πινακίδων και στύλων ανάρτησης.
Προϋπολογισμός	550.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Η σκοπιμότητα του έργου αφορά στη συγκοινωνιακή σύνδεση των τριών Πόλων (Αθήνα – Ελευσίνα – Λαύριο) με Ειδικές Λεωφορειακές Γραμμές μέσω της διαμόρφωσης/αναμόρφωσης 30 στάσεων καθώς και στη πληροφοριακή σήμανση σημείων ενδιαφέροντος για Πεζούς, Ποδηλάτες και Χρήστες ΕΠΗΟ. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023, • το υπό κατασκευή έργο επέκτασης του Προαστιακού Σιδηρόδρομου στη Δυτική Αττική, το οποίο προβλέπει την πραγματοποίηση στάσης στην Ελευσίνα, • το ενταγμένο στη διαδικασία του Ανταγωνιστικού Διαλόγου έργο επέκτασης του Προαστιακού Σιδηρόδρομου προς Λαύριο, • το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας Ελευσίνας, όπου τόσο στο Σενάριο ήπιων όσο και στο σενάριο εκτεταμένων παρεμβάσεων προτείνονται διαμορφώσεις και παρεμβάσεις ενίσχυσης των πράσινων τρόπων μετακίνησης, καθώς και δρομολόγηση από τον ΟΑΣΑ εκσυγχρονισμένων οχημάτων, φιλικών προς το περιβάλλον, κατά προτίμηση ηλεκτρικών, • το Σχέδιο Ολοκληρωμένης Προσβασιμότητας και Παρεμβάσεις για την Ενίσχυση της Βαδισιμότητας και του Ποδηλάτου στο Δήμο Ελευσίνας στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Ευρώπης, έργα του οποίου έχουν ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης, • το Σχέδιο Αστικής Προσβασιμότητας Δήμου Ελευσίνας, που προβλέπει σημειακή παρέμβαση στην οδό

	Περικλέους, - το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας Λαυρίου, όπου προβλέπονται έργα αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος και βελτίωσης της προσβασιμότητας, καθώς και αναβάθμιση του στόλου του ΚΤΕΛ Αττικής με ηλεκτροκίνητα οχήματα, - τα δρομολογημένα έργα ανάπλασης του ιστορικού κέντρου Λαυρίου (Συνολική Στρατηγική Παρέμβαση στο Ιστορικό Κέντρο Λαυρίου), που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης, - τη μελέτη αποκατάστασης της Γαλλικής Μεταλλευτικής Σκάλας που έχει εκπονήσει το ΕΜΠ.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 2 «Διάχυση της επισκεψιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Αττικής και άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	165: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή των δημόσιων τουριστικών περιουσιακών στοιχείων και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας

Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε

	συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται γης/οικοπέδου/ κτιρίου Χ
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒ Χ και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/ βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης;
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2029
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

5.1.3 Άξονας Στρατηγικής 3

ΑΣ 3: Αναβάθμιση Σύγχρονου Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής για την άμβλυνση της εποχικότητας

ΕΣ 3.1: Ενίσχυση του Σύγχρονου Πολιτισμού της Περιφέρειας Αττικής με την εισαγωγή καινοτόμων προσεγγίσεων

Δράση 3.1.1: Εμπλουτισμός του Σύγχρονου Πολιτισμού στην Αττική με αναβαθμισμένες λειτουργίες υποδομών και υλοποίηση καινοτόμων δράσεων

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 3.1.1.2 Καινοτόμες Ψηφιακές Δράσεις της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής
Δικαιούχος	ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ Α.Ε. - Αναπτυξιακός Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Κύριος Δράσης	ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ Α.Ε. - Αναπτυξιακός Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ Α.Ε. - Αναπτυξιακός Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Περιγραφή Δράσης	<u>Υποέργο 1: Καινοτόμες Ψηφιακές Δράσεις της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής (500.000,00 €)</u> Η Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ενίσχυση της τουριστικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής, χρησιμοποιώντας καινοτόμες ψηφιακές δράσεις. Αυτές οι πρωτοβουλίες στοχεύουν στη βελτίωση της τουριστικής εμπειρίας, την ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας, καθώς και στη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Παρακάτω παρατίθεται μια σύντομη περιγραφή για κάθε μια από αυτές τις ψηφιακές δράσεις. 1. Ψηφιακό Παρατηρητήριο Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης DataHub Το DataHub είναι ένα ψηφιακό παρατηρητήριο που συγκεντρώνει και αναλύει δεδομένα σχετικά με τον τουρισμό στην Αττική. Σκοπός του είναι να παρέχει χρήσιμες πληροφορίες για τη λήψη αποφάσεων και τη βελτίωση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης με έμφαση στις περιοχές που αναπτύσσεται η Τριλογία Πολιτισμού της Αττικής. 2. Ηλεκτρονική Πλατφόρμα Διαβούλευσης και

Επικοινωνίας Επιχειρηματικού Cluster

Αυτή η πλατφόρμα προωθεί τη συνεργασία και την επικοινωνία μεταξύ των επιχειρήσεων που ανήκουν στο επιχειρηματικό cluster της Αττικής. Διευκολύνει τη διαβούλευση, την ανταλλαγή ιδεών και την ανάπτυξη συνεργασιών, ενισχύοντας την επιχειρηματική κοινότητα της περιοχής με έμφαση στις περιοχές που αναπτύσσεται η Τριλογία Πολιτισμού της Αττικής.

3. Ηλεκτρονική Πλατφόρμα Ψηφιακού Αποθετηρίου Υλικής και Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Η πλατφόρμα αυτή συγκεντρώνει, αποθηκεύει και προβάλλει υλικό που σχετίζεται με την υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά της Αττικής με έμφαση στις περιοχές που αναπτύσσεται η Τριλογία Πολιτισμού. Παρέχει πρόσβαση σε πολιτιστικά τεκμήρια και ενισχύει την προβολή της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής.

4. Ηλεκτρονική Πλατφόρμα Δημιουργίας και Διαχείρισης QR-Code (για χρήση στο σύστημα σήμανσης)

Αυτή η πλατφόρμα επιτρέπει τη δημιουργία και τη διαχείριση QR-Code που χρησιμοποιούνται σε συστήματα σήμανσης. Οι κωδικοί αυτοί παρέχουν άμεση πρόσβαση σε πληροφορίες για τουριστικά αξιοθέατα, πολιτιστικούς χώρους και άλλες σχετικές τοποθεσίες με έμφαση στις περιοχές που αναπτύσσεται η Τριλογία Πολιτισμού της Αττικής.

5. Ηλεκτρονική Πλατφόρμα Δημιουργίας και Διαχείρισης Virtual Tours (φωτογραφικών πανοραμάτων 360 μοιρών) και Παραγωγή Πρωτογενούς Υλικού

Αυτή η πλατφόρμα επιτρέπει τη δημιουργία και τη διαχείριση εικονικών περιηγήσεων 360 μοιρών. Παρέχει στους χρήστες τη δυνατότητα να εξερευνήσουν ψηφιακά διάφορα αξιοθέατα και τοποθεσίες των περιοχών που αναπτύσσεται η Τριλογία Πολιτισμού της Αττικής, προσφέροντας μια διαδραστική και ελκυστική τουριστική εμπειρία.

6. Ψηφιακό Διαδικτυακό Παιχνίδι Γρίφων

Το διαδικτυακό αυτό παιχνίδι προσφέρει στους χρήστες μια διασκεδαστική και εκπαιδευτική εμπειρία μέσω γρίφων που σχετίζονται με την ιστορία, τον πολιτισμό και τα αξιοθέατα των περιοχών που αναπτύσσεται η Τριλογία Πολιτισμού της Αττικής. Στοχεύει στην ενίσχυση της γνώσης και του ενδιαφέροντος με έναν ευχάριστο και διαδραστικό τρόπο.

Υποέργο 2: Τρισδιάστατες Ψηφιακές Αναπαραστάσεις της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής (350.000,00 €)

Η Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής αξιοποιεί τις δυνατότητες της τρισδιάστατης ψηφιακής τεχνολογίας και της εικονικής πραγματικότητας για να δημιουργήσει καθηλωτικές και εκπαιδευτικές εμπειρίες. Οι παρακάτω δράσεις προσφέρουν στους χρήστες τη δυνατότητα να εξερευνήσουν ιστορικά και πολιτιστικά θέματα των περιοχών που αναπτύσσεται η Τριλογία Πολιτισμού, μέσα από τρισδιάστατες αναπαραστάσεις, ενισχύοντας τη γνώση και την κατανόηση της τοπικής κληρονομιάς. Κάθε ψηφιακή αναπαράσταση είναι μια ταινία τεκμηρίωσης μικρού μήκους (30 έως 40 λεπτών), με την δέουσα επιστημονική εγκυρότητα.

1. Βίντεο - Τρισδιάστατη ψηφιακή αναπαράσταση με χρήση εικονικής πραγματικότητας Αφηγήματος Τριλογίας

Αυτή η δράση παρουσιάζει ένα αφηγηματικό βίντεο της Τριλογίας μέσω τρισδιάστατης ψηφιακής αναπαράστασης και εικονικής πραγματικότητας. Οι χρήστες μπορούν να βυθιστούν σε μια δυναμική ιστορία που "ζωντανεύει" με τη βοήθεια της τεχνολογίας VR, προσφέροντας μια μοναδική και διαδραστική εμπειρία αφήγησης.

2. Βίντεο - Τρισδιάστατη ψηφιακή αναπαράσταση με χρήση εικονικής πραγματικότητας της Αρχαίας Μεταλλευτικής / Μεταλλουργικής Δραστηριότητας

Αυτό το βίντεο παρουσιάζει την αρχαία μεταλλευτική και μεταλλουργική δραστηριότητα της Αττικής μέσω τρισδιάστατης αναπαράστασης και εικονικής πραγματικότητας. Οι χρήστες μπορούν να εξερευνήσουν τις αρχαίες μεθόδους και τεχνικές εξόρυξης και επεξεργασίας μετάλλων, αποκτώντας μια βαθύτερη κατανόηση της ιστορικής σημασίας αυτών των

δραστηριοτήτων.

Υποέργο 3: Δράσεις Προβολής και Προώθησης της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής (580.000,00 €)

Η Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής επικεντρώνεται στην προώθηση του τουρισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής μέσα από διάφορες δράσεις προβολής. Αυτές οι δράσεις αποσκοπούν στη βελτίωση της αναγνωρισιμότητας της Αττικής ως τουριστικού προορισμού και στην ενίσχυση της εμπειρίας των επισκεπτών με έμφαση στις περιοχές που αναπτύσσεται η Τριλογία Πολιτισμού.

1. Παραγωγή νέου ελκυστικού περιεχομένου

Δημιουργία και παραγωγή περιεχομένου που θα ενεργοποιεί και θα ενθουσιάζει το κοινό. Αυτό περιλαμβάνει άρθρα, βίντεο, εικόνες και διαδραστικά στοιχεία που θα αναδεικνύουν την πολιτιστική και τουριστική ταυτότητα της Αττικής.

2. Συνεχής ενημέρωση του Portal, Blog & Newsletter

Συνεχής ενημέρωση και βελτίωση της θεματικής πύλης της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού, του blog και του ενημερωτικού δελτίου. Στόχος είναι η παροχή επικαιροποιημένων κι ενδιαφερόντων πληροφοριών στους επισκέπτες.

3. Ανάπτυξη και διαχείριση λογαριασμών κοινωνικών δικτύων

Διαχείριση και ανάπτυξη προφίλ στα κύρια κοινωνικά δίκτυα (Facebook, Instagram, Twitter κλπ.). Η στρατηγική περιλαμβάνει την τακτική ανάρτηση περιεχομένου, την αλληλεπίδραση με το κοινό και την προώθηση των τουριστικών αξιοθεάτων της Αττικής.

4. Σχεδιασμός Οδηγού Προώθησης Τουριστικών Προϊόντων – Travel Trade Guide

Δημιουργία ενός ολοκληρωμένου οδηγού για την προώθηση τουριστικών προϊόντων, που απευθύνεται σε επαγγελματίες του τουρισμού για τις περιοχές που αναπτύσσεται η Τριλογία Πολιτισμού της Αττικής. Ο οδηγός θα περιλαμβάνει πληροφορίες για αξιοθέατα,

δραστηριότητες και υπηρεσίες στις εν' λόγω περιοχές.

5. Ψηφιακή Διαφημιστική Καμπάνια

Σχεδιασμός και υλοποίηση ψηφιακών διαφημιστικών καμπανιών με στόχο την αύξηση της αναγνωρισιμότητας και την προώθηση της Τριλογίας της Αττικής στο διαδίκτυο.

6. Προβολή μέσω τρίτων ταξιδιωτικών portals

Συνεργασία με μεγάλα ταξιδιωτικά portals για την προβολή της Τριλογίας Αττικής. Αυτό περιλαμβάνει διαφημίσεις, άρθρα και αφιερώματα που θα προσελκύσουν νέους επισκέπτες στην περιοχή.

7. Διαφημιστική εκστρατεία με ολοκληρωμένο πλάνο Επικοινωνίας & Πρόγραμμα Μέσων

Ανάπτυξη και υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης διαφημιστικής εκστρατείας που θα περιλαμβάνει τηλεόραση, ραδιόφωνο, έντυπα και ψηφιακά μέσα. Στόχος είναι η αποτελεσματική επικοινωνία των δυνατοτήτων της Τριλογίας της Αττικής ως θεματικής τουριστικής διαδρομής.

8. Προώθηση του Κέντρου Ψηφιακής Αναπαράστασης & Διοργάνωσης ψηφιακών εκθέσεων

Προβολή του Κέντρου Ψηφιακής Αναπαράστασης, το οποίο προσφέρει μοναδικές ψηφιακές εμπειρίες στους επισκέπτες. Παράλληλα, διοργάνωση και προώθηση ψηφιακών εκθέσεων που αναδεικνύουν την πολιτιστική κληρονομιά της Τριλογίας της Αττικής.

Υποέργο 4: Δράσεις Εξωστρέφειας και Κατάρτισης της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής (520.000,00 €)

Οι δράσεις εξωστρέφειας και κατάρτισης της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής στοχεύουν στην προώθηση της περιοχής τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Μέσω αυτών των δράσεων, επιδιώκεται η ενίσχυση της τουριστικής κίνησης, η αύξηση της αναγνωρισιμότητας και η ανάπτυξη των επαγγελματικών δεξιοτήτων των εμπλεκόμενων στον τουριστικό κλάδο.

1. Συμμετοχή σε τουριστικές εκθέσεις

Ενεργός συμμετοχή σε μεγάλες τουριστικές εκθέσεις τόσο

στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Αυτή η δράση περιλαμβάνει την παρουσίαση της Τριλογίας της Αττικής ως ελκυστικού θεματικού τουριστικού προορισμού, την ενίσχυση συνεργασιών με τουριστικούς πράκτορες και την προσέλκυση νέων τουριστικών ροών.

2. Διοργάνωση ταξιδιών εξοικείωσης – Fam Trips (Δημοσιογραφικών & Digital Influencers Αποστολών)

Διοργάνωση ταξιδιών εξοικείωσης για δημοσιογράφους και digital influencers, με στόχο την άμεση εμπειρία της Τριλογίας της Αττικής. Αυτοί οι επαγγελματίες θα γνωρίσουν από πρώτο χέρι τα τουριστικά προϊόντα και τις υπηρεσίες της περιοχής και θα προωθήσουν τη θετική εικόνα της Αττικής μέσω των δικών τους καναλιών.

3. Προβολή σε ειδικό εσωτερικό κοινό

Σχεδιασμός και υλοποίηση δράσεων που απευθύνονται σε ειδικό κοινό εντός της Ελλάδας, όπως τουριστικοί πράκτορες, εκπαιδευτικοί και επαγγελματίες του τουρισμού. Η δράση περιλαμβάνει παρουσιάσεις, σεμινάρια και workshops που αναδεικνύουν τις δυνατότητες των περιοχών της Τριλογίας της Αττικής ως προορισμού.

4. Εναρκτήριο γεγονός - Launch Event

Διοργάνωση ενός μεγάλου εναρκτήριου γεγονότος για την παρουσίαση και προβολή του Προγράμματος της Τριλογίας της Αττικής. Το γεγονός αυτό θα περιλαμβάνει ομιλίες, παρουσιάσεις, διαδραστικές δραστηριότητες και δικτύωση, προσελκύοντας δημοσιογράφους, τουριστικούς πράκτορες, influencers και τοπικούς παράγοντες. Στόχος είναι η ανάδειξη της νέας πρωτοβουλίας και η δημιουργία ενθουσιασμού γύρω από την Τριλογία της Αττικής.

5. Δράσεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα

Οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και σεμιναρίων για επαγγελματίες του τουριστικού κλάδου. Στόχος είναι η ενίσχυση των δεξιοτήτων τους και η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, συμβάλλοντας στην ανταγωνιστικότητα των περιοχών της Τριλογίας Αττικής.

	6. Σύνδεση με πολιτιστικές εκδηλώσεις και ανάπτυξη νέων Πρωώθηση της Τριλογίας της Αττικής μέσα από τη σύνδεση με υπάρχουσες πολιτιστικές εκδηλώσεις και τη δημιουργία νέων. Αυτή η δράση αποσκοπεί στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής και στην προσέλκυση επισκεπτών που ενδιαφέρονται για πολιτιστικές δραστηριότητες. Οι δράσεις αυτές συνδυάζουν την εξωστρέφεια με την επαγγελματική κατάρτιση, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την προώθηση της Τριλογίας Πολιτισμού και τη συνεχή βελτίωση της τουριστικής εμπειρίας.
Προϋπολογισμός	1.950.000,00 € (Υποέργο 1: €500.000,00 Υποέργο 2: €350.000,00 Υποέργο 3: €580.000,00 Υποέργο 4: €520.000,00)
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	<u>Σκοπιμότητα Υποέργου 1</u> Οι ψηφιακές δράσεις της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής είναι αναγκαίες για την ενίσχυση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής. Η συγκέντρωση και ανάλυση δεδομένων μέσω του DataHub παρέχει στους αρμόδιους φορείς τα απαραίτητα εργαλεία για την παρακολούθηση των τουριστικών ροών και την ανάπτυξη στρατηγικών που προάγουν τη βιωσιμότητα. Οι πλατφόρμες διαβούλευσης και επικοινωνίας ενισχύουν τη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων, ενώ τα ψηφιακά αποθετήρια και τα συστήματα σήμανσης συμβάλλουν στην προβολή και διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής. Παράλληλα, οι εικονικές περιηγήσεις και τα ψηφιακά παιχνίδια γρίφων προσφέρουν νέες διαδραστικές εμπειρίες για τους τουρίστες και τους κατοίκους, ενισχύοντας την εκπαιδευτική και ψυχαγωγική αξία των πολιτιστικών πόρων της Αττικής. Αυτές οι πρωτοβουλίες όχι μόνο προάγουν την τουριστική εμπειρία και τη συμμετοχή του κοινού, αλλά επίσης ενισχύουν

την τοπική οικονομία μέσω της προώθησης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας. Η ενσωμάτωση των τεχνολογιών αυτών είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη μιας ισορροπημένης και αειφόρου ανάπτυξης, διασφαλίζοντας ότι η Αττική θα συνεχίσει να αποτελεί προορισμό υψηλής ποιότητας και πολιτιστικής αξίας.

Σκοπιμότητα Υποέργου 2

Οι τρισδιάστατες ψηφιακές αναπαραστάσεις της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής αποτελούν μια καινοτόμο προσέγγιση για την προβολή και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής. Μέσω της εικονικής πραγματικότητας, οι χρήστες έχουν την ευκαιρία να εξερευνήσουν ιστορικά γεγονότα και πολιτιστικές πρακτικές με έναν διαδραστικό και καθηλωτικό τρόπο. Οι αναπαραστάσεις αυτές, οι οποίες είναι τεκμηριωμένες με την δέουσα επιστημονική εγκυρότητα, παρέχουν μια εμπειριστατωμένη εκπαιδευτική εμπειρία που συνδυάζει τη γνώση με την τεχνολογία. Αυτή η προσέγγιση δεν ενισχύει μόνο τη μάθηση και την κατανόηση των χρηστών για την τοπική ιστορία και πολιτισμό, αλλά επίσης προωθεί την πολιτιστική ταυτότητα της Αττικής σε ένα ευρύτερο κοινό.

Η δημιουργία αυτών των τρισδιάστατων ταινιών τεκμηρίωσης (διάρκειας 30 έως 40 λεπτών) είναι απαραίτητη για την προσέλκυση ενός σύγχρονου κοινού που αναζητά καινοτόμες και ελκυστικές μορφές πολιτιστικής ψυχαγωγίας. Οι δράσεις αυτές συμβάλλουν στη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς με τρόπο που είναι προσίτος και ενδιαφέρων για όλες τις ηλικίες. Επιπλέον, η ενσωμάτωση της εικονικής πραγματικότητας στη διαδικασία αυτή δημιουργεί νέες ευκαιρίες για τον τουρισμό και την εκπαίδευση, ενισχύοντας την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και προάγοντας τη βιώσιμη διαχείριση των πολιτιστικών πόρων.

Σκοπιμότητα Υποέργου 3

Οι δράσεις προβολής της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής έχουν ως κύριο στόχο την ανάδειξη της περιοχής ως κορυφαίου τουριστικού προορισμού, την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και την προστασία και προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Μέσα από αυτές τις δράσεις, επιδιώκεται να επιτευχθούν οι εξής στόχοι:

- Αύξηση Τουριστικής Ροής: Η προσέλκυση επισκεπτών

από την Ελλάδα και το εξωτερικό, μέσω της βελτίωσης της προβολής και της διαφήμισης της Αττικής.

- Προώθηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς: Η ανάδειξη των πολιτιστικών μνημείων και της ιστορίας της Αττικής, προβάλλοντας τις μοναδικές εμπειρίες που προσφέρει.
- Ενίσχυση Τοπικής Οικονομίας: Η στήριξη των τοπικών επιχειρήσεων και της οικονομίας μέσω της αύξησης της τουριστικής κίνησης.
- Βελτίωση Εικόνας: Η ενίσχυση της εικόνας της Αττικής ως προορισμού υψηλής ποιότητας, με έμφαση στις περιοχές της Τριλογίας, που συνδυάζει πολιτισμό, ψυχαγωγία και φυσική ομορφιά.

Επιπλέον κρίνονται αναγκαία όλα τα παραπάνω γιατί η τουριστική βιομηχανία είναι εξαιρετικά ανταγωνιστική και η Αττική πρέπει να διατηρήσει και να ενισχύσει τη θέση της απέναντι σε άλλους δημοφιλείς προορισμούς αναδεικνύοντας ισχυρές θεματικές διαδρομές.

Με αυτές τις δράσεις, η Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής επιδιώκει να δημιουργήσει μια ισχυρή και διαρκή παρουσία στην τουριστική αγορά, ενισχύοντας την ελκυστικότητα και την αναγνωρισιμότητα της περιοχής, ενώ παράλληλα υποστηρίζει την αειφόρο ανάπτυξη και την ευημερία της τοπικής κοινότητας.

Σκοπιμότητα Υποέργου 4

Οι δράσεις εξωστρέφειας και κατάρτισης της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής έχουν ως κύριο στόχο την ενίσχυση της αναγνωρισιμότητας της περιοχής, την προώθηση της τουριστικής κίνησης και την ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων. Μέσω αυτών των δράσεων, επιδιώκεται να επιτευχθούν οι εξής στόχοι:

- Διεθνής Προβολή: Η αύξηση της αναγνωρισιμότητας της Τριλογίας της Αττικής σε διεθνές επίπεδο, μέσω συμμετοχής σε τουριστικές εκθέσεις και διοργάνωσης ταξιδιών εξοικείωσης.
- Δικτύωση: Η ανάπτυξη συνεργασιών με τουριστικούς πράκτορες, δημοσιογράφους και influencers, που μπορούν να προωθήσουν την Αττική σε ευρύτερο

	κοινό. • Προώθηση Τουριστικών Προϊόντων: Η προβολή των μοναδικών τουριστικών προϊόντων και εμπειριών της Τριλογίας της Αττικής σε ειδικό κοινό και η ανάπτυξη νέων πολιτιστικών εκδηλώσεων που θα προσελκύσουν τουρίστες. • Εκπαίδευση: Η βελτίωση των δεξιοτήτων των επαγγελματιών του τουρισμού μέσω δράσεων εκπαιδευτικού χαρακτήρα, προάγοντας την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. • Ενίσχυση Πολιτιστικής Κληρονομιάς: Η σύνδεση με πολιτιστικές εκδηλώσεις για την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Τριλογίας της Αττικής και η δημιουργία νέων, που θα ενισχύσουν το πολιτιστικό προφίλ της περιοχής. Με αυτές τις δράσεις, η Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής επιδιώκει να δημιουργήσει μια ισχυρή και διαρκή παρουσία στην τουριστική αγορά, ενισχύοντας την ελκυστικότητα και την αναγνωρισιμότητα της περιοχής, ενώ παράλληλα υποστηρίζει την αειφόρο ανάπτυξη και την ευημερία της τοπικής κοινότητας. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023. Ενώ η Πράξη παρουσιάζει συνέργειες και με τις ακόλουθες ενταγμένες πράξεις του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • «Οργανισμός Διαχείρισης Προορισμού Περιφέρειας Αττικής (DMO)» με Κωδικό ΟΠΣ 6007485 • «Ανάπτυξη και λειτουργία προηγμένου συστήματος διαχείρισης προορισμού (DMS) στην Περιφέρεια Αττικής» με Κωδικό ΟΠΣ 6007486
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 4 «Εκσυγχρονισμός και ανάδειξη των

	πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών της Αττικής με ψηφιακό μετασχηματισμό και εισαγωγή καινοτομιών».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	165: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή των δημόσιων τουριστικών περιουσιακών στοιχείων και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκρρών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται - Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022)

	«Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις» > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027»
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/κτιρίου ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται X

Ωριμότητα υλοποίησης	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες ΝΑΙ X ΟΧΙ ☐ και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης;
	Έχει υλοποιηθεί μελέτη Marketing και αναμένεται να παραδοθεί η τελική Μελέτη Branding με τα παραδοτέα της.
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2027
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	Θα πρέπει να ολοκληρωθούν τα παραδοτέα της Μελέτης Branding που έχει αναθέσει η Περιφέρεια ώστε να μπορεί να αξιοποιηθεί στην πλήρη διάθεσή της η νέα Τουριστική Ταυτότητα της Αττικής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 3.1.1.3 Δημιουργία Cluster επιχειρήσεων για την υποστήριξη ενός Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας
Δικαιούχος	ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ Α.Ε. - Αναπτυξιακός Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Κύριος Δράσης	ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ Α.Ε. - Αναπτυξιακός Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ Α.Ε. - Αναπτυξιακός Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Περιγραφή Δράσης	Η συμμετοχή της επιχειρηματικότητας εξασφαλίζεται μέσα από τη δημιουργία μιας «συστάδας (cluster) επιχειρήσεων» στη βάση ενός κοινά αποδεκτού Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας για την υποστήριξη και προώθηση αναγνωρισιμότητας της Τριλογίας της Αττικής ως θεματικού τουριστικού προορισμού και στην ενίσχυση της εμπειρίας των επισκεπτών. Στόχος της δράσης είναι η σύνδεση της επιχειρηματικότητας με την τοπική οικονομία και κυρίως με τον τομέα της αγροδιατροφής, ώστε η Περιφέρεια Αττικής, με το φυσικό της περιβάλλον, να καταστεί και ένας υψηλού επιπέδου αναγνωρίσιμος τουριστικός προορισμός. Η δράση θα υλοποιηθεί με βάση τα παρακάτω στάδια ωρίμανσης: Α) Εκπόνηση μελέτης - έρευνας, καταγραφής της υπάρχουσας

	γνώσης, της χρήσης και της ανάδειξης των τοπικών προϊόντων ή μικρών επιχειρήσεων που προάγουν τοπικά προϊόντα στην Περιφέρεια Αττικής με έμφαση στις περιοχές που αναπτύσσεται η Τριλογία Πολιτισμού. Β) Υποστήριξη των επιχειρήσεων για την εκπλήρωση των κριτηρίων ποιότητας που είναι αναγκαία για την είσοδό τους στο Cluster. Γ) Εκπόνηση κειμένου με τις απορρέουσες υποχρεώσεις, για όσους ενταχθούν στο Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας. Δ) Αναλυτική ενημέρωση και παρουσίαση στις επιχειρήσεις των κριτηρίων ένταξης, των σκοπών του συμφώνου ποιότητας και των βασικών αρχών που το διέπουν. Ε) Δημιουργία δύο παραρτημάτων cluster επιχειρήσεων σε Δήμους Ελευσίνας και Λαυρίου. ΣΤ) Εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας και εγκατάσταση HUB επιχειρήσεων πολιτιστικής βιομηχανίας στην Ελευσίνα
Προϋπολογισμός	€500,000.00
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Η δημιουργία μιας συστάδας (cluster) επιχειρήσεων στο πλαίσιο ενός κοινά αποδεκτού Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας έχει ως κύριο στόχο τη συνένωση των δυνάμεων του τοπικού επιχειρηματικού οικοσυστήματος για την υποστήριξη και προώθηση της Αττικής ως τουριστικού προορισμού. Οι κύριοι στόχοι αυτής της πρωτοβουλίας περιλαμβάνουν: • Την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των τοπικών επιχειρήσεων για την από κοινού αντιμετώπιση προκλήσεων και την αξιοποίηση ευκαιριών. • Την ανάδειξη ποιότητας με την υιοθέτηση κοινών ποιοτικών προτύπων μέσω του Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας, που θα διασφαλίσουν υψηλή ποιότητα στις προσφερόμενες υπηρεσίες και προϊόντα. • Την ενιαία προβολή και προώθηση της Αττικής σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, ενισχύοντας την αναγνωρισιμότητά της και προσελκύοντας περισσότερους τουρίστες. • Την προώθηση της καινοτομίας μέσω συνεργατικών πρωτοβουλιών και η ανάπτυξη νέων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών. • Τη βελτίωση Εμπειρίας Επισκεπτών μέσα από τη δημιουργία μιας συνεκτικής και ποιοτικής εμπειρίας για τους επισκέπτες, που θα συμβάλλει στην αύξηση της ικανοποίησης και της επανάληψης επισκέψεων. • Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες

	Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 4 «Εκσυγχρονισμός και ανάδειξη των πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών της Αττικής με ψηφιακό μετασχηματισμό και εισαγωγή καινοτομιών».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	165: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή των δημόσιων τουριστικών περιουσιακών στοιχείων και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022)

	«Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις» > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027»
Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/ κτιρίου ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☒
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/ βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐

Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2027
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

Δράση 3.1.2. Οργάνωση και εφαρμογή πιλοτικών δράσεων στο Σύγχρονο Πολιτισμό της Αττικής

ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 3.1.2.1 Οργάνωση και πιλοτική λειτουργία του Κέντρου Πολιτισμού και Δημιουργίας «Ακροπόλ»
Δικαιούχος	ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ «ΑΚΡΟΠΟΛ» (ΝΠΙΔ)
Κύριος Δράσης	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ «ΑΚΡΟΠΟΛ» (ΝΠΙΔ)
Περιγραφή Δράσης	Η Πράξη περιλαμβάνει όλες τις απαραίτητες ενέργειες που σχετίζονται με την οργάνωση και πιλοτική λειτουργία του Κέντρου Πολιτισμού και Δημιουργίας ΑΚΡΟΠΟΛ, το οποίο αποτελεί Ν.Π.Ι.Δ. εθνικής εμβέλειας (Ν.4708/2020, ΦΕΚ 140/Α/21.07.2020) που ιδρύθηκε και εποπτεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού (ΥΠ.ΠΟ.). Κύριοι στόχοι της λειτουργίας του Κέντρου Πολιτισμού και Δημιουργίας ΑΚΡΟΠΟΛ είναι η στήριξη, ανάπτυξη και ανάδειξη του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού, μέσω της διοργάνωσης ποικίλων πολιτιστικών δράσεων για το ευρύ, αλλά και για στοχευμένο κοινό, καθώς και η δικτύωση των επαγγελματιών του Πολιτιστικού και Δημιουργικού Τομέα (ΠΔΤ) μεταξύ τους, αλλά και με φορείς του εξωτερικού. Ως σημαντικός οργανισμός πολιτισμού, το ΑΚΡΟΠΟΛ θα προσφέρει ευκαιρίες διασύνδεσης, εξωστρέφειας και προβολής, δίνοντας με τον τρόπο αυτό, ώθηση στην ανάπτυξη της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας στην Ελλάδα, αλλά και στη διεθνή παρουσία της στο εξωτερικό. Με την ολοκλήρωση του έργου αναμένεται να δημιουργηθεί ένας νέος πυρήνας πολιτισμού στο κέντρο της Αθήνας και να αναζωογονηθεί κοινωνικά και καλλιτεχνικά μια περιοχή ιδιαίτερα επιβαρυνμένη από την πολύχρονη οικονομική κρίση. Το ΑΚΡΟΠΟΛ θα αποτελέσει για τους κατοίκους και τους επισκέπτες της περιοχής την τρίτη κορυφή ενός εμβληματικού πολιτιστικού τριγώνου (Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, ΑΚΡΟΠΟΛ) και θα προσφέρει νέες

	πολιτιστικές διεξόδους με αφετηρία το σύγχρονο πολιτισμό. Η ενεργοποίηση της συγκεκριμένης πολιτιστικής υποδομής θα συμβάλλει στη διεύρυνση του κοινού και στη διαρκή επαφή του με τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία, την οποία ο φορέας προσδοκά να κάνει περισσότερο προσιτή στο ευρύ κοινό, μέσω εκθέσεων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και ποικίλων πολιτιστικών εκδηλώσεων. Παράλληλα, το ΑΚΡΟΠΟΛ παρέχοντας, τόσο με φυσική όσο και με ψηφιακή παρουσία, βασική ενημέρωση σχετικά με τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά εργαλεία, δικτύωση, αλλά και παρουσιάσεις των νέων τάσεων και καλών παραδειγμάτων από την εγχώρια και από τη διεθνή εμπειρία, προβλέπεται να λειτουργήσει ως ένας ωφέλιμος κόμβος έγκυρης πληροφόρησης για τους επαγγελματίες του Πολιτιστικού και Δημιουργικού Τομέα σε όλη τη χώρα. Τέλος, η προβολή των δραστηριοτήτων του φορέα, θα συμβάλλει στην εξωστρέφεια του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού και της δημιουργικότητας.
Προϋπολογισμός	3.000.000€ Η Πράξη διαρθρώνεται σε έξι (6) Υποέργα ως ακολούθως: Υ/Ε 1 "Οργάνωση και πιλοτική λειτουργία του Κέντρου Πολιτισμού και Δημιουργίας ΑΚΡΟΠΟΛ" (550.000) Υ/Ε 2 "Υπηρεσίες Φύλαξης" (372.000) Υ/Ε 3 "Υπηρεσίες Τεχνικής Υποστήριξης (Διαχείριση τεχνικών εγκαταστάσεων)" (518.000) Υ/Ε 4 "Προμήθεια γραφειακού εξοπλισμού και γενικής επίπλωσης" (310.000) Υ/Ε 5 "Προμήθεια τεχνολογικού εξοπλισμού" (850.000) Υ/Ε 6 "Διοργάνωση εκδηλώσεων" (400.000)
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Στο προτεινόμενο έργο περιλαμβάνονται όλες οι απαραίτητες ενέργειες που σχετίζονται με την οργάνωση και πιλοτική λειτουργία του Κέντρου Πολιτισμού και Δημιουργίας ΑΚΡΟΠΟΛ. Κατά κύριο λόγο πρόκειται για την προμήθεια του εξοπλισμού (τεχνολογικού, εκθεσιακού, βοηθητικού, επίπλωσης κ.α.) της πολιτιστικής υποδομής, τις προσλήψεις του αναγκαίου ΙΔΟΧ προσωπικού για την αρχική του λειτουργία, καθώς και την υλοποίηση τόσο της μόνιμης όσο και των πρώτων θεματικών εκθέσεων, αλλά και την οργάνωση ποικίλων εκδηλώσεων και πολιτιστικών δράσεων κατά το χρονικό διάστημα, της πιλοτικής του λειτουργίας (έως 24 μήνες).

	Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	<i>Συνοπτική τεκμηρίωση συμβολής της Δράσης στην επίτευξη του Ειδικού Στόχου της Στρατηγικής.</i> Με την προηγούμενη αποκατάσταση του κτηρίου του ACROPOLE PALACE, που έχει κηρυχθεί νεώτερο μνημείο και έργο τέχνης και, με την παρούσα Πράξη, τη λειτουργία του Κέντρου Πολιτισμού και Δημιουργίας ΑΚΡΟΠΟΛ, διασφαλίζεται η προστασία και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της Αθήνας και αποδίδεται στο κοινό ένα κτήριο - τοπόσημο του δομημένου περιβάλλοντος της πόλης. Η νέα, εξοπλισμένη και λειτουργική, πολιτιστική υποδομή θα παρουσιάσει αυξημένο αριθμό επισκεπτών σε χώρους πολιτισμού, καθώς αναμένεται να προσελκύσει νέο κοινό στις ποικίλες πολιτιστικές δράσεις που θα διοργανώσει. Οι επισκέπτες του ΑΚΡΟΠΟΛ θα προέρχονται τόσο από το ευρύ κοινό όσο και από στοχευμένες ομάδες, αλλά και επαγγελματίες του ευρύτερου Πολιτιστικού και Δημιουργικού Τομέα. Θα αποτελέσει δε, έναν πολιτιστικό χώρο που απευθύνεται στους μόνιμους κατοίκους καθώς και στους επισκέπτες της πόλης, βάσει αυτού προβλέπεται ότι θα καλύψει μια ποικιλία ενδιαφερόντων και λόγων επίσκεψης, ενώ οι επισκέπτες του αναμένεται να αναζωογονήσουν με την παρουσία τους το κέντρο της πόλης. Τα ανωτέρω θετικά αποτελέσματα και οι ωφελούμενοι (ευρύ κοινό, στοχευμένες ομάδες -παιδιά, οικογένειες, άτομα άνω των 65, επισκέπτες της Αθήνας κ.ά.- καθώς και οι επαγγελματίες του Πολιτιστικού και Δημιουργικού Τομέα) είναι εκείνα που θα διασφαλίσουν στο μέλλον και τη συνέχεια της αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της Πράξης. Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 1 «Προστασία, διαφύλαξη και προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου».

Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	165: Προστασία, ανάπτυξη και προβολή των δημόσιων τουριστικών περιουσιακών στοιχείων και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	RC074: Πληθυσμός που καλύπτεται από έργα στο πλαίσιο στρατηγικών για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη – Τιμή στόχου: 3.814.064 άτομα RC075: Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται – Τιμή στόχου: 1 συνεισφορά σε στρατηγικές RC076: Ολοκληρωμένα έργα χωρικής ανάπτυξης – Τιμή στόχου: 1 έργο
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	PSR998: Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης – Τιμή στόχου: 1 φορέας
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2026) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».

Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου/ κτιρίου ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/ βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης; ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☒ Απαιτούνται μικρές μελέτες εφαρμογής (π.χ. μελέτη εκθεσιακού φωτισμού, μουσειολογική και μουσειογραφική μελέτη μόνιμης έκθεσης), καθώς και η ανάθεση και εκπόνηση Τευχών Δημοπράτησης για τους διαγωνισμούς άνω των ορίων που προβλέπονται και σχετίζονται με την προμήθεια του εξοπλισμού (π.χ. τεχνολογικός, γραφειακός εξοπλισμός και επίπλωση), ενέργειες ωρίμανσης, δηλαδή, που αναμένεται να ολοκληρωθούν εντός εξαμήνου από την ένταξη του έργου.
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο 2025 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2028
Προαπαιτούμενα -	

Περιορισμοί	
ΚΩΔΙΚΟΣ & ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	Πράξη 3.1.2.2 Πρόγραμμα πιλοτικής εφαρμογής και ανάπτυξης του τομέα της Ιατρικής των Παραστατικών Τεχνών
Δικαιούχος	○ ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΏΔΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ – 1871΄ ○ ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ (Α΄ ΩΡΛ – ΕΚΠΑ) ○ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΚΕΦΕ «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
Κύριος Δράσης	○ ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΏΔΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ – 1871΄
Φορέας Λειτουργίας και Συντήρησης	○ ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΏΔΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ – 1871΄
Περιγραφή Δράσης	Αντικείμενο της συγκεκριμένης Δράσης είναι η βελτίωση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης, αλλά και η διεύρυνση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας στους Καλλιτέχνες των Παραστατικών Τεχνών (Θέατρο, Μουσική, Χορός), καθώς και η προαγωγή υγείας στο συγκεκριμένο πληθυσμό, ιδίως σε ό,τι αφορά νοσήματα που προκύπτουν από την άσκηση της τέχνης τους. Η προτεινόμενη πράξη θα υλοποιηθεί μέσω των ακόλουθων Υποέργων: Υποέργο 1: Δημιουργία, σε χώρο του Ωδείου Αθηνών, μιας κατάλληλα οργανωμένης και εξειδικευμένης δομής / μονάδας ενημέρωσης και συμβουλευτικής που θα παρέχει έγκυρη και έγκαιρη βασική ενημέρωση σε θέματα προαγωγής υγείας, καθώς και περαιτέρω καθοδήγηση και ανακατεύθυνση προς τις εκάστοτε ενδεδειγμένες κλινικές λύσεις στο πλαίσιο του Ιατρείου Παραστατικών Τεχνών της Α΄ Πανεπιστημιακής ΩΡΛ Κλινικής ΕΚΠΑ. Υποέργο 2: Ανάπτυξη και αύξηση του αριθμού των ήδη λειτουργούντων εξωτερικών ιατρείων Ιατρικής Παραστατικών Τεχνών της Α΄ Πανεπιστημιακής ΩΡΛ Κλινικής ΕΚΠΑ με κατάλληλη στελέχωση και εξοπλισμό, με σκοπό την αύξηση του αριθμού των καλλιτεχνών που θα μπορούν να εξυπηρετηθούν. Υποέργο 3: Ανάπτυξη βάσης δεδομένων για την καταχώρηση και ανάλυση των δεδομένων που θα προκύψουν από τα Υποέργα 1 και 2 και δημιουργία ιστοσελίδας, μέσω της οποίας θα δίνεται η δυνατότητα πρόσβασης σε έγκυρες πληροφορίες σχετικά με την προαγωγή υγείας στην Ιατρική των Παραστατικών Τεχνών, καθώς και η ενημέρωση για αντίστοιχες

	δράσεις διάχυσης.
Προϋπολογισμός	1.000.000,00 €
Σκοπιμότητα – Αναγκαιότητα / Συμβατότητα ή Συνέργεια με ειδικές στρατηγικές / σχέδια και πολιτικές	Οι Καλλιτέχνες των Παραστατικών Τεχνών (Θέατρο, Μουσική, Χορός) αποτελούν μια ιδιαίτερη πληθυσμιακή επαγγελματική ομάδα: η φύση, οι χώροι, οι συνθήκες και τα ωράρια της δουλειάς τους δημιουργούν συγκεκριμένες ανάγκες και πολυδιάστατες προκλήσεις που διαφέρουν σημαντικά από αυτές άλλων επαγγελματιών. Ταυτόχρονα, η συνολική τους ευημερία έχει άμεση επίδραση στην ποιότητα αλλά και στην ανεμπόδιστη συνέχιση παραγωγής της τέχνης τους. Η Ιατρική των Παραστατικών Τεχνών είναι ο τομέας της ιατρικής που ασχολείται με την πρόληψη, διάγνωση και θεραπεία τραυματισμών και προβλημάτων υγείας που επηρεάζουν καλλιτέχνες των παραστατικών τεχνών, όπως μουσικούς, χορευτές και ηθοποιούς. Οι στόχοι του κλάδου αυτού περιλαμβάνουν την ανάπτυξη εξειδικευμένων μεθόδων αξιολόγησης και παρέμβασης, την έρευνα για την κατανόηση των συγκεκριμένων αναγκών και πιέσεων του σώματος των καλλιτεχνών και την προσφορά εξατομικευμένης υποστήριξης για την προαγωγή της υγείας τους. Τα προβλήματα υγείας που παρουσιάζει ο συγκεκριμένος πληθυσμός και που σχετίζονται με την άσκηση του επαγγέλματός τους, είναι ενδεικτικά οι διαταραχές της φωνής και της ακοής, οι διαταραχές της ψυχικής υγείας (άγχος, κατάθλιψη), διαταραχές διατροφής ή καταχρήσεις και τα μυοσκελετικά προβλήματα. Αποτελέσματα προηγούμενων δημογραφικών μελετών που αφορούν τους Έλληνες καλλιτέχνες υποδεικνύουν πως μεγάλο κομμάτι του συγκεκριμένου πληθυσμού αντιμετωπίζει ανεπαρκώς τα ζητήματα υγείας που τον απασχολούν, έχει ελλιπή ενημέρωση – εκπαίδευση σχετικά με παράγοντες κινδύνου και στρατηγικές πρόληψης και, τέλος, παραπονείται για περιορισμένη πρόσβαση σε δομές υγείας και ενημέρωσης (Iliadou et al. MPPA 2022, 10.21091/mppa.2023.1005). Αξίζει να σημειωθεί ότι οι επαγγελματικές, οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι παραστατικοί καλλιτέχνες είναι πολλές και ποικίλες. Όσον αφορά γενικά τους

	επαγγελματίες καλλιτέχνες, πρόσφατα δεδομένα του Ινστιτούτου Εργασίας (Γ.Σ.Ε.Ε., Αθήνα 2023) υποδεικνύουν πως, σε σχέση με τους υπόλοιπους μισθωτούς στην Ελλάδα το επάγγελμα του καλλιτέχνη έχει τις χαμηλότερες καθαρές μηνιαίες αποδοχές (725,3 ευρώ). Οι προκλήσεις είναι εντονότερες στην ομάδα των μη μισθωτών, όπου παρατηρείται συχνότερα ανεπάρκεια εισοδήματος και αστάθεια οικονομικής ασφάλειας, καθώς και περιορισμένη πρόσβαση σε επαγγελματικά οφέλη όπως ασφάλιση υγείας και συνταξιοδότηση. Η οικονομική δυσπραγία σε πολλές περιπτώσεις οδηγεί σε εκπτώσεις ακόμα και σε ζητήματα υγείας με δυσμενείς συνέπειες για τους ανθρώπους, οι οποίοι στηρίζουν την επιβίωσή τους στο σώμα τους. Τεκμηρίωση Αναγκαιότητας της Πράξης: Η ανάγκη για τη στόχευση της παρούσης παρέμβασης τεκμηριώνεται τόσο από ελληνικές όσο και διεθνείς μελέτες που αφορούν τον πληθυσμό στόχο (παραστατικοί καλλιτέχνες): α) οι παραστατικοί καλλιτέχνες στερούνται πρόσβασης σε εξειδικευμένες και δωρεάν ποιοτικές υπηρεσίες υγείας, β) οι παραστατικοί καλλιτέχνες στερούνται πρόσβασης σε έγκυρες πηγές ενημέρωσης σχετικές με τη διασφάλιση της υγείας τους, γ) η συνεχιζόμενη δημοσιονομική κρίση οδηγεί στη ραγδαία εξάπλωση του φαινομένου της υγειονομικής φτώχειας επηρεάζοντας και το συγκεκριμένο πληθυσμό, δ) οι εξειδικευμένες υπηρεσίες υγείας στους παραστατικούς καλλιτέχνες προϋποθέτουν εξειδίκευση ιατρικού και άλλου προσωπικού και εξοπλισμό, και άρα οικονομική στήριξη των ιατρικών μονάδων που τις αφορούν. Η συγκεκριμένη Πράξη παρουσιάζει συνέργειες με τις ακόλουθες Στρατηγικές και Σχέδια: • Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027, • Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) 2021-2025, • Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής και Ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής 2021-2023.
Συμβολή στους στόχους της Στρατηγικής	Η προτεινόμενη Πράξη συμβάλλει στην επίτευξη του Στρατηγικού Στόχου Σ.Σ. 4 «Εκσυγχρονισμός και ανάδειξη των

	πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών της Αττικής με ψηφιακό μετασχηματισμό και εισαγωγή καινοτομιών».
Πεδία Παρέμβασης Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	160: Μέτρα για τη βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης (εξαιρουμένων των υποδομών)
Άλλη πηγή χρηματοδότησης (εκτός Προγράμματος «Αττική» 2021-2027)	
Ποσοτικοί Δείκτες φυσικού αντικειμένου Δράσης (Δείκτες Εκροών) & Τιμές στόχου 2029	ΧΩΡΙΣ ΔΕΙΚΤΟΠΟΙΗΣΗ
Ποσοτικοί Δείκτες αποτελεσμάτων Δράσης (Δείκτες & Αποτελεσμάτων) & Τιμές στόχου 2029	ΧΩΡΙΣ ΔΕΙΚΤΟΠΟΙΗΣΗ
Τρόπος Ανάθεσης / Εκτέλεσης (αναφορά στο Θεσμικό πλαίσιο)	Η ανάθεση και εκτέλεση της Δράσης διέπεται από την κείμενη νομοθεσία και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις, όπως ισχύουν, και ιδίως: > Το Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ 147/08.08.2016) περί Δημοσίων Συμβάσεων Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. > Το Ν. 4782/09.03.2021 (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις (ΦΕΚ 36/Α/09.03.2021). > Το Ν. 4914/19.03.2022 (ΦΕΚ 61/Α/21.03.2022) «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας «Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων ΑΕ» και άλλες διατάξεις». > Την ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027».

Τεκμηρίωση της Διασφάλισης Λειτουργίας	Η Δράση θα υλοποιηθεί με βάση τις προβλέψεις των: ~ ΑΠ 114947/ΕΥΘΥ/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β') ΥΑ «Εθνικοί Κανόνες επιλεξιμότητας Δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», ~ ΥΑ 114274/28.11.2022 (ΦΕΚ 6131/Β'/01.12.2022) «Διαδικασίες ελέγχου νομιμότητας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021- 2027», ~ Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου για τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021- 2027, όπως ισχύει, για τη διασφάλιση της νόμιμης, επιλέξιμης και εύρυθμης υλοποίησης και λειτουργίας της παρέμβασης, παράλληλα με την άσκηση των απαραίτητων σχετικών ελέγχων από τον ΕΦΔ σε συνεργασία με την ΕΥΔ και τις αρμόδιες αρχές του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Για τη συνέχιση της λειτουργίας της δράσης, ο υπεύθυνος της πρότασης θα οφείλει να ορίσει φορέα υπεύθυνο για τη συντήρηση και λειτουργία.
Ωριμότητα υλοποίησης	Ιδιοκτησία γης/οικοπέδου /κτιρίου ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ Δεν απαιτείται ☐
	• Χρήση υπάρχοντος χώρου στο Ωδείο Αθηνών για το Υποέργο 1 • Χρήση υπάρχοντων χώρων στο ΕΚΠΑ/Ιπποκράτειο Νοσοκομείο για το Υποέργο 2
	Έχουν εκπονηθεί όλες οι μελέτες ΝΑΙ ☒ ΟΧΙ ☐ και έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις/ βεβαιώσεις/άδειες για την υλοποίηση της Πράξης;
	Υποβολή του έργου στον ΕΛΚΕ του ΕΚΠΑ (έχει κατατεθεί)
Χρονοπρογραμματισμός Υλοποίησης	Έναρξη Δράσης: Α' εξάμηνο του 2025 Λήξη Δράσης: Β' εξάμηνο 2027
Προαπαιτούμενα - Περιορισμοί	

5.2 ΧΡΟΝΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΞΕΩΝ

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζεται ο συνολικός χρονοπρογραμματισμός των Δράσεων και Πράξεων ανά Άξονα και Ειδικό Στόχο της Στρατηγικής.

Πίνακας 61. Χρονοπρογραμματισμός Δράσεων – Πράξεων.

ΑΞΟΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΗ	ΠΡΑΞΗ (ΕΡΓΟ)	Ε = έναρξη, Π = περάτωση													
				2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029	
				A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
1	1.1	1.1.1	Πράξη 1.1.1.1 Επαναλειτουργία με νέες χρήσεις του Παλαιού Μουσείου Ακρόπολης	11.05.2018													
			Πράξη 1.1.1.2 Επεμβάσεις στον αρχαιολογικό χώρο του Ολυμπίου / Παριλισίων Ιερών και της βασιλικής Λεωνίδα														
			Πράξη 1.1.1.3 Ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου του Λυκείου του Αριστοτέλη και ψηφιακές δράσεις														
			Πράξη 1.1.1.4 Αποκατάσταση και ανάδειξη Αγίου Νικολάου Ραγκαβά στην Πλάκα														
			Πράξη 1.1.1.5 Αρχαίες ψηφίδες στον ιστό της πόλης														
			Πράξη 1.1.1.6 Αποκατάσταση, συντήρηση και ανάδειξη του ναού του Ηφαίστου στην Αθηναϊκή Αγορά, Φάση Α΄ : Πρόδρομες σωστικές επεμβάσεις συντήρησης και προστασίας και διατύπωση														

ΑΞΟΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΗ	ΠΡΑΞΗ (ΕΡΓΟ)	Ε = έναρξη, Π = περάτωση													
				2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029	
				A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
			προτάσεων αποκατάστασης														
			Πράξη 1.1.1.7 Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο														
			Πράξη 1.1.1.8 Συντήρηση τοιχογραφιών, τέμπλου, λίθινων στοιχείων κλπ. του Ι.Ν. Αγίου Δημητρίου, Ψυρρή														
	1.2	1.2.1	Πράξη 1.2.1.1 Στερέωση και αποκατάσταση πυρόπληκτου νεώτερου μνημείου επί της οδού Σταδίου 47 στην Αθήνα και μετατροπή του σε Θεατρικό Μουσείο. Καταγραφή και προληπτικές επεμβάσεις της Συλλογής του Θεατρικού Μουσείου														
			Πράξη 1.2.1.2 Αποκατάσταση – επισκευή παλαιού διατηρητέου κτηρίου και αλλαγή χρήσης από κατοικία σε πολιτιστικό κτήριο, επί της οδού Διοσκούρων 7, στην περιοχή της Πλάκας, στο Δήμο Αθηναίων														
			Πράξη 1.2.1.3 Αποκατάσταση διατηρητέου κτηρίου στην Πλάκα ("Οικία Κοκοβίκου") και αλλαγή χρήσης σε χώρο πολιτιστικών εκδηλώσεων														
			Πράξη 1.2.1.4. Αποκατάσταση διατηρητέων														

ΑΞΟΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΗ	ΠΡΑΞΗ (ΕΡΓΟ)	Ε = έναρξη, Π = περάτωση														
				2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029		
				A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	
			κτιρίων στο βιομηχανικό συγκρότημα επί της οδού Πειραιώς 260 & Αλλαγή χρήσης σε χώρους πολιτιστικών εκδηλώσεων															
2	2.1.	2.1.1	Πράξη 2.1.1.1 Στερέωση, αποκατάσταση και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Ελευσίνας – Φάση Β΄															
			Πράξη 2.1.1.2 Προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Ραμνούντος στο Γραμματικό του Δήμου Μαραθώνα															
			Πράξη 2.1.1.3 Στερέωση, αποκατάσταση και ανάδειξη Μεσοपुरγίου ΜΠ 3-4 στο Αρχαίο Φρούριο Αιγισθέων															
			Πράξη 2.1.1.4 Αποκατάσταση Μεγάλου Περιβόλου της Ι.Μ. Δαφνίου, Γ΄ Φάση. Ολοκλήρωση επεμβάσεων στερέωσης, αποκατάστασης και ανάδειξης των τειχών του Μεγάλου Περιβόλου															
			Πράξη 2.1.1.5 Προστασία και ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου Θορικού στο Δήμο Λαυρεωτικής															
			Πράξη 2.1.1.6 Εργασίες στερέωσης και															

ΑΞΟΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΗ	ΠΡΑΞΗ (ΕΡΓΟ)	Ε = έναρξη, Π = περάτωση													
				2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029	
				A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
			αποκατάστασης της Νότιας Πύλης, της Ανατολικής Κεντρικής Πύλης και των δύο Πύργων εκατέρωθεν αυτής στο Αρχαίο Φρούριο Φυλής														
			Πράξη 2.1.1.7 Ολοκλήρωση των εργασιών αποκατάστασης του Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου του Τροπαιοφόρου, στον Ελαιώνα Μεγάρων														
			Πράξη 2.1.1.8 Στερέωση, συντήρηση και ανάδειξη της Ηετιώνειας Πύλης στον Πειραιά														
			Πράξη 2.1.1.9 Σωστικές επεμβάσεις στερέωσης και αποκατάστασης τμήματος του Μεσοπύργιου 1-2 του Πύργου 2 (Π2) και των βυζαντινών κελιών του Αρχαίου Φρουρίου Αιγιοσθένων														
			Πράξη 2.1.1.10 Προστασία και ανάδειξη του Ιερού της Παλληνίδος Αθηνάς στο Γέρακα του Δήμου Παλλήνης														
			Πράξη 2.1.1.11 Στερέωση – αναστήλωση κρηναίου οικοδομήματος εντός του νέου ιππόδρομου Αθηνών στη Μερέντα Μαρκόπουλου Μεσογαίας (Αρχαίος Δήμος Μυρρινούντος)														
			Πράξη 2.1.1.12 Προστασία και ανάδειξη αρχαίου πύργου στο Βαρνάβα του Δήμου Μαραθώνα														

ΑΞΟΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΗ	ΠΡΑΞΗ (ΕΡΓΟ)	Ε = έναρξη, Π = περάτωση													
				2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029	
				A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
			Αττικής														
			Πράξη 2.1.1.13 Αποκατάσταση, συντήρηση τοιχογραφιών και ανάδειξη Βυζαντινών Μνημείων Πεντέλης (Ναός Ταξιάρχων και Φραγκοκκλησιά Πεντέλης) και Χαλανδρίου (Παναγία Μαρμαριώτισσα Χαλανδρίου και ερείπια Φραγκοκκλησιάς Χαλανδρίου)														
			Πράξη 2.1.1.14 Αποκατάσταση και ανάδειξη Ι.Ν. Αγίου Αθανασίου και παλαιοχριστιανικής βασιλικής στην Παιανία και Παναγίας Βαραμπά στο Μαρκόπουλο Μεσογαίας														
			Πράξη 2.1.1.15 Διαμόρφωση και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Ιερού Ιππολύτου και Ασκληπιείου Τροιζήνας														
			Πράξη 2.1.1.16 Διαμόρφωση και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου μυκηναϊκής εγκατάστασης στον Άγιο Κωνσταντίνο Μεθάνων														
			Πράξη 2.1.1.17 Αποκατάσταση του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου της Αίγινας – Γ΄ Φάση														
			Πράξη 2.1.1.18 Αναβάθμιση περιβάλλοντος														

ΑΞΟΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΗ	ΠΡΑΞΗ (ΕΡΓΟ)	Ε = έναρξη, Π = περάτωση													
				2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029	
				A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
			χώρου Ελλανίου Διός Νήσου Αίγινας														
			Πράξη 2.1.1.19 Στερέωση και αποκατάσταση του οικισμού της Παλαιοχώρας Κυθήρων														
			Πράξη 2.1.1.20 Στερέωση και αποκατάσταση Ι.Ν. Αγίου Αντωνίου Παλαιοχώρας Κυθήρων														
			Πράξη 2.1.1.21 Στερέωση και αποκατάσταση του Ι.Ν. Αγίας Βαρβάρας Παλαιοχώρας Κυθήρων														
			Πράξη 2.1.1.22 Διαχρονικό Μουσείο Ελευσίνας														
			Πράξη 2.1.1.23 Αναστήλωση του θεάτρου στον αρχαιολογικό χώρο Θορικού Λαυρεωτικής														
			Πράξη 2.1.1.24 Προστασία - ανάδειξη μυκηναϊκού θολωτού τάφου στον Αρνό Μαραθώνος														
			Πράξη 2.1.1.25 Προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Αμφιαρείου στον Κάλαμο Ωρωπού														
			Πράξη 2.1.1.26 Προστασία και ανάδειξη παλαιοχριστιανικών μνημείων Μεσογείων: α) Βασιλική Βραυρώνας β) Βασιλική Αγίου Αθανασίου Παιανίας γ) Βασιλική Λαυρεωτικού Ολύμπου														
			Πράξη 2.1.1.27 Πολιτιστική διαδρομή Δικτύου														

ΑΞΟΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ	ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΗ	ΠΡΑΞΗ (ΕΡΓΟ)	Ε = έναρξη, Π = περάτωση													
				2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029	
				A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
3	3.1		Εκκλησιών στην Αττική														
			Πράξη 2.1.1.28 Αττική Τριλογία – Παρεμβάσεις στο πλαίσιο της Βιώσιμης Κινητικότητας														
		3.1.1	Πράξη 3.1.1.1 Πρόσκληση Σύγχρονου Πολιτισμού ΑΤΤΙΚΗ Β΄ Φάση														
			Πράξη 3.1.1.2 Καινοτόμες Ψηφιακές Δράσεις της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής														
			Πράξη 3.1.1.3 Δημιουργία Cluster επιχειρήσεων για την υποστήριξη ενός Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας														
		3.1.2	Πράξη 3.1.2.1 Οργάνωση και πιλοτική λειτουργία του Κέντρου Πολιτισμού και Δημιουργίας «Ακροπόλ»														
			Πράξη 3.1.2.2 Πρόγραμμα πιλοτικής εφαρμογής και ανάπτυξης του τομέα της Ιατρικής των Παραστατικών Τεχνών														

Σημειώνεται ότι είναι δυνατόν, σε περίπτωση αναθεώρησης της Στρατηγικής, ορισμένα από τα έργα που προγραμματίζεται να εκκινήσουν στο Α' εξάμηνο 2027, να προκριθούν προς υλοποίηση νωρίτερα, σε αντικατάσταση άλλου/ων έργου/ων που προγραμματίζεται να εκκινήσουν το 2025, εφόσον κριθεί αναγκαίο για τη βέλτιστη και αποτελεσματικότερη υλοποίηση της Στρατηγικής.

6. ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Στη συνέχεια παρουσιάζεται ο Χρηματοδοτικός Πίνακας της Στρατηγικής ΟΧΕ για τον Τομέα του Πολιτισμού στην Αττική. Εκτιμάται πως το ποσοστό του Π/Υ των δράσεων της Στρατηγικής του στόχου πολιτικής 5 που αφορούν Πεδία Παρέμβασης που συμβάλλουν στις δράσεις για το Κλίμα ανέρχεται σε ποσοστό 45,84%.

Πίνακας 62. Χρηματοδοτικός Πίνακας Στρατηγικής.

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
1	1.1	1.1.1	Πράξη 1.1.1.1 Επαναλειτουργία με νέες χρήσεις του Παλαιού Μουσείου Ακρόπολης	9.000.000,00	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5i	45
			Πράξη 1.1.1.2 Επεμβάσεις στον αρχαιολογικό χώρο του Ολυμπίου / Παριλίσσιων Ιερών και της βασιλικής Λεωνίδα	2.000.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5i	166

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			Πράξη 1.1.1.3 Ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου του Λυκείου του Αριστοτέλη και ψηφιακές δράσεις	2.000.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5i	165
			Πράξη 1.1.1.4 Αποκατάσταση και ανάδειξη Αγίου Νικολάου Ραγκαβά στην Πλάκα	1.800.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5i	45
			Πράξη 1.1.1.5 Αρχαίες ψηφίδες στον ιστό της πόλης	2.000.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5i	166
			Πράξη 1.1.1.6 Αποκατάσταση, συντήρηση και ανάδειξη του ναού του Ηφαίστου στην	2.500.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			Αθηναϊκή Αγορά, Φάση Α' : Πρόδρομες σωστικές επεμβάσεις συντήρησης και προστασίας και διατύπωση προτάσεων αποκατάστασης					
			Πράξη 1.1.1.7 Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο	28.000.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας)		
			Πράξη 1.1.1.8 Συντήρηση τοιχογραφιών, τέμπλου, λίθινων στοιχείων κλπ. του Ι.Ν. Αγίου Δημητρίου, Ψυρρή	550.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
	1.2	1.2.1	Πράξη 1.2.1.1	5.500.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ	5i	

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			Στερέωση και αποκατάσταση πυρόπληκτου νεώτερου μνημείου επί της οδού Σταδίου 47 στην Αθήνα και μετατροπή του σε Θεατρικό Μουσείο. Καταγραφή και προληπτικές επεμβάσεις της Συλλογής του Θεατρικού Μουσείου			Προγράμματος «Αττική» 2021-2027		45
			Πράξη 1.2.1.2 Αποκατάσταση – επισκευή παλαιού διατηρητέου κτηρίου και αλλαγή χρήσης από κατοικία σε	1.800.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5i	45

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			πολιτιστικό κτήριο, επί της οδού Διοσκούρων 7, στην περιοχή της Πλάκας, στο Δήμο Αθηναίων					
			Πράξη 1.2.1.3 Αποκατάσταση διατηρητέου κτηρίου στην Πλάκα ("Οικία Κοκοβίκου") και αλλαγή χρήσης σε χώρο πολιτιστικών εκδηλώσεων	1.800.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5i	45
			Πράξη 1.2.1.4. Αποκατάσταση διατηρητέων κτιρίων στο βιομηχανικό συγκρότημα επί της οδού Πειραιώς 260 &	10.000.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			Αλλαγή χρήσης σε χώρους πολιτιστικών εκδηλώσεων					
2	2.1	2.1.1	Πράξη 2.1.1.1 Στερέωση, αποκατάσταση και ανάδειξη Αρχαιολογικού χώρου Ελευσίνας – Φάση Β'	3.700.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5ii	166
			Πράξη 2.1.1.2 Προστασία και ανάδειξη Αρχαιολογικού χώρου Ραμνούντος στο Γραμματικό του Δήμου Μαραθώνα	2.000.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5ii	166
			Πράξη 2.1.1.3	1.200.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ	5ii	

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			Στερέωση, αποκατάσταση και ανάδειξη Μεσοपुरγίου ΜΠ 3-4 στο Αρχαίο Φρούριο Αιγοσθένων			Προγράμματος «Αττική» 2021-2027		166
			Πράξη 2.1.1.4 Αποκατάσταση Μεγάλου Περιβόλου της Ι.Μ. Δαφνίου, Γ' Φάση. Ολοκλήρωση επεμβάσεων στερέωσης, αποκατάστασης και ανάδειξης των τειχών του Μεγάλου Περιβόλου	2.000.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5ii	166
			Πράξη 2.1.1.5 Προστασία και	1.500.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος	5ii	

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου Θορικού στο Δήμο Λαυρεωτικής			«Αττική» 2021-2027		166
			Πράξη 2.1.1.6 Εργασίες στερέωσης και αποκατάστασης της Νότιας Πύλης, της Ανατολικής Κεντρικής Πύλης και των δύο Πύργων εκατέρωθεν αυτής στο Αρχαίο Φρούριο Φυλής	2.000.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5ii	166
			Πράξη 2.1.1.7 Ολοκλήρωση των εργασιών αποκατάστασης του Ιερού Ναού Αγίου	550.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5ii	166

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			Γεωργίου του Τροπαιοφόρου, στον Ελαιώνα Μεγάρων					
			Πράξη 2.1.1.8 Στερέωση, συντήρηση και ανάδειξη της Ηετιώνειας Πύλης στον Πειραιά	2.000.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5ii	166
			Πράξη 2.1.1.9 Σωστικές επεμβάσεις στερέωσης και αποκατάστασης τμήματος του Μεσοπύργιου 1-2 του Πύργου 2 (Π2) και των βυζαντινών κελιών του Αρχαίου Φρουρίου	2.200.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			Αιγοσθένων					
			Πράξη 2.1.1.10 Προστασία και ανάδειξη του Ιερού της Παλληνίδος Αθηνάς στο Γέρακα του Δήμου Παλλήνης	1.500.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
			Πράξη 2.1.1.11 Στερέωση – αναστήλωση κρηναίου οικοδομήματος εντός του νέου ιππόδρομου Αθηνών στη Μερέντα Μαρκόπουλου Μεσογαίας (Αρχαίος Δήμος Μυρρινούντος)	500.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			Πράξη 2.1.1.12 Προστασία και ανάδειξη αρχαίου πύργου στο Βαρνάβα του Δήμου Μαραθώνα Αττικής	1.600.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
			Πράξη 2.1.1.13 Αποκατάσταση, συντήρηση τοιχογραφιών και ανάδειξη Βυζαντινών Μνημείων Πεντέλης (Ναός Ταξιάρχων και Φραγκοκκλησιά Πεντέλης) και Χαλανδρίου (Παναγία Μαρμαριώτισσα Χαλανδρίου και ερείπια	800.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			Φραγκοκλησιάς Χαλανδρίου)					
			Πράξη 2.1.1.14 Αποκατάσταση και ανάδειξη Ι.Ν. Αγίου Αθανασίου και παλαιοχριστιανικής βασιλικής στην Παιανία και Παναγίας Βαραμπά στο Μαρκόπουλο Μεσογαίας	500.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
			Πράξη 2.1.1.15 Διαμόρφωση και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Ιερού Ιππολύτου και Ασκληπιείου	1.100.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			Τροιζήνας					
			Πράξη 2.1.1.16 Διαμόρφωση και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου μυκηναϊκής εγκατάστασης στον Άγιο Κωνσταντίνο Μεθάνων	500.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
			Πράξη 2.1.1.17 Αποκατάσταση του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου της Αίγινας – Γ' Φάση	9.150.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
			Πράξη 2.1.1.18 Αναβάθμιση περιβάλλοντος χώρου Ελλανίου Διός Νήσου Αίγινας	500.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			Πράξη 2.1.1.19 Στερέωση και αποκατάσταση του οικισμού της Παλαιοχώρας Κυθήρων	450.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
			Πράξη 2.1.1.20 Στερέωση και αποκατάσταση Ι.Ν. Αγίου Αντωνίου Παλαιοχώρας Κυθήρων	80.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
			Πράξη 2.1.1.21 Στερέωση και αποκατάσταση του Ι.Ν. Αγίας Βαρβάρας Παλαιοχώρας Κυθήρων	80.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
			Πράξη 2.1.1.22	20.000.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ,		

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			Διαχρονικό Μουσείο Ελευσίνας			Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
			Πράξη 2.1.1.23 Αναστήλωση του θεάτρου στον αρχαιολογικό χώρο Θορικού Λαυρεωτικής	1.500.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
			Πράξη 2.1.1.24 Προστασία - ανάδειξη μυκηναϊκού θολωτού τάφου στον Αρνό Μαραθώνος	1.300.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
			Πράξη 2.1.1.25 Προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικού χώρου Αμφιαρείου στον Κάλαμο	2.500.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			Ωρωπού					
			Πράξη 2.1.1.26 Προσστασία και ανάδειξη παλαιοχριστιανικών μνημείων Μεσογείων: α) Βασιλική Βραυρώνας β) Βασιλική Αγίου Αθανασίου Παιανίας γ) Βασιλική Λαυρεωτικού Ολύμπου	800.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
			Πράξη 2.1.1.27 Πολιτιστική διαδρομή Δικτύου Εκκλησιών στην Αττική	2.500.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
			Πράξη 2.1.1.28 Αττική Τριλογία –	550.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος	5ii	

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
			Παρεμβάσεις στο πλαίσιο της Βιώσιμης Κινητικότητας			«Αττική» 2021-2027		165
			Πράξη 3.1.1.1 Πρόσκληση Σύγχρονου Πολιτισμού ΑΤΤΙΚΗ Β' Φάση	10.000.000,00 €	ΕΤΠΑ	Άλλοι πόροι (ΠεΠ, Ίδιοι πόροι, άλλα Προγράμματα)		
			Πράξη 3.1.1.2 Καινοτόμες Ψηφιακές Δράσεις της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού Αττικής	1.950.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5ii	165
			Πράξη 3.1.1.3 Δημιουργία Cluster επιχειρήσεων για την υποστήριξη ενός Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας	500.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5ii	165

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης	
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος		
		3.1.2	Πράξη 3.1.2.1: Οργάνωση και πιλοτική λειτουργία του Κέντρου Πολιτισμού και Δημιουργίας «Ακροπόλ»	3.000.000,00 €	ΕΤΠΑ	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	5ii	165	
			Πράξη 3.1.2.2: Πρόγραμμα πιλοτικής εφαρμογής και ανάπτυξης του τομέα της Ιατρικής των Παραστατικών Τεχνών	1.000.000,00 €	ΕΚΤ+	Πόροι για ΟΧΕ Προγράμματος «Αττική» 2021-2027	4ia	160	
		ΣΥΝΟΛΟ Π/Υ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ			146.460.000,00 €				
		ΣΥΝΟΛΟ Π/Υ ΠΡΟΓΡ. ΑΤΤΙΚΗ 21-27			47.850.000,00 €				
ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΠΗΓΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ			98.610.000,00 €						

ΑΞΟΝΑΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΔΡΑΣΕΙΣ	ΠΡΑΞΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ		Κωδικός Πεδίου Παρέμβασης
						Πρόγραμμα / Πηγή Χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγράμματος	
ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ				19.900.000,00 €				
				42,48% του συνολικού Π/Υ του Άξονα Πολιτικής 5 του Προγράμματος Αττική 21-27				

7. ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

7.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ

Το Κεφάλαιο αυτό περιγράφει συνοπτικά τη διοικητική οργάνωση του φορέα που προτείνεται ως Χωρική Αρχή. Ειδικότερα, αναλύεται η διοίκηση, η διάρθρωση, το αντικείμενο και η στελέχωση των Υπηρεσιών του.

Για την υλοποίηση της ΟΧΕ για τον Τομέα του Πολιτισμού στην Αττική της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 ως Χωρική Αρχή ορίζεται το Υπουργείο Πολιτισμού (ΥΠΠΟ) και η Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του ΥΠ.ΠΟ. (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.). Στο επόμενο Διάγραμμα απεικονίζεται το Οργανόγραμμα του ΥΠΠΟ, όπως είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του.

Διάγραμμα 48. Οργανόγραμμα Υπουργείου Πολιτισμού.

Πηγή: <https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/structure.aspx>

Οι Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ που έχουν αρμοδιότητα στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Αττική είναι οι εξής:

- ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ
- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ, ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ
- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
- ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
- ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ
- ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
- ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
- ΕΦΟΡΕΙΑ ΕΝΑΛΙΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ
- ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΑΛΑΙΟΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ - ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
- ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
- ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (ΜΝΕΠ)
- ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ «ΦΟΙΒΟΣ ΑΝΩΓΕΙΑΝΑΚΗΣ» - ΚΕΝΤΡΟ ΕΘΝΟΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΑΣ (ΜΕΛΜΟΦΑΚΕ)
- ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
- ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ
- ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

Οι Εποπτευόμενοι Φορείς του ΥΠΠΟ στην περιοχή της Αττικής, που σχετίζονται με την Πολιτιστική Κληρονομιά είναι οι εξής¹²⁵:

- Το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο
- Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο
- Το Μουσείο Παύλου & Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου
- Το Μουσείο Ακρόπολης

¹²⁵ <https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/heritage.aspx>

ο Οργανισμός Διαχείρισης και Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων

Αναφορικά με τους Εποπτευόμενους και Δημόσιους Φορείς Σύγχρονου Ελληνισμού, οι σημαντικότεροι Οργανισμοί που καλύπτουν στην Αττική όλες τις εκφάνσεις του Σύγχρονου Πολιτισμού (Θέατρο, Μουσική, Χορός, Εικαστικά, κ.λπ.) είναι οι εξής:

- Φεστιβάλ Αθηνών-Επιδαύρου,
- Εθνικό Θέατρο (Ε.Θ.),
- Εθνική Λυρική Σκηνή (Ε.Λ.Σ),
- Οργανισμός Μεγάλου Μουσικής Αθηνών (Ο.Μ.Μ.Α.),
- Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου (ΕΠΜΑΣ),
- Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (Ε.Μ.Σ.Τ.),
- Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος,
- Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου, Οπτικοακουστικών Μέσων και Δημιουργίας (Ε.Κ.Κ.Ο.ΜΕ.Δ),
- Ταινιοθήκη της Ελλάδας,
- Ειδικό Ταμείο Οργανώσεως Συνναυλιών της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών,
- Ελληνικό Ίδρυμα Βιβλίου και Πολιτισμού (ΕΛ.Ι.ΒΙ.Π),
- Το Μουσείο Άλεξ Μυλωνά – MOMus.

Επίσης, με τον Ν. 4708/2020 ιδρύθηκε το Κέντρο Πολιτισμού και Δημιουργίας ΑΚΡΟΠΟΛ ως εποπτευόμενος φορέας του Υπουργείου Πολιτισμού.

Ειδικότερα, όσον αφορά την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του ΥΠΠΟ, η οποία έχει οριστεί Χωρική Αρχή της ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική, σημειώνονται τα εξής:

Η Ειδική Υπηρεσία Τομέα Πολιτισμού συστάθηκε με την Κοινή Υπουργική Απόφαση ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/67343/29.12.2000 (ΦΕΚ 1620/Β'/2000). Η ονομασία της Υπηρεσίας ήταν αρχικά «Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος Πολιτισμός» και είχε ως σκοπό την άσκηση των αρμοδιοτήτων που ορίζονταν στο Ν. 2860/2000 – Διαχείριση, παρακολούθηση και έλεγχος του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

Το 2008 με το ΦΕΚ 2526/Β'/2008 η Υπηρεσία μετονομάστηκε σε «Ειδική Υπηρεσία Τομέα Πολιτισμού» και ανασυστάθηκε για τις ανάγκες του ΕΣΠΑ και της άσκησης των αρμοδιοτήτων του Ν. 3614/2007. Το 2011, μετά την ενοποίηση των Υπουργείων Πολιτισμού και Τουρισμού, η Υπηρεσία συγχωνεύτηκε με την - τότε - Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Διαχείρισης και Εφαρμογής Δράσεων του πρώην Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης και ονομάστηκε «Ειδική Υπηρεσία Πολιτισμού και Τουρισμού» με την ΕΥΤΟΠ/Δ/ΦΝΙΙα/266/28.01.2011 Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ 240/Β'/2011). Το 2013, κατόπιν της σύστασης του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, η Υπηρεσία αναδιαρθρώθηκε εκ νέου και μετονομάστηκε ξανά σε «Ειδική Υπηρεσία Τομέα Πολιτισμού» με την ΕΥΠΟΤ/Δ/ΦΝΙΙα/885/06.03.2013 Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ 610/Β'/2013). Το 2016, σε εφαρμογή των διατάξεων του Ν.4314/2014, η Υπηρεσία αναδιαρθρώθηκε και μετονομάστηκε σε Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.) με την υπ'

αρ. 100004/ΕΥΘΥ 935/28.09.2016 Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ 3296/Β'/2016). Το 2019 οι αρμοδιότητες της Υπηρεσίας εμπλουτίστηκαν με την υπ' αρ. ΕΥΘΥ/62196/11.06.2019 Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ 2472/Β'/2019).

Το 2023 ενεργοποιήθηκε η Κοινή Υπουργική Απόφαση με αρ. πρωτ. ΕΥΘΥ/107577/10.11.2022 (ΦΕΚ 5808/Β'/2022) με την οποία αναδιοργανώθηκαν η Υπηρεσία και η Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. ανέλαβε αρμοδιότητες στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Η Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Πολιτισμού έχει ως αποστολή την υποστήριξη του οικείου Υπουργείου και των φορέων που εποπτεύονται από αυτό στην αποτύπωση, ιεράρχηση και εξειδίκευση των αναγκών στους τομείς πολιτικής αρμοδιότητας του Υπουργείου, καθώς και την ενίσχυση της διοικητικής τους ικανότητας σε σχέση με τα Προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027. Εξακολουθεί να ασκεί αρμοδιότητες που αφορούν την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 καθώς και λοιπές αρμοδιότητες που περιγράφονται σε ειδικότερη νομοθεσία ή σε ειδικότερες κανονιστικές διατάξεις. Η Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού έχει πιστοποιηθεί κατά ISO 9001:2008¹²⁶.

Το Οργανόγραμμα της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. συγκροτείται από τις ακόλουθες Μονάδες¹²⁷:

- Μονάδα Α - Προγραμματισμού και Εξειδίκευσης Δράσεων
- Μονάδα Β - Δικαιούχου/Υποστήριξης Δικαιούχων
- Μονάδα Γ - Θεσμικής Υποστήριξης Δικαιούχων για την υλοποίηση Πράξεων, Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και Δικαιούχου/Υποστήριξης Δικαιούχων τομέα σύγχρονου πολιτισμού του ΥΠΠΟ
- Μονάδα Δ - Οργάνωσης και Διοικητικής Υποστήριξης
- Γραφείο ΟΠΣ

7.2 ΠΡΟΤΑΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Η συγκεκριμένη Ενότητα αφορά στην τεκμηρίωση των διαδικασιών που θα εφαρμόσει και στις Υπηρεσίες/στελέχη που θα εμπλέξει η Χωρική Αρχή στο σχεδιασμό και την παρακολούθηση υλοποίησης της ΟΧΕ. Ειδικότερα, αφορά στον τρόπο οργάνωσης των λειτουργιών, στη διάταξη των Υπηρεσιών και την εσωτερική κατανομή εργασιών, στις προβλέψεις για την επαρκή στελέχωση και τον τρόπο κάλυψης όλων των αναγκών που σχετίζονται με τις λειτουργίες Διακυβέρνησης της Στρατηγικής, σχετικά με το σχεδιασμό, την παρακολούθηση και το συντονισμό της προτεινόμενης Στρατηγικής.

Η περιγραφή και η σύνθεση της Ομάδας της Χωρικής Αρχής και οι αρμοδιότητές της αναφέρονται στην ΑΠ 124143/ΕΥΣΣΑ/21.12.2022 Εγκύκλιο του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων για τις «Κατευθύνσεις για την επιλογή και το σχεδιασμό των στρατηγικών στο πλαίσιο των ΟΧΕ -ΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ».

Καλύπτονται με συγκεκριμένες απαντήσεις κάθε ένα από τα ακόλουθα ζητήματα:

¹²⁶ <http://ep.culture.gr/el/Pages/about.aspx>

¹²⁷ <http://ep.culture.gr/el/Documents/phones.pdf>

1. Ποιος είναι υπεύθυνος για κάθε λειτουργία;
2. Πώς εξασφαλίζεται η νομιμότητα των εσωτερικών λειτουργιών;
3. Πόσα στελέχη και σε ποιες ειδικότητες κρίνονται απαραίτητα;
4. Ποιος επικοινωνεί με τη Διαχειριστική Αρχή και αναλαμβάνει την ευθύνη κάθε λειτουργίας που επιβάλλει τη συνεργασία με τη Διαχειριστική Αρχή;
5. Άλλα σχετικά θέματα κατά την κρίση της υποψήφιας Χωρικής Αρχής

7.2.1 Τοπική Ομάδα Διακυβέρνησης σε Επίπεδο Χωρικής Αρχής

Η αποτελεσματικότητα των στρατηγικών ΟΧΕ και ΟΧΕ/ΒΑΑ συνδέεται στενά με τη διακυβέρνηση και την παρακολούθηση. Η αποτελεσματική χωρική διακυβέρνηση πρέπει να είναι δημοκρατική, διαφανής και χωρίς αποκλεισμούς, μακροπρόθεσμη και ολοκληρωμένη, πολυμερής και πολυεπίπεδη, εδαφική, ικανή και στο πνεύμα της ψηφιακής εποχής. Συνδέεται με τρεις κεντρικές συνιστώσες της διαδικασίας των ΟΧΕ, παρέχοντας προτάσεις για την αντιμετώπιση των κύριων συναφών ζητημάτων που διακυβεύονται. Οι τρεις αυτές συνιστώσες είναι:

- Η πολυεπίπεδη, αναφερόμενη στο συντονισμό και την ευθυγράμμιση των δράσεων (παρεμβάσεων) μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης
- Η πολυμερής, που προσεγγίζει και περιλαμβάνει όλους τους σχετικούς παράγοντες καθ' όλη τη διάρκεια των Στρατηγικών
- Η από τη βάση προς την κορυφή συμμετοχική, που χρησιμοποιεί πρωτοβουλίες υπό την ηγεσία της κοινότητας για την ενθάρρυνση της συμμετοχής και της ανταπόκρισης των τοπικών φορέων

Η ανάγκη συγκρότησης ειδικών ομάδων για τη διακυβέρνηση των Στρατηγικών αναδείχτηκε κατά την αποτίμηση της εφαρμογής των χωρικών εργαλείων που ολοκληρώθηκε το 2014-2020. Η αποτίμηση αυτή ανέδειξε ότι τα κενά στη διακυβέρνηση και τη συστηματοποίηση της εμπλοκής των τοπικών φορέων στις διαδικασίες σχεδιασμού και παρακολούθησης δημιουργούν μεταξύ άλλων εμπόδια και επιβραδύνουν την υλοποίηση των έργων. Αποτέλεσμα αυτού είναι η χαμηλή απόδοση των Χωρικών Στρατηγικών στην Ελλάδα, η οποία σε πολύ λίγες περιπτώσεις κατόρθωσε να υλοποιηθεί ολοκληρωμένα και συνεκτικά κατά την ΠΠ 2014-2020.

Οι αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων στα Χωρικά Εργαλεία Φορέων Διακυβέρνησης για την περίοδο 2021-2027 και ο καταμερισμός τους αποτελούν μια εξέλιξη της εμπειρίας της ΠΠ 2014-2020 και στηρίζονται στις διατάξεις του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων των Ταμείων (ΚΚΔ 1060/2021), όπως έχουν εξειδικευτεί από το Εθνικό Πλαίσιο (Ν.4914/2022).

Η με ΑΠ 124143/ΕΥΣΣΑ/21.12.2022 εγκύκλιος του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων για τις «Κατευθύνσεις για την επιλογή και σχεδιασμό των στρατηγικών στο πλαίσιο των ΟΧΕ -ΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ», εγκύκλιος της Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ), εισάγει το πλαίσιο λειτουργίας των Ομάδων που υποστηρίζουν την υλοποίηση. Σε τοπικό επίπεδο, η Ομάδα Διακυβέρνησης καλείται να ενισχύσει το σύστημα διακυβέρνησης

των Στρατηγικών, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες που εντοπίστηκαν την περίοδο 2014-2020 (σύμφωνα με τη σχετική εμπειρογνωμοσύνη) και οι οποίες αποτέλεσαν έναν από τους κυριότερους λόγους, τόσο της μικρής υλοποίησης των ΟΧΕ και ΟΧΕ/ ΒΑΑ, όσο και της ακόμα μικρότερης αναγνώρισής τους από τις τοπικές κοινότητες.

Με Πρόσκληση της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (ΕΥΔ) του Προγράμματος «Αττική» 2021 – 2027, θα κληθεί η Χωρική Αρχή, ως υπεύθυνη για την υλοποίηση της Στρατηγικής ΟΧΕ για τον Τομέα του Πολιτισμού στην Αττική με αξιοποίηση του εργαλείου της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης να υποβάλλει πρόταση για Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο της εφαρμογής της Προτεραιότητας 5 του Προγράμματος «Αττική» 2021-2027.

Στο πλαίσιο της υποβολής της ανωτέρω πρότασης και για την υποστήριξη της διακυβέρνησης της Στρατηγικής ΟΧΕ για τον Πολιτισμό στην Αττική, θα απαιτείται σύμφωνα με την εγκύκλιο της ΕΥΣΣΑ να συγκροτηθεί μια Συνεκτική Ομάδα σε επίπεδο Χωρικής Αρχής με στόχο:

- Το συντονισμό του σχεδιασμού της Στρατηγικής και τη διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς και την τοπική κοινωνία
- Τη διαμόρφωση του Σχεδίου Δράσης για την ωρίμανση των έργων και την υλοποίηση της Στρατηγικής
- Την παρακολούθηση της πορείας ωρίμανσης και υλοποίησης των πράξεων της Στρατηγικής
- Την επίλυση προβλημάτων κατά την πορεία υλοποίησης της Στρατηγικής

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην με ΑΠ 124143/ΕΥΣΣΑ/21.12.2022 εγκύκλιο του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων για τις «Κατευθύνσεις για την επιλογή και σχεδιασμό των στρατηγικών στο πλαίσιο των ΟΧΕ -ΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ», η εν λόγω Ομάδα δύναται να αποτελείται από:

- Στελέχη των αρμόδιων Χωρικών Αρχών που αποδεδειγμένα διαθέτουν την απαιτούμενη εμπειρία και τεχνογνωσία στο σχεδιασμό και υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών και πράξεων
- Εκπροσώπους φορέων που μετέχουν στο σχήμα υποβολής του φορέα και που αποδεδειγμένα διαθέτουν την απαιτούμενη εμπειρία και τεχνογνωσία στο σχεδιασμό και υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών και πράξεων
- Εξωτερικούς εμπειρογνώμονες

Η Συνεκτική Ομάδα σε επίπεδο Χωρικών Αρχών ανά ΟΧΕ θα πρέπει να έχει συγκροτηθεί από τις αρμόδιες Χωρικές Αρχές πριν την έγκριση της Στρατηγικής και θα αποτελεί τμήμα της Απόφασης Έγκρισης της Στρατηγικής από την ΕΥΔ του Προγράμματος «Αττική» 2021-2027.

Με βάση τα ανωτέρω, η Χωρική Αρχή για την ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική θα αποφασίσει και θα εγκρίνει τη συγκρότηση Συνεκτικής Ομάδας σε επίπεδο Χωρικής Αρχής με σκοπό τη Διακυβέρνηση της ΟΧΕ για τον Τομέα του Πολιτισμού στην Αττική για την περίοδο 2021-2027, η οποία θα δύναται να αποτελείται από:

- Στελέχη της Χωρικής Αρχής
- Εκπροσώπους φορέων που μετέχουν στο σχήμα υποβολής (π.χ. πολιτιστικούς Φορείς

και Οργανισμούς, Εφορείες Αρχαιοτήτων κ.ά.)

- Εξωτερικούς εμπειρογνώμονες

Με βάση τα ανωτέρω, σύμφωνα με την **Απόφαση Συγκρότησης Συνεκτικής Ομάδας σε επίπεδο Χωρικής Αρχής**, με την υπ' αριθμ. πρωτ. ΕΔΕΠΟΛ/Δ/ΠΕΠ ΑΤ.21-27/945/17-10.2024 (ΑΔΑ: 9ΨΕ946ΝΚΟΤ-Ω3Ω) Απόφαση, η Χωρική Αρχή αποφασίζει και εγκρίνει τη συγκρότηση Συνεκτικής Ομάδας σε επίπεδο Χωρικής Αρχής με σκοπό τη Διακυβέρνηση της Στρατηγικής ΟΧΕ Πολιτισμού του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» για την περίοδο 2021-2027, η οποία αποτελείται από τους/ τις:

1. κ. Μυλωνά Ιωάννη, Προϊστάμενο της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.), με αναπληρωτή τον κ. Γεώργιο Φιλιππόπουλο, Προϊστάμενο της Μονάδας Γ' της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.)
2. κ. Λουκά Δημήτρη, Δήμαρχο Λαυρεωτικής, με αναπληρώτρια την κα. Πάλλη Δήμητρα, Αντιδήμαρχο Λαυρεωτικής
3. κα. Ζωντήρου Ελένη, Πρόεδρο του Οργανισμού Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας του Δήμου Αθηναίων (ΟΠΑΝΔΑ), με αναπληρώτρια την κα. Χρονοπούλου Ελένη
4. κ. Μπόνιο Απόστολο, Υπάλληλο της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου Ελευσίνας, με αναπληρωτή τον κ. Σακόβ Θεμιστοκλή
5. κα. Σοφικίτου Μαρία, Διευθύντρια του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ», με αναπληρώτρια την κα. Κουρασάνη Μαρία
6. κ. Δρόση Δημήτρη, Προϊστάμενο της ΕΥΔ του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» του ΕΣΠΑ 2021-2027, με αναπληρώτρια την κα. Κρόκου Γιάννα, Στέλεχος της Μονάδας Α' της ΕΥΔ του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» του ΕΣΠΑ 2021-2027
7. Σπηλιώτη Άγγελο, Προϊστάμενο της Μονάδας Α' της ΕΥΔ του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» του ΕΣΠΑ 2021-2027, με αναπληρώτρια την κα. Αμέντα Βασιλική, Στέλεχος της Μονάδας Α' της ΕΥΔ του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» του ΕΣΠΑ 2021-2027
8. κα. Βικάτου Ολυμπία, Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΓΔΑΠΚ) του Υπουργείου Πολιτισμού, με αναπληρώτρια την κα. Κουντούρη Έλενα, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (ΔΙΠΚΑ) και της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πόλης Αθηνών (ΕΦΑ ΠΑ).
9. κα. Ανδρουλιδάκη Αμαλία, Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Αναστήλωσης Μουσείων και Τεχνικών Έργων (ΓΔΑΜΤΕ) του Υπουργείου Πολιτισμού, με αναπληρωτή τον κ. Τσάβαλο Σταύρο, Προϊστάμενο της Υπηρεσίας Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Αττικής, Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας και Κυκλάδων (ΥΝΜΤΕ ΑΑΣΕΚ).
10. κα. Ζώρη Όλγα, Προϊσταμένη της Μονάδας Β' της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (), με αναπληρωτή τον κ. Πρασσάκη Νικόλαο, στέλεχος της Μονάδας Β' της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.
11. κ. Υφαντή Γεώργιο, Στέλεχος της Μονάδας Β' της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.), με αναπληρωτή τον κ. Μαραγκάκη Πέτρο, στέλεχος της Μονάδας Β' της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.

12. κα. Βασιλοπούλου Ανδρομάχη, Στέλεχος της Μονάδας Α' της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.), με αναπληρώτρια την κα Μπλουγούρα Λαμπρινή, Στέλεχος της Μονάδας Α' της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.)

13. κα. Κολώκα Ιωάννα – Ασπασία, Στέλεχος της Μονάδας Α' της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.), με αναπληρωτή, τον κ. Στρατή Αλέξανδρο, Στέλεχος της Μονάδας Α' της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.).

Στην Ομάδα δύνανται να συμμετέχουν και **εξωτερικοί εμπειρογνώμονες**, μετά από πρόσκληση του Συντονιστή.

Συντονιστής της Ομάδας ορίζεται ο κ. Ιωάννης Μυλωνάς, Προϊστάμενος της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.), με αναπληρωτή του τον Γεώργιο Φιλιππόπουλο, Προϊστάμενο της Μονάδας Γ' της ίδιας Υπηρεσίας.

Στόχοι της Ομάδας είναι ο συντονισμός του σχεδιασμού της Στρατηγικής ΟΧΕ Πολιτισμού, η διαβούλευση σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και η παρακολούθηση της υλοποίησης της ΟΧΕ Πολιτισμού και η διαμόρφωση προτάσεων για την επίλυση προβλημάτων.

Διοικητική υποστήριξη στην Ομάδα θα παρέχεται από την κα. Ντέντε Κωνσταντίνα, Προϊσταμένη της Μονάδας Δ' της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.) και την κα. Φελούκα Ειρήνη- Αικατερίνη, Στέλεχος της Μονάδας Δ' της ίδιας Υπηρεσίας.

7.2.2 Εκπόνηση Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης

Η Τοπική Ομάδα Διακυβέρνησης (Συνεκτική Ομάδα) επιδιώκει την ανοιχτή επικοινωνία και αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ της Περιφερειακής Αρχής και των υπηρεσιών της ΕΥΔ του Προγράμματος «Αττική», όπως και των Δικαιούχων των δράσεων/πράξεων που συνθέτουν τη στρατηγική ΟΧΕ, με στόχο την πλήρη επίτευξη των στόχων της.

Οι κύριοι άξονες της Στρατηγικής που εφαρμόζει η Συνεκτική Ομάδα είναι οι εξής:

- **Συνεργασία:** Υποστηρίζει τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος εργασίας όπου οι συμμετέχοντες μοιράζονται τις διαθέσιμες πληροφορίες και συνεργάζονται για την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής ΟΧΕ.
- **Ανοικτή Επικοινωνία:** Δημιουργεί σαφείς διαύλους επικοινωνίας, διασφαλίζοντας ότι όλα τα μέλη είναι ενημερωμένα για την πρόοδο της Στρατηγικής. Αυτό περιλαμβάνει την οργάνωση τακτικών συναντήσεων και την προώθηση εργαλείων για συζήτηση και σχόλια. Επιπλέον, προβλέπει για την κυκλοφορία αναφορών προόδου για την πορεία υλοποίησης της Στρατηγικής προς όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Για το σκοπό αυτό, αξιοποιούνται ψηφιακά εργαλεία όπως email, λογισμικό διαχείρισης έργου ή ψηφιακές πλατφόρμες επικοινωνίας.
- **Αξιολόγηση:** Η υλοποίηση της Στρατηγικής αξιολογείται τακτικά, ώστε να διασφαλίζεται ότι ακολουθεί τους εγκεκριμένους ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους.

Κεντρικό σημείο της αξιολόγησης αποτελεί η έγκαιρη διαπίστωση τυχόν προβλημάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν.

- **Διαχείριση Κινδύνων:** Επεξεργάζεται, επικαιροποιεί και εξειδικεύει το εγκεκριμένο Σύστημα Διαχείρισης Κινδύνων.
- **Υποστήριξη Δικαιούχων:** Η Συνεκτική Ομάδα αναπτύσσει στρατηγικές για να υποστηρίξει και να βελτιώσει τη διαχειριστική ικανότητα και αποτελεσματικότητα των Δικαιούχων όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο και εφικτό.
- **Διαχείριση συγκρούσεων:** Διαχειρίζεται αποτελεσματικά τις συγκρούσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, με τρόπο που να προωθεί αποδοτικά και δίκαια την υλοποίηση της Στρατηγικής.
- **Ευελιξία:** Η Συνεκτική Ομάδα είναι προετοιμασμένη να τροποποιήσει την εγκεκριμένη Στρατηγική ΟΧΕ εφόσον οι συνθήκες στο εξωτερικό/εσωτερικό περιβάλλον αλλάζουν, βάσει και της πορείας υλοποίησης και των αποτελεσμάτων της εν εξελίξει διαβούλευσης.

Ειδικότερα, η Τοπική Ομάδα Διακυβέρνησης (Συνεκτική Ομάδα) κατά τη φάση σχεδιασμού της Στρατηγικής παρέχει και τις παρακάτω υποστηρικτικές ενέργειες:

- Παροχή κατευθύνσεων προς τη Χωρική Αρχή για θέματα που αφορούν τον προσδιορισμό της Περιοχής Παρέμβασης, το μείγμα των προβλεπόμενων δράσεων, τη στοχοθεσία και το χρονο-προγραμματισμό
- Διασφάλιση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών και της τοπικής κοινωνίας, τόσο στις διαδικασίες σχεδιασμού, όσο και στις προβλεπόμενες διαδικασίες υλοποίησης
- Συντονισμό σε τοπικό επίπεδο με άλλες χωρικές στρατηγικές που υλοποιούνται με γεωγραφική επικάλυψη ή στην περιοχή άμεσης επιρροής

Επιπλέον, η Τοπική Ομάδα Διακυβέρνησης (Συνεκτική Ομάδα) συνδράμει στην επίσπευση της υλοποίησης των έργων της Στρατηγικής μέσα από την επιστημονική και τεχνική υποστήριξη της Χωρικής Αρχής και των Δικαιούχων, την καθοδήγησή τους και την παροχή τεχνογνωσίας και εμπειρίας.

Η επίσπευση και ο συντονισμός της υλοποίησης του συνόλου της Στρατηγικής σχετίζεται με την παρακολούθηση και την καλή γνώση των ζητημάτων και των κινδύνων που αντιμετωπίζει συνολικά το Σχέδιο, αλλά και χωριστά το κάθε έργο, καθώς και των δυνατοτήτων παρέμβασης και αντιμετώπισης αυτών.

7.2.3 Παρακολούθηση Υλοποίησης Πράξεων

Η Τοπική Ομάδα Διακυβέρνησης (Συνεκτική Ομάδα) συνεργάζεται με τη Χωρική Αρχή και τις υπηρεσίες της ΕΥΔ του Προγράμματος για την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης της Στρατηγικής και των Πράξεων του Σχεδίου Δράσης. Ειδικότερα:

- Συμβάλλει στην καταλληλότητα και την εγκυρότητα του προτεινόμενου συστήματος δεικτών και διατυπώνει απόψεις προς το Χωρικό Φορέα για βελτίωση του συστήματος παρακολούθησης.

- Υποστηρίζει το Χωρικό Φορέα στη διασφάλιση στοιχείων που εξυπηρετούν το βέλτιστο σχεδιασμό (evidence based).
- Διαμεσολαβεί στις σχετικές Υπηρεσίες των δικαιούχων και των ωφελούμενων για τη συλλογή ποσοτικής και ποιοτικής πληροφορίας, που θα αξιοποιηθεί για την παρακολούθηση (εκτός δεδομένων ΟΠΣ που παραλαμβάνει από την ΕΥΔ).
- Τα μέλη δύνανται να παρέχουν ποσοτική και ποιοτική πληροφόρηση σχετικά με τον τομέα αναφοράς τους.
- Κινητοποιεί στο μέτρο του εφικτού την κοινωνία των πολιτών και την τοπική κοινωνία και διασφαλίζει τη συμμετοχή τους σε όλο το φάσμα του σχεδιασμού, υλοποίησης και παρακολούθησης της Στρατηγικής. Δύναται να καταστρώσει Τοπικό Σχέδιο Δράσης για την κινητοποίηση των τοπικών φορέων και των πολιτών στην περιοχή της ΟΧΕ.
- Αποτελεί το σημείο επαφής (focal point) σε τοπικό επίπεδο.

Παρακολουθεί την εξέλιξη της Στρατηγικής καθ' όλη τη διάρκεια και όπου απαιτείται διαμορφώνει προτάσεις προς τη Χωρική Αρχή για την προσαρμογή της Στρατηγικής ή / και τη λήψη μέτρων επίσπευσης.

Οι βασικές διαδικασίες για την παρακολούθηση της πορείας εφαρμογής της Στρατηγικής ΟΧΕ βασίζονται σε ένα σύστημα ενημέρωσης και επικοινωνίας του Φορέα Στρατηγικής με τους εμπλεκόμενους στην υλοποίηση φορείς.

Για το σκοπό αυτό η Χωρική Αρχή προτείνεται να προβεί στις κάτωθι ενέργειες:

- Ενέργειες ενημέρωσης
 - Η ανάρτηση δελτίων τύπου και λοιπών ενημερώσεων - σχετικά με την εφαρμογή της Στρατηγικής ΟΧΕ στην ιστοσελίδα της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. σε ειδικό χώρο που θα διαμορφωθεί για την ΟΧΕ.
 - Η οργάνωση ετήσιων συναντήσεων με τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων και πολιτών, όπου θα γίνεται ενημέρωση για την πορεία εφαρμογής της Στρατηγικής. Στις εν λόγω συναντήσεις οι συμμετέχοντες θα έχουν ενεργό συμμετοχή μέσω της διατύπωσης απόψεων, κατάθεσης προτάσεων, υποβολής ερωτημάτων κλπ.
 - Ηλεκτρονική επικοινωνία με τους εμπλεκόμενους για θέματα που σχετίζονται με την ΟΧΕ
- Αξιολόγηση Στρατηγικής
 - Κατά το στάδιο της αξιολόγησης θα διαμορφωθεί κατάλληλη φόρμα/ερωτηματολόγιο που θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. στον ειδικό χώρο που θα έχει διαμορφωθεί για την ΟΧΕ και θα μπορούν να συμπληρώσουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς και πολίτες. Τα στοιχεία που θα συλλεχθούν από την εν λόγω διαδικασία θα αξιοποιηθούν από τον Αξιολογητή για τη διατύπωση συμπερασμάτων και προτάσεων στο πλαίσιο της εφαρμογής

της Στρατηγικής ΟΧΕ.

- ο Ενημέρωση των ενδιαφερομένων για τα ευρήματα και συμπεράσματα της αξιολόγησης

7.2.4 Διαδικασίες Διαχείρισης, Παρακολούθησης, Αξιολόγησης και Ανασχεδιασμού της Στρατηγικής

Η Τοπική Ομάδα Διακυβέρνησης (Συνεκτική Ομάδα) συνεργάζεται με τη Χωρική Αρχή και τις Υπηρεσίες της ΕΥΔ του Προγράμματος για τη διαχείριση, παρακολούθηση, αξιολόγηση και ανασχεδιασμό της Στρατηγικής ΟΧΕ.

Το Σχέδιο Δράσης αποτελεί τη βάση για την αποτελεσματική παρακολούθηση και υλοποίηση της Στρατηγικής. Αφετηρία του Σχεδίου Δράσης είναι η Στρατηγική και τροφοδοτείται περαιτέρω από τις Εκθέσεις Παρακολούθησης της Πορείας Υλοποίησης και περιεχόμενό του είναι οι προτάσεις ενεργειών ωρίμανσης και επίσπευσης της υλοποίησης των έργων στο πλαίσιο της Στρατηγικής. Η λογική του Σχεδίου Δράσης επικεντρώνεται στην επίλυση των προβλημάτων της στρατηγικής. Για το λόγο αυτό, εστιάζει στη χαρτογράφηση του προβλήματος που έχει ανατρέψει τον αρχικό σχεδιασμό και την αποτύπωση μιας σαφούς στρατηγικής για την απεμπλοκή του.

Η Τοπική Ομάδα Διακυβέρνησης (Συνεκτική Ομάδα) συνδράμει στην επίσπευση της υλοποίησης των έργων της Στρατηγικής μέσα από την επιστημονική και τεχνική υποστήριξη της Χωρικής Αρχής και των Δικαιούχων, την καθοδήγησή τους και την παροχή τεχνογνωσίας και εμπειρίας.

Η επίσπευση και ο συντονισμός της υλοποίησης του συνόλου της Στρατηγικής σχετίζεται με την παρακολούθηση και την καλή γνώση των ζητημάτων και των κινδύνων που αντιμετωπίζει συνολικά το Σχέδιο, αλλά και χωριστά το κάθε έργο, καθώς και των δυνατοτήτων παρέμβασης και αντιμετώπισης αυτών. Για την άσκηση του ρόλου αυτού οφείλει να γνωρίζει το «χάρτη» εμπλεκόμενων φορέων στη διαχείριση, την υλοποίηση και την υποστήριξη της στρατηγικής ΟΧΕ, περιλαμβανομένων και των φορέων και μέσων παροχής Τεχνικής Βοήθειας.

Στο πλαίσιο των τακτικών συναντήσεων της Τοπικής Ομάδας Διακυβέρνησης:

(α) Αξιολογείται η πρόοδος της Στρατηγικής, ανά πράξη και συνολικά, με βάση τα κριτήρια αξιολόγησης που παρουσιάστηκαν προηγούμενα σε συνδυασμό με το βαθμό επίτευξης των εγκεκριμένων επιμέρους ειδικών στόχων. Διαπιστώνονται τα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν.

(β) Χαρακτηρίζεται η πρόοδος της Στρατηγικής, ανά πράξη και συνολικά, είτε ως ικανοποιητική, είτε ως χαμηλού ή υψηλού κινδύνου.

(γ) Όταν ο χαρακτηρισμός είναι χαμηλού κινδύνου ενεργοποιείται από τη Χωρική Αρχή το εγκεκριμένο σχέδιο διαχείρισης κινδύνου, που εξειδικεύεται ανά περίπτωση σε συνεργασία με τους Δικαιούχους και την ΕΥΔ.

(δ) Όταν ο χαρακτηρισμός αλλάξει σε υψηλού κινδύνου εφαρμόζεται το εξειδικευμένο σχέδιο διαχείρισης κινδύνου.

(Ε) Η Χωρική Αρχή με την υποστήριξη της Τοπικής Ομάδας Διακυβέρνησης εξασφαλίζει ότι η υλοποίηση των απαραίτητων ενεργειών είναι σύμφωνη με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου Συγχρηματοδοτούμενων Πράξεων 2021-2027, καθώς και με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζει κατά περίπτωση η Διαχειριστική Αρχή.

7.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Η Χωρική Αρχή περιγράφει και ιεραρχεί τα είδη των κινδύνων (επιχειρησιακών, οικονομικών, νομικών, τεχνικών προβλημάτων, στελέχωσης, θεσμικών) κατά την ανάπτυξη των Παρεμβάσεων - Δράσεων του Σχεδίου Δράσης και παρουσιάζει τον τρόπο αντιμετώπισής τους.

Πίνακας 63. Αναγνώριση και Ιεράρχηση Κινδύνων.

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλός, Μεσαίος, Υψηλός)
Ωρίμανση Έργων	Καθυστερήσεις στα προπαρασκευαστικά στάδια για την υλοποίηση έργων (π.χ. τεχνικές μελέτες, αποφάσεις εγκρίσεων, αδειοδοτήσεις, τεύχη δημοπράτησης)	Ιδιαίτερα δράσεις που αφορούν αναβαθμίσεις του κτιριακού αποθέματος και αποκαταστάσεις αρχαιολογικών χώρων	ΧΑΜΗΛΗ	Καθυστερήσεις στην ένταξη των έργων	ΧΑΜΗΛΗ	Μη δυνατότητα έγκαιρης έκδοσης απαιτούμενων αδειοδοτήσεων στον προκαθορισμένο χρόνο, όπως ορίζεται στην πρόσκληση.	ΧΑΜΗΛΟΣ

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλός, Μεσαίος, Υψηλός)
	Συχνές επανυποβολές Τεχνικών Δελτίων εκ μέρους των δικαιούχων μέχρι την ένταξη της πράξης	Όλες οι δράσεις	ΜΕΣΑΙΑ	Επίπτωση στον ετήσιο προγραμματισμό του, καθώς τίθενται συγκεκριμένοι ετήσιοι στόχοι ενεργοποίησης και απορρόφησης του ΠεΠ	ΜΕΣΑΙΑ	Χαμηλός βαθμός ωριμότητας των πράξεων που υποβάλλονται	ΜΕΣΑΙΟΣ
Εκδήλωση Απαιτήσεων Χρηματοδότησης	Χαμηλή απορροφησιμότητα των διαθέσιμων κονδυλίων	Ιδιαίτερα δράσεις που αφορούν αναβαθμίσεις του κτιριακού αποθέματος και αποκαταστάσεις αρχαιολογικών χώρων	ΧΑΜΗΛΗ	Ενδεχόμενες καθυστερήσεις στην έναρξη των προγραμματισμένων παρεμβάσεων	ΧΑΜΗΛΗ	Απλούστευση διαδικασιών	ΧΑΜΗΛΟΣ

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλός, Μεσαίος, Υψηλός)
	Μη ανταπόκριση με τους όρους και τις προϋποθέσεις συμμετοχής στη χρηματοδότηση του έργου	Ιδιαίτερα δράσεις που αφορούν αναβαθμίσεις του κτιριακού αποθέματος και αποκαταστάσεις αρχαιολογικών χώρων	ΧΑΜΗΛΗ	Καθυστερήσεις στον χρονοπρογραμματισμό/ υλοποίηση των πράξεων	ΧΑΜΗΛΗ	Απλούστευση διαδικασιών	ΧΑΜΗΛΟΣ
Δημοπρατήσεις Έργων	Καθυστερήσεις στις δημοπρατήσεις των έργων	Μη ώριμες δράσεις, νέα σχεδιαζόμενα έργα/πράξεις	ΜΕΣΑΙΑ	Καθυστέρηση υλοποίησης προγραμματισμένων δράσεων, κίνδυνος μειωμένης απορρόφησης κονδυλίων από το Πρόγραμμα	ΜΕΣΑΙΑ	Ελλιπής προετοιμασία και προπαρασκευή τους πριν τη φάση της Δημοπράτησης. Σφάλματα του φορέα κατά την κατάρτιση της μελέτης και των τευχών δημοπράτησης.	ΜΕΣΑΙΟΣ

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλός, Μεσαίος, Υψηλός)
	Μη τήρηση του θεσμικού πλαισίου περί δημοσίων συμβάσεων (Ν.4412/2016, όπως ισχύει σήμερα)	Όλες οι δράσεις	ΧΑΜΗΛΗ	Καθυστερήσεις στο χρονοπρογραμματισμό των έργων/ πράξεων λόγω ενδεχόμενων προβλημάτων στη νομιμότητα των ενεργειών	ΧΑΜΗΛΗ	Ανεπαρκής γνώση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου	ΧΑΜΗΛΟΣ
Υλοποίηση Δράσεων	Μη παρακολούθηση των δικαιούχων των έργων	Όλες οι δράσεις	ΜΕΣΑΙΑ	Πιθανές καθυστερήσεις στην έναρξη και υλοποίηση πράξεων	ΜΕΣΑΙΑ	Μη τήρηση των ορόσημων που έχουν προγραμματιστεί, κάτι που δύναται να προκαλέσει καθυστερήσεις στην υλοποίηση του προγράμματος	ΜΕΣΑΙΟΣ

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ (Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή)	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλός, Μεσαίος, Υψηλός)
	Μη κάλυψη των προβλεπόμενων από το οργανόγραμμα θέσεων εργασίας της Χωρικής Αρχής	Όλες οι δράσεις	ΜΕΣΑΙΑ	Μη έγκαιρη ή πλημμελής υλοποίηση καθηκόντων της Χωρικής Αρχής και προβλήματα στην ομαλή υλοποίηση του Προγράμματος	ΜΕΣΑΙΑ	Μη τήρηση των ορόσημων που έχουν προγραμματιστεί, κάτι που δύναται να προκαλέσει καθυστερήσεις στην υλοποίηση του προγράμματος	ΜΕΣΑΙΟΣ

Πίνακας 64. Διαχείριση Κινδύνων.

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλό, Μεσαίο, Υψηλό)	ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΔΡΑΣΗΣ	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΔΡΑΣΗΣ
Ωρίμανση Έργων	Καθυστερήσεις στα προπαρασκευαστικά στάδια για την υλοποίηση έργων (π.χ. τεχνικές μελέτες, αποφάσεις εγκρίσεων, αδειοδοτήσεις, τεύχη δημοπράτησης)	Ιδιαίτερα δράσεις που αφορούν αναβαθμίσεις του κτιριακού αποθέματος και αποκαταστάσεις αρχαιολογικών χώρων	ΧΑΜΗΛΗ	Αξιοποίηση του Αναπτυξιακού της Περιφέρειας Αττικής	Σωστός χρονοπρογραμματισμός και τήρηση των ρητρών των συμβάσεων των έργων
	Συχνές επανυποβολές Τεχνικών Δελτίων εκ μέρους των δικαιούχων μέχρι την ένταξη της πράξης	Όλες οι δράσεις	ΜΕΣΑΙΑ	Συντονισμός και προγραμματισμός της διαδικασίας σχεδιασμού και ένταξης έργων	Θέσπιση ανώτατου ορίου υποβολής Τεχνικών Δελτίων
Εκκλήρωση Απαιτήσεων Χρηματοδότησης	Χαμηλή απορροφησιμότητα των διαθέσιμων κονδυλίων	Ιδιαίτερα δράσεις που αφορούν αναβαθμίσεις του κτιριακού αποθέματος και αποκαταστάσεις αρχαιολογικών χώρων	ΧΑΜΗΛΗ	Μείωση του χρόνου ωρίμανσης των έργων (με την αξιοποίηση της Τεχνικής Βοήθειας του Προγράμματος)	Απλούστευση των διαδικασιών (μείωση της γραφειοκρατίας)
	Μη ανταπόκριση με τους όρους και τις προϋποθέσεις συμμετοχής στη χρηματοδότηση του έργου	Ιδιαίτερα δράσεις που αφορούν αναβαθμίσεις του κτιριακού αποθέματος και αποκαταστάσεις	ΧΑΜΗΛΗ	Αυστηρή παρακολούθηση και τήρηση των όρων και προϋποθέσεων χρηματοδότησης των έργων/ πράξεων	Απλούστευση των διαδικασιών (μείωση της γραφειοκρατίας)

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλό, Μεσαίο, Υψηλό)	ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΔΡΑΣΗΣ	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΔΡΑΣΗΣ
		αρχαιολογικών χώρων			
Δημοπρατήσεις Έργων	Καθυστερήσεις στις δημοπρατήσεις των έργων	Μη ώριμες δράσεις, νέα έργα/ πράξεις	ΜΕΣΑΙΑ	Λεπτομερής προ-δημοπρασιακός έλεγχος των δικαιούχων	Νομική και διαχειριστική ενίσχυση/ υποστήριξη της αρμόδιας Μονάδας της Χωρικής Αρχής για την επιτυχή και αποτελεσματική υλοποίηση του προ-δημοπρασιακού ελέγχου
	Μη τήρηση του θεσμικού πλαισίου περί δημοσίων συμβάσεων (Ν.4412/2016, όπως ισχύει σήμερα)	Όλες οι δράσεις	ΧΑΜΗΛΗ	Εφαρμογή διαδικασιών ελέγχου και αξιολόγησης για τον περιορισμό του κινδύνου παρέκκλισης από το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο	Σε περίπτωση που διαπιστωθούν αστοχίες στην τήρηση του θεσμικού πλαισίου προτείνεται η ακύρωση της σύμβασης και η προκήρυξη νέου διαγωνισμού για την ανάληψη του έργου/ πράξης από άλλον δικαιούχο
Υλοποίηση Δράσεων	Μη παρακολούθηση των δικαιούχων των έργων	Όλες οι δράσεις	ΜΕΣΑΙΑ	Για την αξιολόγηση και το συστηματικό έλεγχο των δικαιούχων, προτείνεται ο καταμερισμός της εν λόγω διαδικασίας σε ομάδες εργασίας της Χωρικής Αρχής	Αξιοποίηση της Τεχνικής Βοήθειας για υποστήριξη μέσω Τεχνικού Συμβούλου, ο οποίος εξειδικεύεται στην παρακολούθηση πράξεων

ΣΤΑΔΙΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ – ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΙΝΔΥΝΟΥ (Χαμηλό, Μεσαίο, Υψηλό)	ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΔΡΑΣΗΣ	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΔΡΑΣΗΣ
	Μη κάλυψη των προβλεπόμενων από το οργανόγραμμα, θέσεων εργασίας της Χωρικής Αρχής	Όλες οι δράσεις	ΜΕΣΑΙΑ	Ενίσχυση της Χωρικής Αρχής με εξειδικευμένα στελέχη	Χρήση Τεχνικής Βοήθειας για την υποστήριξη του έργου της Χωρικής Αρχής

8. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ — ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

Η παρούσα Ενότητα παρουσιάζει τις ενέργειες διαβούλευσης που αναλήφθηκαν και τα αποτελέσματά τους, με στόχο τη διαμόρφωση ισχυρής εταιρικής σχέσης για το σχεδιασμό της πρότασης ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική.

Η διαβούλευση με τους φορείς και τους πολίτες της Περιφέρειας Αττικής, αποτελεί μια πολύ ουσιαστική παράμετρο για την εκπόνηση και την υλοποίηση μιας επιτυχημένης στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού. Η διαδικασία διαβούλευσης αποτελεί προαπαιτούμενη ενέργεια για την εκπόνηση του Σχεδίου Δράσης και βασίζεται στους Στόχους και τους Άξονες Προτεραιότητάς του. Η διαδικασία διαβούλευσης περιλαμβάνει μια εσωτερική και μια εξωτερική διεργασία.

Η εσωτερική διαβούλευση γίνεται μεταξύ των Υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού και της Περιφέρειας Αττικής. Αφορά στη διαμόρφωση του οράματος, των Αξόνων Προτεραιότητας και του Σχεδίου Δράσεως της ΟΧΕ. Στόχος της εσωτερικής διαβούλευσης είναι να αξιοποιήσει τις γνώσεις και την εμπειρία των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών, ώστε να αξιοποιηθούν οι προτάσεις ανάλογα με την ωριμότητα και τη σχέση τους με τους αντίστοιχους Άξονες Προτεραιότητας. Επιπλέον, στόχος αποτελεί η αξιολόγηση και η ιεράρχηση των προτεινόμενων παρεμβάσεων σε ένα ενιαίο προγραμματικό στρατηγικό και επιχειρησιακό σχεδιασμό, όπως επίσης και η ένταξή τους στο χρηματοδοτικό πλαίσιο.

Στόχος της εξωτερικής διαβούλευσης, είναι να κάνει την τοπική κοινωνία συμμετοχο στην αναπτυξιακή διαδικασία για την ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση στον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική. Στο πλαίσιο αυτό καταγράφονται οι εκτιμήσεις για τις ανάγκες και στρατηγικές προκλήσεις στον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική, τόσο από την πλευρά πολιτιστικών φορέων, όσο και από την πλευρά των πολιτών. Η εξωτερική διαβούλευση στηρίζεται αφενός στην αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων, μέσω οργάνωσης έρευνας πεδίου με ερωτηματολόγιο αναρτημένο σε ειδική ψηφιακή πλατφόρμα που αποτελεί παράλληλα και την Πύλη ενημέρωσης και διαβούλευσης της Στρατηγικής ΟΧΕ. Αφετέρου, η εξωτερική διαβούλευση συμπληρώνεται με οργάνωση ημερίδας και ζωντανή συμμετοχή και διάδραση με κοινό και φορείς. Από την ανωτέρω διαδικασία συλλέγονται χρήσιμες προτάσεις και αξιολογικές κρίσεις για το περιεχόμενο και τους στόχους της Στρατηγικής.

Βασικό εργαλείο λοιπόν για τη διεξαγωγή της εξωτερικής διαβούλευσης και τη διαμόρφωση ισχυρής εταιρικής σχέσης με τους πολίτες και τους εταίρους στον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική, αποτελεί το ερωτηματολόγιο, το οποίο διαμορφώθηκε καταλλήλως και ψηφιακά, για την εισροή και αξιοποίηση στοχευμένης πληροφορίας και αξιολογικών κρίσεων επί συγκεκριμένων στρατηγικών προκλήσεων κατά το σχεδιασμό της Στρατηγικής ΟΧΕ, δίνοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα στο κοινό για την καταγραφή επιθυμητών δράσεων και έργων πολιτισμού.

A. Αποτελέσματα από ενέργειες διαβούλευσης

Σε αυτήν την Ενότητα παρατίθενται αναλυτικά οι ενέργειες διαβούλευσης κατά τη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης, που ακολουθήθηκαν για το σχεδιασμό της πρότασης Στρατηγικής ΟΧΕ και τα αποτελέσματά τους. Ειδικότερα, πρόκειται για δράσεις διαβούλευσης της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. με Υπηρεσίες και Εποπτευόμενους Φορείς του ΥΠΠΟ με αντικείμενο τις προτάσεις τους για έργα / δράσεις που δύνανται να χρηματοδοτηθούν από το Πρόγραμμα «Αττική» 2021-2027, καθώς και δράσεις διαβούλευσης του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» για την προετοιμασία και διαμόρφωση του ολοκληρωμένου προγράμματος της Πολιτιστικής Διαδρομής «Τριλογία της Αττικής».

I. 5η Συνάντηση του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» με τα Εταιρικά του Μέλη «Η Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα - Λαύριο» (21-22.04.2018)

Το διήμερο της 21^{ης} και 22^{ας} Απριλίου 2018 πραγματοποιήθηκαν οι εργασίες της 5ης Συνάντησης των Εταιρικών μελών του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» στην Ελευσίνα και συγκεκριμένα στο ξενοδοχείο «ELEFSINA HOTEL». Κεντρικό θέμα της συνάντησης ήταν «Η Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα – Λαύριο».

Βασική επιθυμία του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ» ήταν με τη δράση να συμβάλει στην ποικιλόμορφη σύνδεση της πόλης της Ελευσίνας με την ιστορία της και τους ανθρώπους της, προκειμένου η αναγόμευσή της ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης το 2021 να μην είναι κάτι φευγαλέο και εφήμερο, αλλά να αποτελέσει προίκα για τους κατοίκους και την πόλη, αλλά και για την ίδια τη χώρα.

Τις εργασίες του διημέρου άνοιξαν ο Δήμαρχος Ελευσίνας κ. Γιώργος Τσουκαλάς, ο Αντιπεριφερειάρχης Δυτικής Αττικής, κ. Γιάννης Βασιλείου και η Επικεφαλής του Τμήματος Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, κ. Κλημεντίνη Διακομανώλη. Την Κυριακή, χαιρετισμό απηύθυνε η Υπουργός Πολιτισμού και Τουρισμού, κ. Λυδία Κονιόρδου.

Η εκδήλωση οικοδομήθηκε σε δύο μέρη:

Την πρώτη μέρα των εργασιών παρουσιάστηκε η «Τριλογία της Αθήνας», μια προσπάθεια των αρμόδιων φορέων και του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» για την υλοποίηση ενός ολιστικού προγράμματος για την Αττική. Στόχος του εγχειρήματος είναι η αποκατάσταση στη σύγχρονη εποχή της λειτουργικής σύνδεσης που είχε η πόλη της αρχαίας Αθήνας με το Ιερό της Ελευσίνας, το Λαύριο με τα ορυχεία αργύρου, καθώς και με το επίνειό της, τον Πειραιά. Οι πτυχές αυτές φώτιζαν το πολιτικό, πνευματικό, φιλοσοφικό, οικονομικό και εμπορικό μεγαλείο της αρχαίας Αθήνας. Ακολούθησε η παρουσίαση των προγραμμάτων που σχεδιάζουν από κοινού όλοι οι αρμόδιοι φορείς και το «ΔΙΑΖΩΜΑ» στην πόλη της Ελευσίνας με στόχο την αειφόρο και βιώσιμη ανάπτυξή της.

Τη δεύτερη μέρα παρουσιάστηκαν τα ολιστικά προγράμματα (Πολιτιστική Διαδρομή των Αρχαίων Θεάτρων της Ηπείρου, Αρχαιολογικό Πάρκο Ασκληπιείου Επιδαύρου, Πολιτιστική και Περιβαλλοντική Διαδρομή της Στερεάς Ελλάδας, Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Ηρακλείου και Διαδρομή Σαντορίνης), που υλοποιούνται από το «ΔΙΑΖΩΜΑ» με τους αρμόδιους φορείς και

με την καταλυτική συμβολή των εταιρικών του μελών, τα οποία έχουν στόχο την ανάδειξη των μνημείων και τη συνάντησή τους με την αειφορία και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η διάρθρωση έγινε σε στρογγυλά τραπέζια (πάνελ) μέσω των οποίων αποτυπώθηκε η δύναμη των συνεργειών μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού φορέα.

Στη συνάντηση καταγράφηκε η βιωματική πορεία του Σωματείου και το πνευματικό κεφάλαιο που έχει ως τώρα παραχθεί με όλους τους φορείς και τα εταιρικά του μέλη, καθώς και η αξία της δύναμης των συνεργειών, η οποία έχει επιτρέψει τη μόχλευση ευρωπαϊκών και εθνικών πόρων για την υλοποίηση των παραπάνω έργων πολιτισμού, που αποτελούν ένα τεράστιο αναπτυξιακό και οικονομικό όφελος για τη χώρα¹²⁸.

Είναι ενδεικτικό πως στη συζήτηση που οργάνωσε το «ΔΙΑΖΩΜΑ» στην 5^η Συνάντηση Εταιρικών Μελών στην Ελευσίνα (με συντονιστή τον Παύλο Τσίμα) ετέθησαν τα βασικά εργαλεία. Ο Δήμαρχος Αθηναίων Γιώργος Καμίνης επανέφερε τη μείζονα εκκρεμότητα που ήταν η μητροπολιτική δομή για την Αθήνα και ο Ευτύχης Βασιλάκης (αντιπρόεδρος της Aegean) υπογράμμισε την ανάγκη σύνδεσης του νέου προϊόντος με την αγορά, δηλαδή την εξασφάλιση της ζήτησης. Την εμπειρία της σε θέματα τουρισμού πρόσφερε η Μπέττυ Χατζηνικολάου, όπως και ο Γιάννης Ρέτσος, πρόεδρος του ΣΕΤΕ, ο οποίος εξέθεσε τις απόψεις του σε χωριστό άρθρο. Η νέα Αθηναϊκή Τριλογία, όπως την ευαγγελίζεται το «ΔΙΑΖΩΜΑ», έθεσε το μεγάλο κάδρο, όρισε το περίγραμμα ενός οράματος, πρότεινε τα ερευνητικά εργαλεία και θεώρησε αυτονόητη τη σύμπραξη του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα. Κρίθηκε αναγκαίο η Ελευσίνα και το Λαύριο να αποκτήσουν υποδομές σε σχέση με τη διασύνδεσή τους με το ολιστικό προϊόν της Αθήνας¹²⁹.

Στην ετήσια αυτή συνάντηση, που είχε ως στόχο τη στήριξη του πολιτιστικού τουρισμού της χώρας συμμετείχαν 40 και πλέον κορυφαίες ελληνικές επιχειρήσεις, ο ΣΕΒ, ο ΣΕΤΕ και η ΓΣΕΒΕΕ¹³⁰.

II. ΙΑ' Γενική Συνέλευση του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» με κεντρικό θέμα την «Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα - Λαύριο» (22-23.09.2018)

Την Κυριακή 23 Σεπτεμβρίου 2018 ολοκληρώθηκαν οι εργασίες της ΙΑ' Γενικής Συνέλευσης του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» με κεντρικό θέμα «Η Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα – Λαύριο», η οποία πραγματοποιήθηκε στο Λαύριο και συγκεκριμένα στο Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο.

Εκτός από τα τακτικά και εταιρικά μέλη του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ», στη διοργάνωση της ΙΑ' Γενικής Συνέλευσης συμμετείχαν η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ανατολικής Αττικής (οι αρχαιολόγοι κ.κ. Μαρία Στάθη και Ελπίδα Σκέρλου), ο Δήμος Λαυρίου, τα στελέχη του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, το Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου και ο Διευθυντής κ. Ασημάκης

¹²⁸ <https://www.blod.gr/lectures/5i-synantisi-somateiou-diazoma-me-ta-etairika-tou-meli-i-trilogia-tis-athinas-eleysina-athina-layrio-eisagogikes-omilies/>

¹²⁹ <https://www.kathimerini.gr/life/city/962235/pros-mia-nea-trilogia-tis-attikis/>

¹³⁰ <https://www.ertnews.gr/eidiseis/ellada/kinonia/anadeixi-archaiologikon-choron-se-athina-eleysina-layrio-apo-to-dazoma-video/>

Χαδουμέλλης, το Σωματείο «ΔΙΑΝΘΟΣ» και οι χορηγοί του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ» ΒΙΚΟΣ Α.Ε., Αθηναϊκή Ζυθοποιία, ΑΡΙΒΙΤΑ και Οινομεσσηνιακή¹³¹.

Η επιλογή του Λαυρίου ως τόπου διεξαγωγής της ΙΑ' Γενικής Συνέλευσης δεν ήταν καθόλου τυχαία, καθώς σχετίστηκε με την προσπάθεια του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» σε συνεργασία με όλους τους αρμόδιους φορείς για την υλοποίηση του καινοτόμου προγράμματος ΟΧΕ για την Αττική, με στόχο την αποκατάσταση της σύνδεσης που είχε η πόλη της αρχαίας Αθήνας με το Ιερό της Ελευσίνας και τα ορυχεία αργύρου του Λαυρίου. Τα μνημεία της Ελευσίνας και του Θορικού (Λαυρίου) σε συνδυασμό με τα κύρια μνημεία και μουσεία της Αθήνας και του Πειραιά (εμπορικό και οικονομικό κέντρο, στρατιωτικό λιμάνι) αποτελούν μια ενότητα που αναδεικνύει τις βασικές πτυχές της αρχαίας Αθήνας. Η Ελευσίνα (Τελεστήριο) και η Ιερά Οδός αναδεικνύουν τη μυθική, θεολογική, μυητική διάσταση, τα μνημεία της Αθήνας και του Πειραιά την πολιτική, δημοκρατική, πολιτιστική και εμπορική διάσταση και το Λαύριο, με τα ορυχεία αργύρου, την τεχνολογική και οικονομική διάσταση που χρηματοδότησε τα μεγάλα μνημεία, την πολιτική και στρατιωτική ισχύ της Αθηναϊκής Δημοκρατίας¹³².

Η ολοκλήρωση των εργασιών ήρθε ως επιβεβαίωση για τη σταθερή προσήλωση του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ» στην ανάπτυξη και προοπτική του Προγράμματος της Τριλογίας της Αθήνας. Το «ΔΙΑΖΩΜΑ» ήταν αποφασισμένο να συνεχίσει τις διαβουλεύσεις με όλους τους συναρμόδιους φορείς (Κράτος, Περιφέρεια, Δήμοι, Ιδιωτικός τομέας) για τη συγκρότηση και την υλοποίηση του παραπάνω προγράμματος.

Επιπλέον, προχώρησε ομόφωνα η τροποποίηση του καταστατικού του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» και συγκεκριμένα των άρθρων 3 και 4, προκειμένου να εναρμονιστεί με την ιστορική, πνευματική και βιωματική πορεία του Σωματείου και το κεκτημένο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, στα άρθρα 3 και 4 ενθυλακώθηκε η φιλοσοφία της ολοκληρωμένης διαχείρισης των μνημείων και των νέων προγραμμάτων, όπως οι Πολιτιστικές – Περιβαλλοντικές Διαδρομές και τα Αρχαιολογικά Πάρκα, καθώς και η ανάδειξη της πτυχής «κοινό αγαθό» ως αναπόσπαστο μέρος της ευρωπαϊκής ταυτότητας του Σωματείου¹³³.

III. Η «Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα – Λαύριο» στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών σε συνεργασία με το Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ» (1^η εκδήλωση, 29.01.2019)¹³⁴

Το «ΔΙΑΖΩΜΑ» και το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών ανανέωσαν τη συνεργασία τους για το έτος 2019 με τέσσερις νέες διαλέξεις με τίτλο «Η Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα–Αθήνα–Λαύριο».

Το όραμα του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ» είναι, σε συνεργασία με όλους τους συναρμόδιους φορείς, αλλά και με τη δυναμική παρουσία των Εταιρικών του Μελών, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση σταδιακά μιας Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης και ενός επώνυμου τουριστικού προϊόντος που έχει ως στόχο να ανανεώσει το πολιτιστικό και τουριστικό ενδιαφέρον για την Αθήνα και

¹³¹ <https://diazoma.gr/deltia-typou/oloklirosi-ergasion-ia-genikis-sineleusis-somatiao-diazoma/>

¹³² <https://diazoma.gr/genikes-syneleuseis/k-geniki-sineleusi/>

¹³³ <https://www.blod.gr/lectures/i-trilogia-tis-athinas-eleysina-athina-layrio-mia-nea-matia/>

¹³⁴ <https://diazoma.gr/deltia-typou/i-trilogia-tis-athinas-sto-megaro-moysikis-athinon/>

να τη μετατρέψει σε αυτόνομο προορισμό. Τα αρχαιολογικά πάρκα της Ελευσίνας και του Θορικού (Λαυρίου), σε συνδυασμό με τα κύρια μνημεία και μουσεία της Αθήνας (Ακρόπολη, Μουσείο Ακρόπολης, Αγορά, Πνύκα, Διονυσιακό θέατρο, στοά Ευμένους, Ηρώδειο, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο) αποτελούν μια ενότητα που αναδεικνύει τις βασικές πτυχές της αρχαίας Αθήνας. Η Ελευσίνα (Τελεστήριο) και η Ιερά Οδός αναδεικνύουν τη μυθική, θεολογική, μυθική διάσταση, τα μνημεία της Αθήνας την πολιτική, δημοκρατική και πολιτιστική διάσταση και το Λαύριο, με τα ορυχεία αργύρου, την τεχνολογική και οικονομική διάσταση που χρηματοδότησε τα μεγάλα μνημεία, την πολιτική και στρατιωτική ισχύ της Αθηναϊκής Δημοκρατίας.

Στην πρώτη εκδήλωση, την Τρίτη 29 Ιανουαρίου 2019 και ώρα 19:00 μ.μ. μίλησαν ο κ. Χρήστος Λάζος, νομικός, συγγραφέας και ιδρυτικό μέλος του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ», με την ομιλία του να έχει τον τίτλο «Η Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα – Λαύριο. Μια νέα ματιά.» και ο κ. Βασίλης Λαμπρινουδάκης, Ομότιμος Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και Γραμματέας του Διοικητικού Συμβουλίου του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ», με την ομιλία του με τίτλο «Ελευσίς – Αθήναι – Λαυρεωτική: Τριλογία και κατά την αρχαιότητα».

Μετά το πέρας των δύο διαλέξεων ακολούθησε μουσικό δρώμενο από τη Χορωδία του Λαϊκού Πανεπιστημίου Αγίας Παρασκευής, η οποία ερμήνευσε, υπό τη μουσική διεύθυνση της κ. Λώρας Πετροπούλου, σύντομο πρόγραμμα με τραγούδια αγαπημένων συνθετών εμπνευσμένα από τις τρεις σημαντικές πόλεις της αρχαιότητας, αλλά και της σύγχρονης εποχής.

Στο πιάνο βρισκόταν ο κ. Διονύσης Καλογερόπουλος και οι Χορωδοί ήταν οι κ.κ. Αδαού Κική, Βασιλοπούλου Χαρά, Γαροφαλάκη Ρόζα, Γιαννακοπούλου Έφη, Δεληγιώργη Ελένη, Δεσποτοπούλου Δήμητρα, Δρίτσα Χρυσούλα, Ζιώγα Σοφία, Ζωγράφου Έλενα, Καλογερία Ελπίδα, Κοντονή Αθηνά, Κουνούπη Ειρήνη, Λούζη Μαργαρίτα, Μαυραγάνη Βίκυ, Νικολούζου Μαρία, Πάλλη Μαρία, Πανταζή Φούλη, Παπακώστα Αναστασία, Ροδανού Κυριακή, Σφακιανάκη Μαριάννα, Τσακουδέλη Δέσποινα, Τσαμπόκα Λένα, Τσίτουρα Γεωργία, Φιλιπποπούλου Ευαγγελία, Τσιούλα Ολυμπιάδα, Δούκα Ελένη.

Την εκδήλωση προλόγισε ο Πρόεδρος του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ» κ. Σταύρος Μπένος.

IV. Η «Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα – Λαύριο» στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών σε συνεργασία με το Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ» (2^η εκδήλωση, 28.02.2019)¹³⁵

Το Φεβρουάριο του 2019 συνεχίστηκε ο νέος κύκλος ομιλιών «Η Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα – Λαύριο» (Ιανουάριος-Ιούνιος 2019) του Megaron Plus σε συνεργασία με το Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ».

Στη δεύτερη διάλεξη, την Πέμπτη 28 Φεβρουαρίου, ο **Πάνος Βαλαβάνης**, ομότιμος καθηγητής κλασικής αρχαιολογίας στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, και ο δημοσιογράφος- συγγραφέας **Νίκος Βατόπουλος** ανέδειξαν με τον δικό τους

¹³⁵ <https://www.blod.gr/lectures/i-trilogia-tis-athinas-eleysina-athina-layrio2/>

τρόπο τον τεράστιο πλούτο των αρχαίων αλλά και νεότερων μνημείων της πόλης της Αθήνας, αποτυπώνοντας τη διαχρονική πολιτιστική σημασία μιας μικρής σε έκταση αλλά ταυτόχρονα σπουδαίας πόλης. Συγκεκριμένα, ο Πάνος Βαλαβάνης μίλησε για «*Το πολιτιστικό αποτύπωμα των μνημείων της αρχαίας πόλης*», ενώ ο Νίκος Βατόπουλος εστίασε το ενδιαφέρον του στην «*Υπεραξία της Αθήνας*» ως «*μεσογειακής πρωτεύουσας*». Την εκδήλωση προλόγισε ο Πρόεδρος του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ» Σταύρος Μπένος, ο οποίος είχε αναλάβει επίσης τον συντονισμό της συζήτησης.

Ακολουθεί μια συνοπτική περιγραφή των δύο ομιλιών.

«ΑΘΗΝΑΙ: Το πολιτιστικό αποτύπωμα των μνημείων της αρχαίας πόλης», Πάνος Βαλαβάνης, Ομότιμος καθηγητής κλασικής αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών

«Η ενασχόληση με την ιστορία και την αρχαιολογία της αρχαίας Αθήνας οφείλεται στο γεγονός ότι ο ρόλος της στην εξέλιξη του ευρωπαϊκού και εν γένει του δυτικού πολιτισμού υπήρξε ηγετικός. Γυρνώντας πίσω στο χρόνο για να αναζητήσουμε την αφετηρία πολλών καταξιωμένων και ευρύτατα διαδεδομένων θεσμών αλλά και δραστηριοτήτων του σήμερα, οδηγούμαστε στην αρχαία Ελλάδα και ιδιαιτέρως στην Αθήνα των κλασικών χρόνων. Μια εποχή κατά την οποία τα μυαλά των ανθρώπων συνέλαβαν, και τα χέρια τους υλοποίησαν ιδέες και πράγματα που ακόμα και σήμερα, ύστερα από 25 αιώνες, παραμένουν τα σπουδαιότερα παγκοσμίου ενδιαφέροντος γεγονότα ολόκληρης της ελληνικής ιστορίας».

«Η υπεραξία της Αθήνας. Μια μεσογειακή πρωτεύουσα», Νίκος Βατόπουλος, Δημοσιογράφος, συγγραφέας και μέλος του Σωματείου ΔΙΑΖΩΜΑ

«Η Αθήνα είναι μια πόλη με τεράστιες αλλά αναξιοποίητες δυνατότητες. Ως πόλη με πολλές στρώσεις ιστορίας, η νεότερη Αθήνα έχει ανάγκη νέου αυτοπροσδιορισμού. Τα πολλά ίχνη του 19ου και 20ού αιώνα και οι προκλήσεις του 21ου συνηγορούν σε μια εξαρχής ανάγνωση της πόλης που θα δίνει έμφαση τόσο στο ιστορικό κέντρο όσο και στις συνοικίες της πρωτεύουσας».

V. Η «Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα – Λαύριο» στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών σε συνεργασία με το Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ» (3η εκδήλωση, 12.03.2019)¹³⁶

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στο Megaron Plus σε συνεργασία με το Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ» με βασικό συντονιστή τον κ. Σταύρο Μπένο, Πρόεδρο του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» και περιλάμβανε τα εξής:

- Ομιλία «Η δική μου Ελευσίνα», Πέτρος Θέμελης, τ. Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας και αντιπρόεδρος του Σωματείου ΔΙΑΖΩΜΑ
- Ομιλία «Η Ελευσίνα δεν είναι τόπος, είναι σώμα», Γαβριήλ Καμπάνης, τ. Αντιπρόεδρος Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού ΕΛΕΥΣΙΝΑ 2021
- Θεατρικό Δρώμενο από τους μαθητές της ΣΤ' Τάξης του 7ου Δημοτικού Σχολείου

¹³⁶ <https://www.megaron.gr/event/h-trilogia-tis-athinas-eleusina-athina-laurio-3/>

Ελευσίνας

VI. Η «Τριλογία της Αθήνας: Ελευσίνα – Αθήνα – Λαύριο» στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών σε συνεργασία με το Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ» (4^η εκδήλωση, 13.06.2019)¹³⁷

Κατά τη διάρκεια των τεσσάρων διαλέξεων που πραγματοποιήθηκαν το 2019, κορυφαίοι επιστήμονες έριξαν φως στην «Τριλογία της Αθήνας», μια δυναμική πρωτοβουλία που αναπτύχθηκε από όλους τους αρμόδιους φορείς και το «ΔΙΑΖΩΜΑ», με στόχο το σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός καινοτόμου προγράμματος «Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης για την Αττική». Βασικός άξονας του παραπάνω προγράμματος είναι η αποκατάσταση της σύνδεσης που είχε η πόλη της αρχαίας Αθήνας με το Ιερό της Ελευσίνας, το Λαύριο και τα ορυχεία αργύρου, καθώς και με το επίνειό της, τον Πειραιά. Στην τέταρτη και τελευταία διάλεξη, ο Ανδρέας Καπετάνιος παρουσίασε μια ξενάγηση στα αρχαία ορυχεία αργύρου του Λαυρίου, αποτυπώνοντας ένα κορυφαίο τεχνολογικό θαύμα της αρχαιότητας, ενώ ο Νίκος Μπελαβίλας αφηγήθηκε τη σημαντική ιστορία, τόσο της Λαυρεωτικής, όσο και των Μεταλλείων Λαυρίου κατά το 19ο και τον 20ό αιώνα. Ειδικότερα, οι τίτλοι των διαλέξεων ήταν οι εξής:

- «Χθόνιος μόχθος: οι άνθρωποι και η γη του αρχαίου Λαυρίου», Ανδρέας Καπετάνιος, αρχαιολόγος και επίκουρος καθηγητής του Ιονίου Πανεπιστημίου
- «Το Λαύριο των Δύο Εποχών. Ένα πετυχημένο πείραμα είκοσι χρόνων», Νίκος Μπελαβίλας, αναπληρωτής καθηγητής της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, αναπληρωματικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Τεχνολογικού Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρίου

Ο συντονισμός της εκδήλωσης έγινε από τον κ. Σταύρο Μπένο, Πρόεδρο του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ», ενώ ακολούθησε και Μουσικό Δρώμενο από την Παιδική Νεανική Χορωδία του Δήμου Λαυρεωτικής.

VII. Ηλεκτρονική αποστολή προτάσεων από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. για Μελέτες Ωρίμανσης (06.11.2018)

Στη δράση συμμετείχαν όλες οι Υπηρεσίες με χωρική αρμοδιότητα στην Περιφέρεια Αττικής, ενώ προκρίθηκαν οι προτάσεις της Διεύθυνσης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (ΔΙΠΚΑ), της Διεύθυνσης Μελετών και Εκτέλεσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτιρίων (ΔΜΕΕΜΠΚ), της Διεύθυνσης Προστασίας και Αναστήλωσης Νεωτέρων και Σύγχρονων Μνημείων και της Διεύθυνσης Συντήρησης Αρχαίων και Νεώτερων Μνημείων (ΔΠΑΝΣΜ - ΔΣΑΝΜ), της Εφορείας Αρχαιοτήτων (ΕΦΑ) Πόλης Αθηνών και της ΕΦΑ Ανατολικής Αττικής.

Ειδικότερα, αν και υποβλήθηκε ένας ικανός αριθμός προτάσεων στην Αττική ιεραρχήθηκαν υψηλότερα έξι προτάσεις για Μελέτες Ωρίμανσης, οι οποίες εντάχθηκαν σταδιακά από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων τα έτη 2020 και 2021 και υλοποιήθηκαν ή υλοποιούνται

¹³⁷ <https://www.megaron.gr/event/h-trilogia-tis-athinas-eleusina-athina-laurio-4/>

με χρηματοδότηση από Εθνικούς Πόρους. Το 2022 οι συγκεκριμένες Μελέτες Ωρίμανσης μεταφέρθηκαν στο ΕΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού. Οι Μελέτες Ωρίμανσης που χρηματοδοτήθηκαν συνδέονται με έργα που θα προταθούν στα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027 και για το λόγο αυτό, αποτελούν δέσμευση. Πρόκειται για τις εξής μελέτες:

- Μελέτες Ωρίμανσης για την Εκπόνηση Ολοκληρωμένου Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων για τους Αρχαιολογικούς Χώρους Μυκηνών – Τίρυνθας, Ακρόπολης Αθηνών και Μονής Δαφνίου Αττικής με Δικαιούχο τη ΔΙΠΚΑ
- Μελέτες Ωρίμανσης για την Αποκατάσταση του Καποδιστριακού Ορφανοτροφείου της Αίγινας (Γ' Φάση) με Δικαιούχο τη ΔΜΕΕΜΠΚ
- Μελέτες Ωρίμανσης για την Προστασία και Ανάδειξη του Αρχαιολογικού χώρου Ραμνούντος στο Γραμματικό του Δήμου Μαραθώνα με Δικαιούχο την ΕΦΑ Ανατολικής Αττικής
- Μελέτες Ωρίμανσης για την Αποκατάσταση και Ανάδειξη του Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Ραγκαβά στην Πλάκα με Δικαιούχο την ΕΦΑ Πόλης Αθηνών
- Μελέτες Ωρίμανσης για την Αποκατάσταση, Συντήρηση και Ανάδειξη του Ναού του Ηφαίστου και της Αθηνάς στην Αθηναϊκή Αγορά με Δικαιούχο την ΕΦΑ Πόλης Αθηνών
- Μελέτες Ωρίμανσης για την Επισκευή, Αποκατάσταση και Μετατροπή Κτιρίου επί της οδού Σταδίου 47 στην Αθήνα σε Θεατρικό Μουσείο με Δικαιούχο τη ΔΠΑΝΣΜ και τη ΔΣΑΝΜ

VIII. Ηλεκτρονική αποστολή προτάσεων από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. για Νέα Έργα (12.11.2020)

Στη δράση συμμετείχαν όλες οι Υπηρεσίες με χωρική αρμοδιότητα στην Περιφέρεια Αττικής. Πρόκειται για την επίσημη έναρξη διαβούλευσης με Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ.

IX. Τηλεδιάσκεψη από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (03.11.2021)

Στην τηλεδιάσκεψη συμμετείχαν οι εξής Υπηρεσίες:

- Διεύθυνση Μελετών και Εκτέλεσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτιρίων (ΔΜΕΕΜΠΚ)
- Διεύθυνση Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων (ΔΑΑΜ)
- ΕΦΑ Πειραιώς & Νήσων
- Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων
- Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας – Σπηλαιολογίας
- ΕΦΑ Ανατολικής Αττικής
- ΕΦΑ Δυτικής Αττικής

Η συγκεκριμένη δράση έγινε στο πλαίσιο της εμπειρογνωμοσύνης της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. για την Περιφέρεια Αττικής.

Χ. Τηλεδιάσκεψη από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (04.11.2021)

Στην τηλεδιάσκεψη συμμετείχαν οι εξής Φορείς:

- Ωδείο Αθηνών
- Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου
- Ταινιοθήκη της Ελλάδος
- MOMus – Άλεξ Μυλωνά
- Εθνικό Θέατρο
- Εθνική Λυρική Σκηνή
- Κρατική Ορχήστρα Αθηνών

Η συγκεκριμένη δράση έγινε στο πλαίσιο της εμπειρογνωμοσύνης της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. για την Περιφέρεια Αττικής.

ΧΙ. Τηλεδιάσκεψη από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (10.11.2021)

Στην τηλεδιάσκεψη συμμετείχαν οι εξής Υπηρεσίες και Εποπτευόμενοι Φορείς του ΥΠΠΟ:

- ΕΦΑ Πόλης Αθηνών
- Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων (ΔΣΑΝΜ)
- Διεύθυνση Προστασίας και Αναστήλωσης Νεωτέρων και Σύγχρονων Μνημείων (ΔΠΑΝΣΜ)
- Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού Αρχείου Μνημείων (ΔΔΕΑΜ)
- Διεύθυνση Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων (ΔΑΜΕΕΠ)
- Μουσείο Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού (ΜΝΕΠ)
- Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων «Φοίβος Ανωγειανάκης» - Κέντρο Εθνομουσικολογίας (ΜΕΛΜΟΦΑΚΕ)
- Νομισματικό Μουσείο

Η συγκεκριμένη δράση έγινε στο πλαίσιο της εμπειρογνωμοσύνης της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. για την Περιφέρεια Αττικής.

ΧΙΙ. Τηλεδιάσκεψη από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (10.11.2021)

Η τηλεδιάσκεψη έγινε στο πλαίσιο της εμπειρογνωμοσύνης της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. για την Περιφέρεια Αττικής με τη συμμετοχή της ΕΦΑ Πόλης Αθηνών.

XIII. Τηλεδιάσκεψη από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (14.02.2022)

Στην τηλεδιάσκεψη συμμετείχαν οι εξής Υπηρεσίες και Εποπτευόμενοι Φορείς του ΥΠΠΟ:

- Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (ΔΙΠΚΑ)
- Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων (ΔΒΜΑ)
- Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων (ΔΣΑΝΜ)
- Διεύθυνση Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων (ΔΑΑΜ)
- Διεύθυνση Προστασίας και Αναστήλωσης Νεωτέρων και Σύγχρονων Μνημείων (ΔΠΑΝΣΜ)
- Διεύθυνση Μελετών και Εκτέλεσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτιρίων (ΔΜΕΕΜΠΚ)
- Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΔΙΝΕΠΟΚ)
- ΕΦΑ Πόλης Αθηνών
- ΕΦΑ Ανατολικής Αττικής
- ΕΦΑ Δυτικής Αττικής
- ΕΦΑ Πειραιώς & Νήσων
- Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (ΕΑΜ)
- Μουσείο Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού (ΜΝΕΠ)
- Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων «Φοίβος Ανωγειανάκης» - Κέντρο Εθνομουσικολογίας (ΜΕΛΜΟΦΑΚΕ)
- Επιγραφικό Μουσείο
- Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Αττικής, Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας και Κυκλάδων (ΥΝΜΤΕΑΑΣΕΚ)

Η τηλεδιάσκεψη πραγματοποιήθηκε για την ενημέρωση σχετικά με την ωριμότητα των έργων για ένταξη στο Πρόγραμμα «Αττική» 2021-2027. Συζητήθηκαν ζητήματα ωριμότητας των προτεινόμενων έργων, όπως:

- Οι εγκρίσεις μελετών και προμελετών
- Η αναγκαιότητα επικαιροποίησης μελετών
- Η χρηματοδότηση μελετών και το χρονοδιάγραμμα εκπόνησής τους

XIV. Τριλογία της Αττικής – «Κυκλικές» Παρουσιάσεις – Πρώτη Συνάντηση¹³⁸

Τη Δευτέρα 23 Ιανουαρίου 2023 με πρωτοβουλία του Προέδρου του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ» κ. Σταύρου Μπένου πραγματοποιήθηκε στις εγκαταστάσεις του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών η πρώτη κατά σειρά συνάντηση, σε μια σειρά «κυκλικών» παρουσιάσεων – συζητήσεων, που θα διοργανώνονται ανά τρίμηνο, για το Πρόγραμμα «Τριλογία της Αττικής: Αθήνα-Ελευσίνα-Λαύριο».

Σκοπός της συνάντησης ήταν να ενημερωθούν όλοι οι εταίροι (χορηγοί και φορείς) για την πορεία του Προγράμματος και να χαραχθούν από κοινού τα επόμενα βήματα μέχρι την ολοκλήρωσή του.

Στην συνάντηση συμμετείχαν:

- Μέσω τηλεδιάσκεψης η Υπουργός Πολιτισμού κ. Λίνα Μενδώνη και η κ. Ελισάβετ Μπαλόγλου, Τεχνικός Σύμβουλος Υπουργού του Υπουργείου Πολιτισμού
- Από τους χορηγούς: οι κ. Ευτύχης Βασιλάκης, Πρόεδρος της Aegean Airlines, κ. Μαρίνα Σπυριδάκη, Corporate Affairs Manager Aegean Airlines, κ. Ίλια Νταϊφά, Αρχαιολόγος, Υπεύθυνη Δωρεών της ΑΙΓΕΑΣ ΑΜΚΕ., κ. Άγγελος Καλογεράκος, Γενικός Διευθυντής τομέα Ελλάδας, του Ομίλου ΤΙΤΑΝ., κ. Άγκαθα Καρανίκα, Προϊσταμένη Εταιρικής Επικοινωνίας του Ομίλου ΤΙΤΑΝ., κ. Ροδιανός Αντωνακόπουλος, Γενικός Διευθυντής, της ΝΕΑΣ & ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΟΔΟΥ Α.Ε., η κ. Τζωρτζίνα Καναβού, Επικεφαλής Δημοσίων Σχέσεων, Μάρκετινγκ κι Εταιρικής Υπευθυνότητας της ΝΕΑΣ & ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΟΔΟΥ Α.Ε., κ. Κώστας Δρίμερης, Γενικός Διευθυντής της ΑΤΤΙΚΗΣ ΟΔΟΥ Α.Ε., κ. Παναγιώτης Παπανικόλας, Διευθύνων Σύμβουλος της ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΟΔΟΥ Α.Ε.
- Από τους φορείς: οι κ. Ιωσήφ Πάρσαλης, Διευθύνων Σύμβουλος στη «ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ», κ. Γιάννης Γκόλιας, Πρόεδρος Δ.Σ. της ΟΑΣΑ Α.Ε.
- Από τους μελετητές: κ. Τόμας Γκρέβε, μελετητής του Masterplan, κ. Γιώργος Νέλλας, μελετητής της Συγκοινωνιακής Μελέτης, κ. Άννα Γόγολα, μελετήτρια της Συγκοινωνιακής Μελέτης, κ. Χρήστος Χιώτης, μελετητής της Ψηφιακής Στρατηγικής για τον Πολιτισμό, κ. Σωτήρης Παυλέας, μελετητής της εταιρίας ΗΡΩΝ Σύμβουλοι, κ. Εύη Παπαντωνοπούλου, νομική σύμβουλος.
- Τέλος, από πλευράς του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ»: ο κ. Σταύρος Μπένος, πρόεδρος Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» και ο κ. Ευδόκιμος Φρέγκογλου, συντονιστής προγραμμάτων Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ».

Η συνάντηση ξεκίνησε με μια σύντομη παρουσίαση από τον πρόεδρο του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» κ. Σταύρο Μπένο, τονίζοντας την ανάγκη προτεραιοποίησης των συγκοινωνιακών

¹³⁸ <https://diazoma.gr/deltia-typou/deltio-typou-trilogia-tis-attikis-kyklikes-parousiaseis-proti-synantisi/>

δράσεων (λεωφορειακή σύνδεση, σήμανση και «φωτοδότες» αναπλάσεις στους Δήμους Ελευσίνας και Λαυρίου), ώστε η Πολιτιστική Διαδρομή να αποκτήσει φυσική και λειτουργική υπόσταση. Επίσης, έκανε ειδική αναφορά στο πώς το κεκτημένο του Προγράμματος Ανασυγκρότησης της Βόρειας Εύβοιας μπολιάζει το σύνολο των μελετών, αλλά και τα επόμενα βήματα εξειδίκευσης των δράσεων, ώστε σε χρονικό ορίζοντα δύο μηνών (μέχρι τέλος Απριλίου 2023) να έχουν ολοκληρωθεί και παραδοθεί στην Περιφέρεια Αττικής όλα τα έργα και οι δράσεις, με τεχνικά δελτία, έτοιμες προς ένταξη.

Ακολούθησαν οι παρουσιάσεις του Masterplan (κ. Τόμας Γκρέβε) και της Συγκοινωνιακής Μελέτης (κ. Γιώργος Νέλλας και κ. Άννα Γόγολα), που υπερθεμάτισαν την ανάγκη προτεραιοποίησης των συγκοινωνιακών δράσεων και τις εξειδίκευσαν παρουσιάζοντας τα έργα της λεωφορειακής σύνδεσης και των αναπλάσεων.

Ακολούθησε η τοποθέτηση της Υπουργού, κ. Μενδώνη, η οποία αναφέρθηκε και στην εξέλιξη των έργων ευθύνης του Υπουργείου εντός των αρχαιολογικών χώρων. Στην συνέχεια, μετά από τις σύντομες τοποθετήσεις όλων των εταίρων του προγράμματος ακολούθησε μια ολιγόλεπτη συζήτηση με την Υπουργό για την πρόοδο του προγράμματος και τη συνολική συνεργασία του Υπουργείου Πολιτισμού με το Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ».

Η συνάντηση έκλεισε με την παρουσίαση από τον κ. Ευδόκιμο Φρέγκογλου για το ρόλο της Θερμοκοιτίδας DHub του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» στα επόμενα βήματα της εξειδίκευσης των δράσεων, της παραγωγής των Τεχνικών Δελτίων, αλλά και της μετέπειτα παρακολούθησης της εξέλιξης του προγράμματος.

XV. Ηλεκτρονική και Τηλεφωνική Επικοινωνία από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (06.03.2023 και 07.03.2023)

Οι Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ που ενημερώθηκαν είναι οι εξής:

- ΕΦΑ Πειραιώς & Νήσων
- ΕΦΑ Ανατολικής Αττικής
- ΕΦΑ Δυτικής Αττικής

Έγινε αποστολή συμπληρωματικών στοιχείων για επικαιροποίηση του Πίνακα Έργων προς συζήτηση με τον Περιφερειάρχη Αττικής.

XVI. Δια ζώσης συνάντηση Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. και Περιφερειάρχη Αττικής (Μάρτιος 2023)

Το Μάρτιο του 2023 έγινε συνάντηση της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. με τον Περιφερειάρχη Αττικής για την παρουσίαση του Πίνακα Έργων που δύνανται να χρηματοδοτηθούν από το Πρόγραμμα «Αττική» 2021-2027.

XVII. Τηλεδιάσκεψη από την Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (29.03.2023)

Η τηλεδιάσκεψη πραγματοποιήθηκε για τη συζήτηση ώριμων έργων για την Τριλογία της Αττικής υπό τον Γενικό Γραμματέα του ΥΠΠΟ, ενώ συμμετείχαν οι εξής Υπηρεσίες του ΥΠΠΟ:

- ΕΦΑ Πόλης Αθηνών Αθηνών
- ΕΦΑ Ανατολικής Αττικής
- ΕΦΑ Δυτικής Αττικής

XVIII. Δια Ζώσης Συνάντηση στο ΥΠΠΟ (06.04.2023)¹³⁹

Πρόκειται για μια γόνιμη συνάντηση εργασίας για το Πρόγραμμα «Η Τριλογία της Αττικής, Ελευσίνα, Αθήνα, Λαύριο», που πραγματοποιήθηκε στο Αμφιθέατρο του Υπουργείου Πολιτισμού.

Στη συνάντηση συμμετείχαν εκπρόσωποι όλων των αρμόδιων φορέων: του Υπουργείου Πολιτισμού και των αρμόδιων Υπηρεσιών του, της Περιφέρειας Αττικής, των Δήμων Λαυρίου, Ελευσίνας και Αθηναίων, του Αναπτυξιακού Οργανισμού «ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ ΑΕ», του Οργανισμού Αστικών Συγκοινωνιών, του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» και των συνεργατών του.

Αντικείμενο της συνάντησης ήταν η πρόοδος του καινοτόμου προγράμματος «Η Τριλογία της Αττικής» που αποτελεί βασικό μέρος της παρούσας πρότασης Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης για τον Πολιτισμό.

Στη συνάντηση προέδρευσε η Υπουργός Πολιτισμού κα Λίνα Μενδώνη, ενώ παρευρέθηκαν, επίσης, οι κ.κ. Γιώργος Διδασκάλου, Γενικός Γραμματέας Πολιτισμού, Ελισάβετ Μπαλόγλου, Σύμβουλος Υπουργείου Πολιτισμού, Γιάννης Μυλωνάς, Αναπληρωτής Προϊστάμενος Υπηρεσίας της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ Πολιτισμού, Έλενα Κουντούρη, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, Θεμιστοκλής Βλαχούλης, Αναπληρωτής Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων, Ιωσήφ Πάρσαλης, Διευθύνων Σύμβουλος στη «ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ», Γιώργος Κορμάς, επιστημονικός συνεργάτης της Περιφέρειας Αττικής, Δημήτρης Λουκάς, Δήμαρχος Λαυρεωτικής, Ιωάννης Παναγιωτούλιας, Γενικός Γραμματέας του Δήμου Ελευσίνας, Γιώργος Γιαννιός, Επικεφαλής Σχεδιασμού & Προγραμματισμού του Δήμου Αθηναίων, Γιάννης Γκόλιας, Πρόεδρος ΟΑΣΑ, Δρόσης Δημήτρης, Προϊστάμενος της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Προγράμματος της Περιφέρειας Αττικής, Άγγελος Σπηλιώτης, Προϊστάμενος της Μονάδας Α' Προγραμματισμού και Αξιολόγησης της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Προγράμματος της Περιφέρειας Αττικής, Σταύρος Μπένος, πρόεδρος Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ», Βασίλης Λαμπρινουδάκης, Γενικός Γραμματέας Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ», Μαρία Σοφικίτου, Διευθύντρια Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ», Ευδόκιμος Φρέγκογλου, Συντονιστής Αναπτυξιακών Προγραμμάτων, Βερενίκη

¹³⁹ <https://diazoma.gr/dimosievmata/synantisi-ergasias-gia-to-programma-i-trilogia-tis-attikis/>

Βασιλειάδη, Συντονίστρια Προγράμματος Ανασυγκρότησης Β. Εύβοιας, Ελίνα Αγγέλη, αρχιτέκτων – μηχανικός, συνεργάτης Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ», Τσάμης Δημήτρης, τεχνικός σύμβουλος του Προγράμματος, Στέλιος Γκέκας, Σωτήρης Παυλέας και Λάμπρου Μαρία, μελετητές της Εταιρείας «ΗΡΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ», Ρένα Σκουλούδη, Marketing Greece, μελετήτρια του Στρατηγικού Σχεδιασμού Marketing, Γκρέβε Τόμας, μελετητής του Masterplan, Άννα Γόγολα, μελετήτρια της Συγκοινωνιακής Μελέτης και Χρήστος Χιώτης, μελετητής της ψηφιακής μελέτης.

XIX. Εσωτερική Διαβούλευση στην Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (21.10.2024)

Τη Δευτέρα 21 Οκτωβρίου 2024 και ώρα 14.00, στον 4^ο όροφο των γραφείων της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ., έλαβε χώρα μια διά ζώσης συνάντηση με σκοπό τη διαμόρφωση του Σχεδίου Δράσης, τη συζήτηση πάνω στα προτεινόμενα έργα και την τελική επιλογή αυτών που βρίσκονται σε άμεση προτεραιότητα για την ανάπτυξη του πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής.

Στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν: ο κ. Γιάννης Μυλωνάς, Προϊστάμενος Υπηρεσίας της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ Πολιτισμού, η κα Ντέντε Κωνσταντίνα, Προϊσταμένη της Μονάδας Δ' – Οργάνωσης και Διοικητικής Υποστήριξης της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ Πολιτισμού, η κα Ζώρη Όλγα, Προϊσταμένη Μονάδας Β' – Δικαιούχου/Υποστήριξης Δικαιούχων της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ Πολιτισμού, η κα Κολώκα Ιωάννα, Στέλεχος της Μονάδας Α' - Προγραμματισμού και Εξειδίκευσης Δράσεων της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ Πολιτισμού, ο κ. Άγγελος Σπηλιώτης, Προϊστάμενος της Μονάδας Α' Προγραμματισμού και Αξιολόγησης της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Προγράμματος της Περιφέρειας Αττικής, η κα Αμέντα Βασιλική, Στέλεχος της Μονάδας Α' Προγραμματισμού και Αξιολόγησης της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Προγράμματος της Περιφέρειας Αττικής, η κα Κρόκου Γιάννα, Στέλεχος της Μονάδας Α' Προγραμματισμού και Αξιολόγησης της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Προγράμματος της Περιφέρειας Αττικής, ο κ. Δημήτρης Τσάμης, τεχνικός σύμβουλος του Προγράμματος, ο κ. Σωτήρης Παυλέας και η κα. Ολύνα Παπαϊωάννου, μελετητές και σύμβουλοι της Εταιρείας «ΗΡΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ».

Εικόνα 20. Στιγμιότυπο από την εσωτερική διαβούλευση της ΟΧΕ στις 21.10.2024 στα γραφεία της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.

XX. Εσωτερική Διαβούλευση στην Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (25.10.2024)

Την Παρασκευή 25 Οκτωβρίου 2024 και ώρα 09:30 πραγματοποιήθηκε εσωτερική διαβούλευση στον 4ο όροφο των γραφείων της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. Στη συνάντηση συμμετείχαν τα αρμόδια στελέχη της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού, τα οποία διαχειρίζονται την ΟΧΕ Πολιτισμού Αττικής, ο εκπρόσωπος του σωματείου ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ, κ. Φρέγκκογλου Ευδόκιμος, καθώς και οι σύμβουλοι του έργου.

Η εσωτερική αυτή διαβούλευση είχε ως στόχο την αξιολόγηση και οριστικοποίηση των προτεινόμενων έργων που υπέβαλαν η Υπηρεσία και το ΔΙΑΖΩΜΑ, καθώς και τη διεξοδική συζήτηση των παραμέτρων τους. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, οι συμμετέχοντες επεξεργάστηκαν σχολαστικά τα υποψήφια έργα και κατέληξαν στην τελική λίστα Πράξεων με συγκεκριμένους προϋπολογισμούς.

Η συνάντηση στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία, καθώς επιτεύχθηκαν όλοι οι προκαθορισμένοι στόχοι.

Στη συνάντηση αυτή συμμετείχαν: ο κ. Μυλωνάς Γιάννης, Προϊστάμενος Υπηρεσίας της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ Πολιτισμού, η κα Ντέντε Κωνσταντίνα, Προϊσταμένη της Μονάδας Δ' – Οργάνωσης και Διοικητικής Υποστήριξης της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ Πολιτισμού, η κα Ζώρη Όλγα, Προϊσταμένη Μονάδας Β' – Δικαιούχου/Υποστήριξης Δικαιούχων της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ Πολιτισμού, η κα Κολώκα Ιωάννα και η κα Βασιλοπούλου Ανδρομάχη, Στελέχη της Μονάδας Α' - Προγραμματισμού και Εξειδίκευσης Δράσεων της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ Πολιτισμού, ο κ. Φρέγκογλου Ευδόκιμος, Εκπρόσωπος του σωματείου ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ και Συντονιστής των Αναπτυξιακών Προγραμμάτων, ο κ. Παυλέας Σωτήρης και η κα Παπαϊωάννου Ολύνα, μελετητές και σύμβουλοι της Εταιρείας «ΗΡΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ».

Εικόνα 21. Στιγμιότυπο από την εσωτερική διαβούλευση της ΟΧΕ στις 25.10.2024 στα γραφεία της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.

XXI. Πρώτη Συνεδρίαση της Συνεκτικής Ομάδας για τη διακυβέρνηση της ΟΧΕ Πολιτισμού (4/12/2024)

Την Τετάρτη 4 Δεκεμβρίου 2024 και ώρα 11:00 έλαβε χώρα η 1^η Συνεδρίαση της Συνεκτικής Ομάδας για τη διακυβέρνηση της ΟΧΕ στον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής στα γραφεία της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (Θεμιστοκλέους 87, Εξάρχεια, 4^{ος} όροφος). Στη συνάντηση συμμετείχαν οι εξής: ο κ. Μυλωνάς Ιωάννης, Προϊστάμενος της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.) και συντονιστής της Συνεκτικής Ομάδας ΟΧΕ στον Τομέα Πολιτισμού της Περιφέρειας Αττικής, ο κ. Σπηλιώτης Άγγελος, Προϊστάμενος της Μονάδας Α' της ΕΥΔ του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» του ΕΣΠΑ 2021-2027, η κα. Ζώρη Όλγα, Προϊσταμένη της Μονάδας Β' της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.), η κα. Βασιλοπούλου Ανδρομάχη, Στέλεχος της Μονάδας Α' της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.), ο κ. Μαραγκάκης Πέτρος, Στέλεχος της Μονάδας Β' της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.), η κα. Κολώκα Ιωάννα – Ασπασία, Στέλεχος της Μονάδας Α' της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.), η κα. Φελούκα Ειρήνη-Αικατερίνη, Στέλεχος της Μονάδας Δ' της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.), η κα. Ανδρουλιδάκη Αμαλία, Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Αναστήλωσης, Μουσείων και Τεχνικών Έργων (ΓΔΑΜΤΕ) του Υπουργείου Πολιτισμού, ο κ. Υφαντής Γεώργιος, Στέλεχος της Μονάδας Β' της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.), η κα. Αμέντα Βασιλική, Στέλεχος της Μονάδας

Α' της ΕΥΔ του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» του ΕΣΠΑ 2021-2027, κ. Μπόνιος Απόστολος, Υπάλληλο της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου Ελευσίνας, η κα Σοφικίτου Μαρία, Διευθύντρια του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ», η κα Ζωντήρου Ελένη, Πρόεδρο του Οργανισμού Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας του Δήμου Αθηναίων (ΟΠΑΝΔΑ), η κα. Χρονοπούλου Ελένη, Προϊσταμένη του Τμήματος Μουσείων, Συλλόγων και Πολιτιστικών Χώρων της Δ/σης Πολιτισμού του Οργανισμού Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας του Δήμου Αθηναίων (ΟΠΑΝΔΑ), η κα. Πάλλη Δήμητρα, Αντιδήμαρχο του Δήμου Λαυρεωτικής, ο κ. Δημήτρης Τσάμης, τεχνικός σύμβουλος του Προγράμματος, ο κ. Παυλέας Σωτήρης και η κα. Παπαϊωάννου Ολύνα, μελετητές και σύμβουλοι της Εταιρείας «ΗΡΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ».

Υπενθυμίζεται ότι ο ρόλος τη συνεκτικής ομάδας είναι ο συντονισμός του σχεδιασμού της Στρατηγικής και τη διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς και την τοπική κοινωνία, η διαμόρφωση του Σχεδίου Δράσης για την ωρίμανση των έργων και την υλοποίηση της Στρατηγικής, η παρακολούθηση της πορείας ωρίμανσης και υλοποίησης των πράξεων της Στρατηγικής και η επίλυση προβλημάτων κατά την πορεία υλοποίησης της Στρατηγικής.

Με βάση τα παραπάνω, η Συνεκτική Ομάδα, η οποία συγκροτήθηκε με την υπ' αριθμ. πρωτ. Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ./Δ/ΠΕΠ ΑΤ.21-27/945/17-10.2024 Απόφαση, συζήτησε εκτενώς για τη διαμόρφωση του Σχεδίου Δράσης και την ωριμότητα των προτεινόμενων έργων. Συγκεκριμένα, η συνάντηση ξεκίνησε με το καλωσόρισμα του κ. Μυλωνά, Προϊσταμένου της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.) και συντονιστή της Συνεκτικής Ομάδας, και συνεχίστηκε με την παρουσίαση της Στρατηγικής ΟΧΕ για τον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής.

Η εισήγηση εμπλουτίστηκε με την παρέμβαση του κ. Σπηλιώτη Άγγελου, Προϊσταμένου της Μονάδας Α' της ΕΥΔ του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» του ΕΣΠΑ 2021-2027, ο οποίος σημείωσε την πολυπλοκότητα της ΟΧΕ και τη σημαντικότητα της συμβολής όλων των παραβρισκόμενων στην εξωτερική διαβούλευση μέσω του ψηφιακού ερωτηματολογίου.

Κατά τη διάρκεια της 1^{ης} Συνεδρίασης, συζητήθηκαν καίρια θέματα που υπογραμμίζουν την πολυδιάστατη φύση της πρωτοβουλίας και τη στρατηγική της σημασία. Ενδεικτικά, τα κύρια σημεία που αναδείχθηκαν είναι τα εξής:

- Η ΟΧΕ θα πρέπει να επικεντρώνεται στη σύνδεση του πολιτισμού με την καθημερινότητα των κατοίκων της Αττικής, αποφεύγοντας την περιοριστική αντιμετώπιση της Αθήνας ως αποκλειστικά τουριστικού προορισμού. Σημειώθηκε η σημαντικότητα της προώθησης της ταυτότητας της πόλης και της εμπειρίας του κατοίκου, ενισχύοντας ταυτόχρονα την ελκυστικότητα για επισκέπτες και τουρίστες.
- Διατυπώθηκε η ανάγκη τα έργα της ΟΧΕ να χαρακτηρίζονται από αυξημένη προσβασιμότητα για ευάλωτες ομάδες, όπως οι ηλικιωμένοι και τα άτομα με αναπηρίες. Η χρήση καινοτόμων ψηφιακών εργαλείων και διαδραστικών μέσων προτάθηκε ως απαραίτητο στοιχείο.
- Η Στρατηγική περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου αφηγήματος που αναδεικνύει την πολιτιστική κληρονομιά της Αττικής. Προτάθηκε η ενίσχυση ψηφιακών εφαρμογών, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και διαδραστικών παιχνιδιών,

προκειμένου να καταστεί ο πολιτισμός προσίτος και ελκυστικός σε διαφορετικές ομάδες κοινού.

- Αναδείχθηκε η σημασία της εμπλοκής της τοπικής κοινωνίας στη διαχείριση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η συνεργασία με φορείς, επιχειρηματίες και την εκπαιδευτική κοινότητα κρίθηκε καθοριστική για τη βιωσιμότητα των έργων.
- Υπογραμμίστηκε η αναγκαιότητα επιλογής ώριμων έργων που είναι έτοιμα να ενταχθούν σε χρηματοδοτικά προγράμματα. Τα ώριμα έργα διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα των επενδύσεων και ενισχύουν τη δυνατότητα άντλησης πρόσθετων πόρων στις μελλοντικές προγραμματικές περιόδους.
- Η ΟΧΕ, ως πιλοτική πρωτοβουλία, θα αξιολογηθεί βάσει της υλοποίησης των έργων και της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων. Η επιτυχία της μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένο προϋπολογισμό στις επόμενες προγραμματικές περιόδους.
- Προτάθηκε η ανάπτυξη περιοχών εκτός του κέντρου της Αθήνας, όπως η Κυψέλη και ο Κολωνός. Η προσέγγιση αυτή ενισχύει τη συνοχή της πόλης και συμβάλλει στην αναζωογόνηση γειτονιών και κοινοτήτων.

Κατά τη διάρκεια της 1^{ης} Συνεδρίασης, προσκλήθηκαν όλοι οι παρευρισκόμενοι στην Ημερίδα Διαβούλευσης για τη Στρατηγική ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική στις 9/12/2024 στο Μουσείο Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού.

Συμπερασματικά, η πρώτη συνεδρίαση της Συνεκτικής Ομάδας για την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα για την υλοποίηση μιας φιλόδοξης και πολυδιάστατης Στρατηγικής. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, αναδείχθηκαν η ανάγκη για συμπεριληπτικές και προσβάσιμες πολιτιστικές παρεμβάσεις, η σύνδεση του πολιτισμού με την καθημερινότητα των κατοίκων, και η σημασία της ενεργούς συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας. Η έμφαση στην ωριμότητα των έργων και στην ενίσχυση περιοχών πέρα από το κέντρο της Αθήνας, καθώς και η δέσμευση για συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση, καθιστούν την ΟΧΕ ένα πρότυπο πιλοτικό εγχείρημα. Η επιτυχία της Στρατηγικής αυτής εξαρτάται από την ολιστική προσέγγιση, τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων και τη διαρκή εστίαση στις πραγματικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας, εξασφαλίζοντας μια βιώσιμη πολιτιστική ανάπτυξη για την Αττική.

Εικόνα 22: Στιγμιότυπα από την 1^η Συνεδρίαση της Συνεκτικής Ομάδας για τη διακυβέρνηση της ΟΧΕ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ της Περιφέρειας Αττικής (4/12/2024).

XXII. Ημερίδα Διαβούλευσης για τη Στρατηγική ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική (9/12/2024)

Τη Δευτέρα 9 Δεκεμβρίου 2024 και ώρα 9:00 π.μ., στο Μουσείο Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού (Άρεως 10, Μοναστηράκι, Αθήνα), πραγματοποιήθηκε Ημερίδα Διαβούλευσης για τη Στρατηγική ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική.

Αρχικά, παρουσιάζεται η λίστα αποδεκτών της πρόσκλησης στην Ημερίδα:

1. ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
2. ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
3. ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
4. ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
5. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
6. ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
7. ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ
8. ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ
9. ΜΕΛΗ ΣΥΝΕΚΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΟΧΕ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
10. ΣΤΕΛΕΧΗ ΕΠΙΤΕΛΙΚΗΣ ΔΟΜΗΣ ΕΣΠΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.)
11. ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ «ΔΙΑΖΩΜΑ»
12. ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ «ΝΕΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ Α.Ε.»
13. ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ (ΟΔΑΠ)
14. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ (ΕΑΜ)
15. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ (ΒΧΜ)
16. ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ

17. ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
18. ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (ΥΠ.ΠΟ.)
19. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ (ΥΠ.ΠΟ.)
20. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ (ΥΠ.ΠΟ.)
21. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
22. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (ΥΠ.ΠΟ.)
23. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (ΥΠ.ΠΟ.)
24. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ (ΥΠ.ΠΟ.)
25. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΥΠ.ΠΟ.)
26. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
27. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
28. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ, ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
29. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΜΝΗΜΕΙΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
30. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
31. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ (ΥΠ.ΠΟ.)
32. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
33. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΕΦΟΡΕΙΑΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
34. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΕΦΟΡΕΙΑΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
35. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΕΦΟΡΕΙΑΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ (ΥΠ.ΠΟ.)
36. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΕΦΟΡΕΙΑΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ (ΥΠ.ΠΟ.)
37. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΕΦΟΡΕΙΑΣ ΕΝΑΛΙΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
38. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΕΦΟΡΕΙΑΣ ΠΑΛΑΙΟΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ - ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΑΣ (ΥΠ.ΠΟ.)
39. ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ (ΥΠ.ΠΟ.)
40. ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ (ΥΠ.ΠΟ.)
41. ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (ΜΝΕΠ) (ΥΠ.ΠΟ.)
42. ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΛΑΪΚΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ «ΦΟΙΒΟΣ ΑΝΩΓΕΙΑΝΑΚΗΣ» - ΚΕΝΤΡΟ ΕΘΝΟΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΑΣ (ΜΕΛΜΟΦΑΚΕ) (ΥΠ.ΠΟ.)
43. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
44. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
45. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
46. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
47. ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΑΔΩΝ (ΥΠ.ΠΟ.)
48. ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ – ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ (ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΠ.ΠΟ.)
49. ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ (ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΠ.ΠΟ.)
50. ΕΘΝΙΚΗ ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ (ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΠ.ΠΟ.)

51. ΚΡΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΟΡΧΗΣΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ (ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΠ.ΠΟ.)
52. ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ (ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΠ.ΠΟ.)
53. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΓΑΡΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ (ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΠ.ΠΟ.)
54. ΕΘΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ (ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΠ.ΠΟ.)
55. ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ – ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΟΥΤΣΟΥ (ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΠ.ΠΟ.)
56. ΤΑΙΝΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
57. ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΩΔΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ – 1871»
58. ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ
59. ΙΔΡΥΜΑ ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ
60. ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ
61. ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
62. ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
63. ΚΕΝΤΡΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ
64. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΙΘΟΥΣΩΝ ΤΕΧΝΗΣ
65. ΜΠΙΕΝΑΛΕ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
66. ΚΑΜΜΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΑΝΑ – ΤΟ ΤΡΕΝΟ ΣΤΟ ΡΟΥΦ
67. MULTITRAB PRODUCTIONS – ATHENS DIGITAL ARTS FESTIVAL
68. DANCE CULTURAL CENTRE UNITIVA
69. MIR FESTIVAL
70. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Α' ΑΘΗΝΑΣ
71. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Β' ΑΘΗΝΑΣ
72. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Γ' ΑΘΗΝΑΣ
73. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Δ' ΑΘΗΝΑΣ
74. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
75. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
76. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΕΙΡΑΙΑ
77. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Α' ΑΘΗΝΑΣ
78. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Β' ΑΘΗΝΑΣ
79. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Γ' ΑΘΗΝΑΣ
80. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Δ' ΑΘΗΝΑΣ
81. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
82. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
83. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΕΙΡΑΙΑ
84. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
85. ΑΝΤΙΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΘΗΝΩΝ
86. ΑΝΤΙΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΘΗΝΩΝ
87. ΑΝΤΙΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΘΗΝΩΝ
88. ΑΝΤΙΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΔΥΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΘΗΝΩΝ
89. ΑΝΤΙΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
90. ΑΝΤΙΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΝΗΣΩΝ
91. ΑΝΤΙΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
92. ΑΝΤΙΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
93. ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (ΕΣΑμέΑ)
94. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΞΕΝΑΓΩΝ
95. ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΞΕΝΑΓΩΝ

Η Ημερίδα Διαβούλευσης για τη Στρατηγική ΟΧΕ για τον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική αποτέλεσε έναν σημαντικό σταθμό στον διάλογο για την πολιτιστική ανάπτυξη της

Περιφέρειας Αττικής. Η ημερίδα, η οποία οργανώθηκε από την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού, είχε στόχο τη συζήτηση κρίσιμων ζητημάτων, την ανταλλαγή απόψεων και τη συλλογή προτάσεων για την εφαρμογή της Στρατηγικής ΟΧΕ.

Η Ημερίδα ξεκίνησε με τις ευχαριστίες και τους χαιρετισμούς του κ. Μυλωνά Ιωάννη, Προϊσταμένου της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.), ο οποίος στη συνέχεια παρουσίασε στους παρευρισκόμενους τη Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης της ΟΧΕ, γνωστοποιώντας το Όραμα, τους Άξονες Στρατηγικής, τους Στρατηγικούς Στόχους, τους Ειδικούς Στόχους, τις Δράσεις και τέλος τις Πράξεις που προτείνονται στο πλαίσιο αυτής.

Τη συζήτηση εμπλούτισαν ο κ. Δρόσης Δημήτρης, Προϊστάμενος της ΕΥΔ του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» του ΕΣΠΑ 2021-2027, ο κ. Μπένος Σταύρος, Πρόεδρος του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ», ο κ. Σπηλιώτης Προϊστάμενος της Μονάδας Α' Προγραμματισμού και Αξιολόγησης της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης της Περιφέρειας Αττικής και πολλοί εκπρόσωποι σημαντικών πολιτιστικών φορέων που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια Αττικής, παρουσιάζοντας από την πλευρά τους τη σημαντικότητα της Στρατηγικής. Υπογράμμισαν τον καταλυτικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει στην ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας της Αττικής, στη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και στη δημιουργία νέων ευκαιριών για την τοπική κοινωνία και οικονομία.

Τα κύρια θέματα που συζητήθηκαν ήταν τα εξής:

1. Η «Τριλογία της Αττικής» και οι Πολιτιστικές Διαδρομές

Ο Σταύρος Μπένος παρουσίασε την ιδέα της δημιουργίας πολιτιστικών διαδρομών που θα συνδέουν σημαντικά μνημεία της Αττικής, όπως η Ακρόπολη, το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και η Ιερά Οδός. Τονίστηκε η ανάγκη για δημιουργία πεζοδρομήσεων, βελτιωμένων συγκοινωνιακών γραμμών και έξυπνων διαδρομών, που θα αναβαθμίσουν την εμπειρία των επισκεπτών και θα ενισχύσουν τη βιωσιμότητα.

2. Αναπλάσεις και Υποδομές

Εκπρόσωποι του Δήμου Αθηναίων και της Περιφέρειας Αττικής ανέπτυξαν τα σχέδια για την αναβάθμιση των πολιτιστικών υποδομών, όπως αναπλάσεις ιστορικών κτιρίων, προσβασιμότητα για ΑμεΑ και έργα όπως η πεζοδρόμηση της οδού Αθηνάς. Παράλληλα, συζητήθηκε η ενίσχυση υποδομών στους αρχαιολογικούς χώρους της Αττικής.

3. Ψηφιακές Τεχνολογίες και Σύγχρονος Πολιτισμός

Η αξιοποίηση ψηφιακών εφαρμογών στον πολιτισμό παρουσιάστηκε ως βασικός πυλώνας ανάπτυξης. Ενδεικτικά αναφέρθηκαν παραδείγματα όπως η δημιουργία ψηφιακών εφαρμογών που να σχετίζονται με την προώθηση του πολιτισμού και προγράμματα επαυξημένης πραγματικότητας, που προσφέρουν καινοτόμους τρόπους ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

4. Σύγχρονος Πολιτισμός και Εκπαίδευση

Συζητήθηκαν πρωτοβουλίες που ενισχύουν τη σύνδεση του πολιτισμού με την εκπαιδευτική διαδικασία, όπως οι πολιτισμικοί κουμπαράδες για σχολεία και η διοργάνωση

εκδηλώσεων σε σχολικά περιβάλλοντα. Η ανάγκη χρηματοδότησης πολιτιστικών δράσεων στις πιο υποβαθμισμένες περιοχές της Αττικής υπογραμμίστηκε ως ζήτημα προτεραιότητας.

5. Πολιτιστική Διπλωματία

Αναδείχθηκε η σημασία της πολιτιστικής διπλωματίας για την προώθηση της διεθνούς εικόνας της Ελλάδας. Αναφέρθηκαν προτάσεις για τη διοργάνωση διεθνών φεστιβάλ και εκθέσεων, καθώς και συνεργασίες με κορυφαία πανεπιστήμια και πολιτιστικούς φορείς, που θα ενισχύσουν την εξωστρέφεια του ελληνικού πολιτισμού.

6. Πολιτισμός και Βιωσιμότητα

Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στη σύνδεση πολιτισμού και πράσινης ανάπτυξης, με έμφαση στη χρήση βιώσιμων υλικών σε πολιτιστικές υποδομές και στη μείωση του ενεργειακού αποτυπώματος πολιτιστικών χώρων. Παρουσιάστηκαν καλές πρακτικές από άλλες χώρες για την ενσωμάτωση βιώσιμων αρχών στην πολιτιστική διαχείριση.

7. Πολιτιστική Κληρονομιά και Επιστήμη

Η συνεργασία με ερευνητικούς φορείς και πανεπιστήμια του εσωτερικού και του εξωτερικού προτάθηκε ως κεντρικό εργαλείο για την ανάπτυξη καινοτόμων μεθόδων ανάδειξης και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Επισημάνθηκαν παραδείγματα όπου η επιστήμη και η τεχνολογία συντέλεσαν στη συντήρηση και προβολή πολιτιστικών θησαυρών.

Η ημερίδα ολοκληρώθηκε με τη δέσμευση όλων των εμπλεκόμενων φορέων για συνέχιση του διαλόγου και για δημιουργία μιας συνεκτικής στρατηγικής που θα αναβαθμίσει τον πολιτισμό της Αττικής, ενισχύοντας την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής.

Εικόνα 23: Πρόσκληση για την Ημερίδα Διαβούλευσης για τη Στρατηγική ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική (9/12/2024).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

Επιτελική
Δομή
ΕΣΠΑ
ΥΠΠΟ

Ημερίδα Διαβούλευσης

για τη Στρατηγική ΟΧΕ Πολιτισμού
στην Αττική

Πρόσκληση

Η Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού σας προσκαλεί
στην **Ημερίδα Διαβούλευσης για τη Στρατηγική
της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) Πολιτισμού στην Αττική**.

Η εκδήλωση θα πραγματοποιηθεί τη Δευτέρα, **9 Δεκεμβρίου 2024**
και ώρα **9:00 π.μ.**, στο **Μουσείο Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού**
(Άρεως 10, Μοναστηράκι, Αθήνα 105 55).

Θα ακολουθήσει ξενάγηση στους χώρους του μουσείου.

Ερωτηματολόγιο
διαβούλευσης

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2021-2027
Πρόγραμμα για την
Ανάπτυξη

Εικόνα 24: Στιγμιότυπα από την Ημερίδα Διαβούλευσης για τη Στρατηγική ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική (9/12/2024).

Β. Αποτελέσματα από ενέργειες διαβούλευσης μέσω ψηφιακών εργαλείων

Η παρούσα ενότητα παρουσιάζει τις ενέργειες διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκαν μέσω του ψηφιακού ερωτηματολογίου και τα αποτελέσματά τους, με στόχο τη διαμόρφωση ισχυρής εταιρικής σχέσης για το σχεδιασμό της πρότασης ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική.

Η Περιφέρεια Αττικής και η Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. προωθούν την από κοινού ενεργό συμμετοχή των κατοίκων και των φορέων στο έργο τους, καθώς και τη διαφάνεια των διαδικασιών τους. Γι' αυτό το λόγο η Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. δημιούργησε και προωθεί την ηλεκτρονική ιστοσελίδα (<https://oxe-attica-culture.espa2127.gr/>), ως βασικό εργαλείο διάχυσης και ενημέρωσης και προώθησης της ΟΧΕ Πολιτισμού, στην οποία έχει ενσωματωθεί ερωτηματολόγιο.

Το εν λόγω εργαλείο ενσωματώθηκε στην επίσημη ιστοσελίδα της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.

(<http://ep.culture.gr/el/Pages/NewsFS.aspx?item=230>), του Υπουργείου Πολιτισμού

(<https://www.culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=5171>) καθώς και του Προγράμματος «Αττική» 2021-2027

(<https://www.pepattikis.gr/neaanakoinoseis/erotimatologio-diaboyleysis-gia-shediasmo-tis-stratigikis-olokliromenis-horikis>).

Εικόνα 25. Στιγμιότυπο από την ιστοσελίδα της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.

Επιτελική
Δομή
ΕΣΠΑ
ΥΠΠΟ

Επικοινωνιακός Οδηγός ΕΣΠΑ 2014 - 2020

Ποιοι είμαστε | Συχνές Ερωτήσεις | Χρήσιμοι Σύνδεσμοι | Επικοινωνία | RSS

Νέα - Ανακοινώσεις

Προσκλησεις - Προκηρύξεις

Διαγωνισμοί - Διακηρύξεις

Δημοσιότητα - Προβολή

Νομικό Πλαίσιο

Οδηγοί-Εγκύκλιοι-Υποδείγματα-Μελέτες

ΕΠ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2000-2006

Υποστήριξη Δικαιοσύνης ΕΣΠΑ 14-20

Προγραμματική περίοδος 2021-2027

Ταμείο Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας

Αρχική σελίδα > Νέα

Νέα

19/11/2024

Ενέργειες

Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα Πολιτισμού στην Αττική την προγραμματική περίοδο 2021-2027, στο πλαίσιο του Προγράμματος "Αττική"

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική την προγραμματική περίοδο 2021-2027, στο πλαίσιο του Προγράμματος "Αττική":

Στρατηγική ΟΧΕ Περιφέρειας Αττικής - Πολιτισμός

Η ιστοσελίδα αποτελεί μια πύλη ενημέρωσης που συμβάλλει στο σχεδιασμό και την παρακολούθηση της προόδου υλοποίησης της Στρατηγικής ΟΧΕ. Βασικός στόχος της Στρατηγικής είναι η αναβάθμιση των πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών, μέσω της ανάδειξης της πολιτιστικής ταυτότητας της Αττικής ως προσηλωμένης αξίας για την ποιότητα ζωής των πολιτών και την προσέλκυση επισκεπτών με όρους αειφορίας και βιωσιμότητας. Η οργάνωση και ο εμπλουτισμός του πολιτιστικού/τουριστικού προϊόντος στην Αττική θα επιτευχθεί μέσω της οργανικής διασύνδεσης πολιτισμού και τουρισμού.

Η Στρατηγική κατάζει παράλληλα και στην προώθηση της Πολιτιστικής Διαδρομής «Τριλογία της Αττικής», δηλαδή στην ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση οργάνωσης και ανάδειξης του πολιτιστικού θεματικού άξονα Αθήνα – Ελευσίνα – Λαύριο, συνδέοντας τρεις από τις πιο σημαντικές περιοχές της Περιφέρειας κατά την αρχαιότητα.

Απλή αναζήτηση

Αναλυτική αναζήτηση

Οι προκηρύξεις μου

e-βιβλιοθήκη

Φωτογραφίες και Πολυμέσα

Ευρετήριο όρων

Χρήσιμα αρχεία

Ροές δεδομένων (RSS)

ΕΣΠΑ 2021-2027

Βιώσιμη Ανάπτυξη για Όλους

Δι@ύγεια

διαφάνεια στο κράτος

ΑΝΑΠΤΥΞΗ.gov.gr

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ

ISO 9001:2008

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

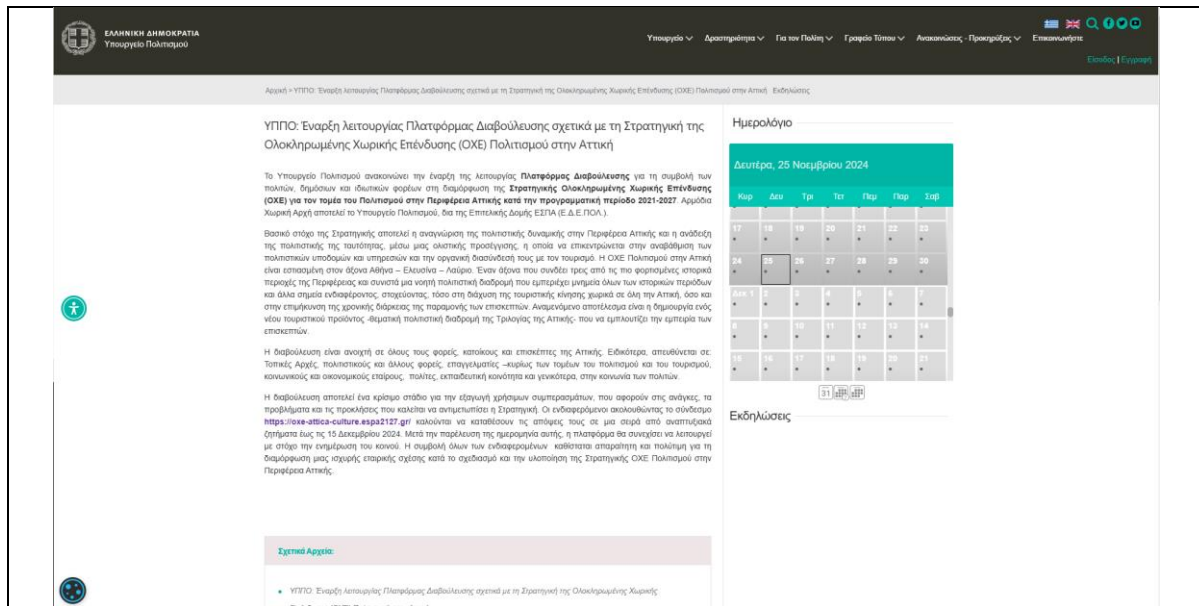
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ"

Χάρτης Ισχυρώρου | Ανακοίνωση νομικής φύσης | Προσβασιμότητα | Όροι χρήσης

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

Σχεδιασμός & Υλοποίηση ΜΟΔ Α.Ε.

ΥΠΠΟ: Έναρξη λειτουργίας Πλατφόρμας Διαβούλευσης σχετικά με τη Στρατηγική της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) Πολιτισμού στην Αττική

Το Υπουργείο Πολιτισμού ανακοινώνει την έναρξη της λειτουργίας Πλατφόρμας Διαβούλευσης για τη συμβολή των πολιτών, δημόσιων και ιδιωτικών φορέων στη διαμόρφωση της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027. Αρμόδια Χωρική Αρχή αποτελεί το Υπουργείο Πολιτισμού, δια της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.).

Βασικό στόχο της Στρατηγικής αποτελεί η αναγνώριση της πολιτιστικής δυναμικής στην Περιφέρεια Αττικής και η ανάδειξη της πολιτιστικής της ταυτότητας, μέσω μιας ολοκληρωτικής προσέγγισης, η οποία να επικεντρώνεται στην αναβάθμιση των πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών και την οργανική διασύνδεσή τους με τον τουρισμό. Η ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική είναι καταρτισμένη στον άξονα Αθήνα – Ελευσίνα – Λαύριο. Έναν άξονα που συνδέει τρεις από τις πιο φημισμένες ιστορικές περιοχές της Περιφέρειας και συνιστά μια νησί πολιτιστική διαδρομή που εμπεριέχει μνημεία όλων των εποχών, πεδράκια και άλλα σημεία ενδιαφέροντος, αποτείνοντας, τόσο στη διάχυση της τουριστικής κίνησης μακριά από την Αθήνα, όσο και στην επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας της παραμονής των επισκεπτών. Αναμενόμενο αποτέλεσμα είναι η δημιουργία ενός νέου τουριστικού προϊόντος, διεπιστημονική πολιτιστική διαδρομή της Τριγώνιας της Αττικής, που να εμπλουτίζει την εμπειρία των επισκεπτών.

Η διαβούλευση είναι ανοιχτή σε όλους τους φορείς, κατοίκους και επισκέπτες της Αττικής. Ειδικότερα, απευθύνεται σε: Τοπικές Αρχές, πολιτιστικούς και άλλους φορείς, επαγγελματίες «κρίτες» των τομέων του πολιτισμού και του τουρισμού, κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους, πωλείς, εκπαιδευτική κοινότητα και γενικότερα, στην κοινότητα των πολιτών.

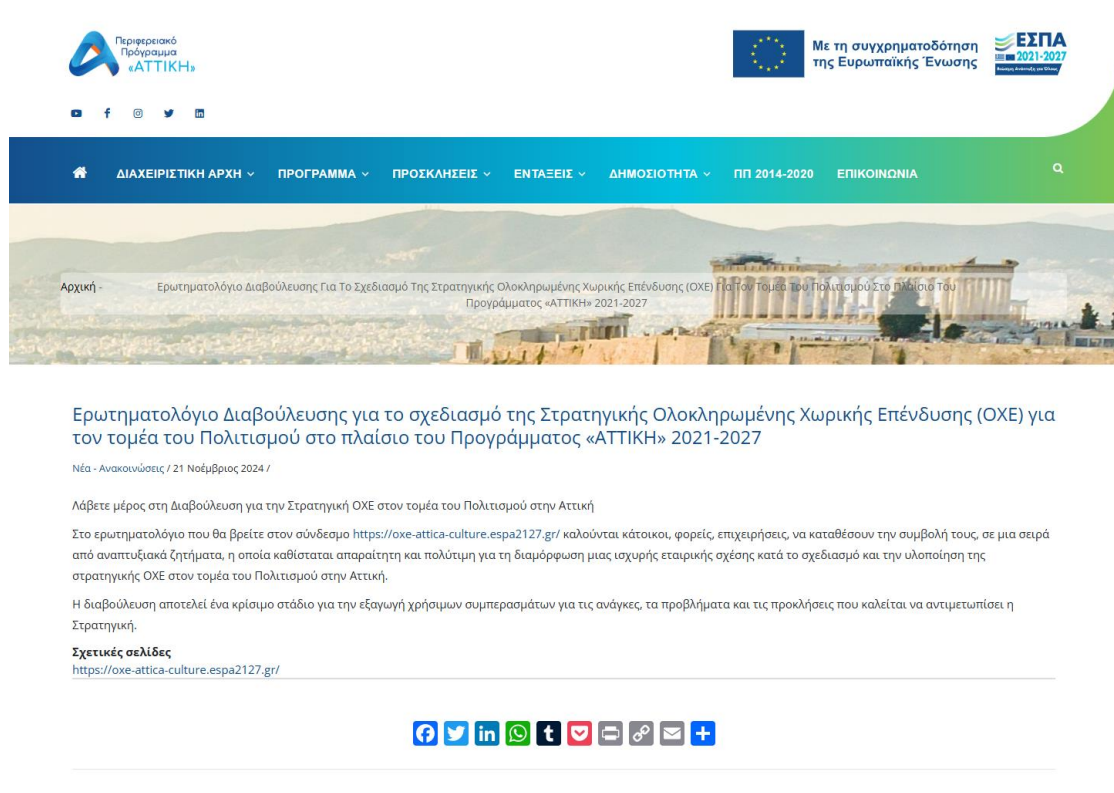
Η διαβούλευση αποτελεί ένα κρίσιμο στάδιο για την ετήσια χρήση συμπερασμάτων, που αφορούν στις ανάγκες, τα προβλήματα και τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Στρατηγική. Οι ενδιαφερόμενοι ανακοινώνουν το σύνδεσμο <https://oxe-attica-culture.espa2127.gr/> καλούνται να καταθέσουν τις απόψεις τους σε μια σειρά από αναπτυξιακά ζητήματα έως τις 15 Δεκεμβρίου 2024. Μετά την παρέλευση της ημερομηνίας αυτής, η πλατφόρμα θα συνεχίσει να λειτουργεί με στόχο την ενημέρωση του κοινού. Η συμβολή όλων των ενδιαφερομένων, καίτοι απαραίτητη και πολύτιμη για τη διαμόρφωση μιας ισχυρής εταιρικής σχέσης κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση της Στρατηγικής ΟΧΕ Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής.

Σχετικά Αρχικά:

- ΥΠΠΟ: Έναρξη λειτουργίας Πλατφόρμας Διαβούλευσης σχετικά με τη Στρατηγική της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) Πολιτισμού στην Αττική

Πηγή: <https://www.culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=5171>

Εικόνα 27. Στιγμιότυπο από την ιστοσελίδα του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027.

Περιφερειακό Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ»

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ 2021-2027

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ ΕΝΤΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ ΠΠ 2014-2020 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αρχική - Ερωτηματολόγιο Διαβούλευσης για το Σχεδιασμό της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) Πολιτισμού στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027

Ερωτηματολόγιο Διαβούλευσης για το σχεδιασμό της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027

Νέα - Ανακοινώσεις / 21 Νοέμβριος 2024 /

Λάβετε μέρος στη διαβούλευση για την Στρατηγική ΟΧΕ στον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική

Στο ερωτηματολόγιο που θα βρείτε στον σύνδεσμο <https://oxe-attica-culture.espa2127.gr/> καλούνται κάτοικοι, φορείς, επιχειρήσεις, να καταθέσουν την συμβολή τους, σε μια σειρά από αναπτυξιακά ζητήματα, η οποία καθίσταται απαραίτητη και πολύτιμη για τη διαμόρφωση μιας ισχυρής εταιρικής σχέσης κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση της στρατηγικής ΟΧΕ στον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική.

Η διαβούλευση αποτελεί ένα κρίσιμο στάδιο για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για τις ανάγκες, τα προβλήματα και τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Στρατηγική.

Σχετικές σελίδες
<https://oxe-attica-culture.espa2127.gr/>

Πηγή: <https://www.pepattikis.gr/neaanakoinoseis/erotimatologio-diaboyleysis-gia-shediasmo-tis-stratigikis-olokliromenis-horikis>

Επιπρόσθετα, επισυνάπτεται η επιστολή που κοινοποίησε η Α' Μονάδα της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.) υπ' αριθμ. πρωτ. Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ./Α/ΠΕΠ ΑΤ. 21-27/1062/22.11.2024 με θέμα «Έναρξη λειτουργίας Πλατφόρμας σχετικά με τη Στρατηγική της Ολοκληρωμένης Χωρικής

Επένδυσης (ΟΧΕ) Πολιτισμού στην Αττική και 1^η Συνεδρίαση Συνεκτικής Ομάδας».

Η παρούσα επιστολή αφορά στην ενημέρωση για την έναρξη λειτουργίας της Πλατφόρμας Διαβούλευσης της ΟΧΕ για τον τομέα Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 και προσκαλεί τους ενδιαφερόμενους φορείς, κατοίκους και επισκέπτες της Αττικής να συμβάλλουν στην υλοποίησή της Στρατηγικής μέσω της συμμετοχής τους στο ερωτηματολόγιο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην ίδια επιστολή υπάρχει σχετική ενημέρωση για την 1^η Συνεδρίαση της Συνεκτικής Ομάδας για τη διακυβέρνηση της ΟΧΕ Πολιτισμού, όπου προσκαλούνται τα μέλη της την Τετάρτη 4.12.2024 και ώρα 11.00 στα γραφεία της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΔΟΜΗ ΕΣΠΑ (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.)
ΜΟΝΑΔΑ Α'

Ταχ. Δ/ση: Θεμιστοκλέους 87

Ταχ. Κώδικας: 10683, Αθήνα

Πληροφορίες: Ι. Κολώκα, Α. Στρατής

Τηλέφωνο: 210-3307646, 210-3307619

Ηλεκτρ. Ταχ/μείο: ikoloka@μου.gr

ΕΞ. ΕΠΕΙΓΟΝ – ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ

Αθήνα, 22.11.2024

Αριθ. Πρωτ.: ΕΔΕΠΟΛ/Δ/ΠΕΠ ΑΤ. 21-27/1062

ΠΡΟΣ:

1. ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
2. ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ
3. ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ
4. ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΚΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΟΧΕ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΚΟΙΝ.:

1. ΓΡΑΦΕΙΟ ΥΠΟΥΡΓΟΥ
2. ΓΡΑΦΕΙΟ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ
3. ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
4. ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
5. ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ: Έναρξη λειτουργίας Πλατφόρμας Διαβούλευσης σχετικά με τη Στρατηγική της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) Πολιτισμού στην Αττική και 1^η Συνεδρίαση Συνεκτικής Ομάδας**ΣΧΕΤ.:**

1. Η Πρόσκληση με Α.Π. 1906/23.07.2024 (ΑΔΑ:6Ι9Γ7Λ7-ΧΜ4) της ΕΥΔ Προγράμματος «Αττική» του ΕΣΠΑ 2021- 2027 προς την Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.).
2. Η ΥΑ με Α.Π. ΕΔΕΠΟΛ/Δ/ΠΕΠ ΑΤ.21-27/945/17.10.2024 (ΑΔΑ: 9ΨΕ946ΝΚΟΤ-Ω3Ω) και θέμα: «Συγκρότηση Συνεκτικής Ομάδας για τη διακυβέρνηση της ΟΧΕ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» του ΕΣΠΑ 2021-2027».

Η Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.) ως αρμόδια Χωρική Αρχή της ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική προχώρησε στην ανάπτυξη **Πλατφόρμας Διαβούλευσης** που αφορά στη συμβολή των πολιτών, καθώς και των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων στη διαμόρφωση της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027. Η Πλατφόρμα τέθηκε σε λειτουργία στις 19.11.2024 στο σύνδεσμο <https://oxe-attica-culture.espa2127.gr/> και θα συγκεντρώνει τις απόψεις και προτάσεις των ενδιαφερομένων έως τις 15 Δεκεμβρίου 2024. Μετά την παρέλευση της ημερομηνίας αυτής, η πλατφόρμα θα συνεχίσει να λειτουργεί με στόχο την ενημέρωση του κοινού και θα αποτελέσει εργαλείο για την παρακολούθηση της υλοποίησης της Στρατηγικής.

Η διαβούλευση αποτελεί ένα κρίσιμο στάδιο για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων που αφορούν στις ανάγκες, τα προβλήματα και τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η εν λόγω Στρατηγική και είναι ανοιχτή για όλους τους φορείς, κατοίκους και επισκέπτες της Αττικής. Ειδικότερα, απευθύνεται σε: τοπικές Αρχές, πολιτιστικούς και άλλους φορείς, επαγγελματίες –κυρίως των τομέων πολιτισμού και τουρισμού, πολίτες, εκπαιδευτική κοινότητα και γενικότερα, στην κοινωνία των πολιτών.

Στο πλαίσιο αυτό, παρακαλείσθε όπως προωθήσετε τον προαναφερόμενο σύνδεσμο στις αρμόδιες Υπηρεσίες, στους Εποπτευόμενους ή Συνεργαζόμενους Φορείς και Οργανισμούς, στους Κοινωνικούς και Οικονομικούς Εταίρους, καθώς και σε όποιο άλλο σημείο επαφής κρίνετε χρήσιμο, προκειμένου να υπάρξει η

Σελίδα 1 από 2

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

μεγαλύτερη δυνατή ανταπόκριση και η διαβούλευση να καταστεί αποτελεσματική. Η συμβολή όλων καθίσταται απαραίτητη και πολύτιμη για τη διαμόρφωση μιας ισχυρής εταιρικής σχέσης κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση της Στρατηγικής ΟΧΕ Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής.

Παράλληλα, θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι η **1^η Συνεδρίαση της Συνεκτικής Ομάδας για τη διακυβέρνηση της ΟΧΕ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**, στην οποία έχετε ορίσει Εκπρόσωπό σας (ανωτέρω 2 σχετ.), προγραμματίζεται για την **Τετάρτη 04.12.2024** και ώρα **11:00** στα γραφεία της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. (Θεμιστοκλέους 87, Εξάρχεια, 4^{ος} όροφος).

Προσβλέποντας στη συνέχιση της μεταξύ μας συνεργασίας, η Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. παραμένει στη διάθεσή σας για κάθε συμπληρωματική πληροφορία.

Ο Προϊστάμενος της Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΥΛΩΝΑΣ

Ακριβές Αντίγραφο
Η Προϊσταμένη της Μονάδας Δ'
(κ.α.α.)

Γεώργιος Μπακάκης

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ:

Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ. – Μονάδες Α', Δ'

Σελίδα 2 από 2

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη λειτουργία της ηλεκτρονικής πλατφόρμας εξασφαλίστηκε η συμμετοχή των πολιτών, των ενδιαφερόμενων φορέων, των παραγωγικών και κοινωνικών εταίρων που επιθυμούσαν να λάβουν μέρος στη διαβούλευση συμβάλλοντας στα πορίσματα της.

Οι ενότητες της ιστοσελίδας και το περιεχόμενο αυτών παρουσιάζονται ακολούθως:

Στρατηγική ΟΧΕ Περιφέρειας Αττικής - Πολιτισμός
Προσταυμάτια της Στρατηγικής ΟΧΕ Πολιτισμού 2021 - 2027

Πύλη Ενημέρωσης και Διαβούλευσης Στρατηγικής ΟΧΕ

Καλώς ήρθατε στην ιστοσελίδα της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική την προγραμματική περίοδο 2021-2027, στο πλαίσιο του Προγράμματος "Αττική".

Η ιστοσελίδα αποτελεί μια πύλη ενημέρωσης που συμβάλλει στο σχεδιασμό και την παρακολούθηση της προόδου υλοποίησης της Στρατηγικής ΟΧΕ. Βασικός στόχος της Στρατηγικής είναι η αναβάθμιση των πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών, μέσω της ανάδειξης της πολιτιστικής ταυτότητας της Αττικής ως προστιθέμενης αξίας για την ποιότητα ζωής των πολιτών και την προώθηση επισκεψιμότητας με όρους αειφορίας και βιωσιμότητας. Η οργάνωση και ο εμπλουτισμός του πολιτιστικού τουριστικού προϊόντος στην Αττική θα επιτευχθεί μέσω της οργανικής διασύνδεσης πολιτισμού και τουρισμού.

Η Στρατηγική εκπαίει παράλληλα και στην προώθηση της Πολιτιστικής Διαδρομής «Τριλογία της Αττικής», δηλαδή στην ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση οργάνωσης και ανάδειξης του πολιτιστικού θεματικού άξονα Αθήνα - Ελευσίνα - Λαύριο, συνδέοντας τρεις από τις πιο σημαντικές περιοχές της Περιφέρειας κατά την αρχαιότητα.

ΛΑΒΕΤΕ ΜΕΡΟΣ ΣΤΗ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΟΧΕ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ

Με το παρόν ερωτηματολόγιο καλούνται κάτοικοι, φορείς, επιχειρήσεις, να καταθέσουν την συμβολή τους, σε μια σειρά από αναπτυξιακά ζητήματα, η οποία καθίσταται απαραίτητη και πολύτιμη για τη διαμόρφωση μιας ισχυρής επαρκούς σχέσης κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση της στρατηγικής ΟΧΕ στον τομέα του πολιτισμού στην Αττική.

Η διαβούλευση αποτελεί ένα κρίσιμο στάδιο για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για τις ανάγκες, τα προβλήματα και τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Στρατηγική.

ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

**ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΟΧΕ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ**

Η διαβούλευση με τους φορείς και τους πολίτες της Περιφέρειας Αττικής, αποτελεί μια πολύ ουσιαστική παράμετρο για την εκπόνηση και την υλοποίηση μιας επιτυχημένης στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού. Η διαδικασία διαβούλευσης αποτελεί προσαρμοσμένη ενέργεια για την εκπόνηση του Σχεδίου Δράσης και βασίζεται στους Στόχους και τους Άξονες Προτεραιότητάς του.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
στον τομέα του πολιτισμού στο πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
του Υπουργείου Πολιτισμού για την ΟΧΕ στον τομέα του πολιτισμού στην Αττική

ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης στον τομέα του πολιτισμού στην Αττική

**ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΧΕ
ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ**

(δεν βρέθηκαν άρθρα)

▽ Πλαίσιο Διαβούλευσης ΟΧΕ για τον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική:

Η διαβούλευση με τους φορείς και τους πολίτες της Περιφέρειας Αττικής, αποτελεί μια πολύ ουσιαστική παράμετρο για την εκπόνηση και την υλοποίηση μιας επιτυχημένης στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού. Η διαδικασία διαβούλευσης αποτελεί προσαρμοσμένη ενέργεια για την εκπόνηση του Σχεδίου Δράσης και βασίζεται στους Στόχους και τους Άξονες Προτεραιότητάς του. Η διαδικασία διαβούλευσης περιλαμβάνει μια εσωτερική και μια εξωτερική διεργασία.

Η εσωτερική διαβούλευση γίνεται μεταξύ των Υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού και της

Περιφέρειας Αττικής. Έχει ήδη εκκινήσει και αφορά στη διαμόρφωση του οράματος, των Αξόνων Προτεραιότητας και του Σχεδίου Δράσεως της ΟΧΕ. Στόχος της εσωτερικής διαβούλευσης είναι να αξιοποιήσει τις γνώσεις και την εμπειρία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, ώστε να αξιοποιηθούν οι προτάσεις ανάλογα με την ωριμότητα και τη σχέση τους με τους αντίστοιχους Άξονες Προτεραιότητας. Επιπλέον, στόχο αποτελεί η αξιολόγηση και η ιεράρχηση των προτεινόμενων παρεμβάσεων σε ένα ενιαίο προγραμματικό στρατηγικό και επιχειρησιακό σχεδιασμό, όπως επίσης και η ένταξή τους στο χρηματοδοτικό πλαίσιο.

Στόχος της εξωτερικής διαβούλευσης, είναι να κάνει την τοπική κοινωνία συμμετόχο στην αναπτυξιακή διαδικασία για την ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση στον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική. Στο πλαίσιο αυτό καταγράφονται οι ανάγκες τόσο των φορέων, όσο και των ίδιων των πολιτών και αναγνωρίζονται οι στρατηγικές προκλήσεις. Τέλος, μέσω αυτής θα συλλεχθούν και θα αξιολογηθούν προτάσεις για δράσεις και έργα.

Βασικό εργαλείο για τη διεξαγωγή της εξωτερικής διαβούλευσης και τη διαμόρφωση ισχυρής εταιρικής σχέσης με τους πολίτες και τους εταίρους στον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική, αποτελεί το ερωτηματολόγιο, το οποίο διαμορφώθηκε καταλλήλως και ψηφιακά, για την εισροή και αξιοποίηση στοχευμένης πληροφορίας και αξιολογικών κρίσεων επί του σχεδιασμού της Στρατηγικής ΟΧΕ.

Πλαίσιο Διαβούλευσης ΟΧΕ για τον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική

Η διαβούλευση με τους φορείς και τους πολίτες της Περιφέρειας Αττικής, αποτελεί μια πολύ ουσιαστική παράμετρο για την εκπόνηση και την υλοποίηση μιας επιτυχημένης στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού. Η διαδικασία διαβούλευσης αποτελεί προαπαιτούμενη ενέργεια για την εκπόνηση του Σχεδίου Δράσης και βασίζεται στους Στόχους και τους Άξονες Προτεραιότητάς του. Η διαδικασία διαβούλευσης περιλαμβάνει μια εσωτερική και μια εξωτερική διεργασία.

Η εσωτερική διαβούλευση γίνεται μεταξύ των Υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού και της Περιφέρειας Αττικής. Έχει ήδη εκκινήσει και αφορά στη διαμόρφωση του οράματος, των Αξόνων Προτεραιότητας και του Σχεδίου Δράσεως της ΟΧΕ. Στόχος της εσωτερικής διαβούλευσης είναι να αξιοποιήσει τις γνώσεις και την εμπειρία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, ώστε να αξιοποιηθούν οι προτάσεις ανάλογα με την ωριμότητα και τη σχέση τους με τους αντίστοιχους Άξονες Προτεραιότητας. Επιπλέον, στόχο αποτελεί η αξιολόγηση και η ιεράρχηση των προτεινόμενων παρεμβάσεων σε ένα ενιαίο προγραμματικό στρατηγικό και επιχειρησιακό σχεδιασμό, όπως επίσης και η ένταξή τους στο χρηματοδοτικό πλαίσιο.

Στόχος της εξωτερικής διαβούλευσης, είναι να κάνει την τοπική κοινωνία συμμετόχο στην αναπτυξιακή διαδικασία για την ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση στον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική. Στο πλαίσιο αυτό καταγράφονται οι ανάγκες τόσο των φορέων, όσο και των ίδιων των πολιτών και αναγνωρίζονται οι στρατηγικές προκλήσεις. Τέλος, μέσω αυτής θα συλλεχθούν και θα αξιολογηθούν προτάσεις για δράσεις και έργα.

Βασικό εργαλείο για τη διεξαγωγή της εξωτερικής διαβούλευσης και τη διαμόρφωση ισχυρής εταιρικής σχέσης με τους πολίτες και τους εταίρους στον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική, αποτελεί το ερωτηματολόγιο, το οποίο διαμορφώθηκε καταλλήλως και ψηφιακά, για την εισροή και αξιοποίηση στοχευμένης πληροφορίας και αξιολογικών κρίσεων επί του σχεδιασμού της Στρατηγικής ΟΧΕ.

▽ Χωρική ανάπτυξη στον τομέα του πολιτισμού στο Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027:

Για την περίοδο 2021-2027, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει την ενίσχυση της αστικής και εδαφικής διάστασης θεσπίζοντας έναν νέο Στόχο Πολιτικής (5) για «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της». Ο στόχος αυτός προωθεί την τοποκεντρική προσέγγιση και τη συμμετοχή των τοπικών αρχών και της κοινωνίας των πολιτών στην εύρεση λύσεων για τις τοπικές προκλήσεις.

Η διάσταση της προστασίας, ανάπτυξης και προβολής της πολιτισμικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών κατέχει εξέχουσα θέση στο περιεχόμενο του Στόχου Πολιτικής και αποτελεί βασική προτεραιότητα παρέμβασης.

Με βάση τη στρατηγική του Προγράμματος «Αττική» 2021-2027, στην Περιφέρεια εντοπίζονται μοναδικά τοπόσημα παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και σημαντικές πολιτιστικές υποδομές, δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες προσδιορισμού χωρικών ενοτήτων με δυναμική ανάπτυξης, μέσω της κάθετης σύνδεσης πολιτισμού και τουρισμού, για την προσέλκυση επισκεπτών που αποζητούν την εμπειρία εναλλακτικών μορφών θεματικού τουρισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, έχουν εντοπιστεί παρεμβάσεις Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων, που παρουσιάζουν ιδιαίτερο αναπτυξιακό ενδιαφέρον για την Περιφέρεια τόσο εντός όσο και εκτός του αστικού ιστού της Αττικής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων παρεμβάσεων είναι αυτές που εντάσσονται στην Τριλογία της Αττικής, δηλαδή στην ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση οργάνωσης και ανάδειξης των πολιτιστικών δυνατοτήτων στον άξονα μεταξύ Αθήνα - Ελευσίνα - Λαύριο. Έναν άξονα που συνδέει τρεις από τις πιο φορτισμένες ιστορικά περιοχές της Περιφέρειας συνιστά μια νοητή πολιτιστική διαδρομή αναδεικνύοντας τους αρχαιολογικούς χώρους και άλλα σημεία ενδιαφέροντος, με στόχο τόσο τη διάχυση της τουριστικής κίνησης χωρικά σε όλη την Αττική, όσο και την επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας της παραμονής των επισκεπτών εντός της Περιφέρειας με τη δημιουργία και ανάδειξη ενός νέου τουριστικού προϊόντος (θεματική πολιτιστική διαδρομή της Τριλογίας) που θα εμπλουτίσει την εμπειρία των επισκεπτών.

Βασικές προτεραιότητες για τον Πολιτισμό, στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 5: 'Ενίσχυση της χωρικής οικονομικής, κοινωνικής, περιβαλλοντικής και πολιτιστικής ανάπτυξης και συνοχής στην Αττική', που ονοματίζονται στο Πρόγραμμα «Αττική» 2021-2027 αποτελούν η στήριξη του τομέα του πολιτισμού, μέσω δράσεων ανάδειξης πολιτιστικού προϊόντος - υποδομές πολιτισμού, σύγχρονος πολιτισμός - δημιουργική οικονομία:

- Μέσα από τον Ειδικό στόχο 5i, στο αστικό περιβάλλον της Αττικής.
- Μέσα από τον Ειδικό στόχο 5ii, εκτός του αστικού ιστού της Αττικής.

Στρατηγική ΟΧΕ Περιφέρειας Αττικής - Πολιτισμός

Προετοιμασία της Στρατηγικής ΟΧΕ Πολιτισμού 2021 - 2027

Χωρική ανάπτυξη στον τομέα του πολιτισμού στο Πρόγραμμα «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027

Για την περίοδο 2021-2027, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει την ενίσχυση της αστικής και εδαφικής διάστασης θεσπίζοντας έναν νέο Στόχο Πολιτικής (5) για «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της». Ο στόχος αυτός προωθεί την τοποκεντρική προσέγγιση και τη συμμετοχή των τοπικών αρχών και της κοινωνίας των πολιτών στην εύρεση λύσεων για τις τοπικές προκλήσεις.

Η διάσταση της προστασίας, ανάπτυξης και προβολής της πολιτισμικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών κατέχει εξέχουσα θέση στο περιεχόμενο του Στόχου Πολιτικής και αποτελεί βασική προτεραιότητα παρέμβασης.

Με βάση τη στρατηγική του Προγράμματος «Αττική» 2021-2027, στην Περιφέρεια εντοπίζονται μοναδικά τοπόσημα παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς και σημαντικές πολιτιστικές υποδομές, δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες προσδιορισμού χωρικών ενότητων με δυναμική ανάπτυξης, μέσω της κάθετης σύνδεσης πολιτισμού και τουρισμού, για την προσέλκυση επισκεπτών που αποζητούν την εμπειρία εναλλακτικών μορφών θεματικού τουρισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, έχουν εντοπιστεί παρεμβάσεις Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων, που παρουσιάζουν ιδιαίτερο αναπτυξιακό ενδιαφέρον για την Περιφέρεια τόσο εντός όσο και εκτός του αστικού ιστού της Αττικής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων παρεμβάσεων είναι αυτές που εντάσσονται στην Τριλογία της Αττικής, δηλαδή στην ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση οργάνωσης και ανάδειξης των πολιτιστικών δυνατοτήτων στον άξονα μεταξύ Αθήνα - Ελευσίνα - Λαύριο. Έναν άξονα που συνδέει τρεις από τις πιο φορτισμένες ιστορικά περιοχές της Περιφέρειας συνιστά μια νοητή πολιτιστική διαδρομή αναδεικνύοντας τους αρχαιολογικούς χώρους και άλλα σημεία ενδιαφέροντος, με στόχο τόσο τη διάχυση της τουριστικής κίνησης χωρικά σε όλη την Αττική, όσο και την επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας της παραμονής των επισκεπτών εντός της Περιφέρειας με τη δημιουργία και ανάδειξη ενός νέου τουριστικού προϊόντος (θεματική πολιτιστική διαδρομή της Τριλογίας) που θα εμπλουτίσει την εμπειρία των επισκεπτών.

Βασικές προτεραιότητες για τον Πολιτισμό, στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 5: 'Ενίσχυση της χωρικής οικονομικής, κοινωνικής, περιβαλλοντικής και πολιτιστικής ανάπτυξης και συνοχής στην Αττική', που ονοματίζονται στο Πρόγραμμα «Αττική» 2021-2027 αποτελούν η στήριξη του τομέα του πολιτισμού, μέσω δράσεων ανάδειξης πολιτιστικού προϊόντος - υποδομές πολιτισμού, σύγχρονος πολιτισμός - δημιουργική οικονομία:

- Μέσα από τον Ειδικό στόχο 5i, στο αστικό περιβάλλον της Αττικής.
- Μέσα από τον Ειδικό στόχο 5ii, εκτός του αστικού ιστού της Αττικής.

▽ Στρατηγική και προτεραιότητες του Υπουργείου Πολιτισμού για την ΟΧΕ στον τομέα του πολιτισμού στην Αττική:

Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) αποτελούν τις Στρατηγικές που καθορίζουν ολοκληρωμένες δράσεις για την αντιμετώπιση οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών, δημογραφικών και κοινωνικών προκλήσεων που θίγουν συγκεκριμένες χωρικές ενότητες και την ανάπτυξή τους μέσω αξιοποίησης και μεγιστοποίησης αναπτυξιακών δυνατοτήτων τους, που χαρακτηρίζονται από συμπληρωματικότητα και συνεκτικότητα δράσεων, καθώς και αντιπροσωπευτικότητα του συστήματος διακυβέρνησης.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα παραπάνω, το Όραμα της Χωρικής Αρχής (Υπουργείου Πολιτισμού – ΕΔΕΠΟΛ) μέσα από την υλοποίηση της ΟΧΕ για τον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική είναι:

«Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου και εξέλιξή του σε έναν αναβαθμισμένο πολιτιστικό προορισμό, μέσω βελτίωσης της ποιότητας και της ελκυστικότητας του πολιτιστικού αποθέματος, με γνώμονα την αύξηση της επισκεψιμότητας και την ενίσχυση της χωρικής της διάχυσης σε όλη την Περιφέρεια.»

Ως περιοχή παρέμβασης ορίζεται το σύνολο της έκτασης της Περιφέρειας Αττικής. Για το πολιτιστικό προϊόν της Περιφέρειας Αττικής προωθούνται παρεμβάσεις αναβάθμισης και

εμπλουτισμού μέσω της αξιοποίησης καινοτομιών. Βασική επιδίωξη είναι ολόκληρη η Αττική, και όχι μόνο το κέντρο της Αθήνας, να εξελιχθεί σε ένα συνολικό προορισμό πολιτιστικού τουρισμού μέσω της χωρικής διάχυσης της τουριστικής κίνησης σε περιοχές όπως το Λαύριο, η Ελευσίνα και ο Πειραιάς, που παρουσιάζουν σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης και βελτίωσης.

Η χωρική αυτή διάχυση εμπεριέχει και το στόχο της επιμήκυνσης της χρονικής διάρκειας παραμονής επισκεπτών στην Αττική, που θα επιτευχθεί μέσω του εμπλουτισμού των προσφερόμενων σημείων ενδιαφέροντος και προορισμών ημερήσιας αναψυχής, αλλά και των δραστηριοτήτων Σύγχρονου Πολιτισμού.

Οι Στρατηγικοί Στόχοι που τίθενται είναι οι εξής:

- Στρατηγικός Στόχος 1: Προστασία, διαφύλαξη και προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου.
- Στρατηγικός Στόχος 2: Διάχυση της επισκεψιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Αττικής και άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού.
- Στρατηγικός Στόχος 3: Βελτίωση και εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος με άξονα την οργάνωση θεματικών πολιτιστικών διαδρομών στην Αττική.
- Στρατηγικός Στόχος 4: Εκσυγχρονισμός και ανάδειξη των πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών της Αττικής με ψηφιακό μετασχηματισμό και εισαγωγή καινοτομιών.

Στρατηγική και προτεραιότητες του Υπουργείου Πολιτισμού για την ΟΧΕ στον τομέα του πολιτισμού στην Αττική

Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) αποτελούν τις Στρατηγικές που καθορίζουν ολοκληρωμένες δράσεις για την αντιμετώπιση οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών, δημογραφικών και κοινωνικών προκλήσεων που θίγουν συγκεκριμένες χωρικές ενότητες και την ανάπτυξη τους μέσω αξιοποίησης και μεγιστοποίησης αναπτυξιακών δυνατοτήτων τους, που χαρακτηρίζονται από συμπληρωματικότητα και συνεκτικότητα δράσεων, καθώς και αντιπροσωπευτικότητα του συστήματος διακυβέρνησης.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα παραπάνω, το Όραμα της Χωρικής Αρχής (Υπουργείου Πολιτισμού – ΕΔΕΠΟΛ) μέσα από την υλοποίηση της ΟΧΕ για τον τομέα του Πολιτισμού στην Αττική είναι:

«Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου και εξέλιξη του σε έναν αναβαθμισμένο πολιτιστικό προορισμό, μέσω βελτίωσης της ποιότητας και της ελκυστικότητας του πολιτιστικού αποθέματος, με γνώμονα την αύξηση της επισκεψιμότητας και την ενίσχυση της χωρικής της διάχυσης σε όλη την Περιφέρεια.»

Ως περιοχή παρέμβασης ορίζεται το σύνολο της έκτασης της Περιφέρειας Αττικής. Για το πολιτιστικό προϊόν της Περιφέρειας Αττικής προωθούνται παρεμβάσεις αναβάθμισης και εμπλουτισμού μέσω της αξιοποίησης καινοτομιών. Βασική επιδίωξη είναι ολόκληρη η Αττική, και όχι μόνο το κέντρο της Αθήνας, να εξελιχθεί σε ένα συνολικό προορισμό πολιτιστικού τουρισμού μέσω της χωρικής διάχυσης της τουριστικής κίνησης σε περιοχές όπως το Λαύριο, η Ελευσίνα και ο Πειραιάς, που παρουσιάζουν σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης και βελτίωσης.

Η χωρική αυτή διάχυση εμπεριέχει και το στόχο της επιμήκυνσης της χρονικής διάρκειας παραμονής επισκεπτών στην Αττική, που θα επιτευχθεί μέσω του εμπλουτισμού των προσφερόμενων σημείων ενδιαφέροντος και προορισμών ημερήσιας αναψυχής, αλλά και των δραστηριοτήτων Σύγχρονου Πολιτισμού.

Οι Στρατηγικοί Στόχοι που τίθενται είναι οι εξής:

- Στρατηγικός Στόχος 1: Διαφύλαξη και προβολή της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Αττικού Τοπίου
- Στρατηγικός Στόχος 2: Διάχυση της επισκεψιμότητας σε όλη την έκταση της Περιφέρειας Αττικής και άμβλυνση της εποχικότητας του τουρισμού
- Στρατηγικός Στόχος 3: Βελτίωση και εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος με άξονα την οργάνωση θεματικών πολιτιστικών διαδρομών στην Αττική
- Στρατηγικός Στόχος 4: Εκσυγχρονισμός και ανάδειξη των πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών της Αττικής με ψηφιακό μετασχηματισμό και εισαγωγή καινοτομιών

▽ **Σύστημα Διακυβέρνησης της ΟΧΕ στον τομέα του πολιτισμού στην Αττική:**

Η αποτελεσματικότητα των στρατηγικών ΟΧΕ συνδέεται στενά με τη διακυβέρνηση και την

παρακολούθηση.

Το Υπουργείο Πολιτισμού - Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.) καθίσταται αρμόδια Χωρική Αρχή για την κατάθεση πρότασης και υλοποίηση Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» για την προγραμματική περίοδο 2021-2027.

Σύμφωνα με τον Οδηγό Εφαρμογής για τη συγκρότηση των Ομάδων Υποστήριξης της Διακυβέρνησης των ΟΧΕ και ΟΧΕ ΒΑΑ για την Περίοδο 2021-2027, για την υποστήριξη της διακυβέρνησης της Στρατηγικής της ΟΧΕ, συγκροτείται μια Συνεκτική Ομάδα σε επίπεδο Χωρικής Αρχής με στόχο:

- Το συντονισμό του σχεδιασμού της Στρατηγικής και τη διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς και την τοπική κοινωνία.
- Τη διαμόρφωση του σχεδίου δράσης για την ωρίμανση των έργων και υλοποίηση της Στρατηγικής.
- Την παρακολούθηση της πορείας ωρίμανσης και υλοποίησης των πράξεων της Στρατηγικής.
- Την επίλυση προβλημάτων στην πορεία υλοποίησης.

Η Συνεκτική Ομάδα σε επίπεδο Χωρικής Αρχής συντονίζεται με την συνεκτική Ομάδα Διοίκησης της Περιφέρειας και την ΕΥΔ. Η Συνεκτική Ομάδα σε επίπεδο Χωρικής Αρχής της ΟΧΕ, θα πρέπει να έχει συγκροτηθεί από την αρμόδια Χωρική Αρχή πριν την έγκριση της Στρατηγικής και θα αποτελεί τμήμα της Απόφασης Έγκρισης της Στρατηγικής από την ΕΥΔ του Προγράμματος «Αττική» 2021-2027.

Σύστημα Διακυβέρνησης της ΟΧΕ στον τομέα του πολιτισμού στην Αττική

Η αποτελεσματικότητα των στρατηγικών ΟΧΕ συνδέεται στενά με τη διακυβέρνηση και την παρακολούθηση.

Το Υπουργείο Πολιτισμού - Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (ΕΔΕΠΟΛ) καθίσταται αρμόδια Χωρική Αρχή για την κατάθεση πρότασης και υλοποίηση Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού στο πλαίσιο του Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ» για την προγραμματική περίοδο 2021-2027.

Σύμφωνα με τον Οδηγό Εφαρμογής για τη συγκρότηση των Ομάδων Υποστήριξης της Διακυβέρνησης των ΟΧΕ και ΟΧΕ ΒΑΑ για την Περίοδο 2021-2027, για την υποστήριξη της διακυβέρνησης της Στρατηγικής της ΟΧΕ, συγκροτείται μια Συνεκτική Ομάδα σε επίπεδο Χωρικής Αρχής με στόχο:

- Το συντονισμό του σχεδιασμού της Στρατηγικής και τη διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς και την τοπική κοινωνία.
- Τη διαμόρφωση του σχεδίου δράσης για την ωρίμανση των έργων και υλοποίηση της Στρατηγικής.
- Την παρακολούθηση της πορείας ωρίμανσης και υλοποίησης των πράξεων της Στρατηγικής.
- Την επίλυση προβλημάτων στην πορεία υλοποίησης.

Η Συνεκτική Ομάδα σε επίπεδο Χωρικής Αρχής συντονίζεται με την συνεκτική Ομάδα Διοίκησης της Περιφέρειας και την ΕΥΔ. Η Συνεκτική Ομάδα σε επίπεδο Χωρικής Αρχής της ΟΧΕ, θα πρέπει να έχει συγκροτηθεί από την αρμόδια Χωρική Αρχή πριν την έγκριση της Στρατηγικής και θα αποτελεί τμήμα της Απόφασης Έγκρισης της Στρατηγικής από την ΕΥΔ του Προγράμματος «Αττική» 2021-2027.

▽ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ:

Η παρούσα διαδικασία Διαβούλευσης αφορά στη συμβολή των πολιτών, δημόσιων και ιδιωτικών φορέων για τη διαμόρφωση της **Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής την προγραμματική περίοδο 2021-2027**. Αρμόδια Χωρική αρχή αποτελεί το Υπουργείο Πολιτισμού - Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.).

Βασικός στόχος της Στρατηγικής είναι η αναβάθμιση των πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών, μέσω της κάθετης σύνδεσης πολιτισμού και τουρισμού για την περαιτέρω προσέλκυση επισκεπτών και την οργάνωση και εμπλουτισμό του πολιτιστικού/τουριστικού προϊόντος στην Αττική. Η Στρατηγική εστιάζει παράλληλα και στην προώθηση της Πολιτιστικής Διαδρομής «Τριλογία της Αττικής», δηλαδή στην ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση οργάνωσης και ανάδειξης του θεματικού άξονα του πολιτισμού μεταξύ Αθήνας, Ελευσίνας και Λαυρίου, συνδέοντας τρεις από τις πιο σημαντικές περιοχές της Περιφέρειας κατά την αρχαιότητα.

Η διαβούλευση αποτελεί ένα κρίσιμο στάδιο για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για τις ανάγκες, τα προβλήματα και τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Στρατηγική. Με το παρόν ερωτηματολόγιο καλούνται **κάτοικοι, φορείς, επιχειρήσεις**, να καταθέσουν, σε μια σειρά από αναπτυξιακά ζητήματα, τη συμβολή τους η οποία καθίσταται απαραίτητη και πολύτιμη για τη διαμόρφωση μιας ισχυρής εταιρικής σχέσης κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση της Στρατηγικής **ΟΧΕ Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής**.

Τονίζεται ότι η συμβολή στα ερωτήματα των συμμετεχόντων ΔΕΝ θα δημοσιοποιηθεί, θα αξιοποιηθεί ΜΟΝΟ για στατιστική επεξεργασία και την εξαγωγή συμπερασμάτων επί του συνόλου του δείγματος. Θα τηρηθούν όλοι οι όροι και οι αρχές εμπιστευτικότητας βάσει της σχετικής νομοθεσίας.

Η έρευνα δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί χωρίς τη δική σας συμβολή. Σας παρακαλούμε να αφιερώσετε λίγο από το χρόνο σας στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Ιδιότητα (κάτοικος, φορέας, επιχείρηση)	
Τόπος διαμονής/έδρας	

1) Γνωρίζετε τι είναι η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής;

Ναι

Όχι

Αν ναι, πως ενημερωθήκατε για αυτό;

2) Πως αξιολογείτε τις παρεμβάσεις που έχουν γίνει μέχρι σήμερα στην Αττική, με

σκοπό την αναβάθμιση των πολιτιστικών πόρων και την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού;

Θετικά

Αρνητικά

Δεν γνωρίζω

3) Πιστεύετε ότι οι δημόσιες αρχές πρέπει να επενδύσουν περαιτέρω στην προστασία και αναβάθμιση των πολιτιστικών πόρων και στην ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού στην Αττική;

Ναι

Όχι

4) Ποια στοιχεία πολιτισμού της Περιφέρειας Αττικής πιστεύετε ότι είναι περισσότερο ελκυστικά; (μέχρι 5 επιλογές).

Τοπόσημα Πολιτιστικής Κληρονομιάς και χώροι υψηλού συμβολισμού - Αρχαιολογικοί χώροι (Ακρόπολη, Ελευσίνα, Σούνιο, κ.ά.) - Μνημεία (Παρθενώνας, Μονή Δαφνίου, Ωδείο Ηρώδου Αττικού, Ναός του Ποσειδώνα στο Σούνιο, κ.ά.) - Ιστορικοί Τόποι (Σαλαμίνα, Μαραθώνας, κ.ά.)	
Μουσεία (αρχαιολογικά, ιστορικά, λαογραφικά, Πινακοθήκες κ.ά.)	
Κτήρια υψηλής αρχιτεκτονικής σημασίας (Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, Μητρόπολη Αθηνών, ΚΠΙΣΝ, νεοκλασικά κτήρια κ.ά.)	
Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά (Έθιμα/παραδόσεις)	
Τόποι ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και οικολογικού ενδιαφέροντος (Βραυρώνα, κ.ά.)	
Λογοτεχνία και βιβλίο	
Εκθέσεις Σύγχρονης Τέχνης (Ζωγραφική, Γλυπτική, Φωτογραφία, Εγκαταστάσεις)	
Παραστατικές Τέχνες (Θέατρο, Χορός, Μουσική, Όπερα)	
Εκδηλώσεις, συναυλίες, φεστιβάλ	

5) Έχετε επισκεφθεί πολιτιστικές υποδομές (αρχαιολογικοί χώροι/μνημεία/μουσεία/εκθέσεις/χώροι τέχνης και πολιτισμού) της Αττικής στο πλαίσιο σχολικών εκδρομών;

Ναι

Όχι

- 6)** Έχετε επισκεφθεί πολιτιστικές υποδομές (αρχαιολογικοί χώροι/μνημεία/μουσεία/εκθέσεις/χώροι τέχνης και πολιτισμού) της Αττικής ως ενήλικες;

Ναι

Όχι

- 7)** Αξιολογήστε τις πολιτιστικές υποδομές και εκδηλώσεις (αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία, μνημεία, εκθέσεις κ.ά.) της Αττικής, που επισκεφθήκατε, ως προς τα κάτωθι (1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη):

Αξιολόγηση πολιτιστικών υποδομών ως προς	1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη				
Ποιότητα κτιριακών υποδομών (εκθεσιακός χώρος, εκδοτήριο, χώροι υγιεινής, προσβασιμότητα ΑμεΑ, πωλητήριο, αναψυκτήριο κ.λπ.)	1	2	3	4	5
Ποιότητα υπηρεσιών (ενημερωτικά έντυπα, έντυπη-ψηφιακή ξενάγηση, προβολή video, εκπαιδευτικά προγράμματα κ.λπ.)	1	2	3	4	5
Εξυπηρέτηση προσωπικού	1	2	3	4	5
Ευκολία πρόσβασης	1	2	3	4	5
Καθαριότητα	1	2	3	4	5
Ωράριο λειτουργίας	1	2	3	4	5
Κόστος εισιτηρίου	1	2	3	4	5
Ποιότητα και ποσότητα αναμνηστικών	1	2	3	4	5

- 8)** Ποιες εναλλακτικές μορφές τουρισμού θεωρείτε ότι λειτουργούν συμπληρωματικά με τον πολιτισμό στην Περιφέρεια Αττικής; (θρησκευτικός, γαστρονομικός, οινοτουρισμός, αγροτουρισμός, ιατρικός, τουρισμός ευεξίας, αθλητικός, city break, κτλ.) (συμπληρώστε μορφή τουρισμού και πατήστε προσθήκη για να γράψετε την επόμενη)

- 9)** Αξιολογήστε τη Σπουδαιότητα των παρακάτω δυνητικών στρατηγικών ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ στην Αττική για τον τομέα του Πολιτισμού (1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη)

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη				
1. Προστασία, διαφύλαξη και ανάδειξη της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένης και της άυλης, με άξονα τη βιωσιμότητα και την αειφορία	1	2	3	4	5
2. Ενίσχυση της πρόληψης και προστασίας των πολιτιστικών πόρων απέναντι στις επιπτώσεις φαινομένων της κλιματικής αλλαγής	1	2	3	4	5
3. Απόδοση πολιτιστικών χρήσεων σε κτήρια ιδιαίτερης ιστορικής και αρχιτεκτονικής σημασίας	1	2	3	4	5
4. Βελτίωση της προσβασιμότητας σε πολιτιστικές υποδομές για εμποδιζόμενα άτομα και ΑμεΑ	1	2	3	4	5
5. Ενσωμάτωση περαιτέρω καινοτομικών εφαρμογών των νέων τεχνολογιών στον τομέα του πολιτισμού	1	2	3	4	5
6. Προώθηση πολιτιστικών στοιχείων, όπως λογοτεχνία, μουσική, παραστατικές τέχνες, εικαστικές τέχνες, σχέδιο, μόδα κτλ.	1	2	3	4	5
7. Ενίσχυση αριθμού και ποιότητας πολιτιστικών εκδηλώσεων	1	2	3	4	5
8. Διασύνδεση πολιτιστικού προϊόντος με εναλλακτικές μορφές τουρισμού	1	2	3	4	5
9. Διασύνδεση του πολιτιστικού προϊόντος με τον φυσικό/οικολογικό πλούτο της Αττικής	1	2	3	4	5
10. Ενίσχυση δράσεων σύγχρονου πολιτισμού με αξιοποίηση του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου της Αττικής	1	2	3	4	5
11. Υποστήριξη του ταλέντου και της δημιουργικότητας του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου της Αττικής για την προώθηση του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα και της δημιουργικής οικονομίας	1	2	3	4	5
12. Αξιοποίηση περισσότερο εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς του πολιτισμού και του τουρισμού	1	2	3	4	5
13. Διασύνδεση πολιτιστικών δράσεων με κοινωνικές ανάγκες και δράσεις (υγεία, εκπαίδευση, κοινωνική ενσωμάτωση, συμπερίληψη, κτλ.)	1	2	3	4	5
14. Ανάγκη περαιτέρω οργάνωσης των ενεργειών	1	2	3	4	5

προώθησης, προβολής του πολιτιστικού και τουριστικού προϊόντος					
15. Ενίσχυση οργάνωσης και προώθησης πολιτιστικών και θεματικών τουριστικών διαδρομών	1	2	3	4	5
16. Ενίσχυση της εξωστρέφειας και της διεθνούς δικτύωσης στον τομέα του πολιτισμού	1	2	3	4	5
17. Διεύρυνση των ενεργειών επικοινωνίας και δημοσιότητας των πολιτιστικών δράσεων – διεύρυνση των ομάδων στόχου	1	2	3	4	5
18. Διάχυση, στοχευμένη και ισόρροπη ανακατανομή της τουριστικής κίνησης και της επισκεψιμότητας στους πολιτιστικούς πόρους σε όλη την έκταση της Αττικής	1	2	3	4	5
19. Διασύνδεση του πολιτισμού με την οικονομία μέσω ενίσχυσης επιχειρηματικού πνεύματος	1	2	3	4	5
20. Ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας της Αττικής	1	2	3	4	5
Αναφέρατε άλλη στρατηγική Πρόκληση					

10) Αξιολογήστε τις παρακάτω προτεινόμενες κατηγορίες Δράσεων βάσει της Σπουδαιότητας τους για τη Στρατηγική ΟΧΕ στον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής:

Βελτίωση υφιστάμενων πολιτιστικών χώρων και υποδομών στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής	1	2	3	4	5
Ανάδειξη και αξιοποίηση αξιόλογου κτιριακού αποθέματος στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής για τη φιλοξενία πολιτιστικών χρήσεων	1	2	3	4	5
Προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων και μνημείων εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας	1	2	3	4	5
Εμπλουτισμός του Σύγχρονου Πολιτισμού στην Αττική με αναβαθμισμένες λειτουργίες υποδομών και υλοποίηση καινοτόμων δράσεων	1	2	3	4	5
Οργάνωση και εφαρμογή πιλοτικών δράσεων στο Σύγχρονο Πολιτισμό της Αττικής σε σύνδεση με κοινωνικές ανάγκες	1	2	3	4	5
Ενίσχυση της σήμανσης και της δικτύωσης των πολιτιστικών πόρων σε όλη την έκταση της Αττικής	1	2	3	4	5

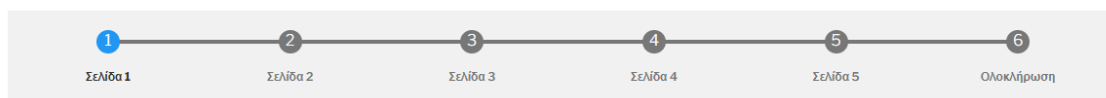
Ενίσχυση της οργάνωσης και προβολής του πολιτιστικού προϊόντος στην Αττική – ανάδειξη πολιτιστικών διαδρομών

1 2 3 4 5

- 11)** Τι αποτελέσματα αναμένετε από την υλοποίηση της ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική; (συμπληρώστε αποτέλεσμα και πατήστε προσθήκη για να γράψετε το επόμενο)

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΑΣ!

Ερωτηματολόγιο διαβούλευσης Στρατηγικής ΟΧΕ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ (ΟΧΕ) ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ» 2021-2027

Η παρούσα διαδικασία Διαβούλευσης αφορά στη συμβολή των πολιτών, δημόσιων και ιδιωτικών φορέων για τη διαμόρφωση της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής την προγραμματική περίοδο 2021-2027. Αρμόδια Χωρική αρχή αποτελεί το Υπουργείο Πολιτισμού - Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Πολιτισμού (ΕΔΕΠΟΛ).

Βασικός στόχος της Στρατηγικής είναι η αναβάθμιση των πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών, μέσω της κάθετης σύνδεσης πολιτισμού και τουρισμού για την περαιτέρω προσέλκυση επισκεπτών και την οργάνωση και εμπλουτισμό του πολιτιστικού/τουριστικού προϊόντος στην Αττική. Η Στρατηγική εστιάζει παράλληλα και στην προώθηση της Πολιτιστικής Διαδρομής «Τριλογία της Αττικής», δηλαδή στην ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση οργάνωσης και ανάδειξης του θεματικού άξονα του πολιτισμού μεταξύ Αθήνας, Ελευσίνας και Λαυρίου, συνδέοντας τρεις από τις πιο σημαντικές περιοχές της Περιφέρειας κατά την αρχαιότητα.

Η διαβούλευση αποτελεί ένα κρίσιμο στάδιο για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για τις ανάγκες, τα προβλήματα και τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Στρατηγική. Με το παρόν ερωτηματολόγιο καλούνται **κάτοικοι, φορείς, επιχειρήσεις**, να καταθέσουν, σε μια σειρά από αναπτυξιακά ζητήματα, τη συμβολή τους η οποία καθίσταται απαραίτητη και πολύτιμη για τη διαμόρφωση μιας ισχυρής εταιρικής σχέσης κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση της Στρατηγικής ΟΧΕ Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής.

Τονίζεται ότι η συμβολή στα ερωτήματα των συμμετεχόντων ΔΕΝ θα δημοσιοποιηθεί, θα αξιοποιηθεί ΜΟΝΟ για στατιστική επεξεργασία και την εξαγωγή συμπερασμάτων επί του συνόλου του δείγματος. Θα τηρηθούν όλοι οι όροι και οι αρχές εμπιστευτικότητας βάσει της σχετικής νομοθεσίας.

Η έρευνα δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί χωρίς τη δική σας συμβολή. Σας παρακαλούμε να αφιερώσετε λίγο από το χρόνο σας στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Ονοματεπώνυμο (προαιρετικό)

Ιδιότητα *

Κάτοικος

Τόπος διαμονής/έδρας *

σ

1. Γνωρίζετε τι είναι η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) για τον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής; *

☒ Ναι☐ Όχι

Αν ναι, πως ενημερωθήκατε για αυτό;

[ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ >](#)

2. Πως αξιολογείτε τις παρεμβάσεις που έχουν γίνει μέχρι σήμερα στην Αττική, με σκοπό την αναβάθμιση των πολιτιστικών πόρων και την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού;

- ☐ Θετικά
- ☐ Αρνητικά
- ☐ Δεν γνωρίζω

3. Πιστεύετε ότι οι δημόσιες αρχές πρέπει να επενδύσουν περαιτέρω στην προστασία και αναβάθμιση των πολιτιστικών πόρων και στην ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού στην Αττική;

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

4. Ποια στοιχεία πολιτισμού της Περιφέρειας Αττικής πιστεύετε ότι είναι περισσότερο ελκυστικά; (μέχρι 5 επιλογές)

- ☐ Τοπίο Πολιτιστικής Κληρονομιάς και χώροι υψηλού συμβολισμού
- Αρχαιολογικοί χώροι (Ακρόπολη, Ελευσίνα, Σούνιο, κ.ά.)
 - Μνημεία (Παρθενώνας, Μονή Δαφνίου, Ωδείο Ηρώδου Αττικού, Ναός του Ποσειδώνα στο Σούνιο, κ.ά.)
 - Ιστορικοί Τόποι (Σαλαμίνα, Μαραθώνας, κ.ά.)
- ☐ Μουσεία (αρχαιολογικά, ιστορικά, λαογραφικά, Πινακοθήκες κ.ά.)
- ☐ Κτήρια υψηλής αρχιτεκτονικής σημασίας (Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, Μητρόπολη Αθηνών, ΚΠΙΣΝ, νεοκλασικά κτήρια κ.ά.)
- ☐ Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά (Έθιμα/παραδόσεις)
- ☐ Τόποι ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και οικολογικού ενδιαφέροντος (Βραυρώνας, κ.ά.)
- ☐ Λογοτεχνία και βιβλίο
- ☐ Εκθέσεις Σύγχρονης Τέχνης (Ζωγραφική, Γλυπτική, Φωτογραφία, Εγκαταστάσεις)
- ☐ Παραστατικές Τέχνες (Θέατρο, Χορός, Μουσική, Όπερα)
- ☐ Εκδηλώσεις, συναυλίες, φεστιβάλ

5. Έχετε επισκεφθεί πολιτιστικές υποδομές (αρχαιολογικοί χώροι/ μνημεία/μουσεία/εκθέσεις/χώροι τέχνης και πολιτισμού) της Αττικής στο πλαίσιο σχολικών εκδρομών;

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

6. Έχετε επισκεφθεί πολιτιστικές υποδομές (αρχαιολογικοί χώροι/ μνημεία/μουσεία/εκθέσεις/χώροι τέχνης και πολιτισμού) της Αττικής ως ενήλικες;

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

[< ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ](#)
[ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ >](#)

7. Αξιολογήστε τις πολιτιστικές υποδομές και εκδηλώσεις (αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία, μνημεία, εκθέσεις κ.ά.) της Αττικής, που επισκεφθήκατε, ως προς τα κάτωθι (1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη):

	1	2	3	4	5
Ποιότητα κτιριακών υποδομών (εκθεσιακός χώρος, εκδοτήριο, χώροι υγιεινής, προσβασιμότητα ΑμεΑ, πωλητήριο, αναψυκτήριο κλπ)	☐	☐	☐	☐	☐
Ποιότητα υπηρεσιών (ενημερωτικά έντυπα, έντυπη-ψηφιακή ξενάγηση, προβολή video, εκπαιδευτικά προγράμματα κλπ)	☐	☐	☐	☐	☐
Εξυπηρέτηση προσωπικού	☐	☐	☐	☐	☐
Ευκολία πρόσβασης	☐	☐	☐	☐	☐
Καθαριότητα	☐	☐	☐	☐	☐
Ωράριο λειτουργίας	☐	☐	☐	☐	☐
Κόστος εισιτηρίου	☐	☐	☐	☐	☐
Ποιότητα και ποσότητα αναμνηστικών	☐	☐	☐	☐	☐

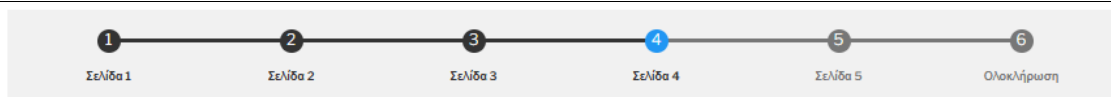
8. Ποιες εναλλακτικές μορφές τουρισμού θεωρείτε ότι λειτουργούν συμπληρωματικά με τον πολιτισμό στην Περιφέρεια Αττικής; (θρησκευτικός, γαστρονομικός, οινoturισμός, αγροτουρισμός, ιατρικός, τουρισμός ευεξίας, αθλητικός, city break, κτλ.) (συμπληρώστε μορφή τουρισμού και πατήστε προσθήκη για να γράψετε την επόμενη)

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

< ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ >

9. Αξιολογήστε τη Σπουδαιότητα των παρακάτω δυνητικών στρατηγικών ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ στην Αττική για τον τομέα του Πολιτισμού (1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη);

	1	2	3	4	5
1. Προστασία, διαφύλαξη και ανάδειξη της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένης και της άυλης, με άξονα τη βιωσιμότητα και την αειφορία	☐	☐	☐	☐	☐
2. Ενίσχυση της πρόληψης και προστασίας των πολιτιστικών πόρων απέναντι στις επιπτώσεις φαινομένων της κλιματικής αλλαγής	☐	☐	☐	☐	☐
3. Απόδοση πολιτιστικών χρήσεων σε κτήρια ιδιαίτερης ιστορικής και αρχιτεκτονικής σημασίας	☐	☐	☐	☐	☐
4. Βελτίωση της προσβασιμότητας σε πολιτιστικές υποδομές για εμποδιζόμενα άτομα και ΑμεΑ	☐	☐	☐	☐	☐
5. Ενσωμάτωση περαιτέρω καινοτομικών εφαρμογών των νέων τεχνολογιών στον τομέα του πολιτισμού	☐	☐	☐	☐	☐
6. Προώθηση πολιτιστικών στοιχείων, όπως λογοτεχνία, μουσική, παραστατικές τέχνες, εικαστικές τέχνες, σχέδιο, μόδα κτλ.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Ενίσχυση αριθμού και ποιότητας πολιτιστικών εκδηλώσεων	☐	☐	☐	☐	☐
8. Διασύνδεση πολιτιστικού προϊόντος με εναλλακτικές μορφές τουρισμού	☐	☐	☐	☐	☐
9. Διασύνδεση του πολιτιστικού προϊόντος με τον φυσικό/οικολογικό πλούτο της Αττικής	☐	☐	☐	☐	☐
10. Ενίσχυση δράσεων σύγχρονου πολιτισμού με αξιοποίηση του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου της Αττικής	☐	☐	☐	☐	☐
11. Υποστήριξη του ταλέντου και της δημιουργικότητας του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου της Αττικής για την προώθηση του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα και της δημιουργικής οικονομίας	☐	☐	☐	☐	☐

12. Αξιοποίηση περισσότερο εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς του πολιτισμού και του τουρισμού	☐	☐	☐	☐	☐
13. Διασύνδεση πολιτιστικών δράσεων με κοινωνικές ανάγκες και δράσεις (υγεία, εκπαίδευση, κοινωνική ενσωμάτωση, συμπερίληψη, κτλ.)	☐	☐	☐	☐	☐
14. Ανάγκη περαιτέρω οργάνωσης των ενεργειών προώθησης, προβολής του πολιτιστικού και τουριστικού προϊόντος	☐	☐	☐	☐	☐
15. Ενίσχυση οργάνωσης και προώθησης πολιτιστικών και θεματικών τουριστικών διαδρομών	☐	☐	☐	☐	☐
16. Ενίσχυση της εξωστρέφειας και της διεθνούς δικτύωσης στον τομέα του πολιτισμού	☐	☐	☐	☐	☐
17. Διεύρυνση των ενεργειών επικοινωνίας και δημοσιότητας των πολιτιστικών δράσεων – διεύρυνση των ομάδων στόχου	☐	☐	☐	☐	☐
18. Διάχυση, στοχευμένη και ισορροπη ανακατανομή της τουριστικής κίνησης και της επισκεψιμότητας στους πολιτιστικούς πόρους σε όλη την έκταση της Αττικής	☐	☐	☐	☐	☐
19. Διασύνδεση του πολιτισμού με την οικονομία μέσω ενίσχυσης επιχειρηματικού πνεύματος	☐	☐	☐	☐	☐
20. Ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας της Αττικής	☐	☐	☐	☐	☐

Αναφέρατε άλλη στρατηγική Πρόκληση

Σε περίπτωση που το επιθυμείτε μπορείτε να προσθέσετε επιπλέον στρατηγικές Πρόκλησης πατώντας το ΠΡΟΣΘΗΚΗ.

< ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ >

10. Αξιολογήστε τις παρακάτω προτεινόμενες κατηγορίες Δράσεων βάσει της Σπουδαιότητας τους για τη Στρατηγική ΟΧΕ στον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής:

	1	2	3	4	5
Βελτίωση υφιστάμενων πολιτιστικών χώρων και υποδομών στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής	☐	☐	☐	☐	☐
Ανάδειξη και αξιοποίηση αξιόλογου κτιριακού αποθέματος στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής για τη φιλοξενία πολιτιστικών χρήσεων	☐	☐	☐	☐	☐
Προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων και μνημείων εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας	☐	☐	☐	☐	☐
Εμπλουτισμός του Σύγχρονου Πολιτισμού στην Αττική με αναβαθμισμένες λειτουργίες υποδομών και υλοποίηση καινοτόμων δράσεων	☐	☐	☐	☐	☐
Οργάνωση και εφαρμογή πιλοτικών δράσεων στο Σύγχρονο Πολιτισμό της Αττικής σε σύνδεση με κοινωνικές ανάγκες	☐	☐	☐	☐	☐
Ενίσχυση της σήμανσης και της δικτύωσης των πολιτιστικών πόρων σε όλη την έκταση της Αττικής	☐	☐	☐	☐	☐
Ενίσχυση της οργάνωσης και προβολής του πολιτιστικού προϊόντος στην Αττική – ανάδειξη πολιτιστικών διαδρομών	☐	☐	☐	☐	☐

Αναφέρατε άλλη κατηγορία Δράσεων που προτείνετε

Σε περίπτωση που το επιθυμείτε μπορείτε να προσθέσετε επιπλέον κατηγορίες Δράσης πατώντας το ΠΡΟΣΘΗΚΗ.

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

1

κατηγορία Δράσης

11. Τι αποτελέσματα αναμένετε από την υλοποίηση της ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική; (συμπληρώστε αποτέλεσμα και πατήστε προσθήκη για να γράψετε το επόμενο)

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

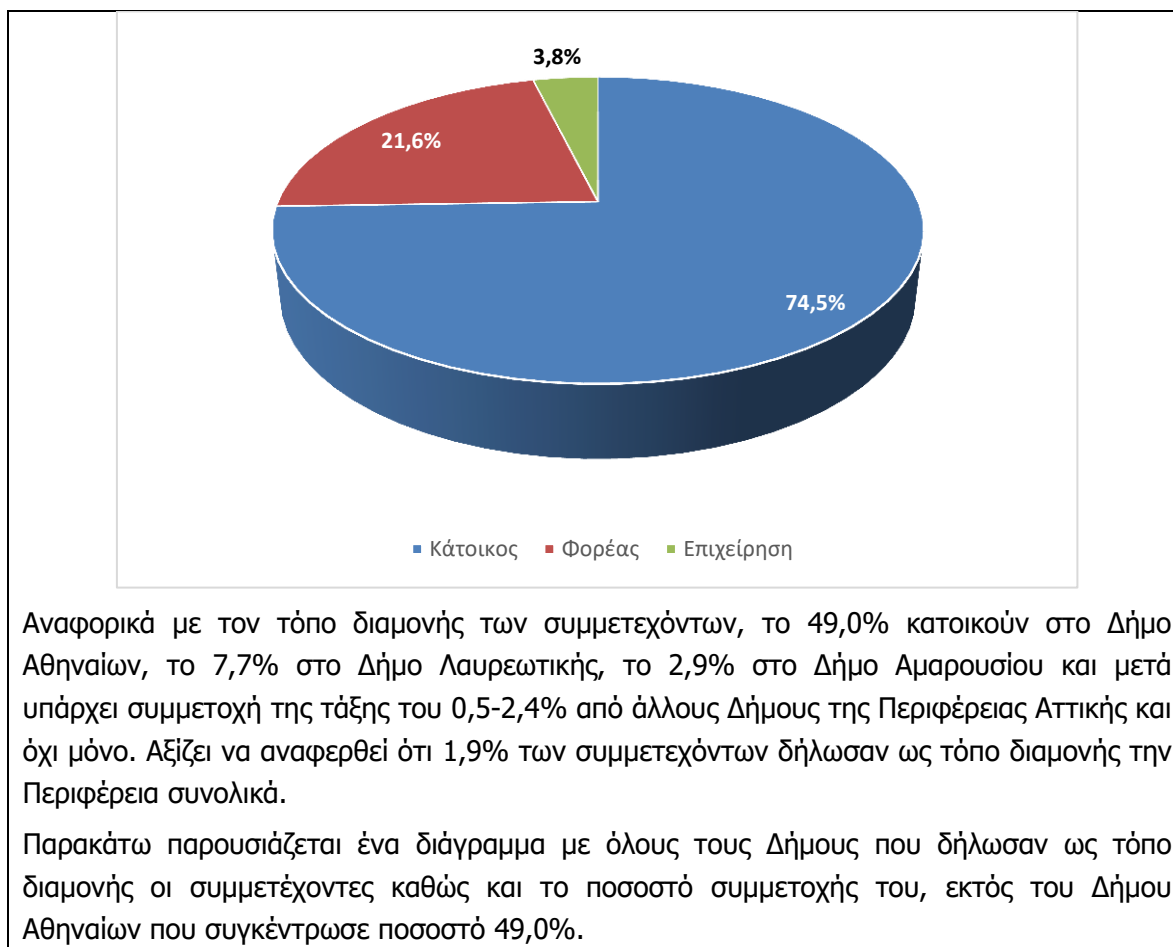
< ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

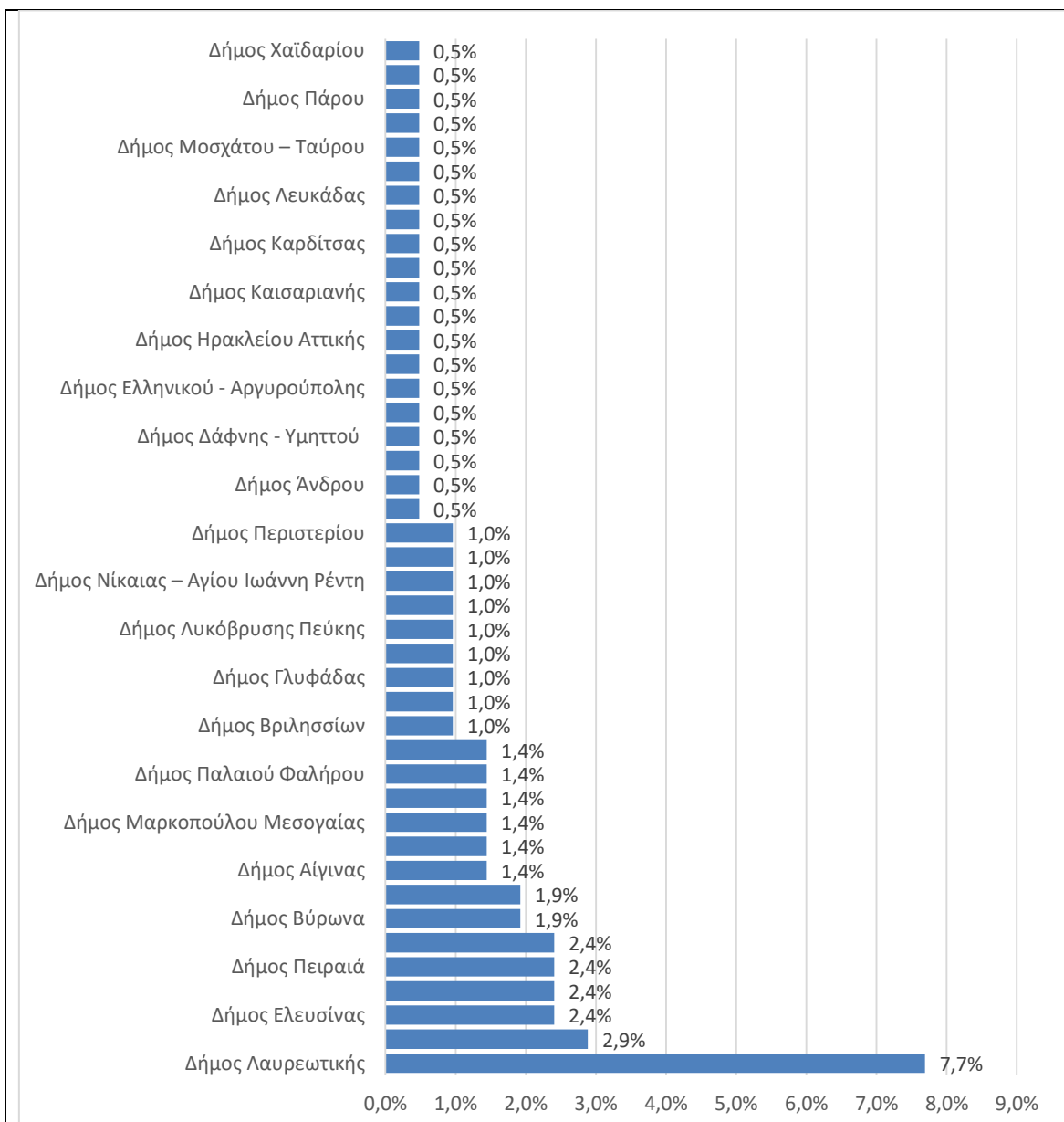
ΥΠΟΒΟΛΗ

B.1 Αποτελέσματα Διαβούλευσης μέσω ψηφιακού ερωτηματολογίου

Στην παρούσα υποενότητα αναλύονται οι απαντήσεις που συλλέχθηκαν από το διαθέσιμο ερωτηματολόγιο για την ΟΧΕ Πολιτισμού της Αττικής 2021-2027. Συγκεκριμένα, στη διαδικασία ηλεκτρονικής διαβούλευσης έλαβαν μέρος 208 ερωτηθέντες, απαντώντας στο ερωτηματολόγιο σχετικά με τη φύση και τη φιλοσοφία της Στρατηγικής. Τα αποτελέσματα της Διαβούλευσης παρουσιάζονται ακολούθως:

Αρχικά, το 74,5% των συμμετεχόντων ήταν κάτοικοι, το 3,8% ήταν εκπρόσωποι επιχειρήσεων ενώ το 21,6% ήταν εκπρόσωποι από φορείς.

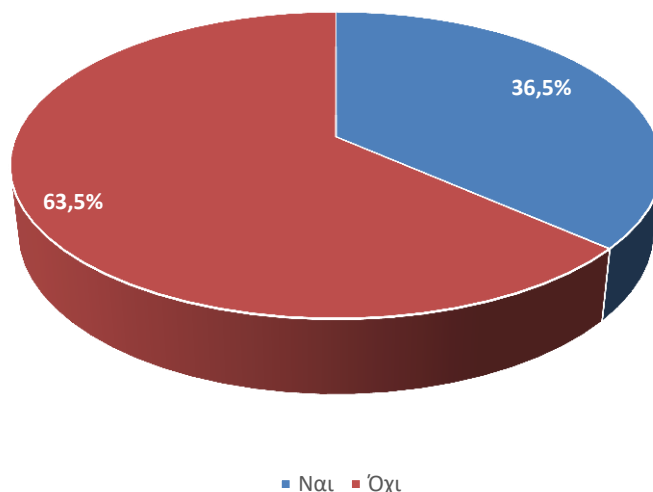

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά τα αποτελέσματα των βασικών ερωτήσεων της έρευνας μέσω πινάκων και διαγραμμάτων:

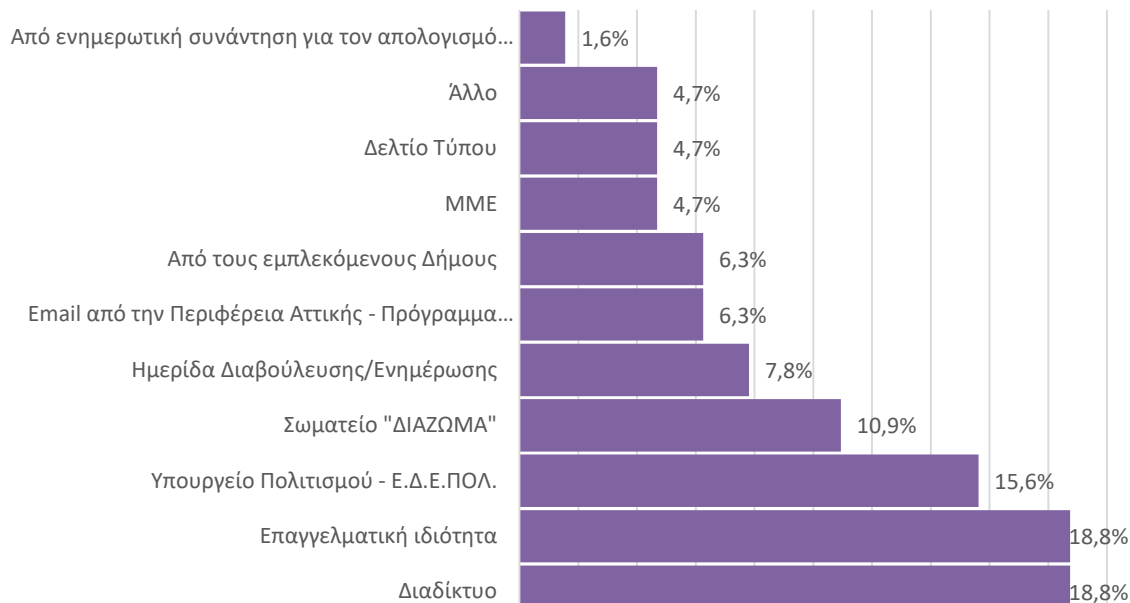
1. Γνωρίζετε τι είναι η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) «Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»;

Απαντήσεις	Ποσοστό επιλογής (%)
Ναι	36,5%
Όχι	63,5%

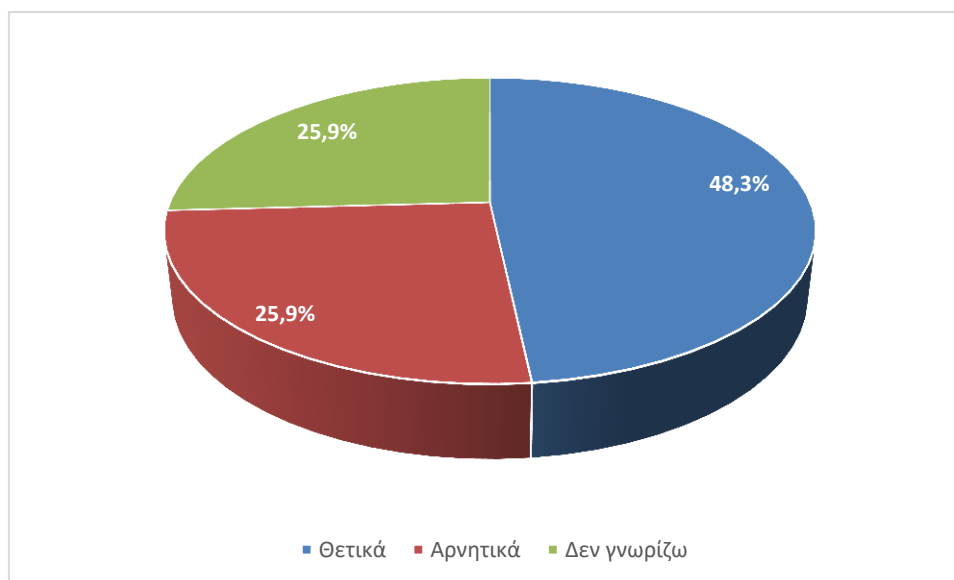
1.ι) Αν ναι, πως ενημερωθήκατε γι' αυτό;

Απαντήσεις	Ποσοστό επιλογής (%)
Διαδίκτυο	18,8%
Επαγγελματική ιδιότητα	18,8%
Υπουργείο Πολιτισμού - Ε.Δ.Ε.ΠΟΛ.	15,6%
Σωματείο "ΔΙΑΖΩΜΑ"	10,9%
Ημερίδα Διαβούλευσης/Ενημέρωσης	7,8%
Email από την Περιφέρεια Αττικής - Πρόγραμμα "Αττική" 2021-2027	6,3%
Από τους εμπλεκόμενους Δήμους	6,3%
ΜΜΕ	4,7%
Δελτίο Τύπου	4,7%
Άλλο	4,7%
Από την ενημερωτική συνάντηση για τον απολογισμό του προηγούμενου ΕΣΠΑ 2014-2020 στο πεδίο του Πολιτισμού	1,6%

2. Πως αξιολογείτε τις παρεμβάσεις που έχουν γίνει μέχρι σήμερα στην Αττική, με σκοπό την αναβάθμιση των πολιτιστικών πόρων και την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού;

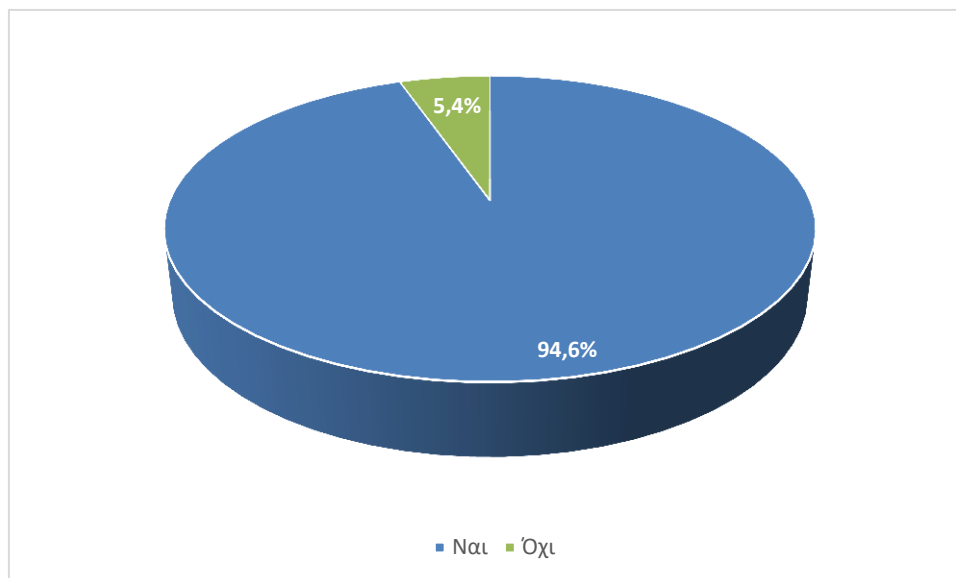
Απαντήσεις	Ποσοστό επιλογής (%)
Θετικά	48,3%
Αρνητικά	25,9%
Δεν γνωρίζω	25,9%

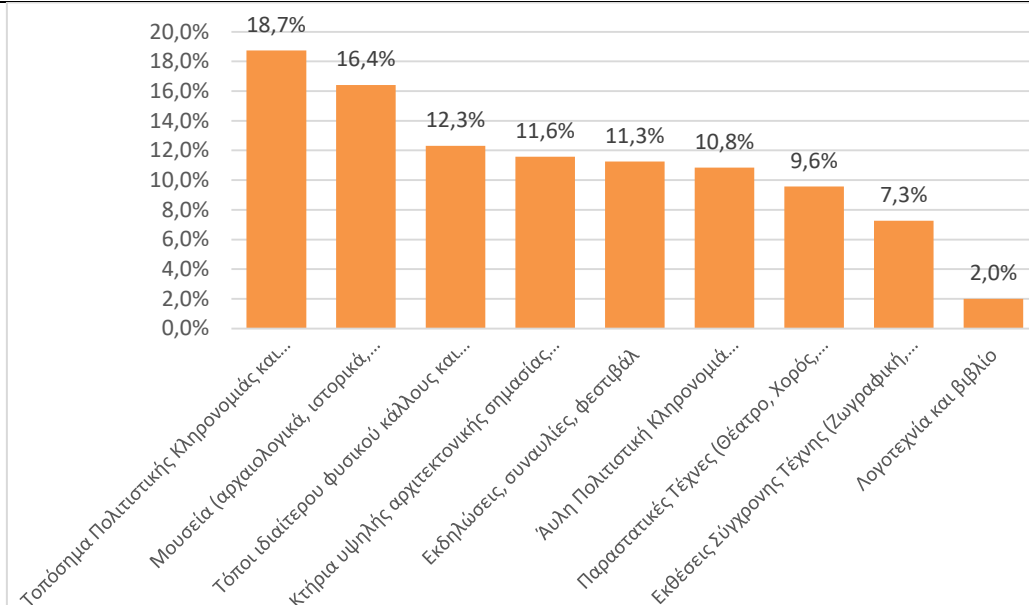
3. Πιστεύετε ότι οι δημόσιες αρχές πρέπει να επενδύσουν περαιτέρω στην προστασία και αναβάθμιση των πολιτιστικών πόρων και στην ανάπτυξη του

πολιτιστικού τουρισμού στην Αττική;

Απαντήσεις	Ποσοστό επιλογής (%)
Ναι	94,6%
Όχι	5,4%

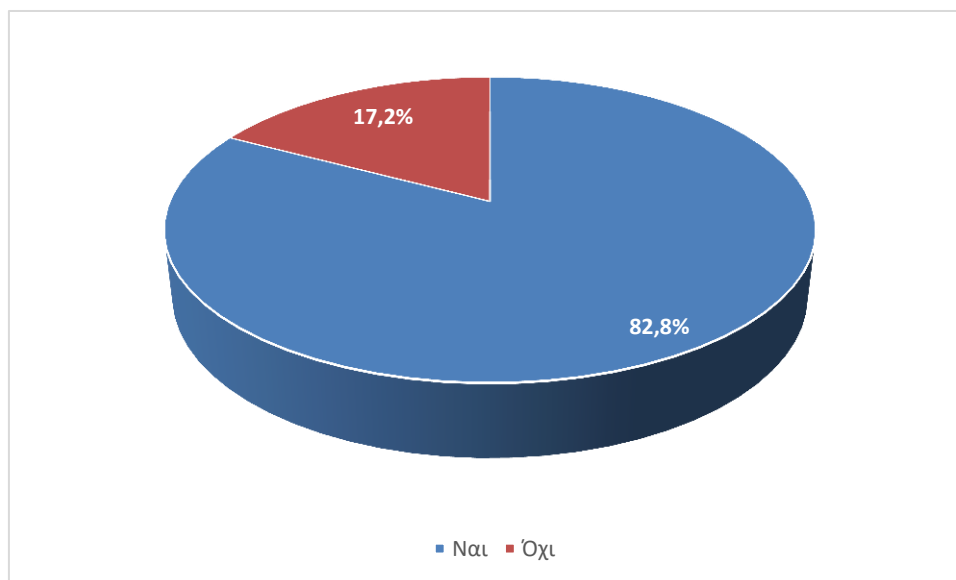
3. Ποια στοιχεία πολιτισμού της Περιφέρειας Αττικής πιστεύετε ότι είναι περισσότερο ελκυστικά; (μέχρι 5 επιλογές)

Απαντήσεις	Ποσοστό επιλογής (%)
Τοπόσημα Πολιτιστικής Κληρονομιάς και χώροι υψηλού συμβολισμού - Αρχαιολογικοί χώροι (Ακρόπολη, Ελευσίνη, Σούνιο, κ.ά.) - Μνημεία (Παρθενώνας, Μονή Δαφνίου, Ωδείο Ηρώδου Αττικού, Ναός του Ποσειδώνα στο Σούνιο, κ.ά.) - Ιστορικοί Τόποι (Σαλαμίνα, Μαραθώνας, κ.ά.)	18,7%
Μουσεία (αρχαιολογικά, ιστορικά, λαογραφικά, Πινακοθήκες κ.ά.)	16,4%
Τόποι ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και οικολογικού ενδιαφέροντος (Βραυρώνα, κ.ά.)	12,3%
Κτήρια υψηλής αρχιτεκτονικής σημασίας (Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, Μητρόπολη Αθηνών, ΚΠΙΣΝ, νεοκλασικά κτήρια κ.ά.)	11,6%
Εκδηλώσεις, συναυλίες, φεστιβάλ	11,3%
Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά (Έθιμα/παραδόσεις)	10,8%
Παραστατικές Τέχνες (Θέατρο, Χορός, Μουσική, Όπερα)	9,6%
Εκθέσεις Σύγχρονης Τέχνης (Ζωγραφική, Γλυπτική, Φωτογραφία, Εγκαταστάσεις)	7,3%
Λογοτεχνία και βιβλίο	2,0%

5. Έχετε επισκεφθεί πολιτιστικές υποδομές (αρχαιολογικοί χώροι/ μνημεία/μουσεία/εκθέσεις/χώροι τέχνης και πολιτισμού) της Αττικής στο πλαίσιο σχολικών εκδρομών;

Απαντήσεις	Ποσοστό επιλογής (%)
Ναι	82,8%
Όχι	17,2%

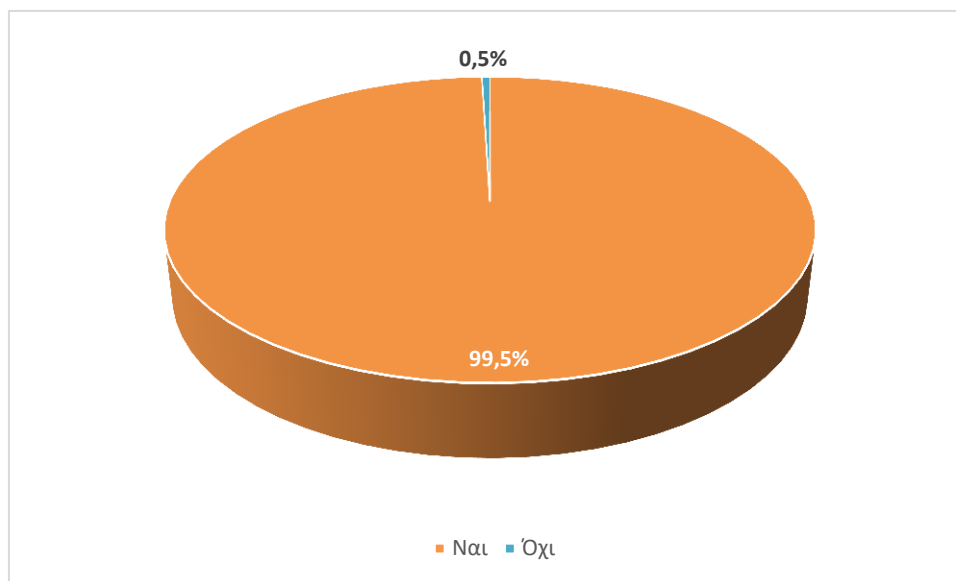

6. Έχετε επισκεφθεί πολιτιστικές υποδομές (αρχαιολογικοί χώροι/ μνημεία/μουσεία/εκθέσεις/χώροι τέχνης και πολιτισμού) της Αττικής ως ενήλικες;

Απαντήσεις	Ποσοστό επιλογής (%)
Ναι	99,5%

Όχι

0,5%

7. Αξιολογήστε τις πολιτιστικές υποδομές και εκδηλώσεις (αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία, μνημεία, εκθέσεις κ.ά.) της Αττικής, που επισκεφθήκατε, ως προς τα κάτωθι (1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη):

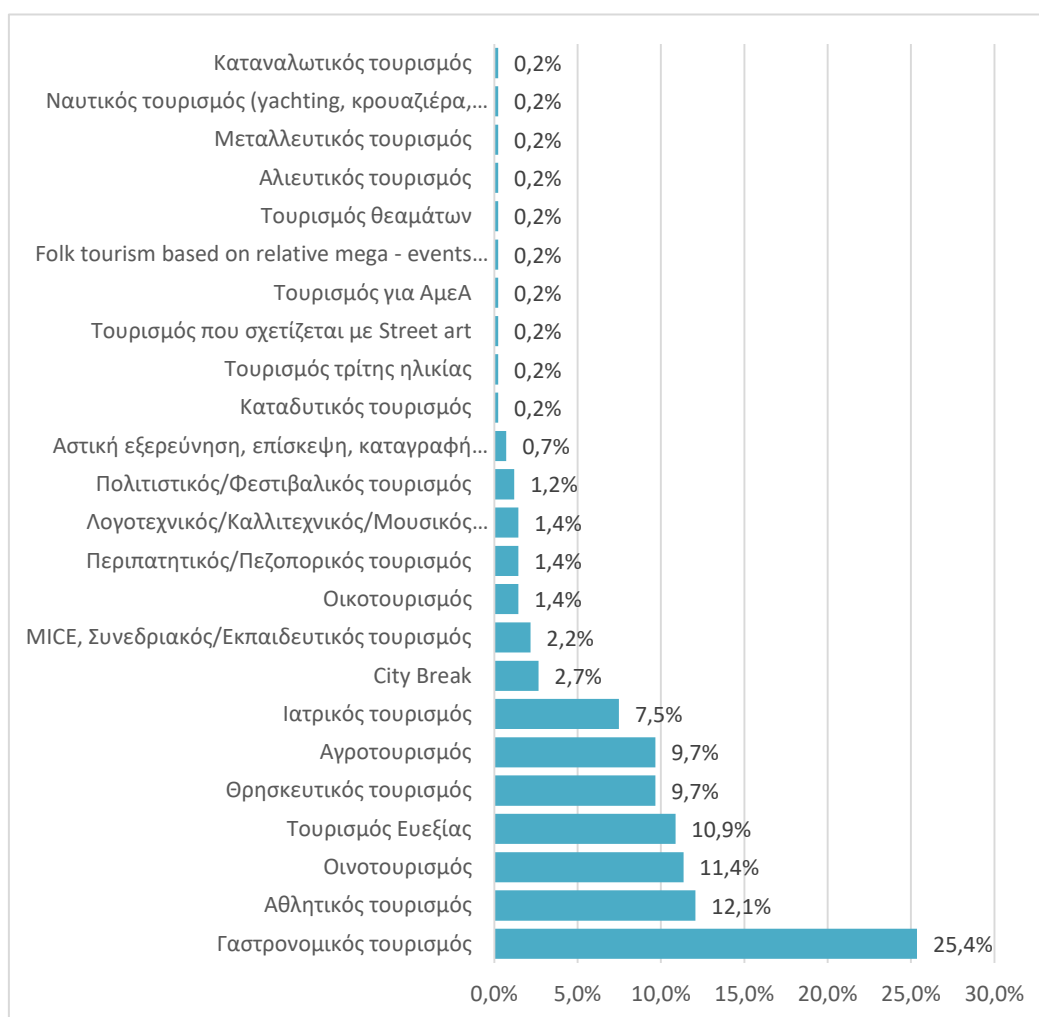
Αξιολόγηση πολιτιστικών υποδομών και εκδηλώσεων	Μέσος όρος επίδοσης
Ποιότητα κτιριακών υποδομών (εκθεσιακός χώρος, εκδοτήριο, χώροι υγιεινής, προσβασιμότητα ΑμεΑ, πωλητήριο, αναψυκτήριο κ.λπ.)	3,36
Ποιότητα υπηρεσιών (ενημερωτικά έντυπα, έντυπη-ψηφιακή ξενάγηση, προβολή video, εκπαιδευτικά προγράμματα κ.λπ.)	2,99
Εξυπηρέτηση προσωπικού	3,45
Ευκολία πρόσβασης	3,20
Καθαριότητα	3,41
Ωράριο λειτουργίας	3,02
Κόστος εισιτηρίου	3,14
Ποιότητα και ποσότητα αναμνηστικών	2,77

8. Ποιες εναλλακτικές μορφές τουρισμού θεωρείτε ότι λειτουργούν συμπληρωματικά με τον πολιτισμό στην Περιφέρεια Αττικής; (θρησκευτικός, γαστρονομικός, οινoturισμός, αγροτουρισμός, ιατρικός, τουρισμός ευεξίας, αθλητικός, city break, κτλ.) (συμπληρώστε μορφή τουρισμού και πατήστε προσθήκη για να γράψετε την επόμενη)

Απαντήσεις	Ποσοστό επιλογής (%)
Γαστρονομικός τουρισμός	25,4%
Αθλητικός τουρισμός	12,1%
Οινoturισμός	11,4%
Τουρισμός Ευεξίας	10,9%
Θρησκευτικός τουρισμός	9,7%
Αγροτουρισμός	9,7%
Ιατρικός τουρισμός	7,5%
City Break	2,7%
MICE, Συνεδριακός/Εκπαιδευτικός τουρισμός	2,2%
Οικοτουρισμός	1,4%
Περιπατητικός/Πεζοπορικός τουρισμός	1,4%
Λογοτεχνικός/Καλλιτεχνικός/Μουσικός τουρισμός	1,4%
Πολιτιστικός/Φεστιβαλικός τουρισμός	1,2%
Αστική εξερεύνηση, επίσκεψη, καταγραφή και ιστορική έρευνα σε παλιά/διατηρητέα κτίρια	0,7%
Καταδυτικός τουρισμός	0,2%
Τουρισμός τρίτης ηλικίας	0,2%
Τουρισμός που σχετίζεται με Street art	0,2%
Τουρισμός για ΑμεΑ	0,2%
Folk tourism based on relative mega - events (Τουρισμός πάνω στην ελληνική λαϊκή κληρονομιά)	0,2%

βασισμένος σε μεγάλες εκδηλώσεις – mega events)	
Τουρισμός θεαμάτων	0,2%
Αλιευτικός τουρισμός	0,2%
Μεταλλευτικός τουρισμός	0,2%
Ναυτικός τουρισμός (yachting, κρουαζιέρα, ακτοπλοΐα)	0,2%
Καταναλωτικός τουρισμός	0,2%

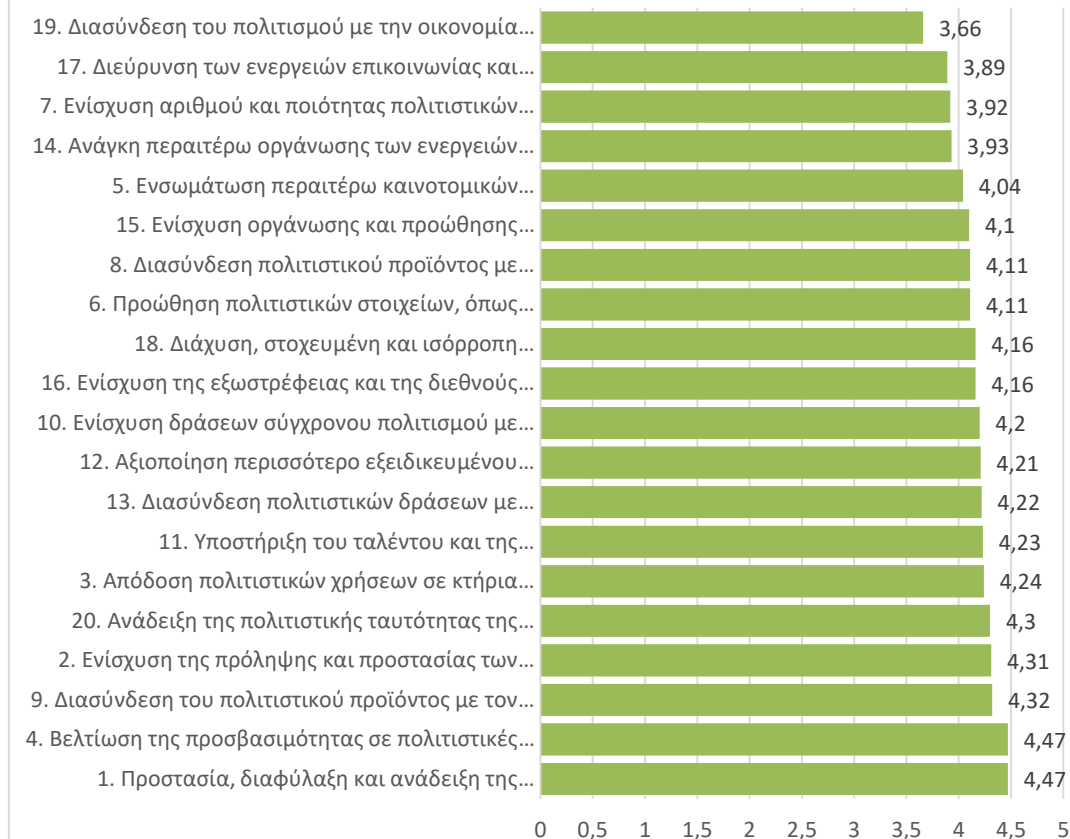

9. Αξιολογήστε τη Σπουδαιότητα των παρακάτω δυνητικών στρατηγικών ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ στην Αττική για τον τομέα του Πολιτισμού (1=χαμηλότερη 5=υψηλότερη)

Προκλήσεις	Μέσος όρος επίδοσης
1. Προστασία, διαφύλαξη και ανάδειξη της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένης και της άυλης, με άξονα τη βιωσιμότητα και την αειφορία	4,47

2. Ενίσχυση της πρόληψης και προστασίας των πολιτιστικών πόρων απέναντι στις επιπτώσεις φαινομένων της κλιματικής αλλαγής	4,31
3. Απόδοση πολιτιστικών χρήσεων σε κτήρια ιδιαίτερης ιστορικής και αρχιτεκτονικής σημασίας	4,24
4. Βελτίωση της προσβασιμότητας σε πολιτιστικές υποδομές για εμποδιζόμενα άτομα και ΑμεΑ	4,47
5. Ενσωμάτωση περαιτέρω καινοτομικών εφαρμογών των νέων τεχνολογιών στον τομέα του πολιτισμού	4,04
6. Προώθηση πολιτιστικών στοιχείων, όπως λογοτεχνία, μουσική, παραστατικές τέχνες, εικαστικές τέχνες, σχέδιο, μόδα κτλ.	4,11
7. Ενίσχυση αριθμού και ποιότητας πολιτιστικών εκδηλώσεων	3,92
8. Διασύνδεση πολιτιστικού προϊόντος με εναλλακτικές μορφές τουρισμού	4,11
9. Διασύνδεση του πολιτιστικού προϊόντος με τον φυσικό/οικολογικό πλούτο της Αττικής	4,32
10. Ενίσχυση δράσεων σύγχρονου πολιτισμού με αξιοποίηση του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου της Αττικής	4,20
11. Υποστήριξη του ταλέντου και της δημιουργικότητας του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου της Αττικής για την προώθηση του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα και της δημιουργικής οικονομίας	4,23
12. Αξιοποίηση περισσότερο εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς του πολιτισμού και του τουρισμού	4,21
13. Διασύνδεση πολιτιστικών δράσεων με κοινωνικές ανάγκες και δράσεις (υγεία, εκπαίδευση, κοινωνική ενσωμάτωση, συμπερίληψη, κτλ.)	4,22
14. Ανάγκη περαιτέρω οργάνωσης των ενεργειών προώθησης, προβολής του πολιτιστικού και τουριστικού προϊόντος	3,93
15. Ενίσχυση οργάνωσης και προώθησης πολιτιστικών και θεματικών τουριστικών διαδρομών	4,10
16. Ενίσχυση της εξωστρέφειας και της διεθνούς δικτύωσης στον τομέα του πολιτισμού	4,16
17. Διεύρυνση των ενεργειών επικοινωνίας και δημοσιότητας των πολιτιστικών δράσεων – διεύρυνση των ομάδων στόχου	3,89
18. Διάχυση, στοχευμένη και ισόρροπη ανακατανομή της τουριστικής κίνησης και της επισκεψιμότητας στους πολιτιστικούς πόρους σε όλη την έκταση της Αττικής	4,16
19. Διασύνδεση του πολιτισμού με την οικονομία μέσω ενίσχυσης επιχειρηματικού πνεύματος	3,66
20. Ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας της Αττικής	4,30
Αναφέρατε άλλη στρατηγική Πρόκληση	
Διαφύλαξη και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, παράλληλα με την υποστήριξη της σύγχρονης καλλιτεχνικής έκφρασης	5,00

Εξισορρόπηση της τουριστικής ανάπτυξης με τη διατήρηση της τοπικής ταυτότητας και του κοινωνικού ιστού των αστικών περιοχών	5,00
Ολοκληρωμένος σχεδιασμός αστικών υποδομών με έμφαση στην προσβασιμότητα, το αστικό πράσινο και την αξιοποίηση της βιομηχανικής κληρονομιάς	5,00
Ανάπτυξη συνεργατικού πλαισίου μεταξύ δημόσιων φορέων, πολιτιστικών οργανισμών και της κοινωνίας των πολιτών	5,00
Ενίσχυση της πολιτιστικής παιδείας και της προσβασιμότητας στον πολιτισμό για όλες τις κοινωνικές ομάδες	5,00
Δημιουργία σύγχρονων πολιτιστικών θεσμών και ψηφιακών υποδομών για τη διασύνδεση πολιτιστικών φορέων	5,00
Ενδυνάμωση των πολιτιστικών ανταλλαγών μεταξύ κέντρου και περιφέρειας για ισόρροπη ανάπτυξη	5,00
Θεσμοθέτηση προτύπων επαγγελματικής αριστείας στον πολιτιστικό τομέα και ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού	5,00
Αξιοποίηση εναλλακτικών θεραπευτικών προσεγγίσεων μέσω τέχνης για την ευημερία κατοίκων και επισκεπτών	5,00
Ανάπτυξη καινοτόμων πιλοτικών δράσεων μέσω συμπράξεων δημόσιου τομέα, επιχειρήσεων, ακαδημαϊκών/ερευνητικών φορέων και κοινωνίας των πολιτών	5,00
Αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής μέσω βιώσιμης διαχείρισης του πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος	5,00
Προστασία και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Αττικής, παράλληλα με την προώθηση σύγχρονων αρχιτεκτονικών παρεμβάσεων υψηλής ποιότητας	5,00
Ουσιαστική επέκταση και αναβάθμιση χώρων πρασίνου, πάρκων και δεντροφύτευσης στον αστικό ιστό	5,00
Αειφόρος αξιοποίηση και επανάχρηση βιομηχανικών και βιοτεχνικών χώρων με σεβασμό στην ιστορική τους σημασία	5,00
Βελτίωση της προσβασιμότητας και διασύνδεσης των σημείων πολιτιστικού ενδιαφέροντος μέσω πεζοδρόμων και πράσινων διαδρομών	5,00
Επαναπροσδιορισμός και Σύγχρονη Απόδοση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Κλασικής Αθήνας	5,00

10. Αξιολογήστε τις παρακάτω προτεινόμενες κατηγορίες Δράσεων βάσει της Σπουδαιότητας τους για τη Στρατηγική ΟΧΕ στον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής:

Προτεινόμενες Κατηγορίες Δράσεων	Μέσος όρος επίδοσης
Βελτίωση υφιστάμενων πολιτιστικών χώρων και υποδομών στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής	4,10
Ανάδειξη και αξιοποίηση αξιόλογου κτιριακού αποθέματος στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής για τη φιλοξενία πολιτιστικών χρήσεων	4,16
Προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων και μνημείων εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας	4,44
Εμπλουτισμός του Σύγχρονου Πολιτισμού στην Αττική με αναβαθμισμένες λειτουργίες υποδομών και υλοποίηση καινοτόμων δράσεων	4,25
Οργάνωση και εφαρμογή πιλοτικών δράσεων στο Σύγχρονο Πολιτισμό της Αττικής σε σύνδεση με κοινωνικές ανάγκες	4,21
Ενίσχυση της σήμανσης και της δικτύωσης των πολιτιστικών πόρων σε	4,26

όλη την έκταση της Αττικής	
Ενίσχυση της οργάνωσης και προβολής του πολιτιστικού προϊόντος στην Αττική – ανάδειξη πολιτιστικών διαδρομών	4,30
Αναφέρατε άλλη κατηγορία Δράσεων που προτείνετε	
Ανάπτυξη θεματικών πολιτιστικών διαδρομών βάσει των προτύπων του Συμβουλίου της Ευρώπης	5,00
Βελτίωση προσβασιμότητας σημαντικών αρχαιολογικών και πολιτιστικών χώρων μέσω δημόσιων συγκοινωνιών	5,00
Δημιουργία ολοκληρωμένου δικτύου σύγχρονων καλλιτεχνικών διαδρομών	5,00
Ανάπτυξη διαδραστικών ψηφιακών εφαρμογών για εικονική περιήγηση σε πολιτιστικούς χώρους	5,00
Δημιουργία πλατφόρμας 24/7 για διαδραστικές πολιτιστικές εμπειρίες	5,00
Ολοκληρωμένη ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου των ορεινών όγκων της Αττικής	5,00
Ανάπτυξη εναλλακτικού και οικολογικού τουρισμού με παράλληλο έλεγχο των ΑΠΕ	5,00
Αξιοποίηση ιστορικών κτιρίων μέσω συμμετοχικών διαδικασιών και πολιτιστικών συνεργειών	5,00
Ενίσχυση της συμμετοχής των τοπικών κοινοτήτων στην πολιτιστική ανάπτυξη	5,00
Ενδυνάμωση διεθνών πολιτιστικών θεσμών όπως η Art Athina	5,00
Διεύρυνση ωραρίου λειτουργίας πολιτιστικών χώρων	5,00
Ανάπτυξη στοχευμένων δράσεων για την κοινωνική ενσωμάτωση μειονοτικών ομάδων	5,00
Αναθεώρηση τιμολογιακής πολιτικής με έμφαση στην προσβασιμότητα για τους κατοίκους	5,00
Σχεδιασμός επώνυμων τουριστικών προϊόντων και εμπειριών που θα εμπλουτίσουν τις δυνατότητες για προσέλκυση τουριστικής ζήτησης ειδικών πολιτιστικών ενδιαφερόντων, ενισχύοντας τον τουρισμό της Αττικής	5,00
Ανάπλαση της οδού Μίκη Θεοδωράκη περίξ του μνημείου της Γαλλικής Μεταλλευτικής Σκάλας στο Λαύριο (υπάρχει διαθέσιμη μελέτη)	5,00
Μεταλλείο Πολιτισμού: Εκθεσιακός Χώρος Ιστορικής Ενημέρωσης Δήμου Λαυρεωτικής (υπάρχει διαθέσιμη μελέτη)	5,00
Ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου, αποδοτικού και βιώσιμου δικτύου συγκοινωνιών για τη διασύνδεση των πολιτιστικών σημείων της Αττικής με τις υφιστάμενες και μελλοντικές υποδομές, συμπεριλαμβανομένων νέων συνδέσεων Αθήνα-Ελευσίνα και Αθήνα-Λαύριο καθώς και κυκλικών δρομολογίων, με στόχο την ενίσχυση της προσβασιμότητας και την ανάδειξη του τουρισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς της	5,00

ευρύτερης περιοχής

Ενίσχυση υποδομών και υπηρεσιών αστικής εξυπηρέτησης της Αθήνας μέσω στοχευμένων προσλήψεων στις κοινωνικές υπηρεσίες, αναβάθμισης του συστήματος κυκλοφοριακής διαχείρισης και σήμανσης, και βελτίωσης των δημόσιων υποδομών, με στόχο την αναβάθμιση της καθημερινότητας των κατοίκων που θα αντανakλάται στην ποιότητα της τουριστικής εμπειρίας

5,00

11. Τι αποτελέσματα αναμένετε από την υλοποίηση της ΟΧΕ Πολιτισμού στην Αττική; (συμπληρώστε αποτέλεσμα και πατήστε προσθήκη για να γράψετε το επόμενο)

1. Τουριστική Ανάπτυξη και Επισκεψιμότητα

- Αύξηση επισκεψιμότητας σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία
- Προσέλκυση ποιοτικού τουρισμού με πολιτιστικά ενδιαφέροντα
- Χρονική και χωρική διεύρυνση του τουρισμού στην Αττική
- Ισορροπημένη διαχείριση και διασπορά τουριστικών ροών
- Ανάπτυξη θεματικού και εναλλακτικού τουρισμού
- Αποκέντρωση τουριστικής κίνησης σε περιοχές χαμηλής επισκεψιμότητας

2. Ανάδειξη Πολιτιστικού Αποθέματος

- Προβολή λιγότερο γνωστών χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς
- Ανάδειξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς
- Προστασία και αξιοποίηση βιομηχανικής κληρονομιάς

- Διασύνδεση αρχαιολογικών χώρων και μουσείων
- Ενοποίηση πολιτιστικών και αρχαιολογικών χώρων
- Ενίσχυση της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας
- Εναρμόνιση πολιτιστικής κληρονομιάς με τη σύγχρονη ζωή

3. Υποδομές και Προσβασιμότητα

- Βελτίωση συγκοινωνιακής διασύνδεσης πολιτιστικών χώρων
- Δημιουργία ειδικής πολιτιστικής λεωφορειακής γραμμής Αθήνα-Ελευσίνα-Λαύριο
- Ανάπτυξη υποδομών για ΑμεΑ
- Αναβάθμιση υφιστάμενων πολιτιστικών υποδομών
- Ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών και ψηφιακών εργαλείων
- Δημιουργία νέων πολιτιστικών χώρων
- Ανάπτυξη ολοκληρωμένου δικτύου πολιτιστικών διαδρομών
- Βελτίωση σήμανσης και πληροφόρησης

4. Κοινωνικά και Οικονομικά Οφέλη

- Ενίσχυση τοπικής επιχειρηματικότητας
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στον τομέα του πολιτισμού
- Αύξηση συμμετοχής τοπικής κοινωνίας στα πολιτιστικά δρώμενα
- Βελτίωση ποιότητας ζωής κατοίκων
- Ενδυνάμωση κοινωνικής συνοχής

5. Στρατηγικός Σχεδιασμός και Διαχείριση

- Ανάπτυξη ολοκληρωμένης στρατηγικής για τον πολιτισμό
- Συντονισμός δράσεων μεταξύ φορέων
- Βιώσιμη διαχείριση πολιτιστικών πόρων
- Διασύνδεση πολιτισμού με εκπαίδευση
- Ενίσχυση συμμετοχικού σχεδιασμού
- Υλοποίηση καινοτόμων πολιτιστικών δράσεων

6. Περιφερειακή Ανάπτυξη

- Ισορροπη ανάπτυξη κέντρου και περιφέρειας
- Υλοποίηση της "Τριλογίας της Αττικής" (Αθήνα-Ελευσίνα-Λαύριο)
- Αποκέντρωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων
- Αποκατάσταση ιστορικών συνδέσεων Αθήνας-Ελευσίνας-Λαυρίου
- Ανάδειξη τοπικών ιδιαιτεροτήτων
- Δικτύωση πολιτιστικών χώρων και δράσεων εκτός της Αθήνας

- Ενίσχυση τοπικής ταυτότητας

7. Περιβαλλοντική Διάσταση

- Αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προκλήσεων
- Προστασία και ανάδειξη φυσικού περιβάλλοντος
- Ένταξη του Υμηττού στην καθημερινότητα των κατοίκων
- Σύνδεση πολιτισμού με φυσικό περιβάλλον
- Ανάπτυξη βιώσιμου τουρισμού

8. Σύγχρονη Πολιτιστική Παραγωγή

- Ενίσχυση σύγχρονων παραστατικών τεχνών
- Υποστήριξη σύγχρονης καλλιτεχνικής κοινότητας
- Προώθηση εικαστικών εκθέσεων σύγχρονης τέχνης
- Ανάπτυξη νέων μορφών πολιτιστικής έκφρασης
- Στήριξη νέων καλλιτεχνών και δημιουργών
- Διασύνδεση παραδοσιακού και σύγχρονου πολιτισμού

9. Ειδικές Πρωτοβουλίες

- Αξιοποίηση της πολιτιστικής ταυτότητας της "Κλασικής Αθήνας"
- Ανάδειξη θρησκευτικών μνημείων
- Προώθηση αλιευτικού τουρισμού
- Αξιοποίηση μικρών νησιών της Αττικής

10. Κοινωνική Συμπερίληψη

- Προγράμματα για ειδικές πληθυσμιακές ομάδες
- Πολιτιστικές, και όχι μόνο, δράσεις για πρόσφυγες και μετανάστες
- Διασφάλιση προσβασιμότητας για όλους
- Προώθηση διαπολιτισμικού διαλόγου
- Ενίσχυση κοινωνικής συνοχής

11. Διεθνής Προβολή

- Ενίσχυση διεθνούς εικόνας της Αττικής
- Ανάπτυξη διεθνών συνεργασιών
- Προώθηση πολιτιστικών ανταλλαγών
- Σύνδεση με διεθνή πολιτιστικά δίκτυα
- Προσέλκυση διεθνών πολιτιστικών εκδηλώσεων
- Στρατηγική προβολή πολιτιστικού προϊόντος

12. Διατήρηση Πολιτιστικής Κληρονομιάς

- Προστασία και αποκατάσταση διατηρητέων κτιρίων
- Συντήρηση νεοκλασικών μνημείων
- Διαφύλαξη παραδοσιακών τεχνών και τεχνικών
- Καταγραφή και προστασία άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς
- Παροχή κινήτρων για διατήρηση ιστορικών κτιρίων
- Ενσωμάτωση πολιτιστικής κληρονομιάς στη σύγχρονη ζωή

Συμπεράσματα

Στο πλαίσιο της διαβούλευσης για την ΟΧΕ στον τομέα του Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής 2021-2027 διεξήχθη έρευνα με 208 συμμετέχοντες. Η ανάλυση των απαντήσεων αναδεικνύει σημαντικά συμπεράσματα για την πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής.

Σύμφωνα με τα δημογραφικά στοιχεία της έρευνας, το 74,5% των συμμετεχόντων ήταν κάτοικοι, το 3,8% εκπρόσωποι επιχειρήσεων και το 21,6% εκπρόσωποι φορέων. Αναφορικά με τον τόπο διαμονής, το 49,0% κατοικούν στο Δήμο Αθηναίων, το 7,7% στο Δήμο Λαυρεωτικής, το 2,8% στο Δήμο Αμαρουσίου ενώ το υπόλοιπο 40,4% κατανέμεται σε άλλους δήμους της Περιφέρειας Αττικής και όχι μόνο.

Αναφορικά με τη γνώση της ΟΧΕ, μόλις το 36,5% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι γνωρίζει τη Στρατηγική, με την πλειοψηφία να έχει ενημερωθεί μέσω διαδικτύου και λόγω επαγγελματικής ιδιότητας (18,8% έκαστο). Αυτό υποδεικνύει την ανάγκη για ενίσχυση της πληροφόρησης του κοινού.

Η αξιολόγηση των παρεμβάσεων που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα στην Αττική, με σκοπό την αναβάθμιση των πολιτιστικών πόρων και την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, έδειξε ότι το 48,4% τις κρίνει θετικά, ενώ το 94,6% των συμμετεχόντων θεωρεί απαραίτητη την περαιτέρω επένδυση στον τομέα του πολιτισμού από τις δημόσιες αρχές. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το 25,9% δηλώνει άγνοια για τις παρεμβάσεις που έχουν γίνει, γεγονός που υποδεικνύει την ανάγκη καλύτερης προβολής των δράσεων.

Τα πιο ελκυστικά στοιχεία πολιτισμού της Αττικής αναδείχθηκαν τα τοπόσημα πολιτιστικής κληρονομιάς και οι χώροι υψηλού συμβολισμού (18,7%), τα μουσεία (16,4%) και οι τόποι ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (12,3%).

Αποτελεί ιδιαίτερα ενθαρρυντικό εύρημα το γεγονός ότι το 99,5% των συμμετεχόντων στην έρευνα έχει επισκεφθεί πολιτιστικούς χώρους και υποδομές κατά την ενήλικη ζωή του, γεγονός που καταδεικνύει την υψηλή εξοικείωση των πολιτών με την πολιτιστική δραστηριότητα.

Αναφορικά με την αξιολόγηση των πολιτιστικών υποδομών και των εκδηλώσεων της Αττικής που έχουν επισκεφτεί οι ερωτηθέντες, η εξυπηρέτηση προσωπικού (3,45) και η καθαριότητα (3,41) έλαβαν τις υψηλότερες βαθμολογίες, ενώ η ποιότητα υπηρεσιών (2,99) και η ποιότητα και ποσότητα αναμνηστικών (2,77) τις χαμηλότερες.

Μεταξύ των διαφόρων μορφών εναλλακτικού τουρισμού που μπορούν να λειτουργήσουν

συμπληρωματικά με τον πολιτιστικό τουρισμό στην Περιφέρεια Αττικής, τα υψηλότερα ποσοστά προτίμησης συγκέντρωσαν ο γαστρονομικός τουρισμός με 25,4%, ο αθλητικός τουρισμός με 12,1% και ο οινοτουρισμός με 11,4%. Τα ποσοστά αυτά υποδεικνύουν σημαντικές δυνατότητες για την ανάπτυξη στοχευμένων συνεργειών μεταξύ των συγκεκριμένων μορφών τουρισμού και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων της περιοχής.

Οι σημαντικότερες δυνητικές στρατηγικές προκλήσεις στην Αττική για τον τομέα του Πολιτισμού που αναδείχθηκαν αφορούν στην προστασία, διαφύλαξη και ανάδειξη της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένης και της άυλης, με άξονα τη βιωσιμότητα και την αειφορία (4,47/5), τη βελτίωση της προσβασιμότητας σε πολιτιστικές υποδομές για εμποδιζόμενα άτομα και ΑμεΑ (4,47/5) και τη διασύνδεση του πολιτιστικού προϊόντος με τον φυσικό/οικολογικό πλούτο της Αττικής (4,32/5). Οι λιγότερο σημαντικές προκλήσεις φαίνεται να είναι η διασύνδεση του πολιτισμού με την οικονομία μέσω ενίσχυσης επιχειρηματικού πνεύματος (3,66/5) και η διεύρυνση των ενεργειών επικοινωνίας και δημοσιότητας των πολιτιστικών δράσεων – διεύρυνση των ομάδων στόχου (3,89/5).

Στις προτεινόμενες δράσεις, υψηλότερη βαθμολογία έλαβαν η προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων και μνημείων εκτός του Μητροπολιτικού Κέντρου της Αθήνας (4,44/5) και η ενίσχυση της οργάνωσης και προβολής του πολιτιστικού προϊόντος στην Αττική - ανάδειξη πολιτιστικών διαδρομών (4,30/5) ενώ χαμηλότερη βαθμολογία έλαβαν η Βελτίωση υφιστάμενων πολιτιστικών χώρων και υποδομών στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής (4,10/5) και η Ανάδειξη και αξιοποίηση αξιόλογου κτιριακού αποθέματος στο Μητροπολιτικό Κέντρο της Αττικής για τη φιλοξενία πολιτιστικών χρήσεων (4,16/5).

Σχετικά με τα αναμενόμενα αποτελέσματα της ΟΧΕ, οι συμμετέχοντες έδωσαν έμφαση σε πολλαπλούς τομείς. Στον τουριστικό τομέα, προσδοκάται η αύξηση της επισκεψιμότητας και προσέλκυση ποιοτικού τουρισμού με καλύτερη διαχείριση των τουριστικών ροών. Στον τομέα του πολιτιστικού αποθέματος, τονίζεται η ανάγκη προβολής των λιγότερο γνωστών χώρων πολιτισμού και η καλύτερη διασύνδεση αρχαιολογικών και πολιτισμικών χώρων (π.χ. μέσω της δημιουργίας λεωφορειακής γραμμής). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη βελτίωση υποδομών και προσβασιμότητας, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών για ΑμεΑ. Σε κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, αναμένεται ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας, δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και αυξημένη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στα πολιτιστικά δρώμενα. Επιπλέον, προσδοκάται καλύτερος συντονισμός μεταξύ φορέων, ισόρροπη ανάπτυξη κέντρου και περιφέρειας, καθώς και ενίσχυση της διεθνούς προβολής της Αττικής μέσω πολιτιστικών ανταλλαγών και συνεργασιών.

Συμπερασματικά, τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν την ανάγκη για στρατηγική αναβάθμιση του πολιτιστικού τομέα στην Αττική, με έμφαση στην ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών, την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, την καθολική προσβασιμότητα και τη διασύνδεση με το φυσικό περιβάλλον. Παράλληλα, αναδεικνύεται η ανάγκη για βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και ενίσχυση της προβολής των δράσεων, καθώς και η σημασία της αποκέντρωσης των πολιτιστικών παρεμβάσεων πέρα από το μητροπολιτικό κέντρο της Αθήνας.

9. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Σε αυτήν την Ενότητα, παρατίθενται αναλυτικά οι ενέργειες Δημοσιότητας – Επικοινωνίας της Στρατηγικής και των Δράσεων/Πράξεων αυτής. Πρόκειται για την περιγραφή Δράσεων για τη δημοσιοποίηση του σχεδιασμού, της υλοποίησης και της διάδοσης των αποτελεσμάτων της Στρατηγικής. Οι Δράσεις θα περιγράφονται και θα καταγράφονται τα μέσα για την υλοποίηση του Σχεδίου, οι διαδικασίες που θα ακολουθηθούν, καθώς και ο ενδεικτικός προϋπολογισμός. Απαιτείται η κάλυψη των εξής προϋποθέσεων:

- Στοχευμένη επικοινωνία και πληροφόρηση του συνόλου των Ομάδων Στόχου και δικαιούχων της Στρατηγικής
- Αξιοποίηση έντυπων και ψηφιακών εργαλείων ενημέρωσης και επικοινωνίας
- Ενέργειες που δίνουν έμφαση στη διάδραση με το κοινό των Ομάδων Στόχου και τους δικαιούχους
- Ένταξη της διάστασης της αναπηρίας και προσβασιμότητας των ΑμεΑ στο Επικοινωνιακό Σχέδιο
- Πληρότητα και σαφήνεια του προτεινόμενου Επικοινωνιακού Σχεδίου

Η Στρατηγική Επικοινωνίας και Προβολής της Χωρικής Αρχής για τη δημοσιότητα και επικοινωνία των δράσεων της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης που συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα «Αττική» 2021-2027, καλείται να λαμβάνει υπόψη τον Κανονισμό Κοινών Διατάξεων COM(2018) 375, τα άρθρα 17(3), 35-37 και 41-45, καθώς και τις Οδηγίες που δόθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Εθνική Αρχή Συντονισμού.

Η Στρατηγική Επικοινωνίας στοχεύει στη δημιουργία σαφούς εικόνας για τις υλοποιούμενες δράσεις, τις ευκαιρίες συμμετοχής και τις θετικές επιπτώσεις που δημιουργούν. Επιπλέον, καθορίζει τον τρόπο και τα μέσα προβολής, ώστε να αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σύνολο δραστηριοτήτων που αντιστοιχίζονται με τους Άξονες Στρατηγικής της ΟΧΕ της Χωρικής Αρχής και το κοινό στο οποίο απευθύνεται.

Βασικός στόχος της Στρατηγικής Επικοινωνίας είναι η ανάδειξη και προβολή της συμβολής των αποτελεσμάτων και της προστιθέμενης αξίας των Στόχων Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Προτεραιοτήτων του Προγράμματος της Αττικής, που επιτυγχάνονται μέσω της υλοποίησης της προτεινόμενης ΟΧΕ, με κεντρικό σημείο αναφοράς την ενεργοποίηση των πολιτών κατά την εφαρμογή του.

Οι ειδικοί στόχοι Επικοινωνίας είναι οι εξής:

- Έγκυρη/άμεση ενημέρωση των δυνητικών δικαιούχων για τις ευκαιρίες και διαδικασίες χρηματοδότησης
- Ενημέρωση του κοινού για τα επιτεύγματα της Πολιτικής Συνοχής μέσω του Προγράμματος και των ΕΔΕΤ
- Σύνδεση του Προγράμματος με τις επιμέρους Ευρωπαϊκές, Εθνικές και Περιφερειακές

Στρατηγικές

- Διασφάλιση της μέγιστης διαφάνειας ως προς τη διαχείριση/υλοποίηση του προγράμματος και της εμπιστοσύνης στις ευκαιρίες που παρέχει η ΕΕ
- Υποστήριξη των Δικαιούχων, ώστε να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά τις δράσεις τους με βάση τα προαπαιτούμενα των Κανονισμών

9.1 ΚΟΙΝΟ ΣΤΟΧΟΥ

Με βάση τη γνώση και την εμπειρία που έχει σωρευθεί από την υλοποίηση Στρατηγικών Επικοινωνίας κατά τις προηγούμενες Προγραμματικές Περιόδους, παρουσιάζεται παρακάτω μία κατηγοριοποίηση των ομάδων κοινού, με μία στρατηγική προσέγγιση των μέσων/μέτρων και μεθόδων επικοινωνίας ανά κατηγορία κοινού και ανά κατηγορία παρεμβάσεων του Προγράμματος.

9.1.1 Δυνητικοί Δικαιούχοι και Δικαιούχοι

Η Χωρική Αρχή με την υποστήριξη της Τοπικής Ομάδας Διακυβέρνησης εξασφαλίζει την ευρεία διάδοση στους δυνητικούς δικαιούχους και σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη της ΟΧΕ των στόχων και των ευκαιριών χρηματοδότησης που προσφέρει η χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα με αναλυτικά στοιχεία της χρηματοδοτικής συνδρομής από τα οικεία Ταμεία.

Σε ό,τι αφορά τους δικαιούχους, η Χωρική αρχή τους ενημερώνει ότι η αποδοχή χρηματοδότησης συνιστά αποδοχή της εγγραφής τους στον κατάλογο των πράξεων που δημοσιεύονται σύμφωνα με το άρθρο 49, παρ. 3 του Κανονισμού (ΕΚ) 2021/1060. Επιπλέον, υποστηρίζει τους δικαιούχους στην τήρηση των υποχρεώσεών τους για την ενημέρωση και επικοινωνία, την έγκαιρη και σωστή υλοποίηση των πράξεων.

9.1.2 Ειδικές Κοινωνικές Ομάδες

Οι δράσεις ΕΚΤ+ παρουσιάζουν την ιδιαιτερότητα της άμεσης σύνδεσης της αποτελεσματικότητας της επικοινωνίας με την αποτελεσματικότητα στην υλοποίηση των παρεμβάσεων. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των δράσεων του ΕΚΤ+ επιτάσσουν έναν ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα στις ενέργειες επικοινωνίας που τις συνοδεύουν, καθώς έχουν άμεσο και προσωπικό αντίκτυπο στη ζωή των πολιτών. Αφορούν στις ειδικές ομάδες κοινού, όπως κοινωνικά ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, μακροχρόνια άνεργοι, άστεγοι, ΑμεΑ κ.ά.

9.1.3 Ευρύ Κοινό

Η Χωρική Αρχή με την υποστήριξη της Τοπικής Ομάδας Διακυβέρνησης μεριμνά για την ισότιμη πρόσβαση των πολιτών στην ενημέρωση σχετικά με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης στο πλαίσιο του Προγράμματος, αλλά και στη δημοσιοποίηση του τρόπου με τον οποίο επενδύονται οι δημοσιονομικοί πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το κοινό-στόχος αφορά στους πολίτες της Περιφέρειας.

9.2 ΜΕΣΑ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Τα μέσα διάδοσης και ενημέρωσης των κοινών στόχων είναι τα ΜΜΕ, οι Διαμορφωτές Κοινής Γνώμης στο διαδίκτυο και στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (bloggers, αρθρογράφοι, influencers), καθώς επίσης και τα επικοινωνιακά εργαλεία φορέων (αναπτυξιακών, οικονομικών, κοινωνικών). Για τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των δράσεων επικοινωνίας οι στόχοι και οι τρόποι επικοινωνίας θα διαμορφώνονται ανάλογα με το στοχοθετούμενο κάθε φορά κοινό.

9.2.1 Επιλογή Μέσων Επικοινωνίας

Στη συνέχεια περιγράφονται τα βασικά μέσα επικοινωνίας που προγραμματίζεται να αξιοποιηθούν κατά την εφαρμογή της Επικοινωνιακής Στρατηγικής προκειμένου να δημοσιοποιηθούν ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η διάδοση των αποτελεσμάτων της Στρατηγικής ΟΧΕ της Χωρικής Αρχής.

9.2.1.1 Internet / Ιστοσελίδα

Το διαδίκτυο αποτελεί το βασικό επικοινωνιακό εργαλείο. Για τους δικαιούχους αποτελεί το βασικό αγωγό παροχής πληροφορίας, υποδειγμάτων και οδηγιών, ενώ για τους δυνητικούς δικαιούχους αποτελεί εύκολη και γρήγορη μέθοδο παροχής «χρηστικής» πληροφόρησης με στόχο την αξιοποίηση των χρηματοδοτικών ευκαιριών που προσφέρει η ΟΧΕ. Επιπλέον, για το ευρύ κοινό αποτελεί αποτελεσματικό μέσο ενημέρωσης για την πορεία υλοποίησης της ΟΧΕ. Παράλληλα, δε, αποτελεί σημαντική πηγή άντλησης πληροφοριών για τα ΜΜΕ.

Η διαδικτυακή πύλη αποτελεί βασικό επικοινωνιακό εργαλείο, θα περιλαμβάνει μηχανή αναζήτησης προσκλήσεων για όλες τις κατηγορίες δυνητικών δικαιούχων, τις εντάξεις έργων, πληροφορίες για δικαιούχους κλπ. Η οργάνωση του περιεχομένου θα είναι κατανοητή και η πλοήγηση στις ενότητες της ιστοσελίδας εύκολη. Η ιστοσελίδα θα είναι προσβάσιμη για ΑμεΑ σε επίπεδο προσβασιμότητας τουλάχιστον «ΑΑ» δίνοντας τη δυνατότητα για την επικοινωνία του συνόλου της πληροφορίας στα άτομα με αναπηρία.

9.2.1.2 Ενημερωτικές Εκδηλώσεις και Ημερίδες

Οι ενημερωτικές εκδηλώσεις και η διοργάνωση ημερίδων εξασφαλίζουν την προσωπική επαφή με το στοχοθετούμενο κοινό και λειτουργούν συμπληρωματικά στις υπόλοιπες δράσεις επικοινωνίας, ως προωθητικές και υποστηρικτικές ενέργειες. Στην περίπτωση των δικαιούχων, οι πάσης φύσεως ενημερωτικές εκδηλώσεις είναι καίριας σημασίας, διότι προσφέρουν την ευκαιρία στο κοινό - στόχο να διατυπώσει τους προβληματισμούς και τις απορίες του, στις οποίες δίνονται απαντήσεις άμεσα και κατανοητά. Επιπλέον, οι εκδηλώσεις αυτές είναι εξαιρετικά χρήσιμες στην περίπτωση των πολλαπλασιαστών πληροφόρησης, δεδομένου ότι καλούνται στη συνέχεια να μεταδώσουν οι ίδιοι την πληροφορία προς τα κοινά της ευθύνης τους.

9.2.1.3 Συναντήσεις Εργασίας

Αποτελούν ένα εργαλείο διάχυσης της πληροφόρησης, που λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο που λειτουργούν οι ενημερωτικές εκδηλώσεις, ημερίδες κ.λπ. όταν απευθύνεται στους δικαιούχους. Οι συναντήσεις εργασίας είναι κρίσιμης σημασίας όταν απευθύνονται στα μέλη των δικτύων, για την ορθή λειτουργία τους, με στόχο τη μεγιστοποίηση της επικοινωνίας και την εγκυρότητά της. Οι συναντήσεις εργασίας προτείνεται να λαμβάνουν χώρα μια φορά το χρόνο μεταξύ Χωρικής Αρχής και δικαιούχων, ώστε να συζητείται η πρόοδος των έργων και να τίθενται ερωτήματα και τυχόν δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι δικαιούχοι στην υλοποίηση των έργων (επιλεξιμότητα, οικονομική διαχείριση, δημοσιότητα κ.ά.). Επιπλέον, οι συναντήσεις αυτές και τα συμπεράσματα που προκύπτουν μπορούν να συνδεθούν και με τη Συνεκτική Ομάδα της Χωρικής Αρχής.

9.2.1.4 Ενημερωτικό Υλικό

Το ενημερωτικό υλικό, που περιλαμβάνει ηλεκτρονικά φυλλάδια και οδηγούς, παρέχει εξειδικευμένες οδηγίες προς τους δυνητικούς δικαιούχους για τον τρόπο συμμετοχής τους στις δράσεις της ΟΧΕ και στους δικαιούχους και στη συνέχεια λειτουργεί ως υποστηρικτικό υλικό στην υλοποίηση των έργων τους. Επιπλέον, παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη συνολική πορεία υλοποίησης του Προγράμματος.

9.2.1.5 Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Η λειτουργία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (Ραδιόφωνο, Τηλεόραση, Έντυπος και Ηλεκτρονικός τύπος) ως πολλαπλασιαστών πληροφόρησης και διαμορφωτών κοινής γνώμης αποτελεί ένα εργαλείο μέσω του οποίου επιδιώκεται η ευρεία ενημέρωση σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο με βάση τον κατάλληλο επικοινωνιακό και διαφημιστικό προγραμματισμό. Η προβολή του Προγράμματος μέσω των ΜΜΕ έχει ως κύριους στόχους την εξασφάλιση ακρίβειας, αξιοπιστίας και σαφήνειας για πληροφορίες που αφορούν στην ΟΧΕ και την προβολή των αποτελεσμάτων από την υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων.

9.2.1.6 Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Social Media)

Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Facebook, LinkedIn, YouTube, Instagram) αποτελούν ένα εξαιρετικό επικοινωνιακό εργαλείο για τη δημοσιότητα της ΟΧΕ, αφού είναι προσαρμοσμένο στη σύγχρονη τάση επικοινωνίας και ταυτόχρονα συνδυάζει στοχευμένη προβολή και ποιοτικά αποτελέσματα. Η χρήση των Social Media ενθαρρύνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό των χρηστών δραστηριοποιείται μέσω των κοινωνικών δικτύων.

Η μέθοδος επικοινωνίας αποτελεί συνάρτηση του κοινού στόχου, των γενικών και ειδικών στόχων επικοινωνίας και βασίζεται πάνω στις στρατηγικές επιλογές. Περιλαμβάνει τα βασικά μέτρα ενημέρωσης και επικοινωνίας που θα λάβει η Χωρική Αρχή για την ενημέρωση των δυνητικών δικαιούχων, των δικαιούχων/ωφελοούμενων και των πολλαπλασιαστών ενημέρωσης, καθώς και των πολιτών.

Στο πλαίσιο αυτό, η μεγιστοποίηση του επικοινωνιακού αποτελέσματος εξασφαλίζεται μέσα από τη συνέργεια, τη συμπληρωματικότητα, τη συνεκτικότητα και τη μέγιστη δυνατή ομοιογένεια, λαμβάνοντας υπόψη τις παρακάτω γενικές στρατηγικές κατευθύνσεις της Διαχειριστικής Αρχής και της Εθνικής Αρχής Συντονισμού:

- Την ενιαία σηματοδότηση με τη χρήση μιας ενιαίας οπτικής ταυτότητας σε όλες τις εφαρμογές και ενέργειες προβολής, διαφάνειας και επικοινωνίας, που συμβάλλει στην αναγνωρισιμότητα των έργων και των δράσεων από τον πολίτη
- Την αξιοποίηση της αναγνωρισιμότητας του ΕΣΠΑ με τη διατήρηση ίδιου ονόματος, καθώς αποτελεί πλέον ισχυρό brandname
- Τον περιορισμό των λογοτύπων με στόχο τη δημιουργία μιας εύκολα αναγνωρίσιμης εικόνας και την αποφυγή σύγχυσης στο κοινό
- Την απλοποίηση της γλώσσας που χρησιμοποιείται. Οι πληροφορίες που δημοσιοποιούνται στο πλαίσιο των ενεργειών επικοινωνίας των Προγραμμάτων θα πρέπει να γίνονται εύκολα αντιληπτές από όλους τους πολίτες. Για το σκοπό αυτό, να επιδιώκεται η χρήση απλής και κατανοητής γλώσσας αποφεύγοντας τους εξειδικευμένους όρους διαχείρισης.
- Τις φωτογραφίες και τα βίντεο με αξιοποίηση της δύναμης της εικόνας
- Το αφήγημα (storytelling) - Εκπαίδευση του κοινού με την παρουσίαση εννοιών, στόχων, έργων και δράσεων με τη μορφή αφηγημάτων, συμπεριλαμβανομένων μαρτυριών και παραδειγμάτων, τα οποία το κοινό μπορεί να κατανοήσει και να συσχετίσει με τη δική του πραγματικότητα. Με τον τρόπο αυτό δίνεται η δυνατότητα να διαδοθεί το αναπτυξιακό όραμα.

9.2.2 Η Διάσταση της Αναπηρίας και της Προσβασιμότητας στην Επικοινωνία

Με βάση το άρθρο 9, παρ.3 του Καν ΕΕ 2021/1060 κάθε ΕΠ κατά την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027 πρέπει να διασφαλίζει την ισότιμη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία ή/και ειδικές δυσκολίες στην πληροφόρηση για το ρόλο των Ταμείων και τις δυνατότητες χρηματοδότησης που παρέχουν.

Η προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία στα μέσα πληροφόρησης, λαμβάνοντας υπόψη τις προτάσεις της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμΕΑ) μπορεί να διασφαλιστεί με τους τρόπους που περιγράφονται στη συνέχεια.

Κατά τη διοργάνωση πάσης φύσεως εκδηλώσεων θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για τα ακόλουθα:

- Η πρόσκληση της κάθε εκδήλωσης να αποστέλλεται στα συλλογικά όργανα εκπροσώπησης των ατόμων με αναπηρία, ενδεχομένως και σε περιφερειακό/τοπικό επίπεδο, προς διανομή στα μέλη τους.

- Η επιλογή των χώρων πραγματοποίησης των εκδηλώσεων θα πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα πρόσβασης στους χώρους εκδηλώσεων μέσω ραμπών, ανελκυστήρων ή αναβατορίων, θυρών ικανού πλάτους. Επίσης, θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη προσβάσιμων χώρων υγιεινής και θέσεων στάθμευσης οχημάτων ΑμεΑ πλησίον του χώρου εκδηλώσεων.
- Σε περίπτωση διοργάνωσης εκθέσεων, τα εκθέματα θα τοποθετούνται σε τέτοια ύψη και θέσεις, ώστε να είναι δυνατή, αφενός η πρόσβαση σε αυτά από χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων και αφετέρου ανεμπόδιστη η διακίνηση ατόμων με κινητικές αναπηρίες ή συνοδευόμενων ατόμων, δια μέσου των εκθεμάτων.
- Θα εξασφαλίζεται η διερμηνεία στην ελληνική νοηματική γλώσσα και η κράτηση θέσεων κωφών και βαρήκοων ατόμων, ώστε να εξασφαλίζεται η ορατότητα προς το διερμηνέα νοηματικής.
- Πρόβλεψη παροχής έντυπου ενημερωτικού υλικού σε προσβάσιμες μορφές (π.χ. ηλεκτρονικά αρχεία, CDs, έντυπα με μεγάλους χαρακτήρες, έντυπα σε γραφή Braille κ.λπ.). Εναλλακτικά, το ενημερωτικό υλικό θα διατίθεται ηλεκτρονικά σε προσβάσιμη ιστοσελίδα.
- Πρόβλεψη ανεμπόδιστης συνοδείας τυφλών και ατόμων με αναπηρία

Κατά τη μετάδοση των ραδιοφωνικών μηνυμάτων, ενδείκνυται να επιλέγεται τουλάχιστον ένας ραδιοφωνικός σταθμός που διαθέτει σύστημα ραδιοπληροφόρησης (Radio Data System - RDS), ώστε να μεταδώσει ένα κρίσιμο για την πρόσβαση στην πληροφόρηση τμήμα του ραδιοφωνικού μηνύματος π.χ. Προγράμματα απασχόλησης Τηλ. 19999 ή www.....gr, ώστε να είναι προσβάσιμο στα κωφά και βαρήκοα άτομα.

Κατά το σχεδιασμό και την παραγωγή τηλεοπτικών μηνυμάτων λαμβάνεται μέριμνα, ώστε αυτά να είναι προσβάσιμα και στους κωφούς, ή βαρήκοους/τυφλούς, ή σε άτομα με προβλήματα όρασης, με χρήση υποτιτλισμού, αφήγησης, διερμηνείας στη νοηματική κ.λπ.

Οι ιστοσελίδες που απευθύνονται στο ευρύ κοινό πρέπει να συμμορφώνονται πλήρως με τις Οδηγίες για την Προσβασιμότητα του Περιεχομένου του Ιστού έκδοση 2.1 σε επίπεδο προσβασιμότητας τουλάχιστον «ΑΑ» (WCAG 2.0 Level AA και Υ.ΑΠ/Φ.40.4/1/989 «Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης», Παράρτημα Ι – Ενότητα 7 «Προσβασιμότητα», ΚΥ. 49 και ΚΠ. 27).

Το ενημερωτικό υλικό παράγεται κατά περίπτωση και σε προσβάσιμες μορφές (π.χ. ηλεκτρονικά αρχεία, CDs, έντυπα με μεγάλους χαρακτήρες, έντυπα σε γραφή Braille κ.λπ.) και διατίθεται στους συλλογικούς φορείς των ατόμων με αναπηρία ή κατόπιν αιτήματος απευθείας στα ίδια τα άτομα με αναπηρία. Εναλλακτικά, το υλικό διατίθεται ηλεκτρονικά σε προσβάσιμη ιστοσελίδα και η ανάρτηση γνωστοποιείται στους συλλογικούς φορείς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Άρθρα

- Βογιαζίδης Ν., Δέφνερ Α., Μαντάς Ν., Ψαθά Ε. (2020) 'Προσβασιμότητα στον πολιτισμό και την κληρονομιά: ο σχεδιασμός για όλους', Περιοδικό Αειχώρος, Αρ. 31, Αφιέρωμα για τα 30 χρόνια του Τμήματος Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης
<https://doi.org/10.26253/heal.uth.ojs.aei.2020.44>
- Γεωργίκου Α. (2015) 'Η εξέλιξη του αριθμού και της χωροθέτησης των κινηματογραφικών αιθουσών την περίοδο 1950 – 2015'
<https://www.athenssocialatlas.gr/άρθρο/κινηματογράφοι/>
- Δέφνερ Α.– Μ., Λάλου Γ., Ψαθά Ε. (2015) 'Θέατρα'
<https://www.athenssocialatlas.gr/άρθρο/θέατρα/>
- Μέγγου Β. (2021) 'Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομιά και Πνευματική Ιδιοκτησία', Επιθεώρηση Δικαίου Πληροφορικής @ Information Law Journal, Τ. 2 (2021) E-ISSN: 2732-6004
<http://ejournals.lib.auth.gr/infolawj/>
- Παυλέας Σ. (2016) 'Η Στρατηγική της «Εξυπνης Εξειδίκευσης» στην Περιφέρεια Αττικής'
<https://www.athenssocialatlas.gr/άρθρο/έξυπνη-εξειδίκευση/>

Διπλωματικές Εργασίες

- Αλειφεροπούλου Κ. (2019) 'Χαρτογράφηση της σύγχρονης ανεξάρτητης εικαστικής σκηνής της Αθήνας', Διπλωματική Εργασία, Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Σχολή Διεθνών Σπουδών, Επικοινωνίας και Πολιτισμού, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με κατεύθυνση στην Πολιτιστική Διαχείριση
<http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&pid=iid:19167&lang=en>
- Αλεξανδρίδη Σ. (2019) 'Η Ψηφιακή Στρατηγική στο χώρο του Πολιτισμού. Η περίπτωση του Μουσείου Victoria & Albert', Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων», Διπλωματική Εργασία, Αθήνα
<https://apothesis.eap.gr/archive/item/84120>
- Δημαρά Α., Θερμός Θ., Κυρίτση Ε. (2021) 'Ψηφιακή εποχή. Ο ρόλος της στην οικονομική ανάπτυξη', Πτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού
<http://repository.library.teiwest.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/10057/LOG-ΔΗΜΑΡΑ-ΘΕΡΜΟΣ-ΚΥΡΙΤΣΗ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Καϊσαρλής Σ. (2021) 'Η Περιφέρεια Αττικής ως Τουριστικός Προορισμός', Ελληνικό

Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων, Διπλωματική Εργασία

<https://apothesis.eap.gr/archive/item/154097>

- Κωστοπούλου Α. (2017) 'Αξιολόγηση της επάρκειας των υπαρχόντων βιβλιογραφικών δεδομένων και αναγνώριση περαιτέρω ερευνητικών αναγκών για τεχνολογίες μετριασμού της κλιματικής αλλαγής– Εφαρμογή στη δέσμευση και αποθήκευση CO₂', Πανεπιστήμιο Πειραιά, Τμήμα Βιομηχανικής Διοίκησης και Τεχνολογίας, Σχολή Ναυτιλίας και Βιομηχανίας, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Διαχείριση Ενέργειας και Περιβάλλοντος» Διπλωματική Εργασία, Πειραιάς

https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/unipi/11069/Kostopoulou_Athanasia.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Μαρκάδα Σ. (2021) 'Η Προσαρμογή της Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην Κλιματική Αλλαγή και ο Ρόλος του Χωρικού Σχεδιασμού', Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος

<https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/55371/22370.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Ράπτη Κ. (2022) 'Ο ψηφιακός μετασχηματισμός των πολιτιστικών οργανισμών και η επίδραση του Covid-19. Μελέτη περίπτωσης του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης.', Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων», Διπλωματική Εργασία, Θεσσαλονίκη

<https://apothesis.eap.gr/archive/item/171437?lang=en>

- Τριανταφύλλου Α. (2022) '4η Βιομηχανική Επανάσταση και Ψηφιακός Μετασχηματισμός της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης – Η μετάβαση στο «έξυπνο» κράτος', Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Σχολή Διοίκησης, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Οργανισμών, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Δημόσια Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Καλαμάτα

https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6754/Triantafyllo_u_8085202001012.pdf?sequence=6&isAllowed=y

- Τσάκλας Ν. (2021) 'Εκτίμηση επιπτώσεων στο ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον - Κλιματική κρίση & Περιφερειακό Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.', Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σχολή Θετικών Επιστημών, Τμήμα Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Στρατηγικές Διαχείρισης Περιβάλλοντος, Καταστροφών και Κρίσεων», Μεταπτυχιακή Διατριβή Ειδίκευσης, Αθήνα

<https://core.ac.uk/download/553383311.pdf>

- Χονδροπούλου Ε. (2022) 'Το νομικό και θεσμικό πλαίσιο προστασίας της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η περίπτωση του

Ιστορικού Κέντρου της Πράγας και της Παλιάς και Νέας Πόλης του Εδιμβούργου.', Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων», Διπλωματική Εργασία, Θεσσαλονίκη

<https://apothesis.eap.gr/archive/item/171536?lang=en>

Μελέτες - Έρευνες

- Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (2022) Έργασία και Απασχόληση στην Ελλάδα. Ετήσια Έκθεση 2020', Υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Σειρά: Ετήσια Έκθεση Εργασία και Απασχόληση στην Ελλάδα
<https://www.eiead.gr/wp-content/uploads/2020/12/Ετήσια-Έκθεση-ΕΙΕΑΔ-Εργασία-και-Απασχόληση-2020.pdf>
- ΕΛ.ΣΤΑΤ., Τουρισμός, 2023
https://www.statistics.gr/documents/20181/18165299/TOURISMOS_2023.pdf/f0903d6f-e756-fa80-f847-1b591249fb20
- Ίκκος Α., Λάμπρου Ε. (2023) 'Ποιος πάει πού; Πόσο μένει; Πόσα ξοδεύει; Α' μέρος: Ανάλυση στοιχείων εισερχόμενου τουρισμού ανά Περιφέρεια 2022', INSETE Intelligence
https://insete.gr/wp-content/uploads/2023/05/Eiserxomenos_Tourismos_Perifereiwn_2022-fv-3.pdf
- INSETE Intelligence (2022) 'Ετήσια Έκθεση Ανταγωνιστικότητας και Διαρθρωτικής Προσαρμογής στον Τομέα του Τουρισμού για το έτος 2021', Περιφέρεια Αττικής
https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/05/22-12_Attica-1.pdf
- INSETE, Περιφέρειες
<https://insete.gr/perifereies/>
- INSETE, Ελληνικός Τουρισμός 2030| Σχέδια Δράσης, Περιφέρεια Αττικής
<https://insete.gr/greektourism2030/perifereia-attikis/>
- Καρτάλης Κ., Κοκκώσης Χ., Οικονόμου Δ., Σανταμούρης Μ., Αγαθαγγελίδης Η., Πολύδωρος Α. (2017): Οι Επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής στην Ανάπτυξη, «διαΝΕΟσις» Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης
https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2017/06/climate_change10.pdf
- Λάζος Χρήστος (2019) 'Η Τριλογία της Αθήνας: Μια νέα προσέγγιση'
<https://diazoma.gr/site-assets/Λαύριο-Η-τριλογία-της-Αθήνας-Χρήστος-Λάζος-1.pdf>
- Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟΑ (2021) Έμπειρογνωμοσύνη για τη διαμόρφωση του πλαισίου Στρατηγικής του τομέα Πολιτισμού στην Περιφέρεια Αττικής, τη διαμόρφωση Προγράμματος Έργων και την

υποστήριξη του ΥΠΠΟΑ στην ωρίμανση έργων προς ένταξη στο ΕΣΠΑ 2021-2027, Πρώτο Παραδοτέο: Αρχική Διαγνωστική Προσέγγιση και Πλαίσιο Στρατηγικής, (Ανάδοχος: Στάδιον ΑΕ)

https://patt.espa2127.gr/sites/default/files/field/file/article/2021-10/ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ_ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ%20ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ%20-%20ΠΡΩΤΟ%20ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ%20ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ%20ΑΤΤΙΚΗΣ.pdf

- Plan EE (2022) 'Master Plan της Πολιτιστικής Διαδρομής Λαύριο – Αθήνα – Ελευσίνα (Τριλογία της Αττικής)', Το πλαίσιο Στρατηγικής για την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση «Η Τριλογία της Αττικής», Εκπόνηση Πρότασης Σχεδίου Δράσης για την υλοποίηση της ΟΧΕ «Η Τριλογία της Αττικής», Πρόταση Διακυβέρνησης της ΟΧΕ «Η Τριλογία της Αττικής», Αθήνα
- Post Scriptum (2017) 'Ψηφιακή Στρατηγική για τον Πολιτισμό 2016-2022, Μία πρωτοβουλία του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» με τη χορηγία του Ομίλου ΟΤΕ
https://diazoma.gr/site-assets/Digital_Strategy_Sep_17.pdf
- Υπουργείο Πολιτισμού, Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΟ (2023), Μελέτη της αποτίμησης των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων των έργων πολιτισμού (Ανάδοχος: DELOITTE BUSINESS SOLUTIONS A.E.)
http://ep.culture.gr/Lists/Custom_Announcements/Attachments/229/MinCulture_Impact%20Assessment_2023_final.pdf

Θεσμικό πλαίσιο

- Ν. 4858/2021
- ΦΕΚ 151/ΑΑΠΘ/13-04-2009
- ΦΕΚ 2505/Β/04.11.2011
- ΦΕΚ 3155/Β/2013
- ΦΕΚ 2464/Β/03.12.2008
- ΦΕΚ 156/Α' /01.08.2014
- ΦΕΚ 1154/Β' /12.08.2008

Διαδίκτυο

- http://www.athensmuseums.net/net_map.php
- http://www.emy.gr/emv/el/climatology/climatology_city
- <https://aefestival.gr/>
- https://aefestival.gr/wp-content/uploads/2023/06/AEF-REVIEW_2019-2022-FINAL-single_pages.pdf
- <https://athensattica.com/el/ti-na-deite/archeologiki-chori/>
- <https://blueflag.gr/awards/2023>
- <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit>

[digital-age_el](#)

- <https://culture.ec.europa.eu/el/policies/strategic-framework-for-the-eus-cultural-policy>
- <https://culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=3789#prettyPhoto/0/>
- <https://diazoma.gr/deltia-typou/i-trilogia-tis-athinas-sto-megaro-moysikis-athinon/>
- <https://diazoma.gr/deltia-typou/oloklirosi-ergasion-ia-genikis-sineleuseis-somatiodiazoma/>
- <https://diazoma.gr/deltia-typou/deltio-typou-trilogia-tis-attikis-kyklikes-parousiaseis-proti-synantisi/>
- <https://diazoma.gr/dimosievmata/synantisi-ergasias-gia-to-programma-i-trilogia-tis-attikis/>
- <https://diazoma.gr/genikes-syneleuseis/k-geniki-sineleusi/>
- <https://diazoma.gr/%ce%bf%ce%b9-%ce%b1%cf%81%cf%87%ce%ad%cf%82-%ce%bc%ce%b1%cf%82/>
- https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_22/default/table?lang=en
- <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TGS00107/default/table?lang=en>
- https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_MDSD18/default/table?lang=en
- https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFST_R_LFE2EMPRT/default/table?lang=en
- https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFST_R_LFU3RT/default/table?lang=en
- https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/faq_el.htm
- https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/trng_lfse_04/default/table?lang=en
- https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Census2022_GR.pdf
- https://elstat-outsourcers.statistics.gr/Booklet_%CE%91%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%A0%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%852023_II%20GR_FINAL2_WEB.pdf
- https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/?sort=site_code&dir=asc
- <https://insete.gr/statistika-eiserxomenou-tourismou/>
- https://issuu.com/theacropolismuseum/docs/aar_gr_body_170621
- <https://lsparnas.gr/wp-content/uploads/2022/04/o-syllogos-parnassos-optimized.pdf>
- <https://lykeionellinidon.com/el/poioi-eimaste>
- <https://mariacallas.network/museum/>
- <https://money-tourism.gr/wp-content/uploads/2023/05/CEA0CEB1CF81CEACCF81CF84CEB7CEBCCEB1202022.pdf>

- <https://paliasinema.wordpress.com/kinimatografo>
- <https://paratiritirioanapirias.gr/storage/app/uploads/public/5f8/6ce/893/5f86ce8938df4314052315.pdf>
- https://thalchor-2.ypen.gov.gr/layers/geonode:natural_areas0
- <https://2023eleusis.eu/thematikoi-axones-2/>
- <https://www.athensmagazine.gr/article/politismos/521225-parastaseis-kai-synaylies-me-eleytherh-eisodo-sthn-attikh-olo-ton-ioylio>
- <https://www.athensvoice.gr/politismos/706994/ethniki-pinakothiki-tis-ellados-entyposiaki-kai-anakainismeni/>
- <https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/>
- <https://www.athinodromio.gr/πινακοθήκες-και-μουσεία-εικαστικών-τ/>
- <https://www.blod.gr/lectures/i-trilogia-tis-athinas-eleysina-athina-layrio2/>
- <https://www.blod.gr/lectures/i-trilogia-tis-athinas-eleysina-athina-layrio-mia-nea-matia/>
- <https://www.blod.gr/lectures/5i-synantisi-somateiou-diazoma-me-ta-etairika-tou-meli-i-trilogia-tis-athinas-eleysina-athina-layrio-eisagogikes-omilies/>
- <https://www.culture.gov.gr/DocLib/ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ%20ΑΛΛΑΓΗ%20ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ1.pdf>
- <https://www.culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=3689>
- <https://www.culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=4029>
- https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/archeology_schools.aspx
- <https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/heritage.aspx>
- <https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/modern.aspx>
- <https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/organizations.aspx>
- <https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/structure.aspx>
- <https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1301>
- <http://ep.culture.gr/el/Pages/about.aspx>
- <https://www.emst.gr/>
- <https://www.ertnews.gr/eidiseis/ellada/kinonia/anadeixi-archaiologikon-choron-se-athina-eleysina-layrio-apo-to-dazoma-video/>
- https://www.europeana.eu/item/126/https_www_searchculture_gr_aggregator_ed_m_travelogues_000116_43074 (Εξώφυλλο: Χάρτης της Αττικής με αρχαία και νεότερα τοπωνύμια. - 1837 - Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη, Greece - CC BY-NC)
- <https://www.grdance.org/overview/>
- <https://www.iefimerida.gr/design/mesa-sto-megaro-tsiller-loberdoy-spiti-tsiller>
- <https://www.kathimerini.gr/society/915293/psifiakos-politismos-kai-mellon/>
- <https://www.kathimerini.gr/life/city/962235/pros-mia-nea-trilogia-tis-attikis/>

- <https://www.megaron.gr/event/h-trilogia-tis-athinas-eleusina-athina-laurio-3/>
- <https://www.megaron.gr/event/h-trilogia-tis-athinas-eleusina-athina-laurio-4/>
- <https://www.mnep.gr/>
- <https://www.lifo.gr/culture/eikastika/dekades-nees-gkaleri-stin-athina-poy-ofeiletai-booming-tis-tehnis>
- <https://www.nationalgallery.gr/>
- <https://www.oneman.gr/onecity/politismos/ti-tha-doume-sto-irodeio-ton-septemvrio/>
- https://www.patt.gov.gr/wp-content/uploads/2021/07/210730_ppa_attikis_21_25_orthi.pdf
- https://www.pepattikis.gr/sites/default/files/field/file/media/2021-01/SMPE-ATTIKH_2014-2020_FINAL.pdf
- https://www.pepattikis.gr/sites/default/files/field/file/article/2022-02/SMPE%20PEP%20ATTIKHS_PP_2021_2027_4th_Revision_revised_February_2022.pdf
- https://www.researchgate.net/publication/259299011_Deiktes_Geranses_tou_Plethys_mou_tes_Elladas_se_Epipedo_Demou_Kallikrate_2001
- <https://www.snfcc.org/reports>
- https://www.snfcc.org/sites/default/files/sitefiles_2023-07/snfccannualreport22_gr.pdf
- https://www.snfcc.org/sites/default/files/sitefiles_2023-01/snfcc_impact_study_22_vf.pdf
- https://www.statistics.gr/documents/20181/18074233/GreeceinFigures_2023Q2_GR.pdf/84412b38-2d94-3a07-5234-5c52f3411f0f
- <https://www.statistics.gr/documents/20181/3413c7f0-7dd0-1c87-52f0-86f3a7cdb93f>
- <https://www.statistics.gr/documents/20181/d38e78ff-ff74-45a8-ae69-7fc895f72a7d>
- <https://www.statistics.gr/documents/20181/7610c933-1016-8e6f-6100-230c8e9a6f89>
- <https://www.statistics.gr/documents/20181/8c627fb8-467c-0679-0a0a-a21a8ac0cf1f>
- <https://www.statistics.gr/documents/20181/87bc518a-4557-e326-2af9-23ab62dda9ba>
- <https://www.statistics.gr/documents/20181/0970c0fa-51e2-e50a-da57-7e20f7c7ac3f>
- <https://www.statistics.gr/documents/20181/7cb8e68f-8edc-45b0-1286-529896eb56ef>
- <https://www.statistics.gr/documents/20181/7ffd4c6d-f6ab-f139-1282-76e13c2146a9>
- <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI15/->
- <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI03/2020>
- <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SCI21/->
- <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL08/->
- <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL45/->

- <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL48/->
- <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL54/->
- <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL57/->
- <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO34/->